Borgholms kommun

KALLELSE

Kommunstyrelsen

Plats och tid för sammanträdet: Stadshuset, KS-rummet, Borgholm, 2021-04-27, klockan 09:00

Ilko Corkovic
Ordförande

/

Jonatan Wassberg
Sekreterare
0485-88 354

Förslag på justerare: Ulrika Lindh med Marcel van Luijn som ersättare

Förslag på plats och tid för justeringen: Kommunledningsförvaltningen klockan 15:00 2021-05-04 i Borgholm

---

	ÄRENDEN		Sid
1	**Information från verksamheten, kommunchefen**	**2021/11 002**	
2	**Redovisning av arbetet med Sveriges bästa äldreomsorg**	**2016/243 080**	
3	**Budgetuppföljning, mars**	**2021/8 042**	**3 - 14**
4	**Omprioritering av investeringsmedel inom befintlig investeringsram: Ekbacka Hus 6 plan 2 samt lokaler för återbruk i fastigheten Hammaren 9**	**2018/255 298**	**15 - 19**
5	**Äskande om tilläggsbudget för utegym Mejeriviken**	**2019/192 048**	**20 - 21**
6	**Exploateringsavtal för detaljplan gällande Solberga 4:2**	**2021/78 214**	**22 - 25**
7	**Detaljplan Borgholm 11:42, 11:45 och del av 11:1 Ekbackaområdet**	**2019/211 214**	**26 - 151**
8	**Avsiktsförklaring för utveckling av väg 136; delen Stora Rör - Rälla**	**2020/98 311**	**152 - 160**
9	**(09:30-10:00) Möte med Kalmarsunds gymnasieförbund om förbundet arbetar med att följa upp ungdomars sysselsättning inom Borgholm**		
10	**(10:15-11:00) Redovisning av pågående uppdrag att utreda gemensam organisation för räddningstjänsten**		
11	**Remissvar - Samråd om vattenförvaltning 2021-2027**	**2020/231 432**	**161 - 174**
12	**Remiss om utredande om översyn av strandskyddet betänkande (SOU 2020:78)**	**2021/107 411**	**175 - 630**
13	**Remiss angående valkretsindelning vid 2022 års val till regionfullmäktige**	**2021/79 116**	**631 - 636**
14	**Årlig rapport om informationssäkerhets- och**	**2021/93 009**	**637 - 639**

	personuppgiftsincidenter för 2020		
15	**För kännedom: Årsredovisning; Ölands kommunalförbund**	**2019/133 041**	**640 - 673**
16	**För kännedom: godkänd samrådsregogörelse och uppdrag att ta fram föreslag till detaljplan Strandbo 1 och Afrika 2 i Borgholm**	**2021/88 214**	**674 - 692**
17	**Redovisning av delegationsbeslut om justering av verksamhetsområde vattentjänster i Borgholms kommun**	**2021/94 344**	**693 - 812**
18	**Meddelande och delegationsbeslut**	**2021/10 002**	**813 - 822**
19	**Instruktion till ombud till Borgholm Energi Enät AB:s bolagsstämma**	**2021/99 022**	**823 - 866**
20	**Instruktion till ombud till Borgholm Energi AB extra bolagsstämma 2021 (omedelbar justering)**	**2021/97 253**	**867 - 876**

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

Datum
2021-04-20

Beteckning
2021/8 042

Ert datum

Er beteckning

Handläggare
Mattias Sundman
Controller

Till kommunstyrelsen

Budgetuppföljning mars

Förslag till beslut

att lägga budgetuppföljningen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

I sammanställningen nedan följer kommunens ställning efter mars.

- Resultatet för kommunen är +16,3 miljoner kronor. (Årsprognos +19,9 miljoner kronor)
- Driftredovisningen visar budgetavvikelsen +12,3 miljoner kronor. (Årsprognos +4,7 miljoner kronor)
- Likvida medel 36,0 miljoner kronor. (År 2020 47,5 miljoner kronor)
- Investeringar 9,5 miljoner kronor. (Årsprognos 61,0 miljoner kronor

Beslutsunderlag

Budgetuppföljning för kommunen mars 2021.

Bedömning

Enligt antagen ekonomisk redovisning ska verksamheternas planerade åtgärder för att få en budget i balans redovisas vid varje budgetuppföljning.

Kommunstyrelse:

- Översyn av tjänster inom mark- och exploatering pågår.
- Omförhandling av arrendeavtal pågår, effekten kommer till största del under 2022 och framåt beroende på när avtal löper ut.
- Att kreditera/sänka intäkter för allmän platsmark är ett politiskt beslut som påverkar resultatet negativt.
- Nämndsekreterartjänst är inte tillsatt vilket får hanteras när effektiviseringar av digitalisering inom miljö- och bygglovsenheterna uppkommer.
- Transportavtalen måste ses över inför 2022 eftersom kostnaderna för externt upphandlade mattransporter har ökat.

Utbildningsnämnd:

Inga särskilda åtgärder planeras i nuläget förutom den goda ekonomiska hushållning som rektorerna och cheferna genomför. Det som kan påverka negativt är beslut som fattas av utomstående och som kan påverka budgetavvikelsen negativt. Vilket i så fall blir viktigt att peka och belysa i årsredovisningen.

Socialnämnd:

Verksamheterna arbetar utefter dessa åtgärder för att säkerställa att i slutet av året nå en budget i balans:

Postadress
Box 52
38721 Borgholm

Telefon

Telefax

e-mail / www
mattias.sundman@borgholm.se
http://www.borgholm.se

- Om andra möjligheter finns, undvika att tillsätta vakanta tjänster.
- Fortsätta arbeta aktivt med att undvika externa placeringar så beroende-stöd/missbruksvård sker i så stor utsträckning som möjligt inom kommunen.
- Förändrad schemaplanering inom hemtjänstenheterna för att kunna erhålla rätt bemanning efter behov.
- Få individer som idag har behov av försörjningsstöd att i stället komma ut i ex-tratjänst.
- Fortsatt samarbete och samplanering inom äldreomsorgen och omsorgen för att minska kostnader för vikariekostnader samt kostnader för fyllnad och övertid.

Det finns en överhängande risk att verksamheternas påverkan av Covid 19 kommer att påverka även kostnadsutvecklingen. Rekommendationen är därmed att åtgärder genomförs med försiktighet och eventuellt senareläggs.

Ekonomiavdelningen

Linda Kjellin
Tf Ekonomichef

Mattias Sundman
Controller

Beslutet skickas till
Ekonomiavdelningen

Borgholms kommun

Kommunstyrelse

Uppföljning mars

Mar 2021

KS 2021-04-27, §XX

1 Förvaltningsberättelse

1.1 Händelser av väsentlig betydelse

- Löneöversyn för alla utom lärarkollektivet är genomförd.
- Arbetet med Sunt arbetsliv går in i fasen åtgärder och aktiviteter.
- Kommunen har fått positivt besked av länsstyrelsen om LONA-projekt avseende Utveckling av våra vandringsleder.
- Handlingsplan och aktiviteter för att uppnå förbättrat näringslivsklimat är beslutad
- Miljöenheten har fortsatt högt tryck avseende handläggning av avloppsärenden.
- Byggenheten förbereder sig för att gå i skarpt läge med det nya ärendehanteringssystemet den 1:a april och kommunens hemsida har uppdaterats för att hjälpa kunder och medborgare när de ska söka bygglov.
- Inom kostverksamheten har arbetet med kommande upphandling av "Livsmedel grossist" intensifierats.
- Sammanställning av upphandlingsunderlag inför byggentreprenad av nytt SÄBO pågår.
- Upphandling av byggentreprenad ”nya Åkerboskolan” pågår.

1.2 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Sammanfattning

Förvaltningen visar en avvikelse om +0,3 mkr efter mars.

Kommunstyrelsens årsprognos är -2,3 mkr. Avvikelsen beror främst på högre kostnader för snöröjning än budgeterat samt högre personalkostnader inom miljöenheten vilket främst beror på krav att hinna ifatt med handläggning av enskilda avlopp. Rekrytering av HR-chef och lönehandläggare som ska ersätta pensionsavgång är gjord och påverkar prognosen.

Kommunens verksamheter

Ekonomisk analys

Analys av avvikelse för perioden

Kommunstyrelsen uppvisar efter mars ett överskott på +0,3 mkr. Generellt uppvisar verksamheterna överskott eller är nära en budget i balans. Nedan redovisas punkter som är betydande för resultatet:

Kommunledning och politik

Miljö, plan och bygg

- Administrationen uppvisar underskott till följd av ökade kostnader för porto. Det är också högre kostnader för personal relaterat till pandemin.
- Miljöenheten uppvisar överskott då årets livsmedelsavgifter är debiterade med budgeten är fördelad på tolv månader.
- Planenheten uppvisar underskott för perioden vilket beror på kreditering av planavgifter för handelstriangeln.

Teknisk verksamhet

- Gata park uppvisar underskott till följd av kostnader för snöröjning. Kostnaden blev lägre än de första prognoserna.
- Fastigheter uppvisar underskott på grund av kostnader för bygglov för Åkerboskolan och skogsbrynets förskola motsvarande intäkt finns på byggenheten. Kostnaderna för underhåll är höga för perioden.
- Kostenheten uppvisar underskott till följd av inköp av inventarier inför nyöppnande av caféverksamheten.
- Hamnar uppvisar överskott på grund av att verksamheten har lågsäsong nu och att underhållsplanen inte har påbörjats ännu.

Verksamhetsstöd

- IT-avdelningen har flyttat till Ölands kommunalförbund sedan ett år tillbaka det som uppvisar underskott är inköp som IT-avdelningen gjort och som ska debiteras ut till verksamheterna.

Analys av årsprognos

Prognosen för året är ett underskott på -2,3 mkr.

De punkter som är mest betydande för prognosen är:

Teknisk verksamhet

- Gata/park förväntas uppvisa överskott inom i princip alla verksamheter. Det som belastar är kostnaden för snöröjning. Gata park chef som arbetar heltid under hösten påverkar också. (tidigare delad slottschef)
- Transport förväntas uppvisa underskott då kostnaden för mattransporter är högre än budgeterat.
- Omlastningens kostnader kommer antingen eftersökas från socialstyrelsen, om det går, eller debiteras verksamheterna.

Miljö- plan och bygg

- Miljöenheten prognostiserar ett underskott på -0,7 mkr, vilket befarades i samband med att internbudgeten antogs, och beror främst på krav att hinna ifatt med att handlägga enskilda avlopp. Resultatet är beräknat utifrån att intäkterna inte blir högre än förväntat samt ökade kostnader för personal jämfört med år 2020.
- Administrationen förväntas uppvisa ett underskott vid årets slut vilket baseras på merkostnader pga långtidssjukskrivningar samt implementering av de digitala utvecklingsprocesser som sattes igång för både miljö- och byggenheten under 2020. Personalstyrkan har också tillfälligt förstärkts på grund av pandemin. Förhoppning att vissa kostnader kan återsökas och då förbättras utfallet.
- Prognosen för byggenheten har ändrats till ett överskott på +0,1 mkr då intäkterna för bygglov och kart- och mät prognostiseras vara högre.

Verksamhetsstöd

- Inom HR-avdelningen är det utökning av HR-chef med 0,25 tjänst samt överlappning vid anställning av lönehandläggare som bidrar till underskottet.

Ekonomisk sammanställning ansvar

		Årsbudget	Budget jan-mar	Utfall jan-mar	Avvikelse jan-mar	Avvikelse årsprognos
	Total					
1010	Kommunstyrelse	83 662	20 627	19 866	761	250
1015	Fastigheter	-71	731	745	-15	0
1016	Fastighetsfunktion	14 911	3 486	3 959	-473	0
1100	Kommunstab	7 096	1 746	1 107	639	150
1101	Administration	7 051	1 713	1 996	-283	-300
1105	Tillväxtenhet	204	31	352	-321	-50
1106	Gata och park	19 109	5 263	6 721	-1 459	-1 400
1107	Hamnar	3 794	1 643	1 295	348	0
1108	Kultur och näringsliv	8 897	2 211	1 943	268	-100
1109	Miljöprojekt	949	233	197	36	0
1110	Ekonomiavdelning	7 631	1 867	1 803	64	0
1112	IT- avdelning	0	0	-55	55	0
1120	HR-avdelning	8 651	2 122	1 873	248	-150
1130	Byggenhet	60	-24	-410	386	100
1131	Planenhet	2 160	523	846	-323	0
1135	Miljöenhet	3 288	773	494	279	-700
1139	Bostadsanpassning	1 469	366	170	196	0
1140	Kostenhet	0	-38	21	-59	50
1150	Lokalvård	0	-132	-270	138	50
1151	Transport	0	0	59	-59	-200
1152	Omlastning	0	-5	171	-176	0
1215	Stora Rör	0	0	0	0	0
1223	Sjöstugan 1	0	0	0	0	0
1920	LONA Amunds mosse	0	0	0	0	0
1921	Mer grundvatten	0	0	0	0	0
1950	Ölands vattenråd	0	0	0	0	0
	Summa	**168 860**	**43 135**	**42 884**	**251**	**-2 300**

Åtgärder och konsekvensanalys

- Översyn av tjänster inom mark- och exploatering pågår.
- Omförhandling av arrendeavtal pågår, effekten kommer till största del under 2022 och framåt beroende på när avtal löper ut.
- Att kreditera/sänka intäkter för allmän platsmark är ett politiskt beslut som påverkar resultatet negativt.
- Nämndsekreterartjänst är inte tillsatt vilket får hanteras när effektiviseringar av digitalisering inom miljö- och bygglovsenheterna uppkommer.
- Transportavtalen måste ses över inför 2022 eftersom kostnaderna för externt upphandlade mattransporter har ökat.

Borgholms kommun

Kommun

Uppföljning mars

Mar 2021

KS 2021-04-27, §XX

1 Förvaltningsberättelse

1.1 Händelser av väsentlig betydelse

Under månaden har löneöversyn genomförts för samtliga utom lärarkollektivet.

Mars inleddes med en vecka distansundervisning för högstadieklasserna på Slottsskolan och Åkerboskolan samt stängda fritidsgårdar, kulturskola och begränsad service på biblioteken. Smittan ökade återigen i slutet av månaden vilket ledde till beslut om distansundervisning för högstadieklasserna veckan efter påsklovet, distansundervisning för kulturskolan samt endast aktiviteter utomhus för fritidsgårdarna i inledningen av april månad.

Att skydda äldre och sjuka från smitta har haft högsta prioritet och våra äldsta kommuninvånare har nu vaccinerats och har fått ett fullgott skydd. Under de senaste veckorna har smittspridningen återigen tagit fart i samhället vilket till stor del sägs bero på att den brittiska mutationen av Covid är dominerande. Situationen medför att fortsatta restriktioner blir kvar i verksamheten med krav på skyddsutrustning i det patientnära arbetet och hemarbete där det är möjligt.

Det pågår ett förberedande arbete för nybyggnation av äldreboende om 80 platser på Ekbacka. Projekteringsfasen är klar och efter pågående granskning av handlingar kommer upphandlingen att publiceras. Målsättningen är att kunna tilldela totalentreprenaden under juni och byggstart under hösten.

1.2 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Sammanfattning

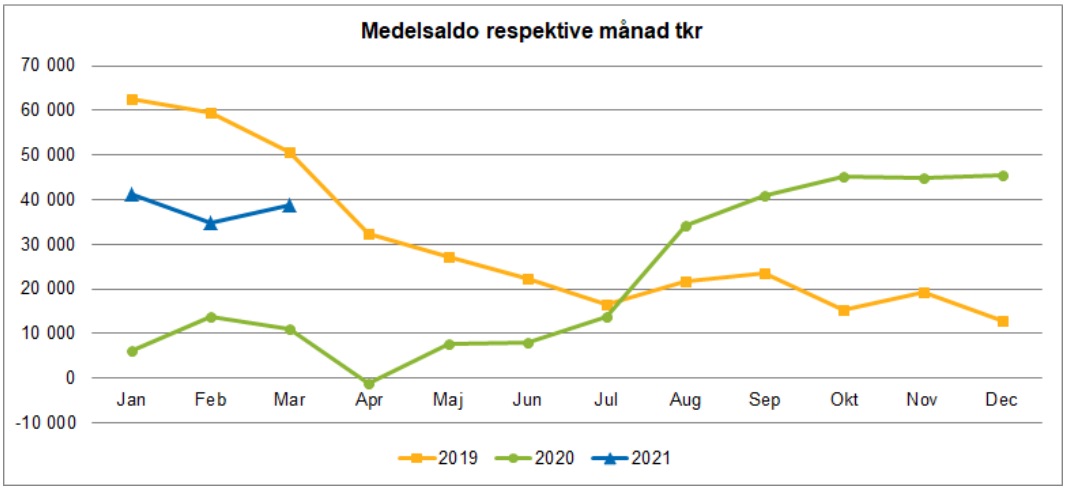
Kommunens resultat uppgår till +16,3 miljoner kronor och den totala budgetavvikelsen är +12,3 miljoner kronor. Samtliga nämnder och styrelser visar en positiv budgetavvikelse eller en budget i balans för perioden.

Prognosen för kommunens resultat +19,9 miljoner kronor består av det budgeterade resultatet +15,2 miljoner kronor och budgetavvikelsen +4,7 miljoner kronor. Samtliga nämnder utom kommunstyrelsen och finansförvaltningen gällande skatter och bidrag visar en positiv budgetavvikelse för året.

Likviditet

- Utgående saldo för perioden är 36,0 miljoner kronor.
- Årets största utbetalning, förutom löner, görs i mars när 4,5 procent av alla lönesummor betalas till "Individuella pensions valet", dvs varje medarbetares val av pensionsplacering. Summan uppgår till cirka 15 mkr.
- Under perioden har 9,5 miljoner kronor i investeringar belastat likviditeten med motsvarande belopp.
- För att ytterligare säkerställa kommunens kortsiktiga betalningsberedskap har kommunen en checkkredit motsvarande 25 miljoner kronor.

Tabellen nedan visar medelsaldot för respektive månad och år. Medelsaldot för mars uppgick till 38,8 miljoner kronor och de faktiska likvida medlen var 36,0 miljoner kronor.

Kommunens verksamheter

Ekonomisk analys

Analys av avvikelse för perioden

Kommunstyrelsen visar en avvikelse om +0,3 mkr efter mars. Under perioden är det högre kostnader för snöröjning än budgeterat men övriga verksamheter kompenserar och medför ett positivt resultat.

Utbildningsnämndens budgetavvikelse för perioden januari till mars är +1,9 mkr. Det som fortsätter prägla året är ett lägre barn- och elevantal på vissa enheter i och med Covid-19, vilket innebär att vikarier inte tillsätts i samma utsträckning vid frånvaro. Alla vakanta tjänster är inte heller tillsatta utifrån budget. Ersättning för höga sjuklönekostnader för perioden januari till februari är +0,3 mkr.

Socialförvaltningen uppvisar för perioden en positiv budgetavvikelse om +6,6 mkr. Anledningen till att resultatet visar en positiv avvikelse är att budget för heltid som norm och slopandet av delade turer om 8,0 mkr ännu inte har förbrukats. Externa placeringar visar en positiv avvikelse om +1,0 mkr.

Finansförvaltningens budgetavvikelse för mars månad är +2,9 mkr. Överskottet förklaras främst av de pengar 2,1 mkr kommunen mottog för att stödja verksamheterna inom hälso- och sjukvård och dess merkostnader för sjukdomen covid-19.

Analys av årsprognos

Kommunstyrelsens prognos för året är -2,3 mkr. Transport förväntas gå med underskott då kostnaderna för mattransporter är högre än budgeterat. Miljöenheten prognostiserar ett underskott och beror främst på ett krav att hinna ifatt med att handlägga enskilda avlopp.

Miljö- och byggnadsnämnden förväntas uppvisa en budget i balans.

Utbildningsnämndens årsprognos är för helåret +0,9 mkr. Att vakanta tjänster utifrån budget samt att vikarier inte sätts in fullt ut vid frånvaro påverkar årsprognosen positivt. Rektorerna ser över sina barn och elevantal inför hösten och gör anpassningar utifrån detta.

Socialnämndens årsprognos för helåret är +2,5 mkr. Bidrag från staten gällande sjuklönekostnader förbättrar årsprognosen. Osäkerhetsfaktorer är om försäkringskassan fortsättningsvis betalar ut sjuklönekostnader samt om kommunen kan fortsätta eftersöka medel för extra kostnader gällande 2021.

Regionen kompenserar arbetet med att utföra vaccination mot Covid-19 och verksamheten får under april månad första omgången av ersättning om 0,4 mkr, vilket är inräknat i prognosen.

Under april månad kommer förvaltningen söka om extra kostnader kopplat till Covid-19 gällande december månad 2020. Det finns en osäkerhet om förvaltningen kommer erhålla bidrag och i sådana fall hur mycket och därför är kommande återsökning inte medräknat i prognosen.

I **finansförvaltningens** årsprognos +3,1 mkr antas lägre intäkter på grund av färre invånare än budgeterat -2,2 mkr samt +5,3 mkr. Denna prognos inkluderar 2,1 mkr som kommunen mottog för merkostnader för sjukdomen covid-19. Prognosen har då inte tagit någon höjd för nya inköp inom hälso- och sjukvården.

Driftredovisning (tkr)

		Årsbudget	Budget jan-mar	Utfall jan-mar	Avvikelse jan-mar	Årsprognos	Årsavvikelse
	Total						
0	Kommunfullmäktige	987	253	118	135	852	135
1	Kommunstyrelsen	168 860	43 135	42 884	251	171 159	-2 299
2	Övriga nämnder	882	221	34	187	882	0
3	Borgholms Slott	0	1 185	798	387	-387	387
4	Miljö- och byggnadsnämnd	587	154	170	-15	587	0
6	Utbildningsnämnd	189 585	47 282	45 395	1 887	188 702	883
7	Socialnämnd	331 769	80 307	73 745	6 562	329 269	2 500
8	Finansförvaltning	9 778	2 850	92	2 757	4 478	5 300
9	Finansförvaltning	-717 601	-179 400	-179 515	115	-715 451	-2 150
	Summa	**-15 153**	**-4 012**	**-16 279**	**12 267**	**-19 910**	**4 757**

Åtgärder och konsekvensanalys

Kommunstyrelse:

- Översyn av tjänster inom mark- och exploatering pågår.
- Omförhandling av arrendeavtal pågår, effekten kommer till största del under 2022 och framåt beroende på när avtal löper ut.
- Att kreditera/sänka intäkter för allmän platsmark är ett politiskt beslut som påverkar resultatet negativt.
- Nämndsekreterartjänst är inte tillsatt vilket får hanteras när effektiviseringar av digitalisering inom miljö- och bygglovsenheterna uppkommer.
- Transportavtalen måste ses över inför 2022 eftersom kostnaderna för externt upphandlade mattransporter har ökat.

Utbildningsnämnd:

Inga särskilda åtgärder planeras i nuläget förutom den goda ekonomiska hushållning som rektorerna och cheferna genomför. Det som kan påverka negativt är beslut som fattas av utomstående och som kan påverka budgetavvikelsen negativt. Vilket i så fall blir viktigt att peka och belysa i årsredovisningen.

Socialnämnd:

Verksamheterna arbetar utefter dessa åtgärder för att säkerställa att i slutet av året nå en budget i balans:

- Om andra möjligheter finns, undvika att tillsätta vakanta tjänster.
- Fortsätta arbeta aktivt med att undvika externa placeringar så beroendestöd/missbruksvård sker i så stor utsträckning som möjligt inom kommunen.
- Förändrad schemaplanering inom hemtjänstenheterna för att kunna erhålla rätt bemanning efter behov.
- Få individer som idag har behov av försörjningsstöd att i stället komma ut i extratjänst.
- Fortsatt samarbete och samplanering inom äldreomsorgen och omsorgen för att minska kostnader för vikariekostnader samt kostnader för fyllnad och övertid.

Det finns en överhängande risk att verksamheternas påverkan av Covid 19 kommer att påverka även kostnadsutvecklingen. Rekommendationen är därmed att åtgärder genomförs med försiktighet och eventuellt senareläggs.

2 Kommunens räkenskaper

2.1 Investeringsredovisning

Årets beslutade investeringsbudget uppgår till 59,9 miljoner kronor. Eventuell överföring av pågående investeringar från 2020 är ännu ej beslutade. Årets färdigställda och pågående investeringar för perioden uppgår till 9,5 miljoner kronor. Prognosen för 2021 är 61,0 miljoner kronor. Budget som är beslutade för projekten är inte ännu överförda. Nybyggnation av Åkerboskolan där finansiering ej är beslutad ingår inte i prognosen.

Investeringsredovisning (tkr),	**Varav: årets investeringar**			**Prognos**
Färdigställda projekt	**Budget**	**Utfall**	**Avvikelse**	**Prognos**
Infrastruktur, skydd	0	61	-61	61
Busstatation Borgholm	0	61	-61	61
Fritid- och kultur	0	0	0	0
Pedagogisk verksamhet	0	0	0	0
Vård omsorg	0	0	0	0
Affärsverksamhet	0	0	0	0
Övrig verksamhet	0	0	0	0
S:a färdiställda projekt	**0**	**61**	**-61**	**61**
Pågående projekt	**Budget**	**Utfall**	**Avvikelse**	**Prognos**
Infrastruktur, skydd	**6 100**	**128**	**5 972**	**4 900**
Badbrygga Sjöstugan §239	3 100	2	3 098	1 550
Gatubelysning	500	126	374	850
Beläggningsarbeten	2 500	0	2 500	2 500
Fritid- och kultur	**6 950**	**915**	**6 035**	**8 080**
Fritid- och kultur	6 800	0	6 800	6 504
Rälla underhållsplan	0	0	0	150
Åkerbobadet underhållsplan	0	577	-577	1 000
Viktoriaskolan underhållsplan	0	50	-50	50
Bibliotek	150	62	88	150
Meröppet Bibliotektet	0	226	-226	226

Investeringsredovisning (tkr),		Varav: årets investeringar		Prognos
Pedagogisk verksamhet	**16 565**	**5 397**	**11 168**	**16 685**
Åkerboskolan	0	224	-224	400
Skogsbrynet 2 avdelningar	10 000	5 018	4 982	10 000
Björkviken underhållsplan	100	0	100	100
Gärdslösa underhållsplan	900	0	900	900
Köping underhållsplan	1 100	39	1 061	1 000
Pedagogisk verksamhet	315	0	315	315
Rälla underhållsplan	2 700	0	2 700	2 700
Runsten underhållsplan	0	63	-63	207
Viktoriaskolan underhållsplan	750	0	750	750
Slottskolan inventarier	60	0	60	60
Rälla inventarier	60	0	60	60
Viktoriaskolan inventarier	140	0	140	140
Åkerboskolan inventarier	80	53	27	53
Utbildningsförvaltningen	60	0	60	0
Inventarier ÖUC	300	0	300	0
Vård omsorg	**5 210**	**1 007**	**4 203**	**5 210**
Ekbacka underhållsplan	4 710	1 007	3 703	4 710
Möbler Ekbacka 4	70	0	70	70
Möbler OFN	97	0	97	97
Åkerbohemmet inventarier	83	0	83	83
Strömgården inventarier	50	0	50	50
Madrasser SÄBO	100	0	100	100
Cyklar hemtjänst	50	0	50	50
Möbler Ekbacka 5	50	0	50	50
Särskilt riktade insatser	0	474	-474	3 000
Återbruk Ölandslego	0	474	-474	3 000
Affärsverksamhet	**22 525**	**1 517**	**21 008**	**20 527**
Affärsverksamhet	8 236	0	0	3 488
Kommunala lägenheter	0	0	0	250
Hyreshus kungsgården	350	0	350	350
Kungsgården underhållsplan	1 700	78	1 622	1 700
Byxelkroks hamn §284/17	12 239	1 061	11 178	12 239
Sandvik servicehus	0	377	-377	2 500
Övrig verksamhet	**2 550**	**0**	**2 550**	**2 550**
Gemensamma verksamheter	2 550	0	2 550	2 550
Finansiell leasing	0	0	0	0
S:a pågående projekt	**59 900**	**9 438**	**50 462**	**60 952**
S:a investeringsprojekt	**59 900**	**9 499**	**50 401**	**61 013**

§ 69 Dnr 2018/255 298 KS

Omprioritering av investeringsmedel inom befintlig investeringsram: Ekbacka Hus 6 plan 2 samt lokaler för återbruk i fastigheten Hammaren 9

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen

att omprioritera 1 500 000 kronor från investeringsprojektet Ekbacka Hus 6 plan 3 till investeringsprojektet Återbruk-Ölandslego, för att kunna utföra planerat ventilationsbyte.

Härintill beslutar kommunstyrelsen

att bevilja driftbudget för ökade avskrivningskostnaderna och internränta till fastighetsavdelningen i samband med att åtgärderna färdigställs.

Till kommunstyrelsens sammanträde efterfrågas en redogörelse för eventuella askrivningskostnader som en konsekvens av beslutet och en uppskattning av avskrivningskostnaderna.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott gav 2017-09-05 § 300 kommunledningskontoret i uppdrag att undersöka behov av återbruk samt återkomma med lämplig lokalför verksamheten.

Socialnämnden förmedlade 2018-01-30 § 13 behovet av lokaler för återbruk.

Kommunstyrelsens arbetsutskott överlämnade 2018-03-13 § 85 socialnämndens beslut till kommunledningskontoret och fastighetsavdelningen för fortsatt utredning.

Socialnämndens arbetsutskott 2018-04-12 § 41 presenterade förslag på åtgärder för att få socialnämndens budget 2018 i balans. Åtgärderna förutsätter samlokalisering i lokaler som är ändamålsenliga för verksamheten samt godkända utifrån myndighetskrav och arbetsmiljö. Ekonomi- och fastighetsavdelningen föreslår att förslag tas fram för samlokalisering av daglig verksamhet i Hus 6.

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-05-08 § 148 beslutade godkänna att förslag tas fram för anpassningsåtgärder och invändig upprustning av lokaler för samlokalisering av daglig verksamhet på Ekbacka Hus 06 och för återbruk i fastigheten Hammaren 9, samt att återkomma med beräknade kostnader för åtgärderna.

Kommunstyrelsen 2018-11-27 § 230 beslutade godkänna åtgärdsförslag för samlokalisering av daglig verksamhet plan 2 och att anvisa projektet 2 600 000 kronor.

Vidare beslutades att anvisa 1 000 000 kronor och godkänna etapp 1 för invändig upprustning och mindre anpassningar av lokaler för återbruk i Hammaren 9.

Kommunstyrelsen 2020-03-24 § 57 beslutade att godkänna förslag till underhållsåtgärder i lokaler för återbruk i fastigheten Hammaren 9 som fastighetsavdelningen vid det tillfället ansågs nödvändiga för projektet. Det veslutades också att anvisa projektet totalt ytterligare 2 000 000 kronor genom prioritering av Investeringsbudget 2020.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse, 2021-03-30.

Bedömning
Prioritering och etappindelning har gjorts för nödvändiga lokalanpassningar och åtgärder för att återbruksverksamheten ska kunna starta i lokalerna. Dessa åtgärder har initialt beräknats till cirka 1 000 000 kronor.

Utöver viss verksamhetsanpassning har det krävts underhållsåtgärder gällande tak på lågdelen, avlopp och ny energieffektiv ventilation. Fastighetsavdelningen initiala bedömning var att investeringskostnaden för detta skulle hamna på cirka 2 000 000 kronor. Dessa åtgärder har bedömts som nödvändiga underhållsåtgärder, för att verksamhet ska kunna bedrivas i byggnaden.

Kostnaden för ventilationsbytet har visat sig vara dyrare än den initiala beräkningen. Budgetpriset för utbytte av två (2) stycken ventilationsaggregat uppgår idag till cirka 1 700 000 kronor. I och med detta har projektet fördyrats och för att uppnå ändamålsenliga lokaler och för att klara arbetsmiljökrav för verksamheten behövs ytterligare investeringsmedel.

Fastighetsavdelningen bedömer att en omprioritering på 1 500 000 kronor från projektet Ekbacka Hus 6 plan 3 är nödvändig och att kvarvarande medel, som efter omprioritering uppgår till 3 000 000 inklusive utbyte av ventilation för hela Ekbacka hus 6, är tillräckligt för den typen av renovering.

Konsekvensanalys
Åtgärderna leder till att lokalerna uppfyller myndighetskrav gällande arbetsmiljö och energi, med minskad driftskostnad som följd.

Åtgärderna leder till att insatser via ett återbruk kan erbjuda fler individanpassade aktiviteter inom KKA (kommunala aktivitetsansvaret).

Antalet individer som idag är beroende av ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd kan minska och att det också i förlängningen kan leda till att fler kommer i arbete.

Beslut skickas till
Kommunstyrelsen för avgörande
Ekonomiavdelningen
Fastighetsavdelningen
Arbetsmarknadsenheten

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

Datum
2021-03-19

Beteckning
2018/255 298

Ert datum

Er beteckning

Handläggare
Kristian Kijewski
Controller och fastighetsstrateg

Till kommunstyrelsens arbetsutskott

Omprioritering av investeringsmedel inom befintlig investeringsram

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen

att omprioritera 1 500 000 kronor från investeringsprojektet Ekbacka Hus 6 plan 3 till investeringsprojektet Återbruk-Ölandslego, för att kunna utföra planerat ventilationsbyte.

Härintill beslutar kommunstyrelsen

att bevilja driftbudget för ökade avskrivningskostnaderna och internränta till fastighetsavdelningen i samband med att åtgärderna färdigställs.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott gav 2017-09-05 § 300 kommunledningskontoret i uppdrag att undersöka behov av återbruk samt återkomma med lämplig lokalför verksamheten.

Socialnämnden förmedlade 2018-01-30 § 13 behovet av lokaler för återbruk.

Kommunstyrelsens arbetsutskott överlämnade 2018-03-13 § 85 socialnämndens beslut till kommunledningskontoret och fastighetsavdelningen för fortsatt utredning.

Socialnämndens arbetsutskott 2018-04-12 § 41 presenterade förslag på åtgärder för att få socialnämndens budget 2018 i balans. Åtgärderna förutsätter samlokalisering i lokaler som är ändamålsenliga för verksamheten samt godkända utifrån myndighetskrav och arbetsmiljö. Ekonomi- och fastighetsavdelningen föreslår att förslag tas fram för samlokalisering av daglig verksamhet i Hus 6.

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-05-08 § 148 beslutade godkänna att förslag tas fram för anpassningsåtgärder och invändig upprustning av lokaler för samlokalisering av daglig verksamhet på Ekbacka Hus 06 och för återbruk i fastigheten Hammaren 9, samt att återkomma med beräknade kostnader för åtgärderna.

Kommunstyrelsen 2018-11-27 § 230 beslutade godkänna åtgärdsförslag för samlokalisering av daglig verksamhet plan 2 och att anvisa projektet 2 600 000 kronor. Vidare beslutades att anvisa 1 000 000 kronor och godkänna etapp 1 för invändig upprustning och mindre anpassningar av lokaler för återbruk i Hammaren 9.

Kommunstyrelsen 2020-03-24 § 57 beslutade att godkänna förslag till underhållsåtgärder i lokaler för återbruk i fastigheten Hammaren 9 som fastighetsavdelningen vid det tillfället ansågs nödvändiga för projektet. Det veslutades också att anvisa projektet totalt ytterligare 2 000 000 kronor genom prioritering av Investeringsbudget 2020.

Postadress
Box 52
38721 Borgholm

Telefon

Telefax

e-mail / www
Kristian.Kijewski@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Bedömning

Prioritering och etappindelning har gjorts för nödvändiga lokalanpassningar och åtgärder för att återbruksverksamheten ska kunna starta i lokalerna. Dessa åtgärder har initialt beräknats till cirka 1 000 000 kronor.

Utöver viss verksamhetsanpassning har det krävts underhållsåtgärder gällande tak på lågdelen, avlopp och ny energieffektiv ventilation. Fastighetsavdelningen initiala bedömning var att investeringskostnaden för detta skulle hamna på cirka 2 000 000 kronor. Dessa åtgärder har bedömts som nödvändiga underhållsåtgärder, för att verksamhet ska kunna bedrivas i byggnaden.

Kostnaden för ventilationsbytet har visat sig vara dyrare än den initiala beräkningen. Budgetpriset för utbytte av två (2) stycken ventilationsaggregat uppgår idag till cirka 1 700 000 kronor. I och med detta har projektet fördyrats och för att uppnå ändamålsenliga lokaler och för att klara arbetsmiljökrav för verksamheten behövs ytterligare investeringsmedel.

Fastighetsavdelningen bedömer att en omprioritering på 1 500 000 kronor från projektet Ekbacka Hus 6 plan 3 är nödvändig och att kvarvarande medel, som efter omprioritering uppgår till 3 000 000 inklusive utbyte av ventilation för hela Ekbacka hus 6, är tillräckligt för den typen av renovering.

Konsekvensanalys

Åtgärderna leder till att lokalerna uppfyller myndighetskrav gällande arbetsmiljö och energi, med minskad driftskostnad som följd.

Åtgärderna leder till att insatser via ett återbruk kan erbjuda fler individanpassade aktiviteter inom KKA (kommunala aktivitetsansvaret).

Antalet individer som idag är beroende av ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd kan minska och att det också i förlängningen kan leda till att fler kommer i arbete.

Lars-Gunnar Fagerberg
Fastighetschef

Kristian Kijewski
Controller och fastighetsstrateg

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen
Ekonomiavdelningen
Fastighetsavdelningen
Arbetsmarknadsenheten

§ 68 Dnr 2019/192 048 KS

Äskande om tilläggsbudget för utegym Mejeriviken

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen

att tillsätta 50 000 kronor till budget för utegym Mejeriviken från investeringskonto fritidsanläggningar.

Ärendebeskrivning

Tidigare beslutade (KS 2019/192) om budgetering på 300 000 kronor för utegym i Mejeriviken. Vid närmare projektering har det tillkommit 50 000 kronor för markarbeten och montering av gymmet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2021-03-19.

Bedömning

För att få rätt fallhöjdsdämpning krävs mer fallhöjdsflis än vad beräknats från början. Monteringstiden på vissa redskap har visat sig vara mer omfattande än det förvaltningen tidigare räknat med.

Vidare vill förvaltningen flagga för att marken på ytan kan vara förorenad vilket kan leda till ytterligare kostnader vid bortforsling. Markprover kommer att tas vid utgrävningen.

Området ingår inte i det som utpekas som misstänkt föroreningsyta i tidigare utredningar men det garanterar inte att marken är helt ren.

Beslut skickas till

Kommunstyrelsen för avgörande
Tillväxtenheten
Gata/park
Ekonomienheten

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

Datum	Beteckning	
2021-03-19	2019/192 048	21
Ert datum	Er beteckning	

Handläggare
Julia Hallstensson
Mark- och exploateringsstrateg

Till [KSAU]

Äskande om tilläggsbudget för utegym Mejeriviken

Förslag till beslut

att tillsätta 50 000kr till budget för utegym Mejeriviken från investeringskonto fritidsanläggningar.

Ärendebeskrivning

Tidigare beslutade KS 2019/192 om budgetering på 300 000 kr för utegym i Mejeriviken. Vid närmare projektering har det tillkommit 50 000kr för markarbeten och montering av gymmet.

Beslutsunderlag

Offert från Ölands Grävtjänst 2021-03-18

Bedömning

För att få rätt fallhöjdsdämpning krävs mer fallhöjdsflis än vad beräknats från början.

Samt att monteringstiden på vissa redskap var mer omfattande en det vi tidigare räknat med.

Vidare vill vi flagga för att marken på ytan kan vara förorenad vilket kan leda till ytterligare kostnader vid bortforsling. Markprover kommer att tas vid utgrävningen.

Området ingår inte i det som utpekas som misstänkt föroreningsyta i tidigare utredningar men det garanterar inte att marken är helt ren.

Tillväxtenheten

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Julia Hallstensson
Mark- och exploateringsstrateg

Beslutet skickas till
Gata/park

Postadress	Telefon	Telefax	e-mail / www
Box 52 38721 Borgholm	0485-88 348		Julia.Hallstensson@borgholm.se http://www.borgholm.se

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

Datum	Beteckning	
2021-04-21	2021/78 214	
Ert datum	Er beteckning	

Handläggare
Julia Hallstensson
Mark- och exploateringsstrateg

Till kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Exploateringsavtal Solberga 4:2

Förslag till beslut

att godkänns exploateringsavtalet för Solberga 4:2

Ärendebeskrivning

För att säkerställa exploatörens åtaganden i detaljplanen Solberga 4:2 har tillväxt avdelningen upprättat ett exploateringsavtal. Avtalet reglerar exploatörens ansvar att hantera dagvatten inom kvartersmark enligt planbeskrivningen.

Beslutsunderlag

Exploateringsavtalet.

Konsekvensanalys

Genom att upprätta och godkänna ett exploateringsavtal säkerställer vi att planen blir genomförd på rätt sätt.

Att inte godkänna exploateringsavtalet kan medföra risker att detaljplanen ej blir genomförd.

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Julia Hallstensson
Mark- och exploateringsstrateg

Beslutet skickas till
Planarkitekt

Postadress	Telefon	Telefax	e-mail / www
Box 52 38721 Borgholm	0485-88 348		Julia.Hallstensson@borgholm.se http://www.borgholm.se

Exploateringsavtal

för detaljplan gällande Solberga 4:2

PARTER

Borgholms kommun (212000-0795), Box 52, 387 21 Borgholm, som ägare av fastigheten Borgholm 11:1, nedan kallad **Kommunen**

Något bra AB (559154-8069) Störlinge 36, 387 93 Borgholm som ägare av fastigheten Solberga 4:2, nedan kallad **Exploatören**

BAKGRUND

Planområdet är centralt beläget i Köpingsvik och avgränsas av Skurkvarnsvägen i norr och i öster, länsväg 136 i syd och av grannfastigheten i väst. Norr om planområdet ligger Grönhags camping och Köpingebuktens badstrand.

Ansökan om planbesked inkom 2016-09-05 med önskan om att bebygga fastigheten med två stycken flerfamiljshus i två våningar. Detaljplanen syftar till att möjliggöra denna byggnation på fastigheten Solberga 4:2.

Detaljplanen planeras att antas av Miljö- och byggnadsnämnden den 20 maj 2021.

§ 1 DETALJPLAN

§ 1.1 Detaljplan / Exploateringsområde

Syftet med exploateringsavtalet är ett effektivt och ändamålsenligt genomförande av detaljplan Solberga 4:2.

Exploatören är ägare till fastigheten Solberga 4:2 nedan kallad **Fastigheten**, och avser att låta uppföra bostäder inom det område som nedan kallas **Exploateringsområdet** enligt plankarta.

För fullföljandet av åtaganden för genomförande av detaljplanen har parterna träffat detta avtal, nedan kallat **Exploateringsavtalet.**

§ 2 UTFÖRANDE OCH BEKOSTANDE AV ÖVRIGA ANLÄGGNINGAR

§ 2.1 Dagvatten

Exploatören ansvarar för omhändertagande av dagvatten inom kvartersmark, vilket innebär att Exploatören ska uppföra och bekosta nödvändiga anläggningar för detta.

Exploatören är skyldig att följa de anvisningar avseende åtgärder för omhändertagande av dagvatten som regleras i planbeskrivningen.

§ 3 ÖVRIGT

§ 3.1 Tillstånd, lov, godkännanden

Exploatören ansvarar för att erforderliga tillstånd, lov och godkännanden söks och följs.

§ 3.2 Överlåtelse av detta avtal

Exploatören ska i samband med överlåtelse av hela eller del av Fastigheten till annan part, tillse att tillräcklig säkerhet utställs, till ersättande av säkerhet enligt § 6.2 ovan. Kommunen avgör vad som utgör tillräcklig säkerhet.

Exploatören får efter Kommunens skriftliga medgivande frånträda hela eller delar av detta avtal genom att överlåta tillämpliga delar på den nya ägaren.

§ 3.3 Tvist

Tvist mellan Kommunen och Exploatören som gäller tolkningen eller tillämpningen av detta avtal ska avgöras av svensk allmän domstol på Kommunens hemort.

§ 3.4 Giltighet

Detta exploateringsavtal är till alla delar förfallet utan ersättningsrätt för någondera parten om inte Kommunfullmäktige godkänner detta Exploateringsavtal genom beslut som senare vinner laga kraft.

Signaturer

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Ort och datum _____

För Borgholms kommun
genom *dess kommunstyrelse*

_____

Jens Odevall
kommunchef

_____

Ilko Corkovic
Kommunstyrelsen ordförande

För Något bra AB (559154-8069)

_____

§ 93 Dnr 2019/791 214 BN

BORGHOLM 11:42 EKBACKA Detaljplan för byggnation för särskilt boende

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar

att föreslå kommunfullmäktige att godkänna och besluta om antagande av detaljplanen med tillhörande granskningsutlåtande och handlingar.

Planförslaget omfattar ett redan bebyggt område som sedan tidigare saknar detaljplan. Ett upprättande av detaljplan legaliserar befintliga verksamheter, säkerställer en rad andra värden i området, möjliggör en bättre dagvattenhantering samt en nybyggnad av ett särskilt boende som det finns ett stort behov av. Vårdplatser för särskilt boende är en samhällsviktig funktion. Inom planområdet finns även identifierade natur- och kulturvärden. Den utökade byggrätten innebär påverkan på dessa värden, konsekvenserna av planens genomförande redovisas i planhandlingarna.

Lagstöd
PBL 4 kap, PBL 5 kap.

Ärendebeskrivning

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för byggnation för särskilt boende i anslutning till befintligt särskilt boende på Ekbacka-området. Planen ska medge byggnation av 80 platser fördelat på 8 avdelningar om 10 lägenheter vardera.

Planen syftar också till att legalisera de vårdverksamheter, tillhörande funktioner och tekniska anläggningar som finns inom området idag, säkra natur- och kulturvärden, möjliggöra ett parkeringsgarage för polisen, bostäder och kontor inom områdets östra sida och centrala delar och GC- väg längs Åkerhagsvägen samt säkerställa ytor för dagvattenhantering.

Justeringar sedan granskning:
- Under rubriken naturvärden har avsnitt om träd utvecklats till följd av samråd enligt miljöbalken 12 kap. 6§.

- Avsnitt om Silverviol har kompletterats med information om kommande inventering och tillvägagångssätt vid eventuell förekomst av Silverviol.

- Avsnitt fastighetsrättsligt har kompletterats med information om ledningsrätter och servitut.

Detaljplanen hanteras enligt Plan- och bygglagens (PBL) anvisningar för ett utökat förfarande då det omarbetade planförslaget inte är förenligt med kommunens fördjupning av översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik (FÖP). I fördjupningen av översiktsplanen pekas planområdet ut som område för park/naturvärden.

En mindre justering har efter miljö- och byggnadsnämndens arbetsutskott, 2021-04-08, gjorts i planbeskrivningen. På sidan nio har text som rör omplacering av fasta konstinstallationer tagits bort.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2021-04-12
Plankarta, 2021-04-01
Planbeskrivning med genomförandebeskrivning, 2021-04-08
Undersökning om betydande miljöpåverkan, 2020-11-11
Granskningsutlåtande, 2021-03-25

Bilagor: Trädvårdsplan och trädinventering, Borgholms stad 2016-11-30

Bedömning

Planförslaget omfattar ett redan bebyggt område som sedan tidigare saknar detaljplan. Ett upprättande av detaljplan legaliserar befintliga verksamheter, säkerställer en rad andra värden i området, möjliggör en bättre dagvattenhantering samt en nybyggnad av ett särskilt boende som det finns ett stort behov av. Vårdplatser för särskilt boende är en samhällsviktig funktion. Inom planområdet finns även identifierade natur- och kulturvärden. Den utökade byggrätten innebär påverkan på dessa värden, konsekvenserna av planens genomförande redovisas i planhandlingarna.

Lagstöd
PBL 4 kap, PBL 5 kap.

Dagens sammanträde

Ordförande tackar förvaltningen för bra arbete i ett komplext område.

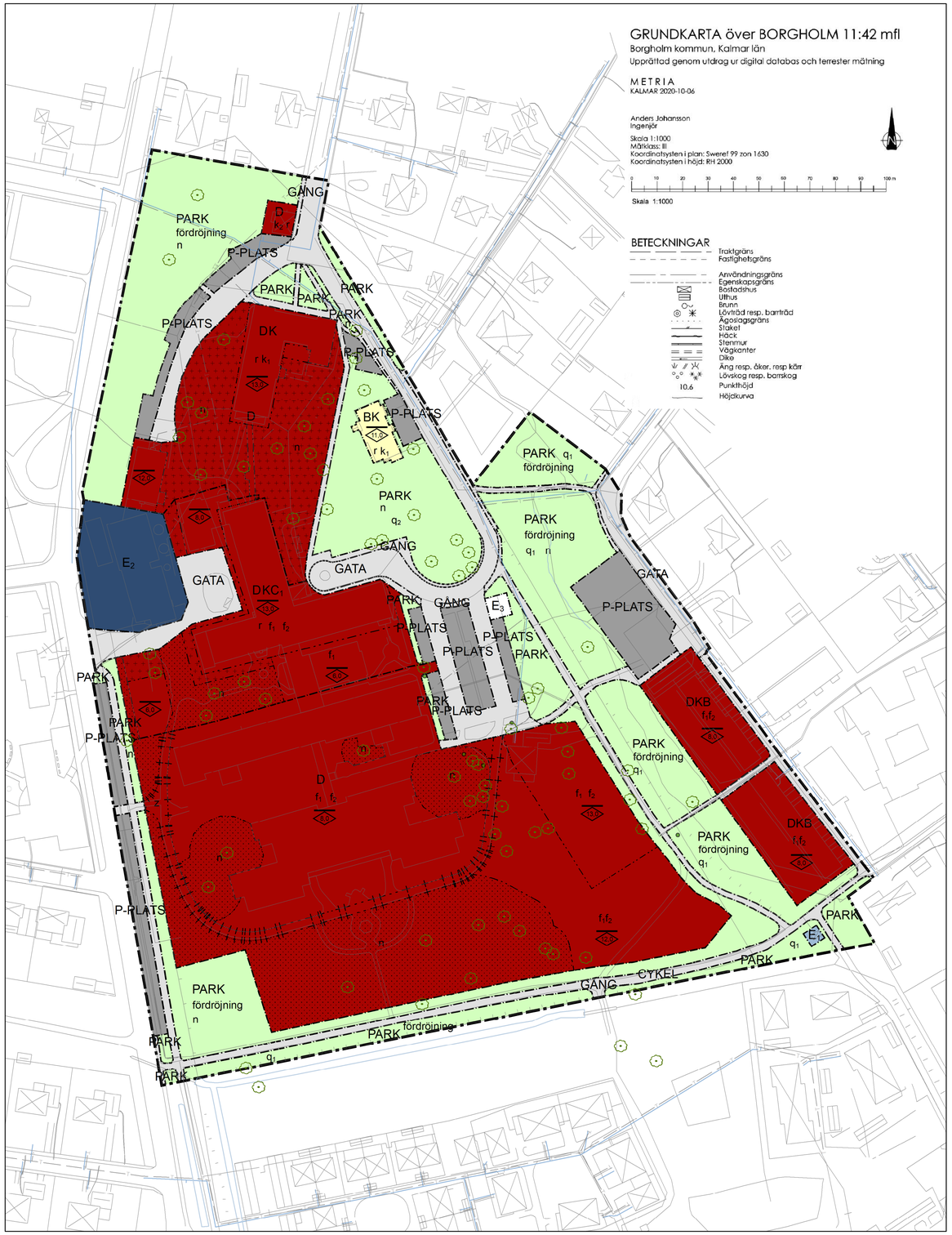
Yrkande

Tomas Zander (C) tackar förvaltningen för ett bra arbete samt yrkar för bifall till att godkänna detaljplanen med tillhörande granskningsutlåtande och handlingar och skickar planen vidare till kommunfullmäktige för beslut om antagande.

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslut skickas till

Beslutet skickas till kommunfullmäktige

1:1000 A1
1:2000 A3

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar.
Endast angiven användning och utformning är tillåten.
Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Administrativ gräns
- Egenskapsgräns och administrativ gräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmänna platser med kommunalt huvudmannaskap

GATA	Gata
PARK	Park
P-PLATS	Parkeringsplats
GÅNG	Gångväg
GÅNGCYKEL	Gångväg, Cykelväg

Kvartersmark

BK	Bostäder, Kontor
E_1	Transformatorstation
D	Vård
DKB	Vård, Kontor, Bostäder
DKC_1	Vård, Kontor, Polisverksamhet
E_2	Fjärrvärmecentral
E_3	Avfallsanläggning

EGENSKAPSBESTÄMMELSER ALLMÄN PLATS

Mark

fördröjning	Fördröjningsmagasin för dagvatten med en volym av 55,3 kubikmeter minimum för planområdet
q_1	Stenmur utgör fornlämning och ska bevaras
q_2	Park med tillhörande stenmurar ska bevaras
n	Särskilt skyddsvärda träd. Schaktning, byggnation eller uppläggning av massor får ej ske inom ett avstånd av 15 gånger stamdiametern

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Omfattning

0.0	Högsta nockhöjd är angivet värde i meter
	Marken får inte förses med byggnad
	Endast komplementbyggnad får placeras

Utformning

n	Särskilt skyddsvärda träd. Schaktning, byggnation eller uppläggning av massor får ej ske inom ett avstånd av 15 gånger stamdiametern
k_1	Exteriöra karaktärsdrag vad gäller material och färgsättning på fasad, fönster, dörrar och tak ska bibehållas
k_2	Byggnadens karaktärsdrag vad gäller placering och volym ska bibehållas
f_1	Tak ska vara av rött panntak, plåt eller/och papp
f_2	Fasadmaterial ska i huvuddrag utgöras av tegel, kalksten, puts och/eller likvärdigt i gul, beige, brun eller röd kulör
r	Byggnad får inte rivas

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetid

Genomförandetiden är 15 år

Markreservat för allmännyttiga ändamål

z	Markreservat för allmännyttig körtrafik till en fri höjd av 4,0 meter. Ska vara framkomlig som räddningsväg

ANTAGANDEHANDLING

Detaljplan för

Borgholm 11:42 m.fl Ekbacka

Upprättad av kommunledningsförvaltningen
Borgholms kommun

	Beslutsdatum	Instans
Samråd	20200423 §82	MBN
Granskning	20201119 §235	MBN
Antagande		
Laga kraft		

Thomas Nilausen
Planarkitekt

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Borgholms kommun

Dnr: B2019-791
Senast justerad: 2021-04-01

Detaljplan för

Borgholm 11:42 m.fl. ”Ekbacka”

Borgholms kommun

PLANBESKRIVNING

Antagandehandling

Upprättad 2020-10-04
Senast ändrad 2021-04-08

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING 3

DETALJPLANEPROCESSEN 4

1. PLANENS BAKGRUND OCH SYFTE 5

2. PLANDATA 6

3. FÖRUTSÄTTNINGAR 6

4. AVVÄGNINGAR ENLIGT MILJÖBALKEN 20

5. TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN ENLIGT PBL 23

6. PLANFÖRSLAGET OCH KONSEKVENSER 25

PLANKARTA 25

7. GENOMFÖRANDEBESKRIVNING 38

Granskningshandling

Upprättad: 2020-10-04
Senast ändrad: 2021-04-08
Dnr: B 2019-791

Medverkande tjänstepersoner:
I planläggningen har tjänstepersoner från flera kommunala förvaltningar och enheter medverkat.

Thomas Nilausen Planarkitekt	Magnus Karlsson Miljöstrateg	Mia Olsson Hedman VA-planerare

Alexander Sundstedt Mark- o exploateringsstrateg	Julia Hallstensson Mark- o exploateringsstrateg

KSau Planbeställare	Anders Magnusson Tillväxtchef, projektägare

Planhandlingarna består av:

- Plankarta upprättad på grundkarta
- Planbeskrivning med genomförandebeskrivning
- Granskningsutlåtande
- Undersökning om betydande miljöpåverkan

Bilagor: Kommunens trädvårdsplan

Bild 1. Kommunkarta

Bild 2. Översiktskarta

Sammanfattning

Huvudsyftet med detaljplanen är att möjliggöra för byggnation för särskilt boende i anslutning till befintligt särskilt boende på Ekbacka-området. Med särskilt boende, förkortas SÄBO, avses en boendeform med service och omvårdnad för äldre som behöver särskilt stöd. Planen medger nybyggnation av särskilt boende med 80 platser.

Planen syftar också till att legalisera de vårdverksamheter, tillhörande funktioner och tekniska anläggningar som finns inom området idag, säkra natur- och kulturvärden, möjliggöra ett parkeringsgarage för polisen, bostäder och kontor inom områdets östra sida och centrala delar, GC- väg längs Åkerhagsvägen samt säkerställa ytor för dagvattenhantering.

Inom området finns inmätta träd, ytor för dagvattenhantering, skyddsvärda byggnader, stenmurar samt fjärrvärmeverk med tillhörande ledningsnät som har inverkat på planens utformning. Planområdet ligger i Borgholms södra del, Ekbackaområdet. Större delen av planområdet omfattas inte av detaljplan sedan tidigare. Planområdet innehåller befintliga verksamheter där inga större förändringar föreslås ex korttidsboende, särskilt boende, café, de nyrenoverade lokaler som tidigare inrymde vårdcentral och som nu är/blir kontor för olika verksamheter, kronikerhemmet, överläkarvillan, A-huset samt fjärrvärmeverket. Planförslaget medger nuvarande, men tillåter även ändrad användning, för exempelvis delar av grönytorna där ny byggnad föreslås, rehabbadet, köket, lägenhetslängorna intill Strömgården samt parkeringsytor.

Detaljplaneprocessen

Denna handling, planbeskrivningen, ska underlätta förståelsen för planförslagets innebörd samt redovisa de syften och förutsättningar planen har. Planbeskrivningen ska också redovisa eventuella avsteg som gjorts från kommunens översiktsplan. I beskrivningen ska skälen till planens utformning och de bestämmelser som valts motiveras. Planbeskrivningen har ingen egen rättsverkan. Plankartan är däremot juridiskt bindande för efterföljande beslut såsom bygglov.

Första steget i planprocessen kallas för samråd. Planförslaget ställs ut i stadshuset och på det bibliotek som ligger närmast planområdet. Samtliga handlingar finns även tillgängliga på kommunens hemsida. De fastighetsägare som bor närmast planområdet meddelas per post. Förslaget skickas även till myndigheter samt de företag och föreningar som berörs av förslaget.

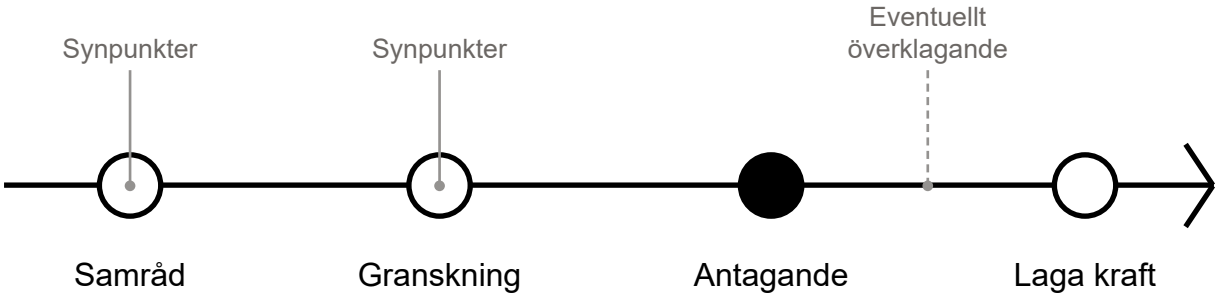
När samrådstiden gått ut sammanställer kommunen synpunkterna i en samrådsredogörelse. I ett sådant dokument kommenterar kommunen synpunkterna och tar ställning till ändringar av planförslaget.

Nästa steg i processen kallas för granskning. Granskningen går till på liknande vis som samrådet. Alla planhandlingar görs tillgängliga och synpunkter välkomnas. När granskningstiden är slut sammanställer kommunen synpunkterna i ett granskningsutlåtande där kommunen kommenterar synpunkterna och tar ställning till justeringar innan planen ska antas. Granskningsutlåtandet och samrådsredogörelsen skickas ut till de som inkommit med synpunkter.

Detaljplanen hanterades under samrådsskedet enligt standardförfarande men har inför gransking övergått till att hanteras enligt Plan- och bygglagens (PBL) anvisningar för ett utökat förfarande då det omarbetade planförslaget inte är förenligt med kommunens fördjupning av översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik (FÖP). I fördjupningen av översiktsplanen pekas planområdet ut som område för park/naturvärden.

Mer information om planprocessen finns på kommunens hemsida: www.borgholm.se

Utökat förfarande:

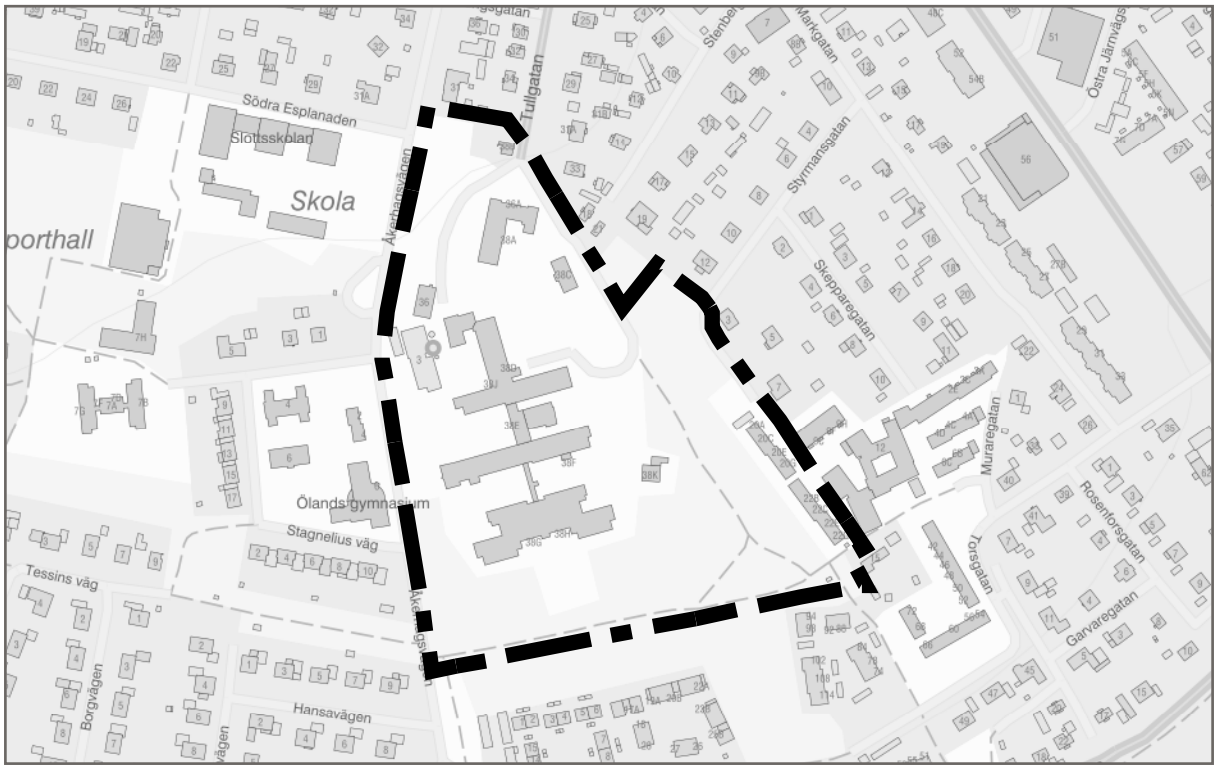

Bild 3. Planområde

1. Planens bakgrund och syfte

Huvudsyftet med detaljplanen är att möjliggöra för byggnation för särskilt boende i anslutning till befintligt särskilt boende på Ekbacka-området. Med särskilt boende, förkortas SÄBO, avses en boendeform med service och omvårdnad för äldre som behöver särskilt stöd. Planen medger nybyggnation av särskilt boende med 80 platser.

Planen syftar också till att legalisera de vårdverksamheter, tillhörande funktioner och tekniska anläggningar som finns inom området idag, säkra natur- och kulturvärden, möjliggöra ett parkeringsgarage för polisen, bostäder och kontor inom områdets östra sida och centrala delar, GC- väg längs Åkerhagsvägen samt säkerställa ytor för dagvattenhantering.

Planen omfattar det område som i tidigare utredningar (se Samhällsnära våtmarker och FÖP Borgholm Köpingsvik) pekas ut för dagvattenhantering och planen ska därför tillåta dagvattenåtgärder i berört grönområde. De särskilt värdefulla träden inom området är inmätta och har blivit bedömda (Trädvårdsplan 2016) vilket är ett nödvändigt underlag för planarbetet. Fjärrvärmeverket med tillhörande ledningar ligger inom planområdet och inverkar på planens utformning och/eller genomförande. Planbestämmelserna utformas med flexibilitet för att kunna möta framtida behov av lokaler inom området.

2. Plandata

Planområdet ligger i södra Borgholm, mellan kvarteren Rödhaken, Riksäpplet och Stenhuggaren. Tullgatans södra del ligger inom planområdet. Planområdet omfattar ca 6,9 hektar.

3 Förutsättningar

I detta kapitel beskrivs området så att läsaren får en bild av hur det ser ut och vad det finns för detaljer och komponenter att beakta - befintliga byggnader, vägar, trafik, naturområden m.m. Planförslaget beskrivs i kapitel 6 och bör endast i undantagsfall nämnas i detta kapitel.

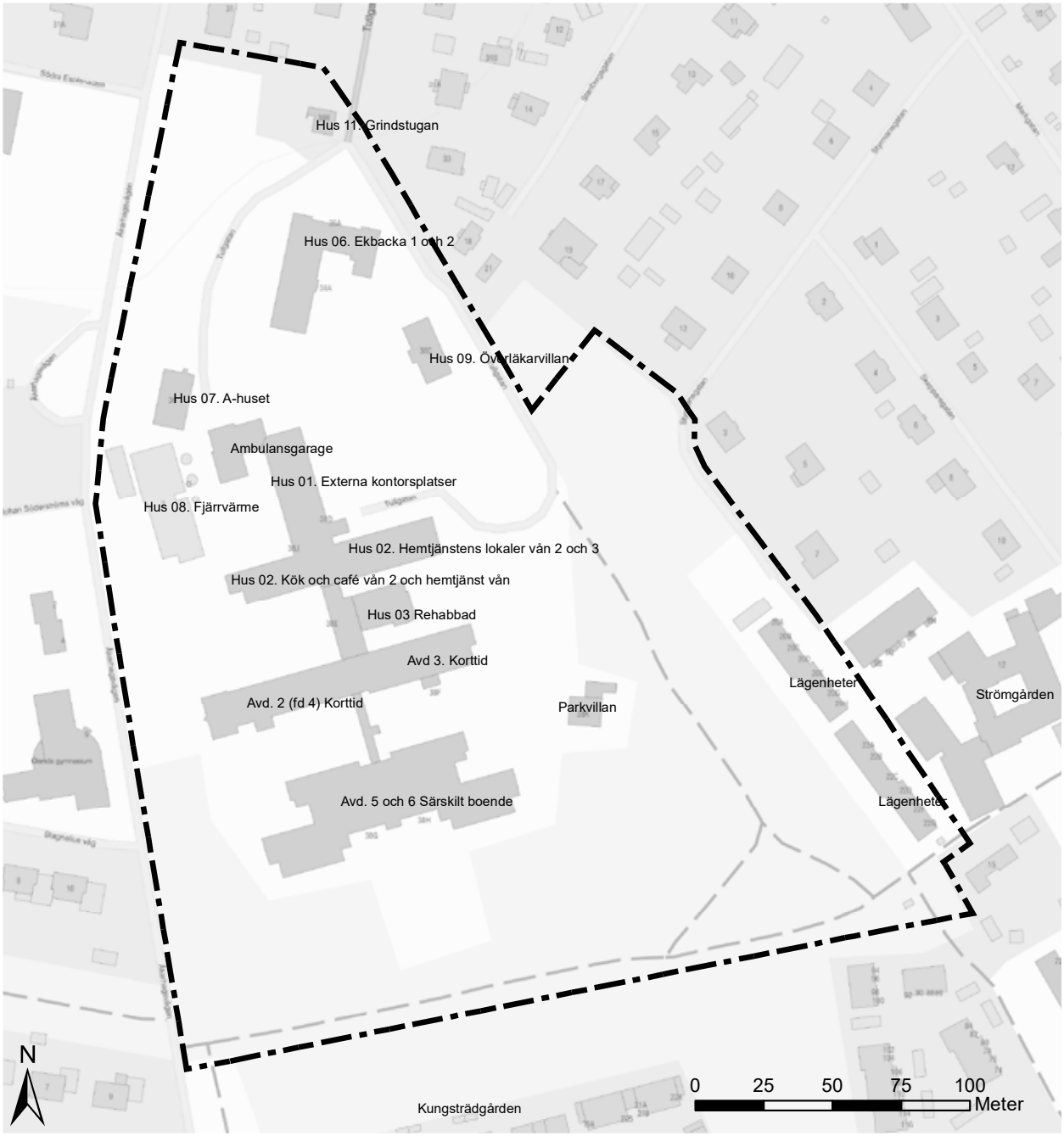

Bild 4. Planområdets bebyggelse

Bebyggelse

Hus 01 och 02. Områdets nya huvudbyggnad sedan uppförandet på 1940-talet. Från juli 1949 fram till 2014 var det vårdcentral i dessa delar av huvudbyggnaden och i perioder fanns även röntgen på plan 3 i östra delen av hus 02 och barnavårdscentral, mödravård och ungdomsmottagning på plan 2 i hus 01. Idag finns kontor i de nyrenoverade delarna av hus 01och resterande delar är under renovering för fler kontorsplatser.
Hus 02 plan 2, västra delen, innehåller sedan många år ett café samt tillredningskök. Köket används inte för tillredning idag då det är i behov av renovering. Idag nyttjas lokalen för logistik och varmhållning av mat. Alternativ till placering av nytt tillredningskök har diskuterats då dessa lokaler ej bedömts kunna inrymma ett tillredningskök som räcker till på längre sikt. Detaljplanen ska därför tillåta nuvarande användning men även tillåta fler användningsområden vid framtida flytt av tillredningsköket. I östra delen av hus 02, på plan 2 och hela plan 3, finns nyrenoverade lokaler för hemtjänstens verksamhet.

Hus 03. Rehab - innehåller varmbassäng för rehabilitering. Bassängen bedöms kunna användas ytterligare ca 20 år men planen medger annan användning av ytan när nuvarande användning upphör. Nuvarande användning som rehab-bad avses fortgå tills bassängen inte är lämplig att bruka längre.

Avd 2. (fd avd 4). Korttidsboende, byggnader i gott skick, renoverade för ca 10 år sedan. Underhållsplan för små åtgärder efterfrågas.

Avd 3. Korttidsboende, byggnader i gott skick, renoverade för ca 10 år sedan. Underhållsplan för små åtgärder efterfrågas.

Hus 06. Ekbacka 1 och 2. Borgholms gamla lasarett byggdes 1897 och är i mångas ögon en av stadens vackraste byggnader. Byggnaden var i bruk som lasarett fram till att nya huvudbyggnaden (Hus 01 och 02) uppfördes på 1940-talet. Under 2018 byttes taket. Löpande underhåll och restaurering pågår för att hålla denna kulturskatt i gott skick. Idag används byggnaden för daglig verksamhet.

Hus 07. A-huset. Tidigare epidemisjukhus, uppfört omkring sekelskiftet 1900. Fasad, fönster och interiör har i omgångar förändrat byggnadens ursprungliga karaktär så att dess ursprung ej går att urskilja. Oklart om den ursprungliga fasaden finns bevarad bakom eterniten. Utvärdering av byggnaden pågår. Om utvärderingen visar att byggnaden ska ersättas bör dokumentation göras under rivning. Idag används byggnaden för kontorslokaler för kommunala verksamheter.

Hus 08. Fjärrvärmeverket. Inga förändringar föreslås som påverkar verket. Centralen är byggd på 1940-talet och efter övergången från oljeuppvärmning till fjärrvärme omkring år 1990 tillkom övriga byggnader. Användningen bedöms av ansvariga för verket inte komma att förändras inom en överskådlig framtid.

Hus 09. Överläkarvillan var knuten till Borgholms lasarett som då betjänade hela Öland. Den nyanlagda järnvägen underlättade tillgängligheten väsentligt. Lasarettet var en komplett anläggning där bl a operationer genomfördes av skickliga läkare. Dessa blev högt skattade då deras skicklighet kunde avgöra liv eller död. De blev så legendariska att man på landsbygden delade in tiden efter dem, inte kungen. -”Det var på Reuterskiölds tid”, kunde man höra på byn.

Doktor Påhlsson blev den siste överläkaren som bodde där. Det användbara huset har sedan dess hyst såväl sjuksköterskepraktik- som lokaler för Ölands Skördefests organisation. För att kunna behålla en skicklig ledning av Lasarettet var det viktigt att kunna erbjuda ett fullgott boende.

Överläkarvillan kallas även Skördefestvillan. Idag står byggnaden oanvänd och är i behov av restaurering. Byggnaden ritades av den erkänt skicklige Georg Hesselman. Han hade arbetat med Riksdagshuset i Kungliga huvudstaden när han engagerades av Drottning Victoria för Solliden som byggledare. Under bygget, som tog tre år att fullfölja, hann han med att etablera sociala kontakter och skapa sig ett namn i Borgholm. Hans överläkarvilla saknade inga moderniteter och planlösningen var sådan att tjänstefolket skulle ha sin egen trappa, just som på Solliden.

Arkitektoniskt representerar huset det tidiga 1900-talet och håller en mycket hög klass. Hus med en klok planlösning och hög byggnadsteknisk klass lämpar sig väl för nya användningar och byggnaden bedöms därmed värd att bevara för sina arkitektoniska kvaliteer.

Parkvillan. Ett bostadshus uppfört på 1970-talet. Har sedan dess i perioder byggts om interiört för olika verksamheter. Tidigare har det varit bostad, förskola, IT-central och nu används byggnaden åter som förskola. En flytt av befintlig verksamhet till lokaler vid Rödhaken är planerad inom de närmaste åren. Byggnaden bedöms vara av god 1970-talsmodell men som förlorat flera av sina särdrag i olika ombyggnationer. Av dessa skäl finns inget bevarandevärde och byggnaden får i detaljplanen ge plats åt vårdverksamhet.

Hus 11. Grindstugan. Byggnaden är en av områdets äldsta, uppfört omkring år 1900.

Avd 5 och 6. Byggnader uppförda på 1980-talet för särskilt boende av god teknisk kvalité. Avdelningarna är uppförda med gemensamhetsytor i centrum och flyglar där två bostadsenheter delar på en toalett. Detta är inte i enlighet med gällande krav vilket gör att alternativen kvarstår att bygga om till tvårumslägenheter för särskilt boende alternativt möjliggöra annan användning. Planen ska medge båda alternativen.

Lägenheter. Lägenhetslängorna i öster, i anslutning till Strömgården. Tidigare lägenheter för boende med särskilt behov, idag vanliga hyreslägenheter. Byggnaderna är i användbart skick men börjar uppnå sin tekniska livslängd. Byggnadstekniskt bedöms inte längorna som bevarandevärda och utrymmesmässigt kan marken användas på ett effektivare sätt i framtiden. Planen tillåter kontor, bostad och vård på ytan i två våningsplan med möjlighet att stycka av marken. Inga planer på att ersätta lägenheterna finns i dagsläget men pekas ut för framtida behov.

Konstnärliga utsmyckningar interiört. Vid ombyggnation som påverkar fasta konstinstallationer ska verken dokumenteras och sedan ingå i kommunens konstsamling. Nedan följer bilddokumentation på de fasta konstverk som finns inom hus 01, 02, 03 samt avdelningarna och byggnaden.

Bild 5. Plan 2, skulptur i keramik

Bild 11. Trapphus från plan 2 till plan 3

Bild 16. Hus 02 mellan plan 3 och plan 4

Bild 6. Plan 3, av Göran Lande

Bild 12. Trapphus plan 1 upp till plan 2

Bild 17. Plan 2, trapphus signatur V. Janson

Bild 7. Trapphus plan 2 mot plan 3

Bild 13. Trapphus från plan 2 upp mot plan 3

Bild 18. Trapphus plan 3 mot plan 4

Bild 8. Trapphus plan 4

Bild 14. Trappavsats mellan plan 2 och 3

Bild 19. Avd 2, dörrutsmyckning av M. Linton

Bild 9. Plan 3, skulptur Bertil Vallien

Bild 15. Plan 2, korridor mellan avdelningar

Bild 20. Avdelning 5 och 6 plan 2

Bild 10. Plan 2, trapphus, av M. Linton

Bild 21. Entré plan 2, gåva av Ölands socknar och Borgholms Stad, Konstnär Thyra Lundberg

Trafik

Planområdet ansluter till tre lokalgator, i väster Åkerhagsvägen (som heter Köpmangatan i höjd med Slottsskolan), i norr Tullgatan och i öster Styrmansgatan. Tullgatan är primär gata för att försörja området för motortrafik. Även Åkerhagsvägen används för att nå fjärrvärmeanläggningen samt kök och sophantering.

Utryckningstrafik går via den västra anslutningsvägen till Tullgatan. Möjlighet finns även för utryckningstrafik att ta sig ut på Åkerhagsvägen vid behov. Kommunen avser att via lokala trafikföreskrifter tillåta utryckningstrafik att använda den stängda utfarten mellan Viktoriagatan till väg 136 som idag endast brukas för Kungsgårdens behov och har inlett dialog med berörda parter. Detta är dock aktuellt även utanför planarbetet och är ej beroende av detta arbete. I Borgholm är tillåten hastighet maximalt 40 km/h. I planområdet råder därmed 40km/h utom för Slottsskolan och på Styrmansgatan där det är 30 km/h. Störst andel trafikrörelser kommer från huvudparkeringen där hemtjänsten har sin parkering. Trafik vid hämtning och lämning på förskolan kommer att upphöra i och med flytten av verksamheten. Ny byggnad för särskilt boende bedöms få lågt antal trafikrörelser.

Gång- och cykelvägar

GC-väg går genom skogsområdet i södra delen av planområdet samt i sydöstra kanten av området. Behov av att kunna gå och cykla säkert längs med Åkerhagsvägen finns. Planen möjliggör de behoven genom att lägga en yta för gång- och cykelväg längs den östra sidan av området, mellan parkeringsplatserna längs Åkerhagsvägen och den stenmur som avgränsar vårdområdet.

Kollektivtrafik

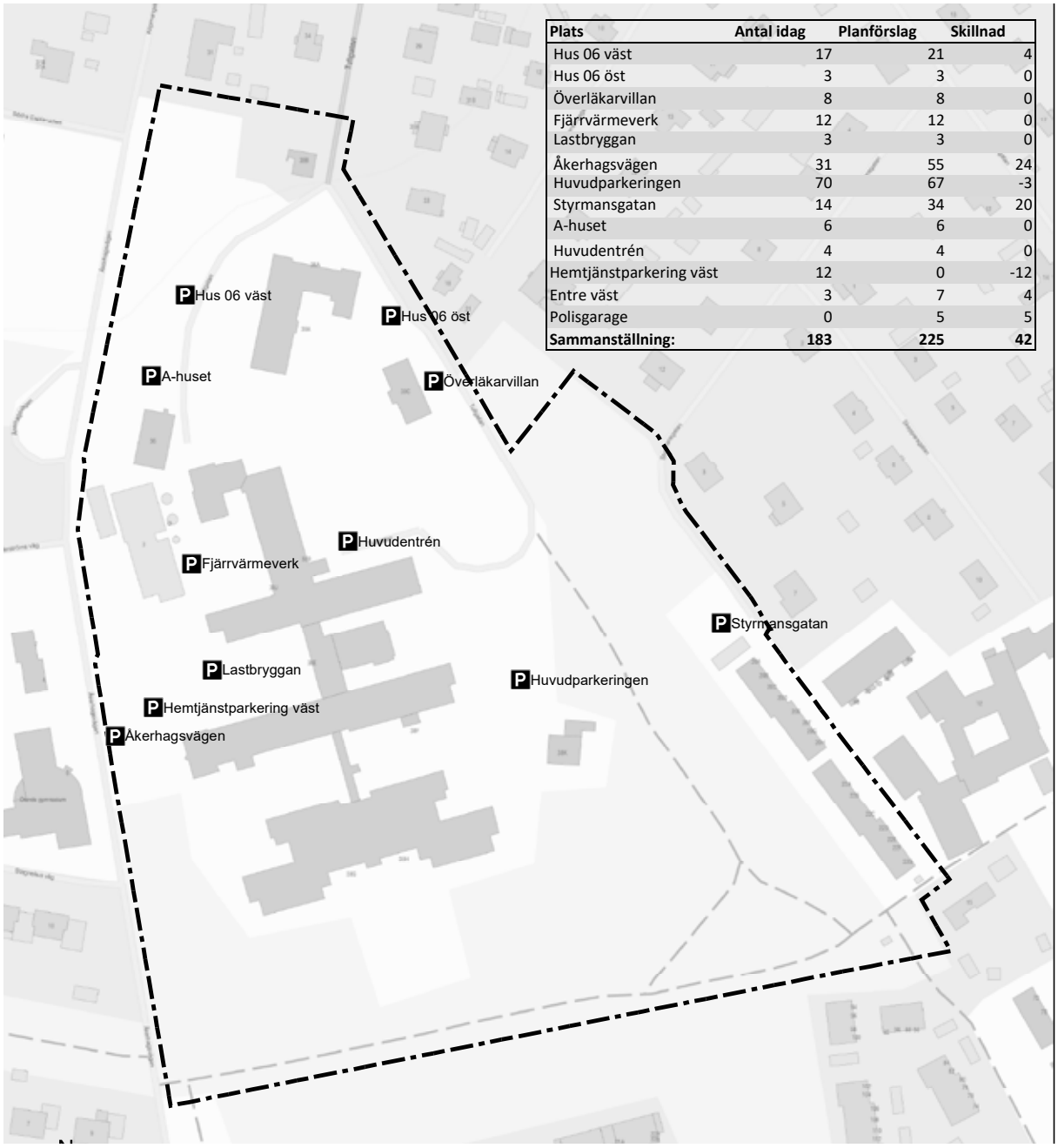
Närmsta busshållplatser för linjetrafik är Kungsgårdsbacken alternativt Södra parken längs Tullgatan. Hållplats för närtrafiken är i dagsläget vid södra entrén till Ekbacka, mellan avdelningarna 2/4 och 5/6. Då av-/påstigningsplats är vid entrén en bit upp på gångvägen, mellan två avdelningar med boendes uteplatser, finns önskemål från verksamheten att en alternativ placering anvisas.

Parkering

Ca 183 markerade parkeringsplatser finns inom planområdet idag. Parkeringen längs Åkerhagsvägen används främst för Ölands utbildningscenters behov. Fler kontorsplatser ska inrymmas i lokalerna och behovet av parkeringar kommer därmed öka. Det planeras för att förlänga befintlig gatuparkering söderut för 24 extra parkeringsplatser. Ett par parkeringsplatser kommer att försvinna inom den befintliga parkeringslängan till förmån för en in-/utfart till vårdområdet för räddningstjänstens fordon. Hemtjänstens parkeringsplatser vid västra entrén kommer att få omlokaliseras i närområdet. Huvudparkeringen, i anslutning till huvudentren, används till stor del för hemtjänstens bilar som mestadels för hembesök under kontorstid, en kombination av besöksparkering och hemtjänstparkering utreds. De p-platser som används för förskolans ändamål samt vid hämtning och lämning vid huvudparkeringen frigörs vid verksamhetens flytt. Vid huvudentrén finns fyra handikappsparkeringsplatser.

Det särskilda boende som ska etableras i ny byggnad i anslutning till huvudparkeringen bedöms medföra behov av ytterligare 10 parkeringsplatser utöver de 10 platser som frigörs vid förskolans

flytt från parkvillan till Rödhaken. Dessa parkeringsplatser föreslås placeras i anslutning till de lägenhetsbyggnader som ligger utmed planområdets östra gräns, vid Styrmansgatan. Planen ger möjlighet till att i framtiden ersätta de lägenheter som idag har parkering vid Styrmansgatan och för att ta höjd för ytterligare parkeringsbehov, både för ett nytt vårdboende och nya lägenheter, ges möjlighet i planen för befintlig parkeringsyta att bli större. Totalt ger planen möjlighet till att utöka antalet parkeringsplatser från 183 till uppskattningsvis 225 stycken.

Plats	Antal idag	Planförslag	Skillnad
Hus 06 väst	17	21	4
Hus 06 öst	3	3	0
Överläkarvillan	8	8	0
Fjärrvärmeverk	12	12	0
Lastbryggan	3	3	0
Åkerhagsvägen	31	55	24
Huvudparkeringen	70	67	-3
Styrmansgatan	14	34	20
A-huset	6	6	0
Huvudentrén	4	4	0
Hemtjänstparkering väst	12	0	-12
Entre väst	3	7	4
Polisgarage	0	5	5
Sammanställning:	**183**	**225**	**42**

Bild 22. Planområdets parkeringsytor

Buller

Buller påverkar oss på olika sätt beroende på typ, styrka och frekvens det har, hur det varierar över tiden och vid vilken tid på dygnet som vi utsätts för det. Mätvärden förkortas vanligtvis dbA. Styrkan hos ett ljud mäts i enheten decibel. Bokstaven A står för A-vägning vilket innebär att de frekvenser som uppfattas bäst av det mänskliga örat, får större vikt vid en mätning.

Det finns två sätt att mäta och beräkna buller på; med ekvivalent ljudnivå och maximal ljudnivå. Ekvivalent ljudnivå visar medelvärdet för alla ljud under en viss period. Maximal ljudnivå är det högst uppmätta värdet under en viss period, till exempel ett dygn. Från och med 2015-06-01 gäller Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida nivåer enligt tabell nedan.

	Ekvivalent ljudnivå, dBA	Maximal ljudnivå, dBA
Ljudnivå utomhus vid bostadsbyggnadsfasad	60[1]	-
Ljudnivå utomhus vid uteplats i anslutning till bostad	50	70[2]

[1] För bostäder om högst 35 m^2 är riktvärdet 65 dBA. Om ljudnivå ändå överskrids bör
- minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden och
- minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan klockan 22.00 och 06.00 vid fasad.

[2] Om ljudnivån ändå överskrids, bör nivån dock inte överskridas med mer än 10 dBA maximal ljudnivå fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00.

Byggnation

Under byggskedet kan bullernivåerna överskridas. Transporter samt byggnation ska utföras dagtid företrädesvis under vardagar för att minska bullernivåerna till befintliga bostäder. Särskilt bör bullernivåerna begränsas åt väster då boende på korttidsboende samt särskilt boende blir påverkade under byggperioden.

Biltrafik

Området har inga gator/vägar som medför buller i närheten av gränsvärdena för befintliga eller tillkommande bostäder. Områdets interna vägar är utformade för en större pågående verksamhet inom området än vad det används för idag. När lokalerna användes som vårdcentral var det en stor mängd patientbesök samt ett större antal transporter av material, mat och sophantering som försörjde området. Idag är det en mycket lägre andel trafikrörelser då användningen har ändrat karaktär. Hemtjänsten har sin parkering här vilket ger huvuddelen av trafikrörelserna för området. Totalt bedöms antalet trafikrörelser ligga under 200 ÅDT, mot tidigare 1000 ÅDT (trafikräkningar ej utförda). Tillkommande byggnad med 80 platser för särskilt boende uppskattas till en ökning av 50 trafikrörelser per dygn. Totalt sett bedöms trafiken i nuvarande omfattning samt efter utbyggnad inte medföra negativa konsekvenser och utreds därmed inte vidare.

Utryckningsfordon
Utryckningstrafiken som utgår från området använder ljussignal i tättbebyggt område istället för sirener där så är lämpligt. Antalet utryckningar och det buller som dessa medför är inte att bedöma som störande för befintliga eller tillkommande bostäder.

Fjärrvärmeverket
Vid flistömning vid fjärrvärmeverket uppstår buller. Detta sker endast dagtid och vid 4 tillfällen per vecka i genomsnitt. Bullermätning har inte utförts men inga störningar har rapporterats. Planförslaget medför inte att gränsvärdena för buller överskrids.

Varutransporter
Ekbackaköket tar emot varor samt är värmehållande kök till de mattransporter som sker till verksamheterna runt om i kommunen. Detta medför logistik dagtid vid lastbryggan vid hus 02. Bullermätning har inte utförts men utifrån pågående verksamhet i hus 04 är det inget som stör de boende. Pågående verksamhet vid köket är tänkt att flyttas då det inte fungerar tillfredställande idag. Trafiken/lastningen kommer därmed att minska till att endast vara mottagningskök för egna verksamheter. Med ökat antal särskilt boende-platser i Borgholm finns även behov av ytterligare ett tillredningskök då det på Viktoriaskolan nått sin maximala kapacitet.
Planen medger att det inom samtliga ytor markerade för vård får inrymmas ett nytt kök för att ersätt befintligt även om huvudalternativet är att ett nytt tillredningskök för socialens verksamheter ska ligga på annan plats än Ekbacka. Leverans av övriga varor som ex kontorsprodukter sker via ordinarie entréer och är av begränsat slag.

Sophantering
Nuvarande sophantering är marginell i jämförelse med när vårdcentralen fanns i lokalerna. Ekbackaområdets nuvarande sophantering kommer att fortgå, endast marginell ökning sker pga de tillkommande externa kontorsplatserna. Den nya byggnaden ska kunna nås av sophämtningsfordon alternativt anslutas till ett system med sopsug.

Övriga verksamheter
Övrig verksamhet utgörs av kontor, särskilt boende, korttidsboende samt daglig verksamhet. Ingen av verksamheterna ger upphov till buller i sig.

Kommunal och kommersiell service

Planområdet ligger i Borgholms stad med all lokal service inom 1000 m. Inom området finns café i hus 02.

Mark och vegetation

Ekbackaområdet ingick i det område där särskilt värdefulla träd inventerades till Trädvårdsplanen 2016. Skogsek, ask, apel, vårtbjörk, sötkörsbär, asp, skogsalm, och päron har inventerats i området. På en ek inom planområdets västra del har även en Eklackticka noterats.
Hösten 2020 har en kompletterande inventering gjorts av de ytor som ges byggrätt i planen. Samråd enligt Miljöbalken 12 kap 6§ genomförs med Länsstyrelsen. Efter samrådet har information från närboende inkommit om att den fridlysta arten silverviol finns i direkt anslutning till planområdets sydöstra gräns. Denna lokal har därefter bekräftats av Ölands Botaniska förening. Åtgärder som påverkar en fridlyst art kräver dispens från artskyddsförordningen.

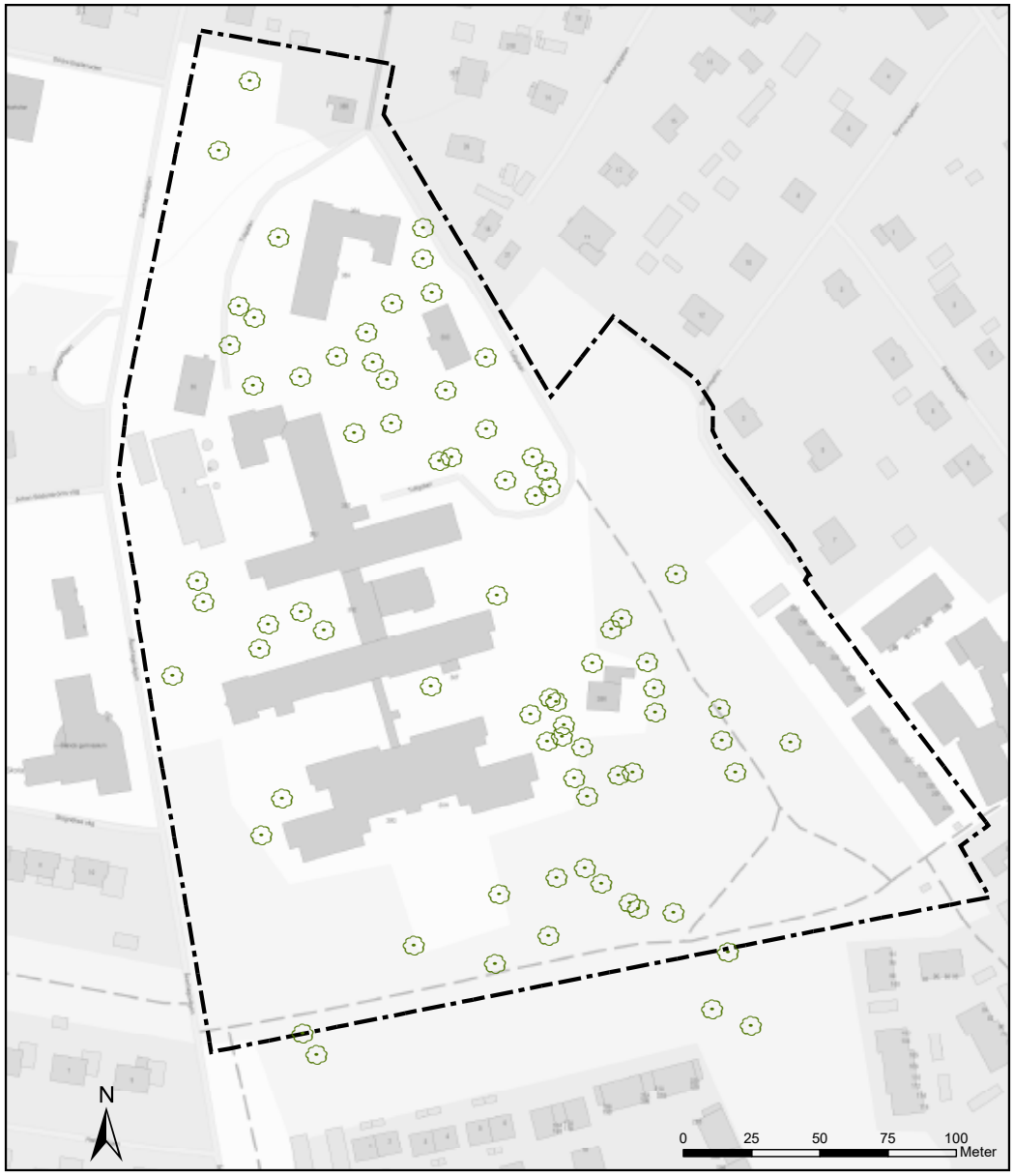

Bild 23. Inventerade särskilt värdefulla och rödlistade träd inom och i anslutning till planområdet

Stenmurar

Stenmurar tillhör de mest påtagliga lämningarna i kulturlandskapet och vittnar om gångna tiders odlingslandskap. Murarna har höga naturvärden med en viktig funktion i ekosystemet. De utgör livsmiljöer, tillflyktsorter och spridningsvägar för flera växt- och djurarter.

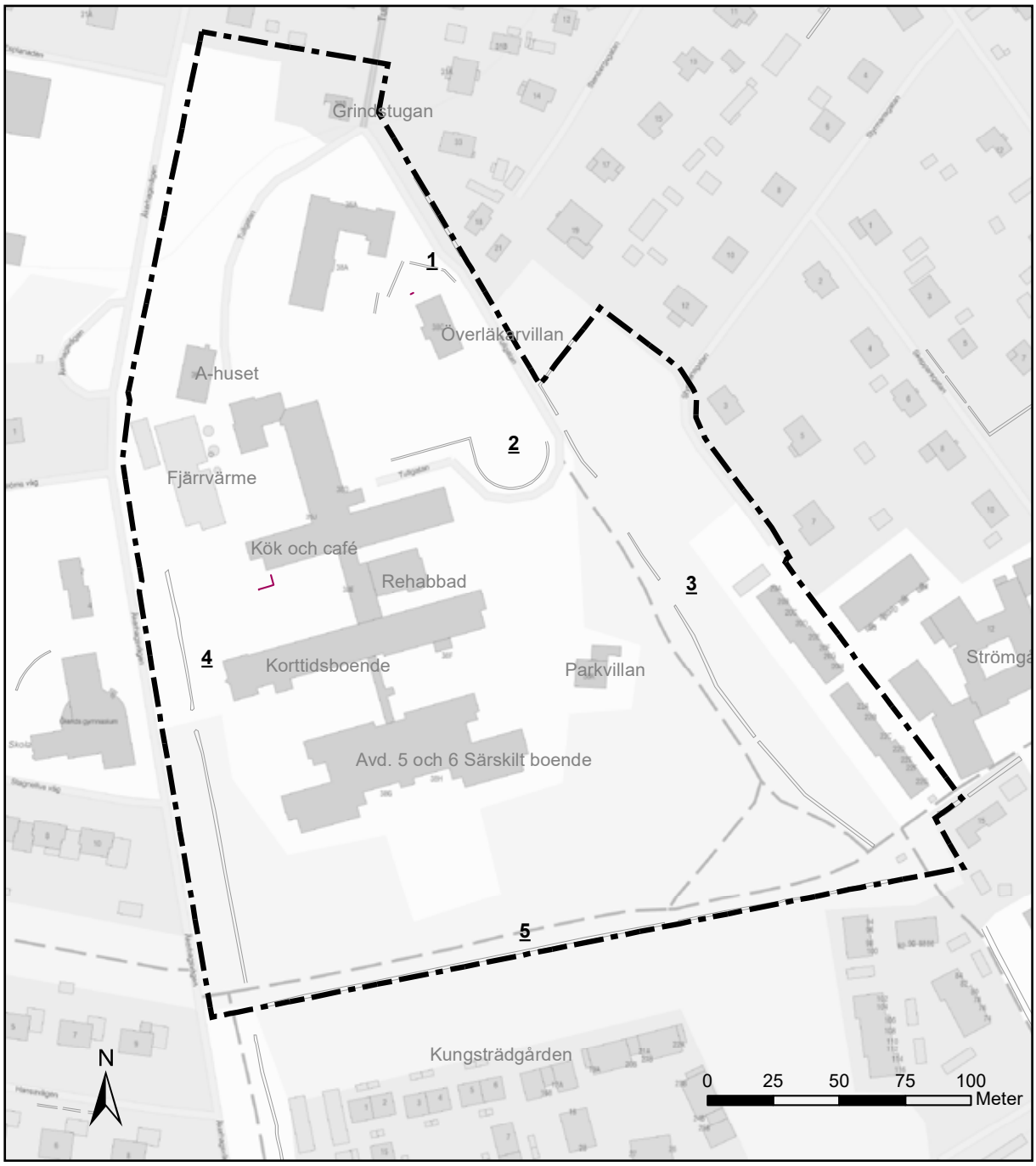

Bild 24. Stenmurar

Beskrivning av stenmurarna inom området

1. Stenmur av huggen, röd ölandskalksten, 1,5 m hög. En del av entrén till området och omgärdar entréparken där överläkarvillan ligger. Uppförd i samband med byggnationen av hus 01 och 02 i slutet av 1940-talet.

2. Stenmur av huggen, röd ölandskalksten, 1,5 m hög. Omgärdar entréparker där överläkarvillan ligger. Troligen uppförd i samband med byggnationen av hus 01 och 02 i slutet av 1940-talet och följer vägen till nya lasarettets entré. Planen föreslår inga åtgärder som påverkar muren eller markingrepp i anslutning till denna.

3. Den möjligtvis äldsta stenmuren inom området går i nord-sydlig riktning i områdets östra del, längs med den gång- och cykelväg som förbinder Tullgatan med Torsgatan. Stenmuren följer Rosenforsbäckens tidigare sträckning och utgjorde sockengräns mellan Kolstad och Räpplinge socknar. Muren är bitvis helt övervuxen av murgröna och delvis oläsbar i söder, i norr syns den bättre och kan vara en av stenmurarna som utgjorde gräns till Kungsgårdens betesmarker. Planen föreslår inga åtgärder som påverkar muren eller markingrepp i anslutning till denna. Stenmuren är bedömd som fornlämning.

4. Stenmuren i väster, en enkel stenmur, mer en rad av stenar, av okänd ålder. Planområdet har utgjorts av flera beteshagar till Borgholms Kungsgård. En mur i denna sträckning kan inte ses på kartor över Kungsgårdens tidigare ägor när de var i bruk, men utifrån studerat kartmaterial samt murens uppbyggnad i enkelt utförande utan stabilitet, tolkas muren vara en gränsmarkering från fastighetens avstyckning under 1940-talet och inte en del av Kungsgårdens ursprungliga betesmark. Denna mur bedöms därmed inte ha kulturhistoriskt värde. En ny infart ska kopplas till den öppning som idag finns i muren, detta för att säkra tillgången för räddningstjänsten fordon till området. Infarten skapas genom att ta bort ett par av de befintliga parkeringsplatserna utmed Åkerhagsvägen. I planen i övrigt föreslås inga ingrepp i muren, dock kan dagvattenåtgärder exempelvis fördröjningsdamm anläggas i planområdets sydvästra del vilket innebär markingrepp nära murens södra del. Risk för påverkan och konsekvenser beskrivs i utredningen om betydande miljöpåverkan.

5. Stenmuren i söder utgör planområdesgräns. Muren, som Johan III lät bygga år 1574, är en del av den stenmur som omgärdade Kungsträdgården. En av Ölands äldsta stenmurar, ursprungligen 1,5 meter hög och skickligt kallmurad med röd kalksten. Bitvis i mycket gott skick men i västra kanten bortplockad, ev i samband med att kanalen anlades. Planen föreslår inga åtgärder som påverkar muren eller markingrepp i anslutning till denna. Stenmuren är bedömd som fornlämning.

Fornlämningar

Inom området finns inga registrerade fornlämningar. Planområdet ligger nedanför landborgskarten och består av gammal sjöbotten. Undantaget de igenlagda karpdammarna tillhörande Kungsträdgården ligger registrerade fornlämningar över landborgskanten, se kartan nedan.

Planområdet gränsar till området Kungsträdgården som anlades på order från kung Johan III. Kungsträdgården var aktivt med odlingar från slutet av 1500-talet fram till mitten av 1900-talet. Kungsträdgården lades ner 1958 och bebyggdes under 1980-90-tal med bostäder. Av den gamla handelsträdgården är det endast trädgårdsmästarbostaden och stenmurar som finns kvar.

I brev från Johan III daterat år 1574 går att läsa att han undrar om muren som han gett order om att uppföra är färdigställd. Denna mur utgör planområdets södra gräns och uppfyller kriterierna för fornlämning. Inga åtgärder som påverkar stenmuren negativt föreslås i planen.

Även stenmur 3 i planområdets sydöstra del som tidigare utgjorde sockengräns mellan Räpplinge och Kolstad socknar utgör en fornlämning. Inga åtgärder som påverkar stenmuren negativt föreslås i planen.

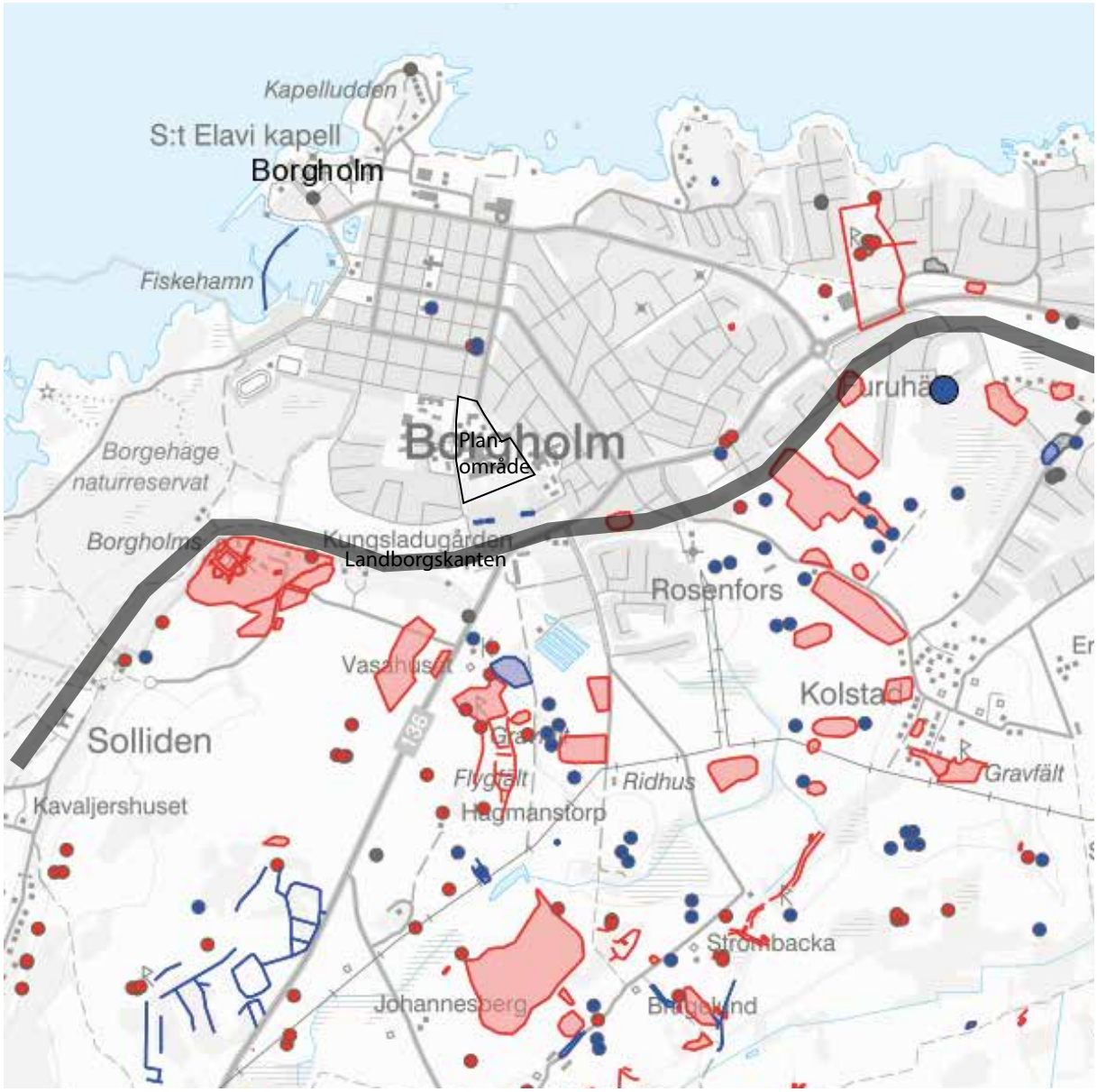

Bild 25. Fornlämningar varav de flesta ligger ovan landborgskanten (markerad med grå linje)

Radon

Det finns en registrerad radonmätning inom planområdet. Mätningen är utförd år 1988 med spårfilm mellan hus 01 och hus 08 och visade ingen markradon, 0 becquerel per kubikmeter (SGU).

Vid radonvärden som överskrider 200 becquerel per kubikmeter, bör åtgärder vidtas. Det är inte ovanligt att radonvärden skiljer sig mycket åt på Öland med punktvis förhöjda värden. Anledningen är att radon sprider sig genom sprickor och håligheter i berggrunden via grundvatten och jordluft genom marklagren.

Alunskiffer har höga radonhalter. Andra skifferarter har låga till normala radonhalter. I ett bälte längs med landborgskanten underlagras lerskiffern och kalkstenen av alunskiffer. Alunskiffern kan gå i dagen där de överlagrande bergarterna knäckts.

Landborgskanten sträcker sig i nordsydlig riktning längs Ölands västra kust. Det finns därmed mindre risk för höga radonvärden på Ölands östra sida än på västsidan. Planområdet ligger inte på landborgskanten där risken för förhöjda radonhalter är hög utan på mark bestående av vittringsjord ler-silt där risken för radon är låg. Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Det finns alltid tillräckligt med radongas i marken för att radon ska komma inomhus om huset är otätt mot marken. Trots låg risk för radon inom området ska grund till ny byggnad utföras tät mot mark.

Geologi

Jordarten inom planområdet är vittringsjord ler-silt på kalkstensberggrund. Jordlagerföljden på de två mätningspunkter närmast/inom planområdet visar följande:
Inom planområdet: Styrmansgatan 28E= 0,0-0,4 m djup: fyllning, 0,4-0,9 m djup: lera.
Utanför planområdet: Slottsskolan= 0,0-0,8 m djup: fyllning, 0,8-1,9 m djup havs-/ sjösediment, postglacialt/något gyttjig lera, 1,9-2,0 m djup: siltig diamikton/morän/siltig morän. Avslut berg/ sten.

Berggrunden på Öland består av kalksten. Planområdet ligger nedanför landborgskanten och den postglaciära leran som jordart visar på att det är tidigare sjöbotten. Sedimentär jordart på sedimentär berggrund. Lera har låg infiltrationsmöjlighet vilket gör att behoven av att ta hand om dagvattnet inom området ökar. Ytor för hantering av dagvattnet ska därför pekas ut i planförslaget.

Översvämning

Planområdets högsta punkt är i sydost där höjden över havet är inmätt till 9,73 m. Området sluttar sedan svagt nedåt mot nordnordväst där lägsta uppmätta punkten, väster om Grindstugan, är 5,33 m. Ingen risk för översvämning av stigande havsnivå föreligger. För att förebygga risken för översvämning av kraftiga skyfall har planområdets naturliga lågpunkter identifierats och pekas ut som PARK med egenskap dagvattenhantering. Vid kraftiga regnmängder ska dessa ytor kunna översvämmas och vara fördröjningsmagasin.

Dagvatten

I södra delen av området omhändertas dagvatten genom markinfiltration i översta jordskiktet och avrinningen sker till de ytor som pekas ut för dagvattenhantering i planområdets östra parkytor. Från dessa ytor finns dagvattenledningar som leder dagvattnet vidare genom kulvertar längs Badhusgatan och ut i Kalmarsund bakom Strand hotell. I norra delen av området omhändertas dagvattnet genom dagvattenledningar. Dagvattennätet är kommunalt och huvudman är Borgholms Energi. Kapacitetsbrist finns i det befintliga dagvattennätet till följd av att avrinningsområdet för ett stort område över landborgskanten har sin avrinning genom Borgholms stad. Flera projekt med att avlasta stadens dagvattennät pågår, ex i Rosenfors. Inga instängda områden finns inom eller angränsande till planområdet.

Planförslaget pekar ut flera ytor av parkmarken för dagvattenhantering. Dessa ytor är identifierade genom tidigare rapporter som har tagits fram, ex via LOVA-projektet Samhällsnära våtmarker. En utredning av hur dessa områden ska utformas och med vilken kapacitet tas fram parallellt med planarbetet och ska genomföras oavhängigt planens genomförande i övrigt. Den lösning som utreds som huvudalternativ är att längs befintliga lågpunkter i och omkring Borgholms stad återskapa våtmarker och översvämningsbara ytor. Genom att fördröja dagvattnet på dessa platser minskas hastigheten på det dagvatten som leds ut i Kalmarsund och en naturlig rening av dagvattnet möjliggörs. Åtgärderna syftar till att dimensionera efter högre flöden än idag och utreds använda Rosenforsbäckens tidigare sträckning genom området.

Det finns en mängd olika lösningar för lokalt omhändertagande av dagvatten. Ett exempel på en dagvattenlösning är en ”samlad fördröjning” vilket kan vara ett dagvattendike eller öppen dagvattenkanal. Ett sådant dike eller en kanal fungerar som mycket goda reningsanläggningar för förorenat dagvatten. När vattnet rinner i dikena eller kanalerna reduceras hastigheten på grund av vegetationen och därmed avskiljs föroreningar genom sedimentering, fastläggning samt genom infiltration. Avrinningshastigheten minskar avsevärt jämfört med transport i ledningar och flödestopparna nedströms minskar. En samlad fördröjning kan vara en effektiv komponent av ett dagvattensystem där de ersätter dagvattenbrunnar och konventionella ledningar.

Svackdiken är en annan variant på en samlad fördröjning. Dessa diken är grunda, breda kanaler med svagt sluttande sidor som är täckta med en tät gräsvegetation. Svackdiken dimensioneras vanligtvis så att de är ca 1 meter djupa och ca 5-6 meter breda. Diket kan byggas med en vall som förhindrar att ytvattnet rinner vidare. Om svackan anläggs med lerjord innebär det att vattnet fördröjs ännu mer.

Vatten och avlopp

Planområdet ligger inom verksamhetsområde för allmänt vatten och avlopp. Borgholm Energi AB är huvudman för det allmänna nätet. Nya byggnader kan kopplas på det kommunala va-nätet inom planområdet. Befintliga byggnader och tillhörande hårdgjorda ytor är anslutna till kommunalt vatten, avlopp och dagvattennät. Kapacitet finns i befintligt VA-nät, kapacitetsbrist finns i befintligt dagvattennät, se ovanstående avsnitt om Dagvatten för hur det hanteras. Inga enskilda avlopp finns inom planområdet och ska ej anläggas.

Avfall
Borgholms Energi AB hanterar renhållningen i kommunen. Vid planering av nya områden är det viktigt att vägar är dimensionerade för renhållningsfordon. Hushållsavfall hämtas vid fastigheten varannan vecka i Borgholms kommun. Förpackningsavfall och tidningar lämnas på återvinningsstation medan skrymmande avfall lämnas på återvinningscentral. För verksamheter planeras sophanteringen utifrån vilket avfall som hanteras. För kommande särskilt boende är det av stor vikt att avfallshanteringen planeras på ett effektivt och hälsomässigt säkert sätt.

El- och tele
Skanova och Borgholm Energi Elnät AB har markförlagda ledningar inom planområdet. Befintliga byggnader är anslutna till dessa nät.

Borgholms Energi Elnät har även gatubelysningskablar utmed Tullgatan och Åkerhagsvägen samt längs gång- och cykelvägarna i planområdets södra och sydöstra del. Dessa påverkas ej av planen.

4. Avvägningar enligt Miljöbalken

Förenligt med 3, 4 och 5 kap. Miljöbalken
Miljöbalkens tredje kapitel handlar om grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. Mark- och vattenområden ska användas för det ändamål som de är mest lämpade till. Det fjärde kapitlet handlar om bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden (Öland anges). Det femte kapitlet handlar om miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning. Regeringen får ange föreskrifter angående mark, vatten, luft eller miljön, om det behövs för att bland annat skydda människors hälsa eller miljön.
Planförslaget bedöms som förenligt med Miljöbalkens 3, 4 och 5 kapitel.

Undersökning om betydande miljöpåverkan
Borgholms kommun har utfört en undersökning. av betydande miljöpåverkan i planarbetet. Det finns några miljöeffekter att ta hänsyn till men de bedöms vara av lindrig art och de flesta kan avhjälpas med små insatser. Den samlade bedömningen är att detaljplanen inte ger upphov till en betydande miljöpåverkan. Undersökningen bifogas planhandlingarna.

Riksintressen
Riksintresse är ett begrepp som avser ett geografiskt område eller enstaka objekt som är skyddat och anses viktigt ur en nationell synvinkel. Riksintressen ska långsiktigt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värde. Hela Öland utpekas som riksintresse. Det är turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets intressen, som särskilt ska beaktas vid exploatering eller andra ingrepp i miljön.

Hela planområdet ingår i riksintresse för kulturmiljön - Stads- och slottsmiljöer i ett kustlandskap där trästaden Borgholm visar på småstadens och badortens framväxt samt det nära sambandet med slottet och Solliden som uttrycker ett långvarigt kungligt intresse för staden. Flera av byggnaderna på Ekbackaområdet speglar badortstidens ideal och dessa ska hanteras med försiktighet för att bevara sitt värde för riksintresset. Överläkarvillan ritades av Georg Hesselman

som även var byggledare för Solliden. Överläkarvillan har släktskap med Solliden som dess planlösning med egen trappa för tjänstefolket. Borgholms lassarett även kallat kronikerhemmet byggdes 1897 är i mångas ögon ett av stadens vackraste byggnader och vårdas för att kunna hållas i gott skick för framtiden.

Planområdet omfattas av riksintresset för det rörliga friluftslivet men en planläggning av ytan bedöms inte påverka riksintresset negativt. Området är redan bebyggt och är beläget i Borgholms stad.

Planområdet omfattas av riksintresset för obruten kust men en planläggning bedöms inte påverka riksintresset eftersom området till stora delar redan är bebyggt.

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett skogsområde med höga naturvärden. Skogsstyrelsen har sedan 1990 ett regeringsuppdrag att inventera och peka ut nyckelbiotoper på privat mark.

Inom planområdet finns inga nyckelbiotoper registrerade.

Strandskydd

Strandskyddets syfte är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens tillgång till strandområden. Syftet är också att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddszonen omfattar både land, vatten och undervattensmiljö. Strandskyddet utgår från strandkanten och sträcker sig vanligtvis 100 meter i båda riktningarna. Länsstyrelsen kan utvidga strandskyddszonen upp till 300 meter om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften. I Borgholms kommun finns ett utökat strandskydd på 300 meter längs hela kuststräckan med några få undantag.

Enligt miljöbalken återinträder det generella strandskyddet på 100 meter automatiskt när en detaljplan upphävs eller ersätts. Strandskyddet kan enbart upphävas eller medges dispens ifrån om det finns särskilda skäl. Dessa skäl är tydligt formulerade i miljöbalkens sjunde kapitel.
Inom planområdets östra sida finns ett mindre dike som sedan 70-talet bara hanterat vatten lokalt inom området. Länstyrelsen har inte bedömt att diket omfattas av strandskydd, en bedömning som kommunen delar.

Förorenad mark

Inom planområdet finns inga kända markföroreningar. I västra delen av planområdet har det tidigare stått en oljecistern ovan mark och på angränsande mark i nordöst har det vid något tillfälle historiskt funnits någon form av grafisk industri. Söder om planområdet har det även funnits handelsträdgårdar med odling men inga av områdena bedöms påverka planområdet. Vid byggskedet ska markprover tas för att massorna ska kunna tas om hand om föroreningar upptäcks. Det gäller hela planområdet. Naturvårdsverkets rikvärden för känslig markanvändning (KM) ska användas för bedömning.

Det finns ingen generell handlingsplan för hantering av massor i kommunen men åtgärder i förorenade områden ska anmälas och prövas. Vid en prövning upper den som ska utföra åtgärden hur massorna ska hanteras. Förorenade massor går för deponi till avfallsanläggning Moskogen.

Miljökvalitetsnormer för vatten

EU:s ramdirektiv för vatten, vattendirektivet, är en nationell lagstiftning som grundlades i ett EU-samarbete. Syftet är att ge en helhetsbild över ländernas vattenresurser och direktivet ska även utgöra ett skydd. Vattendirektivet trädde i kraft år 2000 och är införlivat i svensk lagstiftning, främst i Vattenförvaltningsförordningen. Grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten omfattas av förordningen. Målsättningen är att allt inlands- kust och grundvatten ska ha en god ekologisk och kemisk status år 2015, i vissa fall med tidsfrist till 2021 och i särskilda fall till 2027.

Vattnets naturliga väg är uppdelad i så kallade avrinningsområden där höjder i landskapet avgränsar ett område. Beroende på händelse och dess beskaffenhet kan vattenmiljön påverkas i större eller mindre omfattning inom ett avrinningsområde. Vattnet i planområdet rinner ut till Kalmarsund.

Borgholms kommun ingår i åtgärdsprogram för södra Östersjön, och planområdet ingår i M n Kalmarsunds utsjövatten (SE565400-163600). Den ekologiska statusen är måttlig och den uppnår ej god kemisk status. Det föreligger risk att god kemisk eller ekologisk status ej uppnås till år 2021.

Planområdet ingår i grundvattenförekomsten Mörbylånga-Borgholms kalkberg (SE628596-154217) vilken sträcker sig längs Ölands västra sida från Risinge i söder upp till Vannborga i norr. Den kvantitativa statusen på grundvattenförekomsten är otillfredsställande och den kemiska statusen är god. Det har varit relativt nederbördsfattigt de senaste åren i Kalmar län med mer eller mindre torka och vattenbrist och det ser inte ut att bli bättre de kommande åren. Den förväntade utvecklingen inom den kvantitativa statusen ser därför ut att gå mot en försämring. Den kemiska statusen ser sannolikt ut att vara oförändrad.

I dagsläget kommer påverkan på MKN från omgivande bebyggelse, till exempel tvätt av bilar, oljespill från motorfordon, trädgårdsgödsel och dagvatten från tak och hårdgjorda ytor. Planförslaget innebär en viss tillkommande hårdgjord yta inom men stora delar av planområdet är idag redan bebyggt.

Inom planområdet finns en gammal bäck, Rosenforsbäcken, som ska grävas ur för att kunna hantera det dagvatten som genereras av tillkommande hårdgjorda ytor. Den nya dagvattenlösningen tillsammans med den stora mängd parkyta och låglänta ytor som finns inom området idag finns mycket goda förutsättningar för att kunna hantera och rena dagvatten från området vilket gör att planförslaget inte bedöms bidra med någon negativ påverkan på MKN för vatten.

5. Tidigare ställningstaganden enligt PBL

Översiktsplan

En översiktsplan avser en kommuntäckande plan som anger hur kommunens markanvändning ska utvecklas på sikt. Översiktsplanen för Borgholms kommun (2002) anger att en detaljerad redovisning av den framtida mark- och vattenavändningen för Borgholms tätort kommer att redovisas genom en fördjupning av översiktsplanen. Övergripande anges att ny bebyggelse bör så långt möjligt anpassas till den befintliga miljön på platsen vad gäller placering, utformning och färgsättning.

Bild 26. Anvisad markanvändning i FÖP Borgholm

I fördjupningen av översiktsplanen (FÖP) för Borgholm-Köpingsvik pekas planområdet ut som område för park/naturvärden och de bebyggda delarna för sina kulturvärden.
Områdets kulturvärden beskrivs på sida 73 i FÖP:en som Kulturmiljö, område 26: ”Offentliga institutioner, ålderdomshem. Exteriör förvanskning tillåts ej. Vid ombyggnad ska byggnadernas ursprungliga utformning återställas i möjligaste mån”.
Områdets park-/naturvärden beskrivs på sida 38, del av område 16: ”Grönområde vid Ekbacka. En frodig och örtrik ek-hasselskog med inslag av andra ädla lövträd. Området ingår i riksintresse för naturvård, riksintresse för friluftsliv och riksintresse för kulturmiljö. LOVA Rosenforsbäcken, delområde centrala Borgholm. Delar av bäckens naturliga dragning finns kvar nordost om vårdcentralen, igenom ett grönområde och tomtmark. Det är rekommenderat att gräva upp och skapa ytor som är översvämningsbara, samt synliggöra bäcken.
Gällande kulturmiljöer finns även övergripande riktlinjer på sida 63: Vid nybyggnation förordas att den avspeglar och uttrycker vår tids arkitektur hellre än att imitera äldre bebyggelse. Tillägg i en befintlig miljö kan göras på olika sätt med anpassning till det befintliga, utan att en otydlighet gentemot den äldre autentiska bebyggelsen uppkommer.

- Angivna övergripande riktlinjer och Områdesspecifika varsamhetskrav gäller även lovbefriade åtgärder enligt 9 kap. PBL(2010:900).
- Bedömning av varsamhetskraven sker av kommunens arkitekt i samband med kommunens bygglovprövning och rådgivning i särskilt värdefulla kulturmiljöer.
- Vid ändringar i områden av särskilt kulturhistoriskt värde ska detta ske varsamt så att stadsbilden kan bibehålla sitt tidstypiska uttryck.
- Nytillkommande bebyggelse ska beakta den befintliga miljön. Exempelvis avseende volym, placering, färgsättning och/eller detaljeringsgrad.

Den yta som planeras att bebyggas ligger delvis utpekad som naturmark och den anses viktig för grönstrukturen i Borgholm. Park/naturvärden samt kulturvärden ska beaktas enligt riktlinjer i planen.

Detaljplan

Huvuddelen av planområdet är inte detaljplanelagt sedan tidigare. Östra kanten av området ligger inom stadsplan (08-BOR-73), nr 9 i kommunens register, fastställd 1943-04-30 och förslag till ändring av stadsplan (08-BOR-146), nr 150 i kommunens register, fastställd 1977-05-17. Västra sidan omfattas till en liten del av stadsplan (08-BOR-78), nr 16 i kommunens register, fastställd 1950-10-13. I norra delen av planområdet finns en mindre del av plan nr 72, fastställd 1965-02-16.

För de delar som omfattas av detaljplaner i öster finns angivet att markanvändningen är park eller plantering för plan nr 9 samt allmänt ändamål för plan 150. I väster är markanvändningen angiven som park. I norr är markanvändningen angiven som gata.

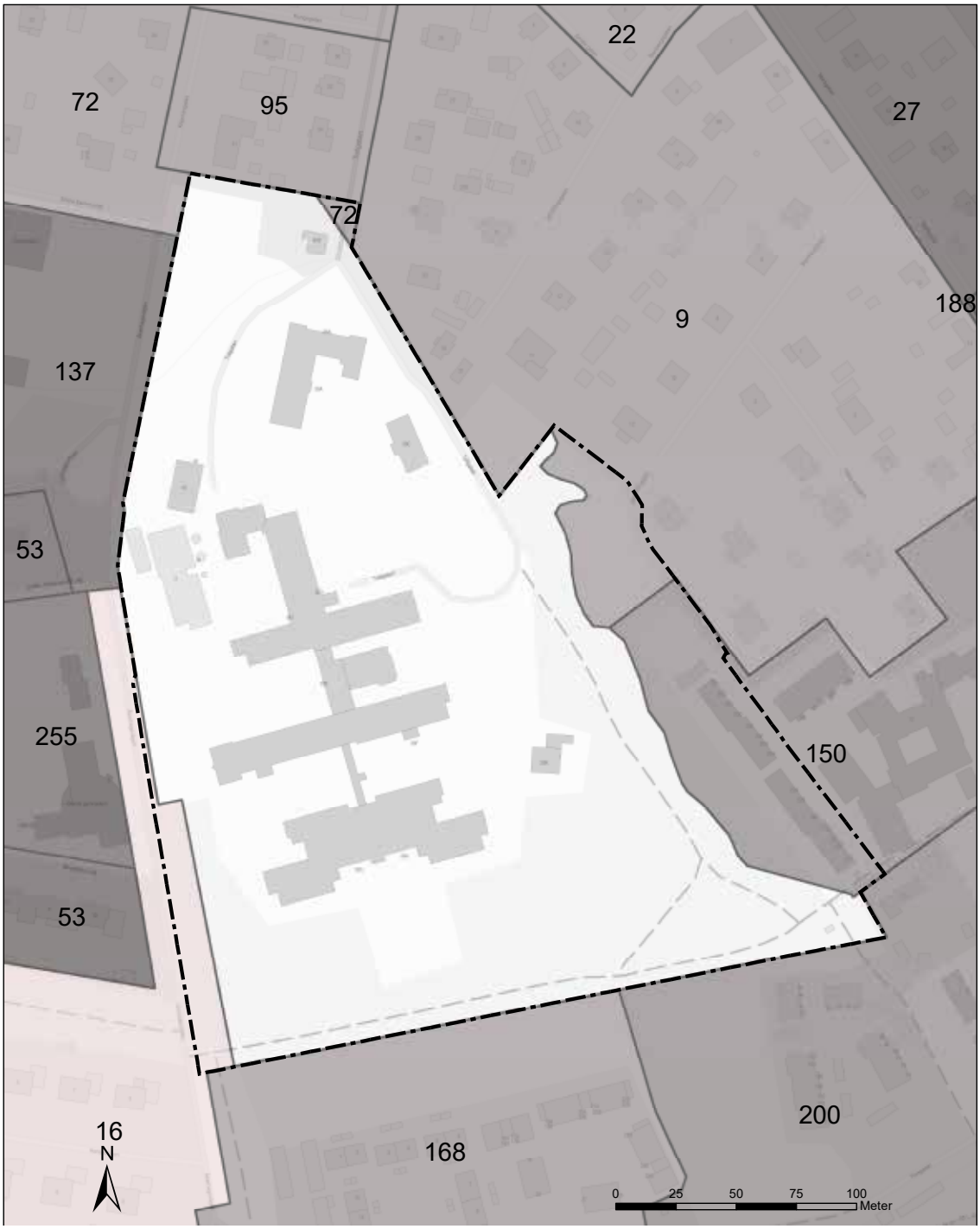
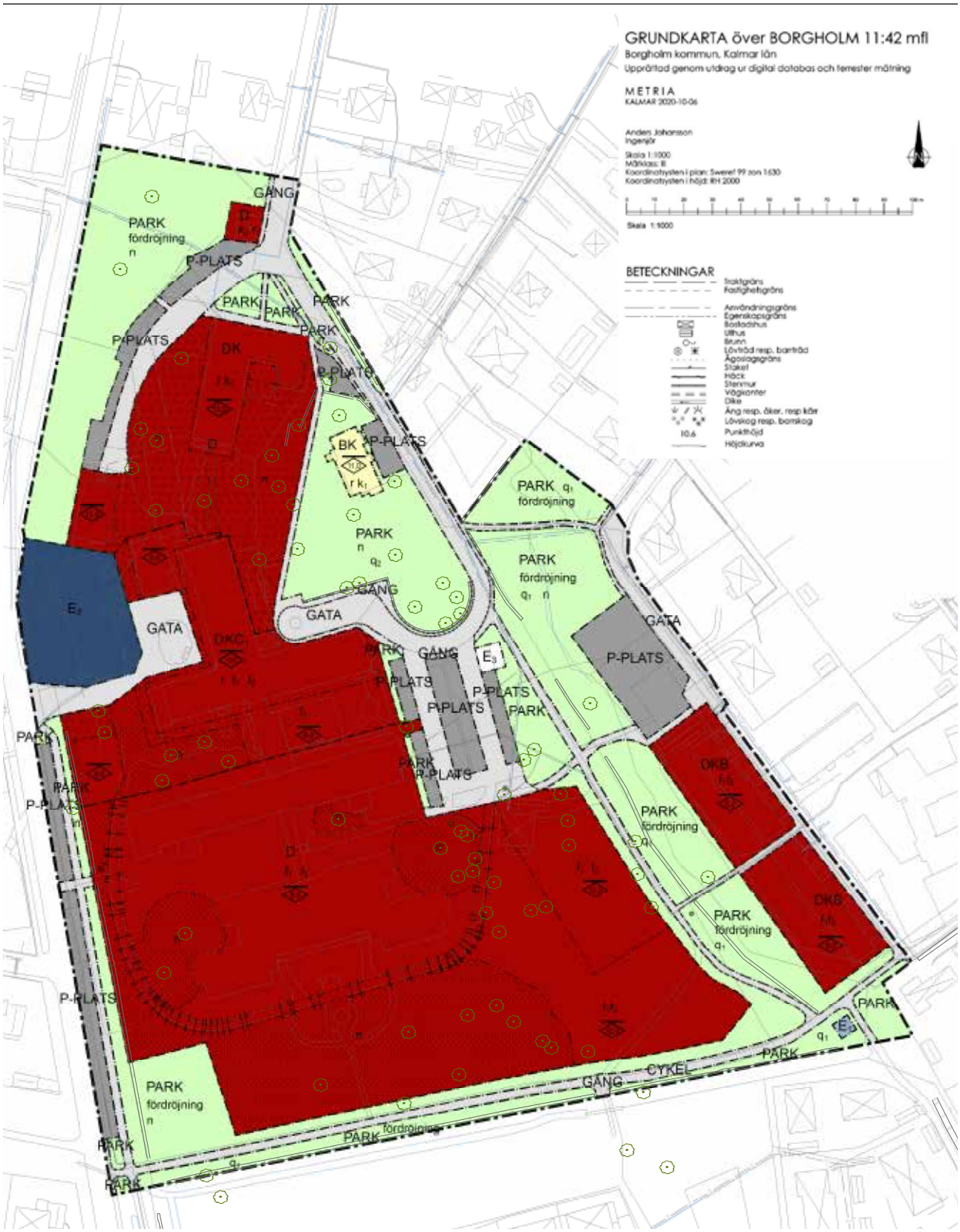

Bild 27. Gällande detaljplaner inom och i anslutning till planområdet

6. Planförslaget och konsekvenser

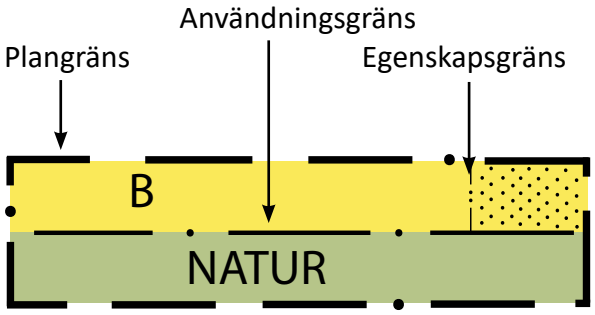
Plankarta

Planbestämmelser på plankartan är juridiskt bindande. På hela kartan finns det linjer som är indelade i en hierarki. Dessa linjer betecknas som:

- Plangräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Administrativ gräns
- Egenskapsgräns och administrativ gräns

Plangränsen anger gränsen för planområdet. En användningsgräns markerar gränsen för markanvändningen såsom bostäder och natur. En egenskapsgräns visar gränsen för egenskapsbestämmelser såsom ledningsområden, byggrätt eller höjd på byggnader. Egenskapsgränsen är underordnad användningsgränsen. Administrativ gräns avgränsar områden inom vilka det finns administrativa bestämmelser som t.ex. u-områden. Illustrationslinje är inte bindande och mer för att förtydliga vissa delar av planen. Nedan är exempel på hur linjer används på en plankarta.

Nedan följer en beskrivning av föreslagna bestämmelser på plankartan.

Gator och gångvägar

Gator inom planområdet planläggs med bestämmelsen **GATA**. Genom området finns gång- och cykelvägar. Stråken går i öst-västlig och nord-sydlig riktning och planläggs med bestämmelsen **GÅNG OCH CYKEL**.

För att skapa en säkrare väg till Slottskolan söderifrån och ett allmänt säkrare trafikklimat längs Åkerhagsvägen möjliggörs i planen en ny gång- och cykelväg mellan den befintliga parkeringslängan och den avgränsande muren till vårdområdet. Den nya vägsträckningen markeras enligt ovan med bestämmelse **GÅNG OCH CYKEL.**

Friytor

En stor del av marken inom planområdet utgörs av grönytor. I nordost finns rester av bäckfåror som utgör grunden för framtida dagvattenhantering, träden inom området finns registrerade i kommunens trädvårdsplan från 2016 och det är allmänt viktigt att människor får tillgång till grönområden i sin närhet, 300 meter är en rekommendation från Boverket. Många äldre vistas i området och det är därför extra angeläget att tillgängligöra och säkra grönområden i stadsmiljön vilket då görs genom bestämmelsen **PARK**.

Parkering

Parkeringsytor finns inom flera olika platser inom planområdet och markeras med planbestämmelsen **P-PLATS i** plankartan. Utöver befintliga parkeringsytor tillkommer nya ytor längs östra och sydvästra sidan av planområdet, på båda platserna finns det redan i dag befintliga parkeringsplatser och de nytillkommande platserna är en förlängning eller påbyggnad på dessa. När förskoleverksamheten flyttas från området frigörs också ett tiotal p-platser. Tillsammans med de nya p-platser som tillkommer blir det tillräckligt för att ta hand om den bedömda mängd bilar i behov av parkering som skulle kunna uppstå i och med nyetableringar inom området.

Bebyggelse

Planförslaget medger flera olika användningar inom kvartersmark. Vård i olika former är idag den primära verksamheten inom fastigheten bl.a. förekommer korttidsboende och demensboende vilket gör det naturligt att medge användningen vård **(D)** inom området. Planen medger även kontor **(K)** och bostäder **(B)** för att möjliggöra en kombination av användningar inom planområdet. Andra användningar inom kvartersmark är transformatorstation **(E1),** fjärrvärmecentral **(E2),** avfallsanläggning **(E3)** samt **(C1)** polisverksamhet.

Huvudsyftet med detaljplanen är att möjliggöra för byggnation av särskilt boende inom planområdets sydöstra del. Med särskilt boende avses en boendeform för service och omvårdnad för äldre som behöver särskilt stöd. De nya byggrätterna är därför av angeläget samhällsintresse. Byggrätten för det nya särskilda boendet medför påverkan på de utpekade värdena framför allt de särskilt värdefulla träd som finns i området varav vissa måste tas ned. Placeringen har dock skett med hänsyn till var den påverkar minst. Att skapa värdiga, ändamålsenliga bostäder i form av särskilt boende med tillgång till vacker parkmiljö samt att behålla kontinuitet av att området historiskt använts för vårdändamål talade för en fortsatt placering i den sydöstra delen av området. Den nya byggrätten ges användningsbestämmelse **D**, vård.

Gamla lasarettet samt A-huset ges bestämmelse **DK**, vård och kontor. Överläkarvillan ges bestämmelse **BK**, bostad och kontor. Grindstugan ges bestämmelse **D**, vård.

Till hus 01/02 har idag polisen flyttat sin verksamhet. Byggnaden ges därför bestämmelse **DKC1**, vård, kontor och polisverksamhet. Strax söder om fjärrvärmeverket, längs den västra sidan av planområdet, läggs en byggrätt som medger 6 meter som högsta nockhöjd. Byggrätten möjliggör för polisens önskemål om ett garage samt kompletterande funktioner kopplade till kriminalvård som även den platsar inom bestämmelsen **DKC1**, vård, kontor och polisverksamhet.

Områdets byggnader i söder, avdelning 5/6 ges bestämmelse **D**, vård.

Inom planområdets östra del finns det idag bostäder i två låga byggnadslängder. Byggnaderna bedöms närma sig sin livslängd och marken är i gällande detaljplan planlagd för allmänt ändamål. För att säkra en framtida flexibilitet i planen samt att möjliggöra för byggnation av nya bostäder **B**, om behov finns samt möjliggöra för kontor **K** och vård **D** vilka båda finns i angränsande område sätts bestämmelse **DKB** på området längs den östra plangränsen. Kommunen har behov av både hyresrätter och LSS-boende, området har en lång kontinuitet av att användas för vårdändamål och har bedömts lämplig för angivna ändamål.

Strax söder om fjärrvärmeverket, längs den västra sidan av planområdet, läggs en byggrätt som medger 6 meter som högsta nockhöjd. Byggrätten möjliggör för polisens önskemål om ett garage samt kompletterande funktioner kopplade till kriminalvård som platsar inom bestämmelsen **DKC1**, vård, kontor och polisverksamhet.

I anslutning till byggrätten för polisens planerade garagebyggnad finns två ekar och på det norra trädet har den rödlistade Eklacktickan noterats. Bedömningen är att den södra av ekarna behöver tas ner och att det norra blir påverkat inom sin skyddszon.

Utformning

Skydd och varsamhet

Flera byggnader, strukturer, träd och grönytor inom området bär på kulturhistoriska värden eller andra kvaliteter som bedömts viktiga att skydda eller bevara. De byggnader som beläggs med skyddsbestämmelser och varsamhetsbestämmelser är områdets huvudbyggnad hus 01/02, gamla lasarettsbyggnaden, överläkarvillan/skördefestvillan samt grindstugan, se bild 28. Strukturer som ska skyddas är stenmurar i öster och längs södra planområdesgränsen, park med stenmuren kring överläkarvillan/skördefestvillan samt träd som bedömts särskilt skyddsvärda/rödlistade.

Bild 28. Byggnader och strukturer inom planområdet som beläggs med skydds- eller varsamhetsbestämmelser

Områdets huvudbyggnad -hus 01 och 02 beläggs med **r** rivningskydd.

Gamla lasarettsbyggnaden har under senare år byggts om för att passa en nutida användning. Anpassningen har gjorts i den utsträckning som funnits möjlig med tillgängliga resurser men det finns i grunden en respektfullhet till byggnadens historiska utformning som är värdefullt att ta med in i framtiden vilket gör att den beläggs med **r** rivningskydd och **k1** som avser bevara exteriöra karaktärsdrag gällande material och färgsättning på fasad, fönster, dörrar och tak.

Överläkarvillan/skördefestvillan är en byggnad med anor och kvaliteter som bedömts som bevarandevärda. Byggnaden beläggs därför med bestämmelse **r** rivningskydd och **k1** som avser bevara exteriöra karaktärsdrag gällande material och färgsättning på fasad, fönster, dörrar och tak.

Bild 29. Exteriör överläkarvillan, västra entrén

Grindstugan bedöms ha sin största styrka i själva placeringen. Grindstugan har en något tillbakadragen uppsyn där den ligger intill Tullgatans delning men visar ändå tydligt var gränsen går mellan stadens sammansättning och de allmänna funktionerna som utgör vårdområdet Ekbacka. Byggnaden har fått en tillbyggnad i form av en entrédel men som helhet finns det tydliga former och uttryck från uppförandetiden som är värda att ta fasta på. Byggnaden beläggs med **r**, rivningsskydd och **k2**, karaktärsdrag vad gäller placering och volym ska bibehållas.

Bild 30. Exteriör grindstugan, fasad mot norr

Stenmurarna i öster och längs södra planområdesgränsen uppfyller kriterierna för fornlämningar. De är välbevarade och ger en tydlig styrka till området. Murarna skyddas med bestämmelse **q1**, stenmur utgör fornlämning och ska bevaras.

Parken med omgivande stenmur kring överläkarvillan/skördefestvillan är fantastiska ytor att röra sig i. Stenmuren ger en fin och tydlig avgränsning mot söder och den magnifika och tillika massiva eken som ligger längs gångstråket som passerar förbi överläkarvillan och in mot entrén till områdets huvudbyggnad skapar en miljö som förflyttar en tillbaka i tiden. Parkmarken med mur beläggs med bestämmelser **n** och **q2**, som ska säkra att schaktning, byggnation eller

uppläggning av massor ej får ske inom ett avstånd av 15 gånger stamdiametern på skyddsvärda träd vilka också ska hanteras enligt kommunens trädvårdsplan samt att parken med tillhörande stenmurar ska bevaras.

Bild 31. Parken kring överläkarvillan, gångstråk mot huvudbyggnadens entré med stor ek, bortom eken syns en vacker beväxt mur i kalksten som avgränsar parken åt söder.

Parkområden med träd som enligt kommunens trädvårdsplan bedömts som särskilt värdefulla som inte berörs beläggs med bestämmelse **n** som ska säkra att schaktning, byggnation eller uppläggning av massor ej får ske inom ett avstånd av 15 gånger stamdiametern på skyddsvärda träd vilka också ska hanteras enligt kommunens trädvårdsplan.

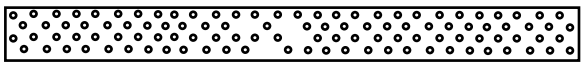
Mark

Stora delar av de parkytor som finns inom planområdet kommer att användas för fördröjning av dagvatten. Bestämmelsen betecknas med texten fördröjning.

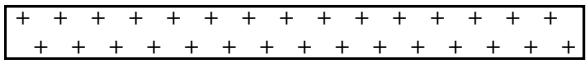
Byggnadshöjd

Planområdet består av bebyggelse av blandad höjd. Områden inom planen avgränsas med egenskapsgränser inom vilka en specifik byggnadshöjd gäller. Ny byggrätt i direkt anslutning till befintlig vårdbyggnad och parkering medger en högsta nockhöjd på 12 meter samt 13 meter för utvalt område inom byggrätten vilket ska möjliggöra en byggnad med de 80 vårdplatser som önskas. För områdets nuvarande huvudbyggnad samt gamla lasarettet sätts en högsta nockhöjd om 13 meter vilket överrensstämmer med deras befintliga höjd. Ny bebyggelse längs östra kanten av planområdet avsedd för vård, kontor och bostad, tillåts uppföras till en högsta nockhöjd på 8 meter vilket också gäller för byggnadsdelen som omfattar avdelning 5 och 6. I övrigt förekommer nockhöjder på 4 och 6 meter inom planområdet. Nockhöjden markeras på plankartan med symbolen: $\overline{\diamond}$

Mark som ej får förses med byggnad markeras med prickmark på kartan:

Område där endast komplementbyggnad får uppföras markeras med korsmark på kartan.

Gestaltning
För det tillkommande särskilda boendet, för områdets huvudbyggnad hus 01/02 samt för de södra delarna av sjukhusområdet samt byggrätterna i öster gäller utformningsbestämmelser **f1** och **f2**, för område som omfattar byggnad med bad gäller endast f1. Bestämmelse f1 reglerar att tak ska vara av rött panntak, plåt och/eller papp. Bestämmelse f2 reglerar att fasadmaterial i huvuddrag ska utgöras av tegel, kalksten, puts och/eller likvärdigt i gul, beige, brun eller röd kulör.

Trafik

Det finns idag tre in- och utfarter som är kopplade till planområdet. I norr ligger vad som skulle kunna ses som huvudinfarten till området. In- och utfarten utgörs av Tullgatan som, strax efter sitt möte med planområdet, delar sig i två och leder ut på vardera östra och västra sidan av området. På den östra sidan leder Tullgatan fram till huvudparkeringen inom området. Det är via denna som det ska vara möjligt att ta sig in till det nya särskilda boendet i söder. Tanken är att de boende ska ha sin entré ut mot den parkmiljö som finns på platsen idag.

I öster kopplas planområdet ihop med omgivningen genom Styrmansgatan.

En ny in- och utfart för räddningstjänsten tillkommer längs planområdets västra sida. Ett par parkeringar längs Åkerhagsvägen försvinner till förmån för en in-/utfartsväg som fortsätter in i området via en befintlig öppning i muren.

Teknisk försörjning

Vatten- och avloppsförsörjning

Planområdet ligger inom verksamhetsområde för vatten, spill och dagvatten för fastighet och gata. Nytillkommande bebyggelse föreslås anslutas till det kommunala VA-nätet. Nya anslutningspunkter kommer att upprättas för det nya boendet.

Avfall

Sophämtning för nytt särskilt boende planeras ske vid den nya byggnadens centrala del. Hänsyn ska tas till de mått som krävs för servicebilars vändningmöjligheter. Frågan om en sopsug för att hantera avfall från det nya boendet har diskuterats. Befintliga vårdfunktioner ska även kunna koppla på en sådan anläggning. Då en sådan investering är kostsam finns det i dagsläget inget tydligt ställningstagande kring huruvida en sådan investering ska eller kan genomföras. Planen möjliggör dock en placering av en separat sopsugsfunktion/återvinningsrum i anslutning till norra delen huvudbyggnadens parkering. Ytan är på plankartan märkt med bestämmelsen **E3**, avfallsanläggning.

Dagvatten
En stor del av marken inom planområdet är idag bebyggd men planen möjliggör ny bebyggelse inom planområdet som kommer generera hårdgjord yta. Det finns sedan tidigare ytor som kan omhänderta dagvatten men det finns förbättringspotential i och med detaljplanen. I rapporten Samhällsnära våtmarker pekas delar av planområdet ut i delområde centrala Borgholm. Där beskrivs Rosenforsbäcken vars flöde kopplades om på 1970-talet till den kanal som går direkt söder om planområdet. Delar av bäckens naturliga dragning finns kvar nordost om vårdcentralen, genom ett grönområde och tomtmark. Området är klassat av Ekologigruppen AB (2011) som högt naturvärde för kommunalt intresse. Bedömningen i rapporten är att det är rekommenderat att gräva upp och skapa ytor som är översvämningsbara, samt synliggöra bäcken. Detta skulle öka näringsreduceringen samt öka rekreationsvärdet i området. Att variera bäcken så att det uppstår partier med stillastående vatten och mer forsade partier, kan öka växt- och djurlivet. En rekommendation är att försöka efterlikna den historiska dragningen så långt som möjligt.

I äldre kartmaterial framgår att träbroar har funnits över bäckens sträckning inom planområdet i just de sträckningar som fortfarande används som gång- och cykelväg. Det kan vara möjligt att kombinera en dagvattenhantering för bostadsområdet Riksäpplet genom återskapande av Kungsträdgårdens dammar och ett fördröjningsmagasin för Rosenforsbäcken. Detta skulle kunna göras genom att vid platsen för de gamla karpdammarna (numera delvis fotbollsplan) dimensioneras för att hantera dagvatten från bostadsområdet som sedan rinner med en svag lutning och ansluter till Rosenforsbäcken. Dagvattennätet får i så fall grävas upp och den gamla bäckfåran inom Ekbackaområdet får göras bredare.

De områden som avses för dagvattenhantering är på kartan markerade med beteckningen fördröjning och är förlagda på ytor markerade PARK.

Naturvärden

Träd
Kommunens trädinventering har pekat ut 58 stycken särskilt skyddsvärda träd inom och i anslutning till planområdet och det gör området till en av kommunens värdefullaste ekmiljöer. Ytterligare information finns i bilaga: Trädvårdsplan. Några träd från inventeringen saknas idag med anledning av att de dött av sjukdom. Större andelen av de särskilt skyddsvärda träden ges skyddsbestämmelse ”n: Särskilt skyddsvärda träd. Schaktning, byggnation eller uppläggning av massor får ej ske inom ett avstånd av 15 gånger stamdiametern”.

I de områden där byggrätt ges har kompletterande trädinventering utförts. För de särskilt skyddsvärda träd och rödlistade träd samt den eklackticka som blir påverkade har kommunen genomfört ett samråd enligt MB 12 kap 6§ med Länsstyrelsen. Beslut från länsstyrelsen avseende samrådet enligt 12:6 lämnades till kommunen 2021-03-05.
På följande sidor redovisas länsstyrelsens beslut gällande träden inom planområdet. Till beslutet finns den karta och den lista på träd som användes under samrådsskedet och som redovisar hur träden är numrerade och vilken trädtyp det är m.m.

Länsstyrelsens beslut med åtgärder ska användas som underlag när ingrepp ska göras inom planområdet.

Beslut från länsstyrelsen 2021-03-05
Samråd angående avverkning och rotskador på skyddsvärda träd på fastigheten Borgholm 11:42, Borgholm kommun

Länsstyrelsen förbjuder er att avverka träd 81 och 82 samt utföra grävning/schaktning, upplag av massor samt framförande av fordon på annat än redan hårdgjord yta inom 15 x stamdiametern från dessa träd enligt er anmälan. Länsstyrelsen beslutar att detta beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Övriga träd en enligt ansökan får avverkas men Länsstyrelsen förelägger er att vidta följande försiktighetsåtgärder i övrigt till skydd för naturmiljön:

1. Inom 15 x stamdiametern från kvarvarande träd får inte bensin, diesel, bekämpningsmedel eller lösningsmedel hanteras.

2. Vid åtgärder inom 15 x stamdiametern från träd 72, 96 och 97 ska träden skyddas från skada på stam och krona och grävningen sa ske på sådant sätt att påverkan på rotsystemet minimeras. Vid arbetet ska en person med goda markkunskaper och kunskaper om hur kompaktering påverkar träd rådfrågas.

3. Övriga träd i området som inte ska avverkas ska skyddas från skada på stam och krona samt rotsystemet inom 15 x stamdiametern till exempel genom instängsling. Inom detta område får ingen grävning ske, massor läggas upp eller maskiner framföras eller parkeras (på icke hårdgjord mark).

4. Ni ska undvika markskador genom val av tidpunkt för arbetes utförande, val av körvägar och arbetsmetoder. Vid behov kan ni använda lämpliga hjälpmedel för att undvika körskador.

5. Stammarna från de träd som avverkas ska läggas eller ställas som död ved i solbelyst läge i områden med ek så nära sitt ursprung som möjligt.

6. Sökanden ansvarar för att alla entreprenörer som ska utföra arbetet får ta del av och följer detta beslut, samt att de vet vilka försiktighetsåtgärder som ska vidtas.

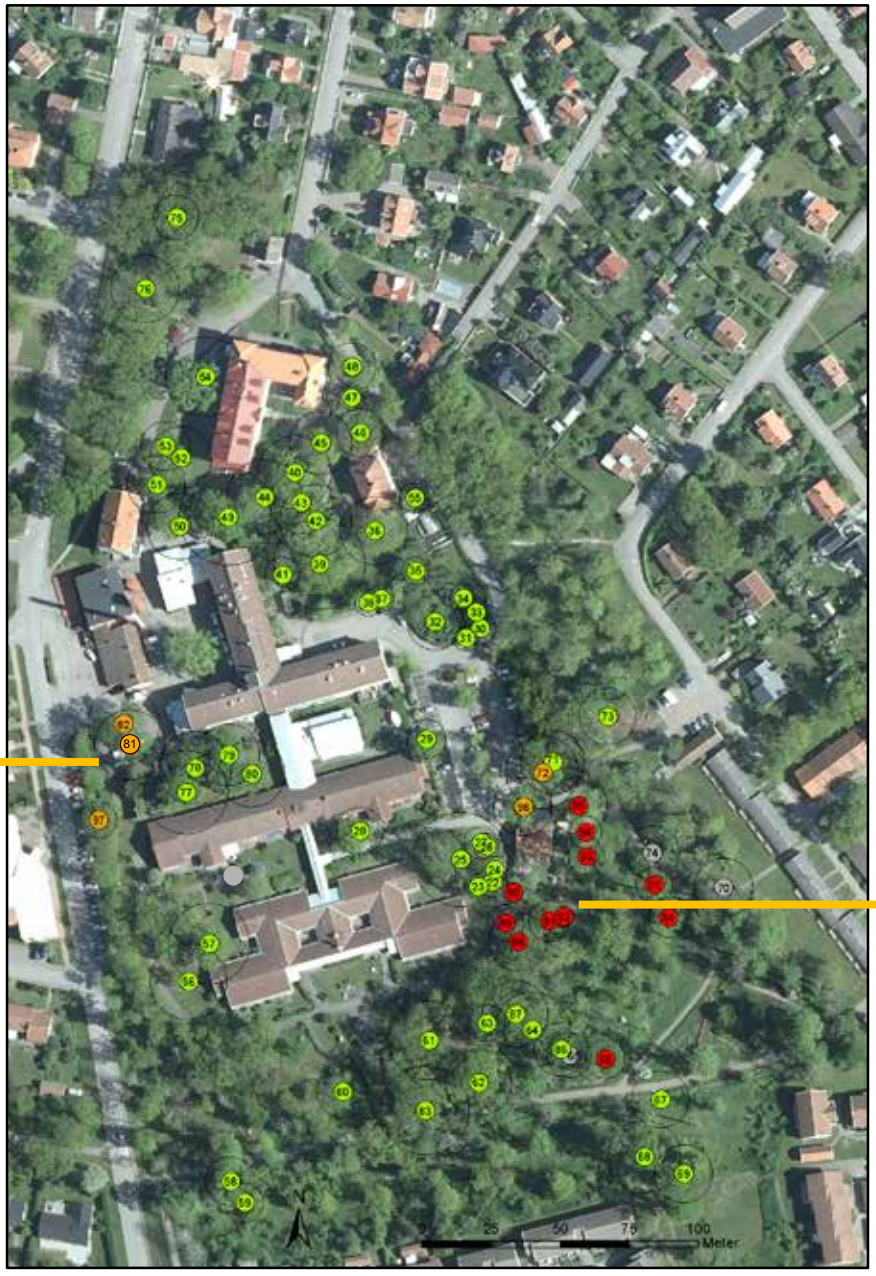
Om ni utför åtgärden på något annat sätt än enligt anmälan och det innebär en väsentlig ändring av naturmiljön, behöver ni göra en ny anmälan om samråd. Om åtgärden inte satts igång inom 2 år krävs ett nytt samråd om åtgärden fortfarande är aktuell.

LOKALIDNR	DIAMETER CM	Skyddsavstånd cm	TRÄDSLAG	TRÄDFORM	HÅLSTD1
65	55	825	Asp	Högt sittande krona	2 (<10cm)
66	47	705	Asp	Högt sittande krona	2 (<10cm)
70	71	1065	Skogsalm	Mellanform	2 (<10cm)
72	88	1320	Skogsek	Mellanform	1 (Inga hål)
74	65	975	Skogsalm	Mellanform	2 (<10cm)
81	85	1275	Skogsek	Mellanform	1 (Inga hål)
82	87	1305	Skogsek	Mellanform	1 (Inga hål)
84	48	720	Skogsek	Hög krona	okänt
85	43	645	Skogsek	Hög krona	okänt
88	70	1050	Skogsek	Mellanform	ja
89	45	675	Skogsek	Mellanform	ja
90	25	375	Ask		okänt
91	50	750	Skogsek		okänt
92	25	375	Skogsalm		okänt
93	45	675	Skogsek		ja
94	40	600	Skogsek		okänt
95	70	1050	Ask		okänt
96	70	1050	Skogsek		ja
97	45	675	Skogsek	Tvåstammad	ja

LOKALIDNR	HÅLPLACERING	MULMVOL1	ART1	ART2	FRIART	Påverkan
65	ovan mark	<10 lit			Murgröna	Nej trädet är borttaget
66	ovan mark	<10 lit				Ja, trädet fälls
70	ovan mark	<10 lit	guldlockmossa, Homalothecium sericeum			Nej trädet är borttaget
72			guldlockmossa, Homalothecium sericeum			Ja, grävningar inom skyddsavstånd
74	ovan mark	<10 lit				Nej trädet är borttaget
81						Ja, grävningar inom skyddsavstånd
82			grå skärelav, Schismatomma decolorans	eklackticka, (	Eklackticka	Ja, grävningar inom skyddsavstånd
84						Potentiellt skyddsvärt träd: Ja, trädet fälls
85						Potentiellt skyddsvärt träd: Ja, trädet fälls
88						Ja, trädet fälls
89						Ja, trädet fälls
90						Ja, rödlistat träd fälls
91						Potentiellt skyddsvärt träd: Ja, trädet fälls
92						Ja, rödlistat träd fälls
93						Ja, trädet fälls
94						Potentiellt skyddsvärt träd: Ja, trädet fälls
95						Ja, rödlistat träd fälls
96			lav art ej identifierad			Ja, grävningar inom skyddsavstånd
97						Ja, grävningar inom skyddsavstånd

Påverkan på särskilt skyddsvärda träd samt rödlistade träd inom detaljplanområdet Borgholm 11:42 mfl Ekbacka
Samråd enligt MB 12 kap 6§ 20201022

Parkeringsyta ersätts med plats för polisgarage

Yta för nytt särskilt boende med 80 lägenheter

- Särskilt skyddsvärda/rödlistade träd som behöver tas ner
- Särskilt skyddsvärda träd/rödlistade som påverkas negativt
- Särskilt skyddsvärda träd/rödlistade som förblir opåverkade
- Särskilt skyddsvärda träd/rödlistade som dött och tagits ner
- Skyddsavstånd på 15 gånger stamdiametern

Silverviol
Efter samrådet har information från närboende inkommit om att den fridlysta arten silverviol finns i direkt anslutning till planområdets sydöstra gräns. Denna lokal, växtplats, har därefter bekräftats av Ölands Botaniska förening. Iakttagelsen av Silverviol har gett anledning att undersöka området närmare och en inventering av planområdets sydöstra del kommer genomföras under april och maj månad 2021 för att utröna Silverviolens existens inom området.

Kommunen möjliggör med detaljplanen bland annat ett särskilt boende vilket är en viktig samhällsnyttig verksamhet som har stor betydelse för Borgholms kommun som har en av Sveriges äldsta befolkning.
Kommunen är medveten om att åtgärder som påverkar en fridlyst art kräver dispens från artskyddsförordningen och kommer vid eventuell förekomst av Silverviol inom området göra en ansökan hos länsstyrelsen. Med stöd av inventeringen kommer det i ansökan redogöras för de hydrologiska förutsättningarna på platsen, skuggpåverkan på eventuell förekomst av Silverviol samt för de åtgärder som krävs för att möjliggöra för nybyggnation inom området.

Räddningsvägar och uppställningsplats för höjdfordon

I dagsläget går brandvägarna inom planområdet i huvudsak på bilvägar där framkomlighet och uppställningsplatser uppfyller gällande krav. Lutning, svängradier samt uppställningsplatser förändras genom detaljplaneläggningen. I de södra delarna av planområdet finns anvisad brandväg längs gångvägen som löper runt Ekbackas södra delar med korttidsboende och särskilt boende.

För att uppfylla kraven på räddningsvägar som ställs i Boverkets byggregler föreslås i planen att brandgatans hårdgjorda yta i de södra delarna av planområdet breddas till 3,5 meter samt att minst en meter per sida lämnas fri från hinder. En ny in- och utfart skapas i väster, med koppling via parkeringen längs Åkerhagsvägen, för att ge bättre framkomlighet för räddningstjänstens fordon. Inne i området finns möjlighet att bygga vidare på befintlig brandväg för att säkerställa så att räddningstjänstens fordon kommer till det nya särskilda boendet.

Administrativa bestämmelser

Genomförandetiden är satt till 15 år.

Kommunen är huvudman för den allmänna platsmarken

Medverkande tjänstepersoner

Kommunledningsförvaltningen

Thomas Nilausen
Planarkitekt

Magnus Karlsson
Miljöstrateg

Anders Magnusson
Tillväxtchef

7. Genomförandebeskrivning

Inledning

Genomförandebeskrivningen beskriver hur planen ska genomföras och vilka konsekvenser det får. Den redovisar de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som krävs för att genomföra detaljplanen. Genomförandebeskrivningen har dock ingen självständig rättsverkan. Avsikten är att den ska godkännas av kommunfullmäktige i samband med antagandet av detaljplanen. Beskrivningen blir därigenom vägledande vid genomförandet.

Sammanfattning av detaljplanen

Huvudsyftet med detaljplanen är att möjliggöra för byggnation för särskilt boende i anslutning till befintligt särskilt boende på Ekbacka-området. Planen medger nybyggnation av särskilt boende med 80 platser.

Planen syftar också till att legalisera de vårdverksamheter, tillhörande funktioner och tekniska anläggningar som finns inom området idag, säkra natur- och kulturvärden, möjliggöra ett parkeringsgarage för polisen, bostäder och kontor inom områdets östra sida och centrala delar och GC- väg längs Åkerhagsvägen samt säkerställa ytor för dagvattenhantering.

Organisatoriska frågor

Planförfarande

Upprättandet av planförslaget följer plan- och bygglagens (PBL) anvisningar för ett utökat planförfarande. Tillfälle att ta del av planförslaget och lämna synpunkter finns i samrådsskedet samt i granskningsskedet.

Tidplan utökat förfarande

Tid	**Planprocess**
Maj 2020	Samråd
November 2020	Granskning
April - maj 2021	Antagande. av MBN, KS och KF
Juni 2021	Laga kraft

Tidsplanen kan komma att justeras under planprocessens gång. Detta beror på olika omständigheter, såsom tillkommande uppgifter som ej kan förutses vid planarbetets påbörjan. Kommunen kan inte påverka om planen blir överklagad. Uppskattning för tid av en lagakraftvunnen plan utgår från att planen ej överklagas.

Genomförande

Planens genomförandetid är 15 år från den dagen den vinner laga kraft.

Tid	Process
2021 - 2023	Byggnation av ny vårdbyggnad

Under genomförandetiden har fastighetsägare en garanterad rätt att, efter ansökan om bygglov, få bygga i enlighet med planen. Efter genomförandetidens slut är fastighetsägaren ej längre

garanterad byggrätt. Kommunen kan efter genomförandetidens slut ändra eller upphäva planen. Detaljplanen är dock gällande tills dess att ny detaljplan tas fram.

Ansvarsfördelning

Anläggning	Drift
Allmänt va-nät	BEAB
El	BEAB
Tele	Skanova

Huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för och ansvarar för iordningställande och förvaltning av den allmänna platsmarken inom planområdet.

Tekniska frågor

Dagvatten

Stora delar parkmark pekas ut för fördröjning av dagvatten. Dels söker sig dagvattnet naturligt till dessa ytor idag samt har området bedömts lämpligt för framtida åtgärder för att kunna omhänderta ökade mängder dagvatten vid exempelvis fler extremregn.
Detaljplanen har inte bestämmelser om villkor för lov eller startbesked enligt 4 kap 14 § då det gäller åtgärder på kommunal allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap samt det allmänna intresset som finns i att planen genomförs.

Dagvattenberäkningar

Ökad belastning av dagvatten genom tillkommande byggnation och hårdgjorda ytor inom planområdet beräknas till ca 55 m3. Fördröjning av dagvatten genom åtgärder med att återskapa Rosenforsbäckens sträckning ska därför minst klara en ökad volym dagvatten med 55,3 m3 utöver dagens belastning. Utifrån Rosenforsbäckens ursprungliga sträckning kommer ett djup av 26 cm och bredd av 1 m räcka för det dagvatten som tillkommer genom planförslaget.
Ytorna beräknas kunna hålla betydligt mer dagvatten och planen medger att ytorna för fördröjning inom allmän platsmark finns tillgängliga för att avlasta Borgholms stads dagvattennät. Detta är en planerad åtgärd som inte har volymberäknats ännu, planen sätter därför krav på fördröjning av minst 55,3 m3 men ger möjlighet till mer.

Parallellt med planens framarbetande och genomförande ska projektering och färdigställande av fördröjningsytorna ske. Utformning rekommenderas ske i enlighet med framtagen bedömning för området i LOVA-rapporten Samhällsnära våtmarker, Borgholms kommun. Kommunen ska bekosta dessa som en del i genomförandet av dagvattenplanen samt detaljplanen.

Fastighetsrättsliga frågor

Servitut och ledningsrätter

Inom planområdet finns inga U-områden utlagda.

Privata ledningar, mellan sophus och särskilt boende samt för dagvatten, kommer gå på kommunal mark. Rättigheter för ledningarnas dragning kommer säkerställas med hjälp av avtalsservitut.

Fastighetsbildning
Kommunen ska ansöka om och bekosta de fastighetsbildningsåtgärder som krävs för att genomföra detaljplanen. Det är först när planen vunnit laga kraft som en fastighetsreglering kan ske i enlighet med planen. Det är Lantmäteriet som genom lantmäteriförrättning prövar frågor om fastighetsbildning.

Ekonomiska frågor

Kommunen bekostar utbyggnad av va-nätet inom planområdet. Anslutningsavgifter etc. tas ut enligt för varje nätoperatör gällande taxa.

Eventuella ändringar eller flyttningar av befintliga anläggningar eller ledningar bekostas av kommunen.

Kostnadsfördelning för nya SÄBO fördelas i och med separat avtal.

Avgifter för bygglov och bygganmälan tas ut enligt gällande taxa när ärendet inkommer.

Markanvisningsavtal

Avtalets huvudsakliga intention är att kommunen avser att stycka av den del av fastigheten Borgholm 11:42 inom vilken det särskilda boendet ska uppföras och sälja den nybildade fastigheten till en förvaltare från vilken kommunen sedan hyr lokaler av.

Avtalets intention medför att detaljplanen reglerar marken så att ändamål som behöver ligga på allmän platsmark för t.ex. kommunal skötsel inte läggs inom det område som avses att styckas av till försäljning

Medverkande tjänstepersoner

Kommunledningsförvaltningen

Thomas Nilausen
Planarkitekt

Julia Hallstensson
Mark- o exploateringsstrateg

Alexander Sundstedt
Mark- o exploateringsstrateg

Trädvårdsplan och trädinventering, Borgholms stad

2016-11-30

ECOCOM AB Stortorget 38 392 31 Kalmar 0761-75 03 00 info@ecocom.se www.ecocom.se

Innehåll

Innehåll 2
Uppdrag 3
Metodik 4
Inventering av träd 4
Resultat, centrala Borgholm 8
Alléer, träd utan ID-bricka 8
Träd med ID-bricka 22
Resultat, yttre områden Borgholm 34
Slutsatser och rekommendationer 41
Naturvärden 41
Generellt om åtgärder och skötsel 42
Förslag på riktlinjer för träd i Borgholm 42
Alléer 43
Referenser 44
Bilaga 1. Numrerade träd och rekommendationer 45
Bilaga 2. Skyddsvärda träd, trädinventeringen 52

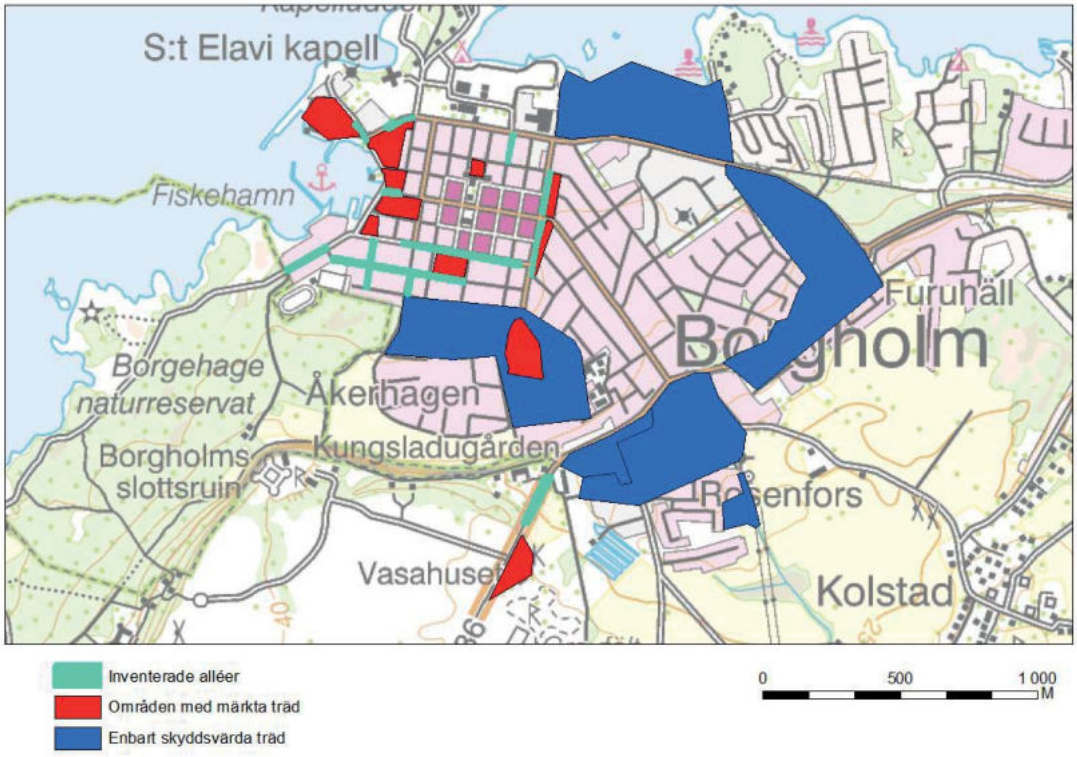
Beställare: Borgholms kommun
Projekt nr: 16065
Genomförande konsult: Ecocom AB
Uppdragsledare: Marcus Arnesson
Fältarbete: Marcus Arnesson och Anneli Lewis Skoglund
Övriga medverkande: Alexander Eriksson
Framsida, bildtext: Allé vid Södra vägen, allé 9
Fotograf: Marcus Arnesson

Uppdrag

Ecocom AB har fått i uppdrag av Borgholms kommun att inventera skyddsvärda träd samt arbeta fram en trädvårdsplan för Borgholms stad under 2016.

Ett uttalat syfte med uppdraget är att ta fram en trädvårdsplan som inkluderar både naturvärden kopplade till träd samt arboristiska aspekter som vitalitet, hot/problem/skador, risk för personskada/materiella skador och skötsel. Betydelsen av kunskap om de två ämnesområdena har viktats för geografiska delar ingående i uppdraget. Detta har inneburit att delar där många människor förväntas vistas har undersökts med avseende på både naturvärden och arboristiska aspekter medan delar där frekvensen av människor förväntats vara lägre enbart undersökts med avseende på naturvärden.

För att säkerställa kvaliteten i uppdraget har olika kompetenser deltagit i fält samt medverkat vid sammanställningen. Ansvarig för naturvärden är Marcus Arnesson, Ecocom AB, som är utbildad biolog på med mångårig erfarenhet av trädinventeringar. Ansvarig för arboristiska bedömningar är Anneli Lewis Skoglund, Arboteket AB som är certifierad arborist med mångårig arbetserfarenhet av trädvård.

Figur 1. De områden som trädinventerats i Borgholm är markerade med färglagda ytor i kartan. För alléer, som visas i grönt, har helhetsbedömningar gjorts för hela alléerna. I röda områden har träd med en diameter av 30 cm eller mer inventerats med avseende på både naturvärden och arboristiska aspekter. Träd i röda områden är märkta med ID-brickor. I blå områden har skyddsvärda träd inventerats ur naturvärdessynpunkt. Träd i blå områden är inte märkta med ID-brickor.

Metodik

Inför utförandet av uppdraget angav Borgholms kommun i stora drag vilka områden som skulle ingå i trädinventeringen samt med vilken detaljnivå dessa skulle inventeras. I samband med inledande möten mellan Borgholms kommun och Ecocom AB gjordes vissa justeringar av det ursprungliga förslaget.

Slutligt upplägg för uppdraget innebar att elva områden inne i Borgholms stadskärna och på andra strategiska platser inventerades genom att träden märktes med ID-brickor i nummerföljd samt att naturvärden och arboristiska aspekter bedömdes för varje träd. Även för tolv alléer i Borgholm bedömdes naturvärden och arboristiska aspekter, alléerna bedömdes som helheter och specifik information om varje träd saknas. I Borgholms ytterområden utfördes trädinventering av naturvärden i sju områden, som nedan benämns ytterområden.

Tillägg för en bedömning av områdenas naturvärden enligt en nationell metod för naturvärdesinventering gjordes under inventeringen eftersom denna kunskap bedömdes som användbar vid utformandet av riktlinjer för hur Borgholms trädmiljöer bör värderas inför framtida beslutsfattande.

ID-brickor med löpnummer 1-499 inköptes in från Refine AB. Träd som har försetts med ID-brickor har löpnummer 1-229, resterande brickor har lämnats till Borgholms kommun inför framtida trädinventeringar. Skyddsvärda träd som inte har försetts med ID-brickor har erhållit träd-ID från 500-640.

Inventering av träd

Inventeringen av träd är uppdelad i naturvärden och arboristiska aspekter. Inventeringen av naturvärden följer den nationella metoden för inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet (Naturvårdsverket 2009, Naturvårdsverket 2012). Inventeringen av arboristiska värden följer tidigare utredningar som utförts av Arboteket AB (t.ex. Arboteket 2014, Arboteket 2015).

Skyddsvärda träd

Undersökningstypen är framtagen för inventering av skyddsvärda träd av alla trädslag. Nedanstående kriterier utgör miniminivå för vilka skyddsvärda träd som bör registreras (koordinatsättas). Om det av naturgeografiska eller andra skäl finns anledning att registrera träd med klenare dimensioner är detta fullt möjligt och avgörs av den enskilde användaren. Med särskilt skyddsvärda träd avses följande enligt Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet (Ref. 1 i handbok):

- Jätteträd; träd > 0,79 meter i diameter på det smalaste stället upp till brösthöjd (en regional anpassning utformad av Länsstyrelsen i Kalmar län. Nationellt definieras jätteträd som träd >0,99 meter i diameter)
- Mycket gamla träd; gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga trädslag äldre än 140 år
- Grova hålträd; träd > 0,4 meter på det smalaste stället upp till brösthöjd med utvecklad hålighet i stam (eller gren)
- Döda stående/liggande träd > 0,4 meter på det smalaste stället upp till brösthöjd alternativt från stambas. (För liggande avbrutna stammar gäller > 0,4 meter vid brottställe.) Döda liggande träd ska ej registreras om veden är så murken att man vid mätstället utan ansträngning kan trycka in bladet av en morakniv (=10 cm).
- Hamlade träd

Med nämnda metodik ges möjlighet att samla in uppgifter om antal efterträdare inom ett specifikt avgränsat område för de trädslag man önskar notera. Efterträdare koordinatsätts alltså inte enligt denna metodik. Vid inventeringen i Borgholm har efterträdare noterats inom de avgränsande områdena i tätortens yttre delar, d.v.s. de ytor som benämns ytterområden. I beskrivningen för varje ytterområde finns angivet antalet lövträd inom diameterintervallet 0,50-0,79 meter i brösthöjd. Observera dock att mycket gamla träd, hålträd, död stående/liggande träd, hamlade träd kategoriseras som skyddsvärda och hör inte till kategorin efterträdare.

Trädinventeringen har utförts enligt upplägg från Länsstyrelsen i Kalmar län, som under flera år har inventerat skyddsvärda träd. För att datamaterialet från Borgholm ska vara helt kompatibelt med övriga trädinventeringar i länet, har en färdig applikation med formulerade parametrar och bedömningsalternativ erhållits från Länsstyrelsen under juni 2016. Applikationen har installerats i en handdator, och bedömning av parametrar har gjorts i fält. Tabell 1 visar de parametrar som ingått i den utförda inventeringen.

I beskrivningen av de inventerade områdena redovisas även påträffade naturvårdsarter. Naturvårdsarter utgörs bland annat av rödlistade arter, signalarter och fridlysta arter. Rödlistade arter kategoriseras enligt: *Akut hotad* (CR), *Starkt hotad* (EN), *Sårbar* (VU) och *Nära hotad* (NT). De rödlistade arter som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns hotade. Rödlistning är en bedömning av risken för att enskilda arter dör ut.

Tabell 1. Ingående parametrar vid inventeringen av skyddsvärda träd utformat av Länsstyrelsen i Kalmar län, baserat på Naturvårdsverkets metod. De olika måttangivelserna för hålstadie anger diametern på hålet och mulmvolymen anger uppskattad mängd mulm (trämjöl) inne i hålet. För mer information se Naturvårdsverkets metod för inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet (Naturvårdsverket 2009).

Parameter	Förkortning	Kommentar
Omkrets eller diameter	-	Mäts på stammens smalaste ställe 0-1,3 m från marken
Skyddsvärde	SKV	Gammal, hamlad eller övrigt
Hamlingsdiameter	HAMLDIAM	Genomsnitt uppskattas i cm
Trädslag	-	Valbara alternativ eller fritext under fri art
Trädstatus	TRADSTAT	Friskt, försämrat, låg vitalitet, dött stående, dött liggande
Omgivning	-	Finns två fält för denna parameter
Markanvändning	MARKANV	Pågående markanvändning
Åtgärdsbehov	ATGBEHOV	Inget, akut, snart eller framtida (ur naturvårdssynpunkt)
Trädform	-	Högt sittande krona, mellanform, lågt sittande krona
Karaktär	-	Tre fält för parametern (t.ex savflöde, barklös ved, spärrgrenig)
Hålstadie	HALSTD	Två fält för parametern: 1-hål saknas, 2-hål <10 cm, 3-hål 10-19 cm, 4-hål 20-29 cm och 5-hål >30 cm
Hålplacering	HALPLAC	Två fält för parametern: Ovan mark eller markkontakt
Mulmvolym	MULMVOL	Två fält för parametern: <10 liter, 10 lit-1 m^3, >1 m^3
Art	-	Sex fält för parametern: valbara naturvårdsarter
Fri art	-	Fritext för arter som inte finns bland de valbara alternativen
Kommentar	KOMM	-
Buskvegetation i omgivning	VEDBUSK	Två fält för parametern: Ingen, <25%, 25%-75%, >75%
Slyvegetation i omgivning	VEDSLY	Två fält för parametern: Ingen, <25%, 25%-75%, >75%
Lövträd i omgivning	VEDLOVTR	Två fält för parametern: Ingen, <25%, 25%-75%, >75%
Barrträd i omgivning	VEDBARRTR	Två fält för parametern: Ingen, <25%, 25%-75%, >75%
Datum	-	Datum för utförd inventering

Parameter	Förkortning	Kommentar
Inventerare	INV	Namn på inventerare
Koordinater	-	Anges i Sweref 99 TM

Arboristiska aspekter

Inom elva utvalda områden har samtliga träd med en diameter av minst 30 cm, 1,3 m från marken, inventerats ur både naturvårdsaspekter och arboristiska aspekter. Dessa träd har märkts med en nummerbricka med löpnummer 1-229. Tillkommande arboristiska parametrar beskrivs i tabell 2.

Träd i Borgholms alléer har inte inventerats på trädnivå. Alléerna har istället bedömts som helheter, med avseende på naturvärden, skador, risker och åtgärder. Vissa träd som innebär särskild risk har beskrivits i fritext.

Tabell 2. Vid inventering av träd inom elva utvalda områden tillkom bedömning av arboristiska parametrar. Vid bedömning av när åtgärd bör utföras, innebär snarast att trädet kan medföra allvarliga risker för människor, djur, egendom eller trädets överlevnad om föreslagen åtgärd inte snarast vidtas.

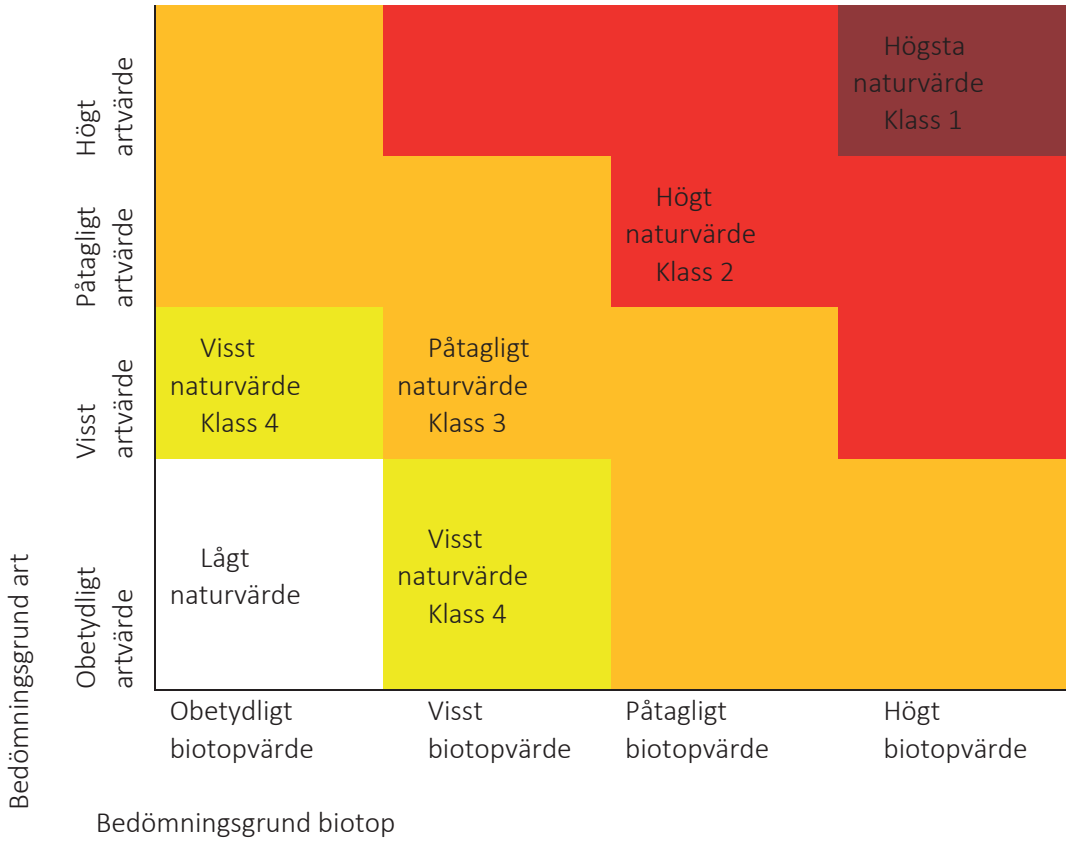
Parameter	Förkortning	Kommentar
Skador	-	Alla typer av synligt förekommande skador på trädet beskrivs kortfattat
Risker	-	Beskrivs ur aspekterna: Skaderisk för människor, djur och egendom samt skaderisk för trädet (försämrad vitalitet)
Övriga noteringar	OVR_NOT	Noteringar kan gälla t.ex. trädets växtsätt, kommentarer till skador och risker etc.
Rekommenderad åtgärd	REK_ATG	Kortfattad beskrivning av vad som rekommenderas för att åtgärda risker
När åtgärd bör utföras	TID_ATG	Inom vilken tid åtgärder bör utföras, indelat i flera klasser: Snarast, inom 1 år, inom 1-2 år, inom 2 år, inom 1-3 år, inom 1-4 år, inom 1-5 år, inom 2-5 år, inom 3-5 år, inom 3-6 år samt återkommande varje år
Träd-ID	TRADID	Löpnummer (bricka fastsatt på trädets nordsida)

Naturvärdesinventering

Naturvärdesinventering utfördes i samband med trädinventering och omfattar de trädbärande ytor som besöktes i samband med denna under juli och augusti 2016. Metodiken följer svensk standard för naturvärdesinventering, NVI (SS 199000:2014). Denna NVI är utförd på fältnivå med detaljeringsgrad *medel*, vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet är en yta av 0,1 hektar eller mer, eller ett linjeformat objekt med en längd av 50 m eller mer och en bredd av 0,5 m eller mer.

Inventeringen innefattar följande tillägg enligt NVI 4:5:

- 4.5.2 Naturvärdesklass 4

Figur 1. Bedömningsgrunderna art och biotop ligger till grund för naturvärdesklassning enligt SS 199000:2014

Syftet med en naturvärdesinventering (NVI) är att inom ett avgränsat utredningsområde identifiera och dokumentera områden som är av positiv betydelse för biologisk mångfald. Områdena avgränsas som naturvärdesobjekt och bedöms med avseende på naturvärde enligt följande skala; 1. *högsta naturvärde*, 2. *högt naturvärde*, 3. *påtagligt naturvärde* och 4. *visst naturvärde.*

Ett naturvärdesobjekt ska domineras av en naturtyp och tilldelas en gemensam naturvärdesklass. En sammanvägning av förekomsten av arter och förekomsten av värdefulla biotoper leder till en viss naturvärdesklass enligt en fastställd matris (figur 1). Artvärdet omfattar en bedömning av förekomst av naturvårdsarter (typiska arter, signalarter och ansvarsarter), hotade arter, rödlistade arter och relativ artrikedom. De artvärdesaspekter som ger högst värde används för vidare bedömning enligt matrisen.

Biotopvärdet avgörs genom en samlad bedömning av olika kvalitetsfaktorer samt sällsynthet och hot. Biotopkvaliteter kan exempelvis vara förekomst av störningsregimer, strukturer, element eller nyckelarter. Biotopens sällsynthet bedöms i ett regionalt, nationellt samt internationellt perspektiv och är kopplad till biotopens bevarandestatus. De biotopvärdesaspekter som ger högst värde används för vidare bedömning enligt matrisen i figur 2.

Materiel

Vid fältinventeringen användes handdator av modellen Getac PS236/PS336. Inventerade objekt digitaliserades i fält med ArcPad 10.2 och justeringar av de digitaliserade objekten gjordes därefter i ArcMap 9.3. Digitalt kartunderlag vid fältinventeringen utgjordes av Terrängkartan och ortofoto.

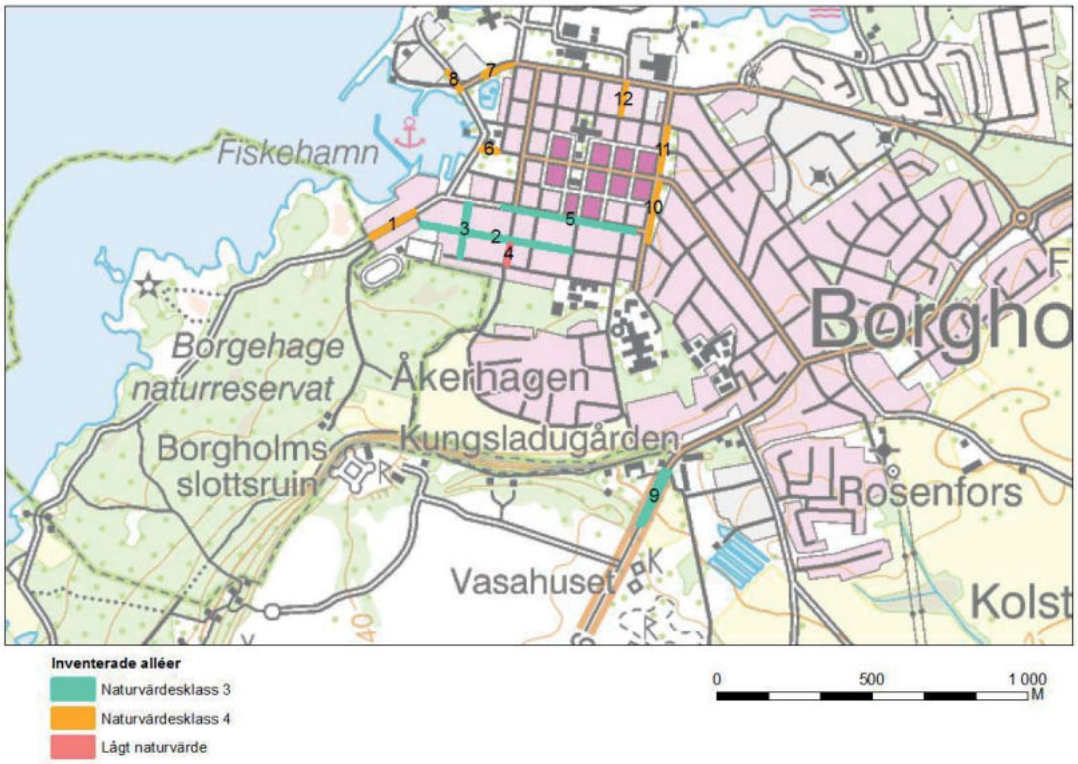
Resultat, centrala Borgholm

I arbetet med att beskriva träd i centrala Borgholm samt i ytterligare några prioriterade områden, har uppdelning gjorts i alléer och övriga trädmiljöer. Endast träd i övriga trädmiljöer har märkts med särskild ID-bricka. Denna uppdelning har gjorts i dialog med Borgholms kommun.

Nedanstående avsnitt ger en ingående bild av trädmiljöerna i de aktuella områdena samt beskriver värden, åtgärdsbehov samt rekommenderade åtgärder för de beskrivna träden. Informationen är av stor betydelse för att upprätthålla en säkerhet såväl som värden samt för att utveckla stadens trädmiljöer på både kort och lång sikt.

Alléer, träd utan ID-bricka

Alléer i Borgholm har inventerats som helheter, och individuell beskrivning för varje träd har inte gjorts. I nedanstående avsnitt beskrivs däremot varje allé med avseende på bland annat trädslag, naturvärde, skador och risker samt rekommenderade åtgärder. Prioriterade åtgärder beskrivs på trädnivå. Samtliga alléer har ett ID-nummer som återfinns i figur 3, där lokalisering av alléerna samt tilldelad naturvärdesklass kan utläsas. Alléerna finns även i form av shapefil som levererats till Borgholms kommun.

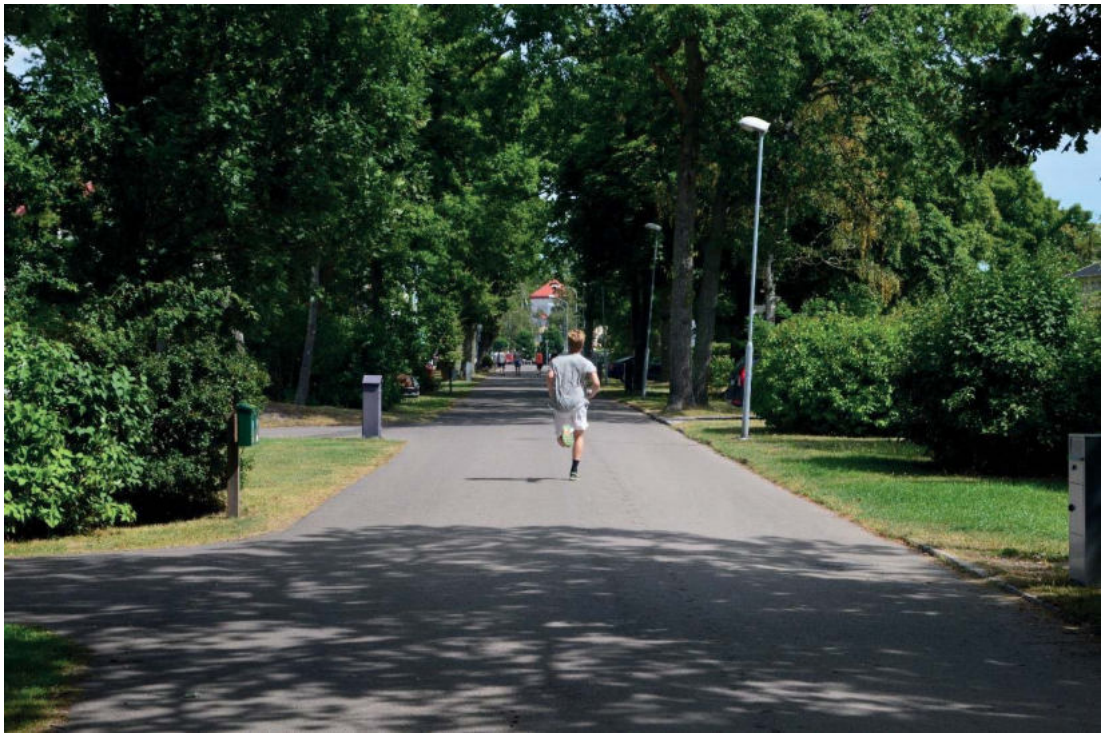
Figur 3. Lokalisering av inventerade alléer samt vilken naturvärdesklass dessa har tilldelats.

Allé 1, Villagatan

Beskrivning:

Allé 1 består av främst ekar oregelbundet placerade på båda sidor om vägen längs hela Villagatan. Den genomsnittliga stamdiametern är omkring 40 cm, men enstaka ekar är betydligt grövre och den grövsta eken, som står i den nordligaste delen av allén har en stamdiameter på 91 cm. Totalt består allén av 36 ekar, en lönn, en vårtbjörk och en hästkastanj. Många av ekarna har en högt ansatt krona och stamskott på stammen.

Naturvärden:
Totalt antal hålträd i allén räknades till 3 träd, guldlocksmossa upptäcktes på 3 av träden, lönnlav på ett träd och rikliga savflöden fanns på flera av ekarna. Naturvärdet i allén bedöms som visst (klass 4).
Skador och Risker:
Samtliga ekar står i klippt gräsyta intill väg. Marken är kompakterad vilket kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö. Många träd har stamskador, beskärningssår, skador på rotben och/eller döda grenar i kronan.
Åtgärder:
Inga akuta åtgärder bedöms nödvändiga, men stamskott bör tas bort liksom eventuellt döda grenar.

Allé 1, längs med Villagatan utgörs av en lummig och oregelbunden ekallé.

Allé 2, Kungsgatan

Beskrivning:
Allé 2 är en dubbelsidig allé bestående av totalt 43 träd; 1 ek, 11 hästkastanjer och 31 lindar. Första partiet västerifrån fram till Linnégatan består av en ek, 10 fullstora hästkastanjer och en yngre hästkastanj. Resterande träd i allén är lindar. Träden i allén är av olika storlek med en stamdiameter på mellan 30 och 70 cm, förutom den yngre hästkastanjen som har en stamdiameter på 11,5 cm. Alla träd, förutom eken och den yngre hästkastanjen har hamlats för uppskattningsvis mellan 5-15 år sedan. Hamlingsdiametern varierar omkring 5-15 cm.
Naturvärden:
Totalt antal hålträd i allén räknades till 18 träd, guldlocksmossa upptäcktes på ett av träden och savflöde fanns på något enstaka träd. Naturvärdet i allén bedöms som påtagligt (klass 3). Naturvärdena i allén är till stor del kopplade till den höga andelen hålträd. Fortsatt hamling kommer att vara positivt för trädmiljöns naturvärden eftersom hamling i regel möjliggör att träden kan uppnå en högre ålder jämfört med träd som inte hamlas.
Skador och Risker:

Träden har hamlats för uppskattningsvis omkring 5-15 år sedan (bortsett från eken och den yngre hästkastanjen). Vid hamlingen öppnas veden vid beskärningssnitten upp och kan angripas av vedrötande svampar. Dessutom har de nya skotten som växer ut sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/gren förhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att rentav hela trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor.

Hästkastanj nummer två västerifrån har en mycket stor, gammal stamskada. Hamlas trädet minskas vindfånget i den grad att det kan stå kvar säkert, men uppsikt bör hållas på trädet då stabiliteten kan ändras drastiskt om veden vid skadan angrips av vedrötande svampar. På den södra sidan av Kungsgatan mellan Hantverkaregatan och Östra Kyrkogatan finns en lind med död topp, samma åtgärd bedöms även för detta träd och förhoppningsvis kan kvarvarande delar av trädet hämta sig efter utförd åtgärd.

Samtliga träd står i en smal gräsyta mellan asfalterad väg och gång-/cykelbana. Marken är kraftigt kompakterad och rotutrymmet är mycket begränsat. Detta kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö.

Åtgärder:

Behovet av hamling är olika från träd till träd, på vissa träd blir beskärningssåren mycket stora. För att få en likvärdig allé med träd som kan bli så gamla som möjligt så rekommenderas återhamling för samtliga träd i allén, bortsett från eken och den yngre hästkastanjen. Hamlingen bör utföras så snart som möjligt; inom 1-2 år för att inte orsaka onödigt stora beskärningssår. För hästkastanjerna bedöms hamlingen vara mer akut än för lindarna. Återkommande hamling bör sedan ske med 3-5 års intervall. Med tanke på de stora beskärningssår som hamlingen kommer att innebära för flera träd bör träden hållas under uppsikt för att inte rötangreppen ska bli alltför kraftiga och försvaga stammen till en kritisk nivå. Detta gäller framförallt för hästkastanjerna som har en förhållandevis porös och rötkänslig ved. I värsta fall kan många hästkastanjer behöva fällas och bytas ut på sikt.

För eken bedöms inga åtgärder nödvändiga, men för den yngre hästkastanjen bör en uppbyggnadsbeskärning utföras. Uppbyggnadsbeskärningen bör utföras av arborist eller av annan trädkunnig person.

Allé 2, skapar skugga och grönska längs med Kungsgatan och tillför variation

Allé 3, Linnégatan

Beskrivning:
Allé 3 är en dubbelsidig allé bestående av två ekar och 19 hästkastanjer. Allén går längs med Linnégatan mellan Södra Esplanaden och Badhusgatan. Samtliga träd har en naturlig kronform som tyder på att träden ej har hamlats. Ekarna har en stamdiameter på 68 respektive 85 cm och hästkastanjerna en stamdiameter mellan 40 och 80 cm. Flera av kastanjerna hänger ner något över vägen.
Naturvärden:
Totalt antal hålträd i allén räknades till 6 träd. En av håligheterna på kastanjerna är större med en mulmmängd på cirka 40 liter mulm. Savflöde och barklös stamved förekommer på flera träd i allén. På ekarna upptäcktes guldlocksmossa på ett träd. Naturvärdet i allén bedöms som påtagligt (klass 3), kopplat till den höga andelen hålträd samt grov stamdiameter.
Skador och Risker:
Samtliga träd står i gräsyta intill asfalterad väg. Marken är kraftigt kompakterad och rotutrymmet begränsat vilket kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö.

Ekarna har större beskärningssår, enstaka skador på rotben och en del döda grenar. Kastanjerna har beskärningssår med mer eller mindre röta, enstaka påkörningsskador och döda grenar. Den andra kastanjen på den västra sidan räknat söderifrån Kungsgatan har en mycket stor gammal fläkskada med röta och ihåligheter som går relativt långt in i stammen. Denna kastanj bör hållas under noggrann uppsikt samt besiktigas inom 3 år. Den andra kastanjen på den östra sidan räknat norrifrån har en klyka med invuxen bark och viss fläkrisk. Denna kastanj bör också hållas under uppsikt. Ett par kastanjer till bör också hållas under uppsikt med anledning av större rötskador och/eller fläkskador. Kastanj som trädslag är förhållandevis porös och lättrötad i veden.

Åtgärder:

Hela allén bör hållas under uppsikt med tanke på större rötskador på flera av kastanjerna. Den andra kastanjen på den västra sidan räknat söderifrån Kungsgatan utgör en större risk med tanke på den stora rötskadan. Denna bör hållas under extra noggrann uppsikt samt besiktigas inom 3 år. Besiktning bör ske av en erfaren arborist och kompletteras med rötundersökning i stammen.

Döda grenar bör tas bort och de grenar som hänger ner långt över vägen bör höjas upp något för att undvika att större transporter kör emot grenarna.

Allé 3 längs med Linnégatan domineras av relativt högväxta hästkastanjer.

Allé 4, Slottsgatan

Beskrivning:

Allé 4 är en enkelsidig allé längs med Slottsgatan mellan Kungsgatan och Södra Esplanaden Och består av sju ekar med en stamdiameter på omkring 50 cm (47-57cm). En del av ekarna hänger ner långt över vägen och de fyra sydligaste ekarna pressas utåt av ekar som står på tomtmark.

Naturvärden:

Endast ett hålträd upptäcktes i allén, och hålet som upptäcktes hade markkontakt. Savflöde upptäcktes på något enstaka träd. Naturvärdet i allén bedöms som lågt.

Skador och Risker:

Det första trädet norrifrån har en skada på rotben, samt en något gles krona. Döda grenar i olika storlek finns i de flesta utav ekarna. Under träden står bilar parkerad. För att undvika skador på bilar bör döda grenar därför tas bort.

Samtliga träd står i en gräsyta mellan asfalterad väg och gång-/cykelbana. Marken är kompakterad och rotutrymmet begränsat, vilket kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö.

Åtgärder:
Borttagning av döda grenar för att undvika skador på parkerade bilar, samt höjning över väg för att undvika att större transporter kör emot grenarna.

Allé 4 längs med Slottsgatan utgörs av en kort ekallé

Allé 5, Badhusgatan

Beskrivning:
Allé 5 är en enkelsidig allé bestående av uteslutande lindar i lika ålder och form utmed Badhusgatan mellan Verdandi gränd och Tullgatan med totalt 45 lindar med en stamdiameter på omkring 40 cm (36-48 cm). Två av träden står utanför den dominerande linjen på en tvärgata söderut (Trädgårdsgatan). Samtliga träd är hamlade för uppskattningsvis mellan 5-15 år sedan med en hamlingsdiameter på mellan 5-15 cm.
Naturvärden:
Totalt antal hålträd i allén räknades till 15 träd. Guldlocksmossa upptäcktes på två av träden och ett mindre savflöde fanns på något enstaka träd. Naturvärdet i allén bedöms som påtagligt (klass 3). Naturvärdena i allén är till stor del kopplade till den höga andelen hålträd. Fortsatt hamling kommer att vara positivt för trädmiljöns naturvärden eftersom hamling i regel möjliggör att träden kan uppnå en högre ålder jämfört med träd som inte hamlas.
Skador och Risker:
Träden har hamlats för uppskattningsvis mellan 5-15 år sedan. Vid hamlingen öppnas veden vid beskärningssnitten upp och kan angripas av vedrötande svampar. Dessutom har de nya skott som växer ut sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/grenförhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att hela trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor.

Några av lindarna har kraftiga stamskador med röta, men vid återkommande hamlingar bedöms stammen kunna hållas tillräckligt stabil för att inte utgöra en risk.

Beskärningssår i olika storlek finns också på flera av stammarna och vissa träd har enstaka mindre döda grenar i kronan. Det femte trädet öster om Slottsgatan har en klyka med invuxen bark som vetter ut mot vägen. Fläkrisk föreligger.

Träden står i en smal gräsyta intill asfalterad väg och marken är kompakterad. Fem av lindarna som står mellan Trädgårdsgatan och Östra kyrkogatan står i helt asfalterad yta. Här är marken kraftigt kompakterad. Den kompakterade marken kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö.

Åtgärder:

Hamling rekommenderas för samtliga träd i allén. Hamlingen bör utföras så snart som möjligt; inom 1-2 år för att inte orsaka onödigt stora beskärningssår. Återkommande hamling bör sedan ske med 3-5 års intervaller.

Det femte trädet öster om Slottsgatan har en klyka med invuxen bark som vetter ut mot vägen. Fläkrisk föreligger och denna klyka bör hållas under uppsikt. Återkommande hamlingsåtgärder är mycket viktigt och eventuellt behöver en av dessa hamlingsgrenar avlägsnas helt.

Träd med kraftiga stamskador bör hållas under uppsikt för att följa rötutvecklingen.

Allé 5 längs med Badhusgatan utgör en kulturbärande struktur i Borgholm, som liksom allé 2 sträcker sig genom stora delar av stadskärnan

Allé 6, Storgatan

Beskrivning:

Allé 6 är en dubbelsidig allé bestående av 13 likåldriga skogslindar som ramar in den västra delen av Storgatan där den löper i den norra kanten av Societetsparken. Träden har en diameter i brösthöjd på omkring 50 cm, och samtliga kronor är beskurna på ett hamlingsliknande vis. Diametern på utväxten från tidigare hamling är 5-15 cm. Vissa av träden har en dominerande huvudstam medan andra träd delar sig ett stycke upp i 2-3 huvudstammar.

Naturvärde:
Samtliga lindar har mindre håligheter. Allén bedöms ha vissa naturvärden (klass 4) som till stor del är kopplade till den höga andelen hålträd. Fortsatt hamling kommer att vara positivt för trädmiljöns naturvärden eftersom hamling i regel möjliggör att träden kan uppnå en högre ålder jämfört med träd som inte hamlas.
Skador och risker:
Träden är hamlade för omkring 10 år sedan. Vid hamling öppnas veden vid beskärningssnitten upp och risken för angrepp av vedrötande svampar ökar. Dessutom har de nya skott som växer ut efter utförd beskärning sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/grenförhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att hela trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor.

Asfalterad mark finns i nära anslutning till de aktuella träden. Detta har bidragit till att jorden blivit kompakterad, vilket kan innebära att delar av trädens rotsystem riskerar att dö.
Åtgärder:
Återhamling rekommenderas att ske inom 1-3 år. Därefter bör regelbunden hamling utföras med 3-5 års intervaller.

Allé 6 ramar in den sista delen av Storgatan närmast hamnen

Allé 7, Sandgatan

Beskrivning:
Allé 7 är en enkelsidig allé bestående av 9 popplar. De tre första popplarna västerifrån är av arten häckpoppel och resterande 6 är pelarpopplar. Åldern på samtliga popplar bedöms vara likvärdig, planteringen skedde enligt uppgift i början av 50-talet. Stamdiametern på popplarna är i medelvärde omkring 60 cm och de är alla mycket höga träd.

På den norra sidan av vägen växer en ”allé” med tätt växande eller flerstammiga almar och klibbalar. Träden räknades till totalt cirka 8 almar och 5 klibbalar. Stamdiametern är cirka 35 cm i medeltal. På flera av alarna växer murgröna på stammen.

Naturvärden:

Totalt antal hålträd i allén räknades till 2 träd, och guldlocksmossa upptäcktes på 6 träd. Allén har visst naturvärde (klass 4). Naturvärdena i allén är till stor del kopplade till de äldre pelarpopplarna.

Skador och Risker:

Träden står i klippt gräsyta intill väg, marken är förhållandevis kompakterad och flera träd har gräsklipparskador på ytliga rötter. Den kompakterade marken kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö. Flera träd har större döda grenar i kronorna.

Samtliga häckpopplar löper betydande risk för stambrott eller fläkning. Den första poppeln västerifrån har tre stammar med invuxen bark och viss fläkrisk. Den andra poppeln är enstammig och har en stor stam borttagen. Detta ”beskärningssnitt” utgör en mycket stor ingång för vedrötande stammar och inom några år bedöms stabiliteten i poppeln komma ner till mycket riskabla nivåer. Poppel nummer tre är tvåstammig och har tydligt invuxen bark i huvudklykan, fläkrisken bedöms stor och fällning rekommenderas omgående.

Pelarpoppel nr 2 västerifrån har en stor gammal stamskada, i övrigt upptäcktes inga betydande skador på pelarpopplarna vid besiktningstillfället.

På den norra sidan av vägen finns invuxen bark bland gruppen med alar längst österut. Viss fläkrisk föreligger och dessa stammar bör hållas under uppsikt.

Åtgärder:

Av säkerhetsskäl rekommenderas fällning av de tre häckpopplarna. Den tvåstammiga häckpoppeln bör snarast fällas och de övriga två inom 1-2 år.

Poppel är överlag förhållandevis rötkänslig och porös i veden. Besiktning av samtliga kvarvarande popplar rekommenderas inom 7 år. För pelarpoppeln med en stamskada bör besiktning göras inom 2-3 år. Besiktningen bör utföras av en arborist med rötundersökningsinstrument. Algruppen längst söderut på den norra sidan av vägen bör hållas under uppsikt p.g.a. invuxen bark i huvudklyka.

Allé 7 längs med Sandgatan utgörs av en oregelbunden allé som tydliggör gränsen mellan staden och kyrkogården. Häckpopplar i allén riskerar stambrott och åtgärder bör sättas in snarast.

Allé 8, Hamnvägen

Beskrivning:

Allé 8 är en enkelsidig allé bestående av 12 lindar i lika ålder. Stamdiametern är omkring 50 cm (40-60). De två lindar som står längst söderut har beskurits på ett hamlingsliknande vis för uppskattningsvis minst 20 år sedan. Resterande 10 lindar står över parkeringsplatser och är hamlade för uppskattningsvis 3-10 år sedan.

Naturvärden:

Totalt antal hålträd i allén räknades till ett träd, och guldlocksmossa upptäcktes på 5 träd. Allén bedöms ha visst naturvärde (klass 4).

Fortsatt hamling kommer att vara positivt för trädmiljöns naturvärden eftersom hamling i regel möjliggör att träden kan uppnå en högre ålder jämfört med träd som inte hamlas.

Skador och Risker:

Samtliga träd står i klippt gräsyta intill asfalterad väg/parkering. Marken är kompakterad, vilket kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö. Flera gräsklipparskador upptäcktes på ytliga rötter.

Träden har tidigare hamlats. Vid hamlingen öppnas veden vid beskärningssnitten upp och kan angripas av vedrötande svampar. Dessutom har de nya skott som växer ut sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/grenförhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att till och med hela trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor.

Åtgärder:
För de två sydligaste lindarna rekommenderas att en underhållsbeskärning utförs, samt att träden lyfts lite över vägen inom 1-5 år. För de resterande 10 lindarna rekommenderas återhamling inom 1-2 år. Återkommande hamling bör sedan ske med 3-5 års intervaller.

Allén består av en kort lindallé längs med Hamnvägen.

Allé 9, Södra Vägen

Beskrivning:
Allé 9 är en dubbelsidig allé längs den södra infarten till Borgholm i höjd med Kungsgården. Allén domineras av 21 stycken högvuxna skogsalmar med en ålder av cirka 180 år. De grövsta almarna har en diameter i brösthöjd av 80-90 cm. I luckor mellan almarna finns nyplanterade träd som utgörs av 8 skogslindar och 8 lönnar med en stamdiameter på runt 8 cm. Huvuddelen av träden står relativt nära den asfalterade vägen.
Naturvärde:
Håligheter noterades i 6 av almarna, varav en hålighet var stor och bedöms hysa närmare 1m^3 trädmulm. Därtill finns ymniga savflöden på flera träd. Allén bedöms ha påtagliga naturvärden (klass 3) kopplade till de gamla almarna och de strukturer som dessa hyser, exempelvis håligheter och savflöden. Kryptogamfloran på träden är sparsam vilket troligen är en följd av luftföroreningar från trafiken. Bevarandet av de gamla almarna är positivt för alléns naturvärde. Död ved från almarna bör placeras i lämpliga områden för att gynna organismer som är beroende av grov död ved från ädellövträd. Almar som försvinner från allén bör ersättas med andra ädellövträd, förslagsvis lönn och skogslind.
Skador och risker:
Samtliga almar i allén har döda grenar och flera av träden har mer eller mindre tydliga tecken på almsjuka. Almar med tydliga tecken på almsjuka noterades enbart öster om vägen, och dessa utgörs av de tre almar som är placerade längst åt norr samt den femte almen från norr. Träd med tydliga tecken på almsjuka kommer troligen att dö inom 1-2 år, vilket innebär risker med nedfallande grenar. Ytterligare fyra almar har osäkra tecken på almsjuka. Dessa

träd utgörs av den andra respektive den fjärde almen från norr, väster om vägen, samt de två almarna längst i söder på den östra sidan av vägen.

Flera av almarna har beskärningssår i olika storlek. I alm nr 4 på den östra sidan söderifrån finns en större, gammal fläkskada med ihåligheter samt en större gren som har brustit mer nyligen.

Träden på den västra sidan av vägen står mellan den asfalterade bilvägen och en asfalterad gång-/cykelbana vilket gör att marken är kraftigt kompakterad. Detta kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö. Träden på den östra sidan av vägen står istället mellan bilväg och betesmark, vilket är en mer fördelaktig rotmiljö.

Åtgärder:

Träden med tydliga tecken på almsjuka rekommenderas att fällas inom två år för att minimera risken av skador. För träd med osäkra tecken på almsjuka bör provtagning ske snarast för att avgöra om almsjuka förekommer. Samtliga träd bör hållas under uppsikt.

För att lyckas minska almsjukans spridning bör drabbade träd fällas så snart almsjukan kan konstateras. Sjuka almar bör fällas innan nästföljande vår då almsplintborrarna åter är aktiva efter vintern.

Allé 10, Tullgatan, södra delen

Allé 10 är en enkelsidig allé längs med Tullgatan, mellan Smala Gatan och Storgatan. Träden står på enkel och bitvis dubbel rad. Träden består av totalt 23 lindar, 2 askar och en alm med en stamdiameter på 36-55cm. Samtliga träd är hamlade för uppskattningsvis omkring 5-15 år sedan. Hamlingsdiametern är omkring 10 cm. Det första trädet norrifrån har en belysningsslinga hängande i trädet. Träden står i klippt gräsyta i park intill vägen.

Naturvärden:

Totalt antal hålträd i allén räknades till 4 träd, och inga arter med högre naturvärde upptäcktes, troligen på grund av närheten till tyngre trafik. Allén bedöms ha visst naturvärde (klass 4).

Fortsatt hamling kommer att vara positivt för trädmiljöns naturvärden eftersom hamling i regel möjliggör att träden kan uppnå en högre ålder jämfört med träd som inte hamlas.

Skador och Risker:

Samtliga träd i allén har hamlats för uppskattningsvis omkring 5-15 år sedan. Vid hamlingen öppnas veden vid beskärningssnitten upp och kan angripas av vedrötande svampar. Dessutom har de nya skotten som växer ut sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/grenförhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att till och med hela trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor. Vissa träd har även gräsklipparskador på ytliga rötter.

Träden står i klippt gräsyta/park i närheten av asfalterad väg. Marken är kompakterad, vilket kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö.

Åtgärd:

Hamling rekommenderas för samtliga träd i allén. Hamlingen bör utföras så snart som möjligt; inom 1-2 år för att inte orsaka onödigt stora beskärningssår. Återkommande hamling bör sedan ske med 3-5 års intervaller.

Allé 10 längs med den södra delen av Tullgatan utgör en välkomnande miljö för besökare till stadskärnan i Borgholm.

Allé 11, Tullgatan, norra delen

Beskrivning:
Allé 11 är en lindallé längs med Tullgatan, mellan Storgatan och Kvarngatan. Träden står på enkel och vissa partier dubbel rad. Totalt består allén av 33 st lindar. Lindarna bedöms vara lika i ålder och har en stamdiameter på mellan 30-60 cm, bortsett från en yngre lind med en stamdiameter på 21 cm. Alla träd förutom den yngre linden har hamlats för omkring 5-15 år sedan. Hamlingsdiameter omkring 9 cm. Träden står i klippt gräsyta/park intill väg.
Naturvärden:
Totalt antal hålträd i allén räknades till 6 träd, och inga arter med högre naturvärde upptäcktes, troligen på grund av närheten till tyngre trafik. Allén bedöms ha visst naturvärde (klass 4).

Fortsatt hamling kommer att vara positivt för trädmiljöns naturvärden eftersom hamling i regel möjliggör att träden kan uppnå en högre ålder jämfört med träd som inte hamlas.
Skador och Risker:
Samtliga träd i allén, bortsett från den yngre linden har hamlats för gissningsvis omkring 5-15 år sedan. Vid hamlingen öppnas veden vid beskärningssnitten upp och kan angripas av vedrötande svampar. Dessutom har de nya skotten som växer ut sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/grenförhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att rentav hela trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor. Vissa träd har även gräsklipparskador på ytliga rötter.

Träden står i klippt gräsyta/park i närheten av asfalterad väg. Marken är kompakterad, vilket kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö.

Åtgärder:
Uppbyggnadbeskärning av den yngre linden bör ske inom 1 år, och bör utföras av en arborist eller annan trädkunnig person. Hamling rekommenderas för övriga träd i allén. Hamlingen bör utföras så snart som möjligt; inom 1-2 år för att inte orsaka onödigt stora beskärningssår. Återkommande hamling bör sedan ske med 3-5 års intervaller.

Allé 11 längs med den norra delen av Tullgatan bildar en sammanhållen trädmiljö med allé 10, som skapar en välkomnande miljö för besökare till stadskärnan.

Allé 12, Trädgårdsgatan

Beskrivning:
Allé 12 är ensidig allé längs med Trädgårdsgatan, mellan Kvarngatan och Sandgatan och består av 8 vårtbjörkar och 3 lindar. Samtliga träd i allén har hamlats för uppskattningsvis omkring 3-20 år sedan. Lindarna har troligtvis hamlats flera år tidigare än björkarna. Lindarna har en stamdiameter på 47-54 cm och björkarna 28-41 cm.
Naturvärden:
Totalt antal hålträd i allén räknades till 5 träd. Allén bedöms ha visst naturvärde (klass 4).
Skador och Risker:
Samtliga träd i allén har tidigare hamlats. Vid hamlingen öppnas veden vid beskärningssnitten upp och kan angripas av vedrötande svampar. Dessutom har de nya skotten som växer ut sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/gren förhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att till och med hela trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor.

Björkar är mycket rötkänsliga och många av björkarna bedöms vara i ett sådant dåligt skick att fällning och nyplantering är nödvändig ur säkerhetssynpunkt. Den tredje björken söderifrån bedöms vara i mycket dåligt skick och hela toppen på trädet löper stor risk att gå av, vilket kan innebära stora skador på bilar och ev. förbipasserande.

Samtliga träd i allén står i gräsyta mellan asfaltsväg och gång-/cykelbana, marken är kraftigt kompakterad och rotutrymmet begränsat. Detta kan innebära att delar av trädens rotsystem och därför även delar av kronan riskerar att dö.

Åtgärder:

Den tredje björken söderifrån bör fällas omgående ,och övriga björkar bör fällas och bytas ut inom 1-2 år. Förslag på ersättande trädslag är exempelvis lind och lönn.

Vid plantering rekommenderas att en ordentlig planteringsgrop förbereds och gärna att en kompakteringstålig skelettjord anläggs. I nuläget är marken kraftigt kompakterad och inte något bra substrat för träden att växa i.

För lindarna rekommenderas återhamling. Hamlingen bör utföras så snart som möjligt; inom 1-2 år för att inte orsaka onödigt stora beskärningssår. Återkommande hamling bör sedan ske med 3-5 års intervaller.

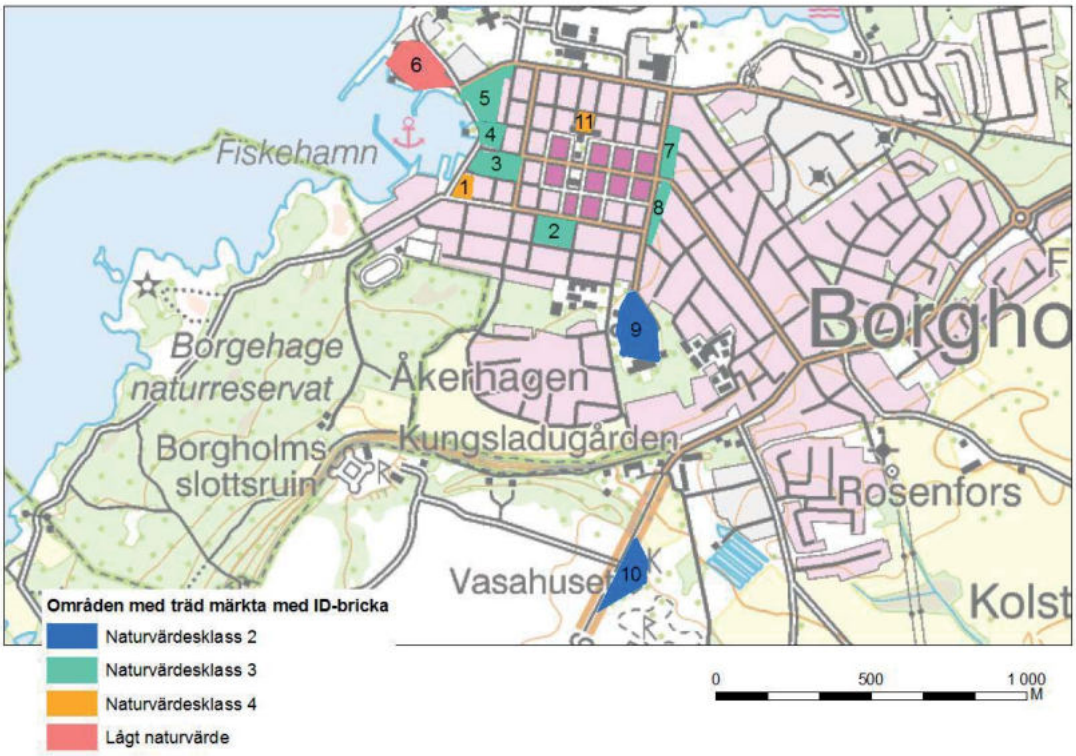

Allé 12 längs med Trädgårdsgatan har flera instabila björkar som snarast bör åtgärdas.

Träd med ID-bricka

I centrala Borgholm samt i något ytterligare prioriterat område har träd med en diameter av 30 cm eller mer i brösthöjd mätts in. Träden är fördelade på 11 i förväg identifierade områden, figur 4. Nedan följer en beskrivning av trädmiljöer uppdelat på de 11 områdena. Här redovisas kort områdenas naturvärde, skador och risker samt rekommenderade åtgärder.

Samtliga träd med ID-bricka är listade i bilaga 1, där även rekommenderad åtgärd och tid för denna anges på trädnivå. Lokalisering av träden samt ytterligare information på trädnivå finns i den shapefil som levererats till Borgholms kommun. De träd som uppfyller kriterierna för skyddsvärda träd finns listade i bilaga 2, tillsammans med skyddsvärda träd från övriga områden som ingick i inventeringen.

Figur 4. Lokalisering av områden där träden märkts med ID-bricka samt vilken naturvärdesklass dessa områden har tilldelats.

Område 1, mellan Badhusgatan och Societetsparken

Beskrivning:
Grönområdet mellan Badhusgatan och Societetsparken präglas av en öppen gräsmatta omgiven av vårtbjörk och pyramidalmar. Samtliga inventerade träd i området utgörs av vårtbjörk. En vårtbjörk mättes dock inte in vid inventeringen eftersom trädet inte uppnådde en diameter på 30 cm i brösthöjd. Inte heller någon av de sex pyramidalmarna, som är samlade i en allé i parkens östra del, har tillräckligt grov stam för att uppfylla kriterierna vid inventeringen. Området ger ett relativt splittrat intryck, i och med att en sammanhållen idé kring befintligt trädbestånd saknas.
Naturvärden:
Området bedöms hysa visst naturvärde (klass 4) kopplat till håligheter i björkarna. För att bevara naturvärdet är det positivt att ihåliga björkar tillåts vara kvar så länge som möjligt
Skador och Risker:
Pyramidalmarna har ett utseende som är präglat av regelbunden beskärning. De två almarna i söder är döende i kronan, vilket kan bero på almsjuka.
Åtgärder:
Pyramidalmarna bör hållas under uppsikt och provtagning om almsjuka förekommer rekommenderas.

Om uppföljning av pyramidalmarna kommer fram till att träden har almsjuka och ska tas ned, bör nyplantering av träd genomföras. Planering av nya träd i området bör ske med ett landskapstänkande som skapar en naturlig fortsättning av trädmiljöer vid Societetsparken åt söder mot lövträdsmiljöerna vid Villagatan (allé 1). Detta kan förslagsvis göras genom plantering av trädrader (enkel eller dubbla) längs med gångvägen där pyramidalmarna står idag. Lämpligt trädslag kan vara oxel, som växer i liknande rader i parkmiljön norr om Societetsparken (område 4), vilket är en växtmiljö relativt lik den vid Badhusgatan. Positiva aspekter med att använda oxel är att det är ett trädslag med en global tyngdpunkt på Öland och i Småland samt att den dessutom kan fungera som substrat för den rödlistade pälstickan, vilken förekommer inne i Borgholms stad.

Område 1, som är beläget mellan Badhusgatan och Societetsparken.

Område 2, Viktoriaskolan

Beskrivning:

Området består av skolgården till Viktoriaskolan som till stor del utgörs av hårdgjorda ytor. Enstaka träd förekommer dock, och det är framförallt tre grova ekar som dominerar den estetiska bilden av områdets trädskikt. Särskilt intagande är den norra eken som har spärrgrenigt utseende, stora håligheter och kraftiga svällningar av stammen. Utöver ekarna växer flera ihåliga fruktträd som blivit inmätta i trädinventeringen samt en lind och en lönn. Förutom de inmätta träden finns fyra äppelträd, tre körsbärsträd, ett päronträd samt en exotisk en, vilka samtliga inte uppnådde en diameter på 30 cm i brösthöjd.

Naturvärden:

Området bedöms hysa påtagligt naturvärde (klass 3) kopplat till grova ekar samt förekomst av hålträd. Signalarten guldlocksmossa finns i området.

Skador och Risker:

De träd som är omgivna av asfalterade ytor lider av att rötterna påverkas negativt av den kompakterade marken. Symptomen av detta varierar mellan träden. Ekarna tycks ha något reducerade kronor på grund av tidigare beskärning.

Åtgärder:

För att på sikt bevara områdets naturvärden rekommenderas att gamla och grova träd samt hålträd kan behållas så länge som möjligt, vilket troligen kommer att kräva underhållsbeskärning av kronverket. För att bibehålla kontinuitet av ek även i framtiden, bör nyplantering av ek ske. Vid nyplantering av träd i området är det viktigt att avsätta mer öppen jord runt träden jämfört med dagens förhållanden.

Område 2, som utgörs av skolgården vid Viktoriaskolan. En av Borgholms äldsta ekar växer på skolgården och har ett stort symbolvärde för staden.

Område 3, Socitetsparken

Beskrivning:

Området utgörs av Socitetsparken som består av öppna gräsytor samt lövträd som är ställda i glesa grupper eller som solitärer. Inmätta trädslag är skogslind, skogsek, ask, hästkastanj, lönn, äkta kastanj, avenbok och naverlönn. Utöver de inmätta träden finns klenare träd av bok, tulpanträd, silveroxel samt ytterligare nyplanterade lövträd. Silveroxlarna är formerade i två korta alléer med sammanlagt åtta träd. Parken genomkorsas av flera promenadstråk och den mänskliga aktiviteten är hög.

Naturvärden:

Området bedöms ha påtagligt naturvärde (klass 3) som främst är knutet till flera hålträd samt förekomsten av grova och gamla lövträd. Signalarterna guldlocksmossa och lönnlav finns i området.

Skador och Risker:

De flesta träd i området har skador från tidigare beskärningar, men detta tycks inte ha haft någon kraftig påverkan på vitaliteten.

Åtgärder:

Eftersom det periodvis rör sig stora mängder människor i området och flera träd utgörs av högväxta äldre träd, är det viktigt att träden i området besiktigas regelbundet. Döda grenar bör exempelvis snarast tas bort på skogsalmen med ID-nummer 152, se bilaga 1.

För att på sikt bevara områdets naturvärden rekommenderas att gamla och grova träd behålls så länge som möjligt, vilket troligen kommer att kräva underhållsbeskärning av kronverket.

Societetsparken har plats för ytterligare träd. Det nuvarande trädskiktet är mycket blandat både med avseende på ålder, trädslag och placering av träden. Nya träd i parken bör i första hand införlivas i befintliga strukturer, såsom trädrader eller trädgrupper. Eftersom området redan hyser en stor blandning av trädslag är det möjligt att plantera både inhemska trädslag och exoter. Eftersom parken redan idag har några exemplar av avenbok rekommenderas att ytterligare planteringar av detta trädslag prioriteras.

Område 3, Societetsparken som har flera gamla och stora lövträd.

Område 4, Liten park norr om Societetsparken

Beskrivning:

Området utgörs av ett litet parkområde med flera byggnader som är belägena norr om Societetsparken. Parken domineras av lind och oxel vilka växer i rader utmed promenadstråk och vägar. Dessutom finns två högväxta och grova popplar. Samtliga träd i området har mätts in i trädinventeringen.

Naturvärden:

Området bedöms ha påtagligt naturvärde (klass 3) som främst är knutet till flera hålträd samt förekomsten av den rödlistade arten pälsticka som växer på en oxel. Signalarterna guldlocksmossa och lönnlav finns i området.

Skador och risker:

Lindarna har hamlats för omkring 10 år sedan. Vid hamlingen öppnas veden vid beskärningssnitten upp och kan angripas av vedrötande svampar. Dessutom har de nya skotten som växer ut sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/gren förhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att rentav hela

trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor. Vissa träd har även gräsklipparskador på ytliga rötter.

En oxel har döda grenar och ett rep som stryper en grövre gren.

Åtgärder:

För att på sikt bevara områdets naturvärden rekommenderas återkommande hamling eftersom det bidrar till att träden kan nå en högre ålder. Oxeln med pälsticka är särskilt viktig att bevara.

Döda grenar samt fastknutet rep bör snarast tas bort på oxeln med ID-nummer 176, se bilaga 1.

Område 5, en liten park norr om Socitetsparken, är bevuxen av oxel, skogslind och poppel

Område 5, Tvättfatet

Beskrivning:

Tvättfatet utgör en relativt öppen park som är belägen söder om kyrkogården i strandnära läge. Centralt i området finns en stor damm som omges av flera välskötta promenadgångar och här finns även en lekplats. Flera trädslag finns representerade, såsom skogsalm, skogslind, vitpil, knäckepil, skogsek, oxel och klibbal samt exoter som robinia, valnöt och svarttall. Träden är av varierande ålder, och både högväxta och lägre träd förekommer. Några enstaka mindre fruktträd är inte inmätta.

Naturvärden:

Området bedöms ha visst naturvärde (klass 3) som främst är knutet till åtta hålträd. Signalarten lönnlav finns i området.

Skador och risker:

Flera träd har spår av stora beskärningssår, vilket leder till att röta kan få fäste i stam och grenar. Relativt många träd har även tunga grenar som sträcker sig över vägar och gångstigar.

Åtgärder:
Under de närmaste åren rekommenderas beskärning av flera träd för att avlasta tunga grenar och obalanserade kronor. Även döda grenar bör tas bort. Parken har utrymme för nyplantering av träd. Det finns flera goda alternativ för placering av nya träd.

Område 5, Tvättfatet, är en estetiskt tilltalande miljö med gles förekomst av träd och buskar.

Område 6, norra hamnen

Beskrivning:
Norra hamnen består till stor del av hårdgjorda ytor som vägar, vändplaner och industrimark. Enstaka träd finns utmed vägar eller i kantzoner, men det finns inte någon riktigt enhetlig trädmiljö i området. Förekommande trädslag utgörs främst av skogslind och skogsalm, men även päron och skogsek finns i enstaka exemplar.
Naturvärden:
Fyra hålträd noterades inom området, men naturvärdet bedöms som lågt bland annat eftersom miljön domineras av hårdgjorda ytor utan vegetation.
Skador och risker:
Flera träd har spår av beskärningssår, vilket leder till att röta kan få fäste i stam och grenar. En skogsalm är nästan helt död vilket troligen beror på angrepp av almsjuka.
Åtgärder:
Den döende almen med ID-nummer 221, se bilaga, bör snarast tas bort.
Utrymmesbeskärning och underhållsbeskärning rekommenderas på flera av träden.

Område 6, norra hamnen, har enstaka träd spridda utmed vägar och i kantzoner. Området utgör inte någon enhetlig trädmiljö.

Område 7, Park vid norra delen av Tullgatan

Beskrivning:
Område 7 utgörs av ett långsmalt parkområde i anslutning till den norra delen av Tullgatan. Parken är glest bevuxen av lind, alm, ek, oxel, och avenbok. Samtliga träd har mätts in i trädinventeringen förutom två nyligen planterade valnötsträd.
Naturvärden:
Området bedöms ha påtagligt naturvärde (klass 3) som främst är knutet till flera hålträd samt förekomst av grova lövträd. Signalarterna guldlocksmossa och lönnlav finns i området.
Skador och risker:
En skogslind (ID 99) har ihålig stambas och även stammen verkar ihålig. Eftersom kronan är högt ansatt finns risk för instabilitet. Några lindar har hamlats för uppskattningsvis omkring 5-10 år sedan. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor.
Åtgärder:
För att på sikt bevara områdets naturvärden rekommenderas återkommande hamling eftersom det bidrar till att träden kan nå en högre ålder. Det är även positivt om grova och gamla träd kan behållas som länge som möjligt. Ett visst utrymme för nyplantering av träd finns. För att bibehålla kontinuitet av ek i framtiden, rekommenderas nyplantering av ek.

För skogslind med ID-nummer 99, bör besiktning ske snarast, se bilaga 1. Besiktning bör ske av en erfaren arborist och kompletteras med rötundersökning i stammen.

Område 7, parken vid norra delen av Tullgatan har en rad med högvuxna pelarpopplar.

Område 8, Park vid södra delen av Tullgatan

Beskrivning:
Området utgörs av ett långsmalt parkområde i anslutning till den södra delen av Tullgatan. En inhägnad lekplats finns inom området. Parken är glest bevuxen av lind, alm, ek, ask, hästkastanj och avenbok. Samtliga träd har mätts in i trädinventeringen.
Naturvärden:
Området bedöms ha påtagligt naturvärde (klass 3) som främst är knutet till flera hålträd samt förekomst av grov alm. Signalarterna guldlocksmossa och lönnlav finns i området.
Skador och risker:
En skogsalm är nästan helt död vilket troligen beror på angrepp av almsjuka. Även fler almar har döda delar av kronan som kan vara ett resultat av almsjuka.
Åtgärder:
För att på sikt bevara områdets naturvärden rekommenderas underhållsbeskärning som minskar risken för förekomst av döda grenar och som ökar möjligheten för att träd kan tillåtas bli gamla. Det är även positivt om grova och gamla träd kan behållas som länge som möjligt. Ett visst utrymme för nyplantering av träd finns. För att bibehålla kontinuitet av ek i framtiden, rekommenderas nyplantering av ek.

Den döende almen med ID-nummer 71 bör snarast tas bort, se bilaga 1. Det finns även ytterligare träd som möjligen kan vara angripna av almsjuka och därför bör hållas under uppsikt och eventuellt avverkas.

Område 8, parken vid den södra delen av Tullgatan har ett utställt trädskikt som delvis går ihop med allén längs Tullgatan (allé 10)

Område 9, Lasarettet

Beskrivning:

Området utgörs av träd som växer i direkt anslutning till lasarettet samt det vårdhem som är beläget direkt söder om lasarettet. De trädbevuxna ytorna utgörs av klippta gräsmattor. Skogsek utgör det dominerande trädslaget, och flera av ekarna är grova, gamla och spärrgreniga. Flera äppel- och päronträd förekommer också samt enstaka exemplar av sötkörsbär, vårtbjörk, blågran, silverlönn och robinia.

Naturvärden:

Området bedöms ha högt naturvärde (klass 2) som främst är knutet till flera gamla och grova ekar samt förekomst av flera hålträd. Den rödlistade arten blyertslav påträffades på en ek. Signalarterna grå skärelav, guldlocksmossa och lönnlav växer på flera träd i området.

Skador och risker:

En stor andel av träden har beskärningsskador, som i de flesta fall tycks övervallas på ett bra sätt. Många träd har förekomst av döda grenar.

Åtgärder:

Det är viktigt att områdets gamla och grova ekar kan bevaras och fortleva under goda förhållanden. Döda grenar behöver tas bort på flera av träden. Fruktträd beskärs årligen genom mild fruktträdsbeskärning.

Besiktning rekommenderas av några gamla ekar nära byggnader. Besiktning bör ske av en erfaren arborist och kompletteras med rötundersökning i stammen.

Område 9, utgörs av trädmiljöer vid Lasarettet som hyser flera grova och gamla ekar. Naturvärdet i området bedöms vara högt.

Område 10, Vasahuset

Beskrivning:

Området vid Vasahuset utgörs av en gårdsmiljö som är glest bevuxen av träd. Huvuddelen av området sköts som en klippt gräsmatta. Träden utgörs av ask, skogsalm och lönn samt en grov vitpil och ett välvuxet exemplar av körsbärsplommon. Flera byggnader finns inom området och i den västra kanten går den trafikerade väg 136.

Naturvärden:

Området bedöms ha högt naturvärde (klass 2) som främst är knutet till flera hålträd samt några gamla och grova ädellövträd. Den rödlistade arten pälsticka påträffades på en ask. Signalarterna vitskivlav, guldlocksmossa och lönnlav växer på flera träd i området.

Skador och risker:

Två träd bedöms ha almsjuka och vara på väg att dö. Körsbärsplommonet har en gunga fastbunden vid en gren vilket håller på att strypa grenen. Flera träd har röta i stammen vilket gör stabiliteten osäker. Många träd har även förekomst av döda grenar och i vissa fall rör det sig om grova döda grenar.

Åtgärder:

Det är viktigt att områdets gamla träd kan bevaras och fortleva så länge som möjligt. Dock bör almsjukeangripna träd med ID-nummer 1 och 19 fällas snarast. På almen med ID-nummer 9 rekommenderas besiktning snarast, vilket bör genomföras av erfaren arborist och kompletteras med rötundersökning i stammen. Även för körsbärsplommonet (ID-nummer 16) bör åtgärder snarast vidtas för att lossa den gunga som stryper en gren. Se även bilaga 1 för beskrivna åtgärder.

Det är även möjligt att fler almar i området behöver fällas om det visar sig att dessa är angripna av almsjukan. I övrigt bör döda grenar tas bort på flera av träden.

Område 10, som utgörs av en gårdsmiljö vid Vasahuset. Naturvärdet i området bedöms vara högt med bland annat förekomst av gammal ask och alm. Risker med almsjukeangripna träd finns dock. Trädet till höger i bilden, med stamskada, bör snarast fällas på grund av sjukdomsangrepp.

Område 11, Borgholms kyrka

Beskrivning:
Området norr om Borgholms kyrka utgörs av en asfalterad parkering som är omgiven av smala gräsremsor. Skogslind omger parkeringen, sammanlagt tio träd.
Naturvärden:
Området bedöms ha visst naturvärde (klass 4) som främst är knutet till förekomst av cirka fem hålträd.
Skador och risker:
Träden har hamlats för uppskattningsvis omkring 3-8 år sedan. Vid hamlingen öppnas veden vid beskärningssnitten upp och kan angripas av vedrötande svampar. Dessutom har de nya skotten som växer ut sämre förankring och snabbare tillväxt jämfört med vanligt stam/grenförhållande. Detta innebär att den tidigare hamlingen gör att trädet kan bli ett riskträd om kronan får växa sig stor. Då finns risk att stora stammar fläker ur trädet eller att rentav hela trädet knäcks i stambasen. Med regelbunden hamling skapas goda förutsättningar för ett livskraftigt träd med låg riskfaktor.
Åtgärder:
Hamling rekommenderas för samtliga träd i området. Hamlingen bör utföras så snart som möjligt; inom 1-5 år för att inte orsaka onödigt stora beskärningssår. Återkommande hamling bör sedan ske med 3-5 års intervaller.

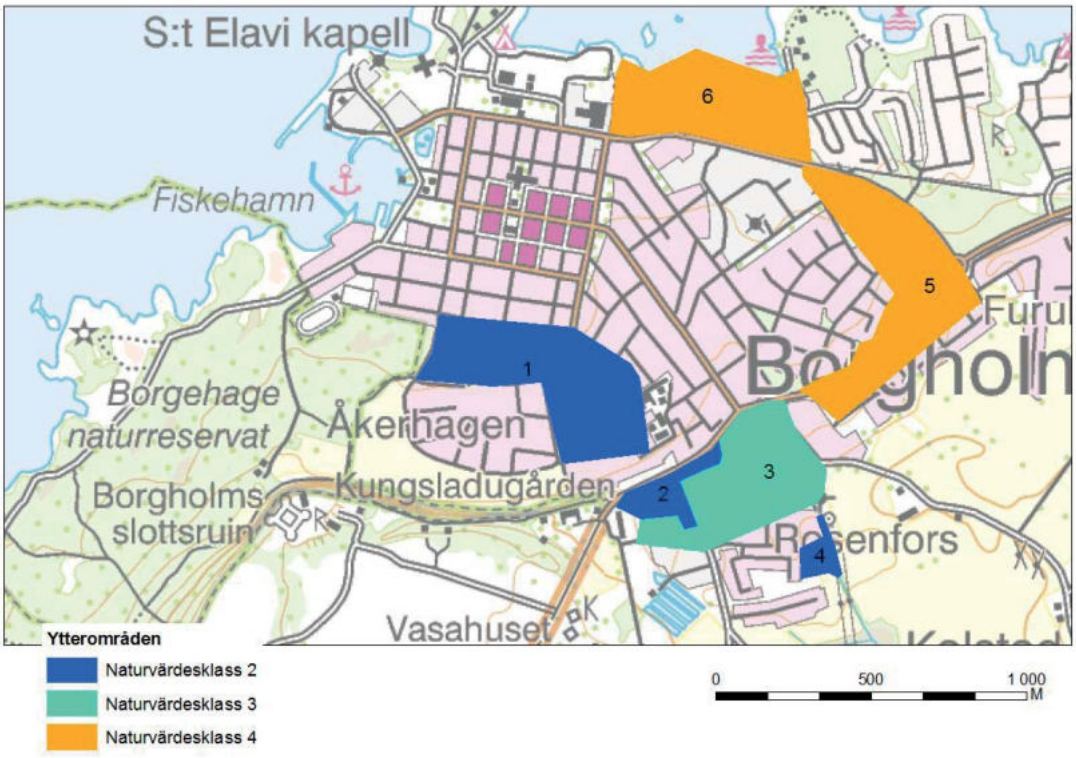
Område 11 utgörs av parkeringen norr om Borgholms kyrka som är omgiven av tio skogslindar.

Resultat, yttre områden Borgholm

I de yttre delarna av Borgholms stad har en trädinventering utförts som enbart fokuserat på naturvärden och på identifierade skyddsvärda träd enligt metod från Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Kalmar län. Inför detta arbete delades dessa delar in i fyra större inventeringsområden. Under inventeringen modifierades indelningen, och i föreliggande rapport beskrivs sex separata områden i Borgholms yttre delar. I nedanstående avsnitt ges framförallt beskrivningar av de aktuella områdenas naturvärden, både områdesspecifikt men även i förhållande till omkringliggande miljöer. Dessa områden benämns som ytterområden för att särskilja dem från de områden där en inventering förutom naturvärden även omfattat andra aspekter. Figur 5 visar ytterområdenas lokalisering samt tilldelad natuvärdesklass.

I beskrivningen av de inventerade områdena redovisas även påträffade naturvårdsarter. Naturvårdsarter utgörs bland annat av rödlistade arter, signalarter och fridlysta arter. Rödlistade arter kategoriseras enligt: *Akut hotad* (CR), *Starkt hotad* (EN), *Sårbar* (VU) och *Nära hotad* (NT). De rödlistade arter som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns hotade. Rödlistning är en bedömning av risken för att enskilda arter dör ut.

Samtliga skyddsvärda träd återfinns i bilaga 2. Ytterligare information på trädnivå finns även i den shapefil som levererats till Borgholms kommun.

Figur 5. Lokalisering av ytterområden där träden inte märkt med ID-bricka och enbart inventerats med avseende på naturvärden. I figuren anges även vilken naturvärdesklass dessa områden har tilldelats.

Ytterområde 1, ekmiljöer vid Lasarettet - Slottskolan

Beskrivning:

Ek är det dominerande trädslaget i ytterområde 1 men även skogsalm och ask förekommer allmänt i stora delar av området. Olikheter finns mellan den östra delen runt Lasarettet och den västra delen vid Slottskolan.

Trädmiljöerna runt Lasarettet är av parkkaraktär och flera byggnader finns inom detta delområde vilket påverkar träden. Vissa ytor klipps med gräsklippare, och övriga delar röjs regelbundet vilket gjort att buskskikt nästan saknas och lövsly endast förekommer i form av årsskott. Även död ved saknas, men eftersom flera almar har almsjuka bedöms flera träd dö i området under de närmaste åren.

I området vid Slottskolan och väster om denna har trädmiljön mer skoglig karaktär. Inslag finns av lönn, sötkörsbär, asp och sälg samt i buskskiktet hassel och nypon. Dock sköts även detta område genom årlig röjning av undervegetation, men ett visst buskskikt finns. I den nordöstra delen, nära villatomter, finns flera almar som är döende i almsjuka. Död ved finns i form av enstaka lågor och torrakor. Ekarna i den västra delen av området är generellt yngre och klenare jämfört med de mer spärrgreniga ekarna kring Lasarettet.

Naturvärden:

Ytterområde 1 bedöms ha högt naturvärde (klass 2) som främst är knutet till riklig förekomst av gamla ekar och almar samt flera hålträd. Efterträdare till de värdefulla träden finns form av cirka 120 ädellövträd med en stamdiameter av 50-80 cm. Området är även rikt på naturvårdsarter knutna till ek. Följande rödlistade arter är påträffade: Eklackticka (EN), tårticka (VU), gammelekslav (VU), räfflad nagelskivling (NT) och blyertslav (NT) samt signalarterna grå skärelav, guldlocksmossa, lönnlav och tvåfläckig smalpraktbagge.

Naturvärden i landskapet:
I väster angränsar ytterområde 1 till naturreservatet Borga hage, och bildar en direkt fortsättning på reservatets ekmiljöer. I övrigt omges ytterområde 1 av bebyggelse, men kopplingar finns åt söder till landborgsbranten nedanför slottsruinen samt åt sydost till ytterområde 2, ädellövskogen öster om väg 136.

Eklackticka Ganoderma resinaceu är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN). Arten växer på en grov ek nära Lasarettet i Borgholm, inom ytterområde 1. Det är första gången arten påträffas på Öland, och den är känd från endast ett tjugotal platser i hela Sverige. I samma område finns även många andra rödlistade arter.

Ytterområde 2, ädellövskog öster om väg 136

Beskrivning:
Ytterområde 2 utgörs av ädellövskog som växer i sluttningen öster om väg 136 samt delvis även ovanför sluttningen på plan mark. Dominerande trädslag är skogsalm, ask, lönn och ek. Vegetationen är frodig och inslaget av olika träd och buskar är stort, exempelvis förekommer lind, oxel, hästkastanj, vitpil och hassel. En stor del av almarna har almsjuka, flera är döda medan andra är döende. Några av de grövsta almarna har dock ännu inte några tecken på angrepp av almsjuka. Död ved förekommer allmänt i området.
Naturvärden:
Ytterområde 2 bedöms ha högt naturvärde (klass 2) som främst är knutet till allmän förekomst av gamla och grova ädellövträd samt flera hålträd. Efterträdare till de värdefulla träden finns i form av cirka 30 ädellövträd med en stamdiameter av 50-80 cm. Flera naturvårdsarter finns i ytterområde 2: Den rödlistade hjälmbrosklav (NT) samt signalarterna grå skärelav, guldlocksmossa, lönnlav och vitskivlav.
Naturvärden i landskapet:
Ytterområde 2 är omgivet av bebyggelse och vägar, men kopplingar finns till trädmiljöer åt sydväst vid landborgsbranten och vid allén längs Södra vägen (allé 9) samt åt nordväst till ytterområde 1. En tydlig fortsättning av trädmiljöer finns även åt öster via den trädridå som följer en gammal åkerkant genom ytterområde 3, trädmiljöer i Rosenfors.

Ytterområde 2 hyser en varierad miljö med ädellövskog. Här noterade det grövsta trädet i hela inventeringen, en skogsalm med en omkrets på 4,12 m.

Ytterområde 3, Trädmiljöer i Rosenfors

Beskrivning:

Ytterområde 3 utgör inte någon enhetlig trädmiljö. Träden finns främst i anslutning till de parkliknande ytor med klippta gräsmattor i bostadsområdet Rosenfors. Här växer träden i små grupper, som solitärer och invid längsgående strukturer som stenmurar och gamla åkerkanter. Vanliga träd är ask, ek, lönn, oxel och lind.

I den västra delen av området finns en allé bestående av 34 popplar. Popplarna är relativt klena (< 40 cm i stamdiameter), som konsekvens av stora beskärningssår finns det allmänt med rötangrepp på träden.

Längs Malmborgsgatan finns flera hamlade askar. Flera av dessa träd är nyhamlade och verkar ha svårt att återhämta sig från hamlingsingreppen.

Naturvärden:

Ytterområde 3 bedöms ha påtagligt naturvärde (klass 3) som främst är knutet till förekomst av hamlade träd, hålträd och enstaka grova ädellövträd. Efterträdare till de värdefulla träden finns i form av cirka 20 ädellövträd med en stamdiameter av 50-80 cm. Signalarterna guldlocksmossa, lönnlav och vitskivlav är påträffade i området.

Naturvärden i landskapet:

Ytterområde 3 är omgivet av bebyggelse och vägar, men kopplingar finns till trädmiljöer åt sydväst vid landborgsbranten och vid allén längs Södra vägen (allé 9) samt åt öster till ytterområde 2. De trädstråk som följer stenmurar och gamla åkerkanter genom ytterområde 3 utgör även en tydlig korridor som direkt förbinder trädmiljöer i och runt ytterområde 2 med ytterområde 4.

Hamlad ask längs Malmborgsgatan i ytterområde 3. Det är positivt med aktiv hamling av träd eftersom dessa då i regel kan uppnå en högre ålder. På Malmborgsgatan finns dock mindre träd som har blivit skadade av hamlingsliknande beskärning.

Ytterområde 4, ädellövskog i södra Rosenfors

Beskrivning:
I den södra delen av Rosenfors finns denna lilla ädellövskog av lundkaraktär. Här växer främst ek, hassel, ask och lind. Krontäckningen är generellt hög. Den södra delen av området är något fuktig med glesare trädskikt samt större inslag av getapel, knäckepil, fläder och videbuskage. Andra förekommande trädslag är skogsalm, sälg, vildapel och vårtbjörk.
Naturvärden:
Ytterområde 4 bedöms ha högt naturvärde (klass 2) som främst är knutet till förekomst av gammal ek och gammal hassel. Efterträdare till de värdefulla träden finns i form av cirka 20 ädellövträd med en stamdiameter av 50-80 cm. Naturvårdsarter i området är den rödlistade laven rosa lundlav (VU) samt signalarterna guldlocksmossa och lönnlav.
Naturvärden i landskapet:
Ytterområde 4 är omgivet av bebyggelse och åkermark. Den mest uppenbara kopplingen till omkringliggande trädmiljöer går åt norr via trädridåer inom ytterområde 3.

Ytteområde 4 utgörs av en varierad ädellövskog av lundkaraktär, med flera gamla ekar och välvuxna hasselbuskar.

Ytteområde 5, trädmiljöer längs väg 136 och Norra infarten

Beskrivning:

Längs väg 136, i den östra delen av Borgholm, finns trädmiljöer som delvis är uppsplittrade av tomtmark. Träden är medelålders eller yngre, och utgörs vanligen av ask, skogsalm, lönn, oxel, sötkörsbär, vitpil, ek och vårtbjörk samt ett buskskikt av fläder, slån, hagtorn, skogstry och kornell.

Längs Norra infarten blir ek och tall de allt mer dominerande trädslagen. Här finns gott om yngre ek med utvecklade kronor som har potential att bli framtidens gammelekar.

Naturvärden:

Ytteområde 5 bedöms ha visst naturvärde (klass 4) som främst är knutet till dess betydelse i ett landskapsperspektiv samt potentialen att på sikt utveckla höga naturvärden. Ett fåtal skyddsvärda träd noterades samt cirka 20 ädellövträd med en stamdiameter av 50-80 cm. Signalarterna guldlocksmossa och lönnlav påträffades i området.

Naturvärden i landskapet

Ytteområde 5 är främst omgivet av bebyggelse, vägar och åkermark. Dock utgör ytteområde 5 en trädmiljö som tydligt binder ihop ytteområde 3 med ytteområde 6. Ytteområde 5 bedöms även utgöra en allmänt viktig grönstruktur i de östra delarna av Borgholm, och ha en funktion som spridningskorridor för naturvärden mellan tätorten och landsbygden öster om denna.

I ytterområde 5 finns flera ekar som på sikt kan bli värdefulla träd. Området utgör ett viktigt grönt stråk i nordöstra delen av Borgholm och har stor positiv betydelse för boendemiljön i intilliggande villaområdena..

Ytterområde 6, Badplats och stugområde

Beskrivning:

I anslutning till badplatsen norr om Borgholm finns öppna gräsytor med enstaka fristående träd, exempelvis lind, ek, vildapel, sälg, pil och ask. Flera av träden har utvecklade kronor av spärrgrenig karaktär. Nära badplatsen finns en ekdunge bestående av unga – medelålders träd.

Längre från stranden finns ett stugområde med privata tomter samt mellanliggande remsor av delvis trädbevuxen mark. Träden i stugområdet är unga – medelålders, och utgörs av exempelvis ek, ask, skogsalm, vitpil, asp, vårtbjörk och sälg.

Naturvärden:

Ytterområde 6 bedöms ha visst naturvärde (klass 4) som främst är knutet till ett fåtal grövre och spärrgreniga träd samt till viss del dess betydelse i ett landskapsperspektiv. Ett fåtal skyddsvärda träd noterades samt 4 ädellövträd med en stamdiameter av 50-80 cm. Några naturvårdsarter observerades inte.

Naturvärden i landskapet

Ytterområde 6 är främst omgivet av bebyggelse, vägar och havsmiljö. Ytterområde 6 utgör inte någon enhetlig trädmiljö men bedöms ha viss funktion för spridning av trädvärden mellan stadskärnan och områden åt öster och åt nordost.

Västra delen av ytterområde 6 består av öppna marker med fristående lövträd med utvecklade kronor. Övriga delar av området är till stor del bebyggda av fritidshus.

Slutsatser och rekommendationer

I det utförda uppdraget har sammanlagt 687 träd beskrivits, dessa träd fördelas enligt följande: Alléer – 309 träd, områden där träd märkts med ID-bricka – 229 träd samt ytterområden – 149 träd.

De vanligaste trädslagen i Borgholm var: skogslind (234 st), skogsek (134 st), skogsalm (88 st) och därefter ask, hästkastanj, lönn, vårtbjörk, oxel, poppel, pil, klibbal, päron, tall, asp samt flera trädslag med endast enstaka förekomster.

Utförlig information på trädnivå finns i de shapefiler som levererats till Borgholms kommun.

Naturvärden

Sammanlagt identifierades 249 träd som uppfyllde kriterierna som skyddsvärda träd. Flera skyddsvärda träd finns dock i alléerna inom det inventerade området. Alléerna har inventerats allénivå och varje enskilt träd har inte dokumenterats, därför finns dessa träd inte medräknade bland de skyddsvärda träden.

I samband med trädinventeringen gjordes en naturvärdesbedömning av trädmiljöerna. Detta visade att fyra områden har *höga naturvärden*, att elva områden av *påtagligt naturvärde* samt att elva områden har *vissa naturvärden.* Området runt Lasarettet och Slottskolan utmärker sig särskilt med höga förekomster av rödlistade arter knutna till ek. Särskilt i detta område, men även övriga områden med värden knutna till träd, är det viktigt att skötseln utformas för att gynna naturvärden knutna till träden.

För att naturvärden kopplade till trädmiljöer ska bevaras är det viktigt att riktlinjer för framtida planering och beslut utformas utifrån den information som erhållis i föreliggande rapport.

Generellt om åtgärder och skötsel

Rekommendationer finns angivna för varje träd i inventeringen i den shapefil som levererats till Borgholms kommun. Utgångspunkten för dessa rekommendationer har varit att träden ska kunna vara kvar så länge som möjligt och samtidigt inte utgöra någon risk för människor, djur eller egendom.

I bilaga 1 står kortfattat om de rekommendationer som angivits på trädnivå för träd som märkts med ID-bricka. För alléerna finns denna information i avsnittet där varje allé beskrivs. Prioriterade åtgärder är de som *Snarast* bör utföras, eftersom det annars finns risk för skada på människor, djur eller egendom samt i vissa fall risk för alvarlig skada på trädet.

En rekommenderad åtgärd är besiktning. Denna åtgärd har angivits när det genom okluär besiktning, vilket skett i inventeringen, inte med säkerhet går att fastställa riskerna. Det rör sig oftast om osäkerhet i att bedöma trädets stabilitet. Besiktning bör då utföras med instrument som fastställer trädet hållbarhet.

En annan åtgärd som frekvent rekommenderats, särskilt för flertalet lindar och hästkastanjer i alléer, är återkommande hamling eller hamlingsliknande beskärning. Detta bör utföras med 5-10 års mellanrum. Flera av dessa träd har under lång tid sköts genom återkommande hamling, om detta uteblir finns risk för fläkning av grenar med nedfallande död ved som resultat. Genom att regelbundet hamla träden har dessa större möjlighet att nå högre ålder. Eftersom gamla träd generellt har högre naturvärde, blir hamlingen positiv för naturvärdet. Andra effekter av denna återkommande skötsel är att den kulturhistoriska miljön och traditionen bevaras samt att det av många anses estetiskt tilltalande med hamlade träd.

Inom de områden där det bedömts finnas god potential för nyetablering av träd, beskrivs detta i de områdesspecifika texterna. Generellt uppmuntras till en ökning av förekomsten av de regionala trädslagen oxel *Sorbus intermedia* och avenbok *Carpinus betulus* inom de inventerade områdena.

Förslag på riktlinjer för träd i Borgholm

Det utförda arbetet utgör en god och uppdaterad bas för framtida prioriteringar gällande värden kopplade till träden i och i anslutning till Borgholms stad. Målsättningen bör vara att bevara trädvärden samt att sträva efter att utveckla och långsiktigt öka dessa. Trädvårdsplanen utgör ett faktaunderlag som kan förenkla bedömningar inom den fysiska planeringen, men bör även användas för att värdera och utforma naturvårdsåtgärder.

Nedan anges ett förslag på riktlinjer för framtida fall där träden i Borgholm berörs av planering och prövningar, alléer är inte särskilt inkluderade eftersom dessa har särskilt skydd via lagstiftning.

Skyddsvärda träd:

- Inkluderar skyddsvärda träd identifierade i trädvårdsplanen samt övriga träd som uppfyller dessa kriterier eller träd som har uppenbart höga naturvärden
- För ingrepp som tydligt missgynnar trädet och dess naturvärden krävs väsentligt samhällsintresse eller starkt enskilt intresse
- Skyddsåtgärder och/eller kompensation av förlorade naturvärden krävs

Områden med högt naturvärde, klass 2:

- Inkluderar områden med klass 2 identifierade i trädvårdsplanen samt andra trädbärande områden som uppfyller kriterierna för klass 2
- Områdenas naturvärde prioriteras i planeringen

- För ingrepp som tydligt missgynnar naturvärdet krävs väsentligt samhällsintresse eller starkt enskilt intresse
- Skyddsåtgärder och/eller kompensation av förlorade naturvärden krävs
- Fördjupad inventering krävs vanligen innan ingrepp

Områden med påtagligt naturvärde, klass 3:

- Inkluderar områden med klass 3 identifierade i trädvårdsplanen samt andra trädbärande områden som uppfyller kriterierna för klass 3
- Längsgående strukturer med betydelse för konnektivitet av naturvärden knutna till träd prioriteras i planeringen. För ingrepp som tydligt missgynnar konnektiviteten krävs väsentligt samhällsintresse
- För övriga ingrepp som tydligt missgynnar träd krävs allmänt samhällsintresse eller starkt enskilt intresse
- Krav på kompensationsåtgärder för förlorat naturvärde
- Fördjupad inventering kan krävas innan ingrepp

Områden med visst naturvärde, klass 4:

- Inkluderar områden med klass 4 identifierade i trädvårdsplanen samt andra trädbärande områden som uppfyller kriterierna för klass 4
- Sammanhållna gröna stråk bevuxna med träd som på sikt utvecklar naturvärden prioriteras i planeringen. För ingrepp som tydligt missgynnar beskriven planering krävs väsentligt samhällsintresse
- För övriga ingrepp som tydligt missgynnar träd krävs allmänt samhällsintresse eller starkt enskilt intresse
- Krav på kompensationsåtgärder för förlorat naturvärde

Alléer

Alléer i stadsmiljön utgör spridningskorridorer och livsmiljöer för flera organismer och har därför betydelse för naturvärdet. Alléerna utgör även värdefulla kulturhistoriska spår och ger information om hur gånga tiders planering av vägar och bebyggelse.

Eftersom alléer och alléträd omfattas av miljöbalkens generella biotopskydd i 7 kap 11§, krävs det dispens för åtgärder som inte kan anses ingå i normal skötsel. Kommunen har även möjlighet att med särskilt beslut via Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt MB 5§, bilaga 2 inrätta biotopskydd som Mark med mycket gamla träd.

Referenser

Litteratur

Arboteket AB. 2014. Besiktning och trädvårdsplan för stationsparken, Linköping. Linköpings kommun.

Arboteket AB. 2015. Inventering och trädvårdsplan för Ryd, Linköping. Thormans Entreprenad AB

Krok, Th. O. B. N. & Almquist, S. 2001. Svensk flora. 28 ed. Liber, Sockholm.

Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken SLU. Uppsala. Form: Ingrid Nordqvist Johansson.

Mossberg, B., Stenberg, L. 2010. Den nya nordiska floran, Wahlström & Widstrand.

Naturvårdsverket. 2009. Inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Version 1:2 : 2009-02-12. Metod för miljöövervakning. Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket. 2012. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Mål och åtgärder 2012-2016. Rapport 6496, april 2012. Naturvårdsverket, Stockholm.

Nitare, J. (red.) 2010. Signalarter Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping

Påhlsson, L. (red.) 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510. Nordisk Ministerråd, Köpenhamn

SIS-SS 199000 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning.

SIS-TR 199001: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000.

Sjöstrom, M. 2007. Monetär värdering av biologisk mångfald. En sammanställning av metoder och erfarenheter. Konjukturinstitutets serie av specialstudier 2007:14.

Skogsstyrelsen. 2013. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Datakällor

Artportalen och Obsdatabasen. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. http://www.artportalen.se

Länsstyrelsernas GIS-tjänster. http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/gis/

Miljödataportalen. Naturvårdsverket, Stockholm. http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen

Naturvårdsverket. 2011 och 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Natura-2000/

TUVA. Jordbruksverket, Jönköping. http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/miljoochklimat/tuva Gärdenfors, U.

Åtgärdsprogram för hotade arter redovisas inte i litteraturlistan utan hänvisas till www.naturvardsverket.se där de fastställda programmen kan laddas ned. För artfaktablad hänvisas till www.artdata.slu.se/rodlista där ett artfaktablad finns under respektive rödlistad art.

Bilaga 1. Numrerade träd och rekommendationer

Tabellen visar samtliga numrerade träd ordnat efter vilket område dessa är lokaliserade i. Tabellen visar endast trädslag, träd-ID och område samt föreslagen rekommendation för varje träd samt inom vilken tidsrymd åtgärden bör utföras. Syftet med att lyfta fram dessa parametrar i trädvårdsplanen är att belysa de åtgärder som bör prioriteras, d.v.s. åtgärder som bör utföras Snarast och därefter i fallande ordning Inom 1 år, Inom 1-2 år, 1-3 år, 2-3 år e.t.c. Åtgärder som bör utföras snarast är rödmarkerade. Fullständig information om de inventerade träden finns i shapefil som delgivits Borgholms kommun.

Art	ID	Omr	Rekommendation	Tid
Vårtbjörk	133	1	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Vårtbjörk	134	1	Besiktning	Inom 3-5 år
Vårtbjörk	135	1	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Vårtbjörk	136	1	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Vårtbjörk	137	1	Borttagning av stamskott Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Vårtbjörk	138	1	-	-
Vårtbjörk	139	1	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Vårtbjörk	140	1	Besiktning	Inom 1-2 år
Vårtbjörk	141	1	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Lönn	115	2	Vitaliseringsbeskärning samt jordförbättring eller fällning	Inom 1 år
Skogslind	116	2	Underhållsbeskärning samt lyft grenverk över tak	Inom 1-2 år
Skogsek	117	2	Ev säkerhetsbeskärning, annars ingen åtgärd	-
Skogsek	118	2	-	-
Skogsek	119	2	Borttagning av stamskott	Inom 1 år
Päron	120	2	Besiktning	Inom 3-5 år
Päron	121	2	Besiktning. Beskär in från byggnad	Inom 3-5 år
Päron	122	2	Besiktning	Inom 1 år
Ask	142	3	Håll under uppsikt, lyft ev grenverk lite över väg	Återkommande varje år
Naverlönn	143	3	Underhållsbeskärning samt lättare höjning av grenverk över väg	Inom 1-3 år
Naverlönn	144	3	Underhållsbeskärning	Inom 1-3 år
Ask	145	3	Borttagning av döda grenar	Inom 1 år
Skogslind	146	3	Besiktning. Underhållsbeskärning samt avlastningsbeskärning. Ev kronstabilisering	Inom 1 år
Äkta kastanj	147	3	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Hästkastanj	178	3	Besiktning	Inom 1-2 år
Hästkastanj	149	3	Håll under uppsikt Ev återhamling	Återkommande varje år
Hästkastanj	150	3	Besiktning	Inom 3-6 år
Hästkastanj	151	3	Besiktning	Inom 2-5 år
Skogsalm	152	3	Borttagning av döda grenar	Snarast
Skogsek	153	3	Borttagning av döda grenar samt	Inom 1-2 år

Art	ID	Omr	Rekommendation	Tid
			ev inkortning av grenar österut	
Avenbok	154	3	Underhållsbeskärning Håll under uppsikt	Inom 1-5 år
Avenbok	155	3	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Avenbok	156	3	Fällning alt. kronstabilisering	Inom 1-2 år
Skogslind	157	3	-	-
Hästkastanj	158	3	Underhållsbeskärning/ avlastningsbeskärning	Inom 2-5 år
Hästkastanj	159	3	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	160	3	Underhållsbeskärning samt ev kronstabilisering/ avlastningsbeskärning	Inom 1-2 år
Hästkastanj	161	3	Borttagning av stamskott Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Hästkastanj	162	3	Avlastningsbeskärning	Inom 1-4 år
Lönn	163	3	Eventuellt avlastning av stam söderut	-
Skogslind	164	3	-	-
Skogslind	165	4	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	166	4	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	167	4	Återhamling	Inom 1-5 år
Oxel	168	4	Eventuellt borttagning av döda grenar och på sikt lyft av grenverk över hus	Inom 1-4 år
Poppel (utom asp)	169	4	Besiktning	Inom 1-5 år
Poppel (utom asp)	170	4	Besiktning	Inom 5-10 år
Skogslind	171	4	Återhamling	Inom 1-2 år
Oxel	172	4	Lyft upp grenverk över väg	Inom 1-2 år
Oxel	173	4	-	-
Oxel	174	4	-	-
Oxel	175	4	Borttagning av döda grenar	Inom 1 år
Oxel	176	4	Borttagning av döda grenar samt rep	Snarast
Skogslind	177	4	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	178	4	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	179	4	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	180	4	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	181	4	Återhamling	Inom 1-2 år
Oxel	182	4	Borttagning av döda grenar samt avlastning av gren över väg	Inom 1-3 år
Oxel	183	4	Borttagning av döda grenar	Inom 1-2 år
Oxel	184	4	Borttagning av döda grenar	Inom 1-3 år
Oxel	185	4	Borttagning av döda grenar	Inom 1-3 år
Skogslind	186	4	Återhamling	Inom 1 år
Skogslind	187	5	Undrhållsbeskärning	Inom 1-4 år
Skogsalm	188	5	Borttagning av döda grenar och stamskott	Inom 1 år
Skogsalm	189	5	Borttagning av döda grenar	Inom 1-2 år

Art	ID	Omr	Rekommendation	Tid
Skogsalm	190	5	Avlastning av gren åt sydost. Utrymmesbeskärning för gatlykta. Underhållsbeskärning	Inom 1-5 år
Oxel	191	5	-	-
Skogsek	192	5	Borttagning av döda grenar och stamskott	Inom 1 år
Skogsalm	193	5	Besiktning	Inom 2-5 år
Klibbal	194	5	Håll under uppsikt	-
Tall	195	5	Borttagning av döda grenar	Inom 1-5 år
Pil (flera arter)	196	5	Besiktning	Inom 1 år
Knäckepil	197	5	Besiktning	Inom 1-2 år
Vitpil	198	5	Underhållsbeskärning	Inom 1-3 år
Vitpil	199	5	Underhållsbeskärning	Inom 1-5 år
Vitpil	200	5	Underhållsbeskärning samt avlastning av sydöstra stammen	Inom 1-2 år
Robinia	201	5	Lyft grenverk över gångstig samt borttagning av döda grenar. Besiktning inom 3-5 år	Inom 1 år
Valnöt	202	5	Lyft grenverk över gångstig	Inom 1-2 år
Knäckepil	203	5	Besiktning. Utrymmesbeskärning mot gatlykta	Inom 1-2 år
Knäckepil	204	5	Kraftig avlastningsbeskärning alternativt hamling	Inom 1-2 år
Vitpil	205	5	Lättare avlastningsbeskärning. Höjning av krona	Inom 1 år
Klibbal	206	5	Avlastning av gren över byggnad	Inom 1 år
Svarttall	207	5	Avlastning över väg. Borttagning av döda grenar	Inom 1-2 år
Svarttall	208	5	Avlastning av nedre gren över väg. Borttagning av döda grenar	Inom 1-3 år
Svarttall	209	5	Utrymmesbeskärning mot hus. Borttagning av döda grenar	Inom 1-5 år
Skogsek	210	6	-	-
Skogsalm	211	6	Utrymmesbeskärning vid gatlykta. Håll under uppsikt	Inom 1 år
Päron	212	6	Lättare underhållsbeskärning	Inom 1-5 år
Skogslind	213	6	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	214	6	Borttagning av stamskott. Lyft grenverk över byggnad och väg	Inom 1 år
Skogslind	215	6	Borttagning av stamskott. Lyft grenverk över byggnad och gatlykta samt något över väg	Inom 1-2 år
Skogslind	216	6	-	-
Skogslind	217	6	-	-
Skogslind	218	6	-	-
Skogslind	219	6	Lyft grenverk över väg	Inom 1-2 år
Skogsalm	220	6	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Skogsalm	221	6	Fällning	Snarast
Skogsalm	222	6	Lyftgrenverk över stängsel	Inom 1 år

Art	ID	Omr	Rekommendation	Tid
Skogslind	223	6	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	224	6	Håll under uppsikt. Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	76	7	Underhållsbeskärning	Inom 1 år
Hästkastanj	77	7	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	78	7	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	79	7	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	80	7	Borttagning av döda grenar samt stamskott	Inom 1 år
Skogsalm	81	7	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Lönn	82	7	-	-
Lönn	83	7	-	-
Skogslind	84	7	Underhållsbeskärning	Inom 1 år
Skogslind	85	7	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	86	7	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	87	7	Underhållsbeskärning	Inom 1 år
Oxel	88	7	-	-
Skogslind	89	7	Underhållsbeskärning	Inom 1-3 år
Skogslind	90	7	Återhamling	Inom 1 år
Skogslind	91	7	Återhamling	Inom 1 år
Skogslind	92	7	Återhamling	Inom 1 år
Lönn	93	7	Bborttagning av stamskott. Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Lönn	94	7	-	-
Skogslind	95	7	Återhamling samt vidare undersökning av stammens stabilitet	Inom 1 år
Skogslind	96	7	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogslind	97	7	Underhållsbeskärning	Inom 1 år
Skogsek	98	7	Borttagning av döda grenar samt ev avlastning av gren söderut	Inom 1-4 år
Skogslind	99	7	Besiktning	Snarast
Skogslind	100	7	Besiktning	Inom 1-4 år
Oxel	101	7	Besiktning	Inom 2-5 år
Avenbok	102	7	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Oxel	103	7	Fällning	Inom 1-3 år
Skogslind	104	7	Borttagning av döda grenar samt stamskott, ev avlastning av gren med dålig klyka	Inom 1 år
Skogslind	105	7	Borttagning av döda grenar samt avlastning av konkurrerande stammar	Inom 1-2 år
Skogslind	106	7	Återhamling	Inom 2-5 år
Skogslind	107	7	Återhamling	Inom 2-5 år
Skogsek	108	7	Ta bort eller begränsa murgröna	Inom 1-2 år
Skogslind	109	7	Underhållsbeskärning samt avlastning av gren norrut	Inom 1-3 år
Skogslind	110	7	Underhållsbeskärning	Inom 1-2 år
Avenbok	111	7	-	-

Art	ID	Omr	Rekommendation	Tid
Poppel (utom asp)	112	7	Begränsa murgröna, borttagning av döda grenar	-
Poppel (utom asp)	113	7	Begränsa murgröna, borttagning av döda grenar	Inom 1 år
Poppel (utom asp)	114	7	Borttagning av döda grenar	Inom 1 år
Skogslind	225	7	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	56	8	Håll under uppsikt. Borttagning av stamskott. Se till att trädet inte växer ner och skymmer vägskylt	Återkommande varje år
Skogsek	57	8	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Ask	58	8	-	-
Skogsalm	59	8	Borttagning av döda grenar, ev inkortning av kronan/vitaliseringsbeskärning	Inom 1 år
Ask	60	8	-	-
Skogsek	61	8	Borttagning av döda grenar, ev inkortning av kronan/vitaliseringsbeskärning	Inom 1-3 år
Skogslind	62	8	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Lönn	63	8	Besiktning	Inom 2-5 år
Lönn	64	8	Borttagning av döda grenar. Håll under uppsikt	Inom 1 år
Lönn	65	8	-	-
Lönn	66	8	Besiktning	Inom 2-3 år
Lönn	67	8	-	-
Skogsalm	68	8	Håll under uppsikt med tanke på almsjuka	Återkommande varje år
Avenbok	69	8	-	-
Skogsalm	70	8	Håll under uppsikt med tanke på almsjuka	Återkommande varje år
Skogsalm	71	8	Fällning	Snarast
Skogsalm	72	8	Ev fällning för att minska spridningsrisk av almsjuka	Inom 1 år
Hästkastanj	73	8	Underhållsbeskärning	Inom 1-3 år
Skogslind	74	8	Underhållsbeskärning	Inom 1-3 år
Skogslind	75	8	Underhållsbeskärning	Inom 1-3 år
Skogsek	22	9	Borttagning av stamskott	Årligen
Skogsek	23	9	Borttagning av stamskott	Årligen
Skogsek	24	9	Beskär vid behov så att gatlykta blir synlig	-
Skogsek	25	9	Avlastning av försvagade grenar, borttagning av döda grenar/säkerhetsbeskärning	Inom 1 år
Skogsek	26	9	Borttagning av stamskott	Årligen
Ask	27	9	Borttagning av döda grenar och stamskott	Inom 1 år
Skogsek	28	9	Borttagning av döda grenar, samt höjning av kronan	-

Art	ID	Omr	Rekommendation	Tid
Skogsek	29	9	Höjning av kronan/utrymmesbeskärning. Borttagning av stamskott. Underhållsbeskärning	-
Apel, äpple	30	9	Snällare fruktträdsbeskärning för att skapa en bättre krona	Återkommande varje år
Apel, äpple	31	9	Snällare fruktträdsbeskärning för att skapa en bättre krona	Återkommande varje år
Päron	32	9	Bedömning följd av anpassad fruktträdsbeskärning för att skapa en bättre krona	Återkommande varje år
Apel, äpple	33	9	Snällare fruktträdsbeskärning för att skapa en bättre krona	Återkommande varje år
Päron	34	9	Snällare fruktträdsbeskärning för att skapa en bättre krona	Återkommande varje år
Sötkörsbär / fågelbär	35	9	Ev borttagning av döda grenar	-
Skogsek	36	9	Borttagning av stamskott samt avlastning av gren söderut	-
Silverlönn	37	9	Avlastning av gren söderut	Inom 2-3 år
Silverlönn	38	9	Borttagning av rotskott samt avlastning av gren sydost	Inom 1-2 år
Skogsek	39	9	Borttagning av döda grenar	Inom 1-3 år
Robinia	41	9	Avlastning och kronstabilisering med anledning av öppen spricka i klyka	Inom 1 år
Skogsek	42	9	Borttagning av döda grenar samt ev vitaliseringsbeskärning	Inom 1-2 år
Skogsek	43	9	Borttagning av döda grenar och stamskott	Inom 1-2 år
Skogsek	44	9	Borttagning av döda grenar och stamskott	Inom 1-2 år
Skogsek	40	9	Borttagning av döda grenar och stamskott	Inom 1-3 år
Skogsek	45	9	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogsek	46	9	Utrymmesbeskärning emot hus	Inom 1 år
Vårtbjörk	47	9	Håll under uppsikt	Återkommande varje år
Skogsek	48	9	Utrymmesbeskärning mot fasad	Inom 1-3 år
Skogsek	49	9	Borttagning av döda grenar	Inom 1-5 år
Skogsek	50	9	Underhållsbeskärning	Inom 1-5 år
Skogsek	51	9	Borttagning av döda grenar och stamskott, inkortning av grenverk från hus	Inom 1-3 år
Skogsek	52	9	Borttagning av döda grenar. Håll under uppsikt	Inom 1-5 år
Skogsek	53	9	Borttagning av stamskott	Återkommande varje år
Skogsek	54	9	Utrymmesbeskärning mot hus	Inom 2-5 år
Blågran	55	9	Fällning	Inom 1-10 år

Art	ID	Omr	Rekommendation	Tid
Skogsek	228	9	Besiktning Ta bort döda grenar	Inom 1 ar
Skogsek	229	9	Besiktning. Ta bort döda grenar	Inom 1 år
Skogsek	227	9	Besiktning	Inom 1 år
Skogsek	226	9	Besiktning. Ta bort döda grenar	Inom 1 år
Skogsalm	1	10	Ev fällning för att minska spridningsrisk av almsjuka	Snarast
Ask	2	10	Underhållsbeskärning	Inom 2 år
Lönn	3	10	Beskär in från huset, samt underhållsbeskärning	Inom 1-2 år
Ask	4	10	Underhållsbeskärning	Inom 2 år
Lönn	5	10	-	-
Ask	6	10	Ta bort döda grenar. Håll uppsikt på röta och svullnader. Ev besiktning	Inom 1-2 år
Ask	7	10	Besiktning eller fällning	Inom 1-2 år
Ask	8	10	Borttagning av döda grenar	Inom 1-2 år
Skogsalm	9	10	Besiktning	Snarast
Ask	10	10	Borttagning av döda grenar, samt inkortning av kronan	Inom 1-2 år
Lönn	11	10	Borttagning av döda grenar	Inom 1-2 år
Skogsalm	12	10	Ev fällning för att minska spridningsrisk av almsjuka	Ev. snarast
Lönn	13	10	Ev dödvedning	Inom 2-5 år
Lönn	14	10	Utrymmesbeskärning mot hus, samt underhållsbeskärning	Inom 3 år
Skogsalm	15	10	Ev fällning för att minska spridningsrisk av almsjuka	-
Körsbärsplommon	16	10	Ta bort gunga och rep runt grenen. Vill man ha kvar gungan bör den bultas fast istället	Snarast
Skogsalm	17	10	Fällning alternativ skapa högstubbe	Inom 1 år
Skogsalm	18	10	-	-
Skogsalm	19	10	Fällning för att minska spridningsrisk av almsjuka	Snarast
Vitpil	20	10	Säkerhetsbeskärning	Inom 1 år
Ask	21	10	-	-
Skogslind	123	11	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	124	11	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	125	11	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	126	11	Återhamling	Inom 1-5 år
Skogslind	127	11	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	128	11	Återhamling	Inom 1-2 år
Skogslind	129	11	Återhamling	Inom 1-5 år
Skogslind	130	11	Återhamling	Inom 1-3 år
Skogslind	131	11	Återhamling	Inom 1-3 år
Skogslind	132	11	Återhamling	Inom 1-3 år

Bilaga 2. Skyddsvärda träd, trädinventeringen

Översikt av samtliga 249 skyddsvärda träd som identifierades vid inventeringen. Kolumnen vitalitet beskriver trädets status och inkluderar fem alternativ: Friskt, försämrat, låg vitalitet, dött stående, dött liggande. Kolumnen Omkr anger trädens omkrets i centimeter. Kolumnen Hål anger om trädet har håligheter, vilket beskrivs i fem kategorier: 1-hål saknas, 2-hål <10 cm, 3-hål 10-19 cm, 4-hål 20-29 cm och 5-hål >30 cm. Koordinater för respektive träd anges i Sweref 99 TM. ID är det träd-ID som tilldelats varje träd i inventeringen, skyddsvärda träd med träd-ID > 499 är ej märkta med ID-bricka. Fullständig information om träden finns i shapefil, som har levererats till Borgholms kommun.

Trädslag	Vitalitet	Omkr	Hål	Ost	Nord	ID
Lönn	Friskt	138	3	601068	6303807	3
Ask	Friskt	100	2	601050	6303839	4
Ask	Friskt	204	3	601047	6303850	6
Ask	Friskt	345	4	601055	6303867	8
Skogsalm	Klart försämrad	232	2	601055	6303876	9
Ask	Friskt	166	2	601071	6303856	10
Lönn	Friskt	176	3	601075	6303859	11
Skogsalm	Friskt	170	2	601084	6303880	15
Annan	Friskt	135	3	601116	6303892	16
Skogsalm	Friskt	182	2	601105	6303907	17
Skogsalm	Låg vitalitet	254	2	601104	6303908	19
Vitpil	Friskt	352	2	601104	6303948	20
Skogsek	Friskt	358	2	601163	6304561	25
Päron	Friskt	210	3	601152	6304647	32
Skogsek	Friskt	257	2	601129	6304679	36
Skogsek	Friskt	349	2	601110	6304666	39
Skogsek	Friskt	279	1	601100	6304699	40
Skogsek	Klart försämrad	273	2	601108	6304682	42
Skogsek	Friskt	283	1	601089	6304690	44
Skogsek	Friskt	239	2	601109	6304710	45
Skogsek	Friskt	367	1	601076	6304683	49
Skogsek	Friskt	251	1	601059	6304679	50
Skogsek	Friskt	303	1	601067	6304733	54
Hängask	Friskt	144	2	601168	6305008	58
Skogsalm	Friskt	248	3	601168	6305029	59
Skogslind	Friskt	126	2	601173	6305052	62
Lönn	Friskt	144	2	601165	6305059	63
Skogsalm	Låg vitalitet	141	2	601187	6305098	71
Skogsalm	Klart försämrad	170	2	601184	6305107	72
Hästkastanj	Friskt	229	2	601215	6305144	77
Skogslind	Friskt	192	2	601201	6305147	79
Skogsalm	Friskt	141	2	601205	6305155	81
Skogslind	Friskt	141	2	601222	6305189	89
Skogslind	Friskt	107	2	601186	6305185	90
Skogslind	Friskt	122	2	601190	6305191	91
Skogslind	Friskt	141	2	601190	6305200	92
Lönn	Friskt	126	2	601200	6305204	94
Skogslind	Friskt	113	2	601202	6305209	95
Skogslind	Friskt	144	2	601223	6305194	96

Trädslag	Vitalitet	Omkr	Hål	Ost	Nord	ID
Skogslind	Friskt	166	4	601214	6305212	99
Oxel	Friskt	179	2	601227	6305216	101
Oxel	Friskt	188	4	601219	6305235	103
Skogslind	Friskt	104	2	601200	6305248	106
Skogslind	Friskt	94	2	601201	6305265	107
Skogsek	Friskt	358	5	600861	6304987	117
Skogsek	Friskt	239	2	600860	6304951	118
Skogsek	Friskt	339	1	600823	6304958	119
Päron	Friskt	154	3	600819	6304987	120
Skogslind	Friskt	192	1	600957	6305295	123
Skogslind	Friskt	160	2	600950	6305295	124
Skogslind	Friskt	185	2	600921	6305299	125
Skogslind	Friskt	138	2	600913	6305302	126
Skogslind	Friskt	138	1	600913	6305313	127
Skogslind	Friskt	163	2	600915	6305325	128
Skogslind	Friskt	170	1	600931	6305342	129
Skogslind	Friskt	148	2	600939	6305340	130
Skogslind	Friskt	144	1	600948	6305339	131
Skogslind	Friskt	154	1	600957	6305339	132
Vårtbjörk	Friskt	188	2	600524	6305081	136
Ask	Friskt	251	4	600716	6305137	142
Naverlönn	Friskt	135	2	600719	6305148	143
Skogslind	Friskt	399	4	600697	6305175	146
Kastanj	Friskt	223	3	600708	6305191	147
Hästkastanj	Friskt	163	3	600644	6305143	149
Hästkastanj	Friskt	204	1	600656	6305154	150
Hästkastanj	Friskt	182	3	600644	6305151	151
Skogsalm	Friskt	333	3	600629	6305156	152
Skogsek	Friskt	279	1	600636	6305169	153
Avenbok	Friskt	173	2	600605	6305156	154
Avenbok	Friskt	141	2	600599	6305157	155
Avenbok	Friskt	214	3	600598	6305167	156
Skogslind	Friskt	245	2	600666	6305205	160
Hästkastanj	Friskt	182	2	600664	6305214	161
Hästkastanj	Friskt	207	2	600656	6305214	162
Skogslind	Friskt	257	2	600612	6305212	164
Skogslind	Friskt	182	1	600658	6305232	165
Skogslind	Friskt	157	2	600650	6305241	166
Skogslind	Friskt	185	2	600611	6305259	167
Oxel	Friskt	195	2	600662	6305265	168
Poppel	Friskt	339	2	600666	6305277	169
Skogslind	Friskt	192	2	600675	6305296	171
Oxel	Friskt	185	1	600669	6305298	172
Oxel	Friskt	154	2	600663	6305296	173
Skogslind	Friskt	170	1	600632	6305270	177
Hästkastanj	Friskt	151	2	600651	6305143	178
Skogslind	Friskt	176	1	600627	6305281	178
Skogslind	Friskt	179	2	600622	6305289	179
Skogslind	Klart försämrad	173	2	600619	6305297	180

Trädslag	Vitalitet	Omkr	Hål	Ost	Nord	ID
Skogslind	Friskt	173	2	600611	6305308	181
Skogslind	Friskt	198	2	600591	6305313	186
Skogslind	Friskt	173	2	600545	6305393	187
Skogsalm	Friskt	220	2	600554	6305405	190
Skogsalm	Friskt	157	2	600546	6305424	193
Pil	Friskt	163	2	600594	6305421	196
Knäckepil	Friskt	214	2	600594	6305438	197
Robinia	Friskt	214	2	600681	6305469	201
Knäckepil	Friskt	151	2	600676	6305488	203
Knäckepil	Friskt	163	3	600668	6305485	204
Skogslind	Friskt	273	1	600443	6305435	215
Skogslind	Friskt	154	2	600397	6305429	218
Skogslind	Friskt	154	2	600395	6305437	219
Skogslind	Friskt	195	2	600482	6305488	223
Skogslind	Friskt	179	1	600450	6305526	224
Skogslind	Friskt	207	1	601198	6305308	225
Skogsek	Friskt	253	1	601087	6304590	226
Skogsek	Friskt	235	2	601078	6304597	227
Skogsek	Klart försämrad	318	1	601063	6304583	228
Skogsek	Friskt	277	3	601066	6304592	229
Skogsek	Låg vitalitet	290	3	601066	6304515	500
Skogsek	Friskt	308	1	601073	6304528	501
Skogsalm	Friskt	185	2	601082	6304443	502
Skogsalm	Friskt	148	3	601087	6304435	503
Skogsek	Friskt	1052	1	601152	6304470	504
Skogsek	Friskt	195	2	601122	6304476	505
Skogsek	Friskt	300	3	601153	6304495	506
Skogsek	Friskt	252	2	601171	6304480	507
Asp	Friskt	141	2	601174	6304502	508
Skogsek	Friskt	285	3	601190	6304500	509
Asp	Friskt	172	2	601204	6304491	510
Asp	Friskt	148	2	601217	6304490	511
Skogsalm	Friskt	218	2	601237	6304475	512
Skogsek	Friskt	275	1	601232	6304455	513
Skogsek	Friskt	219	2	601246	6304449	514
Skogsalm	Friskt	222	2	601258	6304553	515
Skogsek	Friskt	243	2	601196	6304597	516
Skogsek	Friskt	277	1	601192	6304593	517
Ask	Friskt	212	2	601215	6304614	518
Skogsalm	Klart försämrad	203	2	601232	6304565	519
Skogsek	Dött liggande	126	2	600631	6304669	520
Skogsek	Dött stående	141	1	600670	6304716	521
Skogsek	Friskt	202	1	600666	6304723	522
Skogsek	Friskt	144	2	600685	6304713	523
Skogsek	Friskt	260	2	600687	6304697	524
Skogsek	Friskt	182	2	600693	6304764	525
Skogsek	Friskt	205	2	600742	6304767	526
Skogsek	Friskt	212	2	600757	6304759	527
Skogsalm	Dött liggande	157	1	600786	6304739	528

Trädslag	Vitalitet	Omkr	Hål	Ost	Nord	ID
Skogsalm	Dött stående	144	2	600795	6304751	529
Skogsalm	Dött stående	138	1	600793	6304771	530
Skogsalm	Dött stående	151	1	600798	6304770	531
Skogsalm	Dött stående	144	1	600779	6304753	532
Skogsek	Dött liggande	126	1	600775	6304740	533
Skogsek	Friskt	253	1	600753	6304709	534
Skogsalm	Dött stående	144	1	600790	6304667	535
Skogsek	Friskt	148	2	600850	6304661	536
Skogsek	Dött stående	132	2	600825	6304684	537
Skogsek	Friskt	180	2	600811	6304716	538
Skogsek	Friskt	206	2	600957	6304748	539
Skogsek	Friskt	172	2	601055	6304791	540
Skogsek	Friskt	258	1	601044	6304765	541
Skogsek	Dött liggande	126	2	600891	6304670	542
Skogsek	Friskt	180	3	600895	6304697	543
Skogsek	Friskt	190	2	600780	6304675	544
Skogsek	Friskt	157	2	600749	6304682	545
Skogsek	Klart försämrad	280	4	600697	6304707	546
Skogsek	Friskt	266	1	601046	6304601	547
Skogsek	Friskt	274	1	601040	6304603	548
Ask	Friskt	148	2	601876	6304381	549
Skogsek	Friskt	205	2	601861	6304291	550
Skogsek	Friskt	166	3	601872	6304272	551
Skogsek	Friskt	144	2	601876	6304260	552
Skogsek	Friskt	141	4	601883	6304245	553
Ask	Friskt	148	2	601855	6304283	554
Ask	Friskt	177	4	601820	6304381	555
Lönn	Friskt	260	2	601626	6304380	556
Lönn	Friskt	122	2	601756	6304398	557
Lönn	Friskt	129	1	601746	6304402	558
Ask	Friskt	44	1	601741	6304420	559
Lönn	Låg vitalitet	104	1	601753	6304412	560
Lönn	Klart försämrad	91	1	601756	6304411	561
Lönn	Klart försämrad	38	1	601762	6304408	562
Ask	Klart försämrad	113	2	601764	6304407	563
Ask	Friskt	41	1	601769	6304403	564
Lönn	Klart försämrad	53	1	601774	6304403	565
Skogsek	Friskt	390	4	601533	6304284	566
Skogsalm	Låg vitalitet	260	2	601505	6304261	567
Ask	Dött stående	126	2	601464	6304203	568
Vitpil	Friskt	370	3	601464	6304179	569
Skogsek	Friskt	314	2	601445	6304223	570
Oxel	Dött stående	157	3	601441	6304228	571
Skogsalm	Låg vitalitet	214	2	601463	6304256	572
Lönn	Friskt	163	2	601487	6304245	573
Ask	Friskt	228	2	601416	6304232	574
Ask	Friskt	250	1	601401	6304240	575
Ask	Friskt	132	2	601410	6304233	576
Ask	Friskt	141	2	601360	6304225	577

Trädslag	Vitalitet	Omkr	Hål	Ost	Nord	ID
Ask	Friskt	157	2	601356	6304231	578
Ask	Dött liggande	251	2	601349	6304234	579
Ask	Friskt	251	3	601326	6304229	580
Skogsalm	Friskt	412	4	601308	6304253	581
Skogsalm	Friskt	157	2	601291	6304256	582
Ask	Friskt	310	1	601278	6304250	583
Ask	Friskt	129	2	601255	6304246	584
Skogsalm	Klart försämrad	126	3	601273	6304245	585
Skogsalm	Dött stående	151	1	601438	6304261	586
Oxel	Friskt	157	3	601430	6304271	587
Skogsek	Friskt	348	1	601443	6304291	588
Skogsalm	Friskt	231	2	601429	6304313	589
Skogsalm	Dött stående	148	1	601513	6304375	590
Skogsalm	Dött stående	126	1	601513	6304375	591
Lönn	Friskt	230	2	601527	6304355	592
Lönn	Friskt	396	5	601534	6304381	593
Skogsek	Friskt	381	5	601566	6304383	594
Skogsek	Friskt	283	1	601600	6304474	595
Skogsalm	Friskt	188	2	601419	6304317	596
Skogsalm	Dött stående	166	1	601393	6304324	597
Skogsalm	Dött stående	135	1	601336	6304294	598
Skogsalm	Dött stående	163	1	601332	6304281	599
Skogsalm	Dött stående	151	1	601335	6304266	600
Skogsalm	Dött stående	144	2	601335	6304262	601
Skogsalm	Dött stående	200	1	601328	6304261	602
Skogsalm	Friskt	252	1	601312	6304264	603
Skogsalm	Dött stående	135	1	601345	6304263	604
Skogsalm	Dött liggande	126	2	601368	6304244	605
Ask	Dött liggande	126	1	601369	6304230	606
Ask	Dött stående	235	3	601322	6304120	607
Ask	Dött stående	173	1	601317	6304116	608
Ask	Friskt	157	1	602105	6304730	609
Lönn	Friskt	157	1	602113	6304742	610
Ask	Friskt	141	2	602139	6304773	611
Ask	Friskt	157	2	602156	6304888	612
Ask	Friskt	180	2	602060	6304719	613
Skogsalm	Dött stående	166	1	602024	6305132	614
Ask	Friskt	316	1	601604	6304938	615
Pil	Friskt	160	2	601289	6305575	616
Pil	Friskt	278	1	601297	6305572	617
Vitpil	Friskt	191	2	601407	6305553	618
Sälg	Friskt	211	2	601411	6305490	619
Skogsek	Friskt	191	2	601398	6305487	620
Skogslind	Friskt	186	2	601433	6305476	621
Skogsalm	Dött stående	157	1	601831	6305591	622
Ask	Dött stående	157	1	601824	6305631	623
Ask	Dött stående	126	1	601658	6305414	624
Skogsek	Dött stående	129	2	601859	6305360	625
Skogsalm	Dött stående	135	1	601640	6305415	626

Trädslag	Vitalitet	Omkr	Hål	Ost	Nord	ID
Skogsalm	Friskt	212	2	601225	6305126	627
Skogsek	Friskt	314	3	601908	6304273	628
Skogsek	Friskt	275	1	601917	6304146	629
Skogslind	Friskt	163	2	601921	6304141	630
Skogsek	Friskt	263	1	601922	6304136	631
Skogslind	Friskt	195	2	601927	6304129	632
Skogsek	Friskt	255	1	601916	6304124	633
Skogsalm	Dött stående	251	1	601916	6304111	634
Skogsek	Klart försämrad	259	1	601916	6304110	635
Skogsek	Friskt	192	2	601896	6304087	636
Ask	Friskt	191	2	601934	6304049	637
Ask	Dött liggande	126	1	601918	6304052	638
Knäckepil	Friskt	235	2	601945	6304032	639
Skogsek	Friskt	315	1	601108	6304255	640

Granskningsutlåtande för Borgholm 11:42 ”Ekbacka”

Upprättad 2021-03-25
Dnr: 2019-791

Datum

Beslut om planuppdrag:	2019-10-09	§257
Beslut om granskning MBNau:	2020-11-05	§200
Beslut om granskning MBN:	2020-11-19	§235
Granskningstid:	2020-12-01 - 2020-12-22	

Redogörelse för processen

Planförslaget var under granskningstiden tillgängligt på kommunens hemsida och på stadshuset. Förslaget kunde även fås hemskickat vid förfrågan.

Annons om granskning infördes i lokaltidningarna Barometern och Ölandsbladet 2020-11-28. Granskningshandlingar sändes till sakägare enligt upprättad fastighetsförteckning. Planförslaget remitterades och sändes för kännedom till myndigheter m.fl. enligt sändlista.

Inkomna yttranden under granskningstiden presenteras i denna redogörelse. Kommunen har kommenterat yttranden och tagit ställning till ändringar. Detta granskningsutlåtande skickas ut till samtliga personer, myndigheter m.fl. som har inkommit med yttranden under samrådstiden och granskningstiden.

Sammanfattning

Sex yttranden från privatpersoner har inkommit under granskningen och sju yttranden från myndigheter, statliga verk och ledningsägare.

Från privatpersoner rörde synpunkterna främst förlorade naturvärden, ökade parkeringsytor och för hög byggnad.

Länsstyrelsen lämnade synpunkter främst gällande att kommunen bör avvakta inventeringar gällande träd och Silverviol.

Justeringar inför antagande till följd av inkomna yttranden

- Avsnitt om Silverviol och förorenad mark utvecklas i planbeskrivningen
- Avsnitt om träd kompletteras med en karta över skyddsvärda träd.

Övriga kompletteringar som görs inför antagande

- Genomförandebeskrivningen kompletteras med information om avtal för ledningar.

Inkomna yttranden

Myndigheter, remissinstanser och ledningsägare	Datum	Sida
1. Länsstyrelsen i Kalmar Län	2021-01-26	4-6
2. Lantmäteriet i Kalmar län	2020-12-07	6
3. Borgholm energi - fjärrvärme	2020-12-04	6
4. Borgholm energi - Återvinning och avfall	2020-12-22	7
5. Skanova	2020-12-17	7
6. Trafikverket	2020-12-21	8
7. Utbildningsnämndens arbetsutskott	2020-12-11	8
Fastighetsägare		
8. Fastighetsägare Riksäpplet 6	2020-12-06	9
9. Fastighetsägare Riksäpplet 6	2020-12-22	10-11
10. Fastighetsägare Riksäpplet 5	2020-12-09	12
11. Fastighetsägare Stenhuggaren 1	2020-12-22	12
12. Fastighetsägare Stenhuggaren 5	2020-12-22	13
13. Fastighetsägare Skepparen 12	2020-12-03	14

1. LÄNSSTYRELSEN Förslaget strider inte mot de intressen som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap 10 § plan- och bygglagen. Rådgivande synpunkter som redovisas som upplysningar bör beaktas. I och med att pågående samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken ej är klart samt att frågan om huruvida växten silverviol finns i området ej är utredd kan detaljplanen efter laga kraft vinnande bli svår att genomföra. Länsstyrelsen föreslår därför kommunen att avvakta antagandeprocessen tills resultaten av det är känt då ytterligare anpassningar kan komma att bli nödvändiga.	**Kommunens kommentar:** Kommunen är medvetna om riskerna med ett antagande innan alla utredningar är genomförda men väljer ändå att jobba vidare med processen med målet att så snart som möjligt kunna uppföra ett särskilt boende. Kommunen värdesätter länsstyrelsens upplysning.
Undersökning av betydande miljöpåverkan Länsstyrelsen instämmer med kommunens bedömning att planens genomförande inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning därför inte krävs. Dock behöver kommunen särskilt beakta de höga naturvärdena inom planområdet.	Naturvärdena i området finns utpekade i den fördjupade översiktsplanen för Borgholm- Köpingsvik och kommunen försöker hitta en balans mellan en utveckling och beaktande av befintliga naturvärden i området.
Upplysningar	
Planprocess Med tanke på att samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken ej är klart och var silverviolen växer inte är utredd kan det bli aktuellt för kommunen att behöva göra anpassningar i detaljplanen. Naturfrågorna i detaljplanen kan leda till att kommunen behöver göra större ändringar i detaljplanen innan detaljplanen blir antagen. Det finns risk annars att markområden inom detaljplanen ej går att genomföra.	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken har sedan granskningstillfället avslutats. Kommunen bedömmer att inga justeringar behöver göras i detaljplanen till följd av beslutet från samrådet enligt 12 kap. 6§ miljöballken. Kommunens intention är att fortsätta processen mot ett antagande trots att utredning om Silverviol inte är färdig. Detta ska göras genom att i planbeskrivningen redogöra för hur ett hanterande av Silverviolen, vid eventuell uppkomst, ska göras. Att det behövs dispansansökan för att flytta växten etc.
Förorenad mark Länsstyrelsen bedömer att planhandlingarna bör kompletterats med vilka föroreningsnivåer som ska gälla inom planområdet. Kommunen bör därefter i planhandlingarna förtydliga att man vid misstanke eller upptäckt av förorening i samband med schaktning inom planområdet måste underrätta tillsynsmyndigheten, kommunen, omedelbart och avbryta arbetet. En anmälan måste då inkomma till tillsynsmyndigheten. Det behöver även framgå i planbeskrivningen att föroreningar som påträffas inom planområdet ska åtgärdas så att angivna riktvärden uppfylls.	Kommunen utvecklar avsnittet om förorenad mark.

Naturvärden

Träd

Kommunen har under december 2020 lämnat in en anmälan om samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken för avverkning av ett antal träd inom planområdet. Samrådet är ej klart.
Vidare kan länsstyrelsen konstatera att Trädvårdsplanen inte har bifogats planhandlingarna trots att de anger att det ska göras samt är det något länsstyrelsen har påpekat i tidigare skede. I planbeskrivningen finns det inte heller någon lista över planområdets särskilt skyddsvärda träd. Enligt kommunen betyder n på plankartan att: Särskilt skyddsvärda träd. Schaktning, byggnation eller uppläggning av massor får ej ske inom ett avstånd av 15 gånger stamdiametern. Länsstyrelsen bedömer även att kommunen behöver skydda dessa träd mot avverkning och kraftig beskärning.

Kommunen skickade trädvårdsplanen i samband med samråd enligt 12 kap 6§ vilket bedömdes som ett tillhandahållande av dokumentet. Kommunen har kompletterat ärendets hemsidan med dokumentet och ska framöver jobba på att förbättra rutiner gällande bifogande av dokument utanför själva planhandlingarna.

Planbeskrivningen kompletteras med en karta över de träd som bedömts som skyddsvärda.

Silverviol

Länsstyrelsen konstaterar att det i detaljplanens närhet finns den fridlysta och rödlistade arten silverviol. Kommunen konstaterar i planhandlingarna att det är möjligt att silverviolen finns inom planområdet men att en inventering inte kan ske förrän i april/maj då arten blommar. Länsstyrelsen bedömer att kommunen behöver utreda hur silverviolen kommer att påverkas av genomförandet av detaljplanen oavsett om den växer inom eller utanför planområdet. Exemplar som växer utanför planområdet kan påverkas av ökad skuggning eller förändrad hydrologi på ett sådant sätt att de skadas. Exemplar inom planen kan dessutom påverkas av schaktning och upplag av massor med mera. Om arten påverkas på ett sådant sätt att den riskerar att skadas krävs det dispens från artskyddsförordningen.
Eftersom arten är klassad som akut hotad (CR) enligt den svenska rödlistan har den inte gynnsam bevarandestatus. Länsstyrelsens möjlighet att ge dispens är därför mycket små. Kommunen behöver kunna visa på att det inte finns någon alternativ lösning och att artens gynnsamma bevarandestatus inte kommer att påverkas av åtgärder.

Det särskilda boende som ska uppföras på platsen är en samhällsviktig verksamhet och kommunen ser ett stort behov av att så snart som möjligt etablera den typen av verksamhet. Kommunens ledning har valt att driva detaljplanen framåt trots en oavslutad inventering av Silverviolen. Det kommer beskrivas och föras resonemang i planbeskrivningen för hur bestånd av Silverviol kan hanteras vid eventuell uppkomst och kommer även söka dispens om eller när det blir aktuellt.

Övrigt

Länsstyrelsen bedömer att kommunen behöver i planbeskrivningen skilja på de olika samråden. På sid 14 i planbeskrivningen står det att: Samråd enligt Miljöbalken 12 kap 6§ genomförs med Länsstyrelsen. Efter samrådet har det inkommit

Kommunen justerar planbeskrivningen enligt yttrandet.

information från närboende om att den fridlysta arten silverviol finns i direkt anslutning till planområdets sydöstra gräns. Den första meningen hör till samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken medan den andra är kopplad till samråd enligt PBL. Men när man läser stycket kan man tro att det i samrådet enligt 12 kap. 6 § miljöbalken kom fram att silverviolen fanns i området.

2. Lantmäteriet

Egenskapsbestämmelser på allmän plats ska enligt Boverkets rekommendationer skrivas q-skydd i plankartan.

Kommunens kommentar:

Kommunen är inte bekant med skrivningen som rekomenderas i yttrandet. Kommunen använder sig av q med prefix för att tydliggöra att det finns skydd inom planområdet vilket enligt boverkets plankatalog är en godkänd bestämmelse.

3. Borgholm energi - fjärrvärme

Väster om Ekbacka ska en cykel väg anordnas enl. plan. Känns olämpligt framförallt för att den avslutas i korsning. Där Backar lastbilar till Ekbacka lastbrygga. Flisleverantör till värmeverket kör fram och backar i denna korsning . Polis och ambulans kan utrycka via denna korsning också.
Flertal service bilar ansluter till Ekbacka denna väg både externt och internt. Sedan måste de antingen passera tvärs över eller längs med åkerhagsvägen mitt i korsningen eller köra på omlastningsytan för att sedan korsa åkerhagsvägen i kurvan mot slottskolan. Det är bättre att den anläggs bredvid befintlig gångbana framför Borgholms Utbildnings centrum och ej mellan mur och parkering på Ekbacka-sidan. Då får man passera åkerhagsvägen mitt på en raksträcka med goda synfält åt båda håll. Hastigheten kan vara hög på Åkerhagsvägen så det kan behövas fler väg bulor oavsett vilket.
Verksamhetsmässigt har jag inget att i övrigt anmärka på.

Kommunens kommentar:

Kommunen håller med om att det är olämpligt att låta cykelbanan mynna ut i en korsning. Därför svänger cykelbanan av mot Åkerhagsvägen strax innan lastningsytorna kring fjärrvärmeverket. Kommunen ser att det totalt sett blir ett säkrare område med den nya cykelbanan. Hastighetsdämpande åtgärder längs Åkerhagsvägen i övrigt ligger utanför detaljplanen att styra men det bör jobbas för att få till sådana lösningar för att öka säkerheten för de som rör sig i området.

4. Borgholm Energi - Återvinning och avfall

Det är bra att detaljplaneförslaget poängterar att tillgängligheten för renhållningsfordon och avfallshanteringen i stort ska beaktas vid planering av nya områden. Förändringar i lagstiftningen på avfallsområdet kan komma att ge andra förutsättningar för insamling av avfall än idag, och det är viktigt att de aspekterna finns med redan i planeringsstadiet.

Kommunens kommentar:

Kommunen har varit tydliga mot exploatören vilka ytor och mått som gäller för sophämtningsfordon. Förhoppningen är att det respekteras vid genomförandet.
Kommunen ska jobba för att de senaste kraven finns redovisade och följs i framtida planer.

5. Skanova

Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning.
Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.
bifogar karta.

Kommunens kommentar:

Uppförande av det särskilda boendet kommer sannolikt innebära påverkan på ledningars nuvarande läge. I planbeskrivningens genomförande del redogörs att kommunen bekostar flytt av anläggningar och ledningar.

6. Trafikverket

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för byggnation för särskilt boende i anslutning till befintligt särskilt boende.
Trafikverket har ingen erinran mot planförslaget som ses en kommunal angelägenhet eftersom planen behandlar en utökning av redan befintlig verksamhet samt ej berör statlig infrastruktur.

Kommunens kommentar:

Noteras

7. Utbildningsnämndens arbetsutskott

Att lägga äldreboende och förskola i anslutning till varandra blir allt vanligare i Sverige.
Gamla och barn får mötas. Planen bör ge möjlighet till detta i framtiden.

Kommunens kommentar:

Kommunen ser positivt på kombinationsverksamheter och att det är viktigt och utvecklande att mötas över generationsgränserna. Bedömningen är dock det finns andra platser inom kommunen som är bättre lämpade att pröva sådan verksamhet på.

8. Fastighetsägare Riksäpplet 6

Skydda skog och naturområde samt människornas välbefinnande. Den sammanhängande Slottsskogen hotas nu av omfattande bebyggelse i en detaljplaneplanprocess. Vårt syfte med den skrivelse är att bevara Slottsskogen obebyggd och att arbeta för att bevara natur - och kulturvärdena i området.

Skogslivet och dess natur är en viktig del av människorna i Borgholm. Dagligen njuter vi och alla som promenerar på cykelvägen. Ny byggnation påverkar det negativt. Även den natur som finns på motsvarande sida kommer att förstöras på sikt.

De människor som har förmånen att leva sina sista år i denna miljö kommer att mista den. Under en byggnationstid kommer det dessutom vara omöjligt att överhuvudtaget vistas utomhus.

En byggnad i fler än en våning anser vi vara en försämring av livskvalitet för åldringar och svaga. Det bör/ skall vara förenligt med god vård och omsorg. Då är miljön och utevistelse det viktigaste i livet. Fler våningar omintetgör denna möjlighet. Personalen får samtidigt en försämrad arbetssituation som redan nu är ansträngd.

Se på andra kommuner som bygger i marknivå för alla. Finner inget med denna byggnation som leder till någon förbättring för de boende eller personalen. Våra närstående har haft denna möjlighet. Titta på naturens blommning, rådjuren som kommer på besök året om. En byggnation i flera våningar kommer att bli förödande för naturen.

Synpunker tillägg.
Se till allas livskvalitet. Risken finns att några av oss kommer att sluta livet på Ekbacka.
Låt det få bli ett värdigt slut.

Kommunens kommentar:

Kommunen har jobbat för att möjliggöra ett anläggande av en samhällsviktig verksamhet och placerat den i ett sammanhang med liknande vårdverksamheter. Kommunen har också jobbat med en balans mellan utveckling och befintliga värden och bedömer att platsen är lämplig för ändamålet.

9. Fastighetsägare Riksäpplet 6

Nästan hälften av de som dött under året bodde på äldreboende och en fjärdedel hade hemtjänst.
Nu konstateras det lite yrvaket från olika håll att pandemin har blottlagt bristerna i äldreomsorgen. Men de här bristerna har ju varit kända i tiotals år. Gapet mellan den allt mer vrånga verkligheten och de vackra visionerna om vad äldreomsorgen ska vara ökar för varje dag. Politikerna lämnat personalen och tjänstemännen i sticket. Nu måste de ta diskussionen på allvar, säger Pär Schön, docent och äldreforskare vid Karolinska institutet.

Tillfällig hjälp tas bort
I Vårdfokus enkät berättar sjuksköterskor om att flera av de problem som uppstod under pandemin hänger samman med årtionden av sparpaket och nedprioritering av äldreomsorgen.
Det har bantats så otroligt mycket och trots detta kan det bli värre. En upprepning av nya bakterier och virus då man bygger där allt ska vara under samma tak.
Flera sjuksköterskor menar att dagens problem har sitt ursprung i Ädelreformen som genomfördes i början av 90-talet, som gav kommunerna det övergripande ansvaret för vård och omsorg av äldre. Det positiva var att dåtidens institutioner, men flerbäddssalar, byttes ut mot en mer hemlik miljö på särskilda boenden.
Läs även: Många äldre dog efter att ha delat hygienutrymmen.

Äldre har svagt lagstöd
Men ett stort problem är hur socialtjänstlagen — som styr kommunernas arbete — är skriven. Äldre har endast rätt till en ”skälig levnadsnivå”, och vad detta i praktiken innebär är öppet för tolkning. När det ska sparas pengar är det därför ofta de äldre som drabbas.
Många kommuner med kvarboendeprincipen där äldre personer ska bo hemma till varje pris. Många bor hemma mot sin vilja. Förklaringen är enkel, en plats på äldreboende är betydligt dyrare än hemtjänst. Nu får de vänta så länge att när de väl får en plats är de ofta mycket svårt somatiskt sjuka och sköra eller långt gången i demenssjukdom.

Skörare äldre och ökad arbetsbelastning
Majoriteten av de som flyttar in på ett äldreboende i dag är över 80 år, har en eller flera sjukdomar där högt blodtryck samt hjärt- och kärlsjukdom

Kommunens kommentar:

Kommunen instämmer i att det finns stora brister i socialtjänstlagen. Uppfattningen är att socialtjänstlagen är under överseeende på riksdagsnivå och förhoppningsvis kommer den att anpassas till nutiden och bli ett relevant verktyg för att stödja människors lika värde.
Den lag som omfattar detaljplanearbetet är plan- och bygglagen, PBL, och det är den som först och främst styr hur mark och vatten ska användas inom ett område. Hur en verksamhet som uppförs inom en detaljplan sköts, i detta fall vårdfunktion, kan en detaljplan inte påverka.

är vanligast. Medianvårdtiden i Sverige är två år. En tredjedel dör inom ett år, 13 procent inom två månader efter inflyttning.
Förutom att personalen måste hantera en allt mer komplex sjuklighet har arbetssituationen försämrats under flera decennier, visar forskning. Handlingsutrymmet har minskat och allt fler arbetar underbemannat, vilket i sin tur leder till ökad arbetsbelastning och mer tidspress samt minskad möjlighet att få stöd från kollegor och chefer. Allt fler känner sig kroppsligt och psykiskt uttröttade efter arbetsdagen och många vill byta jobb.
- Ädelreformen behöver en översyn, då de som numera bor på säbo är betydligt sjukare än när reformen ingicks.
- Inom kommunen behöver ledningen ha ökad utbildning i hälso- och sjukvård.

Sjuksköterskorna i Vårdfokus menar att det behövs stora förändringar för att höja kvalitén inom äldrevården – inte minst med tanke på att den stora generationen 40-talister som kommer behöva hjälpinsatser framöver. Sjuksköterskorna vill se:
Högre utbildningsnivå generellt
Fler sjuksköterskor
Fler undersköterskor
Att hälso- och sjukvårdslagen får ökat fokus
Bättre kommunikation mellan kommuner, regioner och andra sjukvårdsaktörer
Säkrare arbetsförhållanden
Höja kompetensen och kvalitén inom äldrevården.
Det handlar om småpengar sett till helheten och i ett längre perspektiv.
- Utifrån vad det skulle kosta att leva upp till dessa höga ambitioner för äldreomsorgen, eller för all del dagens betydligt lägre nivå, är det en blygsam summa, även om det presenteras som en historisk satsning på äldreomsorgen.
Det är framtidens äldreboenden som ska byggas. Som utvecklingen ser ut nu kommer det i framtiden bara finnas plats för äldre med demenssjukdom eller som är svårt somatiskt sjuka. Hur ska de olika behoven tillgodoses under ett och samma tak?

Läs; Kommunals rapport, äldreboende
I denna rapport studeras vilka förutsättningar äldreomsorgen hade att hantera en pandemi. Fanns det ett samband mellan äldreomsorgens organisatoriska förutsättningar och hur man lyckades med smittbekämpandet på äldreboenden? Vilka slutsatser och lärdomar ska vi ta med oss från den här krisen?

Den lag som omfattar detaljplanearbetet är plan- och bygglagen och det är den som först och främst styr hur mark och vatten ska användas inom ett område. Hur en verksamhet som uppförs inom en detaljplan sköts, i detta fall vårdfunktion, kan en detaljplan inte styra..

Förhoppningsvis kan vi som samhälle ta lärdom av pandemin och skapa bättre äldreboenden och en bättre äldreomsorg. Detaljplanen möjliggör en yta inom vilken en vårdbyggnad kan uppföras. Hur verksamheten inom byggnaden sköts kan detaljplanen inte styra.

10. Fastighetsägare Riksäpplet 5

Då jag är boende i området Kungsträdgården som ligger alldeles intill Ekbacka området har jag och många andra med mig synpunkter på det planerade bygget av ett nytt äldreboende. Området är ju en vacker oas och ett av Borgholms sista grönområden inom själva bebyggelsen. Vad jag förstår så kommer ju den planerade byggnaden att bli mycket omfattande ytmässigt och i 2 våningar. Det kommer att förstöra hela detta vackra område där såväl kringboende som besökare och även de äldre som nu bor på Ekbacka rör sig dagligen.
Det måste finnas andra alternativ än detta? Jag liksom de flesta andra har säkert inget emot att det investeras i nya äldreboenden men att förstöra detta fina grönområde inne i Borgholm är miljöförstöring och förfulning av det vackra Borgholm. Tänk gärna igenom detta en gång till!

Kommunens kommentar:

Kommunen försöker med sin planering hitta en balans mellan utveckling och befintliga värden. Till förmån för en samhällsviktig verksamhet har kommunen i detta fall bedömt platsen som lämplig för placering av ett nytt särskilt boende.

11. Fastighetsägare Stenhuggaren 1

Jag anser inte att de synpunkter vi fastighetsägare lämnade 2020-05-25 har beaktats.
Vi påpekade bland annat att den planerade parkeringsytan vid Styrmansgatan tar en allt för stor del i anspråk av det grönområde som ligger mellan Styrmansgatan och Ekbacka. I det senaste förslaget har parkeringsytan utvidgats än mer.
Den trädvårdsplan som det hänvisas till i planhandlingarna finns inte tillgänglig på kommunens hemsida. Det är inte okej att vi som fastighetsägare ska behöva vända oss till länsstyrelsen för att få del av trädvårdsplanen.
Detaljplanen för Ekbackaområdet känns överhuvudtaget inte genomtänkt och genombearbetad.

Kommunens kommentar:

Det finns redan idag önskemål om att tillskapa parkering inom Ekbackaområdet. Detaljplanen möjliggör ytterligare byggnation inom området vilket inte kommer minska efterfrågan på parkering. Lämpliga ytor för parkering inom planområdet är begränsade och en utveckling skapar oundvikligen påverkan på området men kommunen har jobbat för att hitta en plats där ingrepp skapar så liten skada som möjligt. Ytan i anslutning till Styrmansgatan, som redan idag används för parkering, tillsammans med en yta utmed Åkerhagsvägen bedöms som de med störst potential att utvecklas med begränsad åverkan på befintlig miljö.

Kommunen har kompletterat ärendets hemsidan med dokumentet och ska framöver jobba på att förbättra rutiner gällande bifogande av dokument utanför själva planhandlingarna. För ärenden finns alltid en utsedd handläggare på kommunen som finns tillgänglig för att svara på frågor och bistå med de handlingar som behövs.

Kommunen har jobbat för att möjliggöra ett anläggande av en samhällsviktig verksamhet och placerat den i ett sammanhang med liknande vårdverksamheter. Kommunen har också jobbat med en balans mellan utveckling och befintliga värden och bedömer att platsen är lämplig för ändamålet.

12. Fastighetsägare Stenhuggaren 5

Bebyggelse

Hus 13 och 14. Lägenhetslängorna kommer troligtvis att medföra en större bebyggelseyta. Planen är att den nya byggnationen är i två våningsplan med en nockhöjd på max 8 meter. Det kommer att medföra en betydande skuggning av min fastighet som är helt oacceptabel. Jag kräver att kommunen tar fram en skuggstudie vid en sådan byggnation som påvisar att min fastighet inte blir påverkad av skuggning. Än mer grönområde kommer att försvinna i närområdet, kommunen bör innan byggnationen påbörjas utreda vilka negativa konsekvenser det kan få för oss boende i närområdet.

Parkeringen

Jag som fastighetsägare till Stenhuggaren 5 har redan en parkering utanför mitt hus och desto större parkeringen blir desto mer aktivitet blir det. Jag införskaffade min fastighet med avseende att det är parkområde på andra sidan gatan och inte en stor parkering. Att det då ska tas bort träd gör att den betydande parkkänslan (som var en väldigt stor del i att jag införskaffade fastigheten) försvinner i och med den utökade parkeringen på andra sidan av Styrmansgatan. Detta ingrepp kommer att bidra till en markant värdeminskning av min fastighet. Det blir en stor påverkan när den nu befintliga gröna barriären glesas ur och försvinner. Det känns helt verklighetsfrånvänt att planera in en parkering på parkområdet där det under alla år har värnats om träden som funnits i parkområdet. I stället för att ta hänsyn till de synpunkter vi lämnade in 2020-05-25 angående parkeringen och att bibehålla parkområdet har ni nu utökat parkeringen istället för att minska den. Farhågor är att det ska blir ett tillhåll för motorburen ungdom likt andra platser i kommunen = stor parkering. På vilket sätt kommer det att säkerställas att det bara kommer att förekomma parkering för endast personbilar klass 1?

Kommunens kommentar:

Bebyggelseytan är i den nya detaljplanen i stort sett densamma som i den befintliga detaljplanen som omfattar fastigheten. Höjden som tillåts i den nya detaljplanen är dock något högre än gällande detaljplan. Gällande detaljplan möjliggör ett uppförande av en byggnad med fem meter i vägglivet och sedan ytterligare höjd för tak ovanför det, något som sannolikt inte nyttjas i dagsläget. Skuggbildande byggnader skulle alltså redan idag kunna uppföras. Det primära ändamålet i den nya detaljplanen är först och främst **D**, vård, men tillåter även kontor och bostad. Allmännyttiga andamål är även det som präglar området som helhet idag och som underliggande detaljplan syftar till att möjliggöra. Kommunen är medvetna om att en ny detaljplan skapar förändringar i området men att den samantagna bedömningen blir att en utveckling kan ske med fördel för allmännyttiga ändamål.

Det finns redan idag önskemål om att tillskapa parkering inom Ekbackaområdet. Detaljplanen möjliggör ytterligare byggnation inom området vilket inte kommer minska efterfrågan på parkering. Lämpliga ytor för parkering inom planområdet är begränsade och en utveckling skapar oundvikligen påverkan på området men kommunen har jobbat för att hitta en plats där ingrepp skapar så liten skada som möjligt. Ytan i anslutning till Styrmansgatan, som redan idag används för parkering, tillsammans med en yta utmed Åkerhagsvägen bedöms som de med störst potential att utvecklas med begränsad åverkan på befintlig miljö.

Detaljplanen möjliggör för parkering med avsikt att säkerställa parkering för personal och besökare i området som med största sannolikhet färdas med personbil. Kommunen har inte möjlighet att i detaljplan styra hur parkeringsytan, efter att den anlagts, används eller av vilka.

13. Fastighetsägare Skepparen 12 (ej sakägare)

I planbeskrivningen finns inget om snöröjning av trottoarer på Tullgatan - Södra långgatan samt förlängningen Åkerhagsvägen - Köpmangatan - Södra långagatan. I nuvarande beslut ligger trottoarerna på dessa gator utanför de gator som kommunen sköter snöröjning/sandning på. Där kommunen ej sköter underhåll av trottoarerna skall skriven husägare sköta underhållet, eftersom några fastigheter ägs av ”sommarölänningar” så fungerar detta dåligt vilket jag påpekat flera gånger, utan åtgärd. Vid ett ökat äldreboende är det viktigt att dessa vägar alltid är tillgängliga för rullstolar, rollatorer, elfordon av olika slaf samt gående. Därför yrkar vi att detta område som jag beskrivit ingår i kommunens underhållsplan.

Kommunens kommentar:

Kommunen är tacksam för kommentaren men har inte möjlighet att i en detaljplan styra hur snöröjningen ska skötas. De sträckor av Tullgatan som ligger inom planområdet snöröjs idag av BEAB.

Undersökning av betydande miljöpåverkan i planarbete

Detaljplan för Borgholm 11:42>1, Borgholms kommun

2020-11-11

Undersökning av betydande miljöpåverkan (BMP) i planprocessen

140

Varje detaljplan och program skall i enlighet med 6 kap. 6 § Miljöbalken föregås av en strategisk miljöbedömning om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (prop. 2016/17:200). Undersökningen ska avgöra om planen eller projektets förslag kan antas påverka miljön så mycket att en strategisk miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) behövs. En undersökning ska också göras om kommunen ändrar en detaljplan för att se om ändringen innebär en betydande miljöpåverkan (5 kap. 7 § Plan- och bygglagen, PBL). Vid identifiering och bedömning av betydande miljöpåverkan krävs det att en MKB avgränsas och upprättas (6 kap. 9-13 § § MB).

Undersökningen utgår från och beskriver platsens och omgivningarnas förutsättningar, planens omfattning, storlek mm och ska identifiera omständigheter som talar för och emot en betydande miljöpåverkan (2017:966, 5 § miljöbedömningsförordningen). Undersökningen utförs av personal med rätt kompetens på kommunen.

Det är reglerat i PBL att samrådet om en detaljplan ska uppfylla kraven på undersökningssamråd enligt miljöbalken (2010:900, 5 kap. 11 § PBL). Kommunen ska uppfylla detta krav redan innan plansamrådet genom att hålla undersökningssamråd enligt miljöbalken tidigt i planarbetet.

Undersökningen av BMP innehåll och slutsats är en del av plandokumentet och ***skall*** finnas med i planbeskrivningen och presenteras för beslutsfattare även om planen **inte** antas medföra en betydande miljöpåverkan (2010:900 4 kap. 33b § PBL).

När innebär en plan betydande miljöpåverkan

Miljöpåverkans betydelse styrs dels av lagstiftningen (miljöbedömningsförordningen 2017:966) men är också en avvägning av den sammanlagda påverkan och platsens lokala förutsättningar.

Vad är en strategisk miljöbedömning

En strategisk miljöbedömning är inte ett dokument utan en process som **ska** integrera med planeringen för att skapa en hållbar utveckling (6 kap.9 § MB).

Vad är en MKB

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) är det dokument som sammanfattar och redovisar utredningar och ställningstaganden som är gjorda i planprocessen samt planen eller programmets påverkan (förordning om miljökonsekvensbeskrivningar 2017:966). MKB,n **ska** även redovisa åtgärder och alternativ som ligger till grund för planens förslag. Innehållet i en MKB regleras i 6 kap. 2, 12 § § MB samt efter samråd med Länsstyrelsen.

Litteratur

- Webbvägledning om strategisk miljöbedömning – processen att identifiera, beskriva och bedöma miljöeffekter vid arbete med och beslut om planer och program https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Miljobedomningar/Strategisk-miljobedomning/

Borgholms kommun
SAMHÄLLSBYGGNAD

Checklista samt undersökning av betydande miljöpåverkan

Undersökning av BMP enligt 6 kap Miljöbalken
Miljöbedömningsförordning (2017:966)
Plan- och bygglagen 5 kap.
EU-direktivet (2001/2/EG)

Diarienummer
2019-791
Fastighetsbeteckning
Borgholm 11:42>1

Beskrivning

Detaljplan för	Ekbacka Borgholm 11:42>1
Planens storlek och syfte (vad, t.ex. ny sammanhållen bebyggelse, bostäder, verksamhet, ändringa av allmän platsmark mm)	Syftet med planen är att detaljplanelägga fastigheten och att bygga ett vård- och omsorgsboende med ca 80 platser. Planytan är ca 55300 m^2. I dagsläget används ytan för bebyggelse, park och plantering m.m.
Nuvarande markanvändning (lokalisering mm)	Planytan är inte detaljplanelagd i dagsläget men där bedrivs ändå verksamheter och i de befintliga byggnaderna finns redan idag ett vård- och omsorgsboende. Ekbacka ligger vid Åkerhagsvägen, nära Borgholms centrum.
Beskrivning av förslaget	
Medverkande tjänstemän	Thomas Nilausen, planarkitekt. Magnus Karlsson, Miljöstrateg.

OBS! Bedömningarna är **preliminära** och kan behöva omvärderas om ny kunskap tillförs planen

Del 1- Beskrivning av platsens egenskaper/restriktioner och känslighet

Planer och program (1 kap. 1 §, 2-3:e kap. samt 5 kap. PBL 2010:900), Bedömning av planers och programs miljöpåverkan SMB-direktivet 2001/42/EG, LAV 2006:412)	
Bedöms planen medföra påverkan på/ändra eller ingå i:	Kommentar
Planer • Översiktplan • Detaljplan eller Byggnadsplan • Program • VA-plan	Enligt Borgholms kommuns Översiktsplan från 2002 skall ny bebyggelse i första hand anläggas på redan detaljplanelagda tomter. Den aktuella fastigheten är inte detaljplanelagd. I den fördjupade översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik pekas delar av fastigheten ut som område för naturmark. Specifikt pekas den yta som planeras att bebyggas ut som naturmark och den anses viktig för grönstrukturen i Borgholm. Planen strider därmed mot den fördjupade översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik. Fastigheten berörs inte av grönstrukturplanen för

	Borgholm-Köpingsvik. Området ligger inom verksamhetsområde för vatten och avlopp. VA-planen hanterar bara utbyggnad av VA utanför nu giltiga verksamhetsområden.

Områdeskydd och regleringar (3-4, 7-8 kap MB, artskyddsförordning 2007:845, Kulturmiljölagen 1988:950, ändrad 2013:548)

Bedöms planen påverka eller orsaka skada på:	Kommentar
Riksintressen • Kultur • Friluftsliv • Naturvården • Kommunikation • Natura 2000- områden (inkl. Ramsarområden) • Obruten kust • Yrkesfiske • Försvaret • Energi • Utvinning av material/ämnen	Den nordligaste delen av planområdet ingår i riksintresse för kulturmiljön: Flera av byggnaderna på Ekbackaområdet speglar badortstidens ideal och har värde för riksintresset. Planområdet omfattas av riksintresset för det rörliga friluftslivet. En planläggning av ytan bedöms inte påverka riksintresset negativt. Detta eftersom området redan är bebyggt och beläget på en plats där förutsättningarna för friluftsliv är dåliga. Planområdet omfattas av riksintresset för obruten kust men en planläggning bedöms inte påverka riksintresset eftersom området redan är bebyggt. Planområdet omfattas inte av riksintresse för naturvården, kommunikation, Natura 2000, försvaret, vindkraft eller utvinning av mineraler/ämnen.
Områdeskydd • Biotopskyddsområden, (Skogsstyrelsen) • Generellt biotopskydd (stenmurar, våtmarker mm) • Naturreservat • Naturminnen • Strandskydd • Vattenskyddsområde (vattentäkt, primär, tertiär, ytvatten, kanaler) • Rödlistad/fridlyst, skyddade arter	Planområdet omfattas inte av biotopskydd, generellt biotopskydd, naturreservat, naturminnen eller vattenskyddsområde. Området omfattas inte av strandskydd. Inom planområdet finns ett par rödlistade arter knutna till gamla träd t.ex. gammelekslav (*Lecanographa amylacea*) rödlistekategori VU och eklackticka (*Ganoderma resinaceum*) rödlistekategori EN. Det finns även fynd av en skalbagge som saknar svenskt namn men har det vetenskapliga namnet *Oomorphus concolor* och som har rödlistekategori NT. Arten är i regel knuten till skogslandskap. Strax utanför planområdets sydöstra hörn finns ett fynd av Silverviol (*Viola alba*) rödlistecategori Cr. Miljön inom planområdet kan vara lämplig för arten. Sammantaget finns inom området höga naturvärden i form av både skyddsvärda träd och arter som är bundna till sådana träd. Vid placering av byggnader och under entreprenadfasen är det viktigt att ta hänsyn till dessa värden. Den utökade byggytan från samrådsförslaget innebär att det blir omöjligt att undvika påverkan på de skyddsvärda träden. I bästa fall kan påverkan begränsas till ett fåtal träd. En verksamhet eller åtgärd som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön, och som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken, ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Tillsynsmyndighet i fallet med värdefulla träd är Länsstyrelsen. Bedömningen är att samråd måste hållas med Länsstyrelsen.

Värdefulla natur- och kulturmiljöer (1 kap. 1-2 § §, 2 kap.1-3, 6 § §, 3:e kap. MB, artskyddsförordning 2007:845, Kulturmiljölagen 1988:950, ändrad 2013:548, Skogens pärlor Skogsstyrelsen

Bedöms planen påverka eller orsaka skada på:	Kommentar

Naturmiljöer • Länets Naturvårdsprogram • Våtmarker, Länsstyrelsen • Nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen • Naturvärden, Skogsstyrelsen • Sumpskogar, inv. Läns- och skogsstyrelse • Ängs-och betesmarker, inv. Jordbruksverket • Skyddsvärda träd • Inventerade träd, Kommunen, Länsstyrelsen • Föryngringsområde för fisk • Spridningskorridorer, utpekad i t.ex. FÖP, Grönstrukturplan, Regional handlingsplan för grön infrastruktur mm	Området ingår inte i Länets naturvårdsprogram och innehåller inga nyckelbiotoper, naturvärden, sumpskog, ängs eller betesmark, föryngringsområde för fisk, eller våtmarker. Kommunen har tagit fram en trädvårdsplan genom att inventera träd. Varje skyddsvärt träd har märkts med en siffra. Inom planområdet finns ett antal skyddsvärda träd och några av dem har höga naturvärden (se rödlistade arter). Planen strider mot trädvårdsplanen. Kommunen har en grönstrukturplan. Planområdet ingår inte i något av de prioriterade områdena för grönstrukturen i kommunen men det ligger mitt i ett viktigt spridningsstråk. Enligt Boverket bör människor ha tillgång till grönområden inom 300 m från hemmet. Tillgängligheten är ofta ett problem för äldre människor och därför är det i linje med kommunens hållbarhetsarbete att spara så många träd som möjligt.
Kulturmiljöer • Odlingslandskapet • Byggnadsminne • Fornlämningar • Industriarv • Länets kulturmiljöprogram • Fornvårdsprogram • Värnade vägar • Annan värdefull kulturmiljö, t.ex. radby, kyrka, kvarnar m.m.	Den norra delen av fastigheten ingår i Länets kulturvårdsplan, ”Borgholms stad”. Det finns inga byggnadsminnen, industriarv, fornvårdsprogram, värnade vägar eller andra värdefulla kulturmiljöer inom planområdet. Den nordligaste delen av planområdet ingår i riksintresse för kulturmiljön och ingår dessutom i länets kulturvårdsprogram. Det är framförallt bebyggelsens struktur och arkitektur som anses ha höga värden. Borgholms kommun bedömer att så länge den delen av planen inte medger nybyggnad eller rivning av befintliga hus kan ny bebyggelse anpassas så att den inte påverkar dessa värden.
Friluftsliv • Friluftsområden, utpekade i t.ex. FÖP mm • Större opåverkade områden (ädellövskog, tätortsnära skog m.mm) • Grönstruktur i tätort (park- och grönområden). • Lekmiljöer som bollplaner m.m. • Hundrunda t.ex. stråk inom bebyggd mark vid förtätning • Strövstigar, badplatser m.m.	Planområdet är inte utpekat som friluftsområde i den fördjupade översiktsplanen för Borgholm – Köpingsvik. Det utgör inte heller en del av ett större opåverkat område, lekmiljö eller strövstigar. Någon hundrunda med inritade målområden (t.ex. hundrastgård) finns inte heller i planområdet. Däremot finns en hel del grönstruktur runt byggnaderna.
Geologiska formationer, SGU jordartskarta • Grusavlagringar/strandvallar • Flygsandsområden/klapperstensfält	Det finns inga grusavlagringar, strandvallar, flygsandsområden eller klapperstensfält inom planområdet. Grundlagret består av isälvssediment, ler och silt.

Miljökvalitetsnormer (5 kap MB, yt- och grundvatten, buller, luftkvalitet)

Vilken/vilka vattenförekomst/er enligt Vattenmyndigheten berörs av planen och vilken status har de? Se www.viss.lst.se

Bedöms planen medföra risk för överskridande av MKN för vatten?	Kommentar
Kust-eller övergångsvatten, ekologisk och kemisk status	Dagvattnet kan fördröjas lokalt genom att använda naturliga lågpunkter som översvämningsytor. Därefter ska det kopplas på det lokala dagvattennätet. En dagvattenutredning ska genomföras för att undersöka om den tänkta lösningen fungerar eller om andra lösningar krävs för att säkerställa att påverkan på MKN-vatten minimeras och att dagvattenhanteringen förblir hållbar. Risken med den utökade byggytan är att grävarbeten blir nödvändiga för att säkerställa att dagvattnet kan tas omhand lokalt, vilket kan komma att påverka naturvärdena inom planområdet.

Grundvatten, kvantitativ och kemisk status	Förutsättningarna för infiltration är dåliga i området och därför bedöms påverkan på grundvattnet vara obefintlig.
Ytvatten (sjöar och vattendrag), ekologisk och kemisk status	Dagvattnet kan fördröjas lokalt genom att använda naturliga lågpunkter som översvämningsytor. Därefter ska det kopplas på det lokala dagvattennätet. En dagvattenutredning ska genomföras för att undersöka om den tänkta lösningen fungerar eller om andra lösningar krävs för att säkerställa att påverkan på MKN-vatten minimeras och att dagvattenhanteringen förblir hållbar. Risken med den utökade byggytan är att grävarbeten blir nödvändiga för att säkerställa att dagvattnet kan tas omhand lokalt, vilket kan komma att påverka naturvärdena inom planområdet.
Bedöms planen medföra risk för överskridande av MKN för buller och luft?	Kommentar
MKN Buller, https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Buller/Miljokvalitetsnorm-for-buller/	Planen kommer medföra en viss trafikökning i området men ökningen sker på vägar med låga hastigheter. Påverkan bedöms vara så liten att risken för att MKN buller överskrids är obefintlig. Det finns/kommer finnas ett par verksamheter inom planområdet. Varuleveranser till storköket kan alstra buller, men endast kortvarigt. Polisen planerar att flytta sin verksamhet till området och det kommer medföra buller vid utryckning men det bullret är kortvarigt. Slutligen alstrar flisning och annat vid fjärrvärmeverket buller. Det buller som alstras kommer vara intermittent och inte av allvarlig art. Överskridande av MKN buller kan förhindras med byggnadstekniska anpassningar.
MKN Luft https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Luft-och-klimat/Miljokvalitetsnormer-for-utomhusluft/Gransvarden-malvarden-utvarderingstrosklar/	Planen bedöms inte påverka MKN för luft.
Klimatpåverkan (2 kap PBL)	
Bedöms risk för påverkan av översvämningar?	Kommentar
Grundläggande marknivå Tillkommer ny bebyggelse som: • Samhällsviktig verksamhet, ex skola, dagis, sjukvård mm under 3 möh • Bostäder, under 2,8 möh • Enkla byggnader, campingstugor, kiosker mm, lägre än 2,8 möh • Finns risk för instängda områden vid hög nederbörd/snösmältning, se analys länsstyrelsen • Finns risk för bräddning av avlopp vid hög nederbörd/snösmältning, se ledningar VA banken	Planområdet är beläget över skyddsnivån 3 m. Det är ingen risk att området blir instängt vid hög nederbörd eller snösmältning. Risk för bräddning av avlopp bedöms inte finnas.

Del 2 – Planens påverkan/effekter inom och utanför planområdet

Beskriv påverkan på miljöaspekter (direkta, indirekta, positiva, negativa, tillfälliga, bestående, kort-medellång-lång sikt, kumulativa)		
Bedöms planen medföra effekter, förändra eller orsaka skada på?	Nej/Ja/Kanske	Kommentar

Gestaltning • Landskaps- stadsbilden, värdefulla objekt • In- och utblickar • Historiska samband	☐Nej ☐Ja ☒Kanske	Den nordligaste delen av planområdet ingår i riksintresse för kulturmiljön och i länets kulturvårdsprogram. Det är framförallt bebyggelsens struktur och arkitektur som anses ha höga värden. Kommunen bedömer att utformningen av ny bebyggelse enligt det nya förslaget medför en risk att värdena påverkas.
Verksamheter och åtgärder • Tillståndspliktiga verksamheter i planen, skogsavverkning mm • Påverkas vattendomar/dikningsföretag • Nedtagning av träd • Rivning/borttagande av stenmurar, åkerholmar, småvatten mm	☐Nej ☐Ja ☒Kanske	Det finns träd med höga naturvärden inom planområdet. Om något av de nu aktuella gällande förslaget genomförs kommer träd att påverkas.
Krävs markingrepp som • Dränering • Borttagande av jord/berg • Utfyllnad • Skyddsåtgärder som stängsling, konstruktioner, vallning, mm	☐Nej ☐Ja ☒Kanske	För att säkra dagvattenhanteringen kan det bli aktuellt att gräva ur några av lågpunkterna inom planområdet för att skapa svackdiken som kan omhänderta större vattenvolymer. Det kan leda till påverkan på värdefulla träd beroende på var och hur djupt man gräver.
Förekommer • Markradon • Föroreningar, gamla deponier mm, MIFO objekt • Risk för skred, erosion och sedimentation, SMHI • Risk för instabilitet i markförhållanden, t.ex. borttagande av vatten i lerjord mm	☐Nej ☐Ja ☒Kanske	Radonundersökning skall genomföras. Det finns inga potentiellt förorenade områden inom planområdet. I västra delen av planområdet har det tidigare stått en oljecistern ovan mark. Vid byggskedet ska markprover tas för att massorna ska kunna tas om hand om föroreningar upptäcks. Det gäller hela planområdet. Ingen risk för ras, skred eller erosion. Ingen risk för instabilitet i markförhållanden.
Vatten • Försämrad vattenkvalitet-kvantitet för grundvatten, täkt/brunn • Ytvattenförekomster, flöde, riktning, strömförhållande i vattendrag eller sjö/hav • Förändringar i flödesriktningar/grundvatten • Bidrar planen till hållbar dagvattenhantering, finns förutsättning för LOD?	☐Nej ☐Ja ☒Kanske	Ingen påverkan på vattenkvalitet eller kvantitet för grundvattnet. Ytvattenförekomster, strömförhållanden och flöden kan påverkas nedströms beroende på andra dagvattenåtgärder. Om grundvattnets flödesriktningar kan påverkas behöver utredas i dagvattenutredningen. Förutsättningar för lokalt omhändertagande av dagvatten finns.
Luft och Klimat • Obehaglig lukt • Luftkvalitet • Förändrade luftrörelser: luftfuktighet, temperatur eller klimat • Instängda områden vid hög nederbörd., avrinning eller dräneringsmönster med risk för översvämning: analys Länsstyrelsen • Ökat behov av transporter, kommunikationer	☐Nej ☒Ja ☐Kanske	Planen bedöms inte påverka luftkvaliteten eller orsaka obehaglig lukt, förändrade luftrörelser, luftfuktighet eller klimat. Det finns ingen risk för instängda områden vid hög nederbörd. Behovet av transporter kan öka något då antalet besökare till området samt transporter av livsmedel samt annat som är nödvändigt för driften ökar.
Vegetation, kan genomförande av planen innebära: • Införande av ny växtart • Minskning av växtart- samhälle (rödlistade arter, natura 2000-arter, ÅPG-arter)	☒Nej ☐Ja ☐Kanske	Det finns ingen risk att genomförande av planen orsakar införande av ny växtart. Det finns ingen risk att genomförande av planen orsakar minskning av rödlistade-, ÅPG- eller Natura 2000-växtarter.

Djurliv, kan genomförande av planen innebära: • Införande av ny djurart • Påverkas djurs förflyttningar, rörelser • Minskning av djurart- samhälle (rödlistade arter, natura 2000-arter, ÅPG-arter)	☒Nej ☐Ja ☐Kanske	Det finns ingen risk att genomförande av planen orsakar införande av ny djurart. Det finns ingen risk att genomförande av planen orsakar minskning av rödlistade-, ÅPG- eller Natura 2000-djurarter.
Ekologi och ekosystemtjänster: • Skyddade arter • Biologisk mångfald i övrigt • Viktiga spridningskorridorer försvinner, gröna kilar • Barriärer saknas/försvinner • Förändrad solinstrålning • Förändrad näringstillgång • Skapas nya biotoper • Förändrad markanvändning/skötsel • Förändrade processer t.ex. erosion, sedimentation	☐Nej ☐Ja ☒Kanske	Inom planområdet finns ett par rödlistade arter knutna till gamla träd t.ex. gammelekslav (Lecanographa amylacea) rödlistekategori VU och eklackticka (Ganoderma resinaceum) rödlistekategori EN. Det finns även fynd av en skalbagge som saknar svenskt namn men har det vetenskapliga namnet Oomorphus concolor och som har rödlistekategori NT. Arten är i regel knuten till skogslandskap. Sammantaget finns inom området höga naturvärden i form av både skyddsvärda träd och arter som är bundna till sådana träd. Det finns en risk att dessa känsliga arter påverkas negativt av utbyggnaden. Skyddsvärda träd och arter knutna till dem kommer påverkas om något av de tre aktuella förslagen genomförs. Påverkan på skyddade arter och biodiversiteten förefaller ofrånkomlig. Det finns inga naturtyper i närområdet som indikerar att det kan finnas fler hotade eller känsliga arter i anslutning till planområdet. Risken att biologisk mångfald utanför planområdet påverkas negativt bedöms vara liten. Den påverkan på spridningskorridorer som eventuellt kan uppkomma är om den planerade bebyggelsen påverkar de känsliga arterna som nämns i översta stycket. Planen bedöms inte orsaka att barriärer försvinner. Den nya byggnaden kan komma att påverka solinstålningen och öka beskuggningen i byggnadens närhet. Det är svårt att bedöma vilka konsekvenser det kan få men artsammansättningen kommer rimligen påverkas. Åtminstone i byggnadens absoluta närhet. Näringstillgången bedöms inte påverkas av planen och nya biotoper kan skapas i de ytor som ska används för dagvattenhanteringen. Genom planen förändras markanvändningen delvis men den användningen kommer ha minimal påverkan på skötseln. Planen medför ingen påverkan på erosion eller sedimentation.
Miljöpåverkan från omgivningen • Kan befintliga miljöstörande verksamheter ha negativ inverkan på planen, tex reningsverk mm. • Finns nödvändiga skyddsavstånd t.ex. jordbrukscentrum, hästgårdar, reningsverk mm, se Bättre plats för arbete, https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/1995/battre-plats-for-arbete/	☒Nej ☐Ja ☐Kanske	Det finns inga miljöstörande verksamheter i närheten som kan ha negativ inverkan på planen. Närmaste brukad jordbruksmark ligger 150-180 m från planområdet, vilket får anses vara tillräckligt stort skyddsavstånd.

Hälsoeffekter, finns risk för hälsa och säkerhet

Bedöms planen innebära effekter eller orsaka?	Nej/Ja/kanske	Kommentar
Störningar från omgivning eller ger planen upphov till störningar? • Buller/vibrationer över riktvärden • Ljus, nya ljussken som kan störa (bländande) • Strålning (ex radon) • Elektromagnetiska fält • Explosionsrisk, avstånd mack mm • Transport av farligt gods, väg 136 • Trafikmiljö, buller, skyddsavstånd vägar, större vägar12 eller 30 m, se webbkarta • Farlig trafikmiljö, inkl. gc-vägar, t.ex. hem-skola	☐Nej ☐Ja ☒Kanske	Det finns några bulleralstrande verksamheter inom planområdet. I övrigt hanteras bullerfrågan under MKN-Buller här ovan. Den planerade bebyggelsen bedöms inte ge upphov till eller påverkas av störande ljus eller ljussken, elektromagnetiska fält, explosionsrisk, transport av farligt gods, farlig trafikmiljö och ligger inte inom skyddsavstånd från större vägar. En radonmätning skall genomföras under planprocessen för att göra nödvändiga byggnadstekniska anpassningar om det visar sig vara nödvändigt.
Rekreation • Förändras/försvinner/försämras strövområden, vandrings- och cykeleder, friluftsanläggningar, hundrunda, badplatser mm	☒Nej ☐Ja ☐Kanske	Nej det finns inga sådana strövområden inom eller i närheten av planområdet.

Hushållning med mark och vatten och andra resurser (3-4 kap MB)

Bedöms planen innebära effekter eller orsaka skada på	Nej/Ja/Kanske	Kommentar
Mark- och vatten • Skogsmark/skogsbruk • Jordbruksmark/odling • Hornsjön, exploatering • Bullerfria/tysta områden, God ljudmiljö https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/5700/91-620-5709-X/	☒Nej ☐Ja ☐Kanske	Nej, planen bedöms inte påverka skogsmark, skogsbruk, jordbruksmark, odling eller bullerfria områden. Planområdet ligger inte i närheten av Hornsjön och påverkar inte den.
Naturresurser • Uttömning av icke förnyelsebara naturresurser (grus, gas, olja) • Påverkan på vattenförande grundlager av betydelse • Grunda havsvikar med betydelse för fiskreproduktion	☒Nej ☐Ja ☐Kanske	Nej, planen påverkar inte begränsade naturresurser, vattenförande grundlager av betydelse eller havsvikar med betydelse för fiskreproduktion.
Energi, avfall, **transporter** • Genererar planen mycket energi, avfall, transporter • Finns möjlighet till påkoppling till allmänt VA och fjärrvärme • Finns kollektivtrafik i området • Genereras betydande ökning av fordonstrafik	☐Nej ☐Ja ☒Kanske	Planen genererar ingen energi men kommer generera en del avfall och en marginell ökning av transporterna. Planområdet ligger inom verksamhetsområde för vatten och avlopp. Påkoppling på det allmänna nätet är möjlig. Det finns tillgång till kollektivtrafik inom gångavstånd från planområdet och planen kommer inte generera en betydande ökning av fordonstrafiken.
Alternativ • Finns alternativ till vald plats	☒Nej ☐Ja	Nej, det är mycket svårt att hitta annan byggbar yta i närheten av den valda platsen.

Strider planen mot miljömålen

Långsiktiga regionala miljömål	☒Nej ☐Ja ☐Kanske	Nej planen strider inte mot de regionala miljömålen.

Obs! Om risker finns för hälsa och säkerhet, eller om miljökvalitetsnormer överskrids, ska utredningar visa på vilka åtgärder som ska vidtas för att minimera riskerna och miljöpåverkan

Del 3 – Behovsbedömning, samlad bedömd påverkan/effekt utifrån ovanstående punkter

Effekt	Bedömd påverkan				Kommentar
	Ingen	Marginell	Måttlig	stor	
Uppsatta mål Strider planen mot: • Regionala eller nationella miljökvalitetsmål • Nationella eller lokala folkhälsomål • Kommunala eller regionala klimat/energimål • VA-plan	X				Planen är snarare i linje med nationella folkhälsomål än i strid med dem då syftet är ett särskilt boende.
Hållbarhet Integrering av miljöaspekter för att säkra en hållbar utveckling, (miljö, socialt och ekonomiskt): • Påverkan på värdefulla ekosystem (vatten/ mark/geologi) • Vattentillgång • Utsläpp vatten • Hälsofrämjande åtgärder • Allmänhetens delaktighet • Transporter, avfall mm, Regional utvecklingsstrategi			X		Planen kommer påverka biologiska värden negativt. Allmänhetens delaktighet främjas genom att gängse lagstiftning med samråd och granskning följs. Planen bedöms öka transportbehovet något och öka mängden avfall.
Åtgärder Möjlighet att avhjälpa betydande miljöpåverkan (inventeringar, skyddsåtgärder, annan plats mm).				X	Genom att utreda dagvattenhanteringen och göra radonmätningar kan betydande miljöpåverkan undvikas.
Effekternas omfattning Har planen effekter som var för sig är begränsande men tillsammans kan vara betydande, t.ex. exploatering i grannkommun	X				Planen bedöms inte leda till betydande miljöpåverkan.

Enligt PBL	Ja	Nej	Kanske	Kommentarer
Kan planen antas medföra betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet tas i anspråk för:				
Industriändamål		X		Industri kommer inte tillåtas i planen.
köpcentrum, parkeringsanläggning eller annat projekt för sammanhållen bebyggelse		X		Köpcentrum eller parkeringshus kommer inte tillåtas i planen.
skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggning		X		Nej, planen kommer inte tillåta skidbacke eller tillhörande

				anläggningar.
hamn för fritidsbåtar		X		Det finns inga möjligheter att anordna hamn för fritidsbåtar inom planområdet.
hotellkomplex eller fritidsby med tillhörande anläggningar utanför sammanhållen bebyggelse		X		Nej, planen ligger inom sammanhållen bebyggelse och syftet är inte att planlägga för hotell.
permanent campingplats		X		Nej, campingsändamål kommer inte tillåtas i planen.
nöjespark		X		Nej, nöjespark kommer inte tillåtas i planen.
djurpark		X		Nej, djurpark kommer inte tillåtas i planen.

149

Bedöms planen medföra betydande miljöpåverkan, sammanfattning av ovanstående checklista där bedömd påverkan av ovanstående miljöaspekter beskrivs med motivering till bedömning. Nollalternativ eller avsaknad av nollalternativ ska beskrivas samt om det finns en alternativ plats eller inte.

Inom planområdet finns ett par rödlistade arter knutna till gamla träd t.ex. gammelekslav (*Lecanographa amylacea*) rödlistekategori VU och eklackticka (*Ganoderma resinaceum*) rödlistekategori EN. Det finns även fynd av en skalbagge som saknar svenskt namn men har det vetenskapliga namnet *Oomorphus concolor* och som har rödlistekategori NT. Arten är i regel knuten till skogslandskap. Strax utanför planområdets sydöstra hörn finns ett fynd av den fridlysta arten Silverviol (*Viola alba*) rödlistekategori Cr. Påverkan på individer som lever precis utanför planområdet kan inte uteslutas. Miljön inom planområdet kan vara lämplig för arten. Om arten förekommer inom planområdet måste utredas. Om den förekommer med ett fåtal individer inom planområdet är en möjlig lösning att undersöka möjligheterna att flytta dem. Det kommer i så fall kräva en dispens från artskyddsförordningen. Sammantaget finns inom området höga naturvärden i form av både skyddsvärda träd och arter som är bundna till sådana träd. Vid placering av byggnader och under entreprenadfasen är det viktigt att ta hänsyn till dessa värden så att dessa känsliga arter inte påverkas negativt av utbyggnaden. Den utökade byggytan från samrådsförslaget innebär att det blir omöjligt att undvika påverkan på de skyddsvärda träden. I bästa fall kan påverkan begränsas till ett fåtal träd. Påverkan på skyddade arter och biodiversiteten förefaller ofrånkomlig.

En verksamhet eller åtgärd som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön, och som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken, ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Tillsynsmyndighet i fallet med värdefulla träd är Länsstyrelsen. Bedömningen är att samråd måste hållas med Länsstyrelsen

Den nordligaste delen av planområdet ingår i riksintresse för kulturmiljön och ingår dessutom i länets kulturvårdsprogram. Det är framförallt bebyggelsens struktur och arkitektur som anses ha höga värden. Borgholms kommun bedömer att ny bebyggelse kan anpassas så att den inte påverkar dessa värden.

Det finns/kommer finnas ett par verksamheter inom planområdet. Varuleveranser till storköket kan alstra visst buller men endast kortvarigt. Polisen planerar att flytta sin verksamhet till området och det kommer medföra visst buller från utryckningsfordon. Slutligen alstrar flisning och annat vid fjärrvärmeverket visst buller. Det buller som alstras kommer vara intermittent och inte av allvarlig art. Översridande av MKN buller kan förhindras med byggnadstekniska anpassningar.

Dagvattnet kan fördröjas lokalt genom att använda naturliga lågpunkter som översvämningsytor. Därefter ska det kopplas på det lokala dagvattennätet. En dagvattenutredning ska genomföras för att undersöka om den tänkta lösningen fungerar eller om andra lösningar krävs för att säkerställa att påverkan på MKN-vatten minimeras och att dagvattenhanteringen förblir hållbar. Risken med den utökade byggytan sedan samrådsförslaget är att grävarbeten blir nödvändiga för att säkerställa att dagvattnet kan tas omhand lokalt, vilket kan komma att påverka naturvärdena inom planområdet.

En radonmätning skall genomföras under planprocessen för att göra nödvändiga anpassningar om det visar sig vara nödvändigt.

Enligt ovanstående finns det några miljöeffekter att ta hänsyn till men de bedöms vara av lindrig art. Dessutom kan de flesta avhjälpas med små insatser. Därför bedöms inte planen ge upphov till betydande miljöpåverkan.

Thomas Nilausen
Handläggare

Godkännande av detaljplan för BORGHOLM 11:42 EKBACKA

Förslag till beslut

Miljö- och byggnadsnämnden godkänner detaljplanen med tillhörande granskningsutlåtande och handlingar och skickar planen vidare till Kommunfullmäktige för beslut om antagande.

En mindre justering har efter miljö- och byggnadsnämndens arbetsutskott, 2021-04-08, gjorts i planbeskrivningen. På sidan nio har text som rör omplacering av fasta konstinstallationer tagits bort.

Sammanfattning av ärendet

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för byggnation för särskilt boende i anslutning till befintligt särskilt boende på Ekbacka-området. Planen ska medge byggnation av 80 platser fördelat på 8 avdelningar om 10 lägenheter vardera.

Planen syftar också till att legalisera de vårdverksamheter, tillhörande funktioner och tekniska anläggningar som finns inom området idag, säkra natur- och kulturvärden, möjliggöra ett parkeringsgarage för polisen, bostäder och kontor inom områdets östra sida och centrala delar och GC-väg längs Åkerhagsvägen samt säkerställa ytor för dagvattenhantering.

Justeringar sedan granskning:
- Under rubriken naturvärden har avsnitt om träd utvecklats till följd av samråd enligt miljöbalken 12 kap. 6§.

- Avsnitt om Silverviol har kompletterats med information om kommande inventering och tillvägagångssätt vid eventuell förekomst av Silverviol.

- Avsnitt fastighetsrättsligt har kompletterats med information om ledningsrätter och servitut.

Detaljplanen hanteras enligt Plan- och bygglagens (PBL) anvisningar för ett utökat förfarande då det omarbetade planförslaget inte är förenligt med kommunens fördjupning av översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik (FÖP). I fördjupningen av översiktsplanen pekas planområdet ut som område för park/naturvärden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse	2021-04-01
Plankarta	2021-04-01

Planbeskrivning med genomförandebeskrivning	2021-04-08
Undersökning om betydande miljöpåverkan	2020-11-11
Granskningsutlåtande	2021-03-25

Bilagor: Trädvårdsplan och trädinventering, Borgholms stad 2016-11-30

Bedömning

Planförslaget omfattar ett redan bebyggt område som sedan tidigare saknar detaljplan. Ett upprättande av detaljplan legaliserar befintliga verksamheter, säkerställer en rad andra värden i området, möjliggör en bättre dagvattenhantering samt en nybyggnad av ett särskilt boende som det finns ett stort behov av. Vårdplatser för särskilt boende är en samhällsviktig funktion. Inom planområdet finns även identifierade natur- och kulturvärden. Den utökade byggrätten innebär påverkan på dessa värden, konsekvenserna av planens genomförande redovisas i planhandlingarna.

Lagstöd
PBL 4 kap, PBL 5 kap.

Thomas Nilausen	Anders Magnusson
Handläggare	Tillväxtchef

§ 73 Dnr 2020/98 311 KS

Avsiktsförklaring för utveckling av väg 136; delen Stora Rör - Rälla

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar

att anta avsiktsförklaring väg 136 Algutsrum – Borgholm, delen Borgholms kommun.

Ärendebeskrivning

Trafikverket planerar att genomföra flera åtgärder längs sträckan mellan Algutsrum och Borgholm för att förbättra tillgängligheten och trafiksäkerheten för både motortrafik och gång- och cykeltrafikanter. För att uppnå största möjliga nytta av planerade investeringar finns behov av samverkan mellan Trafikverket och kommunen. Förslag till avsiktsförklaringen utgör ramverket för den fortsatta samverkan.

Beslutsunderlag

Förslag till avsiktsförklaring, 2021-03-29.

Tjänsteskrivelse, 2021-03-31.

Bedömning

Avsiktsförklaringen utgör ramverket för den fortsatta samverkan och beskriver övergripande vilken part som är ansvarig för respektive åtgärder. Borgholms kommun har sedan tidigare tecknat medfinansieringsavtal med Trafikverket samt med Ekerum Golf & Resort AB för korsningsåtgärderna i Rälla. Kommunen kommer därtill att anlägga cykelväg inom den nya detaljplanen för fastigheten Stora Rör 2:1.

Trafikverkets projekt med förbättringar av trafiksäkerheten längs väg 136 bedöms som positivt för hela norra Öland, förbättrad tillgänglighet och standard är avgörande för arbetspendling och besöksnäring. Cykelväg längs vägen är en viktig del för att knyta ihop de norra respektive södra delarna av cykelleden Ölandsleden. Förbättrade korsningslösningar och tryggare trafikmiljö för oskyddade trafikanter i Rälla och Stora Rör är också en förutsättning för en framtida utveckling av området.

Dagens sammanträde

Tillväxtchefen, samhällsplaneraren och trafikverkets regionala samhällsplanerare i Kalmar län redogör för förslaget till avsiktsförklaring. Särskilt redogörs för hur avsiktsförklaringen påverkar arbetet med detaljplan Stora rör.

Beslut skickas till

Samhällsplaneraren
Trafikverket
Kommunstyrelsen för kännedom

Borgholms kommun

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum	Beteckning	
2021-03-26	2020/98 311	153
Ert datum	Er beteckning	

Handläggare
Leon Hansson
Samhällsplanerare

Till kommunstyrelsens arbetsutskott

Tjänsteskrivelse - avsiktsförklaring väg 136 Algutsrum – Borgholm, delen Borgholms kommun.

Förslag till beslut

att anta avsiktsförklaring väg 136 Algutsrum – Borgholm, delen Borgholms kommun.

Ärendebeskrivning

Trafikverket planerar att genomföra flera åtgärder längs sträckan mellan Algutsrum och Borgholm för att förbättra tillgängligheten och trafiksäkerheten för både motortrafik och gång- och cykeltrafikanter. För att uppnå största möjliga nytta av planerade investeringar finns behov av samverkan mellan Trafikverket och kommunen. Förslag till avsiktsförklaringen utgör ramverket för den fortsatta samverkan.

Beslutsunderlag

Förslag till avsiktsförklaring, 2021-03-29.

Medfinansieringsavtal mellan kommunen Ekerum Golf & Resort AB, 2015-11-13.

Medfinansieringsavtal mellan kommunen och trafikverket, 2016-04-06.

Tilläggsavtal kopplat till medfinansieringsavtal mellan kommunen och trafikverket 2019-01-25.

Bedömning

Avsiktsförklaringen utgör ramverket för den fortsatta samverkan och beskriver övergripande vilken part som är ansvarig för respektive åtgärder. Borgholms kommun har sedan tidigare tecknat medfinansieringsavtal med Trafikverket samt med Ekerum Golf & Resort AB för korsningsåtgärderna i Rälla. Kommunen kommer därtill att anlägga cykelväg inom den nya detaljplanen för fastigheten Stora Rör 2:1.

Trafikverkets projekt med förbättringar av trafiksäkerheten längs väg 136 bedöms som positivt för hela norra Öland, förbättrad tillgänglighet och standard är avgörande för arbetspendling och besöksnäring. Cykelväg längs vägen är en viktig del för att knyta ihop de norra respektive södra delarna av cykelleden Ölandsleden. Förbättrade korsningslösningar och tryggare trafikmiljö för oskyddade trafikanter i Rälla och Stora Rör är också en förutsättning för en framtida utveckling av området.

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Leon Hansson
Samhällsplanerare

Skickas till
Samhällsplaneraren

Trafikverkets ärendenummer
TRV 2021/

Dokumentdatum
2021-03-12

Motpartens ärendenummer
KS

Avsiktsförklaring väg 136 Algustrum-Borgholm, delen Borgholms kommun

Denna avsiktsförklaring avser planläggningsprocessen och byggande för åtgärder och innefattar:	
☒	Medfinansiering från annan part till statlig infrastruktur
☐	Samfinansiering med olika statliga anslag/finanser
☒	Samverkan där respektive part äger sin anläggning och finansierar sin del
☐	Samverkan där annan part äger och finansierar sin anläggning och Trafikverket - bevakar genomförandet när anläggningen är i anslutning till statens anläggning, eller - får i uppdrag att genomföra åtgärden

Mellan nedanstående parter träffas härmed följande avsiktsförklaring.

§1 Parter

Trafikverket, region Syd, org.nr. 202100-6297, 781 89 Borlänge, nedan Trafikverket

Borgholms kommun, org.nr. 212000-0795, Box 52 387 21 Borgholm

§2 Projektets mål

Parterna har inlett diskussioner i syfte att de ska verka för att genomföra följande åtgärder:

Framkomlighets och trafiksäkerhetshöjande åtgärder i stråket Brofästet/ Borgholm väg 136 som bidrar till förbättring avseende projektets mål:

- Förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten både för motortrafik och oskyddade trafikanter
- Minska restiden för att främja arbetspendling och näringslivsutveckling
- Skapa ett trafiksäkert, attraktivt och sammanhängande nät för gång- och cykeltrafik längs väg 136
- Skapa förutsättningar för attraktivare kollektivtrafik Kalmar - Borgholm
- Värna om befintliga natur- och kulturvärden samt landskapets visuella kvalitéer

Avsikten är att genomförandet ska ske med medfinansiering/samverkan.

Intill dess att avtal om medfinansiering och/eller samverkan träffats mellan parterna ska följande avsiktsförklaring gälla mellan parterna.

§3 Syfte och bakgrund

I Regional transportplan för Kalmar län 2018-2029 avsattes 375 miljoner kronor till mittsepareringsåtgärd samt gång- och cykelväg. Efter inledande utredningar framgår att de avsatta medlen för mittsepareringsåtgärd inte är tillräckliga för hela stråket. Regionen tog beslut om ny åtgärd efter att vidare utredningar visat att projektet skulle uppfylla målen även med en åtgärd inriktad på punktinsatser. Målet att åstadkomma ett välfungerande cykelstråk kvarstår.

Denna avsiktsförklaring är framtagen med anledning av den ovan beskrivna ändrade inriktningen som region Kalmar län genom Regionala utvecklingsnämnden tog beslut om 2019-11-25 § 149.

Avsiktsförklaringens syfte är att parterna ska verka för att nå en överenskommelse avseende ansvar och kostnader för genomförandet av aktuella åtgärder och, i förekommande fall, hur det framtida väghållningsansvaret/ansvar för infrastrukturen ska fördelas. Överenskommelsen tar sin utgångspunkt i att parterna tillsammans kan nå en för allmänheten bättre lösningen än vad parterna var för sig kan åstadkomma.

Region Kalmars beslut om ändrad inriktning för åtgärden innebär att det underliggande materialet så som *Åtgärdsvalsstudie väg 136 delen Algutsrum Borgholm med fördjupning i Glömminge och anslutningen till väg 965* TRV 2016/104664 och kommunernas översiktliga planering inte helt överensstämmer med de lösningar som nu är föreslagna. De mål som formulerades i arbetet med åtgärdsvalsstudien är fortfarande gällande och ligger till grund för fortsatt arbete. Parterna har genom denna avsiktsförklaring kommit överens om en ändamålsenlig lösning med största samlade samhällsnytta som bärande princip.

Parternas avsikt är att träffa avtal om medfinansiering enligt de huvudprinciper som framgår i denna avsiktsförklaring.

Beskrivning av åtgärd och finansiärens nytta och motivering till finansiering.

Region Kalmar län definierar bristerna och nuläget som:

> *Avsaknaden av ett fullgott parallellvägssystem gör att jordbrukets transport under sommaren ytterligare begränsar kapaciteten. Bytespunkten för kollektivtrafik som ska anläggas i Algutsrum kommer skapa förutsättning för förbättrad stråktrafik som gynnar de kollektiva resorna och tillgängligheten. En viktig fråga för platsen är att få till ett välfungerande cykelstråk.*

Huvudprinciper för åtgärderna är att trafikverket i ett grundutförande (*den lösning som Trafikverket föreslår för att lösa aktuell trafiksituation*) genomför 100 km/h med mitträcke för Färjestaden till Sönnerborg, enkel trafikplats i Algustrum samt trafiksäkerhetshöjande åtgärder i problematiska punkter på resterande sträcka.

Parterna ska också gemensamt verka för att finna ändamålsenliga lösningar för gång- och cykeltrafikanter och beakta nätets olika funktioner. Gång och cykelnätet inriktas på att lösa de dagliga transporterna inom orterna och dess omgivning samt fungera som en sammankopplande länk mellan Ölandsledens norra och södra slingor avsedda för turism och rekreationscykling.

Tidigare studier och utredningar avseende detta objekt är:

TMALL 0265 Avsiktsförklaring 3.0

Åtgärdsvalsstudie väg 136 delen Algutsrum Borgholm med fördjupning i Glömminge och anslutningen till väg 965 TRV 2016/104664

§4 Tidigare avsiktsförklaring eller avtal avseende medfinansiering och samverkan för åtgärden

Medfinansieringsavtal avseende väg 136, ombyggnad av anslutning samt korsning vid Rälla och väg 966 TRV 2015/104603 med tilläggsavtal 2018-11-15.

§5 Beskrivning av åtgärder, kostnader och finansiering

Denna avsiktsförklaring avser objektet *"Väg 136 Algutsrum – Borgholm"* i Regional transportplan Kalmar län 2018-2029 för den del som berör Borgholms kommun vari följande delar ingår:

Åtgärd 1, Kommunerna, *Borgholm och Mörbylånga*, kan tillsammans och/ eller var för sig i kommande planering förbättra möjligheten till cykling mellan kommunerna och på sträckan Isgärdevägen – Stora Rörsvägen – väg 136. *Ansvar kommunerna.*

Åtgärd 2, Nytt läge för korsning väg 136/ väg 965, Stora Rör, söder om nuvarande samt stängning av utfarter till följd av korsningsflytten. En lokalgata parallellt med och öster om väg 136 till den enskilda vägen, Rönnerumsvägen, som ansluter till väg 136 ska ersätta befintliga utfarter mot väg 136. Anslutningen från grustäkten mot väg 136 stängs och ersätts med anslutning norrut mot väg 965. *Ansvar Trafikverket.*

Åtgärd 3, Nytt hållplatsläge, *Stora Rör,* i korsningspunkten mellan befintlig sträckning av Stora Rörsvägen och väg 136 med gång- och cykelport ersätter hållplatserna *Tallhöjden* och *Stugbyn*. *Ansvar Trafikverket*

Åtgärd 4a, genom detaljplaneläggning, i två etapper, skapa förutsättning för gång- och cykelmöjlighet genom planområdet som kopplar samman gång- och cykelstråket från Isgärdevägen med Ljungheden. Parterna bedömer ett utförande av gång- och cykelväg i det bebyggelsenära läget som mest gynnsamt. I detaljplanen ska också inkluderas en god anslutning för gående och cyklister till det hållplatsläge som avses ingå i vägplanen enligt åtgärd 2 samt i detaljplan pröva möjligheten till samordnad utfart för fastigheterna Rälla Tall 5:9, 5:5, 5:4 och 9:25.

Åtgärd 4b, för Hellnersväg gäller att anslutning till väg 136 kan komma att förändras i samband med kommunens detaljplan, den gång- och cykelväg som omfattas av åtgärd 5 behöver ta hänsyn till detta. *Ansvar kommun.*

Åtgärd 5, cirka 500 meter gång- och cykelväg intill väg 136, på västra sidan, förbi Ljungheden. *Trafikverkets ansvar*

Åtgärd 6, Tillskapa vägar för samlade utfarter för fastighetsgrupper på sträckan från Mor Helenas väg till Paviljongsvägen så att ökad trafiksäkerhet uppnås genom minskat antalet direktutfarter till väg 136. *Trafikverkets ansvar*

Åtgärd 7, överenskommelse om att få nyttja tillkommande vägar enligt Åtgärd 6 för gång och cykel samt eventuell beläggning av desamma. *Kommunens ansvar*

Åtgärd 8 och 9, Rälla – Ekerum, omfattas av Medfinansieringsavtal, TRV 2015/104603. ombyggnation av korsningen väg 136 (Rällavägen) och Högsrumsvägen till två förskjutna

TMALL 0265 Avsiktsförklaring 3.0

trevägskorsningar samt anlägga pendelparkering, anläggandet av planskild passage för gång och cykel som ska förbinda hållplatslägena samt gång och cykelväg från Paviljongsvägen till Vintervägen. *Trafikverkets respektive kommunens ansvar regleras i upprättat medfinansieringsavtal.*

Åtgärd 10, gång- och cykelväg över fastigheten Halltorp 1:10 till och med Gårdsvägen enligt avtal med Ekerum golf och resort (TRV 2015/93724). *Trafikverkets ansvar.*

Följande åtgärder numrerade 11-16 ingår i denna avsiktsförklaring men kommer på grund av att de befinner sig i ett tidigt planeringsskede behöva förändras i takt med att planeringen framskrider, ändringar skall ske skriftligt och undertecknas av båda parter

Åtgärd 11, Från rastplats Ekerum förbi Halltorp till och med vägskäl Pettersholm åstadkomma förbättrade möjligheter att gå och cykla i stråket. *Trafikverket ansvarar*

Åtgärd 12, Tillskapa vägar för samlade utfarter för lämpliga fastighetsgrupper på sträckan från vägskäl Pettersholm till vägskäl Strandtorpshage så att ökad trafiksäkerhet uppnås genom minskat antal direktutfarter till väg 136. *Trafikverkets ansvar*

Åtgärd 13, överenskommelse om att få nyttja tillkommande vägar enligt åtgärd 11 för gång och cykel samt eventuell beläggning av desamma. *Kommunens ansvar*

Åtgärd 14, Trafiksäkerhetshöjande åtgärder väg 136 vid korsning med 971, *Greby, Trafikverket ansvar*

Åtgärd 15, Förbättringar av väg 136 vid korsningen med Sollidenvägen, åtgärder i enlighet med kommande Åtgärdsvalsstudie – Entrén till Borgholm *trafikverkets ansvar*

Åtgärd 16, Förbättringar av Sollidenvägen, åtgärder i enlighet med kommande Åtgärdsvalsstudie – Entrén till Borgholm. *kommunens ansvar*

Kommunen svarar för nödvändiga åtgärder och anpassningar i det kringliggande kommunala vägnätet i samband med ombyggnationen.

Kostnadsförändringar och prisnivåomräkning
Avsiktsförklaringen fördelar ansvar för respektive åtgärd för vilka parterna också åtar sig motsvarande finansieringsansvar.

Borgholms kommun och Trafikverket är överens om att samordningen ger framtida nyttor och fördelar, för vilka beräkningar inte kan genomföras, kommunen ansvarar för att ta till vara och utveckla det värde som satsningen på infrastrukturen innebär.

§6 Principer för fördelning av ansvar

Båda parterna ansvarar för att:

1. samarbeta och gemensamt följa intentionerna i denna avsiktsförklaring
2. åtgärderna inom sitt respektive ansvarsområde utförs
3. nå följande lösning när det gäller väghållaransvar:

Borgholms kommun blir väghållare/ markägare för:

- Del av Stora Rörsvägen enligt Åtgärd 2, Väghållning och övertagande av statlig väg redovisas i kartbilaga 3.

TMALL 0265 Avsiktsförklaring 3.0

§7 Principen för parternas samarbete och framtagande av medfinansiering och samverkansavtal

Planering och genomförande ska ske i nära samverkan mellan parterna.
Parterna ska ta fram ett eller flera medfinansieringsavtal för åtgärder inom objektet under förutsättning att det då bedöms aktuellt samt att dess genomförande ska ske med medfinansiering.

Samtliga åtgärder **bör** vara färdigställda senast då Trafikverkets åtgärder för väg 136 Algutsrum – Borgholm avslutas, då kommunen inte har fullständig rådighet på grund av detaljplaner och framtida privat exploatering kan vissa delar behöva senareläggas i samråd med Trafikverket.

§8 Förutsättningar för avsiktsförklaringens giltighet

Denna avsiktsförklaring ska inte anses utgöra ett legalt bindande avtal och parts underlåtelse att fullgöra vad som i övrigt stadgas häri ska inte medföra någon skadeståndsskyldighet. Vidare är denna avsiktsförklaring endast giltig under förutsättning att Kommunstyrelsen i Borgholms kommun godkänner densamma.

Vidare är parterna medvetna om att ett genomförande av åtgärderna i denna avsiktsförklaring är beroende av flera myndighets tillstånd och andra beslut bland annat i frågor beträffande åtgärdsplaner, detaljplaner, vägplaner m.m. Parterna är således införstådda med att ändringar i överenskommelsen, liksom ytterligare överläggningar, angående innehållet i densamma därför kan bli nödvändiga.

Eventuella ändringar i och tillägg till denna avsiktsförklaring gäller endast om de är skriftliga och undertecknade av båda parter.

Kartbilaga 1, översikt åtgärder 1-9, Isgärde - Ekerum

Kartbilaga 2, översikt åtgärder 10-16, Ekerum - Borgholm

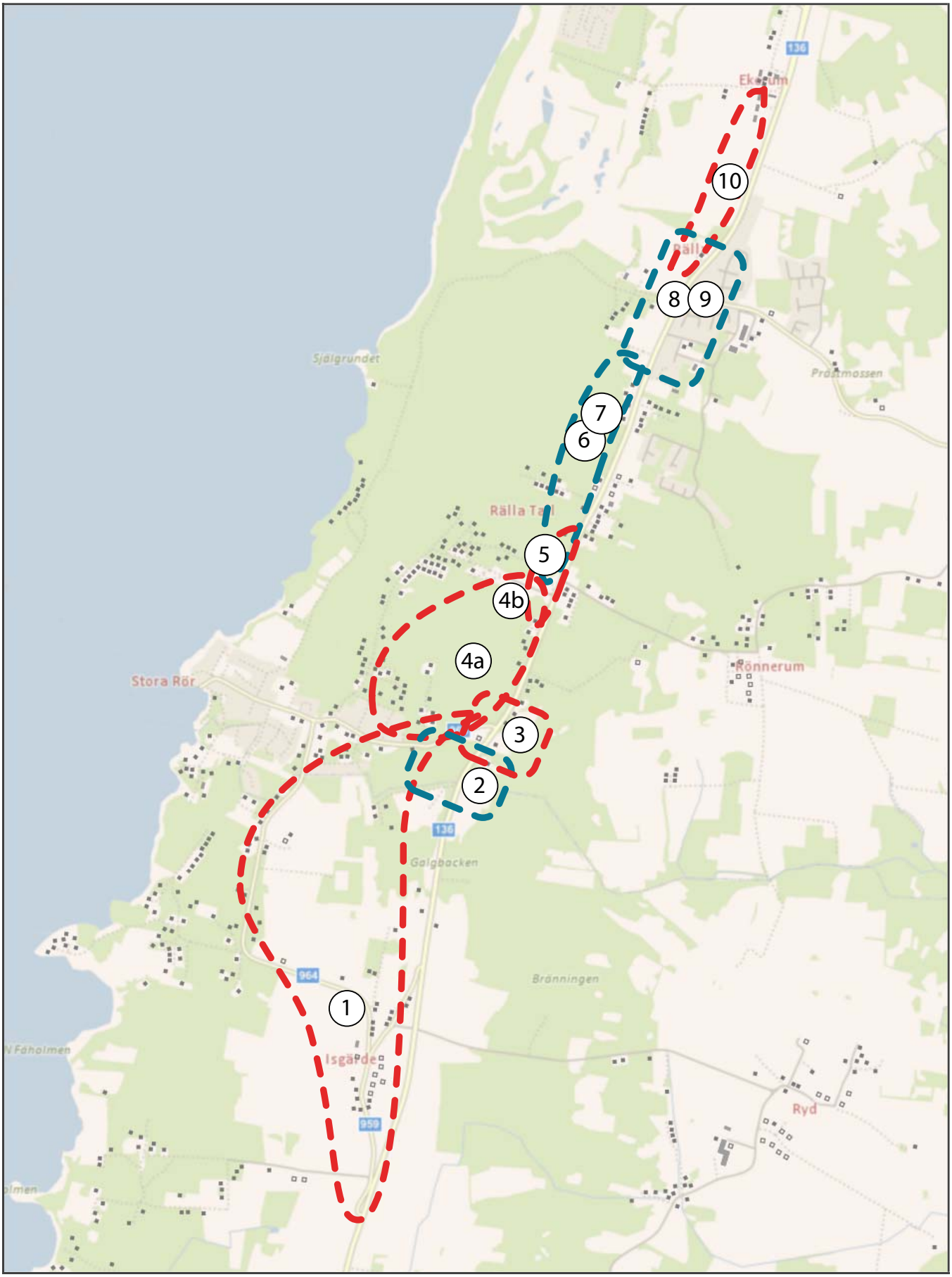
Kartbilaga 3, väghållaransvar Stora Rörsvägen

Avsiktsförklaringen har upprättats i två (2) likalydande exemplar av vilka parterna tagit varsitt.

_____	Borgholm
Ort och datum	Ort och datum
_____	_____
Peter Bernström	Ilko Corkovic
Tf. enhetschef samhällsplanering	Kommunstyrelsens ordförande
Trafikverket	
	_____
	Jens Odevall
	Kommunchef

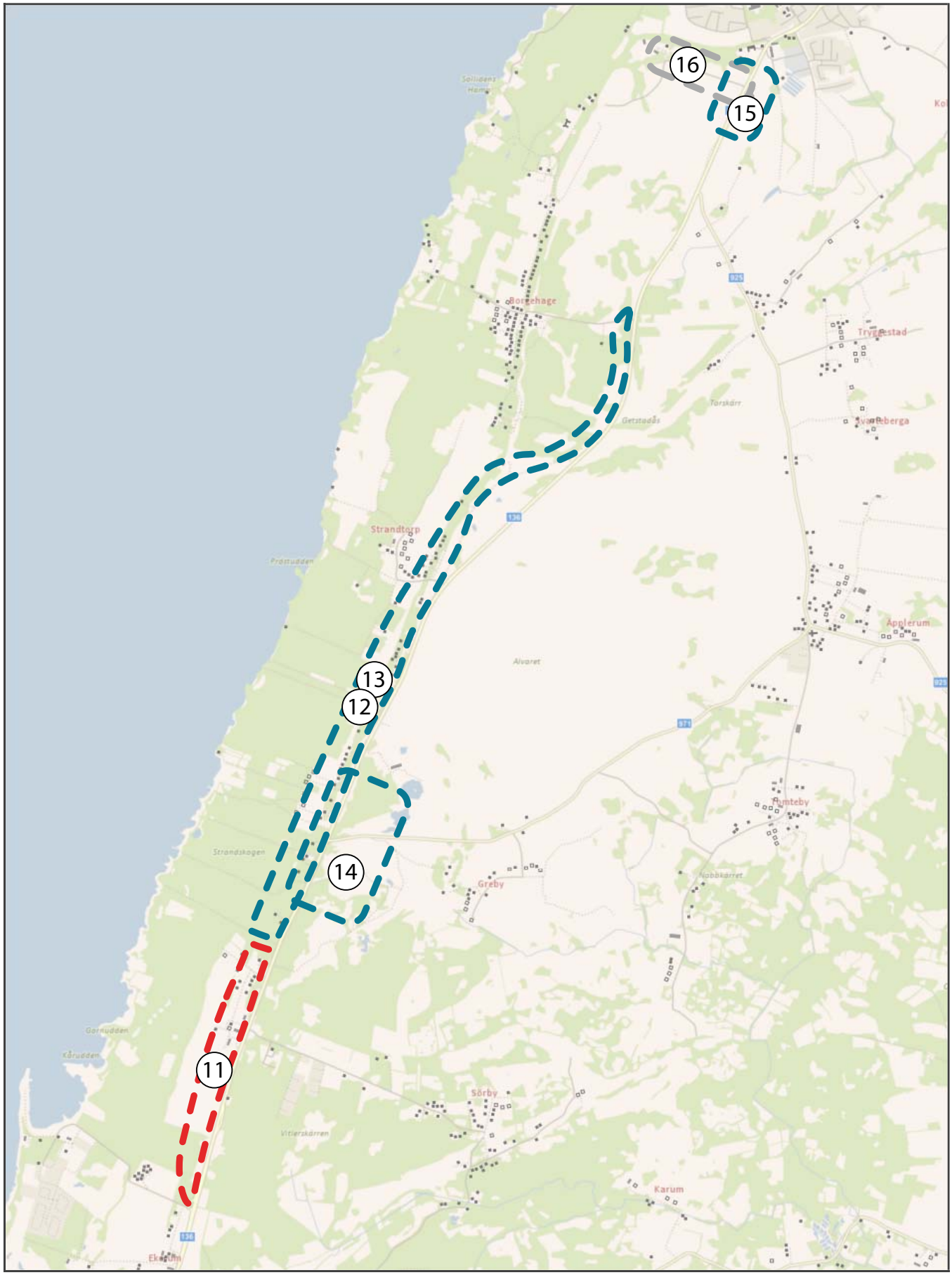
TMALL 0265 Avsiktsförklaring 3.0

Isgärde - Rälla

©Lantmäteriet, Geodatasamverkan
©Stockholms stadsbyggnadskontor
©2019 HERE

Tillhör avsiktsförklaring daterad
2021-03-12

©Lantmäteriet, Geodatasamverkan
©Stockholms stadsbyggnadskontor
©2019 HERE

Tillhör avsiktsförklaring daterad
2021-03-12

Handläggare
Magnus Karlsson
Miljöstrateg

Till Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Yttrande angående samråd om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer 2021-2027

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens besluta

att godkänna föreslaget yttrande om samråd om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer 2021-2027.

Ärendebeskrivning

Borgholms kommun har erbjudits möjlighet att lämna ett yttrande om den nya förvaltningsplanen för Södra Östersjöns vattendistrikt som skall gälla mellan 2021-2027. Syftet med planen är att säkerställa en långsiktigt hållbar förvaltning av distriktets vattenförekomster.

Beslutsunderlag

https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/samrad-om-forvaltningsplan-atgardsprogram-och-miljokvalitetsnormer-2021-2027/forslag-till-atgardsprogram/kapitel-1---inledning-till-atgardsprogrammet.html

Myndigheter och kommuner ska ansvara för att miljökvalitetsnormer följs (24 § förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion)

Myndigheter och kommuner skall inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram som fastställts enligt 5 § (5 kap. 3 § miljöbalken)

Bedömning

Syftet med vattendirektivet (2000/60/EG) är att säkerställa en långsiktig och hållbar vattenförvaltning i hela EU. I Sverige har vattenmyndigheterna ansvaret för att vattendistriktens vattenförekomster (sjöar, hav, grund- och ytvatten) förvaltas på ett hållbart sätt.

Vattenförvaltningen regleras genom förvaltningsplaner och åtgärdsprogram. Varje cykel är sex år och i år tar en cykel slut och en ny (2021-2027) påbörjas.

Kommunledningsförvaltningen har valt att föreslå kommunstyrelen att endast lämna kommentarer på åtgärdsprogrammet eftersom det påverkar kommunens olika verksamheter.

Yttrandet ställer sig positiv till åtgärdsprogrammet men påpekar att de högt ställda kraven medför utmaningar för kommunen i form av kompetensförsörjning och kostnader. Därför framför kommunen att staten bör avsätta pengar till kommunerna för detta arbete.

Yttrandet framhäver att kommunen också efterlyser att beskrivningen av några åtgärder samt att ansvarsfördelningen gällande ett par åtgärder förtydligas.

Konsekvensanalys

Vattendirektivet (2000/60/EG) infördes inom EU för att långsiktigt säkra en hållbar vattenförvaltning inom unionen. De svenska vattenmyndigheterna ansvarar för att tillgodose att vattendistriktens vattenförekomster förvaltas på ett hållbart sätt. När vattenekosystemen fungerar, när den mänskliga påverkan inte längre är betydande och det till exempel är balans mellan uttag och tillförsel av grundvatten är vattenanvändningen långsiktigt hållbar. Är den inte hållbar krävs åtgärder.

I Borgholms kommun återstår mycket arbete innan miljökvalitetsnormerna för kommunens vattenförekomster uppnås. Vatten är också en nyckelfråga för kommunens näringar (turism och jordbruk). Det är också viktigt att dricksvattenförsörjningen säkras så att vattenbrist inte uppstår som en följd av klimatförändringarna.

Det nya åtgärdsprogrammet för den kommande förvaltningscykeln (2021 - 2027) medför ett ökat kommunalt ansvar inom några områden. Detta kommer medföra utmaningar för kommunen inom gällande till exempel kompetensförsörjning och kostnader. Kommunen bedömer att det kommer bli svårt att genomföra åtgärdsprogrammet om inte statliga medel tillförs.

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Magnus Karlsson
Miljöstrateg

Beslutet skickas till

Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt
vattenmyndigheten.kalmar@lansstyrelsen.se

Handläggare
Magnus Karlsson
Miljöstrateg

Ert datum

Er beteckning

Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt

Yttrande - Samråd om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer 2021-2027

Borgholms kommun svarar på förslaget till nytt åtgärdsprogram med utgångspunkt från de delar av förslaget som kommunens ansvarsområden.

Borgholms kommun noterar att kommunernas uppdrag blir mer omfattande med det nya åtgärdsprogrammet. Arbetet med föreslagna åtgärder kräver både tid och rätt kompetens vilket gör utmaningen med komptensförsörjning till en viktig fråga som med fördel kan lyftas tydligare. Kommunen vill också framhålla vikten av att föreslagna åtgärder kan anpassas för respektive kommuns förutsättningar och behov.

Kommentarer på åtgärderna under rubriken: 2.1 Alla centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner

Åtgärd 1 – Planering
Åtgärden är ny och medför krav på att kommunen ska planera genomförandet av åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Utförandet ska vara strukturerat och integrerat i den ordinarie verksamheten. Åtgärden innebär även krav på samverkan med andra berörda myndigheter. En viktig del i planeringen är att avrinningsområdesperspektivet beaktas när det behövs.

Borgholms kommun anser att kraven som ställs på planeringen behöver förtydligas. Några frågor är:

- Behöver planeringen dokumenteras?
- När behöver avrinningsområdesperspektivet beaktas?

Åtgärd 2: Rapportering
Alla centrala myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner som omfattas av detta åtgärdsprogram ska senast i februari varje år, med början 2022, rapportera till Vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde kan uppfyllas och följas.

Borgholms kommun anser att avrapporteringskravet är rimligt så länge omfattningen och detaljgraden stannar på den nivå som nu gäller.

Kommentarer på åtgärderna under rubriken: 2.17 Kommunerna

Åtgärd 1: Vattenplanering
Kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas.

Borgholms kommun anser att tanken med en övergripande vattenplanering där man reglerar hur vattenfrågorna ska hanteras inom många olika verksamheter är god. Det är också bra att sammanställa de vattenaspekter som behöver beaktas i ett tillägg till översiktsplanen. Det kan underlätta att få in de lokala behoven i tillsynsarbetet. Åtgärden kommer medföra en ökad arbetsbörda för kommunerna. Att ta fram underlaget och sammanställa det i en plan är en del. Men också kravet på kontinuerlig uppdatering innebär att mer resurser kommer behövas. Det är redan i dagsläget svårt för kommunerna att klara kraven på tillsyn och åtgärder. Utan tillskott av statliga medel kommer många kommuner få svårt att uppfylla dessa krav. I synnerhet mindre kommuner som Borgholms kommun.

Åtgärd 2: Miljötillsyn
Kommunerna ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, förorenade områden samt jordbruk och annan verksamhet. Dessutom ska kommunen följa upp och säkerställa att åtgärder genomförs så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten följs.

Föreslagna åtgärder är tydliga och ligger inom det kommunala tillsynsansvaret. Åtgärderna innebär i korthet att kommunerna ska fortsätta utföra det tillsynsarbete man redan gör inom sitt ansvarsområde men det ska ske snabbare och riktas så att det utförs utifrån lokal vattenstatus i högre utsträckning än idag. En ökad tillsynstakt och hårdare krav på kommunala verksamheter som reningsverk och deponier kan medföra att ökade behov uppstår i andra delar av den kommunala organisationen. All tillsyn handlar i förlängningen om att skydda vatten. Borgholms kommun anser att det är nödvändigt att vattenfrågorna prioriteras inom den kommunala verksamheten. Samtidigt kommer högre krav leda till att:

- Kommunerna behöver mer resurser för tillsyn
- Kommunerna behöver mer resurser för att säkerställa att åtgärder genomförs där det är nödvändigt

Detta medför att andra delar av miljötillsynen kan behöva nedprioriteras om inte statliga medel tillförs för att hjälpa kommunerna klara de högre kraven.

Åtgärd 3: Dricksvattenskydd
Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Åtgärden innebär att allmänna och enskilda dricksvattentäkter skall skyddas. Kommunen ska också se över äldre vattenskyddsområden och vattenskyddsområden där det föreligger behov att revidera skyddsområdets avgränsningar och föreskrifter. Dessutom ska kommunerna bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden och säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

Borgholms kommun anser att åtgärden är oklar om vad som gäller kring tillsynen inom vattenskyddsområden. Enligt förslaget ska kommunerna bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden. I Borgholms kommun är länsstyrelsen tillsynsmyndighet över vattenskyddsområdena i kommunen. Borgholms kommun gör tillsyn på verksamheter inom vattenskyddsområden men inte på själva vattenskyddsområdet. Ansvaret för åtgärden behöver förtydligas. Om tillsynsansvaret överlämnas till kommunen krävs mer resurser för att klara den uppgiften.

Åtgärd 4: Fysisk planering
I detalj- och översiktsplaneringen ska kommunerna särskilt tydliggöra att miljökvalitetsnormerna för vatten är bindande och ska ligga till grund för planer och beslut. Kommunen skall också bevaka att lokala prioriteringar enligt översiktsplanen följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå inklusive skydd och restaurering av kustnära miljöer så att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. De regionala vattenförsörjningsplanerna ska också inarbetas i översiktsplanen. Åtgärden genomförs i samråd med länsstyrelserna, berörda kommuner inom avrinningsområdet. Kontinuerlig samverkan med Boverket är också viktigt.

Borgholms kommun anser att det är positivt att det ställs tydliga krav på att vattenfrågorna belyses i översiktsplanen. Kommunen anser vidare att det ger extra tyngd åt vattenförvaltningen att det lyfts fram att miljökvalitetsnormerna för vatten är bindande. Ett par möjliga problem finns dock med att belysa vattenfrågorna i översiktsplanen. För det första är den inte juridiskt bindande, och dessutom blir en översiktsplan på sikt inaktuell. Att ofta ta fram en ny översiktsplan medför en betydande kostnad.

Kommen ser ingen risk med att den regionala planeringen inarbetas i översiktsplanen eftersom de planerna ligger på en översiktlig och generell nivå som tar upp de största vattentäkterna som redan finns och som inte kommer förändras drastiskt på kort tid.

Slutligen ställer kommunen sig frågande till hur uppföljningsarbetet ska gå till, vem som ska ska göra det och vad händer om det inte fungerar? Denna del av åtgärdsprogrammet måste tydliggöras och om dessa uppgifter innebär ytterligare kostnader för kommunerna är det nödvändigt med ekonomiskt stöd till dem.

Samverkan mellan kommuner i samma avrinningsområde kan vara svårt eftersom arbetet gällande den översiktliga planeringen inte sällan är i olika fas, men icke desto mindre viktigt för att kunna hantera frågorna någorlunda lika. VISS är ett mycket bra verktyg, men svårnavigerat och med många olika ingångar i vattenarbetet. Frågan är om det gå att förfina?

Åtgärd 5: VA-plan inklusive dagvatten
Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten samt genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Arbetet ska ske sektorsövergripande och både VA- och dagvattenfrågorna skall behandlas i ett gemensamt dokument.

Borgholms kommun anser att det är positivt att åtgärden förtydligats sedan tidigare förvaltningsplaner och åtgärdsprogram. Att hantera både VA-frågorna tillsammans med dagvattenfrågorna medför många strategiska fördelar för kommunerna.

Åtgärd 6: Dioxiner från småskalig förbränning
Kommunerna ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning samt vidtaga de åtgärder som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten följs.

Borgholms kommun anser att det är viktigt att utsläpp av dioxiner minskar. Mer samverkan mellan berörda myndigheter är också positivt. En del av de förslag som ges på hur åtgärden kan genomföras är relativt hanterabara ur ekonomisk synvinkel. Exempelvis kan informationsinsatserna göras bättre utan att det medför stora ekonomiska konsekvenser. Även uppdatering av lokala ordningsföreskrifter med till exempel tidsbegränsning för när man får elda i detaljplanerade områden kan genomföras utan att det medför betydande kostnader. När det däremot kommer till åtgärder som kräver investeringar kommer det bli svårt för kommunen att genomföra sådana förändringar utöver de investeringsplaner som redan finns. Samma resonemang gäller utökad service för kommuninnevånarna som kostnadsfri bortforsling av trädgårdsavfall. En sådan åtgärd blir synnerligen kostsam för en kommun som Borgholm med många fritidshus.

Borgholms kommun
Tillväxtenheten, kommunledningsförvaltningen

Magnus Karlsson
Miljöstrateg

From: H-RB-Vattenmyndigheten
Sent: Fri, 30 Oct 2020 10:58:52 +0000
To: H-RB-Vattenmyndigheten
Subject: Samråd om vattenförvaltning 2021-2027
Attachments: Missiv Samråd om vattenförvaltning 2021-2027.pdf

Till länsstyrelser, kommuner, vattenråd och andra berörda aktörer i Södra Östersjöns vattendistrikt.

Den 1 november 2020 – 30 april 2021 genomför Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt samråd om hur sjöar, vattendrag, grundvatten och kustnära vatten ska förvaltas de kommande åren.

Följande handlingar ingår i samrådet:

- Förslag till förvaltningsplan (inklusive bilagor)
- Förslag till åtgärdsprogram (inklusive bilaga)
- Förslag till föreskrift med miljökvalitetsnormer
- Förslag till delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka

Till åtgärdsprogrammet hör också en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Samrådshandlingarna finns att ladda ner från vattenmyndigheternas webbplats från och med den 1 november: www.vattenmyndigheterna.se/samrad.

Detta meddelande skickas till kommuners och myndigheters officiella epostbrevlåda. Det behöver skickas vidare till flera olika funktioner inom kommunen, till VA-huvudmannen och till dem som ansvarar för fysisk planering, naturvård och tillsyn enligt miljöbalken. Observera att en kommun eller en länsstyrelse kan ingå i flera vattendistrikt och därmed få utskick från flera vattenmyndigheter.

Vattenmyndigheten behöver era synpunkter senast den 30 april 2021. Vi ser helst att ni använder det webbformulär som har tagits fram för att svara på samrådet. Det underlättar vår sammanställning och gör att vi enklare kan väga samman synpunkterna. Det finns möjlighet att lämna synpunkter på alla delar av materialet, men det är inte nödvändigt att svara på alla frågor. Välj ut de delar som din organisation känner er berörda av. Information om hur ni lämnar synpunkter, webbformulär och adresser hittar ni på webbplatsen: www.vattenmyndigheterna.se/samrad.

Notera också att vattenmyndigheten samråder särskilt om miljökvalitetsnormer för vattenförekomster som påverkas av vattenkraft. Detta samråd påbörjas 1 mars 2021 och avslutas 30 april 2021. I detta samråd gäller det påverkan från den vattenkraft som omprövas 2022–2024, enligt den nationella planen för miljöanpassning av vattenkraften, NAP.

Era synpunkter är viktiga för att de kommande årens vattenförvaltning ska baseras på ett genomarbetat och väl förankrat underlag.

Vänliga hälsningar

Irene Bohman
Vattenvårdsdirektör
Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt

Missiv

Samråd om vattenförvaltning i Södra Östersjöns vattendistrikt

Vad behöver göras för att det i framtiden ska finnas tillräckligt med vatten av god kvalitet? Det är en fråga för både ekosystemen och för samhället. Vi vill veta vad ni tycker. Välkommen att lämna synpunkter på våra förslag!

Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt har tagit fram förslag till förvaltningsplan, åtgärdsprogram, miljökvalitetsnormer och en delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka, inför vattenarbetet 2021–2027. Dessa förslag samråds under sex månader, 1 november 2020–30 april 2021. Synpunkter på samrådsdokumenten ska ha inkommit till Vattenmyndigheten **senast den 30 april 2021.**

Alla länder i Europeiska unionen arbetar sedan år 2000 med en gemensam vattenpolitik, som styrs av det så kallade vattendirektivet. Syftet med direktivet är att skydda och förbättra vattenkvaliteten i vattendrag, sjöar, grundvatten och kustnära havsområden. En viktig del i arbetet är att alla berörda, såväl myndigheter som organisationer, företag och privatpersoner, ska kunna vara delaktiga. Samrådet syftar till att samla in synpunkter från olika aktörer så att beslut kan fattas utifrån ett så brett underlag som möjligt. Med väl underbyggda och förankrade beslut har vi bättre förutsättningar att bevara och förbättra Sveriges vatten.

Det samråd som nu börjar har kungjorts i dagstidningar inom hela vattendistriktet. Samrådshandlingarna och mer information om samrådet finns på vattenmyndigheternas gemensamma webbplats: www.vattenmyndigheterna.se/samrad. Handlingarna finns också tillgängliga hos samtliga kommuner och länsstyrelser inom distriktet.

Under samrådsperioden genomförs andra samråd som berör Vattenmyndighetens arbete. Havs- och vattenmyndigheten samråder om förslag till åtgärdsprogram enligt havsmiljöförordningen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (se information på www.havochvatten.se/remiss-åph2020).

Kortare samrådstid för vatten med påverkan från vattenkraft

Regeringen beslutade om ”Nationell plan för omprövning av vattenkraft” (NAP) 25 juni 2020. Vattenmyndighetens arbete med översyn av vattenkraftens påverkan inklusive eventuella KMV-utpekanden och undantag följer prioriteringsordningen i den nationella prövningsplanen. För vissa vattenförekomster kommer därför samråd om miljökvalitetsnormer att starta senare och pågå kortare tid, från och med 1 mars 2021 till och med 30 april 2021. Denna kortare samrådstid gäller bara de vattenförekomster, både kraftigt modifierade (KMV) och naturliga, i avrinningsområden som påverkas av vattenkraft och som ska omprövas åren 2022–2024 enligt NAP. Normer för dessa vatten kommer att uppdateras och ingå i samrådet från den 1 mars 2021. En separat kungörelse gällande samrådstiden för dessa vattenförekomster kommer att publiceras februari 2021.

För de vattenförekomster som påverkas av vattenkraftsverksamheter som ska prövas senare än 2024 kommer översynen att göras senare. Det kommer att ske i god tid innan respektive

prövningstillfälle. Därför finns det i detta samråd bara schabloniserade förslag för de vattenförekomsternas miljökvalitetsnormer och KMV-utpekanden.

Detta material ingår i samrådet

Förslag till förvaltningsplan för Södra Östersjöns vattendistrikt

Förvaltningsplanen beskriver tillståndet hos vattnen i distriktet, hur vattnet övervakas och används. Vattnets kvalitet bedöms med hjälp av många faktorer och det samlade resultatet redovisas i Vatteninformationssystem Sverige (VISS). Förvaltningsplanen ger en bra överblick av vilka problem och risker som behöver åtgärdas i Södra Östersjöns vattendistrikt. Den blickar också framåt och pekar ut riktningen för förvaltningen av vattenmiljön i distriktet på både kort och lång sikt. Förvaltningsplanen för 2021–2027 är indelad i tio kapitel och nio bilagor.

Förslag till miljökvalitetsnormer för Södra Östersjöns vattendistrikt

Miljökvalitetsnormer säger vilken kvalitet ett vatten ska ha vid en viss tidpunkt och är målet för förbättringsåtgärderna i åtgärdsprogrammet. Normalt sett ska en vattenförekomst nå minst ”god status”. Ibland finns det dock anledning att göra undantag och tillåta att vattnet inte behöver nå upp till god status, eller att god status ska nås vid en senare tidpunkt. Förslagen till miljökvalitetsnormer som nu samråds finns i VISS: viss.lansstyrelsen.se. Kapitel 7 i förvaltningsplanen beskriver hur miljökvalitetsnormerna tagits fram.

Förslag till åtgärdsprogram för Södra Östersjöns vattendistrikt

I Åtgärdsprogrammet lämnar vi förslag på vad myndigheter och kommuner ska göra för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Dessa åtgärder är av administrativ art, vilket ofta innebär att myndigheter och kommuner i sin tur ställer krav på olika aktörer att vidta fysiska åtgärder som förbättrar vattenmiljön. Åtgärdsprogrammet beskriver även de samhällsekonomiska konsekvenserna av åtgärderna liksom de förväntade resultaten i miljön. Miljökonsekvensbeskrivningen finns i ett särskilt dokument och identifierar och beskriver den betydande miljöpåverkan som det kan medföra att genomföra åtgärdsprogrammet. Synpunkter som gäller miljökonsekvenserna kommer att beaktas vid beslut om att fastställa åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljökvalitetsnormer.

Förslag till delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka för Södra Östersjöns vattendistrikt

Delförvaltningsplanen innehåller en beskrivning av de tilltagande problemen med vattenbrist. Vad är det som orsakar vattenbrist och vilka effekter ger det i samhället? Planen beskriver vad som sker för att åtgärda och förebygga problemen och innehåller förslag till ytterligare åtgärder, utöver de som finns i distriktets åtgärdsprogram för vatten. Vi beskriver även kort på vilket sätt vi hoppas kunna utveckla dokumentet och därför är vi särskilt angelägna om att få synpunkter och förslag på förbättringar som hjälp i det arbetet.

Underlagsmaterial till samrådet

I Vatteninformationssystem Sverige (VISS) kan du hitta mycket av det underlag som Vattenmyndigheten har använt för att ta fram samrådshandlingarna. Bland annat finns

förslag på vilka fysiska åtgärder som kan vidtas var, men det är viktigt att tänka på att även andra åtgärder mycket väl kan vara aktuella. Huvudsaken är att normerna följs.

Samrådsmöten

Vattenmyndigheten planerar att anordna samrådsmöten. På www.vattenmyndigheterna.se finns mer information. På grund av pandemisituationen som råder när detta skrivs så är planen att Vattenmyndigheten genomför de flesta samrådsmöten digitalt. Det kan bli aktuellt att kombinera digitala möten med fysiska. Mer information om detta kommer senare.

Lämna synpunkter digitalt

Alla som vill får lämna synpunkter på våra förslag!

Vattenmyndigheten kommer att sammanställa alla inkomna synpunkter och bedöma vilka eventuella förändringar som behöver göras. Exempelvis kan det vara någon fråga vi behöver arbeta mer med, eller om något behöver förtydligas. Vattendelegationen inom respektive distrikt kommer sedan att besluta om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för vattenarbetet 2021–2027.

Era synpunkter ska ha inkommit till Vattenmyndigheten **senast 30 april 2021**. Information om hur ni lämnar synpunkter hittar du på www.vattenmyndigheterna.se/samrad. Följ instruktionerna på websidan. Under varje rubrik finns handlingar för alla fem vattendistrikten. Klicka vidare in på Södra Östersjöns vattendistrikt. Ni kan tycka till om hela eller delar av samrådsmaterialet.

I slutet av detta missiv finns en lista över samrådsinstanser som har fått särskild inbjudan att delta i samrådet. Samrådet skickas även för kännedom till universitet och högskolor samt större bransch- och intresseorganisationer i distriktet.

Har du inte tillgång till internet går det bra att skicka in dina handlingar med vanlig post. Det är viktigt att du anger diarienumret så att vi vet att ditt svar gäller just vårt vattendistrikt. Vi uppskattar om dina synpunkter kan följa samrådsdokumentets disposition. Adressen är:

Länsstyrelsen Kalmar län
Samrådssvar dnr 537-9478-2020
Att: Vattenmyndigheten i Södra Östersjön
391 86 Kalmar

Tillsammans värnar vi vattnets värden!

Peter Sandwall
Ordförande i vattendelegationen för Södra Östersjöns vattendistrikt

Sändlista

Regeringskansliet

Finansdepartementet
Miljödepartementet
Näringsdepartementet

Domstolar

Högsta domstolen
Högsta förvaltningsdomstolen
Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätt
Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt, Nacka tingsrätt och Vänersborgs tingsrätt

Centrala myndigheter

Bergsstaten
Boverket
Energimyndigheten
Folkhälsomyndigheten
Försvarsinspektören för hälsa och miljö
Försvarsmakten, Högkvarteret
Havs- och vattenmyndigheten (HaV)
Jordbruksverket
Kammarkollegiet
Kemikalieinspektionen
Kustbevakningen
Lantmäteriet
Livsmedelsverket
Läkemedelsverket
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Naturvårdsverket
Naturhistoriska riksmuseet
Riksantikvarieämbetet
Sametinget
Sjöfartsverket
Skogsstyrelsen
SMHI
Socialstyrelsen
Statens geotekniska institut
Svenska Kraftnät
Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)
Tillväxtverket
Trafikverket
Transportstyrelsen

Länsstyrelser

Länsstyrelsen Blekinge län
Länsstyrelsen Gotlands län
Länsstyrelsen Jönköpings län
Länsstyrelsen Kalmar län
Länsstyrelsen Kronobergs län
Länsstyrelsen Skåne län
Länsstyrelsen Östergötlands län

Regioner

Region Blekinge
Region Gotland
Regionförbundet Jönköpings Län
Region Örebro län
Region Kronoberg
Region Östergötland
Region Skåne
Region Kalmar

Kommuner

Alvesta kommun
Aneby kommun
Askersunds kommun
Bjuvs kommun
Borgholms kommun
Boxholms kommun
Bromölla kommun
Burlöv kommun
Eksjö kommun
Emmaboda kommun
Eslövs kommun
Finspångs kommun
Gotlands kommun
Habo kommun
Hallsbergs kommun
Helsingborgs kommun
Hjo kommun
Hultsfreds kommun
Hässleholms kommun
Höganäs kommun
Högsby kommun
Hörby kommun
Höör kommun
Jönköpings kommun
Kalmar kommun
Karlsborgs kommun
Karlshamns kommun
Karlskrona kommun
Kinda kommun
Kristianstad kommun
Kävlinge kommun
Landskrona stad
Laxå kommun
Lessebo kommun
Linköpings kommun
Ljungby kommun
Lomma kommun
Lund kommun
Malmö stad
Markaryds kommun
Mjölby kommun
Motala kommun
Mullsjö kommun
Mönsterås kommun
Mörbylånga kommun
Norrköpings kommun
Nybro kommun
Nyköpings kommun
Nässjö kommun
Olofströms kommun
Osby kommun
Oskarshamns kommun
Oxelösund kommun
Perstorps kommun
Ronneby kommun
Simrishamns kommun
Sjöbo kommun
Skurups kommun
Staffanstorps kommun
Svalövs kommun
Svedala kommun
Sävsjö kommun
Söderköping kommun
Sölvesborg kommun
Tibro kommun
Tidaholms kommun
Tingsryds kommun
Tomelilla kommun
Torsås kommun
Tranås kommun
Trelleborg kommun
Töreboda kommun
Uppvidinge kommun
Vadstena kommun
Vaggeryds kommun
Valdemarsviks kommun
Vellinge kommun
Vetlanda kommun
Vimmerby kommun
Värnamo kommun
Västerviks kommun
Växjö kommun
Ydre kommun
Ystad kommun
Åtvidabergs kommun
Älmhults kommun
Ödeshög kommun
Örkelljunga kommun
Östra Göinge kommun

Vattenråd

Alsteråns vattenråd
Blekingekustens vattenråd
Botorpsströmmens vattenråd
Bräkneåns vattenråd
Emåförbundet
Finspångsåarnas vattenråd
Gothems vattenråd
Grundvattenrådet för Kristianstadsslätten
Hagbyåns och Halltorpsåns vattenråd
Helgeå vattenråd
Höjeå vattenråd
Kävlingeåns vattenråd
Ljungbyåns vattenråd
Marströmmens vattenråd
Mieåns vattenråd
Mörrumsåns vattenråd
Nedre Motala Ströms och Bråvikens vattenråd
Nordvästra Gotlands vattenråd
Norra Möre vattenråd

Rååns vattenråd
Saxån- Braåns vattenråd
Segeåns vattendragsförbund och vattenråd
Skräbeåns vattenråd
Skärgårdens vattenråd
Snoderåns vattenråd
Storån
Stångåns vattenråd
Svarteåns vattenråd
Svartån-Sommens vattenråd
Söderköpingsån och Slätbaken
Tjust vattenråd
Vattenråd Bruatorpsån-Grisbäcken-Brömsebäcken
Vattenråd för Sydvästra Skåne
Vattenrådet för Lyckebyån, Sillertorpsån, Nättrabyån m fl mindre vattendrag
Vattenrådet Nybroån, Kabusaån och Tygeå
Vindåns vattenråd
Viråns vattenråd
Vätternvårdsförbundet
Ölands vattenråd
Österlens vattenråd
Östra Gotlands vattenråd
Övre Motala ströms vattenråd
Norra Gotlands vattenråd
Västra Gotlands vattenråd
Södra Gotlands vattenråd
Närsåns vattenråd

§ 94 Dnr B 2021-000477 BN

BN 2021/477 Betänkande av Utredande om översyn av strandskyddet

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar

att föreslå kommunstyrelsen i Borgholms kommun yttrar sig enligt följande:

Borgholms kommun har tagit del av regeringens utredning över ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78) och har följande synpunkter på förslaget. Kommunen anser att de förslag på ändringar utredningen föreslår till viss del kan innebära att strandskyddslagen blir tydligare än nu gällande lagstiftning. Kommunen anser att det är bra att vissa frågor utreds mer ingående för att få ett mer enhetligt strandskydd. Stränderna med dess naturmiljöer och tillgång för friluftslivet är viktiga instrument för bland annat besöksnäringen och ska inte privatiseras.

Utökat strandskydd

Ta bort det utökade strandskyddet som gäller 100 – 300 meter och ersättas med prövning av lokala områden där man ser att behovet finns av utökat skydd

Befolkningstätheten och exploateringen av stränder varierar

Kommunen håller med förslaget om att en ökad differentiering bör genomföras lokalt och regionalt. Kommuner och länsstyrelser har bäst kunskap om de lokala och regionala förhållandena. Därför bör också besluten fattas av lokala och regionala myndigheter.

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Kommunen ställer försiktigt sig positiv till att strandskydd inte ska gälla vid insjöar/våtmarker om vattenytan är 1 hektar eller mindre eller vid vattendrag som är 2 meter eller smalare. Utgången vid en sådan bedömning måste dock vara att det är påvisat att värden för friluftsliv och naturvärden saknas. I vissa fall kan det räcka med ett mindre skyddsavstånd vid småvatten som 20-30 m för att tillgodose syftet vid dessa vatten. Ett klargörande vad som gäller vid småvatten efter genomgång, kan underlätta vidare handläggning av strandskyddsärenden. Det är viktigt att översynen av småvatten görs med jämna mellanrum, till exempel i ett 15-20 års perspektiv, eftersom vattendrag och småvatten i ett längre perspektiv kan ändra betydelse för syftet med strandskyddslagen.

Kommunen vill påpeka att det pågår många vattenvårdsprojekt som ska bidra till att hålla kvar vatten på land, istället för som nu med avrinning till Östersjön. I ett sådant projekt där vattenytan i en våtmark ska höjas eller vatten fördröjas, är det ofta lämpligt att hålla ett skyddsavstånd mellan vatten och ny bebyggelse eller anläggningar. En höjd vattenyta innebär även att växt- och djurlivets livsmiljöer flyttar på sig upp mot land.

Utifrån ovanstående när det gäller småvatten, ska områden som har särskild betydelse för något av strandskyddets syften behållas eller minskas till mellan 20-30 m.

Övriga småvatten där det bedöms att det inte finns några värden för strandskyddets syften bör skyddet tas bort.

Kommunen ställer sig positiv till att dammar som ska tillgodose lantbrukens behov eller dammar inom anläggningar som golfbanor och parker mm inte ska omfattas av strandskydd. Noteras bör att även vatten anlagda efter 1975 kan inneha höga naturvärden.

Ett mer differentierat strandskydd

Kommunen noterar att gällande bestämmelser om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) ska avskaffas. Kommunen noterar att det är positivt att det går att ansöka hos länsstyrelsen att strandskyddet kan upphävas i en översiktsplan, helt eller delvis inom ett landsbygdsområde, om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda. Utredningen föreslår kriterier för landsbygdsområden som säger att det ska vara områden som har god tillgång till obebyggd mark, inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse, och inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Kommunen instämmer med bedömningen att klimatförändringarna medför behov av klimatanpassningsåtgärder som kan motivera en differentiering av strandskyddet för vissa områden. Möjligheten att meddela dispens för åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra är en positiv ändring i lagstiftningen. Vidare menar kommunen att det lokala inflytandet förstärks, så att större hänsyn kan tas till det specifika området.

Kommuner som har företag med stor andel i besöks- och turismnäring måste ges möjlighet att kunna utvecklas i strandnära lägen.

Strandskyddet bör bli mer förutsägbart och enklare att administrera

Kommunen delar bedömningen att en heltäckande digitalisering skulle bidra till att göra strandskyddet mer transparent, förutsägbart och rättssäkert. Det kan göra det enklare att ändra gamla beslut om strandskyddets omfattning.

Kommunen håller med om att det borde införas ett tillägg i lagstiftningen för att minska tolkningsutrymmet och undanröja ett hinder för kommunernas detaljplanering.

Effektivare tillsyn inom strandskyddade områden

Kommunen anser att en rättvis tillämpning av strandskyddsreglerna och tillsyn av efterlevnaden är viktiga faktorer för att skyddet ska uppfattas som legitimt.

Ekonomiska och andra konsekvenser

Kommunen anser att det är positivt att förslagen innebär ett ökat lokalt inflytande, eftersom det är kommunerna som ska kunna ansöka om att upphäva strandskydd helt eller delvis i landsbygdsområden.

Ärendebeskrivning
Borgholms kommun har av Miljödepartementet fått att yttra sig om ett betänkande rörande förändringar av strandskyddet:

Tillgängliga stränder – ”ett mer differentierat strandskydd” (SOU 2020:78)

Sista svarsdag till regeringsdepartementet är 2021-05-04.

Beslutet skickas till: m.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.s

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse, 2021-04-15
Yttrande, 2021-04-07
Bilaga , 2021-04-07
Yttrande, 2021-04-07

Dagens sammanträde
Ordförande tackar för bra arbete med granskningen.

Beslut skickas till
Beslutet skickas till kommunstyrelsen

Dnr B 2021-000477 Ankom 2021-04-07

Tillgängliga stränder

– ett mer differentierat strandskydd

Betänkande av
Utredningen om översyn av strandskyddet

Stockholm 2020

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2020:78

SOU och Ds kan köpas från Norstedts Juridiks kundservice.
Beställningsadress: Norstedts Juridik, Kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@nj.se
Webbadress: www.nj.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Norstedts Juridik AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.
Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).
En kort handledning för dem som ska svara på remiss.
Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2020

ISBN 978-91-38-25127-0
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Miljödepartementet Isabella Lövin

Den 4 juli 2019 bemyndigade regeringen chefen för Miljödepartementet att ge en särskild utredare i uppdrag att se över strandskyddet. Regeringen beslutade samtidigt om kommittédirektiv för utredningen (dir.2019:41).

Chefen för Miljödepartementet, statsrådet Isabella Lövin förordnade samma dag samhällsplaneraren Catharina Håkansson Boman att vara särskild utredare. Utredningen har antagit namnet Utredningen om översyn av strandskyddet (M 2019:01).

Som experter förordnades från och med den 28 november 2019 enhetschefen Sofie Adolfsson Jörby, kommunstyrelseordföranden Robert Bernhardsson, chefsjuristen Sven Boberg, hydrologen Anna Eklund, juristen Olof Ekström, äganderättsexperten Erik Evestam, professor Lena Gipperth, departementssekreteraren Linn Gloppestad, f.d. justitierådet Torgny Håstad, chefsjuristen Lena M Johansson, avdelningschefen Louise Karlberg, förbundsjuristen Johan Larsson, förbundsdirektören Thomas Lennartsson, strategen Lizah Lund, chefsjuristen Stefan Lundin, departementssekreteraren Erika Nilsson, kanslirådet Lina Oskarsson, departementssekreteraren Gunilla Renbjer, departementssekreteraren Linnea Rosenlöf Nilsson, hovrättsrådet Johan Svensson, naturvårdsdirektören Sven Swedberg, utredaren Erik Törnblom och handläggaren Fredrik Werling. Departementssekreteraren Roger Lind förordnades som expert från den 17 januari 2020. Avdelningschefen Therese Jacobson förordnades som expert från den 31 januari 2020.

Den 17 januari 2020 entledigades Linn Gloppestad som expert och den 31 januari 2020 entledigades Louise Karlberg som expert.

Mellan den 22 augusti 2019 och 30 november 2020 har landskapsarkitekten Per-Magnus Nilsson varit huvudsekreterare. Som sekre-

terare anställdes från och med den 16 oktober 2019 juristen Johanna Wiberg Ersborg, som varit förhindrad att delta i arbetet sedan oktober 2020. Som sekreterare anställdes juristen Åsa V. Johansson från och med den 1 januari 2020. Som sekreterare anställdes från den 14 september 2020 direktören Bengt Nyman.

Utredaren överlämnar härmed betänkandet *Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd*, SOU 2020:78. Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i december 2020

Catharina Håkansson Boman

/Per-Magnus Nilsson
Johanna Wiberg Ersborg
Åsa V Johansson
Bengt Nyman

Innehåll

Sammanfattning **13**

1 Författningsförslag **29**

1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken 29

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken 35

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:75) om ändring i miljöbalken 36

1.4 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) 37

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. 40

2 Utredningens uppdrag och arbete **45**

2.1 Utredningens uppdrag 45

2.2 Våra utgångspunkter 46

2.3 Några reflektioner om vårt uppdrag 49

2.4 Utredningens arbetsformer 52

2.5 Betänkandets disposition och redaktionella kommentarer 58

3 Strandskyddsreglerna **61**

3.1 Strandskyddets historiska framväxt 61

3.1.1 Den första strandskyddslagstiftningen 61

3.1.2 Det generella strandskyddet infördes genom naturvårdslagen ... 62
3.1.3 Differentiering av strandskyddet ... 63
3.1.4 Förutsättningar för dispens i områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen ... 68
3.1.5 Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag ... 74

3.2 Strandskyddets syften och förbud ... 76
3.2.1 Var gäller strandskydd? ... 76
3.2.2 Strandskyddets syften ... 77
3.2.3 Förbuden inom strandskyddsområde ... 78
3.2.4 Undantag för areella näringar ... 79
3.2.5 Undantag för komplementbyggnader ... 80

3.3 Strandskyddet kan upphävas och åtgärder kan medges dispens ... 81
3.3.1 Generella förutsättningar för att upphäva strandskydd eller medge dispens ... 82
3.3.2 Tillämpning av de generella särskilda skälen ... 83
3.3.3 Förutsättningar för att upphäva strandskydd och medge dispens inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen ... 88
3.3.4 Tillämpningen inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen ... 93
3.3.5 Intresseprövning ... 100
3.3.6 Fri passage och tomtplatsavgränsning ... 103

3.4 Beslut om att upphäva strandskyddet och medgivna dispenser ... 103
3.4.1 Redan ianspråktagen mark vanligaste skälet ... 105
3.4.2 Dispenser avser oftast komplementbyggnader och tillbyggnader ... 106
3.4.3 Statlig överprövning av dispensbeslut ... 107

3.5 Tillsyn ... 109
3.5.1 Avgifter för tillsyn ... 110
3.5.2 Tillsyn inom strandskyddade områden ... 110

3.6 Fastighetsbildning och strandskydd ... 112

4 Miljö- och landsbygdspolitiken viktiga utgångspunkter vid en förändring av strandskyddet 115

4.1 Den svenska landsbygdspolitiken 116
4.1.1 Målen för den svenska landsbygdspolitiken 116
4.1.2 Näringsverksamhet och företagande i landsbygder 119
4.1.3 Attraktiva bostäder och finansieringsförutsättningar för byggandet 121

4.2 Miljökvalitetsmålen och förutsättningarna för friluftsliv, djur- och växtliv 128
4.2.1 Ett rikt växt- och djurliv 129
4.2.2 Hav i balans samt levande kust och skärgård..... 130
4.2.3 Levande sjöar och vattendrag..... 134
4.2.4 Myllrande våtmarker 137
4.2.5 God bebyggd miljö..... 137
4.2.6 Grundvatten av god kvalitet 138
4.2.7 Etappmål för Biologisk mångfald och Hållbar stadsutveckling 139
4.2.8 Målen för friluftslivspolitiken..... 140

4.3 Utredningens slutsatser..... 141

5 Befolkningsutveckling och exploatering av stränderna . 143

5.1 Befolkningsutveckling och befolkningstäthet 144
5.1.1 Stora variationer i både tätbefolkade och glesbefolkade kommuner 145
5.1.2 De mest tätbefolkade kommunerna finns i Stockholms län..... 146
5.1.3 De mest glesbefolkade kommunerna finns i de nordligaste länen 146
5.1.4 Många bor i städer och utmed kusten..... 147

5.2 Tätorter och exploateringstryck 149
5.2.1 Vad är en tätort? 150

5.3 Exploatering av stränderna..... 152
5.3.1 Skillnader och likheter mellan storstadslänen och de nordligaste länen..... 160

5.3.2 De mest och de minst exploaterade kommunerna ... 161
5.3.3 Fastlandskusten är generellt sett den mest exploaterade strandtypen ... 163
5.3.4 Liten ökning generellt av exploateringsgraden sedan 2013 ... 165
5.3.5 Exploateringsgrad vid fastlandskusten och på havsöar ... 167
5.3.6 Exploateringsgrad vid sjöar och vattendrag ... 168
5.3.7 Behov av nybyggnad av bostäder ... 171

5.4 Exploateringstryck ... 173

5.5 Utredningens slutsatser ... 175

6 Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort ... 179

6.1 Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort ... 180
6.1.1 Gällande bestämmelser ... 180
6.1.2 Vilka är problemen? ... 181
6.1.3 Utredningens överväganden ... 182
6.1.4 Utredningens förslag ... 186

6.2 Strandskydd vid anlagda vatten ... 189
6.2.1 Gällande bestämmelser ... 189
6.2.2 Bakgrund och problem ... 190
6.2.3 Utredningens överväganden och förslag ... 192

6.3 Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller ... 195
6.3.1 Var gäller strandskyddet och hur tillämpas det? ... 196
6.3.2 Alternativa möjligheter ... 199
6.3.3 Utredningens överväganden och förslag ... 201

6.4 Enklare att ändra gamla förordnanden om strandskyddets omfattning ... 203
6.4.1 Bakgrund ... 203
6.4.2 Problembeskrivning och behovet av klarlägganden och ändringar ... 204

6.4.3 Utredningens överväganden och förslag 205

6.5 Strandskydd och äldre planer 206
6.5.1 Gällande rätt 206
6.5.2 Bakgrund och problem 206
6.5.3 Utredningens överväganden, bedömning och förslag 210

6.6 Undantaget för de areella näringarna 211
6.6.1 Gällande rätt 212
6.6.2 Frågor som framförts till utredningen 213
6.6.3 Utredningens överväganden och bedömning 215

6.7 Utvidgning av strandskyddet 217
6.7.1 Gällande rätt och bakgrund 217
6.7.2 Utredningens bedömning 219

7 Ett mer differentierat strandskydd 221

7.1 Hinder för att bygga i landsbygdsområden 222
7.1.1 LIS-bestämmelserna har inte fått avsedd effekt 222
7.1.2 Systemet är inte tillräckligt effektivt 223

7.2 Några inledande utgångspunkter för förslagen 225
7.2.1 Starkare koppling till strandskyddets syften 225
7.2.2 Ett lokalt och regionalt perspektiv 225
7.2.3 Fri passage är grundläggande 226
7.2.4 Våra förslag underlättar byggande på landsbygd, men bara utifrån strandskyddsbestämmelserna 226

7.3 Två alternativa sätt att underlätta byggandet inom landsbygdsområden 227
7.3.1 Gällande bestämmelser 228
7.3.2 Problem med nuvarande bestämmelser 229
7.3.3 Överväganden om möjliga lösningar 233
7.3.4 Utredningens överväganden och förslag 235
7.3.5 Upphäva strandskyddet i landsbygdsområden 237
7.3.6 Redovisa landsbygdsområden i översiktsplan 241

7.4 Kriterier för landsbygdsområden 242
7.4.1 Gällande bestämmelser 242

7.4.2 Problem med dagens bestämmelser 243
7.4.3 Utredningens överväganden 246
7.4.4 Förslag om kriterier för landsbygdsområden 248

7.5 Särskilda skäl för dispens i landsbygdsområden 257
7.5.1 Gällande bestämmelser 257
7.5.2 Bestämmelserna försvårar byggande av bostäder 257
7.5.3 Utredningens överväganden 258
7.5.4 Utredningens förslag 262

7.6 Stärkt skydd i vissa områden 265
7.6.1 Gällande bestämmelser 266
7.6.2 Problem 268
7.6.3 Utredningens överväganden 270
7.6.4 Utredningens förslag 274

7.7 Enklare att vidta klimatanpassningsåtgärder 276
7.7.1 Gällande bestämmelser 276
7.7.2 Bakgrund och problem 277
7.7.3 Utredningens överväganden och förslag 278

8 Effektivare tillsyn inom strandskyddade områden 281

8.1 Ökad och mer effektiv tillsyn 281
8.1.1 Gällande rätt 282
8.1.2 Erfarenheter från strandskyddstillsynen 283
8.1.3 Skärpta regler och ökade åtgärder för miljötillsyn 286
8.1.4 Mer resurser för vägledning och utbildning 287

9 Ikraftträdande och genomförande 289
9.1.1 Ikraftträdande 289
9.1.2 Genomförande 290

10 Ekonomiska och andra konsekvenser 295

10.1 Vilka är kraven på en konsekvensanalys och hur har den genomförts? 296
10.1.1 Redovisning enligt kommittéförordningen 296

10.1.2 Redovisning enligt förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning 297
10.1.3 Redovisning enligt utredningens direktiv 298

10.2 Problembild och syfte med förslagen 299

10.3 Alternativa lösningar 300
10.3.1 Nollalternativet 300
10.3.2 Övervägda alternativ som valts bort 303

10.4 Vilka berörs av förslagen? 304

10.5 Kostnader och andra konsekvenser för staten, kommuner och regioner 304
10.5.1 Länsstyrelsen 305
10.5.2 Naturvårdsverket 310
10.5.3 Kommunerna 312
10.5.4 Regionerna 315
10.5.5 Boverket 315
10.5.6 Lantmäteriet 316
10.5.7 Finansiering av våra förslag 316

10.6 Konsekvenser för företag och enskilda 317
10.6.1 Företag 317
10.6.2 Konsekvenser för enskilda 323

10.7 Övriga konsekvenser 326
10.7.1 Konsekvenser för djur-, växt- och friluftsliv 326
10.7.2 Konsekvenser för samhällets motståndskraft mot klimatförändringar 335
10.7.3 Konsekvenser för nuvarande och framtida behov för dricksvattenförsörjning 335
10.7.4 Konsekvenser för landsbygdsutvecklingen 337
10.7.5 Konsekvenser för strandskyddet vid upphävande av äldre planer 340
10.7.6 Förslagens påverkan på den kommunala självstyrelsen 341
10.7.7 Konsekvenser för Sveriges anslutning till Europeiska unionen 343
10.7.8 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män 344

10.7.9 Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen ... 344
10.7.10 Betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet ... 344
10.7.11 Behöver särskilda hänsyn tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och behovet av informationsinsatser? ... 345
10.7.12 Hur de föreslagna åtgärderna kan utvärderas ... 345

10.8 Utredningens slutsatser ... 345

11 Författningskommentar ... 347

11.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken ... 347

11.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ... 363

11.3 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) ... 363

11.4 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ... 366

Särskilda yttranden ... 371

Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2019:41 ... 407

Bilaga 2 Strandnära bebyggelse ... 419

Sammanfattning

Vårt uppdrag har varit att föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet i miljöbalken görs om i grunden. Det ska ske genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck.

Det ska bli enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Förslagen ska på det sättet syfta till att förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck.

Förslagen ska också syfta till att bibehålla eller förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden.

Uppdraget ska ses mot bakgrund av de utvärderingar av lagstiftningen som har skett under det senaste årtiondet. Strandskyddet har utvärderats grundligt med avseende bland annat på hur effektivt de reformer som genomfördes 2009/2010 har bidragit till landsbygdsutveckling. De så kallade LIS-reglerna har utvärderats gemensamt av Naturvårdsverket och Boverket. Även Boverkets uppföljning av tillämpningen av plan- och byggnadslagstiftningen som genomfördes 2015 behandlade landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Strandskyddsdelegationen hade i uppdrag att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats när det gäller frågor som berör tillämpningen av strandskyddsreglerna. Delegationen konstaterade 2015 att den intention som låg bakom förändringen 2009 inte hade fått full effekt. Den innebar bland annat fortsatt restriktivitet i exploaterade områden och lättnader i skyddet där det fanns god tillgång på oexploaterade strandområden. Delegationen identifierade en rad problemområden som utformningen av skälen för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet. Strandskyddsdelegationen identifierade också svårigheter som rör en nationellt enhetlig

kartredovisning av strandskyddet och samordning mellan dispensprövning och fastighetsbildning. Delegationen beskrev dessa problemområden mer i detalj och pekade på behovet av en översyn av reglerna.

I direktiven till vår utredning har regeringen angett att en differentiering av strandskyddet som tar hänsyn till variationer i landet och inom en kommun är en förutsättning för en tillförlitlig och förståelig reglering. Vi ska analysera behovet av kunskapsunderlag om lokala förhållanden som har betydelse för ett differentierat, effektivt, ändamålsenligt och legitimt strandskydd och kan uppfylla strandskyddets syften. Vi ska lämna förslag om hur detta behov kan tillgodoses.

Dagens reglering i miljöbalken behöver ändras eller kompletteras så att olika områdens varierande skyddsbehov får genomslag. För att balansera de olika intressen som berörs behövs enligt direktivet en väl avvägd differentiering med fortsatt starkt strandskydd i områden som redan är starkt exploaterade. Vi ska analysera hur effektivt olika typer av regleringar bidrar till berörda intressen och ökar det lokala inflytandet, utan att strandskyddets syften riskeras.

Vad är strandskydd?

Strandskydd är nära förknippat med den svenska allemansrätten, som numera är stadfäst i våra grundlagar. Strandskyddslagstiftningen har sitt ursprung från 1950-talet och syftade till att trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv vid hav, insjöar och vattendrag för allmänheten. I förarbetena till strandlagen framhölls bland annat att rätt till ökad semester gjorde att fler utnyttjade allemansrätten. Strandskyddet infördes som ett skydd för allemansrätten, för att de som inte ägde någon strandfastighet skulle kunna nyttja strandområdena.

Enligt strandlagen gällde strandskyddet inte överallt i Sverige. Länsstyrelsen fick utse områden där strandskydd skulle gälla. Områdena fick omfatta land- och vattenområden högst 300 meter från strandlinjen. Områden som ingick i fastställda planer kunde inte omfattas av strandskydd. Inom strandskyddade områden rådde förbud mot nybyggnad, ändring av byggnad samt grävnings- eller andra förberedelsearbeten. Tillstånd (dispens) till bebyggelse kunde läm-

nas. Förbuden gällde inte bebyggelse som behövdes för försvaret, de areella näringarna eller den allmänna samfärdseln.

Strandlagen ersattes 1965 av naturvårdslagen. Under 1960-talet och början av 1970-talet skedde en omfattande expansion av fritidshusbebyggelse, framför allt i tätortsnära stränder längs kusterna. Strandskyddade områden hade inte kommit till stånd i tillräcklig omfattning för att bevara värdefulla stränder för allmänheten. Dispens hade lämnats i förhållandevis stor utsträckning. Det bidrog till att strandskyddet skärptes 1975 och började gälla i hela Sverige. Det blev generellt.

Av naturvårdslagen framgick att strandskyddet gällde vid havet, insjöar och vattendrag för att åt allmänheten trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv. Skyddet skulle nu som huvudregel gälla 100 meter från strandlinjen, med möjlighet för länsstyrelsen att utöka det upp till 300 meter. Skyddet gällde såväl på land som i vattnet. En annan ändring var att strandskyddet även skulle gälla inom nya planområden, men det infördes samtidigt en möjlighet att upphäva skyddet i planerna.

Strandområden som ingick i äldre, redan fastställda planer skulle inte omfattas av strandskydd enligt den nya lagen. Denna bestämmelse överfördes i huvudsak oförändrad till miljöbalken vid dess tillkomst 1999.

Förbuden inom strandområden utvidgades till att avse även anläggning eller anordning där mark tas i anspråk som hindrade eller var avhållande för allmänheten. Förbudet kom då även att omfatta exempelvis vägar, anläggningar för camping och sport med mera. Dispens kunde lämnas om det fanns särskilda skäl. Dagens motsvarighet till tomtplatsbestämning infördes, det vill säga att vid dispensgivning skulle det bestämmas i vilken utsträckning mark fick tas i anspråk för en fastighet. Undantagen från förbuden avskaffades för försvarets och den allmänna samfärdselns anläggningar.

Strandskyddet är i dag differentierat när det gäller omfattning, vilka åtgärder som omfattas av förbuden inom strandskyddsområde och förutsättningarna för dispens. När strandskyddet blev generellt fick länsstyrelsen bestämma att strandområde som uppenbarligen saknade betydelse för bad och friluftsliv inte skulle omfattas av strandskydd. Genom den möjligheten kunde strandskyddets omfattning differentieras.

År 1994 fick strandskyddet ytterligare ett syfte. Det tillkom för att bevara goda livsvillkor för växter och djur. Även efter denna ändring fick länsstyrelsen bestämma att ett strandområde som uppenbart saknade betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skulle omfattas av skyddet. I samband med lagändringen infördes även en bestämmelse som innebar att länsstyrelsen skulle ompröva tidigare förordnanden om områden som inte skulle omfattas av strandskydd utifrån den nya lydelsen.

År 2009 ändrades lagstiftningen och bestämmelserna specificerades så att länsstyrelsen *i det enskilda fallet* får besluta att upphäva strandskyddet i ett område om det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Ändringarna innebar att det inte längre blev möjligt att upphäva strandskyddet genom generella föreskrifter. Samtidigt avskaffades länsstyrelsens möjlighet att meddela föreskrifter om att strandskydd inte skulle gälla. Därmed avskaffades även länsstyrelsens möjlighet att återinföra strandskyddet.

11 av 21 länsstyrelser har med stöd av lagstiftningen beslutat att undanta områden från strandskyddet. Undantagsbesluten som är uppbyggda på olika sätt i de 11 länen, utgör en viktig utgångpunkt för utredningens förslag, eftersom de är en pusselbit för att förstå hur strandskyddsreglerna tillämpas och var strandskydd gäller i dag. Sammanfattningsvis är strandskyddet upphävt för de flesta små sjöar och vattendrag i de 11 län som har undantagit områden från strandskydd. Men det saknas i dag en fullständig digitalisering av besluten, vilket gör det svårt att få en överblick av dess fulla omfattning. Vissa län har digitaliserat strandskyddet där undantagna områden har beaktats. Andra län använder fortfarande respektive karta i dess tryckta version.

De 11 undantagen ger olika förutsättningar mellan länen. Såväl högexploaterade som lågexploaterade län tillämpar dessa undantag. Att undantagen ofta baseras på gamla, tryckta kartor som inte uppdaterats gör också att tillämpningen försvåras och det kan bli otydligt var strandskyddet gäller eller inte.

Sedan 1990-talet har flera utredningar genomförts och förslag lämnats för att differentiera strandskyddet. Förslagen har alla på olika sätt handlat om var i landet som lättnader i strandskyddet skulle kunna gälla. En utmaning har genomgående varit att finna en ändamålsenlig indelning. Olika varianter har övervägts. Det har varit

fråga om glesbygder, vissa län, vissa kommuner och landsbygder. År 2009 infördes också bestämmelser om differentiering av strandskyddet. Ändringarna syftade å ena sidan till att införa lättnader i strandskyddet för att främja utvecklingen av landsbygdsområden med god tillgång till stränder. Å andra sidan var avsikten också att begränsa nybyggnad i övriga delar av landet genom tydligare och stärkta regler och en fortsatt restriktiv tillämpning.

Enligt bestämmelserna om lättnader ska kommunerna redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (så kallade LIS-områden) i översiktsplanen. Där ska vissa lättnader i strandskyddet kunna gälla. Redovisningen ska göras utifrån kriterier i lagtexten. Lättnaderna innebär att nya och fler särskilda skäl kan tillämpas inom LIS-områden. Syftet var att bättre anpassa strandskyddet till lokala förhållanden och förutsättningar. Bestämmelserna ska också främja utvecklingen i landsbygdsområden med god tillgång till stränder och lågt exploateringstryck.

I syfte att uppnå en mer enhetlig och korrekt tillämpning preciserades i lagtext också vad som får beaktas som särskilda skäl i övriga områden. Dessutom infördes förtydliganden när det gäller strandskyddets syften och att en fri passage för allmänheten närmast strandlinjen skulle bibehållas. Kommunerna fick huvudansvaret för att pröva frågor om att upphäva och ge dispens från strandskyddet. Samtidigt fick länsstyrelsen ansvaret att bevaka strandskyddets intressen vid kommunal planläggning och överpröva kommunala beslut om upphävanden och dispenser om det behövs.

Våra utgångspunkter

Riksdagen har angett mål för utvecklingen av Sveriges landsbygder. Dessa har utformats utifrån en långsiktigt hållbar utveckling, i linje med miljömålen. När det gäller den miljömässiga hållbarheten tar beslutet genomgående stöd i de nationella miljökvalitetsmålen och generationsmålet som riksdagen beslutat. Miljökvalitetsmålen inrättades med det generella strandskyddet som en viktig förutsättning. Att de landsbygdspolitiska målen har stöd i miljökvalitetsmålen utgör en viktig utgångspunkt för våra förslag.

I underlaget för riksdagsbeslutet identifieras ett antal utmaningar som den demografiska utvecklingen, geografiska avstånd och finan-

siella förutsättningar för byggande och verksamheter. Näringsliv och företagande, samhällsplanering och bostadsbyggande framhålls som viktiga områden för landsbygdsutvecklingen. Det övergripande målet är en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd.

Statsmakterna har identifierat landsbygden som en tillgång för att ta till vara framtida möjligheter till hållbar tillväxt och för att möta de utmaningar som följer av förändringar i klimatet och behovet av att ställa om till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi. Landsbygden måste därför ha goda möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd. Förutsättningarna för att bo, leva och verka kan skilja sig åt i glesa respektive täta miljöer, vilket ställer krav på olika lösningar för att hantera exempelvis offentlig service.

Det finns en konflikt mellan olika exploateringsintressen inom strandskyddade områden å ena sidan och miljöhänsyn i form av att bevara orörda stränder å andra sidan, särskilt i högexploaterade områden. Vi har haft i uppdrag att lämna förslag så att det blir betydligt enklare att bygga i strandskyddade områden i landsbygder. Miljökvalitetsmålen inrättades med det generella strandskyddet som en viktig förutsättning. Att de landsbygdspolitiska målen har stöd i miljökvalitetsmålen utgör en viktig utgångspunkt för utredningens förslag. Vår ambition har varit att lämna förslag som underlättar strandnära byggande inom landsbygdsområden samtidigt som strandskyddets syften inte ska äventyras. På så sätt har vi haft för avsikt att söka en balans mellan landsbygdspolitiken och miljö- och friluftsmålen i våra förslag.

En annan viktig ambition har varit att skapa en logisk och välmotiverad uppbyggnad av bestämmelserna för strandskyddet, som är lätt att förstå för inblandade aktörer. Det har också blivit allt tydligare att bestämmelserna måste kunna ge utrymme för lokala anpassningar och dynamiska förändringar.

Befolkningstätheten och exploateringen av stränder varierar

Exploatering av stränderna, befolkningstäthet och exploateringstryck varierar i landet mellan länen och mellan kommuner. Även inom kommunerna varierar förhållandena liksom att de varierar

också över tid, inte minst på grund av den pågående urbaniseringen. Med hänsyn till de varierande förhållandena är det varken lämpligt eller möjligt att på nationell nivå bestämma var det ska bli lättare att bygga genom lättnader i strandskyddet eller var strandskyddet ska stärkas. Våra förslag om en ökad differentiering bör därför genomföras lokalt och regionalt och besluten om detta måste också fattas lokalt och regionalt.

På lokal nivå är det kommunerna som ansvarar för den övergripande samhälls- och bebyggelseplaneringen. Kommunerna ansvarar också för prövningar av strandskyddsdispenser. Länsstyrelsen, som är statens företrädare på regional nivå, tillhandahåller underlag för kommunernas planering. Länsstyrelsen ansvarar också för frågor om att upphäva strandskyddet. Kommuner och länsstyrelser har kunskap om de lokala och regionala förhållandena i landet och bör därför vara de aktörer som i praktiken ska genomföra de förslag som utredningen lämnar.

En slutsats som utredningen kan dra är att lättnader i strandskyddet kommer att kunna genomföras i stora delar av norra Sverige, där det överlag är låg exploateringsgrad, låg befolkningstäthet och lågt exploateringstryck. Stora delar kan vara landsbygder, där det ska kunna bli enklare att bygga. Det finns områden främst vid kusten dit bebyggelsen och befolkningen är koncentrerad. Det gäller städerna och några större tätorter. Det finns därför områden i norra Sverige som även har hög exploateringsrad, tät befolkning och ett högt exploateringstryck.

I södra delen av landet är det överlag högre exploateringsgrad, högre befolkningstäthet och högre exploateringstryck. Bebyggelsen täcker större delar av landområdet än i norra Sverige. Bebyggelsetrycket är överlag också högt. Delar av södra Sverige kan vara sådana starkt exploaterade områden, där strandskyddet bör bibehållas eller stärkas. I södra Sverige finns också mindre exploaterade och glest befolkade områden som kan vara landsbygder.

I södra Sverige kommer lättnader att kunna genomföras mer selektivt utifrån de lokala förutsättningarna och påverkan på strandskyddets syften och inte i lika stor utsträckning som i norra Sverige. I områden i landsbygder kan exploateringstrycket vara lågt och produktionskostnaden för en byggnad kan vara högre än marknadsvärdet. Det innebär ett risktagande för både de som vill bygga och för banker i sin långivning. Vi har dragit slutsatsen att lättnader i

strandskyddet i landsbygder inte får medföra risk för överetablering eller att strandskyddets syften äventyras.

Även olika kommuner har olika förhållanden och förutsättningar för lättnader i strandskyddet. Det finns också olika förutsättningar för lättnader i olika delar av kommuner, beroende på vilken exploateringsgrad, befolkningstäthet och exploateringstryck som råder. Exempelvis kommer lättnader i strandskyddet att kunna genomföras i mycket större utsträckning i Jokkmokks kommun som har den lägsta exploateringsgraden av stränderna (1,4 procent) än i Danderyds kommun, som har den högsta (68,9 procent).

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Frågan om strandskyddets omfattning vid små insjöar och vattendrag har utretts ett antal gånger. Naturvårdsverket redovisade till exempel 2002 ett uppdrag från regeringen att bland annat utreda förutsättningarna för och bedöma konsekvenserna av vissa lättnader i strandskyddet utanför tätortsnära områden med högt bebyggelsetryck. I den redovisningen lämnade verket förslag om vissa lättnader. De innebar bland annat att strandskyddet för de minsta sjöarna och vattendragen skulle tas bort helt och att det skulle minskas till 50 meter vid vattendrag mellan 1 och 6 meters bredd. Förslaget ledde inte till några lagstiftningsåtgärder.

2012 fick Naturvårdsverket och Boverket ett liknande uppdrag att bland annat analysera och redogöra för konsekvenserna av att införa lättnader i strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag utanför högexploaterade områden. Redovisningen innehöll olika möjligheter att minska strandskyddet. 2014 infördes nya bestämmelser som ger länsstyrelsen möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, om området har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. En liten sjö får ha en vattenyta som uppgår till omkring 1 hektar eller mindre och ett litet vattendrag får ha en bredd på omkring 2 meter eller smalare. Ett av syftena med ändringen var att skapa ökad förståelse och acceptans för strandskyddsregleringen.

Vi föreslår nu att strandskydd inte ska gälla vid insjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar eller mindre eller vattendrag som

är 2 meter eller smalare. Vi anser att generellt ta bort strandskyddet vid de minsta sjöarna och vattendragen bör leda till en ökad acceptans och mindre tillämpningsproblem och därigenom sammantaget bättre och mer ändamålsenligt skydd. Förslaget har som målsättning att anpassa omfattningen av strandskyddet för att säkerställa ett effektivt och ändamålsenligt strandskydd som också ger legitimitet.

För att ta tillvara strandskyddets syften behöver det dock finnas möjlighet att införa skydd vid små sjöar och vattendrag som har särskild betydelse för något av de båda syftena. Länsstyrelsen får därför i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är 1 hektar och mindre samt vattendrag som är 2 meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Naturvårdsverket ska få meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas. Strandskydd ska heller inte gälla vid anlagda vatten (sjöar, dammar och våtmarker) som har tillkommit efter 1975.

Ett mer differentierat strandskydd

Strandskyddet är redan i dag differentierat på flera olika sätt. Med det generella strandskyddet som infördes 1975 har det successivt utvecklats en rad undantag, i syfte att åstadkomma en differentiering. Länsstyrelsen får till exempel besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. I vissa områden är därför strandskyddet utvidgat till 300 meter från strandlinjen.

Länsstyrelsen har sedan 1975 också kunnat upphäva strandskyddet i områden som saknar betydelse för strandskyddets syften. Sedan 2014 kan länsstyrelsen som nämnts upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, för att områdenas betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten. Strandskyddet gäller därför inte överallt och det har upphävts i olika omfattning i olika områden. I områden där strandskyddet är upphävt krävs följaktligen ingen dispens.

Det finns ett antal åtgärder som inte omfattas av förbuden inom strandskyddsområden. Sådana åtgärder kräver heller ingen dispens. Ett av undantagen gäller åtgärder för de areella näringarna (jordbruket, fisket, skogsbruket och renskötseln). Undantaget gäller över

hela landet. Ett annat undantag gäller kompletteringsåtgärder, där länsstyrelsen har meddelat föreskrifter. Länsstyrelsen får undanta kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad, som vidtas inom 15 meter från huvudbyggnaden men inte närmare strandlinjen än 25 meter och inom en tomtplats som har angetts i ett beslut om dispens.

LIS-bestämmelserna är en del av de förändringar i lagstiftningen som har genomförts i syfte att differentiera strandskyddet. Bestämmelserna har sedan de infördes utvärderats av Naturvårdsverket och Boverket 2013, av länsstyrelserna 2015, av Strandskyddsdelegationen 2015 och av Naturvårdsverket ännu en gång 2017. Utvärderingarna visar att redovisning av LIS-områden har skapat nya förutsättningar och incitament för planering av landsbygder. Planeringen har engagerat både allmänhet och politiker. Samtidigt har planeringen varit en tids- och resurskrävande process, med ett sämre utfall än förväntat.

Strandskyddsdelegationen noterade 2015 att strandskyddet förefaller vara starkt i glesbygd men svagare i tätbebyggda områden. Detta står i kontrast till avsikten bakom de förändringar som riksdagen beslutade om 2009. Ett av de uttalade syftena var att öka differentieringen och åstadkomma en utveckling som bättre tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder är olika i olika delar av landet. Intentionen med LIS-bestämmelserna var att stärka strandskyddet i exploaterade områden, men samtidigt ge lättnader i skyddet där det fanns god tillgång på oexploaterade strandområden.

Vi har tagit del av tidigare utvärderingar och rapporter av strandskyddsbestämmelserna och studerat rättspraxis på området. Vi har under arbetet genomfört möten med en rad aktörer som berörs av strandskyddsbestämmelserna. Slutsatsen är att LIS-systemet inte är tillräckligt effektivt. Det finns problem som påverkar effektiviteten i alla delar av LIS-systemet.

Det finns svårigheter att avgränsa LIS-områden enligt de begränsningar när det gäller antalet och omfattningen av LIS-områden som anges i miljöbalken. Problemet påverkar bestämmelsernas ändamålsenlighet och effektivitet. Termen landsbygdsutveckling har medfört olika tolkningar mellan kommuner och länsstyrelser. Olika tolkningar påverkar bestämmelsernas effektivitet och rättssäkerhet. Utredningar och redovisningar av LIS-områden är bristfälliga. Även det problemet påverkar bestämmelsernas effektivitet och rättssäkerhet. De materiella reglerna för dispens i LIS-områden är otydliga.

Möjligheterna att få dispens regleras genom de särskilda skälen i miljöbalken. Problemet påverkar bestämmelsernas ändamålsenlighet och effektivitet.

Vi anser nu att kommuner antingen bör kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet upphävs i landsbygdsområden eller redovisa landsbygdsområden i översiktsplan, där det ska vara enklare att få dispens. Inom sådana områden ska särskilda skäl kunna tillämpas.

Vi föreslår att länsstyrelsen, efter ansökan från en eller flera kommuner, helt eller delvis ska upphäva strandskyddet inom ett landsbygdsområde, om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda. Länsstyrelsen får helt eller delvis också häva ett tidigare beslut om att upphäva strandskyddet i ett landsbygdsområde, om ett område inte längre uppfyller kriterierna för landsbygdsområden.

Kommuner får redovisa landsbygdsområden i översiktsplan. Inom sådana områden ska särskilda skäl för landsbygdsområden kunna tillämpas. LIS-områden som har redovisats i gällande översiktsplan ska anses vara landsbygdsområden, där det ska vara enklare att få dispens för vissa åtgärder. Gällande bestämmelser om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) avskaffas.

Vi föreslår också kriterier för landsbygdsområden. Det ska vara områden som har god tillgång till obebyggd mark, inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse och inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet inom ett landsbygdsområde föreslår vi att prövningen får beakta några kriterier. De är

- om området behövs för enstaka en- eller tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnad samt åtgärder som hör till bostadsbyggnaden,
- om området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse av att uppföra eller utveckla sammanhållen bebyggelse, eller
- om området behövs för byggnader, anläggningar, anordningar och åtgärder som är nödvändiga för en verksamhet och verksamheten har fördel av ett strandnära läge.

Vi föreslår ett stärkt strandskydd i områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor och i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet. Där ska de särskilda skälen för dispens och upphävande av strandskyddet vid detaljplanering tillämpas särskilt restriktivt.

Vi anser dessutom att klimatförändringarna medför behov av klimatanpassningsåtgärder som kan motivera en differentiering av strandskyddet. Det bör därför bli tydligare att dispens ska kunna meddelas för åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra.

Strandskyddet bör bli mer förutsägbart och enklare att administrera

Länsstyrelserna bör få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. Såväl högexploaterade som lågexploaterade län har undantagit strandskydd i olika utsträckning. Att besluten ibland baseras på gamla, tryckta kartor som inte uppdateras gör också att tillämpningen försvåras och det kan bli otydligt var strandskydd gäller. Problem uppstår framför allt för den enskilde och allmänheten när de vill veta var strandskyddet gäller. En heltäckande digitalisering skulle bidra till att göra strandskyddet mer transparent, förutsägbart och rättssäkert, inte minst för den enskilde.

Gammalt kartmaterial försvårar digitaliseringen av strandskyddet men visar samtidigt att den måste ges högsta prioritet. Uppdraget till länsstyrelserna bör därför vara att i samråd med Naturvårdsverket samordna arbetet med en digitalisering av dessa och andra uppgifter som gäller strandskyddet. Digitaliseringen bör vara genomförd senast två år efter det att förändringana har trätt i kraft

I sammanhanget föreslår vi också att det ska bli enklare att ändra gamla beslut om strandskyddets omfattning. Möjligheten att kunna ändra gamla beslut är viktigt för ett anpassat och dynamiskt strandskydd. Länsstyrelsen ska därför kunna upphäva tidigare beslut om undantag från strandskyddet, om området har betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Ett tillägg behöver även införas i lagstiftningen för att minska tolkningsutrymmet och undanröja ett hinder för kommunernas detaljplanering. I dag inträder strandskydd när en gammal plan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen. Detta gäller även när en detaljplan upphävs för ett område som tidigare har omfattats av en gammal plan eller ersätts av en ny detaljplan.

Regeringen bör dessutom utreda om det finns behov av författningsändringar när det gäller undantaget för de areella näringarna i strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken. Vi anser däremot inte att det föreligger något behov av ändring av bestämmelserna om utvidgning av strandskyddet eller andra åtgärder för en förnyad översyn av utvidgade strandskydd.

Effektivare tillsyn inom strandskyddade områden

En rättvis tillämpning av strandskyddsreglerna och tillsyn av efterlevnaden framhålls i våra direktiv som viktigt för att skyddet ska uppfattas som legitimt. Vi ska utgå från att det fortsatt finns ett behov av en ändamålsenlig och effektiv statlig tillsyn och kontroll av tillämpningen av förändrade strandskyddsregler. Tillsynen ska värna strandskyddets syften och säkerställa ett differentierat och legitimt strandskydd.

Vi anser att Naturvårdsverket bör få ökade resurser för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser för att skapa bättre förutsättningar för mer och effektivare tillsyn. Regeringen bör årligen under en femårsperiod avsätta extra medel till Naturvårdsverket för vägledning och utbildning i strandskyddstillsyn. Efter utgången av den perioden bör verket redovisa hur resurserna har använts med en bedömning av om insatserna har bidragit till mer och planerad strandskydd.

Ikraftträdande och genomförande

Våra förslag om förändringar i lagar och förordningar ska enligt det så kallade Januariavtalet träda i kraft den 1 januari 2022. Äldre bestämmelser gäller för ärenden och mål som har påbörjats före ikraftträdandet. De delar av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) som omfattas av strandskydd ska

gälla som landsbygdsområden. Det ska gälla under förutsättning att länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med bestämmelserna i dess lydelse vid tidpunkten för länsstyrelsens yttrande.

Vi anser att effekterna av de föreslagna ändringarna bör följas upp årligen och utvärderas av Naturvårdsverket. Den årliga uppföljningen av meddelade dispensbeslut i landet bör även omfatta var dispenser söks och var dispenser beviljas samt om åtgärder som avser komplementbyggnader innebär att ny byggnad uppförs.

Ekonomiska och andra konsekvenser

Vi ska enligt direktiven analysera och redovisa förslagens konsekvenser i enlighet med kommittéförordningen och förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning. Vi ska också redovisa konsekvenser i några andra avseenden, exempelvis konsekvenser för friluftsliv, för möjligheten att bygga och driva företag på landsbygden samt samhällets motståndskraft mot klimatförändringar.

Vi har anlitat externt stöd för att genomföra delar i konsekvensutredningen. Ett uppdrag till Sweco Strategi AB har varit att bistå oss med att belysa de ekonomiska konsekvenserna för olika aktörer och med en samhällsekonomisk analys. I den delen av arbetet har även Tillväxtverket medverkat. Vi har dessutom med ett annat uppdrag till samma företag belyst effekter av förslagen för miljön och friluftslivet.

Vi bedömer i konsekvensutredningen att våra förslag beräknas få positiva konsekvenser särskilt för små företag och enskilda i landsbygdsområden. Förslagen bedöms även medföra ökad rättssäkerhet, ökad tydlighet och förutsägbarhet samt större legitimitet för strandskyddslagstiftningen.

Lättnader från strandskyddet i landsbygdsområden och vid mindre sjöar och smalare vattendrag kan få negativa konsekvenser för strandskyddets syften och därmed även för miljön. Dock är strandskyddet delvis redan upphävt i många av landets mindre sjöar och smala vattendrag som följd av de olika länsvisa undantagen. Den negativa påverkan på miljön som en följd av lättnader i landsbygdsområden bör bli begränsad, då dessa områden inte ska vara av särskild betydelse för

strandskyddets syften. Det avser dessutom områden med mycket obebyggd mark och låg efterfrågan på byggnation.

Förslagen innebär sammantaget ett ökat lokalt inflytande, eftersom det är kommunerna som ska kunna ansöka om att upphäva strandskydd helt eller delvis i landsbygdsområden. Var dessa områden ska finnas och hur stora de ska vara ska avgöras av de lokala förutsättningarna, vilket underlättar kommunernas planering. Förslagen kommer även att underlätta kommunernas arbete med dispenser. Åtgärdernas bidrag till landsbygdsutveckling behöver inte vägas in i kriterierna för landsbygdsområden eller i de särskilda skälen för dispens.

Det är framförallt länsstyrelsen som kommer att få ökade kostnader som en direkt följd av förslagen under en period på två år. På sikt bedöms länsstyrelsens och kommunernas arbete med strandskyddet kunna underlättas och förbättras som följd av våra förslag.

För att i större utsträckning kunna ta hänsyn till strandskyddets syften har vi lagt fram flera förslag som innebär att det blir möjligt att återinföra strandskydd. Denna möjlighet är viktig för att säkerhetsställa att strandskyddets syften bevaras på lång sikt. Att kunna återinföra strandskyddet är en viktig motvikt till de lättnader som föreslås. Det innebär även förutsättningar för ett mer likvärdigt strandskydd i landet som helhet med hänsyn till strandskyddets syften.

Vi föreslår visserligen olika lättnader från strandskyddet, i landsbygdsområden och vid mindre sjöar och smalare vattendrag. Men det finns det fortfarande även andra naturskyddsinstrument som kan användas och behöver beaktas både när strandskydd upphävs och återinförs och när det byggs i strandnära lägen.

Förslagen medför flera positiva samhällsekonomiska konsekvenser som följd av förenklingar i lagstiftningen, ökad förutsägbarhet och transparens samt ökad möjlighet att bygga i strandnära lägen på landsbygden. De positiva samhällsekonomiska konsekvenserna kommer i huvudsak att tillfalla mindre företag och enskilda på landsbygden.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken[1]

dels att 7 kap. 18 e § ska upphöra att gälla,

dels att 7 kap. 18 f–h §§ ska betecknas 7 kap. 18 e–g §§,

dels att 7 kap. 13, 18, 18 c–18 d och den nya 18 f §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 7 kap. 17 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	7 kap.
	13 §[2]
Strandskydd gäller vid havet och vid *insjöar* och *vattendrag.*	Strandskydd gäller vid havet och vid insjöar *som är större än en hektar och vattendrag som är bredare än två meter. Strandskydd gäller inte vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975.*
	Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas.

[1] Senaste lydelse av
18 e § 2011:393
18 g § 2010:902
18 h § 2009:532.

[2] Senaste lydelse 2009:532.

Strandskyddet syftar till att långsiktigt

1. trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och

2. bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

17 a §

Med landsbygdsområde avses ett strandskyddat område

1. där tillgången på obebyggd mark är god,

2. där efterfrågan på mark för bebyggelse inte är stor, och

3. som inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

En kommun får

1. ansöka om att strandskyddet ska upphävas inom ett landsbygdsområde enligt 18 § tredje stycket, eller

2. redovisa ett landsbygdsområde i kommunens översiktsplan.

18 §[3]

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att upphäva strandskyddet i ett område, om

1. det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,

2. *strandskyddet gäller vid en liten sjö eller ett litet vattendrag och områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten, eller*

1. det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, *eller*

[3] Senaste lydelse 2014:892.

3. området enligt plan- och bygglagen (2010:900) avses att omfattas av en detaljplan och

a) behövs för byggande av en försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg, eller

b) skyddas enligt andra bestämmelser i detta kapitel än bestämmelserna om miljöskyddsområde eller vattenskyddsområde och skyddet har beslutats av någon annan än en kommun.

Ett upphävande enligt första stycket 2 får göras endast om sjöns vattenyta har en storlek som uppgår till omkring en hektar eller mindre eller om vattendragets bredd är omkring två meter eller smalare. Ett upphävande enligt första stycket *3* får göras endast om det finns särskilda skäl och intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset.

2. området enligt plan- och bygglagen (2010:900) avses att omfattas av en detaljplan och

a) behövs för byggande av en försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg, eller

b) skyddas enligt andra bestämmelser i detta kapitel än bestämmelserna om miljöskyddsområde eller vattenskyddsområde och skyddet har beslutats av någon annan än en kommun.

Ett upphävande enligt första stycket *2* får göras endast om det finns särskilda skäl och intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset.

Länsstyrelsen ska i det enskilda fallet, efter ansökan från en eller flera kommuner, helt eller delvis upphäva strandskyddet inom ett eller flera landsbygdsområden som avses i 17 a § första stycket om kriterierna enligt första stycket 1–3 i den bestämmelsen är uppfyllda.

Bestämmelser om kommunens möjligheter att upphäva strandskyddet genom en bestämmelse i en detaljplan finns i 4 kap. 17 § plan- och bygglagen.

18 c §[4]

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet får man beakta endast om det område som upphävandet eller dispensen avser

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,

2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,

3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,

4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,

5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området,

6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

I 18 d § finns bestämmelser om vad man får beakta som särskilda skäl utöver det som anges i första stycket, om prövningen gäller ett sådant område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 18 e §.

6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse, *eller*

7. behöver tas i anspråk för att skydda miljön, människors liv och hälsa, infrastruktur och egendom vid befintlig bebyggelse (klimatanpassningsåtgärder).

I områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor eller i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet ska första stycket 1–6 tillämpas särskilt restriktivt.

18 d §[5]

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom ett *område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen* får man också beakta

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom ett *landsbygdsområde som redovisats i översiktsplan* får man, *utöver det*

[4] Senaste lydelse 2009:532.
[5] Senaste lydelse 2009:532.

om *ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.*

18 g §

som anges i 18 c §, också beakta om *området*

1. behövs för enstaka en- eller tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnad samt åtgärder som hör till bostadsbyggnaden,

2. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse av att uppföra eller utveckla sammanhållen bebyggelse, eller

3. behövs för byggnader, anläggningar, anordningar och åtgärder som är nödvändiga för en verksamhet, om verksamheten har fördel av ett strandnära läge.

18 f §[6]

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får, om området har betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, besluta att upphäva tidigare förordnanden enligt 7 kap. 15 § denna balk i dess lydelse från den 1 juli 1999 till den 30 juni 2009 och att införa strandskydd.

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla vid en insjö som är en hektar och mindre samt ett vattendrag som är två meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet helt eller delvis upphäva ett beslut enligt 18 § tredje stycket, om ett område inte längre upp-

[6] Senaste lydelse 2009:532.

fyller kriterierna i 17 a § första stycket 1–3.

Beslut enligt andra och tredje styckena ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I fråga om strandskydd som har upphävts för ett område genom en bestämmelse i en detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller för ett område som har avsetts att omfattas av en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt samma lag gäller strandskyddet åter, om

1. området upphör att omfattas av detaljplanen eller områdesbestämmelserna, eller

2. detaljplanen eller områdesbestämmelserna ersätts med en ny detaljplan.

I fråga om strandskydd som har upphävts för ett område genom en bestämmelse i en detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller för ett område som har avsetts att omfattas av en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt samma lag gäller strandskyddet åter, om

1. området upphör att omfattas av detaljplanen eller områdesbestämmelserna, eller

2. detaljplanen eller områdesbestämmelserna ersätts med en ny detaljplan.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet i ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet och för mål och ärenden som avser överklagande av sådana ärenden till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

3. De delar av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som omfattas av strandskydd ska gälla som landsbygdsområden enligt 7 kap. 17 a § första stycket, om länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken i dess lydelse vid tidpunkten för länsstyrelsens granskningsyttrande.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:811) om införande av miljöbalken att 10 a § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	10 a §[7]
Strandskydd inträder när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900). Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.	Strandskydd inträder när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), *om det inte bestäms annat*. Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

[7] Senaste lydelse 2011:337.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:75) om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att lagen (2020:75) om ändring i miljöbalken ska utgå.

1.4 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen

dels att 3 kap. 5, 10 och 16 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 3 kap. 5 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
5 §[8]	
Av översiktsplanen ska även följande framgå	
1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,	
2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,	
3. *sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,*	
4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,	*3.* kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,
5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och	*4.* om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och
6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.	*5.* sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

[8] Senaste lydelse 2020:76.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

5 a §

I översiktsplanen får kommunen redovisa landsbygdsområden enligt 7 kap. 17 a § första stycket miljöbalken.

10 §[9]

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,

2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,

3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av *områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen* är förenlig med 7 kap. *18 e § första stycket* miljöbalken,

3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av *landsbygdsområden* är förenlig med 7 kap. *17 a § första stycket* miljöbalken,

4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

[9] Senaste lydelse 2020:76.

16 §[10]

Länsstyrelsen ska under granskningstiden lämna ett granskningsyttrande över planförslaget.

Länsstyrelsen ska i yttrandet enbart ange om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,

2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,

3. redovisningen av *områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen* inte är förenlig med 7 kap. *18 e § första stycket* miljöbalken,

3. redovisningen av *landsbygdsområden* inte är förenlig med 7 kap. *17 a § första stycket* miljöbalken,

4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2. De delar av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som omfattas av strandskydd ska gälla som landsbygdsområden enligt 7 kap. 17 a § första stycket miljöbalken, om länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken i dess lydelse vid tidpunkten för länsstyrelsens granskningsyttrande.

[10] Senaste lydelse 2020:76.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

dels att rubriken närmast före 23 § ska ha följande lydelse,

dels att 11, 23, 24 och 25 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas en ny paragraf, 26 b § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	11 §[11]
Länsstyrelsen får meddela föreskrifter enligt 7 kap. 17 § miljöbalken.	Länsstyrelsen får meddela föreskrifter enligt 7 kap. 17 § *och besluta enligt 7 kap. 18 f § första stycket* miljöbalken. *Naturvårdsverket får meddela föreskrifter enligt 7 kap. 13 § andra stycket miljöbalken.*
Innehåll i ansökan om tillstånd *och* dispens	**Innehåll i ansökan om tillstånd, dispens *och upphävande***
	23 §[12]
En ansökan om tillstånd eller dispens enligt 7 kap. miljöbalken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken eller om tillstånd till vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken ska vara skriftlig och åtföljd av en karta samt, i den utsträckning som det behövs i det enskilda fallet, en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken. I 19 kap. 6 § miljöbalken finns det en bestämmelse om det underlag som ska ingå i en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.	

[11] Senaste lydelse 2009:622.
[12] Senaste lydelse 2017:974.

En ansökan om upphävande av strandskydd i landsbygdsområden enligt 7 kap. 18 § tredje stycket miljöbalken ska vara skriftlig och innehålla en karta som visar vilket område ansökan avser samt underlag som visar att kriterierna i 7 kap. 17 a § första stycket 1–3 miljöbalken är uppfyllda.

24 §[13]

Innan länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen fattar ett beslut enligt tredje stycket ska den förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att inom viss tid yttra sig över förslaget. Tiden får inte sättas kortare än en månad. Föreläggandet ska delges. Delgivning behöver dock inte ske med sakägare som skriftligen har godkänt förslaget till beslut.

Om alla sakägare med känt hemvist har lämnat ett skriftligt godkännande, får länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen pröva ärendet utan att meddela ett föreläggande.

Beslut som avses i första stycket är

1. beslut enligt 7 kap. 4, 9 eller 10 § miljöbalken att förklara ett område eller naturföremål som naturreservat, kulturreservat eller naturminne,

2. beslut enligt 7 kap. 5 § tredje stycket miljöbalken om nya skäl eller ytterligare inskränkningar som avser naturreservat, kulturreservat eller naturminne,

3. beslut enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla intrång inom naturreservat, kulturreservat eller naturminne,

4. beslut enligt 6, 7 eller 7 a § denna förordning att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde,

5. beslut enligt 7 kap. 12 § miljöbalken om föreskrifter för ett djur- eller växtskyddsområde,

6. beslut enligt 7 kap. 14 § miljöbalken om utvidgning av strandskyddsområdet, om beslutet är avsett att gälla längre tid än sex månader,

[13] Senaste lydelse 2010:319.

7. beslut enligt 7 kap. 20 § miljöbalken om föreskrifter för ett miljöskyddsområde, och	*7. beslut enligt 7 kap. 18 f § första stycket miljöbalken om att upphäva tidigare förordnanden enligt 7 kap. 15 § denna balk i dess lydelse från* den *1 juli 1999 till den 30 juni 2009,*
8. beslut enligt 7 kap. 21 § miljöbalken att förklara ett område som vattenskyddsområde.	*8. beslut enligt 7 kap. 18 f § andra stycket miljöbalken om att strandskydd ska gälla vid insjöar som är en hektar och mindre samt ett vattendrag som är två meter och smalare,* *9. beslut enligt 7 kap. 18 f § tredje stycket miljöbalken om att helt eller delvis upphäva ett beslut om att upphäva strandskyddet i ett landsbygdsområde,* *10.* beslut enligt 7 kap. 20 § miljöbalken om föreskrifter för ett miljöskyddsområde, och *11.* beslut enligt 7 kap. 21 § miljöbalken att förklara ett område som vattenskyddsområde.

25 a §[14]

En myndighet eller kommun ska innan den beslutar om bildande, ändring eller upphävande av ett områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken samråda med

1. Skogsstyrelsen, om beslutet rör skogsmark och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Skogsstyrelsen,

2. Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet rör fiske och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Havs- och vattenmyndigheten,

3. Statens jordbruksverk, om beslutet rör vattenbruk och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Jordbruksverket, och

4. Sveriges geologiska undersökning, om beslutet rör grundvatten och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Sveriges geologiska undersökning.

[14] Senaste lydelse 2011:629.

Innan länsstyrelsen beslutar om upphävande av strandskydd i ett landsbygdsområde enligt 7 kap. 18 § tredje stycket miljöbalken ska länsstyrelsen, utöver det som anges i första stycket, samråda med

1. berörda kommuner och angränsande länsstyrelser, och

2. de ideella föreningar och andra juridiska personer som har rätt att överklaga enligt 16 kap. 13 och 14 §§ miljöbalken.

26 b §

Länsstyrelsen ska meddela sitt beslut enligt 7 kap. 18 § tredje stycket miljöbalken inom tolv månader från den dag ansökan kom in till länsstyrelsen. Under denna tid ska länsstyrelsen meddela de eventuella förelägganden och medge den skäliga tid som krävs för avhjälpa en brist i ansökan och kommunen eller kommunerna ska ha lämnat in eventuella kompletteringar.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2022.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Utredningens uppdrag

Utredningen ska enligt direktiven (dir. 2019:41) föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet i miljöbalken görs om i grunden. Det ska ske genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck.

Det ska bli enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Förslagen ska på det sättet syfta till att förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck.

Förslagen ska enligt direktiven också syfta till att bibehålla eller om behov finns förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden.

Utredaren ska mot den här bakgrunden bland annat

- identifiera förhållanden utifrån vilka strandskyddsreglerna kan differentieras,
- föreslå åtgärder som ökar lokalt inflytande,
- föreslå de författningsändringar som krävs för att den variation av skyddsbehov som finns i landet ska få genomslag,
- utvärdera den gällande strandskyddslagstiftning med avseende på hur ändamålsenlig, effektiv och legitim dess tillämpning är i olika delar av Sverige, samt

- vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att uppnå syftena med reformen samt säkerställa ett differentierat, effektivt, ändamålsenligt och legitimt strandskydd.

Kommittédirektiven återges i sin helhet i *bilaga 1.*

Utredningsuppdraget ingår som punkt i den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, även kallad Januariavtalet eller 73-punktsuppgörelsen. Strandskyddet tas upp i punkt 23 i uppgörelsen och rubriceras *Gör det möjligt att leva och bo på landsbygden.*

Regeringen har förutom direktiven även överlämnat sex ärenden som rör reglerna om strandskydd till utredningen. Ärendena utgörs av Naturvårdsverkets rapport *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*[1], skrivelser från Länsstyrelsen i Skåne län om strandskydd vid anlagda våtmarker och möjligheterna för länsstyrelsen att förordna om strandskydd[2], skrivelse från Höje å och Kävlingeåns vattenråd om strandskydd vid anlagda våtmarker[3], skrivelse från Sveriges Jordägareförbund, Sveriges Fiskvattenägareförbund, Lantbrukarnas Riksförbund och Skogsindustrierna om ändrat strandskydd[4] samt en skrivelse från Länsstyrelsen i Stockholms län om ändring av 10 a § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken[5].

Regeringen har dessutom överlämnat slutrapporten *Strandskyddet i praktiken* (SOU 2015:108) från Strandskyddsdelegationen (S 2013:05) till utredningen. Betänkandet, som har remitterats av Finansdepartementet, har överlämnats tillsammans med inkomna synpunkter.[6]

2.2 Våra utgångspunkter

Utredningen ska enligt direktiven lämna förslag som medför att strandskyddet görs om i grunden genom en ökad differentiering. Målsättningen är att det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Förslagen ska syfta till att förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för små-

[1] Regeringens diarienummer M2017/02054/Nm.
[2] Regeringens diarienummer M2018/00946/Nm respektive M2019/00827/Nm.
[3] Regeringens diarienummer M2018/01673/Nm.
[4] Regeringens diarienummer M2019/00933/Nm.
[5] Regeringens diarienummer M2019/01322/Nm.
[6] Regeringens diarienummer Fi2019/01208/SPN.

företagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck.

Strandskyddets syften – att värna miljön och den allemansrättsliga tillgången – ska enligt utredningens direktiv inte ändras, men regelverket behöver göras om i grunden genom en ökad differentiering för att ett mer anpassat, flexibelt och ändamålsenligt skydd som ökar möjligheten till utveckling. Särskild hänsyn ska också tas för att underlätta byggande i befintliga samhällen i landsbygd och glesbygd.

För att kunna differentiera strandskyddet krävs enligt direktiven att förhållanden som exempelvis tillgång till sjöar och stränder, befolkningstäthet och exploateringstryck samt förutsättningar för djur- och växtliv, både på land och i vattnet, identifieras och görs mätbara. Utredningen har i uppdrag att identifiera sådana förhållanden och hur dessa förhållanden kan mätas och sättas i relation till varandra genom lämpliga kriterier. Utifrån slutsatserna ska utredningen föreslå de författningsändringar som krävs för att den variation av skyddsbehov som finns i landet får genomslag i strandskyddsreglerna, bland annat genom varierade möjligheter till dispenser och undantag eller genom generella föreskrifter.

I direktiven har regeringen angett att en differentiering av strandskyddet som tar hänsyn till variationer i landet och inom en kommun är en förutsättning för en tillförlitlig och förståelig strandskyddsreglering som också ger legitimitet och trovärdighet. Utredningen ska analysera behovet av kunskapsunderlag om lokala förhållanden som är av betydelse för ett differentierat, effektivt, ändamålsenligt och legitimt strandskydd och för att uppfylla strandskyddets syften och lämna förslag om hur detta behov kan tillgodoses.

Enligt regeringen behöver dagens reglering i miljöbalken ändras eller i delar kompletteras så att olika områdens varierande skyddsbehov får genomslag. För att balansera de olika intressen som berörs, främst bostäder, näringsverksamhet, allemansrättslig tillgänglighet, skyddet av djur- och växtliv och skyddet mot klimatförändringar, behövs enligt direktivet en väl avvägd differentiering med fortsatt starkt, och om behov finns förstärkt strandskydd i områden som redan är starkt exploaterade. Utredningen ska analysera hur effektivt olika typer av regleringar bidrar till de berörda intressena och ökar det lokala inflytandet, utan att strandskyddets syften riskeras.

Utredningens förslag ska även syfta till att bibehålla eller om behov finns förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden. I direktiven har regeringen anfört att det är viktigt att utredningens förslag på differentiering strävar efter att inte försämra den allemansrättsliga tillgången till obrutna strandlinjer.

Utredningen har i uppdrag att lämna förslag som stärker det lokala inflytandet. Enligt regeringens uttalanden i direktivet beror strandskyddets legitimitet till en del på i vilken utsträckning markägare uppfattar skyddet som motiverat utifrån de inskränkningar som strandskyddets syften innebär, och att regelverket tillämpas rättvist samt på hur allmänheten uppfattar tillämpningen utifrån strandskyddets syften.

Länsstyrelsen ska även i fortsättningen ha ansvar för den statliga kontrollen av hur strandskyddsreglerna tillämpas i enskilda fall, medan kommunerna även i framtiden ska anförtros frågan om dispens inom skyddsområden.

En rättvis tillämpning och tillsyn av efterlevnaden av strandskyddet framhålls i direktivet som viktig för att skyddet ska uppfattas som legitimt. Utredningen ska utgå från att det fortsatt finns ett behov av en ändamålsenlig och effektiv statlig tillsyn och kontroll av tillämpningen av förändrade strandskyddsregler, som värnar dess syften och säkerställer ett differentierat och legitimt strandskydd.

Ett sätt att differentiera strandskyddet skulle enligt utredningen kunna vara att avskaffa det inom landsbygder. Före 1975 då det generella strandskyddet infördes var det differentierat på så sätt att enbart vissa områden omfattades. Strandskyddet skulle då mer kunna likna andra områdesskydd. Det som talar emot en sådan lösning är att strandskyddet då inte skulle fylla sin funktion särskilt väl, eftersom den allemansrättsliga tillgången till stränderna inte skulle säkerställas. Skyddet av stränderna är en nationell angelägenhet för att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och för att bevara goda livsvillkor för växter och djur. De orörda stränderna är av stor betydelse både lokalt och regionalt.

Enligt direktivet ska strandskyddets syften bestå. Differentieringen ska utformas med beaktande av förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och för djur- och växtlivet.

Det finns ingen definition eller vedertagen uppfattning om vad som utgör ett landsbygdsområde. Landsbygd kan vara områden som

ligger utanför en tätort, men det kan också finnas flera olika typer av landsbygder. För att undvika en för allmänheten förvirrande terminologi, borde de områden där lättnader i strandskyddet ska gälla kallas för landsbygdsområden med lågt exploateringstryck eller lättnadsområden. Vi har valt att använda termen landsbygdsområden och det kommer att omfatta områden som inte har högt exploateringstryck. Landsbygdsområden ska definieras närmare genom de kriterier som vi kommer att föreslå.

2.3 Några reflektioner om vårt uppdrag

De första strandskyddsreglerna kom redan på 1950-talet i syfte att trygga tillgången till stränder och sjöar för friluftsliv och förhindra en överexploatering av dessa värdefulla områden. Därefter har regelverket förändrats och utvidgats i takt med samhällsförändringar och nya värderingar. I mitten av 1990-talet kom strandskyddet även att omfatta värnandet av djur- och växtliv. De två syften som i dag gäller för strandskyddet etablerades, dvs. att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur och växtliv. Utmaningen har alltid varit att klara den svåra balansgången mellan samhällsutveckling och miljöhänsyn.

Det är vår uppfattning att det finns en allmän och stark uppslutning bakom strandskyddets syften. Den slutsatsen drog också bland annat Strandskyddsdelegationen.[7]

Strandskyddsdelegationen noterar samtidigt att tillämpningen av reglerna ofta uppfattas sakna koppling till de två syftena. Strandskyddet upplevs därför i många sammanhang som oförutsägbart och att inte vara transparent. Strandskyddsdelegationen kom till slutsatsen att när tillämpningen inte upplevs bli som avsett får det återverkningar på regelverkets legitimitet. Det är en iakttagelse och uppfattning som vi delar och ser allvarligt på.

En bidragande orsak till att strandskyddet för den enskilde verkar otydligt är att det är svåröverskådligt var och hur regelverket för strandskyddet tillämpas i olika delar av landet. Det finns ett behov av att göra den informationen mer transparent och lättillgänglig.

Vi kan också konstatera att det har blivit ett lapptäcke av olika regler och undantag. Olika regelmässiga förutsättningar råder i olika

[7] Strandskyddsdelegationens betänkande *Strandskyddet i praktiken*, SOU 2015:108.

län och ibland mellan grannkommuner. Det gör det svårt för den enskilde att veta var strandskyddet gäller och hur det i praktiken tillämpas.

Det kan bland annat konstateras att när det generella strandskyddet infördes 1975 fick länsstyrelserna behörighet att avgränsa strandskyddet så att områden som uppenbart saknade betydelse för bad- och friluftslivet inte skulle omfattas. Det finns ett antal län som tillämpar äldre, länsvisa förordnanden, som på olika sätt avgränsar strandskyddets geografiska omfattning. Dessa förordnanden innebär alltså att strandskyddet *inte* gäller överallt, för alla sjöar och vattendrag, i dessa län. Det har sedan 1975 också varit möjligt att upphäva strandskyddet i områden som saknar betydelse för dess syften. Förutom de områden som avgränsades 1975 har strandskyddet upphävts i andra områden i landet. Sedan 2014 har det dessutom kunnat upphävas vid små sjöar och vattendrag. Det medför att det existerar skillnader mellan länen även när de lokala förutsättningarna är likvärdiga. Mest uppenbart är detta när det gäller små sjöar och vattendrag.

Strandskyddsdelegationen noterade 2015 att strandskyddet, som det tillämpades, upplevs vara starkt i glesbygd men svagare i tätbebyggda områden. Detta står i kontrast till avsikten bakom de förändringar som riksdagen beslutade om 2009.[8] Ett av de uttalade syftena med dessa ändringar var att öka differentieringen och åstadkomma en utveckling som bättre tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder är olika i olika delar av landet. Intentionen var att stärka strandskyddet i exploaterade områden, men samtidigt ge lättnader i skyddet där det fanns god tillgång på oexploaterade strandområden.

Som grund för dispens utanför områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) får endast något av sex specificerade skäl beaktas.[9] Samtidigt får en strandskyddsdispens endast lämnas om den är förenlig med strandskyddets syften. Den allmänna tillämpningen av de reformerade reglerna och även Mark- och miljööverdomstolens avgöranden gällande strandskyddsreglerna, visar på en restriktivitet när det gäller dispenser. Ett av de vanligaste skälen till att dispens ändå medges är att marken redan är ianspråktagen och att strandskyddet därför redan är utsläckt. Av uppenbara orsaker kan

[8] Prop. 2008/09:119 s. 1 och 33-35.
[9] 7 kap. 18 c § MB.

detta skäl sällan åberopas i glest bebyggda delar av landet men desto oftare i och kring tätorter.

Att utvecklingen inte blev den avsedda har bekräftats vid våra många möten med företrädare för såväl enskilda som kommuner och regioner runt om i landet. Det är tydligt att det är en viktig rättvisefråga att åstadkomma en bättre anpassning av strandskyddet, framför allt för landsbygden.

Reformen 2009/2010 var även avsedd att öka det lokala inflytandet över strandskyddets tillämpning och bland annat erbjuda kommuner möjligheter till lättnader i särskilda LIS-områden. Ett särskilt skäl enligt 7 kap. 18 d § miljöbalken (MB) för dispens från förbuden i strandskyddet, är att en åtgärd bidrar till landsbygdsutveckling. Av den information som vi har fått kan vi se att det är viktigt att skapa ökat utrymme för det lokala inflytandet och göra paragrafen mer tillämplig. Dispenser enligt 18 d § inom LIS-områden utgjorde 2019 endast 4,8 procent av det totala antalet dispenser i landet.

Av de åtgärder inom LIS-områden som kommunerna har beviljat strandskyddsdispens för, har 9,5 procent upphävts av länsstyrelsen vid överprövning av kommunens beslut. Att nära en av tio beviljade åtgärder har upphävts förefaller mycket. Vår tolkning är att LIS-systemet inte är tillräckligt effektivt. I kapitel 7 redogör vi för att det finns problem som påverkar effektiviteten i alla delar av LIS-systemet. Ett annat övergripande problem är att LIS-bestämmelserna saknar tillräcklig koppling till strandskyddets syften och förhållandena i olika områden.

Vi har också kunnat se brister i tillsynen av strandskyddet och att omfattningen varierar. Avsikten med tillsyn är att säkerställa syftet med strandskyddet och att reglerna följs. En kompetent tillsyn är särskilt viktig i högt exploaterade områden som är tätbefolkade och där tillgången till stränder och utrymmet för djur och växtliv är begränsat. En hög regelefterlevnad ger också större legitimitet till strandskyddsreglerna.

Sammantaget har utredningen landat i att strandskyddsreglerna och värnandet av de två grundläggande syftena behöver reformeras på flera punkter. De kan sammanfattas på följande sätt.

- Strandskyddet behöver differentieras så att det blir enklare att bygga och vidta åtgärder i landsbygdsområden, där strandskyddets syften inte äventyras samtidigt som dessa syften säkerställs i starkt exploaterade områden.

- Starkare koppling till strandskyddets syften bör finnas i de regler som differentierar strandskyddet.
- Likvärdiga förutsättningar över landet bör skapas när det gäller små sjöar och vattendrag.
- Det behöver synliggöras var strandskyddet gäller genom lättillgängliga digitala kartmaterial.
- Tillsynen behöver förstärkas och bli effektivare.
- Det lokala inflytandet ska öka så att större hänsyn tas till det specifika området.

2.4 Utredningens arbetsformer

Utredningsarbetet inleddes i augusti 2019. Sekretariat har som mest varit bemannat med fyra personer. Utredningen har biträtts av en expertgrupp med representanter för närmast berörda departement, myndigheter, kommuner, regioner och organisationer, totalt 23 personer. Utredningen har haft sju sammanträden med experterna i olika former och format med anledning av covid-19. Två fysiska möten, två möten med utskick av handlingar för synpunkter och tre möten som digitala videomöten. En medarbetare från ett konsultföretag har i början av utredningsarbetet biträtt sekretariatet under en och en halv månad.

Det har varit viktigt för utredningen att bedriva arbetet i nära dialog med olika intressenter och aktörer och så långt möjligt på ett öppet sätt. Vi har tagit emot besök och besökt några olika organisationer och intressenter runt om i landet för att skaffa oss information och ta del av erfarenheter av tillämpningen av reglerna i hela landet från olika perspektiv.

Utredningen har noga följt utvecklingen och haft löpande dialog med de organisationer och myndigheter som tagit kontakt med utredningen för att uppvakta eller överlämna synpunkter. Utredningen har tillämpat Folkhälsomyndighetens råd och rekommendationer. Covid-19 har inneburit att många planerade fysiska möten med de personer och organisationer som velat uppvakta utredningen blivit digitala möten anpassade till för tillfället gällande råd och

rekommendationer. Under våren 2020 har mot den bakgrunden flertalet externa kontakter genomförts som digitala möten.

Utredningen har kontaktats av många enskilda personer, i huvudsak via e-post. Ett antal personer har ansett att översynen inte behövs och de är genomgående oroliga för att strandskyddet ska luckras upp. Denna grupp menar sammanfattningsvis att ”det räcker med de möjligheter till dispens som dagens regelverk ger”.

En annan kategori av enskilda personer som hört av sig är sådana som har synpunkter på eller är besvikna över utfallet i ett enskilt ärende och har därmed även synpunkter på regelverkets konstruktion och tillämpningen av reglerna. De personer som delgett utredningen sina erfarenheter har kommit olika långt i beslutsprocessen i sina ärenden när de redovisat sina erfarenheter och kontaktar utredningen. De som har allmänna synpunkter på strandskyddsbestämmelserna och tillämpningen har ofta fått ett negativt besked av kommunen. De som är mest negativa och tydliga i sin kritik är de som berörts av länsstyrelsens överprövning både vad gäller prövningen i sak och den tid som länsstyrelsen tagit på sig för att avgöra ärendet. I vissa fall har den sökande fått vänta på länsstyrelsens avgörande upp till tre år. I andra fall har ärendena överklagats till länsstyrelse, regeringen, mark- och miljödomstol eller Mark- och miljööverdomstolen.

Utredningen har också haft kontakt med ett antal privatpersoner och företag via skrivelser och telefonsamtal, som har synpunkter på hanteringen av strandskyddet vid bildning av bostadsfastigheter med kombinerat ändamål. Lantmäteriet, kommunen eller länsstyrelsen nekar ofta aktuella åtgärder av hänsyn till att utökningen av bostadsfastigheter anses strida mot strandskyddsbestämmelserna. Utredningen har tagit del av exempel där sökanden visat sina avsikter att vårda berörd mark och dess särskilda natur- och kulturmiljö. Myndigheterna har, enligt de som har synpunkter på tillämpningen, inte förhållit sig till eller redogjort för varför de av sökanden redovisade natur- och kulturvärdena inte är tillräckliga för att medge de undantagsmöjligheter som anges i förarbeten till fastighetsbildningslagen. Även Lantmäteriet har påtalat problemet.

Utredningens tid och resurser har varit begränsade och det har inte varit möjligt att utreda den frågan tillräckligt och att seriöst bedöma om det finns behov av författningsändringar vad gäller strandskyddsbestämmelserna i MB och aktuella bestämmelser i

fastighetsbildningslagen (FBL). Utredningen har övervägt att föreslå att regeringen bör ta initiativ till en utredning om huruvida det finns behov av författningsändringar av aktuella bestämmelser i MB och i FBL och därmed förtydliga förutsättningarna för bildandet av bostadsfastigheter med kombinerat ändamål.

Nätverket *Rätt strandskydd* har uppvaktat utredningen och dessutom presenterat en skrift *Strandskyddet – så fungerar det i praktiken*. Skriften redovisar exempel på hur reglerna om strandskydd hanteras i kommuner och länsstyrelser. I skriften redovisas enligt författarna missförhållanden i ärendehanteringen. Nätverkets förhoppning är att skriften ska bidra till en nyordning som är ändamålsenlig, rättssäker och legitim.

I en annan skrift – *Rädda Sydöland* – beskriver och diskuterar författaren strandskyddet och andra skyddsregler. Skyddsregler kan stoppa allt överallt enligt författaren. Kostnaderna för handläggningen för ansökningar, ritningar, prövning och överprövning uppgår till hundratals miljoner kronor enligt författaren.

Även advokater och mark- och miljöjurister, som har agerat som ombud i många mål och ärenden i olika prövningsinstanser har lämnat synpunkter på strandskyddsjuridiken. Bland annat lyfter de fram behov av regelförenklingar och bättre synkronisering med plan- och bygglagen (PBL) med tillhörande förordningar.

I många tidningar och andra medier, inte minst på lokal nivå men även på riksnivå, har strandskyddsfrågorna diskuterats. Debatten har visat på två huvudpositioner, dels de som försvarar gällande regler och i många fall också ser behov av stärkt skydd, dels de som tycker att regelverket går för långt i skyddet och är otydligt och bidrar till rättsosäkerhet. På båda sidor finns förespråkare för ökad differentiering med hänsyn till tillgången till sjöar och stränder och bebyggelsetryck.

Experter i utredningen representerar organisationerna Friluftsfrämjandet, Naturskyddsföreningen, Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Fiskevattenägareförbund och Visita. Utredningen har dessutom mött flera andra intresseorganisationer, föreningar och bolag. Utredningen har också medverkat i en konferens anordnad av Sveriges Fiskevattenägareförbund. Utredningen har dessutom träffat eller fått synpunkter från många andra organisationer och föreningar till exempel Hela Sverige ska leva, Lantbrukarnas Riksförbund, SmåKom, Stiftelsen Svensk Våtmarksfond, Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län,

Sveriges Jordägarförbund, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Trä- och Möbelföretagen, Turistrådet Västsverige samt Skärgårdarnas riksförbund. Det gäller även regionala skärgårdsföreningar som Mellanskärgårdens intresseförening och SIKO, Skärgårdens intresseförenings kontaktorganisation.

De olika intressenterna har lämnat konkreta förslag till förändringar av strandskyddsreglerna men framförallt gett utredningen en värdefull bild av lokala förutsättningar, behov och inte minst den praktiska tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna och synpunkter på rollfördelningen i regeltillämpningen.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) och de små kommunernas samverkansorganisation (SmåKom) samt företrädare för ett antal kommuner och regioner har visat stort intresse för utredningsarbetet. Det gäller inte minst mot bakgrund av att kommunerna tillämpar strandskyddsreglerna och har en ny och utvecklad roll i beslutssystemet sedan 2010. Utredningen har haft flera kontakter med SKR:s förbundsledning. Utredningen har besökt Örnsköldsviks, Kramfors och Sundsvalls kommuner samt haft möten med representanter för Norrtälje, Värmdö, Älvsbyn samt Dalslandskommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud.

Utredningen har deltagit i möte med Region Halland som mötesarrangör med deltagare från alla kommunerna i regionen. Representanter för Region Stockholm och dess skärgårdsråd (SIKO) har uppvaktat utredningen. I samband med utredningens länsbesök, som genomförts i samarbete med fem länsstyrelser har utredningen också mött ett stort antal representanter för inbjudna regioner och kommuner, såväl förtroendevalda som tjänstemän.

Utredningen har även kontaktats av tidigare stadsarkitekter i två kommuner, Haninge och Härjedalens kommuner som delgivit utredningen sina breda erfarenheter från den praktiska tillämpningen utifrån förutsättningarna i respektive kommun och landsdel. Medarbetare från SKR, Göteborgs stad, Jokkmokks kommun, Strömstads kommun och Region Norrbotten har varit representerade med experter i utredningen.

De statliga myndigheterna har viktiga roller i systemet, bland andra länsstyrelserna, Boverket och Naturvårdsverket. Länsstyrelserna har representerats av två experter i utredningen medan Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdverket, Sveriges Meteologiska Hydrologiska Institut (SMHI) samt Göteborgs universitet har haft

var sin förordnad expert. Även mark- och miljödomstolarna har en viktig roll i systemet och Mark- och miljööverdomstolen har företrätts av en förordnad expert.

Några andra statliga företrädare har kontaktat utredningen för att uppmärksamma oss på vad de gör på området respektive presentera ny kunskap som bör ha relevans för vårt uppdrag. Vi har bland annat mött representanter för Statens geotekniska institut (SGI), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Stockholms universitet och Havsmiljöinstitutet.[10] Vi har också haft samråd med Tillväxtverket när vi har upprättat konsekvensbeskrivningen.

Lantmäteriet har mycket aktivt arbetat tillsammans med utredningen och har samlat företrädare för flera olika delar av myndigheten med erfarenhet av tillämpningen av strandskyddsreglerna. Lantmäteriet har bland annat tagit upp frågor om samråden mellan beslutsmyndigheten och lantmäteriet, riskerna för dubbelarbete samt frågor om rättssäkerhet och likabehandling. Frågor om fastighetsbildningsåtgärder för bostadsfastigheter på landsbygden har också tagits upp liksom frågor om redovisning av var strandskyddet gäller på karta eller i moderna geografiska informationssystem.

Länsstyrelserna har viktiga uppgifter och lägger stora resurser på arbetet med strandskydd. Utredningen har tagit flera olika initiativ för att ta tillvara länsstyrelsernas erfarenheter av tillämpningen och överblick och kunskap om respektive län och landsdel. Utredningen har träffat länsledningen i Stockholms län som har erfarenheter från både Stockholms län och Norrbottens län samt arbetet i Strandskyddsdelegationen. Utredningen har valt att besöka länsstyrelserna i Dalarnas län, Jämtlands län, Stockholms län, Västra Götalands län, Värmlands län och Örebro län under januari och februari 2020. Länsmöten har haft olika huvudteman som differentiering, landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) och tillsyn. Utredningens syfte med besöken har varit att ta tillvara erfarenheter och att se skillnader i förutsättningar när det gäller bebyggelsetryck och övriga aktuella parametrar eller förutsättningar i olika delar av landet.

Mötena syftade till att ge utredningen möjlighet att ta del av synpunkter och inspel från olika delar av landet. Mötena har haft olika fokus beroende på de lokala förutsättningarna och förväntningarna i respektive län. Förutom medarbetare från berörda läns-

[10] Havsmiljöinstitutet är ett samarbete mellan fem universitet: Göteborgs, Stockholms och Umeå universitet samt Linnéuniversitetet och SLU.

styrelser har kommunerna varit representerade av såväl ledande politiker som tjänstemän. I vissa län har även andra lokala och regionala aktörer varit med såsom tidigare chefstjänstemän i kommuner, konsulter med flera.

Regeringskansliet har varit representerat i utredningen av två experter från Miljödepartementet och vardera expert från Finansdepartementet, Infrastrukturdepartementet och Näringsdepartementet.

Den särskilde utredaren har medverkat i ett politikerforum benämnt *Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft,* som inrättats av regeringen och genomförs i samarbete med Tillväxtverket. I detta forum medverkar representanter för regeringen och företrädare från alla landets regioner. Utredarens redovisning har fokuserat på landsbygden och stranden som resurs för landsbygdsutveckling. Utredaren och sekretariatet har totalt medverkat i tio konferenser och seminarier. Vi har även träffat riksdagsledamöter i olika sammanhang, bland annat från de nordligaste länen samt Centerpartiets och Miljöpartiets riksdagsgrupper.

Vi har haft samråd med Miljömålsberedningen (M2010:04). Beredningen ska bland annat föreslå en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Överläggningen berörde strandskyddets betydelse som styrmedel i förhållande till havsanknutna miljökvalitetsmål. Beredningens förslag ska presenteras senast den 1 december 2020.

Utredningens sekretariat har också haft samråd med Bygglovsutredningen (Fi2020:01) om förutsättningarna för processuell samordning mellan miljöbalken och plan- och bygglagen vad gäller strandskydd och bygglov. Sekretariatet har dessutom träffat Artskyddsutredningen (M2020:03) för informationsutbyte.

Utredningen har till Miljödepartementet yttrat sig över betänkandet *Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning* (SOU 2020:10).

Utredningen har engagerat Statistiska centralbyrån (SCB) för att kartlägga och beskriva nuvarande exploateringsgrad av stränder och förväntat exploateringstryck av stränder med tillhörande text och kartor.[11] Dessa frågor behandlas främst i kapitel 5 och i Bilaga 2.

[11] Statistiska Centralbyrån, 253122/8980252 *Strandnära exploateringstryck*, GIS-fil Strandzon_Bebyggd_zon samt Teknisk metodrapport 2020-10-01.

Konsultföretaget Sweco Strategy AB har biträtt utredningen i arbetet med konsekvensanalyser. Resultatet redovisas främst i kapitel 10.

2.5 Betänkandets disposition och redaktionella kommentarer

Utredaren ansvarar ensam för ställningstaganden och förslag men har utvecklat förslagen i samarbete med sekretariatet och efter samråd med utredningens experter. I betänkandetexten används uttrycken *vi* och *utredningen* om vem som framför uppfattningar, bedömningar, ställningstaganden och förslag. Med båda dessa uttryck avses utredaren i samarbete med sekretariatet.

Bland referenser i texten används uttrycken ibid. respektive a.a. Med ibid. (ibidum) avses källhänvisningar till samma ställe som förekommer två eller flera gånger direkt efter varandra. Om källhänvisningen gäller samma källa men inte samma ställe, används i stället förkortningen a.a. (anfört arbete), i regel tillsammans med en sidhänvisning.

Betänkandet består av 11 kapitel, där vi redogör för våra författningsförslag i kapitel 1 med kommentarer i kapitel 11. I kapitel 3 redovisar vi strandskyddsreglernas historiska framväxt och nuvarande bestämmelser tillsammans med exempel på rättstillämpningen i de delar som har intresse för vårt uppdrag. Vi ska enligt direktiven utvärdera den nuvarande lagstiftningen med avseende på hur ändamålsenlig, effektiv och legitim dess tillämpning är i olika delar av Sverige, vilket också bildar underlag för våra överväganden och förslag i kapitel 6, 7 och 8.

I kapitel 4 redogör vi för huvuddragen i den svenska landsbygdspolitiken och de målsättningar som riksdagen nyligen har fastställt. Delmål för den politiken är bland annat hållbar tillväxt, hållbart utnyttjande av naturresurser och attraktiva livsmiljöer i landsbygder. Det finns därmed en nära koppling till miljöpolitiken och de nationella miljökvalitetsmålen, som också redovisas i kapitlet i de avseenden som de berör vårt uppdrag. I samma kapitel har vi bland annat även beskrivit förutsättningarna för att bygga för bostäder och näringsverksamheter i landsbygd.

I kapitel 5 redogör vi för befolkningsutveckling, befolkningstäthet och exploateringstryck i Sverige liksom för exploateringen av landets stränder. Vi kan konstatera att befolkningsutvecklingen och den pågående urbaniseringen innebär att städer förstoras och förtätas, medan landsbygder har avfolkats. Enligt prognoserna kommer denna utveckling också att fortsätta. Underlaget i kapitlet ger oss en övergripande bild av var lättnader i strandskyddet kan tänkas komma i fråga och var strandskyddet kan behöva bibehållas eller stärkas.

Huvuddelen av våra förslag framgår av kapitel 6 och 7. I kapitel 6 lämnar vi förslag gällande små sjöar och vattendrag och för så kallade anlagda vatten. Vi föreslår också att uppgifter om strandskydd bör digitaliseras och bli mer transparanta och att det ska bli enklare att ändra gamla föreskrifter om strandskyddets omfattning.

I kapitel 7 redovisar vi ett par alternativa sätt att underlätta byggandet inom landsbygdsområden och lägger förslag om vilka krav som bör ställas på sådana områden. Vi omprövar de särskilda skälen för dispens i dessa områden och att de särskilda skälen i större utsträckning än i dag bör göra det möjligt att bygga för verksamheter och enstaka en- och tvåbostadshus. Vi gör i kapitlet en bedömning av var strandskyddet behöver stärkas och föreslår att restriktiviteten vid dispensprövning stärks i områden med högt exploateringstryck. Vi lämnar även förslag om att det ska bli enklare att genomföra klimatanpassningsåtgärder genom att dispens ska kunna meddelas för sådana åtgärder.

Kapitel 8 behandlar tillsynsfrågor och vi gör där bedömningen att mer resurser behöver avdelas för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser för en ökad och mer effektiv tillsyn.

Kapitel 9 tar upp frågor om ikraftträdande och genomförande. Vi föreslår att lag- och förordningsändringar ska träda ikraft den 1 januari 2022 och att Naturvårdsverket årligen bör följa upp och utvärdera effekterna av de förändringar som genomförs.

I kapitel 10 beskriver vi slutligen ekonomiska och andra konsekvenser av våra förslag. Kapitlet bygger i sina huvuddelar på två konsultuppdrag till Sweco Strategy AB från utredningen.

Som bilaga finns förutom utredningdirektiven (bilaga 1) även en konsultrapport från Statiska centralbyrån (SCB) till utredningen om strandnära bebyggelse i Sverige (bilaga 2).

3 Strandskyddsreglerna

3.1 Strandskyddets historiska framväxt

3.1.1 Den första strandskyddslagstiftningen

Strandskyddslagstiftningen har sitt ursprung från 1950-talet. År 1950 tillkom en provisorisk strandlag (1950:639), som efterföljdes av 1952 års strandlag (1952:382). Strandlagen hade till syfte att trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv vid hav, insjöar och vattendrag för allmänheten. I förarbetena till strandlagen framhölls bland annat att rätt till ökad semester gjorde att fler utnyttjade allemansrätten. En allmän standardhöjning hade också möjliggjort för en allt större del av befolkningen att uppföra fritidshus. Strandskyddet infördes som ett skydd för allemansrätten, för att de som inte ägde någon strandfastighet skulle kunna nyttja strandområdena.[1]

Enligt strandlagen gällde strandskyddet inte överallt i Sverige. Länsstyrelsen fick i stället utse områden där strandskydd skulle gälla. Områdena fick omfatta behövligt land- och vattenområde, högst 300 meter från strandlinjen. Områden som ingick i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan eller godkänd avstyckningsplan kunde inte omfattas av strandskydd.[2] Inom strandskyddade områden rådde förbud mot nybyggnad, ändring av byggnad (exempelvis ändring av en fiskebod till fritidshus[3]) samt grävnings- eller andra förberedelsearbeten. Tillstånd (dispens) till bebyggelse kunde lämnas. Förbuden gällde inte bebyggelse som behövdes för försvaret, de areella näringarna (jordbruket, fisket, skogsskötseln) eller den allmänna samfärdseln.[4]

[1] Kungl. Maj:ts proposition nr 187 (1952:187) s. 3 och 8–19.
[2] Ibid.
[3] Prop. 1974:166 s. 96.
[4] Kungl. Maj:ts proposition nr 187 (1952:187) s. 3 och 96–97.

3.1.2 Det generella strandskyddet infördes genom naturvårdslagen

Strandlagen ersattes 1965 av naturvårdslagen (1964:822). Under 1960-talet och början av 1970-talet skedde en omfattande expansion av fritidshusbebyggelse, framför allt i tätortsnära stränder längs kusterna. Strandskyddade områden hade inte kommit till stånd i tillräcklig omfattning för att bevara värdefulla stränder för allmänheten och dispens hade getts i förhållandevis stor utsträckning. Det bidrog till att strandskyddet skärptes 1975 och började gälla i hela Sverige. Det blev generellt.[5]

Av 15 § naturvårdslagen framgick att strandskyddet gällde vid havet, insjöar och vattendrag för att åt allmänheten trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv. I stället för 300 meter skulle skyddet nu som huvudregel gälla 100 meter från strandlinjen, med möjlighet för länsstyrelsen att utöka skyddet upp till 300 meter. Skyddet gällde också såväl på land som i vattnet. En annan ändring var att strandskyddet även skulle gälla inom nya planområden, men det infördes samtidigt en möjlighet att upphäva skyddet i planerna.[6]

Strandområden som vid utgången av juni 1975 ingick i äldre, redan fastställda generalplaner, stadsplaner eller byggnadsplaner skulle enligt övergångsbestämmelserna inte omfattas av strandskydd enligt den nya lagen, om inte annat förordnades.[7] Denna bestämmelse överfördes i samband med miljöbalkens tillkomst i huvudsak oförändrad till 10 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.[8]

Förbuden inom strandområde utvidgades till att avse även anläggning eller anordning där mark tas i anspråk som tomt eller på annat sätt hindrade eller var avhållande för allmänheten. Förbudet kom då även att omfatta exempelvis vägar, anläggningar för camping och sport med mera. Dispens kunde lämnas om det fanns särskilda skäl. Dagens motsvarighet till tomtplatsbestämning infördes, det vill säga att vid dispensgivning skulle det bestämmas i vilken utsträckning

[5] Prop. 1974:166 s. 92–96.
[6] Ibid.
[7] Punkt 4 i övergångsbestämmelserna till naturvårdslagen (1974:1025).
[8] Bestämmelsen anger att ”*strandområden som vid utgången av juni 1975 ingick i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan skall inte omfattas av strandskydd enligt miljöbalken, om det inte bestäms annat*”. Med detta avsågs att länsstyrelsen kunde förordna att strandskydd skulle råda. Motiven till aktuellt lagrum anges närmare i regeringens proposition 1997/98:45, del 2, s. 387.

mark fick tas i anspråk. När det gäller undantagen från förbuden avskaffades undantaget för försvarets och den allmänna samfärdselns anläggningar.[9]

När miljöbalken (1998:808), MB, infördes fick den en bestämmelse om att strandskydd återinträder om området upphör att ingå i en detaljplan eller i områdesbestämmelser.[10] Bestämmelsen utvidgades 2009 till att omfatta även situationer när detaljplaner eller områdesbestämmelser ersätts av en ny detaljplan. Samtidigt infördes bestämmelser i 10 a § i lagen om införande av MB att strandskyddet återinträder även när generalplan, stadsplan eller byggnadsplan ersätts eller upphävs.[11]

3.1.3 Differentiering av strandskyddet

Strandskyddet är i dag differentierat i fråga om omfattning, vilka åtgärder som omfattas av förbuden inom strandskyddsområde och förutsättningarna för dispens. I det följande redogör utredningen för differentiering i fråga om strandskyddets omfattning och om förutsättningarna för dispens i områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Strandskyddets omfattning

När strandskyddet blev generellt gällande 1975 fick länsstyrelserna enligt 15 § naturvårdslagen förordna om att strandområde som uppenbarligen saknade betydelse för bad och friluftsliv inte skulle omfattas av strandskydd. Det kunde enligt uttalanden i förarbetena gälla exempelvis vid obetydliga bäckar och tjärnar.[12] Genom denna möjlighet kunde strandskyddets omfattning differentieras.

År 1994 ändrades 15 § naturvårdslagen och strandskyddet fick ytterligare ett syfte. Det nya syftet tillkom för att bevara goda livsvillkor för växter och djur. Även efter denna ändring fick länsstyrelsen förordna att strandområde som uppenbart saknade betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skulle omfattas av

[9] Prop. 1974:166 s. 4 och 96–98.
[10] Prop. 1997/98:45, Del 2, s. 84.
[11] 7 kap. 18 g § MB och prop. 2008/09:119 s. 78 och 117.
[12] Prop. 1974:166 s. 95.

strandskydd. Nu gällde det inte bara bad och friluftsliv utan även växt- och djurlivet.[13] I samband med lagändringen infördes även en övergångsbestämmelse som gjorde att länsstyrelsen skulle ompröva tidigare förordnanden om områden som inte skulle omfattas av strandskydd utifrån den nya lydelsen. Förordnanden som inte omprövats före utgången av juni 1999 skulle upphöra att gälla.[14]

MB trädde i kraft 1999 och naturvårdslagens bestämmelser om strandskydd överfördes till 7 kap. MB. Enligt 7 kap. 15 § fick då regeringen eller den myndighet som regeringen bestämde, precis som tidigare, förordna att ett strandskyddsområde som uppenbart saknade betydelse för att tillgodose strandskyddets syften inte skulle omfattas av strandskydd. I 11 § lag (1998:811) om införande av miljöbalken infördes en övergångsbestämmelse likt den från 1994. Där reglerades att förordnanden som hade meddelats enligt 15 § andra stycket första meningen naturvårdslagen (1964:822) i dess lydelse före den 1 juli 1994 skulle omprövas senast den 30 juni 1999. Om ett förordnande inte omprövats innan dess, upphörde förordnandet att gälla.

År 2009 ändrades strandskyddslagstiftningen och bestämmelsen i 7 kap. 15 § MB flyttades till 7 kap. 18 § första stycket 1. Lydelsen i bestämmelsen specificerades så att länsstyrelsen *i det enskilda fallet* får besluta att upphäva strandskyddet i ett område om det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Ändringarna innebar att det inte längre blev möjligt att upphäva strandskyddet genom generella föreskrifter.[15] Samtidigt avskaffades länsstyrelsens bemyndigande att meddela föreskrifter om att strandskydd inte skulle gälla, som då fanns i 11 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd. Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2009.[16] Därmed avskaffades länsstyrelsens bemyndigande även att återinföra strandskyddet. Regeringen har efter ändringarna prövat frågan om en länsstyrelse kan återinföra strandskyddet i ett område som omfattas av ett förordnande innan de nu nämnda ändringarna. Regeringen har då konstaterat att avskaffandet av bemyndigandet i

[13] Prop. 1974:166 s. 4.
[14] Punkten 2 i övergångsbestämmelserna till Förslag om lag om ändring i naturvårdslagen (1964:882), se prop. 1993/94:229 s. 5.
[15] Prop. 2008/09:119 s. 103.
[16] Punkten 1 i ikraftträdandebestämmelserna till lagen (2009:532) om ändring i miljöbalken och prop. 2008/09:119 s. 14 samt förordningen (2009:622) om ändring i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

11 § förordningen om områdesskydd innebär att länsstyrelsen saknar den möjligheten.[17] Utredningen kan konstatera att det därför saknas lagstöd i dag för en länsstyrelse att upphäva tidigare förordnanden om att vissa områden inte ska omfattas av strandskydd. Det är därigenom inte möjligt att återinföra strandskyddet i områden där strandskyddet har upphävts genom föreskrifter, det vill säga före 2009.

Beslut där områden har undantagits från strandskyddet

11 av 21 länsstyrelser har med stöd av lagstiftningen beslutat att undanta områden från strandskyddet, företrädelsevis mindre sjöar och vattendrag. De län som i dag tillämpar undantag är Gotland, Jönköping, Norrbotten, Västerbotten, Uppsala, Värmland, Västmanland, Örebro och de tre storstadslänen Stockholm, Västra Götaland och Skåne län.

Utöver den lagstiftning som växt fram, utgör undantagsbesluten en viktig utgångpunkt för utredningens förslag, eftersom de är en viktig pusselbit för att förstå hur strandskyddsreglerna tillämpas och var strandskydd gäller i dag. Undantagsbesluten är uppbyggda på olika sätt. I det följande beskrivs varje undantagsbeslut mycket kort.

- Länsstyrelsen i Gotlands län tillämpar ett äldre beslut som innebär att sjöar och vattendrag är undantagna från strandskydd. Vid vattenförekomster som särskilt har pekats ut gäller dock strandskyddet. Vid översynen av det utvidgade strandskyddet återinfördes generellt strandskydd för vissa sjöar och vattendrag på Fårö, Östergarnslandet och Storsudret.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län tillämpar beslut som går ut på att de flesta mindre vattendrag är undantagna från strandskydd. Vissa särskilt utpekade vattendrag samt alla övriga vattendrag som är dubbelstreckade på den topografiska kartan (skala 1:50 000) omfattas av strandskydd. Övriga vattendrag är inte strandskyddade. Strandskyddet gäller fullt ut vid de flesta sjöar. För Habo och Mullsjö kommuner, som tidigare tillhört Skaraborgs län, tillämpas äldre beslut från det gamla länet.

[17] Regeringsbeslut 2016-11-24 diarienummer M2016/02012/Me (delvis), 2020-09-03 diarienummer M2016/02520/Me och 2016-06-09 diarienummer M2014/02901/Me.

- Länsstyrelsen i Norrbottens län tillämpar strandskyddsreglerna vid kusten och där sjöar/vattendrag syns på karta:

  – i skala 1:250 000 vid sjöar i kustområdet,

  – i skala 1:500 000 vid sjöar i inlandet och

  – i skala 1:500 000 vid alla vattendrag.

  Sjöar och vattendrag i Norrbottens län som inte syns på dessa kartor omfattas inte av strandskyddet.

- Länsstyrelsen i Skåne län tillämpar strandskyddsbestämmelserna vid sjöar och vattendrag som är utpekade på en karta efter inventering. Det handlar alltså om ett utpekat skydd. Sammantaget är endast en tredjedel av Skånes stränder strandskyddade och två tredjedelar omfattas följaktligen inte av skyddet.[18]

- Länsstyrelsen i Stockholms län tillämpar ett utpekat strandskydd. Strandskyddet är kartbaserat och när undantaget avser sjöar och vattendrag gäller strandskydd endast där skyddet är utritat.

- Länsstyrelsen i Uppsala län tillämpar också ett utpekat strandskydd. För varje kommun finns listor framtagna över vid vilka sjöar och vattendrag som strandskyddet gäller. För Heby kommun, som tidigare tillhört Västmanlands län, tillämpas förordnandet för det länet som innebär att strandskyddet är inskränkt till 25 meters skydd vid de små vattendragen.

- Länsstyrelsen i Värmlands län tillämpar äldre beslut med innebörden att enkelstreckade vattendrag på den topografiska kartan (skala 1:50 000) undantas från strandskydd. Strandskydd har dock senare återinförts för vissa av dessa mindre vattendrag som har höga naturvärden.

- Länsstyrelsen i Västerbottens län tillämpar beslut med innebörden att endast de sjöar som syns på kartan har strandskydd. Karta i skala 1:50 000 tillämpas för kustkommunerna. För inlandskommunerna tillämpas karta i skala 1:500 000. För strömmande vatten gäller strandskydd för de vattendrag som har dubbla strandlinjer på karta i skala 1:500 000, vilket i princip innebär att vattendrag under 6 meters bredd inte har strandskydd.

[18] Länsstyrelsen i Skåne län 2010, *PlanPM Strandskydd 2:3*, rapport 2010:5.

- Länsstyrelsen i Västmanlands län tillämpar beslut med innebörden att strandskyddet är inskränkt till 25 meters skydd vid de små vattendragen, som är enkelstreckade på gröna kartan (skala 1:50 000). Insjöar och vattendrag som inte syns på gröna kartan är helt undantagna från strandskyddet.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län tillämpar flera olika generella undantag, som dessutom är uppbyggda på något olika sätt. Detta har sitt ursprung i att det nuvarande länet tidigare bestod av tre olika län, som hade olika varianter av undantagsbeslut. I tidigare Göteborgs och Bohus län är strandskyddet utpekat på Lantmäteriets registerkarta. Strandskyddet varierar mellan 0 och 300 meter. Mindre vattendrag med biologiska värden har dock strandskydd. För tidigare Älvsborgs län finns listor med sjöar som har strandskydd. Övriga sjöar har inte strandskydd. Enkelstreckade vattendrag på karta i skala 1:50 000 har inte strandskydd. Beslutet i tidigare Skaraborgs län är knutet till topografiska kartan (skala 1:50 000). Gemensamt för Älvsborgs- och Skaraborgsområdena är att man generellt tog bort sjöar under en hektar och vattendrag med enkelstreck på kartan.
- Länsstyrelsen i Örebro län tillämpar beslut med innebörden att vattendrag som inte syns på fastighetskartan (skala 1:10 000) inte har strandskydd. Även enkelstreckade vattendrag på denna karta är undantagna från strandskyddet – detta gäller dock inte vissa utpekade vattendrag som bedömts ha sådant värde för strandskyddets syften att skyddet ska gälla vid dessa vattendrag.

Av ovanstående beskrivning framgår sammanfattningsvis att strandskyddet är upphävt för de flesta små sjöar och vattendrag i de 11 länen som har undantagit områden från strandskydd. Men det saknas i dag en fullständig digitalisering av besluten, vilket gör det svårt att få en överblick av dess fulla omfattning. Vissa län har digitaliserat strandskyddet med beaktande av de undantagna områdena, exempelvis Skåne och Västra Götalands län. Andra län använder fortfarande respektive karta i dess tryckta version.

De 11 undantagen för små sjöar och vattendrag ger olika förutsättningar mellan länen. Såväl högexploaterade som lågexploaterade län men även län som bara delvis är högexploaterade tillämpar dessa undantag. Att undantagen ofta baseras på gamla, tryckta kartor som

inte uppdateras gör också att tillämpningen försvåras och det kan bli otydligt var strandskyddet gäller eller inte.

3.1.4 Förutsättningar för dispens i områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Genom reformen 2009 genomfördes förändringar i syfte att differentiera strandskyddet avseende möjligheterna att få dispens. Det fanns en bristande legitimitet för den tidigare regleringen, bland annat för att samma regler hade gällt i hela landet trots att förutsättningarna hade skilt sig åt. Det fanns också kritik mot att en fråga om dispens bedömts lika strängt i områden med god tillgång till obebyggda stränder och ett lågt bebyggelsetryck som i områden med en hög grad av exploatering och ett högt bebyggelsetryck.[19] 2009 års reform föregicks av flera utredningar och förslag om differentiering sedan 1990-talet. Det lämnades flera förslag som alla på olika sätt handlade om var i landet som lättnader i strandskyddet skulle kunna gälla. En utmaning har genomgående varit att finna en ändamålsenlig indelning. Olika varianter har övervägts. Det har varit fråga om glesbygder, vissa län, vissa kommuner och landsbygder. I det följande redogör vi för de olika förslagen som föregick reformen 2009.

Glesbygder med lågt exploateringstryck och gott om stränder

Regeringen uppdrog 1992 åt länsstyrelserna i Norrbottens, Jämtlands och Kronobergs län att undersöka förutsättningarna för att uppföra bebyggelse i strandskyddade områden i glesbygder i inlandet. Naturvårdsverket överlämnade i ett yttrande 1993 rapporterna till regeringen och ett förslag. Enligt förslaget kunde en differentierad tillämpning av strandskyddsbestämmelserna avse sjörika områden, som låg på betryggande avstånd från stora och medelstora tätorter och hade lågt bebyggelsetryck.[20]

I propositionen *Strandskydd*[21] som lämnades 1994 redovisade regeringen sin bedömning av hur en differentierad tillämpning av dispensbestämmelserna skulle kunna ske i glest befolkade områden

[19] Prop. 2008/09:119 s. 32–33.
[20] Prop. 1993/94:229 s. 11.
[21] A.a.

av landet. Enligt regeringens bedömning skulle länsstyrelserna kunna definiera vilka områden som kunde bli aktuella för en differentierad tillämpning och kommunerna skulle redovisa dessa områden i översiktsplanen.[22] Områden av riksintresse för naturvård, friluftsliv eller kulturminnesvård skulle inte kunna bli aktuella för differentieringen. Områden av betydelse på grund av naturvärden, kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet samt grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skulle endast undantagsvis komma i fråga för differentiering (områden enligt dåvarande 2 kap. 6 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.).[23] Tillämpningen i dessa områden skulle bli beroende av tätortens storlek, bebyggelsetryck, efterfrågan på bebyggelse samt omfattningen av tillgänglig strandnära rekreationsmark.[24]

Regeringens uttalanden utmynnade i ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket att utarbeta vägledning för den differentierade tillämpningen. En ny regering återkallade senare detta uppdrag. Enligt den nya regeringens mening hade övervägandena i propositionen inte tagit tillräcklig hänsyn till behovet av att skydda friluftslivet och naturmiljön.[25] Nästa gång frågan om differentiering av strandskyddet togs upp av regeringen var 2001.

Vissa län och delar av län med utvecklingspotential

Regeringen gav 2001 Naturvårdsverket i uppdrag att utreda förutsättningar för både skärpningar och lättnader i strandskyddet. Naturvårdsverket beskrev i sin rapport som lämnades 2002 att strandskyddsbestämmelserna var otillräckliga för att skydda stränderna mot exploatering, framför allt längs södra Sveriges kuster i områden som var av riksintresse för naturvård och friluftsliv. För att åstadkomma skärpningar föreslog verket att länsstyrelsen skulle ges möjlighet att förordna områden där synnerliga skäl i stället för särskilda skäl skulle krävas för dispens. Vidare beskrev verket att strandskyddsbestämmelserna inte gav utrymme för regionala och

[22] A.a. s. 11–12.
[23] Ibid.
[24] Ibid.
[25] Prop. 1997/98:45 Del 2 s. 88–89 och Regeringskansliet, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, *Ett förnyat strandskydd*, Ds 2005:23, s. 24.

lokala anpassningar till skilda geografiska förutsättningar och till skiftande exploateringstryck.

Naturvårdsverket föreslog att så kallade *Mål 1-områden*[26] enligt EU:s strukturfonder skulle utgöra geografisk avgränsning för lättnader i strandskyddsbestämmelserna. Det gällde Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, samt delar av Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län. Motiven var att det var områden med låg bebyggelsepåverkan, med undantag för kusten samt Storsjön i Jämtland och att områdena var utpekade som högt prioriterade när det gällde regional utveckling.[27]

Förslaget remissbehandlades. De invändningar som fördes fram var framför allt att indelningen i Mål 1-områden var en administrativ gräns med sannolikt begränsad varaktighet. Även lämpligheten att redan starkt bebyggelsepåverkade strandområden skulle omfattas av lättnaderna ifrågasattes. Det fanns även synpunkter om att andra delar av landet borde kunna omfattas av lättnader.[28] Förslagen ledde inte till någon lagstiftning.

Kommuner med god tillgång till inlandsstränder

År 2005 lämnade Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet förslag till nya strandskyddsbestämmelser i promemorian *Ett förnyat strandskydd.* Enligt förslagen skulle lättnader gälla kommuner där graden av bebyggelsepåverkan vid inlandsstränder i kommunen uppgick till högst tio procent och där tillgången på obebyggda inlandsstränder uppgick till minst 50 meter per invånare.[29] Regeringen skulle i en bilaga i förordningen (1998:1252) om områdesskydd meddela föreskrifter om vilka kommuner som skulle anses ha god tillgång till inlandsstränder.[30] I tabell 3.1 visas ett utdrag ur förslaget till bilaga i förordningen.

---

[26] Tidigare EU-stöd enligt inom ramen för EU:s regionalpolitik. I strukturfondsförordningarna fanns det tre prioriterade mål för perioden 2000–2006, varav Mål 1 var att främja utveckling och strukturell anpassning i områden som släpade efter i utvecklingen. Se https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:g24203&from=DA, besökt 2020-08-20.

[27] Naturvårdsverket, rapport 5185 *Kartläggning m.m. av strandskyddsbestämmelserna. Redovisning av ett regeringsuppdrag, s.* 1–11 och 36–38.

[28] Regeringskansliet, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, *Ett förnyat strandskydd*, Ds 2005:23, s. 127.

[29] A.a. s. 9 och 45–46.

[30] A.a. s. 177–188.

Tabell 3.1 Ur förslag till bilaga i förordningen (1998:1252) om områdesskydd

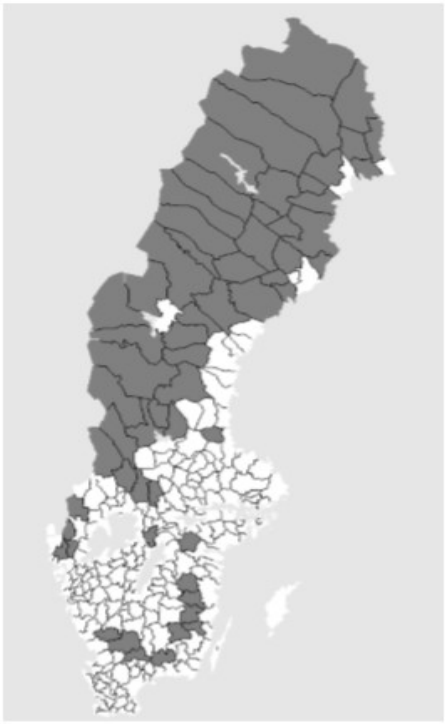
Med god tillgång till inlandsstränder avses att 1. graden av bebyggelsepåverkan vid inlandsstränder uppgår till högst tio procent, och 2. tillgången på inlandsstränder uppgår till minst 50 m obebyggd inlandsstrand per invånare, baserat på invånarantalet i kommunen 2004-12-31

Kommunkod	Kommunnamn	Antal km inlandsstrand	Antal km obebyggd inlandsstrand	Procent bebyggelsepåverkad inlandsstrand	Invånarantal 041231	Antal meter obebyggd inlandsstrand/inv.
0513	Kinda	1 428	1 282	10	9 953	129
0562	Finspång	1 630	1 471	10	20 993	70
0760	Uppvidinge	807	740	8	9 514	78
0763	Tingsryd	1 491	1 387	7	12 892	108
0765	Älmhult	1 042	956	8	15 421	62
0781	Ljungby	2 017	1 835	9	27 004	68
0821	Högsby	699	641	8	6 244	103
0860	Hultsfred	1 136	1 018	10	14 591	70

Källa: Ds 2005:23.

Figur 3.1 visar en karta över samtliga kommuner som enligt förslaget skulle anses ha god tillgång till inlandsstränder.

Figur 3.1 Kommuner som skulle anses ha god tillgång till inlandsstränder

Källa: Ds 2005:23.

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementets promemoria remissbehandlades. Förslaget fick kritik för den kommunala indelningen. Att en kommun antingen helt och hållet omfattades eller uteslöts ansågs vara för trubbigt och oflexibelt. Det anfördes att ett utpekande av kommuner genom en författning inte skulle medge en lokal eller regional förankringsprocess och att det skulle bli svårt att ta hänsyn till befintliga skyddsvärden.[31] Förslaget genomfördes inte.

[31] Regeringskansliet, Miljödepartementet, *Stranden – en värdefull miljö,* Ds 2008:21, s. 50.

Mindre områden i glest bebyggda delar i kommuner

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet reviderade det förslag som hade presenterats i Ds 2005:23. Enligt det reviderade förslaget skulle länsstyrelsen efter ansökan från en kommun få besluta om mindre områden i glest bebyggda delar av kommunen i syfte att differentiera strandskyddet. Inom dessa områden skulle vissa särskilda skäl gälla i syfte att gynna glesbygdsutveckling.[32]

Det reviderade förslaget remissbehandlades. En övervägande del av remissinstanserna ansåg att det var en förbättring jämfört med det första förslaget i Ds 2005:23 och tillstyrkte det i huvudsak. Flera kommuner ansåg att kommunerna borde ansvara för differentieringen i stället för länsstyrelsen. Det reviderade förslaget ledde dock inte heller till lagstiftning.[33]

Områden för landsbygdsutveckling i kommunerna

År 2008 lämnade Miljödepartementet nya förslag till differentiering av strandskyddet i promemorian *Stranden – en värdefull miljö.*[34] Förslagen låg till grund för de nu gällande bestämmelserna om differentiering i 7 kap. MB, som beslutades 2009. Ändringarna syftade å ena sidan till att införa lättnader i strandskyddet för att främja utvecklingen av landsbygdsområden med god tillgång till stränder, å andra sidan att begränsa nybyggnad i övriga delar av landet genom tydligare och stärkta regler och en fortsatt restriktiv tillämpning.

Enligt bestämmelserna om lättnader ska kommunerna redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) i översiktsplanen, inom vilka vissa lättnader i strandskyddet gäller. Redovisningen ska göras utifrån kriterier i lagtexten.[35] Lättnaderna innebär att nya och fler särskilda skäl kan tillämpas inom LIS-områden.[36] Syftet var att bättre anpassa strandskyddet till de lokala förhållandena och förutsättningarna och att främja utvecklingen i

[32] Regeringskansliet, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, *Reviderat förslag till differentierat strandskydd*, Promemoria 2005-12-02, dnr M2005/4076/NA.
[33] Regeringskansliet, Miljödepartementet, *Stranden – en värdefull miljö*, Ds 2008:21, s. 50–51 och 83–84.
[34] A.a.
[35] Kriterierna anges i 7 kap. 18 e § MB.
[36] Dessa särskilda skäl anges i 7 kap. 18 d § MB.

landsbygdsområden med god tillgång till stränder och lågt exploateringstryck.[37]

I syfte att uppnå en mer enhetlig och korrekt tillämpning preciserades i lagtext vad som får beaktas som särskilda skäl. Därutöver infördes förtydliganden avseende strandskyddets syften och att en fri passage för allmänheten närmast strandlinjen skulle bibehållas. Kommunerna fick huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet. Samtidigt fick länsstyrelsen ansvaret att bevaka strandskyddets intressen vid kommunal planläggning och överpröva kommunala beslut om upphävanden och dispenser.[38]

3.1.5 Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag

Som tidigare nämnts fick Naturvårdsverket under 2001 i uppdrag att bland annat utreda förutsättningarna för och bedöma konsekvenserna av vissa lättnader i strandskyddet utanför tätortsnära områden med högt bebyggelsetryck. I redovisningen lämnade verket förslag om vissa lättnader.[39] De innebar bland annat att strandskyddet för de minsta sjöarna (med en areal under 0,5 hektar) och vattendragen (med en bredd under 1 meter) skulle tas bort helt och att strandskyddet skulle minskas till 50 meter vid vattendrag mellan 1 och 6 meters bredd. Förslaget kompletterades av ett förslag om att länsstyrelsen skulle få en rätt att införa eller utöka strandskyddet vid sådana vattenområden. Förslaget ledde inte fram till några lagändringar.

I 2009 års reform valde den dåvarande regeringen inte att gå vidare med de förslag som lämnades av Naturvårdsverket 2002 i de delar som avsåg små sjöar och vattendrag. År 2012 fick dock Naturvårdsverket och Boverket i uppdrag att bland annat analysera och redogöra för konsekvenserna av att införa lättnader i strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag utanför högexploaterade områden. Redovisningen av uppdraget innehöll olika möjligheter att

[37] Prop. 2008/09:119 s. 56.
[38] A.a. s. 1, 36–37, 45–48, 52–54 och 71–77.
[39] Naturvårdsverket, *Kartläggning m.m. av strandskyddsbestämmelserna. Redovisning av ett regeringsuppdrag,* Rapport 5185, april 2002.

minska strandskyddet vid små sjöar och vattendrag.[40] Myndigheternas huvudförslag kom sedan i huvudsak att ligga till grund för den senaste lagändringen gällande små sjöar och vattendrag.[41]

År 2014 infördes nya bestämmelser i 7 kap. 18 § MB, som ger länsstyrelsen möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, om det område som upphävandet avser har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. En liten sjö får ha en vattenyta som uppgår till omkring en hektar eller mindre och ett litet vattendrag får ha en bredd på omkring två meter eller smalare. Ett av syftena med ändringen var att skapa ökad förståelse och acceptans för strandskyddsregleringen. Upphävande kan enligt propositionen avse områden vid små sjöar och vattendrag som inte hyser några betydande naturvärden och som inte heller fyller någon funktion av betydelse för det rörliga friluftslivet.[42]

Reformen var ett steg i regeringens ambition att successivt göra det enklare att bygga i strandnära lägen i glesbefolkade områden med lågt bebyggelsetryck. Enligt regeringens överväganden i förarbetena bedömdes exploateringstrycket oftast vara lågt vid de minsta sjöarna och vattendragen och många av de mest känsliga områdena kring små vattendrag omfattades redan av biotopskydd. Regeringen aviserade att den avsåg att återkomma med vidare förslag till åtgärder för att på sikt upphäva det generella strandskyddet för små sjöar och vattendrag.[43]

Sedan upphävandemöjligheten infördes har länsstyrelserna under perioden 2016-2019 fattat 490 beslut om att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag som berör totalt 517 områden. områden vid små sjöar och vattendrag i landet (se vidare tabell 3.2 och avsnitt 6.1).[44]

[40] Naturvårdsverket och Boverket, *Strandskydd. En redovisning av ett regeringsuppdrag,* 2013.
[41] Prop. 2013/14:214 s. 15.
[42] A.a. s. 20.
[43] A.a. s. 1 och 17.
[44] Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddet 2019, Redovisning av uppdrag i regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Naturvårdsverket*, s. 39.

Tabell 3.2 Upphävande av strandskydd vid små sjöar och vattendrag

Tabellen anger hur många beslut om upphävande av strandskydd vid små sjöar och vattendrag som länsstyrelsen meddelat med stöd av 7 kap. 18 § punkten 2, MB

	2019	2018	2017	2016	Kommentar
Beslut	176				Varav 78 avsåg Halland.
Områden	186				Varav 86 avsåg Halland.
Beslut		152			Varav 72 avsåg Halland och 40 Dalarna.
Områden		162			Varav 76 avsåg Halland och 45 Dalarna.
Beslut			100		Varav 52 avsåg Halland.
Områden			107		Varav 54 avsåg Halland.
Beslut				62	Varav 21 avsåg Halland och 20 Dalarna.
Områden				62	Varav 21 avsåg Halland och 20 Dalarna.

Källa: Naturvårdsverket 2016-2019, Redovisning av uppföljning av strandskyddet.

3.2 Strandskyddets syften och förbud

3.2.1 Var gäller strandskydd?

Strandskydd gäller vid havet samt vid insjöar och vattendrag.[45] Strandskyddsområdets utsträckning är enligt huvudregeln området intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd, såväl inåt land som ut i vattnet. Länsstyrelsen får besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.[46]

Vad som utgör en insjö eller ett vattendrag har aldrig närmare definierats i strandskyddslagstiftningen eller i dess förarbeten. För att det ska vara fråga om vattendrag har det betydelse att det faktiskt är vattenförande. I rättspraxis har det ansetts att även bäckar där det tidvis kan vara ont om vatten eller mycket små vattenflöden utgör vattendrag och omfattas av strandskyddet.[47] Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) har inte ansett det möjligt att generellt uttala sig om artificiella vattendrag ska omfattas av strandskyddet eller inte,

[45] 7 kap. 13 § första stycket MB.
[46] 7 kap. 14 § första och andra stycket MB. För att avgöra om en planerad åtgärd ligger inom strandskyddsområde har mätning från en markerad strandlinje på Lantmäteriets kartmaterial har ansetts tillräckligt, se Mark- och miljööverdomstolens dom 2015-08-25, målnummer M 8029–14.
[47] MÖD 2008:36 och MÖD 2012:4.

utan en bedömning får göras från fall till fall.[48] Ett markavvattningsdike för att avvattna åkermark har inte ansetts vara ett vattendrag.

MÖD anförde att en tillbakablick på strandskyddets historiska framväxt kan ge vägledning för hur grävda markavvattningsdiken ska bedömas. När strandskyddet infördes och fram till att syftet utvidgades 1994 framstår det enligt domstolen som uteslutet att ett dike grävt för att avvattna åkermark skulle ansetts ha någon betydelse för allmänhetens bad- och friluftsliv, vilket skulle ha motiverat att det skulle ha omfattats av strandskydd. Sedan syftet utvidgades till även biologiska värden kan grävda, vattenförande diken visserligen ha ett intresse ur strandskyddssynpunkt, men domstolens slutsats var att lagstiftaren inte avsett att utöka tillämpningen av strandskyddet, varför markavvattningsdiket inte kunde anses omfattas av strandskydd.[49]

En anlagd våtmark har inte ansetts vara vare sig ett vattendrag eller en sjö. Våtmarken var cirka 0,5 hektar stor och vattenspeglarna uppgick totalt sett till cirka 1 000 kvadratmeter.[50] En konstgjord badsjö som anlades 1933 och som aldrig har ingått i något naturligt system för tillförsel av vatten har inte ansetts utgöra en insjö.[51]

3.2.2 Strandskyddets syften

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.[52] Strandskyddets långsiktiga perspektiv innebär att områden som för tillfället verkar vara av begränsat värde kan bli betydelsefulla i framtiden.[53]

Syftet avseende allemansrättslig tillgång avser att bevara den möjlighet att bedriva friluftsliv som allmänheten har enligt allemansrätten.[54] Allemansrätten innebär att det är tillåtet för var och en att ta sig fram till fots över annans mark utanför tomtmark och tillfälligt uppehålla sig där.[55] Allemansrätten begränsas bland annat genom brottsbalkens bestämmelser om hemfridsbrott och olaga in-

[48] Mark- och miljööverdomstolens dom 2020-03-31, målnummer P 7143–19.
[49] Mark- och miljööverdomstolens dom 2015-06-11, målnummer M 10756–14.
[50] MÖD F 5418–13.
[51] Mark- och miljööverdomstolens dom 2020-03-31, målnummer P 7143–19.
[52] 7 kap. 13 § andra stycket MB.
[53] Prop. 2008/09:119 s. 36.
[54] Ibid.
[55] Prop. 1993/94:117 s. 18–19.

trång.[56] Det finns ingen bestämd storlek för hemfridszon utan det varierar beroende på förhållandena.[57] Miljörättsligt är hemfridszonen det område närmast fastighetsägarens bostad som antingen är utmärkt på kartan efter beslut om tomtplatsavgränsning i samband med strandskyddsdispens enligt 7 kap. 18 f § MB, eller i övrigt avgränsar området kring fastighetsägarens bostad genom en etablerad hävd.[58]

Syftet att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet motiveras i förarbetena bland annat på följande sätt. Många arter lever i vatten men häckar på land. Andra utnyttjar den strandnära zonen som skydd och för att övervintra. Vissa särskilt värdefulla miljöer är specifika för stränderna. Exempel på värdefulla biotoper i strandnära områden är sumpskogar, våtmarker av olika slag, strandängar, mader, naturliga sandstränder och forsdimmelokaler. Flacka stränder där landhöjning pågår nämns som en särskilt viktig biotop. Vidare nämns att strandnära miljöer fungerar som spridnings- och vandringskorridorer och som tillflyktsplatser för flora och fauna i landskap som i övrigt präglas av rationell produktion. Slutligen anges att natursträndер har en viktig funktion som biologiska filter. Näringsämnen, särskilt kväve, kan tas upp i biomassan i stället för att transporteras ut till vattendrag, sjöar och hav.[59]

3.2.3 Förbuden inom strandskyddsområde

Innebörden av strandskyddet är att det är förbjudet att uppföra nya byggnader och vidta vissa andra åtgärder inom strandskyddsområde. Det krävs dispens för att kunna genomföra sådana åtgärder. Förbuden anges i följande fyra punkter i 7 kap. 15 § MB.

1. Uppföra nya byggnader,
2. Ändra byggnader eller byggnaders användning eller utföra andra anläggningar eller anordningar, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt,

[56] 4 kap. 6 § 12 kap. 1–2 och 4 §§ brottsbalken (1962:700).
[57] Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-12-11, målnummer M 7026–14.
[58] Mark- och miljööverdomstolens dom 2013-06-04, målnummer M 6391–12, dom 2015-06-17, målnummer M 10247–14 och dom 2013-06-04, målnummer M 6391–12. Ekonomibyggnader för de areella näringarna anses inte ge upphov till någon hemfridszon annat än i mycket begränsad omfattning, se MÖD 2004:38.
[59] Prop. 1993/94:229 s. 9–10.

3. Utföra grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten för byggnader, anläggningar eller anordningar, samt
4. Vidta åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Förbudet enligt andra punkten – att ändra byggnader eller byggnaders användning – syftar i första hand att förhindra en privatisering av mark genom att ekonomibyggnader, komplementbyggnader och liknande utnyttjas för bostadsändamål. Förbudet gäller inte när byggnader tas i anspråk för ett nytt användningssätt utan att en utvidgad hemfridszon skapas, exempelvis då ett fritidshus börjar användas för permanentboende.[60] [61] Tillbyggnader omfattas av förbudet om de utvidgar hemfridszonen mer än obetydligt.[62]

Förbudet enligt fjärde punkten – att vidta åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter – kan allmänt sett avse en mängd olika åtgärder. Det kan gälla muddring av mjukbottnar eller vassområden, utfyllnader i vattenområden, fällning av mer än ett fåtal träd, anläggande av konstgjorda sandstränder eller våtmarker i anslutning till befintliga vattenområden, schaktning eller ledningsdragning över större ytor, sprängningsarbeten – särskilt i vattenområdet – anläggande av pirar, kajer, båtbryggor eller större badbryggor.[63]

3.2.4 Undantag för areella näringar

Från förbuden inom strandskyddat område finns i 7 kap. 16 § MB några undantag, som innebär att det inte krävs dispens. Ett av undantagen omfattar de areella näringarna. Undantaget gäller byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln. Undantaget omfattar inte bostäder. En förutsättning är också att åtgärderna för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet. Det sistnämnda förtydligades genom reformen av strandskyddsreglerna 2009 så att det av lagtexten framgår att de undantagna byggnaderna, åtgärderna

[60] Prop. 2008/09:119 s. 39–40.
[61] MÖD 2015:7.
[62] MÖD 2015:31.
[63] Prop. 2008/09:119 s. 100–101.

m.m. för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet. Att lagstiftaren avsett att paragrafen skulle tolkas på detta sätt framgår av förarbetena till MB.[64]

Av förarbetena framgår följande. Anläggningen eller åtgärden ska vara omedelbart avsedd för och behövlig för näringen samt behöva ligga inom strandskyddsområde. Den får inte ha som syfte att hålla allmänheten borta. Varje byggnad som är tänkt att varaktigt eller tillfälligt ge husrum åt människor tillgodoser bostadsändamål. Baracker för skogsarbetare och fiskebodar inredda för övernattning får alltså inte uppföras inom strandskyddsområde. Som jordbruk är enligt förarbetena att anse även trädgårdsskötsel bedriven i näringsverksamhet. Däremot ska exempelvis inte mejerier eller slakterier anses vara jordbruk. En fiskodling ska inte anses vara en anläggning som behövs för fisket. Som skogsbruk anses inte sågverk eller annan förädlingsverksamhet. Vidare anges i förarbetena att om en bisyssla ska omfattas av undantaget ska näringen medföra ett tillskott av betydelse till näringsidkarens försörjning. Hobbyverksamhet omfattas därför inte.[65]

Från praxis kan nämnas att ostronskörd har ansetts vara en areell näring. En brygga och en förrådsbod som behövdes för ostronverksamheten omfattades av undantaget.[66] Musselodling har jämställts med fiskodling och därför krävt dispens, som beviljades.[67] Stall och ridhus har ansetts ingå i jordbruksverksamhet och därmed omfattas av undantaget.[68] Slutligen har en timmerstuga, som var nödvändig för skogsbruket, inte ansetts behöva ligga inom strandskyddat område. Dispens krävdes därför.[69]

3.2.5 Undantag för komplementbyggnader

Förutom de generella undantagen får länsstyrelserna meddela föreskrifter om att förbuden inte ska gälla kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad som vidtas inom 15 meter från huvudbyggnaden men inte närmare strandlinjen än 25 meter. Länsstyrelserna får även meddela föreskrifter om att förbuden inte ska gälla kompletterings-

[64] Prop. 2008/09:119 s. 43 och prop. 1997/98:45, Del 2, s. 87.
[65] Prop. 1997/98:45, Del 2, s. 87.
[66] MÖD 2009:13.
[67] MÖD 2013:22 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2010-08-24, målnummer 4240–09.
[68] Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-05-02, målnummer M 7238–15.
[69] MÖD 2005:35.

åtgärder till en huvudbyggnad inom en tomtplats som har angetts i ett beslut om dispens. Det framgår av 7 kap. 17 § MB. Syftet är enligt regeringens uttalanden i förarbetena att minska den administrativa bördan för myndigheterna, eftersom dispenser för komplementbyggnader med mera inom befintliga tomter utgör den enskilt största dispenskategorin och samtidigt ofta har en begränsad inverkan på strandskyddets syften.[70]

I en redovisning av ett regeringsuppdrag lämnade Naturvårdsverket år 2002 följande uppgifter om komplementbyggnader.[71]

19 länsstyrelser hade föreskrivit om undantag från strandskyddet för komplementbyggnader på bebyggd tomt. För 14 av de 19 länen gällde undantaget hela länet och för fem en del av länet. Två länsstyrelser hade inte infört undantag för komplementbyggnader. Förutsättningar för att få bygga komplementbyggnader utan dispens kunde vara en viss storlek på fastigheten, att marken redan var ianspråktagen, att komplementbyggnaden placerades längre från stranden än huvudbyggnaden eller på ett bestämt avstånd från huvudbyggnaden. Undantaget kunde också gälla inom avgränsade geografiska områden.

3.3 Strandskyddet kan upphävas och åtgärder kan medges dispens

För att vidta åtgärder som omfattas av förbuden inom strandskyddsområde krävs dispens. Om åtgärden omfattas av detaljplan kan strandskyddet upphävas inom planen.

Kommunerna prövar frågor om att upphäva strandskydd genom detaljplan och ansökningar om dispens i de flesta fall. Länsstyrelserna prövar frågan om att upphäva strandskydd genom detaljplaner för försvarsanläggningar, allmänna vägar och järnväg och inom vissa skyddade områden som exempelvis naturreservat och biotopskyddsområde.[72] Länsstyrelsen prövar dispens för vissa åtgärder, nämligen för att bygga försvarsanläggningar, allmänna vägar och järnvägar. Det är även länsstyrelsen som prövar ansökningar om dispens inom vissa skyddade områden.[73]

---

[70] Prop. 2008/09:119 s. 43.
[71] Naturvårdsverket, *Kartläggning m.m. av strandskyddsbestämmelserna. Redovisning av ett regeringsuppdrag,* Rapport 5185, april 2002.
[72] 4 kap. 17 § plan- och bygglagen (2010:900) och 7 kap. 18 § 3 p miljöbalken (1998:808).
[73] 7 kap. 18 a och b §§ MB.

En målsättning med reformen 2009 var som nämnts att främja ny bebyggelse inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen och begränsa ytterligare byggnation i övriga områden. I landsbygdsområden var tanken att lättnader i strandskyddet ska främja utvecklingen. I övriga områden var tanken att nybyggnationen begränsas genom tydligare och stärkta regler och en restriktiv tillämpning. Behovet av detta var enligt uttalanden i förarbetena särskilt stort i de delar av landet där stränderna redan har exploaterats i hög grad och det finns ett starkt tryck på ytterligare strandnära byggnation.[74]

3.3.1 Generella förutsättningar för att upphäva strandskydd eller medge dispens

För att upphäva strandskyddet inom detaljplan eller meddela dispens måste det föreligga särskilda skäl. Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om att upphäva strandskyddet eller medge dispens får man enligt 7 kap. 18 c § MB, beakta endast om det aktuella området

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

I 7 kap. 18 d § MB finns bestämmelser om vad man får beakta som särskilda skäl utöver det som anges i 18 c §, om prövningen gäller ett sådant område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-område) (se följande avsnitt).

[74] Prop. 2008/09:119 s. 34.

3.3.2 Tillämpning av de generella särskilda skälen

Områden som redan har tagits i anspråk

Område som redan har tagits i anspråk enligt 7 kap. 18 c § MB punkten 1 utgörs ofta av etablerad hemfridszon eller tidigare beslutad tomtplats runt ett bostadshus. Komplementbyggnader i nära anslutning till en huvudbyggnad eller en ersättningsbyggnad för samma ändamål som en befintlig eller nyligen avlägsnad byggnad kan enligt förarbetena vara skäl för dispens.[75] Av MÖD:s praxis framgår att om en åtgärd utvidgar hemfridszonen mer än obetydligt till att gälla mark som var allemansrättsligt tillgänglig, ska dispens inte lämnas.[76]

Från praxis kan nämnas några fall. Uppförande av ytterligare ett bostadshus inom hemfridszon har beviljats eftersom det inte medförde någon ytterligare faktisk avhållande effekt på allmänhetens tillträde till strandområdet.[77] Likaså kunde dispens beviljas för ett fritidshus och bastu inom befintlig hemfridszon.[78] I ett annat fall har strandskyddsdispens nekats för bastu 10 meter från stranden och 130 m från huvudbyggnad. Bastun var inte en anläggning som måste ligga vid vattnet och området kunde inte anses vara ianspråktaget. Området mellan huvudbyggnaden och platsen för dispens bestod av naturmark. Enligt domstolen var det uppenbart att hemfridszonen på fastigheten inte sträckte sig 130 meter från huvudbyggnaden. Att under sådana omständigheter ge dispens skulle enligt domstolen stå i strid med den restriktivitet som påkallas i förarbetena.[79]

Ersättningsbyggnader för samma ändamål som en befintlig eller en nyligen avlägsnad byggnad kan utgöra ett särskilt skäl för dispens, så länge den nya byggnaden inte medför att det ianspråktagna området utvidgas. Som utgångspunkt krävs därför att ersättningsbyggnaden i huvudsak motsvarar den tidigare byggnadens storlek, utformning och placering.[80] Dispens har beviljats en tillbyggnad som i sin helhet legat inom den befintliga tomtplatsen och inte riskerat att utöka det

[75] Prop. 2008/09:119 s. 105.
[76] MÖD 2009:35.
[77] Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-12-11, målnummer M 7026–14.
[78] Mark- och miljööverdomstolens dom 2015-05-18, målnummer M 9756–14.
[79] Mark- och miljööverdomstolens dom 2015-11-11, målnummer M 2277–15.
[80] Prop. 2008/09:119 s. 105 samt Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-02-16, målnummer M 6737–15.

privata området.[81] I ett annat fall har dispens nekats för en tillbyggnad som skulle ta ett område i anspråk utanför tomtplats.[82]

MÖD har i sin praxis beaktat förhållandena i omgivningen kring det område som är aktuellt för dispens. Bland annat har domstolen i några fall beaktat om hemfridszon på grannfastigheten kan innebära att området för dispensen är ianspråktaget. I två fall har domstolen funnit att det förhållandet att platsen för den planerade bebyggelsen varit omgiven av bebyggda fastigheter inte medförde att platsen kunde anses ianspråktagen, utan den var allemansrättsligt tillgänglig.[83] I ett annat fall fann domstolen att ett bostadshus på en angränsande fastighet medförde att någon utökning av det ianspråktagna området inte kunde anses ske åt det hållet.[84]

Anläggningar som för sin funktion måste ligga vid vattnet

Punkten 3 i de särskilda skälen i 7 kap. 18 c § MB avser båthus, bryggor och andra anläggningar vid vattnet. Bestämmelsen möjliggör dispens för anläggningar som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området.

Av förarbetena framgår att stor restriktivitet bör gälla i områden som är tillgängliga för allmänheten och i områden som är särskilt värdefulla för djur- och växtlivet, exempelvis grunda mjukbottnar, landhöjningsområden och strandängar, och i tätbebyggda områden. Hänsyn bör kunna tas till om det är fråga om en brygga som är avsedd för gemensamt nyttjande av flera boende i ett närområde.[85]

När det gäller bryggor blir det ofta fråga om sökandens behov av brygga är tillräckligt stort och om behovet kan tillgodoses genom gemensamma bryggor.[86] I ett fall hade sökanden inget behov av bryggan för att ta sig till eller från fastigheten. Domstolen fann att sökandens önskemål om båtplats i stället borde kunna tillgodoses genom gemensamma bryggor som fanns i närheten.[87] I ett annat fall beviljades dispens för brygga inom ett område som både var skyddat

[81] Mark- och miljööverdomstolens dom den 2012-09-25, målnummer M 8421–11.
[82] MÖD 2015:31.
[83] Ibid och Mark- och miljööverdomstolens dom 2012-06-18, målnummer M 10284–11.
[84] Mark- och miljööverdomstolens dom 2017-12-19, målnummer M 5472–17.
[85] Prop. 2008/09:119 s. 105.
[86] Mark- och miljööverdomstolens dom 2015-06-16, målnummer M 11808–14.
[87] MÖD 2011:42.

som Natura 2000-område och naturreservat. Sökanden bodde på en ö utan landförbindelse eller reguljär båttrafik och saknade brygga. Sökandena hade inte på frivillig väg lyckats få tillgång till båtplats på ön. Domstolen fann att det i fallet inte var rimligt att kräva att sökandena skulle försöka att tvångsvis, genom exempelvis anläggningsförrättning, få tillgång till en befintlig båtplats på ön.[88]

I ett annat fall nekades dispens för brygga inom område av riksintresse för det rörliga friluftslivet och för sina natur- och kulturvärden. Domstolen fann att bryggan kunde hindra eller avhålla allmänheten från att beträda ett allemansrättsligt tillgängligt område samt dessutom väsentligt försämra livsvillkoren för djur och växter genom att bidra till fragmentisering av ekosystemet i den hårt exploaterade miljön i Stockholms skärgård.[89]

Beträffande båthus har i ett fall dispens beviljats för ett båthus som för sin funktion behövde ligga vid vattnet, då en alternativ placering skulle innebära olägenheter för den sökande och en dispens bedömdes som förenlig med strandskyddets syften.[90] Dispens nekades för ett annat båthus som planerades i en vik som utgjorde ett lämpligt lekområde för abborre och gädda samt uppväxthabitat för abborre.[91]

Utvidgning av pågående verksamhet

Ett särskilt skäl för dispens enligt 7 kap. 18 c § punkten 4 i MB är att området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området. I förarbetena anges att eftersom det ska vara fråga om verksamhet kan denna punkt inte avse uppförande av bostadsbyggnader.[92] I övrigt saknas förarbetsuttalanden om bestämmelsen. Det finns också begränsat med rättspraxis som berör bestämmelsen, men två fall kan återges.

Dispens har nekats för att uppföra en kåta för restaurangverksamhet. Det var inte visat att kåtan inte kunde placeras på mark som redan fick anses ianspråktagen så att den därigenom skulle få mindre påverkan på strandskyddets syften.[93] I ett mål om utvidgning av campingverksamhet med fem stugor konstaterade MÖD inled-

[88] Mark- och miljööverdomstolens dom 2015-06-16, målnummer M 11808–14.
[89] MÖD 2011:29.
[90] Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-02-19, målnummer M 7991–15.
[91] Mark- och miljööverdomstolens dom 2012-02-21, målnummer M 5134–11.
[92] Prop. 2008/09:119 s. 106.
[93] MÖD 2016:11.

ningsvis att det inte fanns någon alternativ lokalisering för utvidgningen, eftersom campingen hade tagit hela fastigheten i anspråk för verksamheten. Vid en avvägning mellan de skäl som campingen hade anfört för att få utvidga verksamheten och allmänhetens intresse av tillgång till området och intresset av att bevara naturvärdena på platsen fann domstolen att det inte fanns skäl att medge dispens.[94]

Angeläget allmänt intresse

Enligt 7 kap. 18 c § punkt 5 MB får man beakta om området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området. I vissa situationer kan det vara rimligt att ge företräde åt ett sådant intresse även om strandskyddsintresset kan skadas mer än obetydligt. Det kan enligt förarbetsuttalandena gälla åtgärder som exempelvis tillgodoser kommunens behov av tätortsutveckling, olika typer av infrastrukturanläggningar, anpassning av miljön för bättre tillgänglighet för funktionshindrade eller åtgärder som betingas av frilufts-, naturvårds-, miljö- eller kulturhistoriska intressen inom strandskyddsområdet. För att det ska vara fråga om ett angeläget allmänt intresse bör den planerade åtgärden långsiktigt ge fördelar för samhället. En förutsättning är att det kan visas att en annan lokalisering är omöjlig eller i vart fall orimlig för att tillgodose det angelägna allmänna intresset.[95]

Ett fall som rörde frågan om tätortsutveckling gällde att upphäva strandskydd genom detaljplan för bostadsbyggande vid Råstasjön i Solna. MÖD uttalade att byggandet av nya bostäder inte generellt kan anses utgöra ett angeläget allmänt intresse enligt bestämmelsen. Mot bakgrund av den påtagliga bostadsbristen i Stockholmsregionen kunde dock byggandet av 600–700 bostäder i detta fall anses vara ett sådant angeläget intresse som medför långsiktiga fördelar för samhället. Kommunen hade dock inte visat att det saknades möjligheter att tillgodose detta allmänna intresse utanför strandskyddat område. Det saknades därför förutsättningar att upphäva strandskyddet genom planen. I fallet noterade domstolen uttalandena i förarbetena om att målet med reformen 2009 var att begränsa en ytterligare bygg-

[94] Mark- och miljööverdomstolens dom 2018-04-17, målnummer M 9582–17.
[95] Prop. 2008/09:119 s. 54 och prop. 1997/98:45, Del 2, s. 91.

nation i områden som inte omfattas av de nya reglerna om lättnader i strandskyddet.[96]

Ett exempel där dispens beviljades för tätortsutveckling är färdigställandet av Arenastaden i Solna. En tidsbegränsad dispens beviljades för arbetsbodar och parkeringsplats. Med hänsyn till den betydelse Arenastaden skulle ha för tätortsutvecklingen och regionen som helhet samt de långsiktiga fördelar för samhället som projektet kunde medföra i form av ökat antal bostäder och arbetstillfällen, ansåg domstolen att färdigställandet av Arenastaden var att anse som ett angeläget allmänt intresse.[97]

Ett exempel som berör naturvårdsåtgärder handlade om en gärdesgård som en kommun hade uppfört. Gärdesgården inhägnade ett område. Skälet var att området hade blivit igenväxt och otillgängligt. För att restaurera området valde kommunen fårbete. Genom fårhägnet hölls, enligt kommunen, markerna öppna och tillgängliga. Dispens beviljades, eftersom syftet med gärdesgården var att tillgodose allmänna intressen och att gärdesgården hade utformats med stättor placerade för att underlätta för allmänheten att beträda området.[98] Ytterligare ett fall som rör naturvårdsåtgärder gällde ett vilthägn. Eftersom hägnet skulle hindra igenväxning av området och att hägnet därför kunde vara gynnsamt för kronärtsblåvingens fortlevnad ansågs hägnet tillgodose ett angeläget allmänt intresse.[99]

Ett exempel som rör tillgänglighet är en dispensansökan från en kommun för bryggor på fem olika öar. Syftet var att öka tillgängligheten till välbesökta öar, särskilt för personer med funktionsnedsättning och personer som inte var båtburna. Dispens nekades, eftersom utredningen var för bristfällig.[100]

I ett fall har dispens nekats för bollplan och lekplats. Även om bollplanen och lekplatsen, som var avsedda för allmänhetens nyttjande och rekreation, kunde anses ha ett visst allmänt intresse var det inte visat att detta intresse inte skulle kunna tillgodoses utanför strandskyddsområdet.[101]

[96] Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-02-22, målnummer P 6876–15. Prop. 2008/09:119 s. 34
[97] Mark- och miljööverdomstolens dom 2015-06-16, målnummer 1898–15.
[98] MÖD 2016:10.
[99] Mark- och miljööverdomstolens dom 2013-10-09, målnummer M 11649–12.
[100] Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-03-31, målnummer M 6454–15.
[101] Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-02-18, målnummer M 8124–13.

Slutligen har MÖD funnit att elektrifiering av en fastighet utgör ett angeläget allmänt intresse och meddelat dispens för uppförandet av transformatorstation med mera.[102]

Ett annat mycket angeläget intresse

Enligt 7 kap. 18 c § punkt 6 MB får man som särskilt skäl beakta att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse. Det finns inga närmare uttalanden i förarbetena om vilka åtgärder som kan tänkas inrymmas i bestämmelsen. I förarbetena anges enbart att det måste vara fråga om mycket speciella omständigheter som är mer eller mindre unika till sin karaktär. Bestämmelsen får tillämpas i fråga om både allmänna och enskilda intressen, men tillämpningen bör vara särskilt restriktiv när det gäller enskilda intressen.[103]

3.3.3 Förutsättningar för att upphäva strandskydd och medge dispens inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Särskilda skäl i områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

I 7 kap. 18 d § MB finns bestämmelser om vad man får beakta som särskilda skäl utöver det som anges i 18 c §, om prövningen gäller ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-område). Där anges att inom ett LIS-område får man också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder, får man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.

[102] Mark- och miljööverdomstolens dom 2017-08-23, målnummer M 2667–17.
[103] Prop. 2008/09:119 s. 106.

Kriterier för områden för landsbygdsutveckling

I 7 kap. 18 e § första stycket MB uppställs de kriterier som ska vara uppfyllda för att det ska vara fråga om ett LIS-område. Där anges att med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses ett område som

- är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
- är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
- endast har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,
  1. i eller i närheten av tätorter,
  2. i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
  3. på Gotland, eller
  4. vid Vänern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungen, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungen, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och
- inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

Området ska vara lämpligt för utvecklingen av landsbygden och vara av sådant slag och ha en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Beträffande LIS-områdens omfattning anges i förarbetena att områdena inte bör omfatta mer än en begränsad del av de strandområden inom en kommun som omfattas av strandskydd. Vad en begränsning närmare innebär kan skilja sig mellan olika kommuner. Hänsyn får tas till bland annat hur mycket stränder som finns i kommunen, vilka naturvårdsvärden som finns i strandskyddsområdena, hur stor del av dessa som redan är bebyggda, vilka områden som bedöms ha störst effekt på landsbygdens utveckling, hur terrängförhållandena är samt hur stor negativ

påverkan som ett bedömt ianspråktagande av områdena på lång sikt kan ha på strandskyddets syften.[104]

Enligt uttalanden i förarbetena är utrymmet för att peka ut områden större i de kommuner som har en låg grad av bebyggelsepåverkan vid stränderna. Vid övervägandena bör kommunen noggrant beakta om det kan förväntas råda ett högt bebyggelsetryck i ett utpekat område, eftersom det har betydelse för om strandskyddets syften långsiktigt kan upprätthållas. Om behovet av landsbygdsutveckling kan tillgodoses inom flera olika områden, bör de områden väljas där inverkan på strandskyddet bedöms bli minst. En mer restriktiv syn bör gälla i fråga om områden som har stora värden för djur- och växtlivet eller för allmänhetens friluftsliv.[105]

Som framgår av punkterna 3 och 4 gäller i vissa delar av landet särskilda begränsningar i möjligheten att redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Kustområdena är antingen helt undantagna från reglerna eller omfattas av begränsningar. Enligt punkten 3 får ett område inte ha mer än en liten betydelse för strandskyddets syften i eller i närheten av tätorter och i de kust- eller kustskärgårdsområden som anges. Beträffande tätorter framgår av förarbetena att det finns områden i och i närheten av landets större tätorter som inte kan komma i fråga för en landsbygdsutveckling enligt det föreslagna regelverket. I de delar av de tre storstadsområdena som karaktäriseras av tätbebyggelse och i andra större tätortsområden, bland annat länscentra, där det enligt uttalanden i förarbetena inte finns god tillgång till orörda stränder, bör det inte vara möjligt att redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Däremot bör det enligt uttalandena vara möjligt att i och i närheten av andra tätorter peka ut områden som bidrar till landsbygdsutveckling, så tillvida detta inte förhindrar att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.[106]

När det gäller de tre stora sjöarna och angivna kustområden i punkten 3 gäller begräsningen endast om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området. Bestämmelsen innebär att man vid en jämförelse med punkten 2, ska ha en mer restriktiv syn än vanligt. Uttrycket ”stor efterfrågan på mark för bebyggelse” förekommer även

[104] Prop. 2008/09:119 s. 110.
[105] A.a. s. 65–66.
[106] Prop. 2008/09:119 s. 110–111.

i bestämmelsen i 4 kap. 2 och 3 §§ plan- och bygglagen (PBL), som anger vissa krav i fråga om när det behövs en detaljplan. Tillämpningen av den bestämmelsen bör enligt förarbetena till 7 kap. 18 e § MB ge vägledning vid en prövning enligt nämnda bestämmelse.[107]

I förarbetena till 4 kap. 2 och 3 §§ PBL lämnas exempel på områden där bebyggelsetryck kan antas råda. Där anges storstadsregionerna och större tätorters närområden, så kallade randzoner. Vid storstadsregionerna kan det finnas ett bebyggelsetryck på betydande avstånd från de centrala delarna. Bland annat kan möjligheterna till pendling enligt förarbetena innebära att flera kommuner kan utgöra ett sammanhängande område med bebyggelsetryck. Förutom de större tätorterna nämns i förarbetena vissa delar av mindre tätorters närområden, exempelvis ett område längs en tillfartsväg som ligger i tätortens tillväxtriktning. Det gäller även i närheten av samlad bebyggelse av viss omfattning, exempelvis en bybildning eller en grupp med fritidshus.[108]

Vissa kustområden får inte redovisas som områden för landsbygdsutveckling. Det finns därför ingen möjlighet för de kommuner som berörs att peka ut LIS-områden vid kuststränderna. Dessa kommuner kan dock peka ut LIS-områden för andra strandområden, som vid sjöar och vattendrag. Skälen är enligt förarbetsuttalandena att exploateringstrycket inom kust- och skärgårdsområdena generellt är hög, framför allt för fritidshusbebyggelse, samtidigt som dessa delar av kusten och skärgårdarna hör till de från strandskyddssynpunkt mest värdefulla strandområdena i landet. Att de aktuella kustområdena är särskilt skyddsvärda framgår också av att de omfattas av riksintressen enligt 4 kap. MB.[109]

Redovisade områden i översiktsplan ska ge vägledning

Den kommunala översiktsplanen ska enligt 7 kap. 18 e § andra stycket MB ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, men planen är inte bindande utan endast vägledande.[110] Det är först vid

[107] Ibid.
[108] Prop. 2004/05:59 s. 17 och prop. 1985/86:1 s. 550–557.
[109] Prop. 2008/09:119 s. 111.
[110] A.a. s. 106.

prövningen i det enskilda fallet som det på ett rättsligt bindande sätt avgörs om den tänkta platsen för en åtgärd uppfyller kriterierna.[111] I förarbetena anges att det normalt inte bör finnas anledning att frångå den bedömning som kommunen gjort genom sin redovisning i översiktsplanen, särskilt om länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande inte anmärkt mot redovisningen. Även i en situation där länsstyrelsen inte har haft några invändningar mot utpekandet i sitt granskningsyttrande, kan det inträffa att det i ett ärende framkommer omständigheter som tydligt talar för att kommunens redovisning av området bör ifrågasättas.[112]

En tillämpning av de särskilda skälen i 7 kap. 18 d § MB förutsätter inte att kommunen i översiktsplanen har redovisat sådana områden.[113] Utan redovisning i översiktsplanen bör det enligt förarbetena finnas något slags policydokument som anger riktlinjer för vad som är områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. I avsaknad av en översiktsplanering kan man dock enligt regeringens bedömning i vissa fall hamna i ett läge där det inte kommer att vara möjligt eller meningsfullt att tillämpa LIS-reglerna. Ett ärende får då prövas med tillämpning av de regler som i övrigt anger förutsättningarna för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet (7 kap. 18 c § MB). [114]

Prövningen sker i två steg

För att i ett enskilt fall kunna tillämpa de särskilda skälen enligt 7 kap. 18 d § MB, måste det först avgöras om den plats som dispensen avser ligger inom ett LIS-område. Vid den prövningen ska det bedömas om området uppfyller kriterierna i 7 kap. 18 e §.

Nedan redogör vi för rättspraxis beträffande frågan om platsen för sökt dispens kan anses utgöra ett LIS-område enligt 7 kap. 18 e § MB. Efter det redogör utredningen för praxis avseende de särskilda skälen enligt 7 kap. 18 d § MB, då platsen för dispensen bedömts ligga inom LIS-område.

[111] A.a. s. 57.
[112] A.a. s. 111.
[113] A.a. s. 107.
[114] A.a. s. 58.

3.3.4 Tillämpningen inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Brister i redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

I ett fall som rörde nybyggnad av ett fritidshus i Gärsnäs i Grums kommun var det inte visat att platsen för dispensen låg inom ett LIS-område, det vill säga det var inte visat att kriterierna i 7 kap. 18 e § var uppfyllda. Platsen för det planerade fritidshuset låg inom ett av kommunen redovisat LIS-område. Länsstyrelsen hade i sitt granskningsyttrande över översiktsplanen haft invändningar mot redovisningen av det aktuella LIS-området, bland annat för att området var för stort och redovisningen för odetaljerad. Mark- och miljööverdomstolen konstaterade att när kommunen och länsstyrelsen har olika uppfattning i fråga om platsen för den avsedda dispensen ligger inom ett LIS-område eller inte kan översiktsplanen inte anses ge någon tydlig vägledning i frågan. Det föreligger inte heller någon presumtion för att kriterierna i 7 kap. 18 e § MB kan anses uppfyllda. Bedömningen får i stället göras utifrån tyngden av de sakliga skäl som parterna anför.

Kommunen anförde att varje enskild byggnation är del av en landsbygdsutveckling och av betydelse för lanthandeln. Sökanden anförde att sommargäster har stor betydelse för bonden som erbjuder tjänster med ny-, om- och tillbyggnad och skogsarbete samt även för lokala hantverkare och butiker i Grums. MÖD anförde att kommunen inte hade närmare redovisat hur kommunen bedömde möjligheterna till utveckling av området kring Gärsnäs och hur en sådan utveckling skulle främja sysselsättningen eller upprätthåller serviceunderlaget i området. Domstolen fann att det inte fanns tillräcklig utredning som visade att platsen låg inom ett LIS-område. Det saknades särskilda skäl för dispens.[115]

I ett annat fall, som gällde dispens för uppförande av ett enbostadshus i Svarvane i Färgelanda kommun, var förhållandena likartade som i fallet ovan, men med den skillnaden att länsstyrelsen bland annat hade invänt mot att LIS-området var för litet. Det redovisade LIS-området avsåg ett ungefär 200 meter långt strandavsnitt av sjön Östersjön och sträckte sig på landsidan nästan ut till strandskyddsgränsen (som på detta avsnitt var 200 meter brett).

[115] MÖD 2012:39.

LIS-området omfattade befintlig jaktstuga och ekonomibyggnad, men inte de övriga befintliga byggnaderna. Stor del av LIS-området utgjordes av ett gärde som låg väster om jaktstugan.

MÖD konstaterade att området Svarvane var tämligen begränsat rent arealmässigt och att det var ytterst tveksamt om tillkomsten av enstaka hus där skulle bidra till att främja landsbygdsutvecklingen i sådan utsträckning att det motiverade en lättnad i strandskyddet. Mot bakgrund av att hela området kring sjön har stora värden för friluftslivet kunde det enligt domstolen även ifrågasättas om ett LIS-område på den aktuella platsen kunde godtas utifrån att strandskyddets syften ska kunna tillgodoses långsiktigt. Området kunde inte anses vara ett LIS-område och det saknades särskilda skäl för dispens.[116]

Dispensprövning utanför redovisade områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Det är som nämnts möjligt att ansöka om dispens enligt 18 d § utan att området har redovisats som ett LIS-område i översiktsplanen, men kraven på utredning som ställs på den enskilde är höga.

Dispens har i ett fall nekats då utredningen från en enskild inte utgjorde tillräckligt underlag och att området i fråga hade höga naturvärden. Dispensansökningen avsåg uppförande av servicebyggnad, fem uthyrningsstugor, uppställningsplatser med parkering, gästbrygga, badbrygga med mera i Säffle kommun. Området var inte utpekat som LIS-område i översiktsplanen. Sökanden gjorde egen utredning och pekade med stöd av denna ut aktuellt område som LIS-område.

MÖD anförde att en översiktsplaneprocess hanterar frågan om lämpliga LIS-områden utifrån ett heltäckande beslutsunderlag som blir föremål för en bred och offentlig prövning. Översiktsplanen utarbetas på ett sätt som garanterar insyn och en demokratisk förankring hos medborgare, berörda intressenter och myndigheter. En översiktsplan förutsätts även vara långsiktig. Den LIS-utredning som sökanden hade presenterat saknade dessa komponenter. Vidare anförde domstolen att länsstyrelsen hade bedömt att området var

[116] Mark- och miljööverdomstolens dom 2013-12-20, målnummer M 6577–13.

olämpligt såsom LIS-område, bland annat utifrån de naturvärden som fanns i området. Domstolen fann att det saknades förutsättningar att bevilja dispens.[117]

Även i ett fall som rörde uppförande av tre fritidshus i Ljungby kommun kunde sökandena inte visa att platsen för dispens låg inom ett område som uppfyllde kriterierna för ett LIS-område. Sökandena hade anfört att det området för dispensen redan i viss utsträckning var bebyggt och utvecklat, att det var beläget vid turistvägen Riksettan och i anslutning till både campingverksamhet och Toftaholm herrgård och med goda förbindelser till tätorter som Ljungby och Värnamo.

Enligt MÖD var det inte tydligt vilken lokal service som den tänkta bebyggelsen skulle stärka. Avståndet till Värnamo och Ljungby bedömdes vara relativt långt och att platsen låg i anslutning till en campingplats kunde inte ensamt medföra att området utgör ett LIS-område. Inte heller närheten till Toftaholms herrgård innebar att området var ett LIS-område. Domstolen ansåg att de aspekter som sökandena lyft fram var allmänt hållna och kunde göras gällande beträffande många områden i strandnära lägen. Domstolen anförde att kommunen hade redovisat flera LIS-områden i ett tillägg till översiktsplanen och att det fick antas att kommunen då har gjort en bedömning av i vilka områden en god utveckling av landsbygden kan ske samtidigt som inverkan på strandskyddets syften blir så liten som möjligt. Vidare beaktade domstolen att den aktuella platsen omfattades av riksintresse för naturvård och friluftsliv och ingick i ett område med höga värden för friluftslivet. Domstolen fann att det inte var visat att platsen kunde anses ligga inom ett LIS-område.[118]

Prövning av om åtgärden bidrar till utvecklingen av landsbygden

När prövningen har visat att området utgör ett LIS-område är det möjligt att pröva om de särskilda skälen i 7 kap. 18 d § MB föreligger. För att en åtgärd ska anses bidra till utvecklingen av landsbygden ska det vara fråga om en mer långsiktig ekonomisk påverkan i ett lokalt eller regionalt perspektiv. Det kan enligt förarbetena vara fråga om mindre anläggningar för turism eller näringsverksamhet, exempelvis campingstugor, kanotuthyrning, strandcafé eller försäljning av fisk-

[117] Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-12-22, målnummer M 4270–16.
[118] Mark- och miljööverdomstolens dom 2018-02-14, målnummer M 6166–17.

produkter. Det kan även handla om ideell verksamhet med betydelse för det lokala föreningslivet, exempelvis lokaler för sim- eller kanotklubb eller scoutverksamhet. Bestämmelsen avser även byggnader som inrymmer exempelvis bostäder, affärer eller andra servicefunktioner.

Det ska inte ställas orimligt höga krav på utredning som visar att åtgärden långsiktigt bidrar till utvecklingen av landsbygden. En övergripande bedömning ska enligt förarbetena göras av hur den planerade åtgärden kan bidra till ökad ekonomisk aktivitet på orten eller i bygden på längre sikt. Det bör inte vara ett tillräckligt skäl för en dispens att uppförandet av ny bebyggelse eller en åtgärd tillfälligt skapar arbetstillfällen på orten eller i bygden.[119]

Det finns några avgöranden från MÖD som ska nämnas i det följande. Som framgår av utredningens rättsfallsreferat nedan prövas först om området kan anses vara ett LIS-område, en prövning som oftast upptar en stor del av den totala bedömningen. Därefter prövas om åtgärden bidrar till utvecklingen.

Åtgärderna har ansetts bidra till utvecklingen av landsbygden

Dispens har beviljats för bastubyggnad som komplement till en konferensanläggning inom ett LIS-område.[120]

Det har funnits förutsättningar att upphäva strandskyddet genom en detaljplan för uppförande av 12 bostadshus i Mörkhulta i Katrineholms kommun. Området låg i anslutning till bilväg och nyligen avstyckade bostadstomter. Det fanns fiberbredband till området och busshållplats inom en kilometer. En gemensam vatten- och avloppslösning för den nya bebyggelsen skulle motiveras av fler hus i området. Den badplats och strandpromenad som fanns kunde utvecklas mer. Ny bebyggelse skulle även ge ett större underlag för kollektivtrafiken.

Domstolen anförde att den motivering som fanns i översiktsplanen avseende områdets lämplighet för landsbygdsutveckling saknade närmare redogörelse om hur lättnader i strandskyddet kunde bidra till landsbygdens utveckling. Det hade dock inte framkommit något som tydligt talade för att kommunens redovisning

[119] Prop. 2008/09:119 s. 107.
[120] Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 juni 2015, målnummer M 10442–14.

och utpekande av området som ett LIS-område borde ifrågasättas. Med hänsyn till det och till att länsstyrelsen inte hade haft någon invändning mot utpekandet, fann domstolen inte anledning att ifrågasätta det aktuella området som ett LIS-område. Domstolen fann därefter att den aktuella exploateringen kunde bidra till utvecklingen av landsbygden.[121]

En annan detaljplan gällde utvidgning av ett befintligt fritidshusområde i Brittsand i Ludvika kommun. Utöver 14 tomter som redan fanns skulle ytterligare cirka 60 tomter för fritids- och permanentboende skapas. Ett tiotal av tomterna skulle ligga inom strandskyddat område. MÖD anförde att det normalt inte finns anledning att frångå kommunens bedömning av om ett område är LIS-område om kommunen i översiktsplanen redovisat bedömningen och länsstyrelsen inte haft någon invändning mot detta i sitt granskningsyttrande.

Domstolen fann att de formuleringar som fanns i översiktsplanen angående LIS-områden delvis var generella och rörde samtliga utpekade områden i kommunen. Angående Brittsand angavs dock särskilt att bebyggelse i området skulle stärka upp underlag för service i de närliggande orterna Gonäs och Blötberget. MÖD fann att det var visat att området uppfyllde kriterierna för ett LIS-område. Domstolen bedömde därefter att genomförandet av detaljplanen kunde bidra till en utveckling av landsbygden genom att det förväntade befolkningstillskottet från de planerade bostäderna skulle skapa underlag för den lokala service som fanns och också kunde skapa underlag för ökad service. Det förelåg därför särskilda skäl för att upphäva strandskyddet.[122]

Åtgärderna har inte ansetts bidra till utvecklingen av landsbygden

I ett fall saknades skäl för att upphäva strandskyddet i en detaljplan i Gummarpsnäset i Eksjö kommun. Detaljplanens syfte var att möjliggöra en förtätning av bostäder i området. Området hade redovisats som ett LIS-område enligt kommunens översiktsplan. Enligt kommunen skulle området anses vara ett LIS-område för att öka befolkningsunderlaget och med kollektiva lösningar kunna säkerställa VA-

[121] MÖD 2019:2 (Mark- och miljööverdomstolens dom 2019-02-18, målnummer P 7022–18).
[122] Mark- och miljööverdomstolens dom 2019-10-10, målnummer P 4928–18.

försörjningen i området. Samtidigt skulle ett bättre befolkningsunderlag kunna ges för service i närliggande områden som Bellö, Hult, Bruzaholm och Hjälteved samt till Mycklaflons camping under sommarsäsongen. Avståndet mellan den aktuella detaljplanen och serviceorterna Bellö, Hult, Bruzaholm och Hjälteved var 7,6–13 kilometer. Mycklaflons camping fanns cirka 2,5 kilometer från området.

Med hänsyn till det stora avståndet mellan det utpekade LIS-området och dess serviceorter fanns det enligt MÖD skäl att ifrågasätta om det utpekade området verkligen skulle bidra till bibehållen och utökad service på dessa orter. Det fanns inget underlag som visade att bebyggelsen i det utpekade området skulle ge positiva effekter för servicen på dessa orter. Domstolen fann därför att området inte var ett LIS-område och att det inte fanns några särskilda skäl att upphäva strandskyddet.[123]

Slutligen har dispens nekats för en brygga. MÖD bedömde inledningsvis att platsen omfattades av ett LIS-område, men fann därefter att dispens inte kunde medges. Domstolen uttalade att enbart antagandet att en brygga i någon mån skulle bidra till att öka de närliggande villafastigheternas attraktivitet inte är tillräckligt för att det ska vara visat att bryggan bidrar till landsbygdsutvecklingen.[124]

Prövningen av dispenser för enstaka en- eller tvåbostadshus

Som framgår av 7 kap. 18 d § MB blir det beträffande en- och tvåbostadshus fråga om bebyggelsen ska ske i anslutning till ett befintligt bostadshus. Innebörden av att byggnaden ska uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus får bedömas från fall till fall och kan skilja sig åt mellan olika delar av landet. Lättnaden vid dispensprövningen avseende komplementbyggnader eller åtgärder som hör till huvudbyggnaden gäller enbart vid den prövning som avser uppförandet av bostadshuset. Om fastighetsägaren vid ett senare tillfälle vill uppföra en komplementbyggnad eller utföra en tillbyggnad som är dispenspliktig, ska enligt förarbetena 18 d § inte tillämpas utan de generella dispensbestämmelserna i 18 c §. Andra åtgärder som bryggor, båthus, grillplatser med mera omfattas inte utan prövas enligt de generella dispensgrunderna i 18 c §.

[123] MÖD 2015:32.
[124] Mark- och miljööverdomstolens dom 2017-10-11, målnummer M 3248–17.

Syftet med att ställa krav på att en- och tvåbostadshus måste uppföras intill befintligt hus för att omfattas av lättnaderna är att bevara orörda strandområden och att skapa en strukturerad och samlad bebyggelse, bland annat för möjligheterna att ordna samhällsservice av olika slag. Tanken är att ny bebyggelse ska utvecklas sammanhållet i stället för att spridas på många platser runt ett vattenområde. Endast i undantagsfall, huvudsakligen i glest bebyggda delar av landet, kan ett hus enligt förarbetena anses ligga i anslutning till ett befintligt bostadshus, om avståndet är 200 meter. I större delen av södra Sverige bör enligt uttalanden i förarbetena avståndet i allmänhet vara klart mindre än så för att bestämmelsen ska vara tillämplig.[125] Från MÖD:s praxis finns ett par fall som rör dispens för enstaka en- och tvåbostadshus inom LIS-område.

Ett fall rörde dispens för ett enbostadshus med komplementbyggnader i Vika i Falu kommun, som var redovisat som LIS-område i kommunens översiktsplan. Dispens beviljades då huset skulle placeras 25 meter från ett befintligt bostadshus. Länsstyrelsen hade i ett granskningsyttrande invänt mot utpekandet av området som ett LIS-område och anfört att det hade skett på en alltför översiktlig nivå. På grund av brister i kartmaterial och textinnehåll kunde länsstyrelsen inte bedöma om de utpekade LIS-områdena är lämpliga. Enligt kommunen var Vika en tätort med bland annat skola, service och företag. I LIS-området skulle både friluftsanvändning och bostäder få tillkomma. En förtätning skulle bidra till ökad ekonomisk utveckling. Den aktuella platsen för dispens låg drygt en kilometer från Vika.

MÖD anförde att även om kommunens redovisning var övergripande gick konsekvenserna för strandskyddets syften att utläsa. Domstolen fann inte några sakliga eller formella skäl att ifrågasätta kommunens utpekande av Vika som ett LIS-område. Ansökan uppfyllde kravet på att huset ska placeras i anslutning till befintligt bostadshus och dispens var förenlig med strandskyddets syften.[126]

Det andra fallet rörde uppförande av ett nytt fritidshus cirka 35 meter från ett befintligt bostadshus i Sundfiske i Hedemora kommun. Området var redovisat som ett LIS-område i den kommunala översiktsplanen. Platsen för dispensen låg cirka 1,5–2 kilometer från byn Smedby, där närmaste affär, skola, kyrka med mera fanns. Kom-

[125] Prop. 2008/09:119 s. 108.
[126] MÖD 2016:39.

munen anförde att det var väsentligt att befolkningsunderlaget ökade i området så att kommunen kunde bibehålla service, förbättra serviceunderlaget och stärka turismen. Området var av riksintresse för naturvård, men åtgärden bedömdes inte medföra någon oacceptabel påverkan på allmänhetens tillgång till strandområden eller på de biologiska värdena på platsen.

Domstolen fann sammantaget att platsen låg inom ett LIS-område. Dispens för uppförande av fritidshus beviljades eftersom kravet på att huset ska placeras i anslutning till befintligt bostadshus kunde anses vara uppfyllt.

3.3.5 Intresseprövning

Enligt 7 kap. 26 § MB får strandskyddsdispens ges endast om det är förenligt med förbudets syfte. En förutsättning för att bli beviljad dispens från förbuden i strandskyddsområde är alltså att man kan visa minst ett av de särskilda skälen enligt 7 kap. 18 c eller d §§ MB samt att det projekt för vilket man ansöker om dispens inte strider mot något av strandskyddets syften enligt 7 kap. 26 § MB. Enligt förarbetena innebär det en mycket restriktiv syn på dispensmöjligheterna. I förarbetsuttalandena anges vidare bland annat följande. En dispens innebär i realiteten att undantag medges till förmån för ett enskilt intresse i ett fall där det allmänna intresset generellt bedöms väga tyngre. Det förhållandet att syftet med strandskyddet har vidgats till att avse även skydd för djur- och växtarter bör innebära att tyngden hos det allmänna intresset ökat ännu mera. Samtidigt kan det naturligtvis finnas sådana fall där allmänintresset inte behöver hävdas med samma styrka som i flertalet fall. För dessa fall ska det finnas kvar en öppning för dispens.[127] Enligt Mark- och miljööverdomstolens praxis ska särskild restriktivitet råda vid dispensprövningen om platsen för en tänkt åtgärd ligger inom ett område som är av riksintresse för naturvård och friluftsliv, och därtill inom utvidgat strandskyddsområde.[128]

En inskränkning i enskilds rätt får enligt 7 kap. 25 § MB inte gå längre än vad som krävs för att syftet med strandskyddet ska till-

[127] Prop. 2008/09:119 s. 104 och prop. 1997/98:45, Del 2, s. 98.
[128] Mark- och miljööverdomstolens dom 2013-06-13, målnummer M 804–13 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-10-30, målnummer M 1899–14.

godoses. Bestämmelsen innebär att det vid prövningen ska göras en intresseavvägning, där hänsyn även tas till enskilda intressen.[129] Även om det inte föreligger några särskilda skäl ska ändå en intresseprövning göras enligt 7 kap. 25 § MB. Vid den intresseavvägningen kan även andra omständigheter än de som enligt 7 kap. 18 c–d §§ kan utgöra särskilda skäl för dispens beaktas, se redogörelsen för målet MÖD 2020:2 nedan under rubriken *Hänsyn till enskilda intressen*.

Förenlighet med strandskyddets syften

Ett exempel då särskilda skäl har funnits, men dispens har nekats för att åtgärden inte var förenlig med ett av strandskyddets syften enligt 7 kap. 26 § MB finns från rättsfallet MÖD 2016:21. Det gällde uppförande av tre enbostadshus inom ett mindre lövskogsområde med bland annat ek som omfattades av utvidgat strandskydd. Mark- och miljööverdomstolen konstaterade att området var avskiljt genom järnväg (Västra stambanan) på sådant sätt att särskilda skäl förelåg. Av beslutet om utvidgat strandskydd framgick att avsikten bland annat var att skydda mindre skogsområden. Med hänsyn till avsikten med det utvidgade strandskyddet och att det aktuella området hade höga naturvärden ansåg domstolen att uppförandet av husen inte var förenligt med strandskyddets syfte att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land. Dispens nekades.

I ett annat avgörande, från 2014, var det fråga om utfyllnad av mark för byggnad. Platsen låg inom ett område av riksintresse för naturvård, friluftsliv och turism. Platsen låg även inom utvidgat strandskyddsområde. Platsens betydelse för den allemansrättsliga tillgången till strandområden samt för djur- och växtlivet hade dock begränsats genom att området närmast strandlinjen hade exploaterats genom detaljplan. Det hade inte framkommit att det fanns särskilda värden för strandskyddets syften på platsen. Domstolen fann därför att strandskyddsdispens var förenlig med strandskyddets syften.[130]

Det kan uppkomma situationer där sökanden kan visa på ett särskilt skäl, men där den tänkta åtgärden ändå inte kan beviljas eftersom det får anses strida mot strandskyddets syften. Så har varit fallet

[129] Prop. 2008/09:119 s. 104.
[130] Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-10-30, målnummer M 1899–14.

i fråga om trädäck. I ett mål ansågs ett trädäck om 60 kvadratmeter strida mot strandskyddets syfte att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden. Eftersom den aktuella platsen ingick i ett område som var av riksintresse för bland annat friluftslivet, skulle särskild restriktivitet gälla vid dispensprövningen.[131] I ett annat mål var det fråga om ett 100 kvadratmeter stort bryggdäck, som kunde antas komma att nyttjas i betydande utsträckning som uppehållsplats för dem som vistades på fastigheten. Trädäcket stred därför mot syftet med strandskyddsbestämmelserna.[132]

Hänsyn till enskilda intressen

I förarbetena till 7 kap. 25 § MB förs ett resonemang kring tillämpningen av bestämmelsen om enskilda intressen. Regeringen har bland annat anfört att vid avvägningen mellan det allmänna intresset och det enskilda intresset ska beaktas att strandskyddet inte avser att inskränka pågående markanvändning utan att bevara strandområden som fortfarande är orörda. Av betydelse är också enligt regeringen att strandskyddets syften är långsiktiga och att områden som för tillfället verkar vara av begränsat intresse kan bli betydelsefulla i framtiden. Även om en dispens i det enskilda fallet inte förefaller skada syftet med strandskyddet, kan enskilda dispenser enligt förarbetsuttalandena sammantaget ändå få en betydande negativ inverkan på tillgången till stränder för friluftsliv och djur- och växtliv.[133]

I ett avgörande i mars 2020 som gällde uppförande av en jaktstuga, förelåg inte några särskilda skäl. MÖD prövade då om den intresseavvägning som ska göras enligt 7 kap. 25 § MB medförde att strandskyddsdispens ändå kunde ges. Domstolen anförde inledningsvis att det allmänna intresset av att bevara allemansrättslig tillgång till strandområden för friluftsliv och områden med goda villkor för djur- och växtliv är starkt. Vid en bedömning måste också enligt domstolen beaktas vilken verkan som enskilda dispenser sammantaget kan få avseende strandskyddet. Platsen för den sökta dispensen hyste inte några högre naturvärden och var något avskild från vattnet. Domstolen fann att det allmänna intresse som strand-

[131] Mark- och miljööverdomstolens dom 2013-06-13, målnummer M 804–13.
[132] MÖD 2004:44.
[133] Prop. 1997/98:45, del 1, s. 321–324.

skyddet representerar trots det vägde tyngre än sökandens intresse av att få uppföra en jaktstuga. Dispens nekades därför.[134]

3.3.6 Fri passage och tomtplatsavgränsning

Enligt 7 kap. 18 f § MB ska ett beslut om att upphäva strandskyddet eller ge dispens inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Det gäller dock inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. I ett dispensbeslut ska det anges i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet.

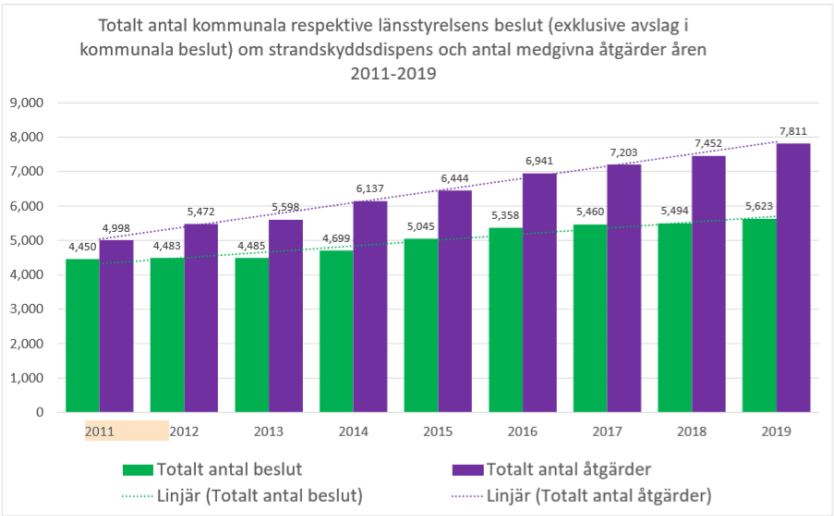
3.4 Beslut om att upphäva strandskyddet och medgivna dispenser

Andelen antagna nya detaljplaner där strandskyddet upphävts har sedan år 2011 legat kring 13–15 procent. Under 2019 har kommunerna upphävt strandskyddet genom planbestämmelser i 142 detaljplaner. Utöver detta har länsstyrelserna på begäran av kommunerna fattat fyra beslut om att upphäva strandskyddet när en detaljplan ska antas. Totalt har därför strandskyddet upphävts i samband med att 146 detaljplaner har antagits, vilket motsvarar 15 procent av det totala antalet nya detaljplaner som antogs under år 2019.[135]

Sedan 2011 har antalet beviljade åtgärder inom strandskyddsområde ökat varje år. År 2011 uppgick antalet beviljade åtgärder till 4 998 och 2019 till 7 811 beviljade åtgärder. Det innebär att antalet åtgärder som har fått dispens har ökat med 56 procent sedan 2011. I figur 3.2 visas antalet åtgärder som har beviljats dispens mellan 2011–2019 (se staplar i lila färg). Antal beslut anges i figuren med grön färg. Ett beslut kan innefatta dispens för flera åtgärder.

[134] MÖD 2020:2.
[135] Boverket, www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/statistik-detaljplaner/strandskydd/, besökt 2020-08-16.

Figur 3.2 Översikt över totala antalet strandskyddsbeslut och åtgärder under åren 2011–2019

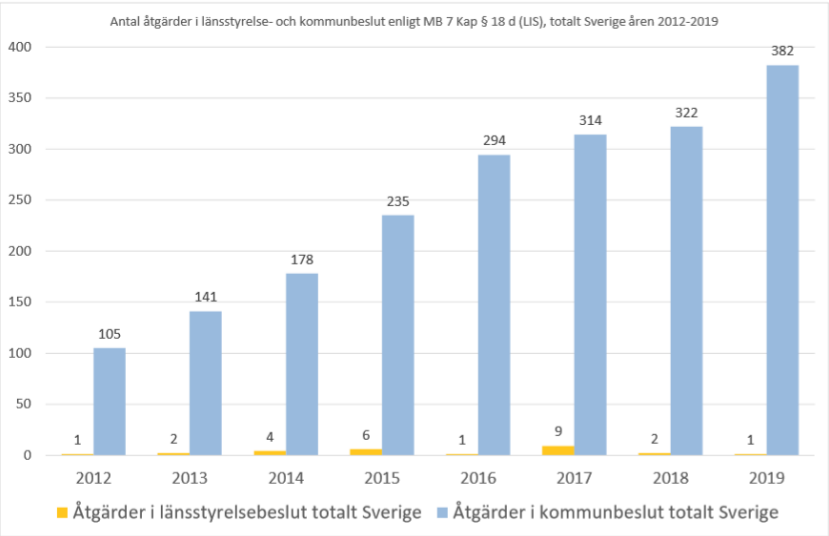

Källa: Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2019*.

Vid utgången av 2016 hade 133 översiktsplaner eller tillägg till översiktsplaner med angivna områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) antagits.[136] Åtgärder som har beviljats dispens inom LIS-område enligt 7 kap. 18 d § MB har, liksom det totala antalet dispensåtgärder, ökat varje år. 2011 beviljades 70 åtgärder i landet och år 2019 beviljades 382 åtgärder. Dispenser inom LIS-områden utgör en liten del av de totala antalet åtgärder som beviljats dispens 2012–2019. År 2019 beviljades dispens för 382 åtgärder enligt 18 d §, vilket utgjorde 4,8 procent av det totala antalet beviljade åtgärder (7 811) det året.[137] I figur 3.3 visas antalet åtgärder som har beviljats dispens med stöd av 18 d § MB under åren 2012–2019. [138]

[136] Boverket (2017), Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge, s. 5.
[137] Naturvårdsverket, *Redovisning av regeringsuppdraget Uppföljning av strandskyddsbeslut 2011*, s. 17.
[138] Ibid samt Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddet 2019, Redovisning av uppdrag i regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Naturvårdsverket*, s. 38.

Figur 3.3 Översikt över antalet åtgärder i dispensbeslut inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen under åren 2012–2019

Källa: Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2019.*

3.4.1 Redan ianspråktagen mark vanligaste skälet

Det vanligaste upphävande- och dispensskälet har under alla år mellan 2011–2019 varit att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften enligt 7 kap. 18 c § 1 MB.[139]

I detaljplaner upphävdes strandskyddet med stöd av att området redan var ianspråktaget enligt punkten 1 i 67 procent av fallen år 2019. Det näst vanligaste skälet till att strandskydd upphävts i detaljplan är att marken behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området

[139] Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2011*, s. 17, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2012*, s. 17, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2013*, s. 18, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2014*, s. 20, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2015. Reviderad 160513*, s. 21, *Uppföljning av strandskyddet 2016*, s. 19, *Uppföljning av strandskyddet 2017*, s. 27, *Uppföljning av strandskyddet 2018, s.* 29, *Uppföljning av strandskyddet 2018, s.* 29 och *Uppföljning av strandskyddet 2019* s. 19.

enligt 7 kap. 18 § 5 MB. År 2019 upphävdes strandskyddet i detaljplan med detta skäl som grund i 27 procent av fallen.[140]

Beträffande kommunala beslut beviljades dispens för att området redan var ianspråktaget i 59 procent av fallen 2019.[141] Länsstyrelsernas dispensbeslut under 2019 avsåg dock i flesta fall det särskilda skälet enligt punkt 5 (att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området). Det utgjorde 41 procent av fallen. Att området redan var ianspråktaget enligt punkten 1 var det näst vanligaste skälet, med 34 procent av fallen.[142]

3.4.2 Dispenser avser oftast komplementbyggnader och tillbyggnader

Sedan 2011 har under alla år flest beviljade dispenser avsett komplementbyggnader och tillbyggnader.[143] Uppgifterna som presenteras i detta stycke avser beslut om dispenser som har fattats av kommuner. Sedan 2011 har kommunerna beviljat dispens för knappt 20 000 åtgärder som avser komplementbyggnader och tillbyggnader och antalet beviljade åtgärder har varierat mellan drygt 1 000 och drygt 2 000 per år. Näst vanligast har varit dispenser för bostadshus och fritidshus. Sedan 2011 har drygt 10 000 åtgärder för sådan byggnader fått dispens. Antalet har legat på drygt 1 000 åtgärder årligen. Därefter kommer transformationsstationer, nätstationer och nedläggning av kablar och liknande, följt av bryggor och pirar.

Sedan 2011 har dispens också beviljats för drygt 5 000 åtgärder som avser brygga eller pir och antalet beviljade åtgärder har legat på drygt 500 per år. Slutligen kommer dispenser för anläggningar för turism, camping, stugor, hotell, friluftsanordningar och båthus. Sedan 2011 har dispens meddelats för drygt 1 000 åtgärder för friluftsanordningar och drygt 1 000 åtgärder för anläggningar för turism, camping, stugor och hotell. Dispenserna har varit drygt 100 per år

[140] Boverket, www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/Statistik/statistik-detaljplaner/strandskydd/, besökt 2020-08-16.
[141] Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddet 2019, Redovisning av uppdrag i regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Naturvårdsverket*, s. 19 och 26–27.
[142] A.a. s. 6.
[143] Med komplementbyggnad avses i Naturvårdsverkets statistik fristående uthus, garage och andra små byggnader som hör till en- eller tvåbostadshus. Med tillbyggnad avses ändring, som är dispenspliktig enligt strandskyddet, av enhuvudbyggnad eller komplementbyggnad.

för dessa respektive åtgärdstyper. Båthus har fått dispens i knappt 900 fall sedan 2011 och även för dessa har antalet dispenser legat ganska jämt över åren. För övrigt lämnas dispens i ganska stor utsträckning också till andra åtgärder, men det saknas statistik om vad sådana åtgärder avser.[144]

Hur stor del av dispenserna avser nyetablering?

Sedan 2012 har kommunerna meddelat dispens för totalt 9 199 åtgärder som avser bostadshus och fritidshus. Av dessa var totalt 4 059 nyetableringar av hus, vilket utgör cirka 44 procent av totalen. Det innebär att drygt hälften, 56 procent, av de totala åtgärderna avseende bostadshus och fritidshus avser befintliga byggnader.[145] Det finns ingen statistik över hur stor andel av komplementbyggnaderna som avser nyetableringar. Sedan 2013 har kommunerna meddelat dispens för totalt 3 690 åtgärder som avser bryggor och pirar. Av dessa var totalt 1 584 nyetableringar, vilket utgör cirka 43 procent av det totala antalet. Det innebär att drygt hälften, 57 procent, av de totala åtgärderna avser befintliga bryggor och pirar. [146]

3.4.3 Statlig överprövning av dispensbeslut

En kommun är enligt 19 kap. 3 a § MB skyldig att sända ett beslut om strandskyddsdispens till länsstyrelsen. Länsstyrelsen ska enligt 19 kap. 3 b § MB inom 3 veckor pröva om det saknas förutsättningar för dispens eller att en brist i handläggningen kan ha haft betydelse för utgången i ärendet. Saknas förutsättningar för dispens ska länsstyrelsen upphäva dispensen. Bestämmelserna om överprövning gäller inte en kommuns beslut att avslå en ansökan om dispens.[147]

Om länsstyrelsen inte beslutar om en överprövning inom den angivna tiden har rätten till överprövning gått förlorad. Länsstyrelsens

[144] Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2011*, s. 14–15, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2012*, s. 15, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2013*, s. 15, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2014*, s. 18, *Uppföljning av strandskyddsbeslut 2015. Reviderad 160513*, s. 19, *Uppföljning av strandskyddet 2016*, s. 17, *Uppföljning av strandskyddet 2017*, s. 24, *Uppföljning av strandskyddet 2018*, s. 26 och *Uppföljning av strandskyddet 2019*, s. 23.
[145] A.a.
[146] A.a.
[147] Naturvårdsverket. *Strandskydd – en vägledning för planering och prövning,* Handbok 2009:4, utgåva 2, *s.* 67-68.

beslut om att överpröva eller att avstå från att överpröva ett kommunalt dispensbeslut får inte överklagas.

Om länsstyrelsen har anledning att befara att dispensreglerna tillämpats felaktigt, ska beslutet tas till överprövning. Länsstyrelsens beslut om att göra en överprövning behöver inte betyda att den slutligt bedömer att det saknas förutsättningar för att ge en dispens. Genom överprövningen ska länsstyrelsen noggrannare undersöka om det finns materiella förutsättningar för en dispens. Länsstyrelsen också möjlighet att göra de ändringar i dispensbeslutet som behövs för att det ska finnas förutsättningar för en dispens, till exempel genom att lägga till eller ändra i villkoren för dispensen. Det kan t.ex. gälla storleken på en tomtplatsavgränsning.

Länsstyrelsens beslut att upphäva eller godkänna kommunens beslut om dispens får överklagas hos mark- och miljödomstolen av den sökande och sakägare enligt 16 kap. 12-14 §§ MB. Kommunen kan inte överklaga länsstyrelsens beslut att upphäva en dispens, då kommunen ska företräda allmänna intressen.

Länsstyrelsens beslut om strandskyddsdispens enligt 7 kap. 18 a § MB ska skickas till Naturvårdsverket enligt 28 § 4 förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Naturvårdsverket får enligt 40 § samma förordning överklaga länsstyrelsens beslut om dispens.

Som beskrivits ovan ska varje kommunalt beslut att medge strandskyddsdispens granskas av länsstyrelsen enligt 19 kap. 3 a § MB. Detta är en form av statlig kontroll över kommunernas tillämpning av strandskyddsreglerna i enskilda dispensprövningar.

I tabell 3.3 har de senaste fem årens statistik sammanställts. Av tabellen går det att utläsa hur många och hur stor andel i procent av de kommunala dispensbesluten som efter en första granskning överprövas av länsstyrelsen. Det går också att utläsa hur många och hur stor andel av överprövade dispenser som helt eller delvis upphävs av länsstyrelsen.

Tabell 3.3 Antalet kommunala beslut om strandskyddsdispens och antal som överprövats av länsstyrelserna

	2019	2018	2017	2016	2015
Totala antalet kommunala beslut om att bevilja dispens	**5 055**	**4 989**	**4 938**	**4 870**	**4 584**
Antal beslut som överprövats av länsstyrelsen	**721**	**698**	**607**	**552**	**709**
Andel av beslut som överprövats	*14,3 %*	*14 %*	*12,3 %*	*11,3 %*	*15,5 %*
Antal beslut som helt eller delvis upphävts efter överprövning	**351**	**299**	**283**	**272**	**247**
Andel av totala antalet beslut som helt eller delvis upphävts	*6,9 %*	*6 %*	*5,7 %*	*5,6 %*	*5,4 %*
Andel av överprövade beslut som helt eller delvis upphävts	*48,7 %*	*42,8 %*	*46,6 %*	*49,3 %*	*34,8 %*

Källa: Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddsbeslut*, 2016-2020.

3.5 Tillsyn

I MB finns övergripande bestämmelser om tillsyn (26 kap.), tillträde (27 kap.), avgifter (28 kap.) och straffbestämmelser (29 kap.). Regeringen har beslutat om närmare bestämmelser om tillsyn och avgifter i bland annat miljötillsynsförordningen (2011:13) samt förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn.

Av 26 kap. 3 § första stycket MB framgår att tillsynen utövas av bland andra länsstyrelsen och kommunerna. Sedan 1 juli 2009 har kommunerna ansvar för tillsynen över strandskyddsområden (2 kap. 9 § miljötillsynsförordningen). Länsstyrelsen har ansvar för strandskyddet i de områden som omfattas av länsstyrelsens dispensprövning (2 kap. 7 § miljötillsynsförordningen). Länsstyrelsen utövar även tillsyn och kontroll över detaljplaner som upphäver strandskyddet, detta genom granskning och överprövning av detaljplaner enligt 5 kap. 22 § och 11 kap. 10 § PBL.

Den som bryter mot strandskyddsreglerna kan dömas för brott mot områdesskydd (29 kap. 2 § första stycket 2 MB). Det är fråga om fall där någon med uppsåt eller av oaktsamhet i ett strandskyddsområde uppför nya byggnader, ändrar byggnader eller byggnaders användning eller utför andra anläggningar eller anordningar – om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt, utför grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten för byggnader, anläggningar eller anordningar

eller vidtar åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Straffskalan är böter eller fängelse i högst två år.

3.5.1 Avgifter för tillsyn

Bestämmelser om avgifter för myndigheters kostnader för tillsyn enligt MB eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt för tillsyn med anledning av EU-förordningar inom MB:s tillämpningsområde finns i 27 kap. MB. Med stöd av 1 § kan regeringen meddela föreskrifter om avgifter för en myndighets kostnader för tillsyn. Detta har skett genom förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn, som bland annat reglerar länsstyrelsens möjlighet att ta ut tillsynsavgifter. När kommunen är tillsynsmyndighet är det i stället kommunfullmäktige som kan besluta om tillsynsavgifter för den kommunala tillsynsverksamheten (27 kap. 1 § andra stycket MB).

Utgångspunkten för avgifter för miljöbalkstillsyn är att myndigheternas verksamhet i möjligaste mån ska avgiftsfinansieras och att samma principer ska gälla för finansiering av tillsynen enligt hela MB.[148] Gränsen mellan avgift och skatt sätter i praktiken en gräns för vad som kan anses vara sådana tillsynsuppgifter som kan avgiftsfinansieras.

3.5.2 Tillsyn inom strandskyddade områden

Alla tillsynsmyndigheter ska enligt 1 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) upprätta en samlad tillsynsplan för verksamhetsåret, som anger hur tillsynen ska genomföras. Tillsynsplaner har upprättats i begränsad omfattning, vilket framgår av tabell 3.4.

[148] Prop. 1997/98:45, del 1, s. 515 f.

Tabell 3.4 Andel tillsynsmyndigheter med tillsynsplaner som berör strandskydd

Tillsynsmyndighet	2002	2014
Länsstyrelser	52 %	62 %
Kommuner	-	37 %
Andel när en miljönämnd ansvarar för tillsynen	-	*75 %*

Källa: Naturvårdsverket 2002, rapport 5185. Strandskyddsdelegationen 2014, *Behovsinventering gällande tillsyn och tillämpning av strandskyddsreglerna.*

Tabellen visar hur stor andel av tillsynsmyndigheterna som 2002 respektive 2014 hade upprättat tillsynsplaner som omfattar strandskyddstillsynen. Enligt en enkätundersökning som genomförts av Länsstyrelsen i Västra Götalands län år 2018 hade 53 procent av det länets tillsynsmyndigheter upprättat de lagstadgade planeringsunderlagen som inkluderade strandskyddstillsyn. Detta var en ökning med 59 procent sedan 2013.[149]

Av Naturvårdsverkets årliga uppföljning av strandskyddsbeslut är det också möjligt att utläsa hur många tillsynsbeslut som fattats av tillsynsmyndigheterna (se tabell 3.5). Det bör dock noteras att med tillsynsbeslut avses i detta sammanhang endast förelägganden. Andra beslut som exempelvis beslut att avsluta tillsynsärenden efter ett tillsynsbesök är inte inkluderade i statistiken. Statistiken säger heller inget om antalet tillsynsbesök eller kompetensen hos dem som genomför tillsyn.

Tabell 3.5 Antal tillsynsbeslut per år och tillsynsmyndighet från Naturvårdsverkets årliga uppföljning av strandskyddsbeslut

Tabellen anger hur många förelägganden som respektive tillsynsmyndighet meddelat respektive år

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Kommuner	243	297	164	121	210	286
Länsstyrelser	160	139	79	67	39	70

Källa: Naturvårdsverket, *Uppföljning av strandskyddsbeslut,* 2015–2020.

[149] Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2019, *Strandskyddstillsynens utveckling i kommunerna i Västra Götalands län*, *Resultat och jämförelse mellan enkätsvar från 2013 och 2018*, Rapport 2019:13.

Av Naturvårdsverkets och Boverkets utvärdering av strandskyddsreglerna 2013 framkom att samtliga länsstyrelser bedömer att strandskyddsreglerna överträds, vilket innebär att det finns ett behov av tillsyn. Myndigheterna bedömde att eftersom det är möjligt för kommunerna att finansiera operativ tillsyn genom avgifter går det åtminstone delvis att avgiftsfinansiera en ökad ambitionsnivå i tillsynen. Skillnader i mängden tillsyn mellan kommuner kunde enligt myndigheterna bero på olika folkmängd eller bebyggelsetryck. Men det finns även andra faktorer som har betydelse för mängden tillsyn. Myndigheterna menade att en oförståelse för lagstiftningen eller en politisk motvilja att följa den kan få till följd att strandskyddet blir ett eftersatt område med begränsade resurser.[150]

3.6 Fastighetsbildning och strandskydd

Fastighetsbildning ska enligt 3 kap. 1 § fastighetsbildningslagen (FBL) ske så att varje fastighet som nybildas eller ombildas med hänsyn till belägenhet, omfång och övriga förutsättningar blir varaktigt lämpad för sitt ändamål. Om naturvårdsföreskrifter – som exempelvis strandskydd – gäller för området, ska fastighetsbildning ske så att syftet med bestämmelserna inte motverkas enligt 3 kap. 2 § andra stycket FBL. Fastighetsbildning kan dock tillåtas enligt andra meningen samma stycke, om det finns ett särskilt tillstånd som innebär att en byggnad får uppföras eller annan åtgärd vidtas. I det fall det finns en strandskyddsdispens kan fastighetsbildning ske så att dispensen kan nyttjas.

I samband med att en prövningsmyndighet beslutar om strandskyddsdispens ska den enligt 7 kap. 18 f § andra stycket MB i dispensbeslutet också ange i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet, s.k. tomtplatsbestämning. En tomtplatsbestämning gör det möjligt för fastighetsägaren att ta marken kring byggnaden i anspråk som tomt och innebär att ett område pekas ut som inte är allemansrättsligt tillgängligt.[151]

Tomtplatsbestämning ska skiljas från fastighetsbildning, eftersom fastigheten kan få en annan utsträckning än tomten (prop. 1997/98:45 del 2, s. 91). I realiteten innebär dock tomtplatsbestäm-

[150] Naturvårdsverket och Boverket 2013. *En utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna*, s. 25-26
[151] MÖD mål nr M 1260–12.

ningen ett stöd i förrättningslantmätarens bedömning av vilken mark inom strandskyddat område som får användas som tomt, med andra ord privatiseras.[152] Detta har betydelse för vilket strandskyddat område som ur ett fastighetsbildningsperspektiv kan vara lämpligt som bostadsfastighet – som då i sin helhet ska kunna användas som tomtmark.[153]

[152] Lantmäteriet, *Handbok PBL, Fastighetsbildningslagen och Lagen om införande av FBL (FBLP)*, version 2020-07-01, s. 139 ff.
[153] Se bland annat MÖD:s avgöranden i mål F 10213 15 och F 9255–14.

4 Miljö- och landsbygdspolitiken viktiga utgångspunkter vid en förändring av strandskyddet

Utredningen har i uppdrag att lämna förslag för strandskyddet så att det blir betydligt enklare att bygga i landsbygdsområden. Förslagen ska syfta till att förbättra förutsättningarna för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck. De ska också leda till att strandskyddet vid behov kan bibehållas eller förstärkas för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden.

Riksdagen har angett mål för utvecklingen av Sveriges landsbygder, som består av ett övergripande mål och tre delmål.[1] Målen har utformats utifrån en långsiktigt hållbar utveckling, i linje med globala mål och därigenom också miljömålen. När det gäller den miljömässiga hållbarheten tar propositionen genomgående stöd i de nationella miljökvalitetsmålen och generationsmålet som riksdagen beslutat. [2]

Miljökvalitetsmålen inrättades med det generella strandskyddet som en viktig förutsättning. Att de landsbygdspolitiska målen har stöd i miljökvalitetsmålen utgör en viktig utgångspunkt för våra förslag.

[1] Prop. 2017/18:179 *En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop,* (s. 19 och 84), Bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:359.
[2] Prop. 2009/10:155 och prop. 1997/98:145.

4.1 Den svenska landsbygdspolitiken

Den landsbygdspolitiska propositionen identifierar ett antal utmaningar. De som nämns är den demografiska utvecklingen, geografiska avstånd och finansiella förutsättningar för byggande och verksamheter. Näringsliv och företagande liksom samhällsplanering och bostadsbyggande framhålls som viktigt för landsbygdsutvecklingen.

4.1.1 Målen för den svenska landsbygdspolitiken

Det övergripande målet för den svenska landsbygdspolitiken är en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd.

Statsmakterna har identifierat landsbygderna som en tillgång för att ta till vara framtida möjligheter till hållbar tillväxt och möta de utmaningar som följer av förändringar i klimatet och behovet av att ställa om till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi. Landsbygden måste därför kunna erbjuda goda möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd. Förutsättningarna för att bo, leva och verka kan skilja sig åt i glesa respektive täta miljöer, vilket ställer krav på olika lösningar för att hantera till exempel offentlig service.[3]

Delmål Hållbar tillväxt

Det första delmålet är att landsbygdens förmåga att ta till vara förutsättningarna för företagsamhet och sysselsättning ska vara långsiktigt hållbar, samtidigt som miljömålen nås. Landsbygden ska bidra till en positiv utveckling av Sveriges ekonomi.

Stora delar av Sverige står inför omfattande utmaningar relaterade till den demografiska utvecklingen. Detta gäller inte minst glesa eller mycket glesa landsbygder. En ökande försörjningskvot påverkar den kommunala ekonomin och kommunernas möjligheter att upprätthålla välfärd och viktiga samhällsfunktioner. Lönsamma och konkurrenskraftiga företag som bidrar till hållbar tillväxt och jobb är därför avgörande för att säkerställa service och välfärd. Den ekono-

[3] Prop. 2017/18:179 s. 20.

miskt hållbara utvecklingen har därmed direkta kopplingar till de övriga delmålen för den sammanhållna landsbygdspolitiken om socialt och miljömässigt hållbar utveckling. För delmålet *Hållbar tillväxt* bedömer regeringen områdena näringsliv och företagande, digital kommunikation och transportinfrastruktur samt kompetensförsörjning som särskilt viktiga, men också inom övriga områden ryms viktiga förutsättningar för att främja näringslivsutveckling och tillväxt.[4]

Delmål Cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi samt hållbart nyttjande av naturresurser

Det andra delmålet är att landsbygder ska bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft i en utveckling mot en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och till ett hållbart nyttjande av naturresurserna samt till att relevanta miljökvalitetsmål uppfylls.

Landsbygder är rika på naturresurser och råvaror och flera av landsbygdens näringar kommer att spela en avgörande roll för samhällets omställning till en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi. Det gäller särskilt varor och tjänster från de gröna näringarna. Sveriges landsbygder har också särskilda tillgångar i form av natur- och kulturlandskapet. Det brukade landskapet och de natur- och kulturvärden som är utmärkande för en stor del av landsbygderna är något som många människor, både boende och besökare, upplever som attraktivt.

Klimatet, landskapet och de attraktiva natur- och kulturmiljöerna gör att det finns goda möjligheter för hållbar tillväxt och utveckling inom besöksnäringen. En viktig uppgift för en sammanhållen landsbygdspolitik är därför att skapa bättre förutsättningar för de gröna näringarna och andra platsbundna näringar att utvecklas och stärkas. Därigenom stärks också förutsättningarna för ett hållbart nyttjande och bevarande av landsbygdens natur- och kulturresurser.

Landsbygden och dess resurser har väsentliga möjligheter att bidra till en hållbar tillväxt och utveckling i ett nationellt och globalt perspektiv. Lönsamma och konkurrenskraftiga företag som bidrar till hållbar tillväxt och jobb är avgörande för att säkerställa service och välfärd och är direkt beroende av en miljömässig hållbarhet.

[4] A.a. s. 21.

Miljömässig hållbarhet har därmed direkta kopplingar till de övriga delmålen om socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. För delmålet *Cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi samt hållbart nyttjande av naturresurser* bedömer regeringen områdena näringsliv och företagande liksom samhällsplanering och bostadsbyggande som särskilt viktiga. Regeringen har betonat landsbygdens nyckelroll i utvecklingen av klimat- och miljöinnovationer för omställningen till ett hållbart samhälle.[5]

Delmål Attraktiva livsmiljöer i Sveriges landsbygder

Det tredje delmålet är att det ska finnas likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygderna.

Landsbygdens långsiktiga utveckling är beroende av i vilken utsträckning människor vill och kan bo, leva och verka där. Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla alla delar av Sverige som attraktiva och konkurrenskraftiga och i förlängningen central för en hållbar utveckling. För att uppnå en attraktiv livsmiljö är vidare den miljömässiga hållbarhetsdimensionen och livsmiljöns gestaltning av stor betydelse.

Regeringen bedömer att attraktiva livsmiljöer i Sveriges landsbygder är ett viktigt delmål för att det övergripande målet ska kunna nås om en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. För delmålet *Attraktiva livsmiljöer i Sveriges landsbygder* bedömer regeringen områdena digital kommunikation och transportinfrastruktur, kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, samhällsplanering och bostadsbyggande samt civilsamhällets betydelse för landsbygdens utveckling som särskilt viktiga.[6]

[5] A.a. s. 22-23.
[6] A.a. s. 23.

4.1.2 Näringsverksamhet och företagande i landsbygder

Landsbygder bidrar med bland annat energiförsörjning, råvaror och livsmedelsförsörjning. Natur- och kulturmiljövärden är en viktig del av landsbygdens attraktionskraft för både boende och besökande. De gröna näringarna och andra platsbundna näringar är centrala för landsbygdens framtida utveckling. Med gröna näringar avses i propositionen de areella näringarna men även förädlingsleden, det vill säga livsmedels- och dryckesindustrin samt skogsindustrin.[7]

Besöksnäringen i Sveriges landsbygder växer, inte minst när det gäller naturturismen. Intäkterna har allt större betydelse i många lokala ekonomier. Efterfrågan växer kraftigt internationellt och Sverige har goda förutsättningar att konkurrera om besökare som vill ha naturnära upplevelser. Det är enligt regeringen viktigt att attraktiviteten bibehålls långsiktigt samtidigt som en ökad kommersialisering ska vara möjlig. Trots besöksnäringens ökande betydelse i Sveriges landsbygder är dock omsättning, förädlingsvärde, antal arbetstillfällen och tillväxt inom besöksnäringen lägre i landsbygdskommunerna än i storstäderna. Enligt regeringen finns behov av insatser för utveckling av företagen inom besöksnäringen på landsbygder.[8]

Digitaliseringens möjligheter lyfts fram i den landsbygdspolitiska propositionen. Genom att öka nyttjandet av ny teknik kan landsbygdsföretagen förbättra sin konkurrenskraft, bland annat genom att utveckla och använda nya produkter och tjänster. Företagen kan även stärka sina möjligheter att möta de utmaningar som följer av långa avstånd och glesa befolknings- och näringslivsstrukturer. När landsbygdens tillväxtpotential bättre tas till vara kan den få förutsättningar för en ekonomiskt hållbar utveckling och likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd.[9]

För företag på landsbygden kan det vara särskilt svårt att få privat lånefinansiering. Ett skäl kan enligt regeringen vara att lägre fastighetsvärden medför sämre realsäkerhet för lån. En annan orsak kan vara att banker minskar sin fysiska närvaro, vilket riskerar att leda till försämrade förutsättningar för utlåning till landsbygdsföretag. Därigenom hämmas förutsättningarna för utveckling av företag i landsbygder.[10]

[7] A.a.
[8] A.a.
[9] A.a. s. 32.
[10] A.a. s. 35.

Näringsliv och utveckling i kommuner med särskilda utmaningar

I den landsbygdspolitiska propositionen har regeringen särskilt uppmärksammat kommuner med stora geografiska och demografiska utmaningar. Där har näringslivet långa avstånd till leverantörer och kunder, eftersom de finns i arbetsmarknadsregioner med begränsat befolkningsunderlag på stora geografiska ytor. Befolkningsunderlaget i dessa kommuner begränsar i sin tur utbudet av arbetskraft, som därtill minskar till följd av en vikande befolkningsutveckling. Dessa kommuner har dessutom förhållandevis få privata arbetsställen samt ett näringsliv med begränsad branschbredd. De långa geografiska avstånden mellan företag och marknader medför permanenta kostnadsnackdelar för företagen i norra Sverige. Företag och offentliga arbetsgivare i kommuner med särskilda utmaningar har ofta problem att rekrytera personal med rätt kompetens.[11]

Förutsättningarna för små verksamheter

Nyföretagandet på landsbygden är relativt starkt med en stor mängd små företag och en hög andel nystartade företag per invånare. Besöksnäring, rekreation, småskalig tillverkning och annan företagsamhet ökar enligt den landsbygdspolitiska propositionen i betydelse för ekonomin.[12]

Strandskyddsreglerna innehåller enligt 7 kap. 16 § MB ett undantag för åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln. Undantaget innebär att det inte krävs strandskyddsdispens. Undantaget kan endast tillämpas för näringsverksamheter enligt strandskyddsreglerna, vilket innebär att verksamheten måste ha en viss ekonomisk omfattning. Verksamheter som genererar mindre ekonomisk omsättning faller inte in under begreppet näringsverksamhet. De omfattas därför inte av undantaget, utan måste prövas enligt dispensreglerna.[13]

Det finns verksamheter inom de så kallade gröna näringarna som har karaktären av kombinationsverksamheter – där verksamheten exempelvis består av såväl turism som jordbruksverksamhet med förädling av råvaror och produkter i liten skala. Mindre jordbruks-

[11] A.a. s. 45-48.
[12] A.a.
[13] MÖD 2009:13.

verksamhet kan enligt Strandskyddsdelegationen vara viktig för de småföretagare som för sin försörjning är beroende av inkomster från flera olika typer av näringar. Inte sällan brukar små produktionsenheter också mark med lägre produktionsförmåga som inte är möjlig att bruka i större eller mer högproduktiva enheter. Därmed kan dessa småbruk enligt Strandskyddsdelegationen utföra stora insatser för att bevara öppna slåtter- och betesmarker, vilket skapar biologisk mångfald, bevarar kulturmiljöer och skapar och vidmakthåller förutsättningar för ett attraktivt friluftsliv.[14]

Sådana verksamheter som nu har beskrivits kan omfattas av dispensskyldigheten, eftersom de kan generera för små inkomster för att anses vara näringsverksamhet. För att få dispens enligt gällande regler måste åtgärderna bidra till landsbygdsutveckling. Det ska då vara fråga om en mer långsiktig ekonomisk påverkan i ett lokalt eller regionalt perspektiv. Det är inte säkert att de beskrivna verksamheterna kan anses bidra till landsbygdsutveckling vid en dispensprövning. Det råder därmed oklarhet om sådana små verksamheter kan komma till stånd eller inte.

4.1.3 Attraktiva bostäder och finansieringsförutsättningar för byggandet

Bostadsförsörjningen har betydelse för att landsbygden ska kunna utvecklas. Den parlamentariska landsbygdskommittén lyfte fram behovet av ett tillskott av bostäder på landsbygden. Flertalet landsbygdskommuner har brist på bostäder och då inte enbart i centralorten. Enligt landsbygdskommittén kan ett attraktivt boende vara en förutsättning för att få efterfrågad arbetskraft att bosätta sig i landsbygderna. En ökad bosättning i landsbygden ger ett bredare underlag för både kommersiell och offentlig service menade kommittén.[15]

Utredningen om förbättrad bostadsfinansiering, som lämnade sitt betänkande 2017, beskrev att vid sidan av koncentrationen till storstadsområden pågår en inomkommunal urbanisering, som ofta är mer påtaglig för de svagare kommunerna än utflyttningen till de större städerna. Det gör att det kan behövas ett nytillskott av bostäder för att möta efterfrågan på centralorten, även om det finns ett bostadsöverskott i mindre samhällen och på landsbygden. Pro-

[14] SOU 2015:108 s. 223–224.
[15] SOU 2017:1 s. 141.

blemet kan också vara att det befintliga utbudet inte längre matchar efterfrågan. Äldre flerbostadshus behöver renoveras och rustas upp men det kanske ändå inte finns förutsättningar att göra dessa riktigt attraktiva och lämpliga för aktuella målgrupper. Det förekommer att kommunens bedömer att det parallellt med nyproduktion behöver rivas en del bostäder.[16]

Enligt utredningen kan ett varierat utbud av attraktiva bostäder vara en förutsättning för att människor ska vilja bo kvar i en mindre kommun eller välja att flytta dit. Många kommuner lyfter fram tillgången på attraktiva boendemiljöer för att stärka sitt varumärke. Attraktiva bostäder kan också i förlängningen utgöra en tillväxtfaktor. Omvänt kan brist på attraktiva bostäder hindra en positiv befolkningsutveckling och försvåra företagens kompetensförsörjning och därmed den ekonomiska tillväxten.

Finansiering vid byggande av bostäder i landsbygd

I den landsbygdspolitiska propositionen har regeringen och riksdagen konstaterat att potentialen för att bygga bostäder eller omvandla befintliga bostäder i attraktiva lägen är i grunden god i Sveriges landsbygder. I många delar av landet saknas det dock aktörer som är villiga att finansiera och bygga dessa bostäder. Marknadens funktionssätt och landsbygdens förutsättningar leder många gånger till ett svagt intresse från marknaden för både nyproduktion och renoveringar.[17]

Den parlamentariska landsbygdskommittén har i sitt betänkande beskrivit förutsättningarna för enskilda hushåll att finansiera bostadsbyggande i landsbygder. Betalningsförmågan och värdet på den nyeller ombyggda fastigheten är avgörande för bankernas beslut om kreditgivning. I landsbygder är ofta fastighetens pantvärde lägre än dess produktionskostnad, vilket bankerna upplever som en risk vid bedömning av om en kredit ska beviljas eller inte. Ju högre risken bedöms vara desto lägre blir bostadslånet, vilket resulterar i krav om högre kontantinsats och högre amorteringstakt. Även låntagarens bindning till orten och omfattningen på andrahandsmarknaden är viktiga faktorer i bankernas bedömning av kreditriskerna.[18]

[16] SOU 2017:108 s. 169.
[17] Prop. 2017/18:179 s. 12.
[18] SOU 2017:1 s. 143.

I många kommuner är det inte lönsamt att bygga

En negativ befolkningsutveckling påverkar långsiktigt efterfrågan på bostäder och därmed också marknadsvärden negativt. *Tobins q* är ett begrepp som visar förhållandet mellan fastighetens marknadsvärde och dess produktionskostnad. Ett q-värde = 1 innebär att produktionskostnaden motsvaras av ett lika stort marknadsvärde. Ett q-värde <1 innebär att produktionskostnaden överstiger marknadsvärdet, vilket innebär att de ekonomiska villkoren för nyproduktion är svaga eller mycket svaga. Riskerna med bostäder och byggande i områden där marknadsvärdet är lägre än produktionskostnaden kan beskrivas på följande sätt.

- En likviditetsrisk för fastighetsägaren som följer av att det kan saknas köpare vid en eventuell avyttring, vilket ger inlåsningseffekter.
- En kapitalrisk för såväl långivaren som fastighetsägaren i egenskap av att vara den som satsat riskkapital – marknadsvärdet på fastigheten kan understiga såväl produktionskostnaden som lånebeloppet.
- En kreditrisk kopplad till låntagarens förmåga att betala räntor och amorteringar.
- En hyres- och vakansrisk för hyresfastighetsägaren.[19]

Enligt Boverkets analys av utvecklingen på bygg- och bostadsmarknaden var priset för ett begagnat småhus år 2012 högre än kostnaden för att bygga ett nytt hus av motsvarande standard i ett 50-tal av landets 290 kommuner.[20] Cirka 200 av landets 290 kommuner hade samma år en Tobins q-kvot som understeg 0,8, vilket anses innebära ett betydande hinder för nyproduktion. Utanför storstadsområdena var genomsnittet för kommunernas Tobins q år 2012 0,72. I kommuner med en kvot som understiger 1,0 är det billigare att köpa ett begagnat småhus än att bygga ett nytt. I cirka 200 kommuner är det således svårt att få lönsamhet i att producera egenägda bostäder för avsättning på en öppen och fungerande marknad. Det innebär i sin tur att såväl banker som finansiärer med riskkapital är mycket restrik-

[19] Tillväxtanalys 2012: *Rural Housing – Landsbygdsboende i Sverige, Norge och Finland*.
[20] Boverket, *Boverkets indikatorer. Analys av utvecklingen på bygg- och bostadsmarknaden med byggprognos*, April 2014, s. 20.

tiva när det gäller nyproduktion av bostäder i merparten av landets kommuner. I kapitel 5 redogör vi för den pågående urbaniseringen samt exploateringsgrad, befolkningstäthet och exploateringstryck. Det som framkommer där, talar enligt vår uppfattning för att ovan angivna uppgifter om Tobins q från 2012 fortfarande är aktuella.

Attraktiva lägen påverkar förutsättningarna för att finansiera bostadsbyggande

Boverket har 2019 utarbetat förslag till kostnadseffektiva statliga åtgärder som underlättar finansieringen av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden. För att påverka marknadsvärdet i landsbygdsområden är tänkbara åtgärder enligt Boverket att se över strandskydd och riksintressen. Om bostäder kan uppföras på fastigheter i mer attraktiva lägen, kommer det att leda till ett högre marknadsvärde enligt Boverket.[21]

Utredningen har låtit Ek. Dr Magnus Olsson, verkställande direktör vid Dalslands Sparbank, sammanställa ett dokument avseende de ekonomiska effekterna av strandnära byggande. Sammanställningen belyser de skattade ekonomiska konsekvenserna vid byggnation i olika lägen i Dalsland, med Mellerud som exempel.[22] Magnus Olsson har bedömt de mest sannolika ekonomiska konsekvenserna av ett beslut om att bygga ett nytt hus på någon av tre befintliga tomter i Melleruds kommun. Tomterna ligger i nära anslutning till varandra men med olika avstånd till Vänern. Fastighetsbyrån i Mellerud fick i uppdrag att göra värderingar. De tomter som valdes ut är följande.

Tomt 1

Helt sjönära boende i direkt anslutning till vattnet (Vänern) på bostadsområdet Örnudden i Melleruds kommun. Bostadsområdet Örnudden ligger strax norr om Vita Sandar i Melleruds kommun. Den fiktiva tomten har inga vägar som måste korsas till vattnet. Bostadsområdet fick planbeskrivning under 2013 i Melleruds kommun under beteckningen Örnudden och har därefter bebyggts.

[21] Boverket, *Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden*, Rapport 2019:11 s. 27.
[22] Ek. dr Magnus Olsson, *Strandskydd och de ekonomiska effekterna av sjönära boende – Sammanställning till Strandskyddsutredningen*, 2020-08-18.

Tomt 2

Boende med sjöutsikt över Vänern i samma bostadsområde som för tomt 1 (Örnudden) men med ett avstånd till vattnet om 100–150 meter och med vägar som måste korsas på väg till vattnet.

Tomt 3

Tomten ligger cirka en kilometer väster om Örnudden (Norra Ängenäs). Området är i dagsläget under exploatering och flera hus har byggts de senaste åren. Tomterna har inte sjöutsikt men ligger genom en vägförbindelse nära Örnudden och Vita Sandar. Tomterna på Norra Ängenäs ligger dessutom i nära anslutning till en golfbana.

För samtliga tomter har värderingen utgått från att samma hus skulle byggas samtidigt på de tre tomterna. Beräkningar har gjorts för de två vanligen förekommande sätten att bygga en ny villa, antingen genom att någon bygger på egen mark eller på närståendes mark (Alternativ 1). Därutöver har beräkningar gjorts för inköp av tomt och därefter byggnation på den köpta tomten (Alternativ 2).

Tabell 4.1 Alternativ 1 Bygga på egen mark eller bygga på avstyckning från nära anhörig

	Tomt 1	Tomt 2	Tomt 3
Utgift för mark (avstyckning)	50 000	50 000	50 000
Utgift för inkoppling	150 000	150 000	150 000
Utgift för hus	2 800 000	2 800 000	2 800 000
Övriga utgifter	200 000	200 000	200 000
Fastighetens totala utgifter	**3 200 000**	**3 200 000**	**3 200 000**
Värde enligt värdering	4 000 000	3 200 000	2 850 000
Möjlig belåning (85%)	3 400 000	2 720 000	2 422 500
Egen insats	0	480 000	777 500
Vinst/Förlust vid försäljning	**800 000**	**0**	**-350 000**

Källa: Magnus Olsson (2020).

Tabell 4.2 Alternativ 2 Förvärva tomt för byggnation

	Tomt 1	Tomt 2	Tomt 3
Utgift för mark (förvärv)	1 100 000	745 000	45 000
Utgift för inkoppling	150 000	150 000	75 000
Utgift för hus	2 800 000	2 800 000	2 800 000
Övriga utgifter	200 000	200 000	200 000
Fastighetens totala utgifter	**4 250 000**	**3 895 000**	**3 120 000**
Värde enligt värdering	4 000 000	3 200 000	2 850 000
Möjlig belåning (85%)	3 400 000	2 720 000	2 422 500
Egen insats	850 000	1 175 000	697 500
Vinst/Förlust vid försäljning	**-250 000**	**-695 000**	**-270 000**

Källa: Magnus Olsson (2020).

Alternativ 1 är inte realistiskt för de aktuella tomterna, eftersom de inte bebyggs av markägare eller närstående. Alternativet finns med för att visa den skillnad som kan uppstå för andra liknande objekt. För att åskådliggöra risken med byggnation har även en beräkning tagits med av vinst/förlust om huset måste säljas. Beräkningen visar det ekonomiska resultatet av att sälja fastigheten direkt efter färdigställande.

Vid byggnation på egen mark blir resultaten tydliga. Bättre läge ger större möjligheter att bygga och utökad möjlighet till finansiering. När det gäller alternativ 2 – att förvärva tomten – är resultaten mindre tydliga. Sämst ekonomiskt utfall vid försäljning verkar tomten med sjöutsikt (Tomt 2) ha. Det beror på att kostnaden för tomten överstiger det extra värde den färdiga fastigheten får till följd av läget som en tänkt andrahandsköpare av fastigheten är villig att betala. Detta tyder på att priset för denna typ av tomt är högre än marknadens jämviktspris vid ett fullgott utbud. Det finns med andra ord för få sådana objekt för att prissättningen ska spegla jämviktspriset på en välfungerande marknad.

En orsak till att tomtpriserna från perspektivet Dalsland är relativt höga för Tomt 1 och Tomt 2 är att utbudet av sådana fastigheter är mycket begränsat till följd av strandskyddsreglerna. För det fall strandskyddet skulle ändras till fördel för glesbygden, skulle också utbudet av tomter öka. Det skulle sannolikt innebära fallande priser på tomterna och ökade möjligheter till nybyggnation med lägre egen insats och lägre finansiell risk.

Det är värt att notera att det enbart är Tomt 1 och Tomt 2 som är möjliga att bebygga med det valda typhuset för att därefter få ett marknadsvärde som överstiger byggutgiften (tomtkostnader exkluderade). För att byggnation ska ta fart i Dalsland behöver marknadsvärdet av en fastighet minst motsvara dess byggutgift, vilket alltså enbart Tomt 1 och Tomt 2 gör. Det går alltså inte ens att bygga ett hus på egen mark i läget Tomt 3 (tomtkostnad är noll) utan att förlora pengar vid en försäljning.

Tomt 1 ger det mest fördelaktiga ekonomiska utfallet vid en försäljning, oavsett om tomten är egen/närståendes eller om tomten köps. Det ger därför den lägsta ekonomiska risken.

Eftersom byggnation faktiskt skett på tomter i området, ter sig riskviljan vara relativt hög för personer som önskar bygga i sjönära läge. Detta värde finns inte på motsvarande sätt för en andrahandsköpare av fastigheten, vilket tyder på en störning i prisbildningen på denna typ av tomter/fastigheter. Avgörande för ökade möjligheter till byggnation av denna typ av fastigheter (Bråna 4:29) torde vara starkt kopplat till utbudet av tomter samt prisförändringar (minskningar) för sådana tomter till följd av en eventuell förändring av strandskyddet.

Sammantaget visar sammanställningen följande.

- Byggnation utom för de bästa lägena i Dalsland ger ett marknadsvärde som understiger byggnadskostnaden exklusive tomtvärdet.
- Stora ekonomiska risker är förknippade med byggnation i Dalsland, förutom vid de absolut bästa lägena. Där är risken lägre, trots högre kostnad för tomten.
- Ett ökat utbud av sjönära tomter leder (i teorin) till lägre priser och ökade förutsättningar för byggnation.
- Utbudet av tomter med sjöutsikt (ej premiumläge) är så lågt att priset på dessa är klart högre än jämviktspriset på en fungerande marknad. Det leder till ett ökat finansiellt risktagande för den som väljer att bygga hus på en sådan tomt. Höga priser kan avhjälpas genom att öka utbudet av sjönära tomter genom förändringar i strandskyddet.

Byggande i attraktiva lägen har betydelse för finansieringen

Naturvårdsverket har haft i uppdrag att utreda och lämna förslag som utökar möjligheterna att bygga permanentbostäder inom LIS-områden. Naturvårdsverket föreslog justeringar inom det befintliga LIS-systemet. Boverket anförde i sitt remissvar att de föreslagna förändringarna är otillräckliga för att ge några nämnvärda effekter. Inom befintligt system är det enligt Boverket svårt att utöka möjligheten att bygga permanentbostäder inom LIS. Om hanteringen av dispensgivning för enstaka en- och tvåbostadshus däremot kan ske utanför LIS-systemet, skulle detta enligt verket kunna leda till större möjligheter att bygga enstaka bostäder.[23]

4.2 Miljökvalitetsmålen och förutsättningarna för friluftsliv, djur- och växtliv

Den svenska miljöpolitiken utgår ifrån nationella miljökvalitetsmål.[24] Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål med preciseringar och ett antal etappmål. Generationsmålet visar riktningen för vad som behöver göras inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Preciseringarna ska förtydliga vad miljökvalitetsmålen innebär och används även som kriterier vid uppföljning av målen. Etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål.[25]

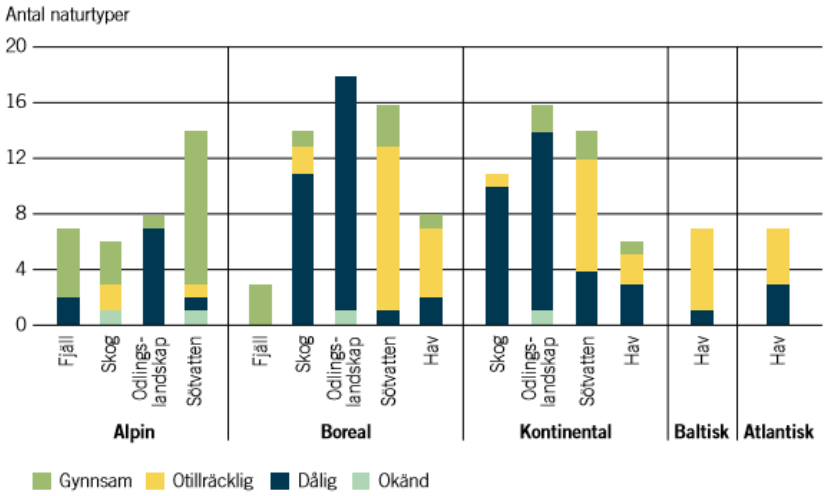
Utredningen har identifierat 6 miljökvalitetsmål som relevanta för strandskyddet. Det är målen *Ett rikt växt- och djurliv, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö* samt *Grundvatten av god kvalitet.* Regeringen har även fastställt 10 mål för friluftslivspolitiken, där ett par av målen berör frågor om strandskyddet.

[23] Boverket, *Yttrande över Naturvårdsverkets skrivelse Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, Dnr 4493/2018.
[24] Regeringens skr. 2017/18:265 s. 1–7 och prop. 1997/98:145 s. 1–2.
[25] Naturvårdsverket, www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljomalssystemet/, besökt 2020-07-09.

4.2.1 Ett rikt växt- och djurliv

Enligt målet om ett rikt växt- och djurliv ska människor ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.[26]

Figur 4.1 Bevarandestatus i Sverige för naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv

Källa: Naturvårdsverket (2019).

Det ska bland annat finnas en fungerande grön infrastruktur så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker. Vidare ska tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet och den biologiska mångfalden värnas.[27] Ungefär 5 procent (närmare 2 000 arter) av Sveriges djur- och växtarter är hotade.[28] Naturtyper med gynnsam bevarandestatus finns framför allt i fjällen, där exploateringstrycket är lågt.[29]

[26] Prop. 2004/05:150 s. 203.
[27] Regeringens skr. 2017/18:265 s. 74 och Ds 2012:23 s. 111–112.
[28] Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 211.
[29] Naturvårdsverket, *Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019. Med förslag till regeringen från myndigheter i samverkan*, s. 124.

4.2.2 Hav i balans samt levande kust och skärgård

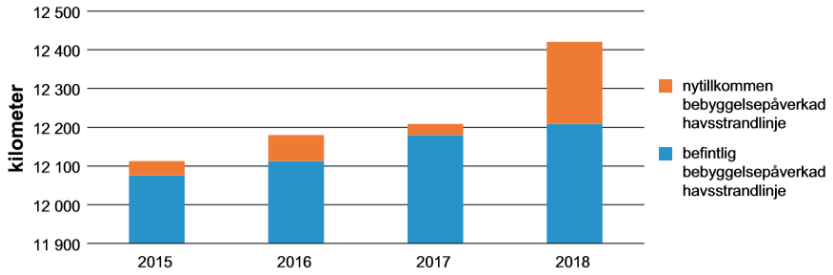
Miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* innebär att Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas.[30] Havs-, kust- och skärgårdslandskapens värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv ska värnas.[31]

De flesta av Sveriges skärgårdar har hyst bofast befolkning sedan lång tid, vilket är en förutsättning för att hålla skärgården levande. Jord- och skogsbruket i skärgården har betydelse för landskapets natur- och kulturvärden samtidigt som dessa näringar ger den bofasta befolkningen möjlighet att bo kvar i skärgården. Några av havets viktiga livsmiljöer är blåstångsbältet, ålgräsängarna, hårdbottnarna och de grunda mjukbottnarna.[32]

Naturvårdsverket har vid sin utvärdering av målet 2020 uppmärksammat utvecklingen av byggandet inom kustområdena. Enligt verket ökade den totala längden havsstrandlinje i Sverige som är påverkad av bebyggelse mellan 2015 och 2018 med knappt tre procent. 2018 var 12 420 kilometer havsstrand i Sverige påverkad av bebyggelse. Det motsvarar 28 procent av den sammanlagda svenska havsstrandlinjen, se figur 4.2 nedan.[33]

[30] Prop. 2000/01:130 s. 112.
[31] Ds 2012:23 s. 71.
[32] Prop. 1997/98:145 s. 73.
[33] Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 269.

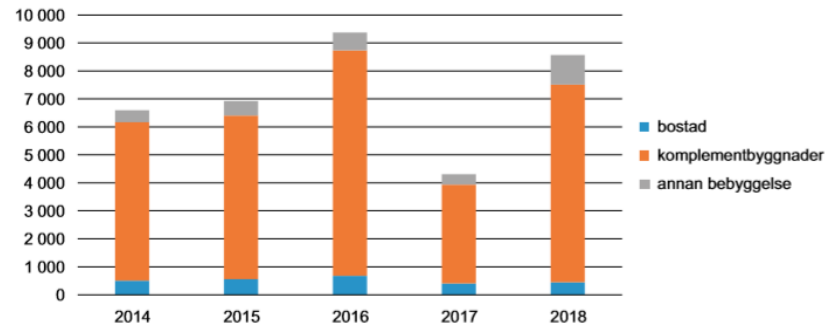
Figur 4.2 Havsstrandlinje påverkad av bebyggelse 2015–2018

Källa: Naturvårdsverket (2020).

Av de byggnader som uppförs inom 100 meter från havsstrandlinjen är merparten enligt utvärderingen så kallade komplementbyggnader, exempelvis garage, förråd eller sjöbodar. Det byggs även bostäder. Av totalt drygt 8 000 nya byggnader som uppfördes längs strandlinjen 2018 var 444 bostäder, se figur 4.3 nedan.[34]

Figur 4.3 Antal byggnader inom 100 meter från havsstrandlinjen fördelat på byggnadstyp 2014–2018

Källa: Naturvårdsverket (2020).

Grunda kustnära miljöer har betydelse för den biologiska mångfalden

Grunda kustområden med mjukbottnar, ålgräsängar och musselbankar är mycket produktiva och har betydelse som födoområden och uppväxtområden för fiskar och ryggradslösa djur.[35] Miljömålet

[34] Ibid.
[35] Prop. 1997/98:145 s. 71–72.

innebär att grunda kustnära miljöer ska präglas av en rik biologisk mångfald och av en naturlig rekrytering av fisk samt erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.[36] I grunda kustnära miljöer återfinns bland annat ängar av kransalger och kärlväxter som är betydelsefulla för många ekosystemtjänster. Dessutom kan ängarna fungera som kolsänka genom att de tar upp koldioxid och på så sätt bidrar till att motverka klimatförändringar.[37]

Grunda, vågskyddade miljöer med mjukbotten (till exempel sand-, ler- och gyttjebottnar) tillhör de mest produktiva miljöerna längs Sveriges kuster. Områdena har en hög biologisk produktion av en stor mängd växter och bottendjur och är viktiga födosöks-, lek – eller uppväxtområden för många olika fiskarter som torsk, abborre och gädda. Områdena är också viktiga för olika arter av marina och limniska kärlväxter som ålgräs och nate, vilka tillför fysisk struktur till en annars kal mjukbotten.[38] Vegetationsskotten minskar också vattenrörelsen och ökar sedimenteringen av organiskt material, samtidigt som rötterna stabiliserar botten och minskar uppgrumling av sedimentet.

Tillsammans höjer detta vattenkvaliteten lokalt och leder till långtidsinlagring av kol och näringsämnen i sedimentet.[39] Hög vattenkvalitet och liten uppgrumling är också attraktiva vatten för friluftsliv och bad. Samtidigt skapar de grunda vattenmiljöerna förutsättningar för andra friluftsaktiviteter som fritids- och sportfiske. Sammantaget förser dessa grunda, vågskyddade vikar och sund med dess vegetation människan med flera viktiga ekosystemtjänster såsom ökad biologisk mångfald, ökad produktion av kommersiella fiskarter, klarare badvatten och minskade klimateffekter och övergödning.[40]

---

[36] Regeringens skrivelse 2017/18:265 s. 69–70.
[37] Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 262–263.
[38] Sundblad och Bergström 2014. Kraufvelin m.fl. 2017, *Inventering och modellering av fisk- och kräftdjursamhällen i Kosterhavets nationalpark*, Länsstyrelsen Västra Götalands län, Rapport nr. 2017:22. Pihl m.fl. 2006, *Shift in fish assemblage structure due to loss of seagrass Zostera marina habitats in Sweden.*
[39] Havsmiljöinstitutet 2019, s. 21–22.
[40] Rönnbäck m.fl. 2007, *Ecosystem goods and services from Swedish coastal habitats: identification, valuation, and implications of ecosystem shifts.* Cole och Moksnes 2016, *Valuing multiple eelgrass ecosystem services in Sweden: fish production and uptake of carbon and nitrogen.* Havsmiljöinstitutet 2019, s. 21 - 22.

Exploatering av grunda mjukbottnar är ett problem

Enligt Naturvårdsverkets årliga utvärdering 2020 tyder mycket på att grunda områden (0–6 meters vattendjup) är de som är mest påverkade. Utvärderingen visar bland annat att utbredningen av ålgräsängar minskar och sedan 1980-talet har uppskattningsvis 12 500 hektar försvunnit på västkusten. När ålgräset helt försvunnit försvåras både naturlig återkolonisering och restaurering. Kostnaderna för förlorade ekosystemtjänster i form av minskad produktion av torsk, övergödning och grumligare vatten med försämrat siktdjup uppskattas till minst fyra miljarder kronor. Orsaker till att ålgräsängarna minskar är bland annat övergödning och överfiske, men även exploatering genom exempelvis utfyllnader i hamnar, bryggor och muddring. Bryggor påverkar ålgräsängarna negativt genom skuggning. Grunda kustnära miljöer är ett av de mest produktiva och värdefulla områdena längs kusterna och samtidigt de mest populära platserna att bygga bryggor och hamnar i. Grunda kustnära vågskyddade miljöer är speciellt känsliga för effekter som båtlivet orsakar.[41]

Enligt en rapport från Havsmiljöinstitutet har exploateringen av bryggor vid Sveriges kust mer än fördubblats mellan 1960 och 2016.[42] En majoritet av alla bryggor finns i Stockholms och Västra Götalands län. Enligt en studie från Västra Götalands län fanns 96 procent av alla bryggor över grund mjukbotten. Inom grunda väderskyddade områden sker en årlig ökningstakt av antal och längd på bryggor med 1,7 respektive 1,8 procent, vilket i dag motsvarar en ökning med drygt 900 bryggor med totalt 21 kilometers längd per år inom denna miljö. Dessa vågskyddade grundområden utgör till ytan en fjärdedel av kustens totala grundområden, men innehåller drygt 60 procent av alla bryggor med avseende på längd.

[41] Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 262–263.
[42] Havsmiljöinstitutet, *Fritidsbåtars påverkan på grunda kustekosystem i Sverige*, Rapport 2019:3.

4.2.3 Levande sjöar och vattendrag

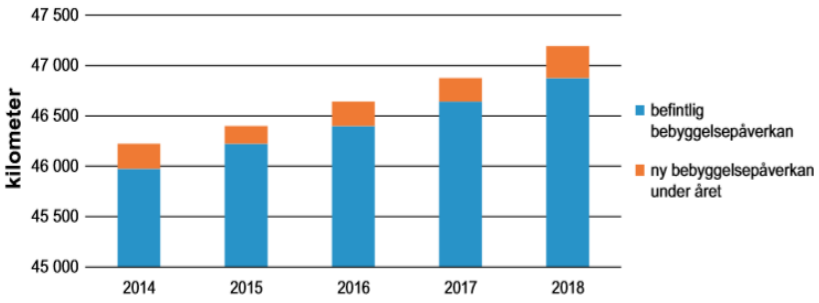
Miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras.[43] Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv ska värnas och påverkan från buller ska vara minimerad.[44]

Den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag påverkas bland annat av vattenkraftsetablering samt jord- och skogsbruk.[45] Enligt Naturvårdsverkets uppföljning påverkar exploatering i strandzoner möjligheterna till friluftsliv och är negativt för växter och djur som lever i och i närheten av strandzonen.[46] Havs- och vattenmyndigheten har i den fördjupade utvärderingen av miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* 2019 lyft behovet av skärpt och utökad tillsyn av strandskyddet för att miljömålet ska nås.[47]

Naturvårdsverket har vid sin uppföljning av målet 2020 uppmärksammat utvecklingen av byggandet vid sjöar och vattendrag. Den totala strandlinjen längs sjöar och vattendrag som är påverkad av bebyggelse ökade med cirka 3 procent mellan 2014 och 2018. Bebyggelsepåverkad strandlinje vid sjöar och vattendrag var drygt 47 000 kilometer 2018, se figur 4.4 nedan.[48]

[43] Prop. 2000/01:130 s. 90 och Ds 2012:23 s. 56–57.
[44] Regeringens skr. 2017/18:265 s. 68.
[45] Prop. 2000/01:130 s. 92.
[46] Naturvårdsverket, *Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019. Med förslag till regeringen från myndigheter i samverkan*, s. 93 och Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 18 och 218.
[47] Havs- och vattenmyndigheten, *Levande sjöar och vattendrag. Fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen* 2019, Rapport 2019:2 s. 52.
[48] Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 216.

Figur 4.4 Strandlinje längs sjöar och vattendrag som är påverkad av bebyggelse 2014–2018

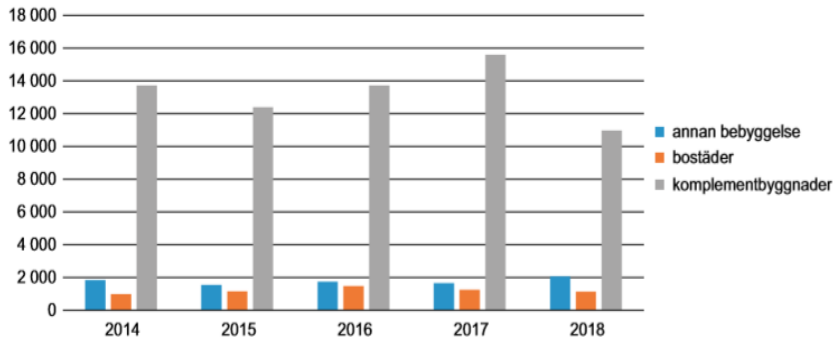
Källa: Naturvårdsverket (2020).

År 2018 var totalt drygt 47 000 kilometer strandlinje i inlandet påverkad av bebyggelse. Det motsvarar 12 procent av den totala tillgängliga strandlinjen i Sverige. I vissa delar av landet är påverkansgraden betydligt högre. I Stockholms län var till exempel 31 procent av inlandsstrandlinjen påverkad. Sett till den totala tillgängliga strandlinjen har Norrbotten lägst påverkansgrad i landet med endast 5 procent.[49]

Av de byggnader som uppförs inom 100 meter från sjöar eller vattendrag är merparten komplementbyggnader, exempelvis garage, förråd eller sjöbod. Det byggs även bostäder. Av totalt mer än 14 000 nya byggnader som uppfördes längs strandlinjen 2018 var drygt 1 100 bostäder, se figur 4.5 nedan.[50]

[49] A.a. s. 216–217.
[50] Ibid.

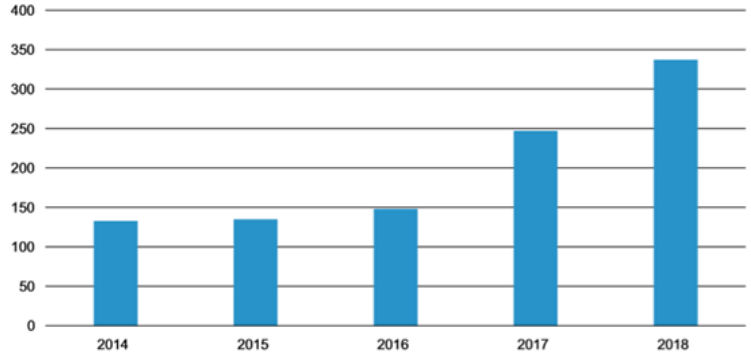
Figur 4.5 Antal strandnära byggnader vid sjöar och vattendrag 2014–2018

Källa: Naturvårdsverket (2020).

Det byggs också nära strandlinjen längs sjöar och vattendrag inom områden med en annan typ av skydd (naturreservat och liknande), men i mindre omfattning. Under 2018 tillkom 337 nya byggnader inom skyddade områden, se figur 4.6 nedan.[51]

Figur 4.6 Antal nya strandnära byggnader inom skyddade områden 2014–2018

Källa: Naturvårdsverket (2020).

[51] Ibid.

4.2.4 Myllrande våtmarker

Delar av våtmarksarealen utgörs av strandmiljöer. Miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* innebär bland annat att våtmarkernas ekologiska funktion ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras.[52] Arter som är knutna till våtmarkerna ska ha gynnsam bevarandestatus och hotade våtmarksarter ska kunna återhämta sig. Våtmarkernas värde för friluftsliv ska värnas och bibehållas och påverkan från buller ska vara minimerad.[53] Tillsammans omfattar våtmarkerna cirka 9 % av Sveriges yta.[54] Myrar, sumpskogar och långgrunda stränder är de största huvudgrupperna.[55]

Våtmarker påverkas negativt bland annat av dikning/markavvattning, vattenreglering samt jord- och skogsbruket.[56] Arealerna av bland annat strandängar är för små för gynnsam bevarandestatus.[57] Våtmarker har ofta goda förutsättningar att erbjuda ostörda, biologiskt rika marker med höga upplevelsevärden. Tätortsnära våtmarker – exempelvis fågellokaler – har därför ett friluftlivsvärde.[58]

4.2.5 God bebyggd miljö

Närhet till skyddad natur är av särskild betydelse för friluftsliv, rekreation och människors hälsa. Att naturen är skyddad gör att människor långsiktigt har tillgång till den, vilket är särskilt viktigt i tätortsnära områden där exploateringstrycket är hårt.[59] Enligt målet *God bebyggd miljö* är tillgång till natur viktigt i tätortsnära områden där exploateringstrycket är hårt. Målen om tillgång till natur och grönområden innebär att det ska finnas tillgång till någon form av natur, det vill säga målen avser inte bara strandområden. En förtätning av städer och tätorter kan innebära konflikter kopplade till minskade grön- och vattenområden.[60] De större tätorterna växer och

[52] Prop. 2000/01:130 s. 125.
[53] Ds 2012:23 s. 79–80 och regeringens skrivelse 2017/18:265 s. 70.
[54] Prop. 1997/98:145 s. 64–65.
[55] Prop. 2000/01:130 s. 127.
[56] Naturvårdsverket, *Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019. Med förslag till regeringen från myndigheter i samverkan*, s. 93 och Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 279.
[57] A.a. s. 275.
[58] A.a. s. 286.
[59] A.a. s. 373.
[60] A.a. s. 392.

blir tätare. Många kommuner har fortsatt bostadsbrist, vilket leder till hårt exploateringstryck. Alltmer tätortsnära natur skyddas som naturreservat.[61] Inom ramen för miljömålsarbetet för målet *God bebyggd miljö* pågår arbete för att bibehålla och värna tätortsnära natur.

4.2.6 Grundvatten av god kvalitet

Enligt miljökvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet* ska grundvattnet ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Regeringen har fastställt sex preciseringar för målet som avser kvalitet, kemisk status, kvantitet, grundvattennivåer och bevarande av naturgrusavlagringar.

Generellt sett ökar efterfrågan och därmed påfrestningen på grundvattnet. Det beror bland annat på att människor bosätter sig i kust- och fritidsområden. De torra somrarna 2016–2018 visade på ett stort behov av att känna till vilka vattenresurser – bland annat grundvatten – som finns lokalt. En stor del av grundvattnet uppnår inte önskad miljökvalitet. Ofta rör det sig om gamla föroreningar. För att skydda grundvattnet från föroreningar måste fler vattenskyddsområden inrättas, även där det inte sker större kommunala dricksvattenuttag.

Knappt 3 procent eller 86 av landets 3 612 grundvattenförekomster når inte upp till god kemisk status enligt EU:s vattendirektiv[62]. Orsaken är främst höga halter av bekämpningsmedel, klorid och PFAS. Antalet grundvattenförekomster som inte når upp till god kvantitativ status har mer än tredubblats, från 9 till 30 jämfört med föregående förvaltningscykel[63]. Det är framförallt på Öland, Gotland och inom delar av Kalmar län, där tillgången på grundvatten är knapp och konkurrensen stor. Grundvattnet får större utrymme i planeringsprocesser än tidigare. Fler regionala och kommunala vattenförsörjningsplaner har färdigställts.[64]

[61] Naturvårdsverket, *Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019. Med förslag till regeringen från myndigheter i samverkan*, s. 122.
[62] Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.
[63] Arbetet med vattenförvaltningen bedrivs i sexåriga förvaltningscykler. Den nuvarande cykeln avslutas 2021 och samma år inleds nästa, som sträcker sig fram till 2027. Föregående cykel var 2010–2016.
[64] Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 222-245 samt Naturvårdsverket, www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/Grundvatten-av-god-kvalitet/, besökt 2020-10-31.

4.2.7 Etappmål för Biologisk mångfald och Hållbar stadsutveckling

Minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden ska senast år 2020 bidra till att nå nationella och internationella mål för *Biologisk mångfald*. Det ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system, där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och förvaltas på ett effektivt och inkluderande sätt.

Skydd av områden ska till år 2020 ha utökats med minst 1 142 000 hektar räknat från 2012, vilket bland andra omfattar följande åtgärder.

- Det formella skyddet av våtmarker har ökat med cirka 210 000 hektar genom att myrar med höga naturvärden i den nationella myrskyddsplanen skyddas.
- Det formella skyddet av sjöar och vattendrag har ökat med minst 12 000 hektar.
- Det formella skyddet av marina områden har ökat med minst 570 000 hektar.
- De ekologiska sambanden har stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet, inklusive den marina miljön, genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts.

När det gäller *Hållbar stadsutveckling* ska en majoritet av kommunerna senast år 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

4.2.8 Målen för friluftslivspolitiken

År 2012 fastställdes tio mål för den svenska friluftslivspolitiken.[65] Ett av de tio målen, *Tillgång till natur för friluftsliv*, innebär bland annat att friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap ska säkerställas genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande.[66] Enligt friluftslivsmålet *Attraktiv tätortsnära natur* ska befolkningen ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga friluftslivs-, natur- och kulturmiljövärden. Målen omfattar alla naturtyper. Det går inte att ur målet utläsa någon särskild ambition avseende tillgång till just strandområden.

Det finns enligt Naturvårdsverkets uppföljning av målen för friluftslivspolitiken[67] 2019 tre grundläggande förutsättningar för friluftsliv: tillgång, tillgänglighet och kvalitet. Ett naturområde som ligger nära, är tillgängligt och har hög kvalitet har störst möjligheter att främja friluftsliv i vardagen. Den tätortsnära naturen är några få procent av all natur, men det är där det mesta av friluftslivet bedrivs. Utövandet avtar med avståndet. Därför är det viktigt med tillgång till rekreations- och friluftsområden inom rimligt avstånd.

Inom tätorter ser markanvändningen annorlunda ut än runt tätorterna, med en hög andel hårdgjord och bebyggd yta och en relativt betydelsefull andel parkmark. Runt tätorterna dominerar skog (omkring 40 procent), odlad mark (drygt 20 procent), och vatten (knappt 15 procent). Sjöarnas och vattendragens ekologiska status samt graden av tillgänglighet är exempel på viktiga faktorer när det gäller vilka kvaliteter som finns i naturen i och runt tätorten. Den pågående urbaniseringen och förtätningen av städer och tätorter samt bostadsbristen leder till ett hårt exploateringstryck. Enligt 2019 års utvärdering av friluftsmålen tyder mycket på att den tätortsnära naturen minskar till följd av en ökande tätortsbefolkning och bebyggelse.

Naturvårdsverket har i sin uppföljning av målen 2019 uppmärksammat att antalet strandskyddsdispenser och upphävanden av strandskyddet ökar varje år. Det saknas enligt Naturvårdsverket ett

[65] Regeringens skrivelse 2012/13:51 s. 3–4.
[66] A.a. s. 3–4 och 17.
[67] Naturvårdsverket, *Uppföljning av målen för friluftslivspolitiken 2019*, Rapport 6904. December 2019.

samlat underlag för hur stor ny areal som tas i anspråk och vilken betydelse det får för allmänhetens tillgång till stränder och vatten.[68]

4.3 Utredningens slutsatser

De landsbygdspolitiska målen har utarbetats med förankring i de sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensionerna i hållbar utveckling. Målen har stöd i de nationella miljökvalitetsmålen. För att nå de landsbygdspolitiska målen behövs goda förutsättningar för företagande och boende i Sveriges landsbygder. Landsbygden måste därför kunna erbjuda goda möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd.

Vi kan konstatera att många kommuner – inte bara i storstadsområdena – har betydande utmaningar när det gäller bostadsbyggandet. För att öka attraktionskraften att bygga och bo i landsbygd har Boverket och olika utredningar övervägt olika sätt att främja utvecklingen i landsbygder. Lättnader i strandskyddet är ett sådant alternativ, liksom lån för byggande av olika slag. I områden i landsbygder kan produktionskostnaden av en byggnad vara högre än marknadsvärdet. Det innebär ett risktagande för både de som vill bygga och för banker i sin långivning.

Möjligheten att bygga nära vatten förbättrar sannolikt de finansiella förutsättningarna att bygga på landsbygd. Närhet till vatten och strand ökar marknadsvärdet och minskar därmed de ekonomiska riskerna för de som bygger och för finansiärer. Med tanke på att exploateringstrycket är lågt i många landsbygder är det vår slutsats att lättnader i strandskyddet inte medför risk för överetablering eller att strandskyddets syften äventyras i dessa områden.

Exploateringen av grunda mjukbottnar i kustnära miljöer är ett problem som uppmärksammats vid utvärderingen av miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Orsakerna till att ålgräsängarna i de grunda miljöerna minskar är flera, men utfyllnader i hamnar, bryggor och muddring är några. Miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* avser allt inlandsvatten, det vill säga sjöar och vattendrag. Den totala strandlinjen längs sjöar och vattendrag som är påverkad av bebyggelse ökade med cirka 3 procent mellan 2014 och 2018. Som framgår av kapitel 5 skiljer sig exploa-

[68] A.a. s. 52–53.

teringsgraden åt mellan länen och mellan kommuner. Beskrivningar och utvärderingar av miljö- och friluftsmålen ser till förhållandena i hela landet och det går inte att utläsa var målen kan nås eller inte kan nås. Varken strandskyddsreglerna eller miljö- och friluftsmålen anger någon målsättning eller nedre gräns för hur mycket strand som ska finnas för friluftslivet och djur- och växtlivet.

Det finns en konflikt mellan bostadsbyggande och andra exploateringsintressen inom strandskyddade områden å ena sidan och miljöhänsyn i form av bevarande av orörda stränder å andra sidan, särskilt i högexploaterade områden. Vi har i uppdrag att lämna förslag så att det blir betydligt enklare att bygga i strandskyddade områden i landsbygder. Miljökvalitetsmålen inrättades med det generella strandskyddet som en viktig förutsättning. Att de landsbygdspolitiska målen har stöd i miljökvalitetsmålen utgör en viktig utgångspunkt för utredningens förslag. Vår ambition är att lämna förslag som underlättar strandnära byggande inom landsbygdsområden samtidigt som strandskyddets syften inte äventyras. På så sätt avser vi att söka en balans mellan landsbygdspolitiken och miljö- och friluftsmålen i våra förslag.

5 Befolkningsutveckling och exploatering av stränderna

Vi har i uppdrag att identifiera förhållanden som påverkar hur strandskyddsreglerna kan differentieras med hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet. Vi ska även identifiera hur dessa förhållanden kan mätas och sättas i relation till varandra. Utredningen ska i det sammanhanget dessutom beakta befolkningstäthet och exploateringstryck och förutsättningarna för djur- och växtliv. Vi ska lämna förslag som ska syfta till att förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck. Förslagen ska även syfta till att bibehålla eller om behov finns förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden.

I detta kapitel redogör vi för befolkningsutveckling, befolkningstäthet och exploateringstryck i Sverige liksom för exploateringen av landets stränder. Vi kan konstatera att befolkningsutvecklingen och den pågående urbaniseringen innebär att städer förstoras och förtätas, medan landsbygder har avfolkats. Enligt prognoserna kommer denna utveckling att fortsätta. Ett stärkt strandskydd kan enligt vår uppfattning därför behövas i områden där den allemansrättsliga tillgången till strandområden liksom utrymmet för djur och växter är eller börjar bli begränsat. Sådana förhållanden kan finnas i städer och andra större tätorter, där exploateringsgraden och befolkningstätheten är eller börjar bli hög. Där ska många människor dela på tillgängliga stränder och utrymmet för djur och växter blir begränsat.

Den pågående urbaniseringen och bostadsbristen leder sannolikt till ett fortsatt högt exploateringstryck och förtätning av bebyggelse i städer och tätorter. Enligt 2019 års utvärdering av regeringens

friluftsmål tyder mycket på att den tätortsnära naturen minskar till följd av en ökande tätortsbefolkning och bebyggelse.[1] Mot bakgrund av det nu nämnda anser vi att ett bibehållet eller stärkt strandskydd kan behövas främst i städer och andra större tätorter. I fritidshusområden och i sådana områden i omvandling kan befolkningstätheten vara låg, men exploateringsgraden ändå vara hög och exploateringstrycket högt. Ett starkt skydd kan därför även behövas inom fritidshusområden.

5.1 Befolkningsutveckling och befolkningstäthet

Under 2000-talet har Sveriges befolkning ökat med 1,4 miljoner personer. Det innebär också att befolkningstätheten har ökat. Befolkningstätheten i Sverige har gått från 21,6 invånare per kvadratkilometer år 2000 till 25,4 år 2019. Det motsvarar knappt fyra fler invånare per kvadratkilometer. I dag bor drygt 10 miljoner människor i Sverige. Statistiska Centralbyrån (SCB) har prognosticerat att befolkningen i Sverige år 2029 har ökat med ytterligare en miljon och passerar då 11 miljoner människor. År 2070 kommer befolkningen att vara nästan 13 miljoner i Sverige enligt SCB:s beräkningar.[2] Sverige är trots det relativt glesbefolkat i jämförelse med andra EU-länder. Till exempel är befolkningstätheten i EU:s 28 medlemsländer 117,7 invånare per kvadratkilometer.[3]

Boverket har i *Vision för Sverige 2025* identifierat och fokuserat på fyra så kallade megatrender, varav en är urbanisering.[4] Enligt Boverket bor de flesta i våra tre storstadsregioner år 2025. Fram mot år 2050 har inflyttningen till storstadsområdena lett till att innerstaden har blivit tätare, men också till att storstadsområdena nu innehåller flera städer med egna kärnor. Allt fler bor i de växande storstadsregionernas pendlingsorter, som har en betydande befolkningstillväxt. Den omgivande landsbygden är tämligen tätbefolkad, särskilt i de delar som ligger nära en knutpunkt eller station. Gles-

[1] Naturvårdsverket, *Uppföljning av målen för friluftslivspolitiken 2019*, Rapport 6904. December 2019.
[2] SCB, www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningsprognos-for-sverige/, besökt 2020-10-09.
[3] SCB, www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningstathet-i-sverige/, besökt 2020-03-13.
[4] Boverket, *Vision för Sverige 2025*, diarienummer 109–2640/2011, november 2012.

bygden och mindre orter utanför pendlingsstråken har länge haft negativ befolkningsutveckling.

Urbaniseringen medför att denna utveckling fortsätter. Ungefär 70 procent av folkökningen sker i de tre storstadslänen. Ett tungt ansvar vilar därför på politiker och administratörer i dessa tre län. När allt fler vill bo i staden behöver mycket byggas ut. Trycket på förorterna har lett till ökat bostadsbyggande och en utbredning av nya bostäder i städernas omland. Förtätning i stället för utbredning har blivit alltmer aktuellt för att minska belastningen på mer omland och för att effektivisera redan ianspråktagen mark och befintlig infrastruktur. Förutsättningar måste skapas så att kommunikationer, barnomsorg, skola och tillgång till bostäder anpassas till de krav som en växande befolkning ställer.[5]

5.1.1 Stora variationer i både tätbefolkade och glesbefolkade kommuner

Det finns stora skillnader i befolkningstäthet per kommun i Sverige. Befolkningen är koncentrerad runt de tre storstäderna och södra Sverige är mycket mer tätbefolkat än norra delen av landet. Stora kommuner i norr har lägst befolkningstäthet. I norra Sverige bor flest i centralorterna, samtidigt som det finns stora i princip obebodda områden i norr.

Kommuner med låg befolkningstäthet är ofta stora till ytan och har en befolkning som är ojämnt fördelad över landytan. I många svenska kommuner med låg befolkningstäthet finns det stora områden som är i princip obefolkade. Samtidigt finns det en eller flera tätorter där en stor del av kommunens befolkning bor.

Även i tätbefolkade kommuner varierar befolkningstätheten, mellan mer eller mindre obefolkade respektive extremt tätbefolkade områden. I Stockholms finns exempelvis områden där befolkningstätheten är högre än 20 000 invånare per kvadratkilometer.[6]

[5] A.a. s. 21–25.
[6] SCB, www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningstathet-i-sverige/, besökt 2020-03-13.

5.1.2 De mest tätbefolkade kommunerna finns i Stockholms län

Åtta av de tio kommuner som har högst befolkningstäthet ligger i Stockholms län. Malmö och Göteborg är de enda kommunerna utanför Stockholms län som tillhör de tio mest tätbefolkade kommunerna. Sundbybergs kommun är sedan år 2012 Sveriges mest tätbefolkade kommun med drygt 6 000 invånare per kvadratkilometer. Stockholm, som passerades av Sundbyberg år 2012, har strax över 5 200 och i Solna kommun, som kommer på tredje plats, bor knappt 4 300 invånare per kvadratkilometer. I tabell 5.1 nedan redovisas de tio mest tätbefolkade kommunerna i Sverige.[7]

Tabell 5.1 De tio mest tätbefolkade kommunerna i Sverige 2019

Kommun	Folkmängd	Landareal i kvadratkilometer	Invånare per kvadratkilometer
Sundbyberg	52 414	8,69	6 031,5
Stockholm	974 073	187,2	5 203,4
Solna	82 429	19,28	4 275,4
Malmö	344 166	156,95	2 192,8
Lidingö	48 123	30,69	1 568,0
Järfälla	79 990	53,79	1 487,1
Sollentuna	73 857	52,61	1 403,9
Göteborg	579 281	447,84	1 293,5
Danderyd	32 857	26,37	1 246,0
Täby	71 874	60,69	1 184,3

Källa: SCB, Befolkningsstatistik.

5.1.3 De mest glesbefolkade kommunerna finns i de nordligaste länen

Arjeplog är Sveriges mest glesbefolkade kommun, med bara 0,2 invånare per kvadratkilometer. Det beror främst på att kommunen har stora ytor som är mer eller mindre obefolkade. Glest

[7] Ibid, besökt 2020-03-13.

befolkade kommuner med stor yta kan ändå ha en ganska hög tätortsgrad. I Arjeplogs kommun bor hela 64 procent av befolkningen i kommunens enda tätort.[8] Näst mest glesbefolkat är Jokkmokk och Sorsele med 0,3 invånare per kvadratkilometer. Älvdalen i Dalarnas län är den av de mest glesbefolkade kommunerna som ligger längst söderut i Sverige. I tabell 5.2 nedan redovisas de tio mest glesbefolkade kommunerna i Sverige.[9]

Tabell 5.2 De tio mest glesbefolkade kommunerna i Sverige 2019

Kommun	Folkmängd	Landareal i kvadratkilometer	Invånare per kvadratkilometer
Arjeplog	2 785	12 556,73	0,2
Jokkmokk	4 923	17 600,84	0,3
Sorsele	2 489	7 366,62	0,3
Åsele	2 794	4 223,45	0,7
Pajala	6 052	7 839,78	0,8
Storuman	5 852	7 298,88	0,8
Vilhelmina	6 668	8 047,19	0,8
Härjedalen	10 090	11 283,97	0,9
Dorotea	2 551	2 764,44	0,9
Älvdalen	7 031	6 871,32	1,0

Källa: SCB, Befolkningsstatistik.

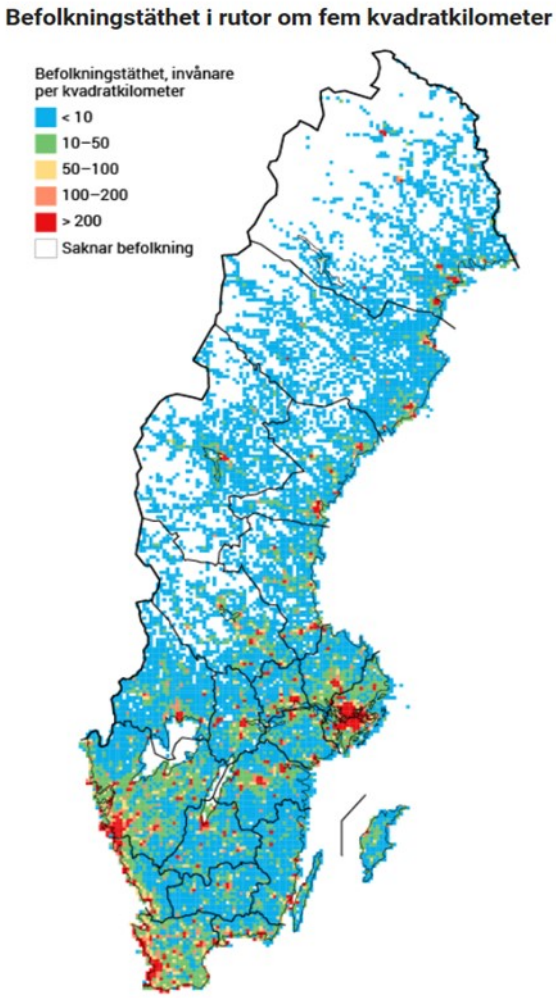
5.1.4 Många bor i städer och utmed kusten

SCB har tagit fram en karta av hur befolkningen i Sverige bor, där landet är indelat i rutor om fem kvadratkilometer (se figur 5.1). Befolkningen är koncentrerad runt de tre storstäderna. Södra Sverige är mycket mer tätbefolkat än norra delen av landet. I norra Sverige framträder centralorterna, samtidigt som kartan visar hur det finns stora i princip obebodda områden längst i norr. De mest befolkade

[8] Statistiska centralbyrån, www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/, besökt 2020-05-06.
[9] Statistiska centralbyrån, www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningstathet-i-sverige/, besökt 2020-03-13.

områdena, i både norra och södra Sverige är koncentrerade till kusten. Ungefär hälften av Sveriges befolkning är bosatt inom en mil från havet.[10]

Figur 5.1 Befolkningstäthet i Sverige 2019

Källa: SCB, Befolkningsstatistik.

[10] Ibid, besökt 2020-03-13.

5.2 Tätorter och exploateringstryck

Intresset för att bygga vid stränderna har historiskt varit högt och det finns ett särskilt högt bebyggelsetryck i skärgårdarna och längs kusten.[11] Enligt regeringen är exploateringstrycket oftast lågt vid de minsta sjöarna och vattendragen.[12] Trycket på ytterligare byggnation är stort i områden som redan har exploaterats i hög grad. I allmänhet är exploateringstrycket stort i och i närheten av tätorter.[13] Samtidigt är bebyggelsetrycket lågt i kommuner som har problem med avfolkning.[14]

Uttrycket *stor efterfrågan på mark för bebyggelse* förekommer i gällande lagstiftning såväl i miljöbalken (MB) som plan- och bygglagen (PBL). Det gäller både den nuvarande bestämmelsen om differentiering av strandskyddet (7 kap. 18 e § MB) och bestämmelsen i 4 kap. 2 och 3 §§ PBL, som anger vissa krav i fråga om när det behövs en detaljplan. Tillämpningen av den senare bör enligt förarbetena till 7 kap. 18 e § MB ge vägledning vid en prövning enligt 7 kap. 18 e § MB.[15]

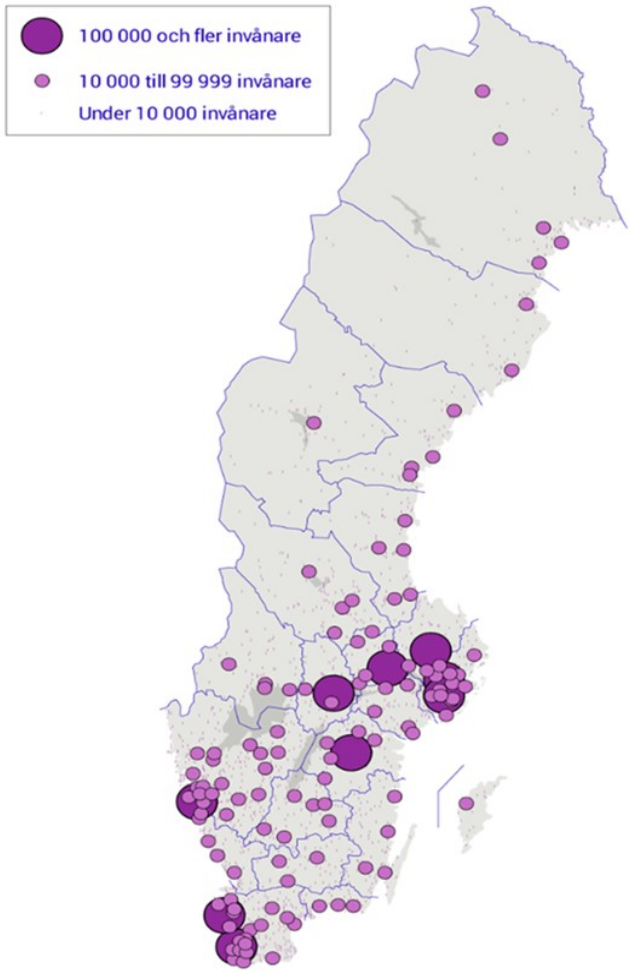
I förarbetena till 4 kap. 2 och 3 §§ PBL lämnas exempel på områden där bebyggelsetryck kan antas råda. Där anges storstadsregionerna och större tätorters närområden, så kallade randzoner. I storstadsregionerna kan det finnas ett bebyggelsetryck på betydande avstånd från de centrala delarna. Bland annat kan möjligheterna till pendling enligt förarbetena innebära att flera kommuner kan utgöra ett sammanhängande område med bebyggelsetryck. Förutom de större tätorterna nämns i förarbetena vissa delar av mindre tätorters närområden, exempelvis ett område längs en tillfartsväg som ligger i tätortens tillväxtriktning. Det kan även gälla i närheten av annan samlad bebyggelse av viss omfattning, exempelvis en bybildning eller en grupp med fritidshus.[16]

[11] Regeringskansliet, Miljödepartementet, *Stranden – en värdefull miljö*, Ds 2008:21, s. 49 och 96 och Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, *Ett förnyat strandskydd*, Ds 2005:23, s. 33–34, 43 och 50 samt Naturvårdsverket, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 – Med fokus på statliga insatser*. Rapport 6919, s. 268.
[12] Regeringens proposition 2013/14:214 *Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag*, s. 18.
[13] Regeringskansliet, Miljödepartementet, *Stranden – en värdefull miljö*, Ds 2008:21, s. 86.
[14] Regeringens proposition 2013/14:214 *Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag*, s. 17.
[15] Prop. 2008/09:119 s. 111.
[16] Prop. 2004/05:59 s. 17 och prop. 1985/86:1 s. 550–557.

5.2.1 Vad är en tätort?

SCB har 2018 studerat tätorter i Sverige, utifrån definitionen att en tätort har en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. I Sverige finns då fler än 2 000 tätorter. Det är allt från orter med som minst 200 invånare till storstäder som Stockholm, Göteborg och Malmö. Över 8,9 miljoner personer eller 87 procent av den svenska befolkningen bor i en tätort.

Figur 5.2 Tätorterna och deras storlek

Källa: SCB, Tätorterna i Sverige (2018).

Stockholm är landets största tätort. År 2018 hade den mer än 1,6 miljon invånare. Den statistiska tätorten Stockholm sträcker sig över 12 kommuner. En kommun kan ha en eller flera tätorter inom kommungränsen. Uppsala kommun har 30 tätorter och är den kommun som har flest. Det finns 16 kommuner som bara har en tätort i kommunen. Det kan till exempel bero på att flera tätorter har vuxit ihop till en enda. Det är vanligt i växande kommuner med många invånare. Sverige har 8 tätorter med över 100 000 invånare. Alla ligger i södra Sverige och Uppsala är den nordligaste av dem (se figur 5.2).[17]

Tabell 5.3 Kommuner med högst andel boende i tätort 2018

Kommun	Antal tätorter	Tätortsgrad
Stockholm	2	100
Malmö	6	100
Solna	2	100
Järfälla	1	100
Sollentuna	2	100
Täby	3	100
Sundbyberg	1	100
Tyresö	1	100
Danderyd	2	100
Göteborg	18	99

Källa: SCB, Tätorter i Sverige (2018).

Av Sveriges invånare bor 87 procent i tätort, enligt SCB:s definition av tätort. Det kallas för tätortsgrad i statistiken. Tätortsgraden per län varierar. Högst tätortsgrad, 97 procent, har Stockholms län, följt av Skåne län med 91 procent och Västmanlands län med 88 procent. De som har lägst tätortsgrad är Gotlands län med 63 procent, Jämtlands län med 72 procent och Värmlands län med 76 procent.

[17] Statistiska centralbyrån, www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/, besökt 2020-05-06.

Skillnaderna är ännu större för kommunerna. Det finns nio kommuner i Sverige där 100 procent av invånarna bor i tätort. Det är Stockholm, Malmö och sju kommuner i Stockholms län (se tabell 5.3 ovan). I Göteborg och i sex andra kommuner bor 99 procent av invånarna i tätort.[18] Kommuner med lägst andel boende i tätort 2018 presenteras i tabell 5.4.

Tabell 5.4 Kommuner med lägst andel boende i tätort 2018

Kommun	Antal tätorter	Tätortsgrad
Berg	7	39
Bjurholm	1	41
Tanum	5	44
Ydre	3	45
Orust	7	45
Torsby	4	46
Årjäng	2	46
Robertsfors	3	46
Essunga	3	46
Ragunda	4	46

Källa: SCB, Tätorter i Sverige (2018).

5.3 Exploatering av stränderna

Det generella strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Av den totala arealen i Sverige utgörs 13,1 procent av strandzon 0–100 meter från vattnet. Mest strandzon 0–100 meter från vattnet i Sverige finns vid smala vattendrag (smalare än cirka 6 meter) och minst finns vid havsöar.[19]

Vid smala vattendrag finns totalt 22 200 kvadratkilometer strandzon 0–100 meter från vattnet. Det utgör 5,5 procent av Sveriges

[18] Statistiska centralbyrån, www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/, besökt 2020-05-06.
[19] Länsstyrelserna (2018) *Exploatering av stränder 2013–2018 Jämförande statistik på läns- och kommunnivå*, s. 6.

totala areal, beräknat utifrån Fastighetskartan 1:10 000. Om alla smala vattendrag i Fastighetskartan hade tagits med skulle denna strandzonsareal varit avsevärt större. Vid sjöar uppgår strandzonen till totalt 20 400 kvadratkilometer (5 procent av Sveriges totala areal), vid breda vattendrag (bredare än cirka 6 meter) 8 600 kvadratkilometer (2,1 procent av Sveriges totala areal), vid fastlandskusten till 1 400 kvadratkilometer (0,3 procent av Sveriges totala areal) och vid havsöar 1 000 kvadratkilometer (0,2 procent av Sveriges totala areal).[20]

Sveriges kust- och strandlinje är drygt 419 000 kilometer lång. Den totala kust- och strandlinjen inbegriper alla sträckor där land möter vatten, dock inte vattendrag smalare än sex meter. Längst sträcka har Norrbottens län med nästan 98 000 kilometer. Det är 23 procent av den totala kust- och strandlinjen. Kortast sträcka har Gotlands län med 1 600 kilometer.[21]

Studier av Statistiska centralbyrån 2020

Utredningen har uppdragit åt SCB att ta fram kartmaterial över strandzon och bebyggd strandzon i Sverige, inom 0–100 meter från vattnet. Den exploatering som omfattas av kartmaterialet är alla typer av byggnader från Lantmäteriets register den 1 januari 2020 samt en buffert kring dessa på 100 meter som utgångspunkt för att mäta exploaterad strandzon, enligt figur 5.3.[22]

[20] Länsstyrelserna (2018) *Exploatering av stränder 2013–2018 Jämförande statistik på läns- och kommunnivå*, s. 6.
[21] Statistiska Centralbyrån, *Statistiskt meddelande*, MI 50 SM 1102.
[22] Statistiska Centralbyrån, Teknisk metodrapport 2020-10-01.

Figur 5.3 Strandzon med bebyggelsepåverkan

Direktpåverkan visas i rött och indirekt påverkan i ljusrött. Mörkblått är den delen av strandzonen som är opåverkad.

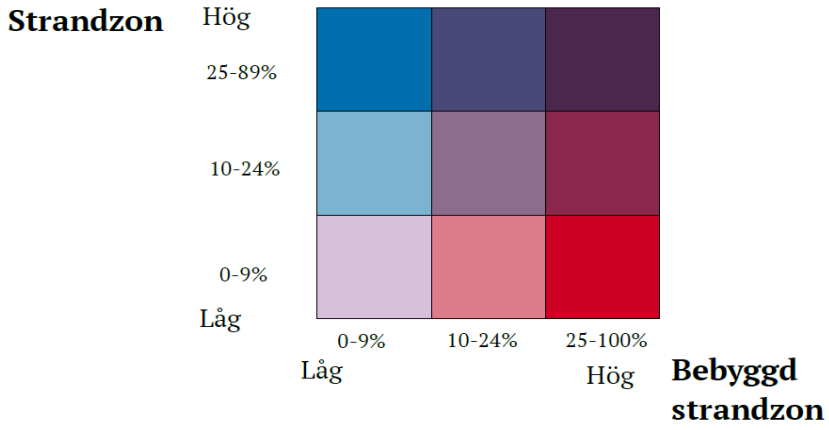

Källa: SCB, Bearbetningar (2020).

Strandzonen har delats in i kilometerrutor. För varje kilometerruta beräknas procentuell andel strandzon och bebyggd strandzon. Varje kilometerruta tilldelas ett variabelvärde för andel strandzon – låg, mellan eller hög. Detta värde bestäms med hjälp av klassgränserna som för andelen strandzon (i rutan) är 0–9, 10–24 och 25–89 procent för låg, mellan respektive hög. På motsvarande sätt tilldelas rutan ett värde för bebyggd strandzon med klassgränserna 0–9, 10–24 och 25–100 procent för låg, mellan respektive hög. Det bivariata[23] värdet beskrivs i nio olika klasser, enligt figur 5.4.[24]

[23] En metod för att beskriva korrelation mellan två variabler. Bivariata data är data för var och en av två variabler, där varje värde för en av variablerna är parat med ett värde för den andra variabeln.
[24] Statistiska Centralbyrån, Teknisk metodrapport 2020-10-01.

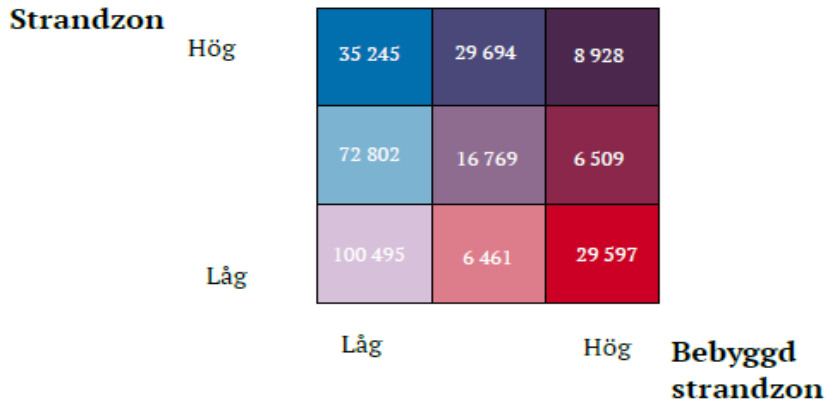
Figur 5.4 Klassgränserna för strandzonen och bebyggd strandzon

Källa: SCB, Bearbetningar (2020).

I figur 5.5 visas antalet kilometerrutor inom varje bivariat klass.

Figur 5.5 Antal rutor i respektive klass

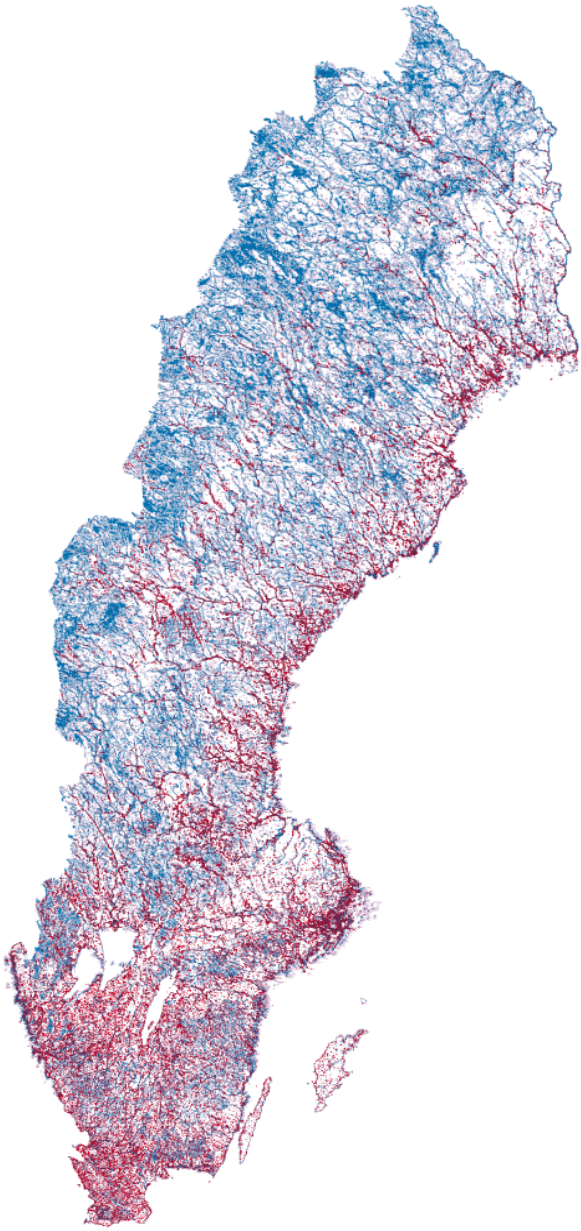

Källa: SCB, Bearbetningar (2020).

I figur 5.6 visas resultatet i en karta för hela landet med andel strandzon och bebyggd strandzon. Kartan ger en övergripande generell bild – en indikation – om exploateringsgraden.[25]

[25] Statistiska Centralbyrån, 253122/8980252 *Strandnära exploateringstryck*, GIS-fil Strandzon_Bebyggd_zon samt Teknisk metodrapport 2020-10-01.

Figur 5.6 Exploateringsgrad 0–100 meter från vattnet på land år 2020

Källa: SCB, Bearbetningar (2020).

Vi har uppdragit åt SCB att sammanställa kartor och göra en övergripande analys över strandzon och bebyggd strandzon för några län och kommuner i landet, i syfte att visa på de olika förhållanden som råder mellan län, mellan kommuner och inom kommuner. De län som beskrivs är Norrbotten, Dalarna, Stockholm, Västra Götaland och Kalmar. De kommuner som beskrivs är Jokkmokk, Danderyd, Värmdö, Göteborg, Strömstad och Västervik. Sammanställningen redovisas i bilaga 2. Av den framgår bland annat att det finns områden som har hög andel strandzon och samtidigt är lågt exploaterade eller helt saknar bebyggelsepåverkan, respektive hög andel strandzon och samtidigt en hög bebyggelsepåverkan. Det finns även områden med låg andel strandzon som samtidigt har en hög bebyggelsepåverkan.

Studier av länsstyrelserna 2018

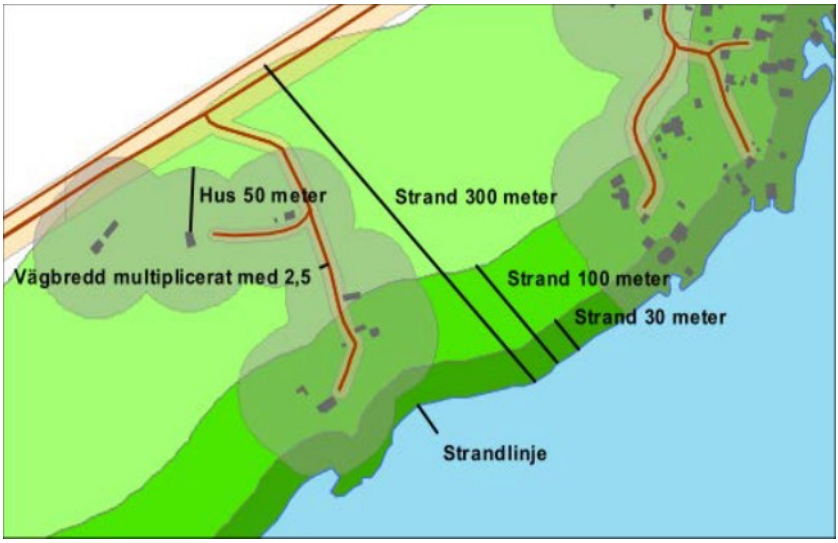
Länsstyrelserna i Sverige har 2018 genomfört en analys av exploateringen av Sveriges stränder inom 0–100 meter från vattnet. Den exploatering som omfattas av analysen är byggnader, vägar och järnvägar. Strandytan har delats in i fastlandskust, havsöar, sjöar, breda vattendrag (bredare än cirka 6 meter) och smala vattendrag (smalare än cirka 6 meter).

I analysen har en buffertzon lagts till för de olika exploateringarna. För byggnader är den 50 meter. För vägar har buffertzonen tagits fram genom att vägbredden multiplicerats med 2,5. För järnvägar har buffertzonen bestämts till 15 meter för enkelspår (2,5*6 meters bredd) och till 25 meter för dubbelspår (2,5*10 meters bredd).[26]

Figur 5.7 visar exempel på hur buffertzoner lagts till och i figur 5.8 visas exempel på den exploaterade ytan som framträder där buffertzonen lagts till för de olika exploateringarna. Vi redogör i det följande för resultaten av analyserna.

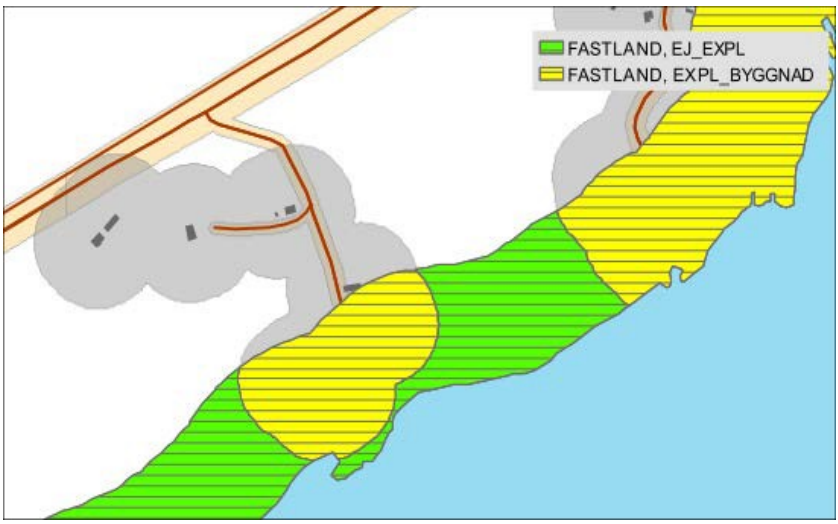
[26] Länsstyrelserna (2018) *Exploatering av stränder 2013–2018 Jämförande statistik på läns- och kommunnivå*, s. 4–5.

Figur 5.7 Exempel på buffrade strandzoner på 30, 100 och 300 meter baserade på strandlinjen samt buffertzoner kring byggnader och vägar

Källa: Länsstyrelserna (2018).

Figur 5.8 Exempel på exploatering för strandzon på zonbredden 100 meter och strandtypen fastlandskust

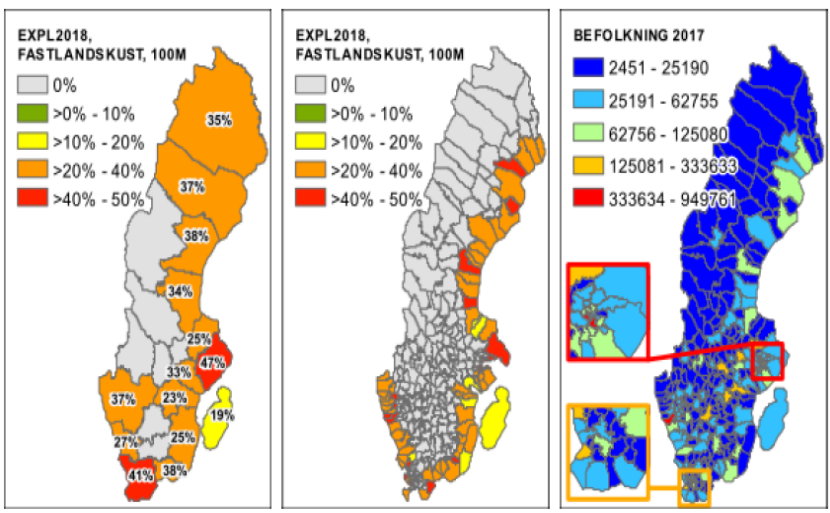

Källa: Länsstyrelserna (2018).

5.3.1 Skillnader och likheter mellan storstadslänen och de nordligaste länen

I landet har Stockholms och Skåne län generellt sett störst andel exploaterad strandzon inom 100 meter från strandlinjen för samtliga strandtyper, förutom breda vattendrag där Blekinge län har den högsta exploateringsandelen. För sjöar, breda och smala vattendrag har länen Norrbotten, Jämtland och Västerbotten minst andel exploaterad strandzon inom 100 meter från strandlinjen. Fastlandskusten är den strandtyp som är mest exploaterad generellt i landet. Folkmängden i respektive län kan enligt länsstyrelsen förmodligen förklara en del av mönstret inte bara vad gäller fastlandskusten utan även i glest befolkade områden i inlandet där exploateringsgraden är låg.[27] Utredningen noterar också att vid fastlandskusten och havsöarna ligger norrlandslänen däremot bland de län som har högst andel exploaterad strandyta i landet. I figur 5.9 nedan visas exploateringsgraden i länen och kommunerna samt folkmängden i kommunerna.[28]

Figur 5.9 **Andel exploaterad yta inom 100 meter strandzon för fastlandskust på läns- och kommunindelning samt jämförelse med folkmängd per kommun**

Källa: Länsstyrelserna (2018).

[27] A.a. s. 11.
[28] A.a. s. 11–12.

5.3.2 De mest och de minst exploaterade kommunerna

På kommunnivå finns en stor spännvidd mellan de mest och de minst exploaterade stränderna. Exploateringsgraden för alla strandtyper i kommunerna spänner mellan den högsta, 68,9 procent i Danderyd i Stockholms län och det lägsta, 1,4 procent i Jokkmokk i Norrbottens län. De 20 mest strandexploaterade kommunerna finns i Stockholms, Skåne, Södermanlands, Värmlands och Västra Götalands län. De 20 minst strandexploaterade kommunerna finns i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län. Tabell 5.5 nedan visar de 20 kommuner i landet som har mest exploaterad strandzon, för alla strandtyper. Den exploateringsgrad som anges innefattar fastlandskust, havsöar och sjöar samt breda och smala vattendrag.

Tabell 5.5 Kommuner med högst exploatering 2018 – alla strandtyper

LANSNAMN	KOMMUNNAMN	AlltVatten-zon 100m, hektar	Exploatering 2013, AlltVatten 100m, procent	Exploatering 2018, AlltVatten 100m, procent	Exploaterings-ökning, AlltVatten 100m, procent
STOCKHOLMS LÄN	DANDERYD	264,7	68,1	68,9	0,8
STOCKHOLMS LÄN	LIDINGÖ	593,1	64,0	64,5	0,5
STOCKHOLMS LÄN	STOCKHOLM	1939,1	64,0	64,4	0,4
STOCKHOLMS LÄN	SUNDBYBERG	66,1	58,6	60,4	1,8
STOCKHOLMS LÄN	NACKA	2003,3	57,7	57,7	0,0
STOCKHOLMS LÄN	VAXHOLM	1626,4	53,0	55,0	2,1
STOCKHOLMS LÄN	SOLNA	263,3	54,1	54,6	0,5
SKÅNE LÄN	BURLÖV	187,5	49,7	52,2	2,4
SKÅNE LÄN	MALMÖ	1167,2	47,6	49,1	1,4
STOCKHOLMS LÄN	SOLLENTUNA	568,6	43,7	43,7	0,1
SÖDERMANLANDS LÄN	OXELÖSUND	1033,2	42,9	43,1	0,2
VÄRMLANDS LÄN	HAMMARÖ	1346,7	35,7	37,6	1,9
STOCKHOLMS LÄN	HUDDINGE	1468,3	35,1	35,2	0,1
STOCKHOLMS LÄN	VÄRMDÖ	16906,5	33,1	33,7	0,6
STOCKHOLMS LÄN	ÖSTERÅKER	7483,1	32,7	33,2	0,5
STOCKHOLMS LÄN	TÄBY	498,0	32,5	33,0	0,6
SKÅNE LÄN	LOMMA	708,2	32,0	32,7	0,8
STOCKHOLMS LÄN	JÄRFÄLLA	437,8	32,4	32,6	0,1
STOCKHOLMS LÄN	TYRESÖ	1499,6	31,7	32,5	0,8
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN	MÖLNDAL	2042,3	32,0	32,0	0,0

Källa: Länsstyrelserna (2018).

Tabell 5.6 visar de 20 kommuner i landet som har lägst exploaterad strandzon. Av tabellerna framgår också förändring i kommunerna mellan åren 2013 och 2018. Bland de 20 mest och 20 minst exploaterade kommunerna har strandexploateringen inte minskat i någon kommun mellan 2013 och 2018. I de minst exploaterade kommunerna har exploateringsgraden antingen varit oförändrad eller ökat med 0,1 procent. I de mest exploaterade kommunerna har exploateringsgraden ökat mellan 0,1 procent till 2,4 procent, med undantag för en kommun där exploateringsgraden har varit oförändrad.[29]

Tabell 5.6 Kommuner med lägst exploatering 2018 – alla strandtyper

LANSNAMN	KOMMUNNAMN	AlltVatten-zon 100m, hektar	Exploatering 2013, AlltVatten 100m, procent	Exploatering 2018, AlltVatten 100m, procent	Exploaterings-ökning, AlltVatten 100m, procent
NORRBOTTENS LÄN	JOKKMOKK	240609,2	1,4	1,4	0,0
NORRBOTTENS LÄN	KIRUNA	263517,8	1,4	1,5	0,0
NORRBOTTENS LÄN	ARJEPLOG	184645,5	1,5	1,5	0,0
NORRBOTTENS LÄN	GÄLLIVARE	195481,9	1,7	1,8	0,0
VÄSTERBOTTENS LÄN	SORSELE	103426,7	2,6	2,6	0,0
VÄSTERBOTTENS LÄN	VILHELMINA	98740,7	2,9	3,0	0,0
VÄSTERBOTTENS LÄN	DOROTEA	36950,5	3,2	3,3	0,1
JÄMTLANDS LÄN	ÅRE	101696,4	3,3	3,4	0,1
NORRBOTTENS LÄN	ARVIDSJAUR	87341,8	3,4	3,5	0,1
VÄSTERBOTTENS LÄN	STORUMAN	100066,1	3,4	3,5	0,1
NORRBOTTENS LÄN	PAJALA	82719,0	3,6	3,7	0,0
DALARNAS LÄN	ÄLVDALEN	91103,3	3,6	3,7	0,0
VÄSTERBOTTENS LÄN	MALÅ	22064,5	3,7	3,8	0,1
VÄSTERBOTTENS LÄN	ÅSELE	52777,9	3,8	3,8	0,0
JÄMTLANDS LÄN	HÄRJEDALEN	137427,9	3,8	3,9	0,1
JÄMTLANDS LÄN	STRÖMSUND	149739,6	4,0	4,0	0,1
VÄSTERBOTTENS LÄN	LYCKSELE	72912,8	4,1	4,2	0,1
JÄMTLANDS LÄN	BERG	75104,5	4,2	4,2	0,1
JÄMTLANDS LÄN	KROKOM	82829,2	4,4	4,5	0,1
DALARNAS LÄN	ORSA	22734,2	4,5	4,6	0,0

Källa: Länsstyrelserna (2018).

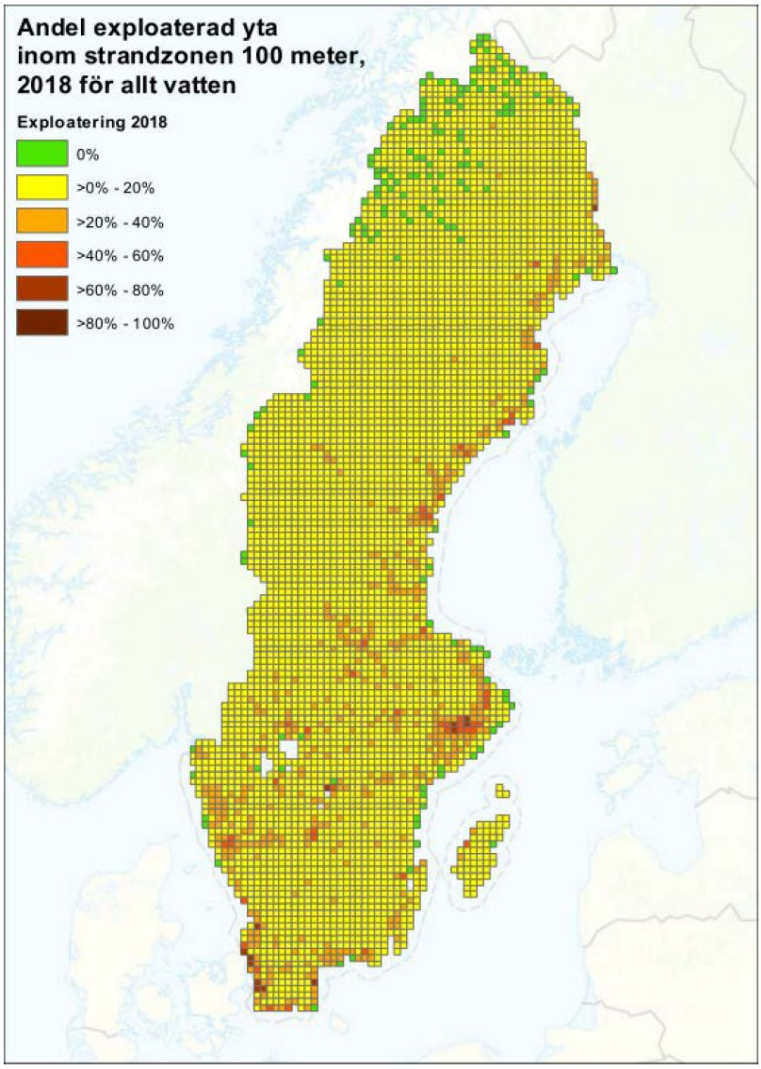
[29] A.a. s. 9–10.

5.3.3 Fastlandskusten är generellt sett den mest exploaterade strandtypen

Stränderna vid fastlandskusterna är generellt sett de mest exploaterade strandtyperna i landet (se figur 5.10). Exploateringsgraden är 35 procent. Havsöarna, som har den näst mest exploaterade strandtypen, är generellt sett mindre exploaterade än fastlandskusten. Exploateringsgraden där är 14,9 procent i landet. Strandområdena vid de breda vattendragen och sjöarna är nästintill lika, med 9,7 procent för de vattendragen och 9 procent för sjöstränderna. Stränderna vid smala vattendrag är generellt sett minst exploaterade i landet. Exploateringsgraden vid dessa stränder är 5,9 procent i landet.[30]

[30] A.a., s. 29,

Figur 5.10 Exploateringsgrad av Sveriges stränder 2018

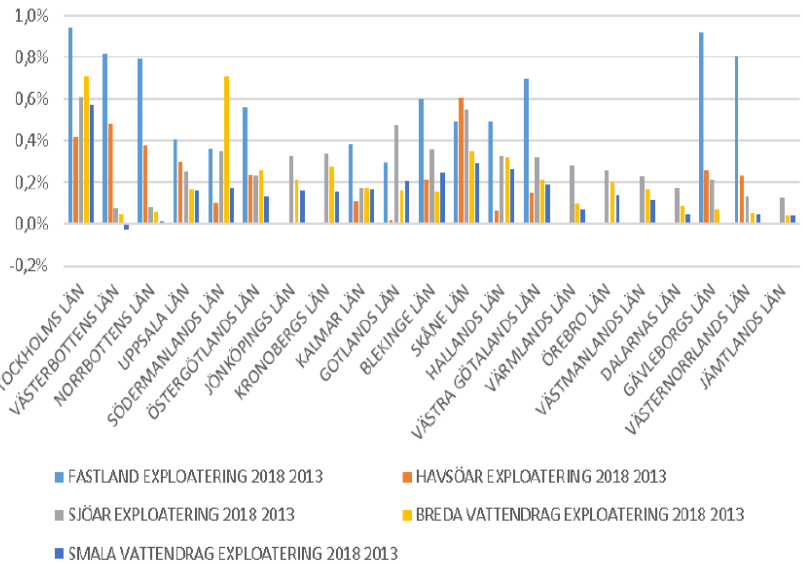
Källa: Länsstyrelserna (2018).

5.3.4 Liten ökning generellt av exploateringsgraden sedan 2013

Fastlandskusten har generellt den största ökningen

Överlag har exploateringen av stränderna ökat mellan 2013 och 2018. I Västerbottens län finns dock en mindre minskning av exploateringen vid smala vattendrag. Fastlandskusten har generellt den högsta ökningen i exploatering. Vilken strandtyp som har högst förändring i respektive län varierar. I figur 5.11 nedan visas förändringen i exploateringsgrad för samtliga strandtyper mellan åren 2013 och 2018 för strandzonen 100 meter.[31]

Figur 5.11 Förändring i andel exploaterad yta inom 100 meter bred strandzon 2013–2018 för samtliga strandtyper

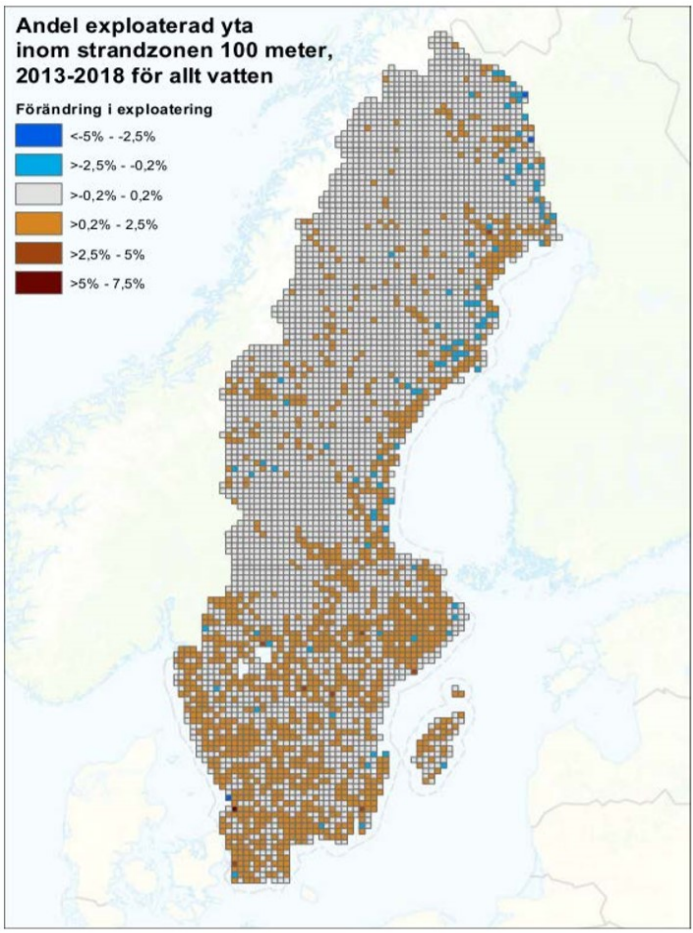
Källa: Länsstyrelserna (2018).

[31] A.a. s. 12.

Ökad, minskad och oförändrad exploatering geografiskt i landet

Figur 5.12 nedan visar mönstret vad gäller ökningar/minskningar i exploatering. Intervallet har enligt länsstyrelserna valts för att representera de områden som kan anses som oförändrade, eftersom det alltid finns ett visst fel i kartunderlaget från Fastighetskartan. Nedan visas ett intervall för att illustrera att mönstret i stort beror rätt mycket på hur pass tillförlitligt underlagsdata är. Generellt ska små förändringar från denna typ av kartunderlag, som delvis bygger på flygbildstolkningar, tolkas med försiktighet.

Figur 5.12 Trolig oförändrad exploatering med intervallet>-0,2% - 0,2%

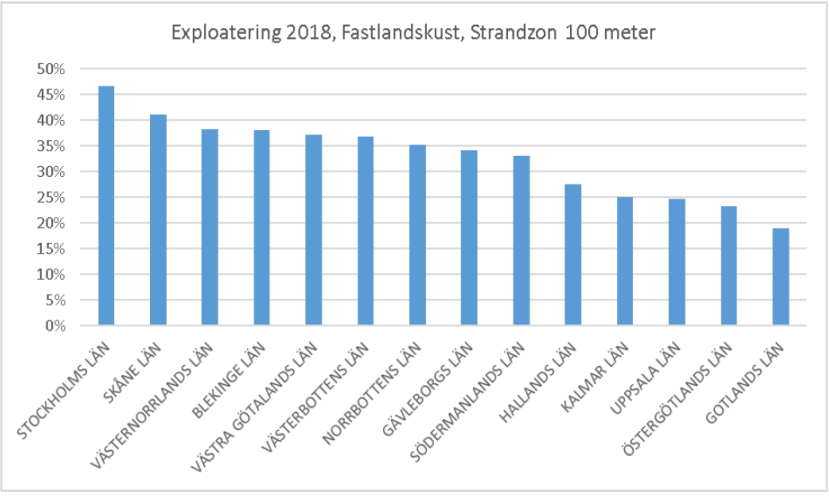

Källa: Länsstyrelserna (2018).

5.3.5 Exploateringsgrad vid fastlandskusten och på havsöar

Fastlandskust och havsöar finns i 14 av Sveriges 21 län. Exploateringsgraden av fastlandskusterna inom 100 meter från strandlinjen i länen spänner mellan den högsta, 47 procent i Stockholms län och det lägsta, 19 procent i Gotlands län. Mest exploaterad fastlandskust finns i de tre storstadslänen (Stockholm, Skåne och Västra Götaland) och i de tre nordligaste länen. De nordliga länen har högre exploateringsgrad vid fastlandskusten än de flesta länen i södra Sverige, med undantag för de tre storstadslänen. Exploateringsgraden i de län som har fastlandskust framgår av figur 5.13. [32]

Figur 5.13 Andel exploaterad yta inom 100 meter strandzon för fastlandskust

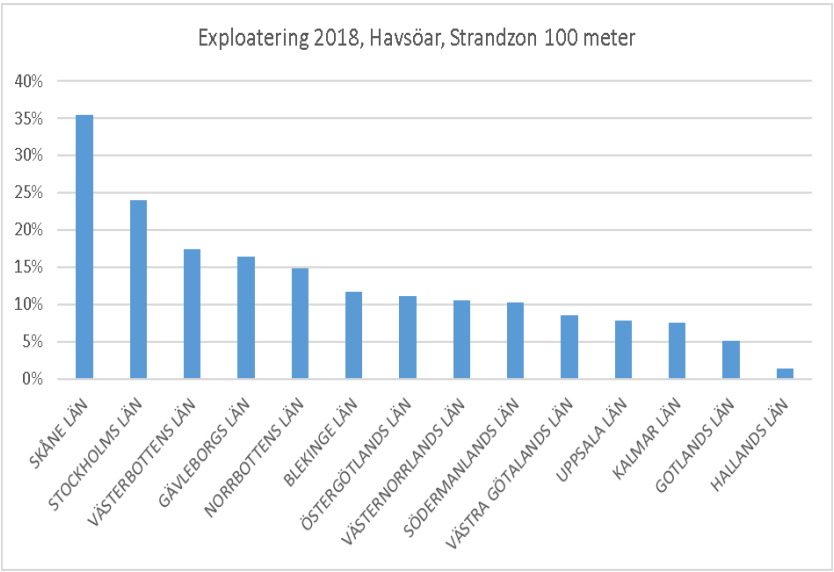
Källa: Länsstyrelserna (2018).

Exploateringsgraden av havsöarna i länen spänner mellan den högsta, 35 procent i Skåne län och det lägsta, 1 procent i Hallands län. Liksom för fastlandskusterna är strandområdena i storstadslänen Skåne och Stockholm de mest exploaterade. Därefter följer tre nordliga län. Till skillnad mot för fastlandskusten ingår inte Västra Götaland bland dem som har mest exploaterade havsöar. Tvärtom ingår Västra

[32] A.a. s. 6–9.

Götaland bland de län som har minst andel exploaterade havsöar. Lägst exploateringsgrad av havsöarna finns i några av de södra länen. Exploateringsgraden i de län som har havsöar framgår av figur 5.14.[33]

Figur 5.14 Andel exploaterad yta inom 100 meter strandzon för havsöar

Källa: Länsstyrelserna (2018).

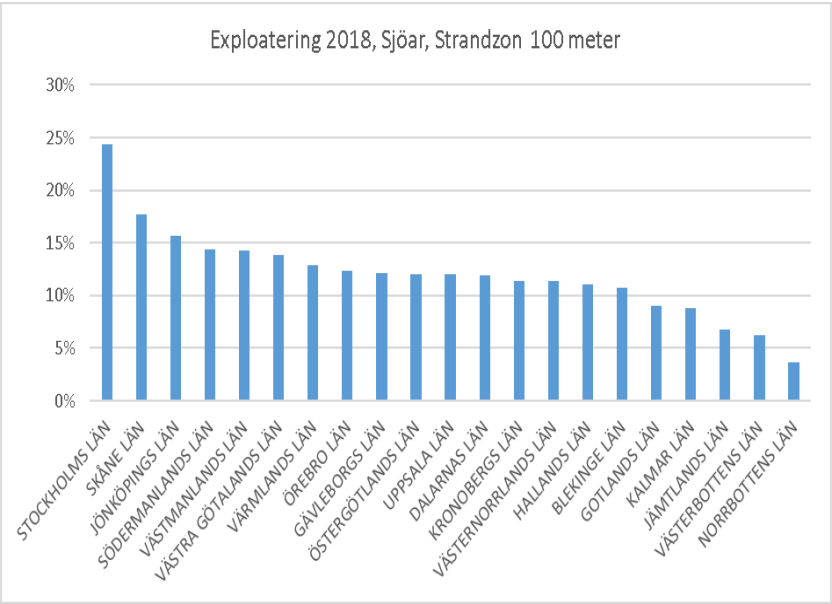
5.3.6 Exploateringsgrad vid sjöar och vattendrag

Exploateringsgraden av sjöstränderna i länen spänner mellan den högsta, 24 procent i Stockholms län och det lägsta, 4 procent i Norrbottens län. I Skåne län är 18 procent av sjöstränderna exploaterade. Därefter ligger många län mellan 10 och 15 procent.

Till skillnad mot för fastlandskusten och havsöarna har de nordligaste länen klart lägst exploateringsgrad vid sjöarna. Exploateringsgraden av sjöstränderna framgår av figur 5.15.[34]

[33] A.a. s. 6–9.
[34] A.a. s. 8–9.

Figur 5.15 Andel exploaterad yta inom 100 meter strandzon vid sjöar

Källa: Länsstyrelserna (2018).

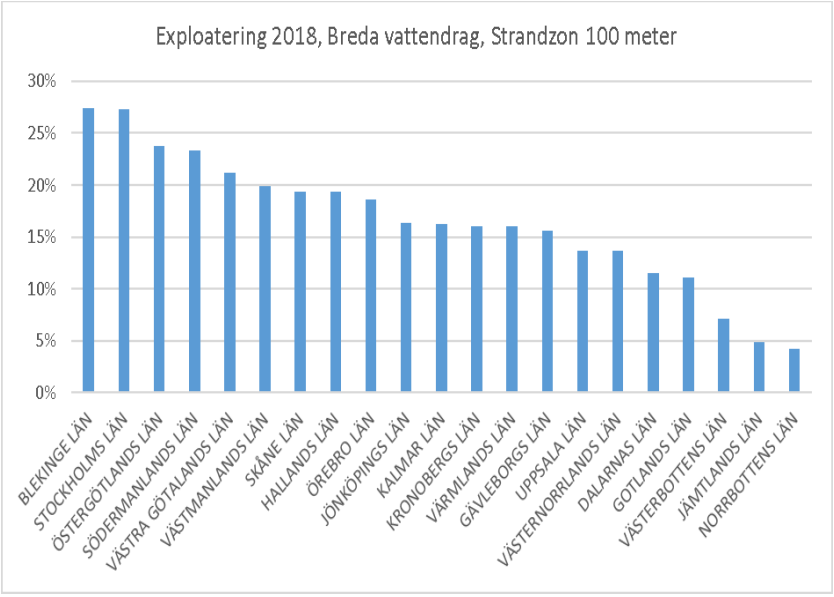
Exploateringsgraden vid vattendrag bredare än 6 meter

Exploateringsgraden vid de breda vattendragen i länen spänner mellan den högsta, 27 procent i Stockholms och Blekinge län och det lägsta, 4 procent, i Norrbottens län. Därefter ligger många län på mellan 10 och 15 procent.

Liksom strandområdena vid sjöarna har de nordligaste länen klart lägst exploateringsgrad vid de breda vattendragen. Exploateringsgraden vid de breda vattendragen framgår av figur 5.16.[35]

[35] A.a. s. 6–9.

Figur 5.16 Andel exploaterad yta inom 100 meter strandzon vid breda vattendrag

Källa: Länsstyrelserna (2018).

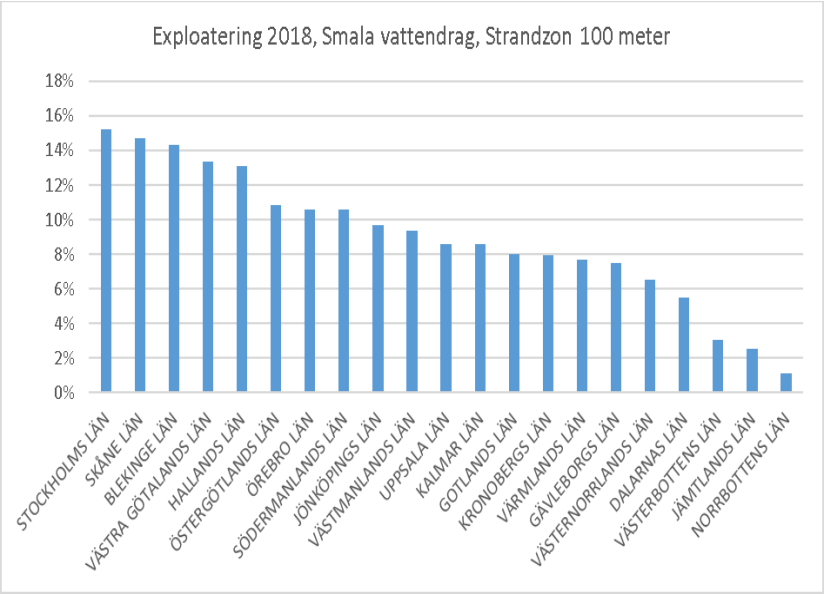
Exploateringsgraden vid vattendrag smalare än 6 meter

Exploateringsgraden av de smala vattendragen i länen spänner mellan den högsta, 15 procent i Skåne och Stockholms län och det lägsta, 1 procent, i Norrbottens län. Däremellan ligger många län på mellan 8 och 11 procent.

Liksom vid sjöarna och de breda vattendragen har de nordligaste länen klart lägst exploateringsgrad vid de smala vattendragen. Exploateringsgraden vid de smala vattendragen framgår av figur 5.17.[36]

[36] A.a. s. 6–9.

Figur 5.17 Andel exploaterad yta inom 100 meter strandzon vid smala vattendrag

Källa: Länsstyrelserna (2018).

5.3.7 Behov av nybyggnad av bostäder

Varje år skickar Boverket ut bostadsmarknadsenkäten till Sveriges 290 kommuner. Under 2020 har 288 kommuner besvarat enkäten. Totalt 212 kommuner har angett att de har underskott på bostäder. Totalt 66 kommuner anger att bostadsmarknaden är i balans.[37] Enligt Boverkets regionala behovsberäkningar är det beräknade byggbehovet för riket drygt 640 000 nya bostäder under tioårsperioden 2018–2027, det vill säga cirka 64 000 nya bostäder per år igenomsnitt.[38]

De regionala behovsberäkningarna visar att det föreligger ett byggbehov i 38 arbetsmarknadsregioner (FA-regioner), medan det i övriga 22 regioner inte behöver byggas alls med hänsyn till befolkningsutvecklingen. Byggbehovet är koncentrerat till vissa delar av landet. De tre storstadsregionerna; Stockholm, Göteborg och Malmö-Lund, står för 76 procent av behovet och de tio FA-regioner som har det

[37] Boverket, www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/bostadsmarknaden/bostadsmarknadsenkaten/, besökt 2020-06-08.
[38] A.a. besökt 2020-06-08.

högsta byggbehovet står sammantaget för 89 procent. I tabell 5.7 nedan framgår behovet för de tio FA-regioner med störst byggbehov 2018–2027.

Tabell 5.7 FA-regioner med störst byggbehov 2018–2027

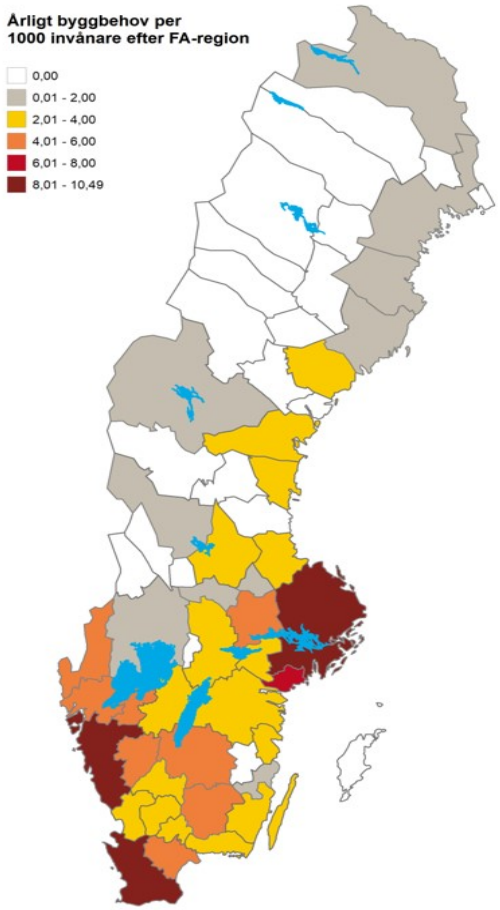
	Totalt	Per 1 000 invånare och år
1. Stockholm	287 700	10,5
2. Malmö-Lund	100 600	8,6
3. Göteborg	99 900	8,3
4. Jönköping	16 500	5,8
5. Linköping-Norrköping	15 800	3,5
6. Västerås	13 000	4,8
7. Kristianstad-Hässleholm	10 500	5,8
8. Trollhättan/Vänersborg	10 400	5,0
9. Borås	8 700	5,5
10. Skövde-Skara	7 300	4,0

Källa: Boverkets behovsberäkning, 2019.

Byggbehovet i landets alla FA-regioner framgår av figur 5.18 nedan. För de regioner som saknar byggbehov enligt beräkningarna kan det enligt Boverket finnas behov som exempelvis har med en åldrande befolkning att göra. Det kan bland annat vara behov av om- eller nybyggnad av bostäder. Det kan också finnas en lokal efterfrågan på nya bostäder utöver vad behovsbedömningen visar.[39]

[39] A.a. besökt 2020-06-08.

Figur 5.18 Årligt byggbehov per 1 000 invånare efter FA-region

Källa: Boverkets behovsberäkning, 2019.

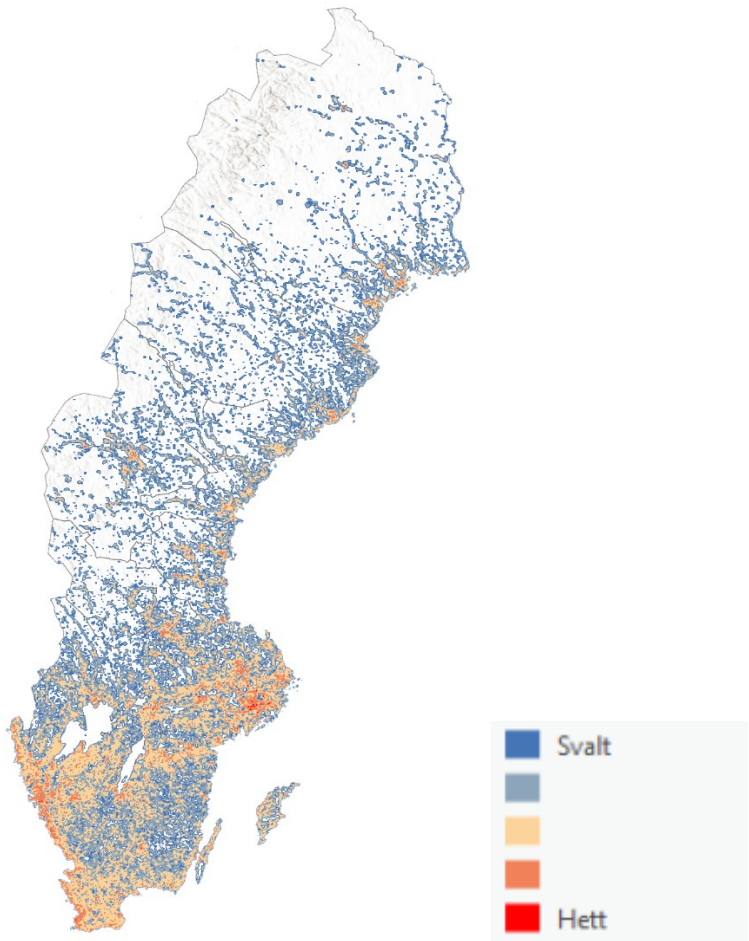
5.4 Exploateringstryck

SCB har på uppdrag av utredningen tagit fram uppgifter om förväntat exploateringstryck i Sverige, enligt ett sammanvägt förvaltningsindex. Indexet har beräknats mellan 2008 och 2018 utifrån tre variabler: folkbokförd befolkning, byggnader och taxeringsvärden. Den relativa förändringen över tid (värdeförändringen/ursprungsvärdet) per variabel (befolkning, byggnader och taxeringsvärden) för hela landet respektive länsvis 2008–2018 har beräknats. Därefter har

den relativa förändringen av respektive variabel över tid beräknats per kilometerruta. Förändringstrycket beskrivs med blått där trycket är svagt och med rött där trycket är starkt.

I figur 5.19 nedan visas resultatet i en karta för hela landet med förväntat exploateringstryck i Sverige. Kartan ger en intuitiv och översiktlig – men med nödvändighet också generaliserad – bild av förändringstrycket i landskapet med utgångspunkt i bebyggelse- och befolkningsförändringar.

Figur 5.19 Förväntat exploateringstryck 2020

Källa: SCB, Bearbetningar (2020).

5.5 Utredningens slutsatser

Vi har i uppdrag att föreslå kriterier utifrån vilka strandskyddsreglerna kan differentieras. Vi ska lämna förslag som medför en ökad differentiering av strandskyddet som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. Det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Strandskyddet ska bibehållas eller om behov finns förstärkas i starkt exploaterade områden.

Differentieringen av strandskyddet bör genomföras utifrån lokala och regionala förutsättningar

Exploateringen av stränderna, befolkningstäthet och exploateringstryck varierar i landet mellan länen och mellan kommuner. Beslut om strandskyddet behöver därför fattas på lokal och regional nivå. Även inom kommunerna varierar förhållandena. De varierar också över tid, inte minst på grund av den pågående urbaniseringen. Med hänsyn till varierande förhållanden är det varken lämpligt eller möjligt att på nationell nivå bestämma var det ska bli lättare att bygga genom lättnader i strandskyddet eller var strandskyddet ska stärkas. Våra förslag om en ökad differentiering bör därför genomföras lokalt och regionalt och besluten om detta måste också fattas på lokal och regional nivå.

På lokal nivå är det kommunerna som ansvarar för den övergripande samhälls- och bebyggelseplaneringen. Kommunerna ansvarar också för prövningar av strandskyddsdispenser. Länsstyrelserna, som är statens företrädare på regional nivå, tillhandahåller underlag för kommunernas planering. Länsstyrelserna ansvarar också för frågor om att upphäva strandskyddet. Kommuner och länsstyrelser har kunskap om lokala och regionala förhållanden i landet och bör därför vara de aktörer som i praktiken ska genomföra de förslag som utredningen lämnar.

I sammanhanget ska nämnas att i Stockholms län och i Skåne län ska regional fysisk planering ske enligt 7 kap. PBL (2010:900). Regionen ansvarar för denna planering. Det bedrivs även frivilligt mellankommunalt samarbete om plan- och bebyggelsefrågor. Inom exempelvis Västra Götalandsregionen pågår ett arbete med att bygga upp kunskap kring Västra Götalands fysiska strukturer och att skapa

en arena för dialog och samverkan kring dessa frågor. Andra samarbeten rör två eller flera kommuner. I några fall spänner samarbetet över två län och i något fall även över flera län. Samarbetena har bland annat resulterat i gemensamma översiktsplaner mellan två till tre kommuner. Det förekommer flera samarbeten som omfattar fysisk planering med infrastruktur-, kollektivtrafik- och tillväxtfrågor.[40]

Lättnader i strandskyddet

Underlaget i kapitlet ger oss en övergripande bild av var lättnader i strandskyddet kan tänkas komma i fråga och var strandskyddet kan behöva bibehållas eller stärkas.

I norra Sverige är det överlag låg exploateringsgrad, låg befolkningstäthet och lågt exploateringstryck. Stora delar av norra Sverige kan enligt utredningens mening vara landsbygder, där det enligt direktivet ska bli enklare att bygga. Det finns några områden främst vid kusten, där bebyggelsen och befolkningen är koncentrerad. Det gäller städerna och några större tätorter. Det finns därför några områden i norra Sverige som har hög exploateringsrad, tät befolkning och ett högt exploateringstryck.

I södra delen av landet är det överlag högre exploateringsgrad, befolkningstäthet och högre exploateringstryck. Bebyggelsen täcker större delar av landområdet än i norra Sverige. Bebyggelsetrycket är överlag också högt. Delar av södra Sverige kan vara sådana starkt exploaterade områden, där strandskyddet enligt våra direktiv ska bibehållas eller stärkas. I södra Sverige finns också mindre exploaterade och mindre befolkade områden som kan vara landsbygder.

En slutsats som utredningen kan dra är att lättnader i strandskyddet kommer att kunna genomföras i stora delar av norra Sverige. I södra Sverige kommer lättnader att kunna genomföras mer selektivt utifrån de lokala förutsättningarna och påverkan på strandskyddets syften och inte i lika stor utsträckning som i norra Sverige. I avsnitt 4.1 har vi beskrivit förutsättningarna för att bygga bostäder och för näringsverksamheter i landsbygd. I områden i landsbygder kan exploateringstrycket vara lågt och produktionskostnaden av en byggnad kan vara högre än marknadsvärdet. Det innebär ett risktagande både för de som vill bygga och för banker i deras långivning.

[40] SOU 2015:59 s. 119 ff.

Utredningen har dragit slutsatsen att lättnader i strandskyddet i landsbygder inte bör medföra risk för överetablering eller att strandskyddets syften äventyras.

Bibehållet och eventuellt stärkt skydd

Städer och större tätorter finns vid kusterna, de stora sjöarna och älvdalarna. Strandområden vid städer och större tätorter har generellt sett hög exploateringsgrad, hög befolkningstäthet och högt bebyggelsetryck. Städer och större tätorter kan vara sådana starkt exploaterade områden där strandskyddet enligt utredningens direktiv ska bibehållas och – om behov finns – stärkas. Mest framträdande är städer och tätorter i de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Urbanisering och befolkningsutveckling innebär att städer förstoras och förtätas, medan landsbygder har avfolkats. Ett stärkt strandskydd kan enligt vår uppfattning behövas i områden där den allemansrättsliga tillgången till strandområden är eller börjar bli begränsad och utrymmet för djur och växter minskar. I sådana områden ska många människor dela på ett begränsat utrymme och möjligheterna för djur och växter att ta plats är begränsade.

Den pågående urbaniseringen leder tillsammans med bostadsbristen till högt exploateringstryck och förtätning av bebyggelse i städer och tätorter. Enligt 2019 års utvärdering av friluftsmålen tyder mycket på att den tätortsnära naturen minskar till följd av ökande tätortsbefolkning och bebyggelse. Mot bakgrund av det nu sagda kan – enligt utredningens mening – ett bibehållet eller stärkt strandskydd behövas främst i och omkring städer och andra större tätorter. I fritidshusområden och fritidshusområden i omvandling kan befolkningstätheten vara låg, men exploateringsgraden vara hög och exploateringstrycket högt. Ett stärkt skydd skulle kunna behövas även inom sådana fritidshusområden.

Variationer inom kommunerna

Olika kommuner har olika förhållanden och förutsättningar för lättnader i strandskyddet. Det finns också olika förutsättningar i olika delar av kommuner, beroende på vilken exploateringsgrad, befolk-

ningstäthet och exploateringstryck som råder. Exempelvis kommer lättnader i strandskyddet att kunna genomföras i mycket större utsträckning i Jokkmokks kommun som har den lägsta exploateringsgraden av stränderna (1,4 procent) än i Danderyds kommun, som har den högsta (68,9 procent).

6 Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Vi har i uppdrag att föreslå författningsändringar som medför att strandskyddet görs om i grunden genom ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. Vi ska vid behov föreslå åtgärder för att uppnå syftena med reformen och säkerställa ett differentierat, effektivt, ändamålsenligt och legitimt strandskydd. Till frågan om hur detta kan tillgodoses hör bland annat de bestämmelser som gäller strandskyddet vid små sjöar och vattendrag.

Frågan om strandskyddets omfattning vid små insjöar och vattendrag har utretts ett antal gånger. Naturvårdsverket redovisade till exempel 2002 ett uppdrag från regeringen att bland annat utreda förutsättningarna för och bedöma konsekvenserna av vissa lättnader i strandskyddet utanför tätortsnära områden med högt bebyggelsetryck. I den redovisningen lämnade verket förslag om vissa lättnader.[1] De innebar bland annat att strandskyddet för de minsta sjöarna och vattendragen skulle tas bort helt och att det skulle minskas till 50 meter vid vattendrag mellan 1 och 6 meters bredd. Förslaget ledde inte till några lagstiftningsåtgärder.

År 2012 fick Naturvårdsverket och Boverket ett liknande uppdrag att bland annat analysera och redogöra för konsekvenserna av att införa lättnader i strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag utanför högexploaterade områden. Redovisningen innehöll olika möjligheter att minska strandskyddet.[2] Myndigheternas huvudförslag kom

[1] Naturvårdsverket, *Kartläggning med mera av strandskyddsbestämmelserna. Redovisning av ett regeringsuppdrag,* Rapport 5185, april 2002.
[2] Naturvårdsverket och Boverket, *Strandskydd. En redovisning av ett regeringsuppdrag,* 2013.

sedan i huvudsak att ligga till grund för den senaste lagändringen gällande små sjöar och vattendrag.[3]

År 2014 infördes sålunda nya bestämmelser i 7 kap. 18 § första stycket 2 och andra stycket miljöbalken (MB), som ger länsstyrelsen möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, om området har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. En liten sjö får ha en vattenyta som uppgår till omkring 1 hektar eller mindre och ett litet vattendrag får ha en bredd på omkring 2 meter eller smalare. Ett av syftena med ändringen var att skapa ökad förståelse och acceptans för strandskyddsregleringen.

6.1 Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Förslag: Strandskydd ska inte gälla vid insjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar eller mindre eller vattendrag som är 2 meter eller smalare. Förslaget införs i 7 kap. 13 § första stycket miljöbalken.

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är 1 hektar och mindre samt vattendrag som är 2 meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Förslaget införs i 7 kap. 18 f § andra stycket miljöbalken.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas. Förslaget införs i 7 kap. 13 § andra stycket miljöbalken.

6.1.1 Gällande bestämmelser

Strandskydd gäller vid havet och vid insjöar och vattendrag. Det anges i 7 kap. 13 § första stycket MB.

Enligt 7 kap. 18 § första stycket 2 får länsstyrelsen i det enskilda fallet besluta att upphäva strandskyddet i ett område, om det gäller vid en liten sjö eller ett litet vattendrag och områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten. Enligt andra stycket i samma paragraf får ett upphävande göras endast om sjöns vattenyta

[3] Prop. 2013/14:214 s. 15.

har en storlek som uppgår till omkring 1 hektar eller mindre eller om vattendragets bredd är omkring 2 meter eller smalare.

6.1.2 Vilka är problemen?

Reformen 2014 var enligt uttalanden i förarbetena ett steg på vägen i att successivt uppnå en mer hållbar utformning av strandskyddet genom att göra det enklare att bygga i strandnära lägen i glesbefolkade områden med lågt bebyggelsetryck. Den dåvarande regeringen aviserade att den avsåg att återkomma med vidare förslag till åtgärder för att på sikt upphäva det generella strandskyddet för små sjöar och vattendrag.[4] Regeringen redogjorde i propositionen för att avsaknaden av en nedre storleksgräns för de sjöar och vattendrag som ska omfattas av strandskyddet skapar problem vid tillämpningen och liten acceptans för reglerna.[5] Den stora mängden små sjöar och vattendrag medför att en strikt tillämpning av strandskyddsreglerna skapar praktiska problem i tillämpningen och hanteringen av ärenden.[6]

Under utredningen har det framkommit att det har varit svårt för länsstyrelsen att arbeta på eget initiativ med denna typ av upphävanden. Det har blivit en i hög grad händelsestyrd process. Frågan om att upphäva strandskyddet för ett visst vatten har prövats efter att ett behov har påpekats av en enskild eller att en ansökan om upphävande lämnats in till länsstyrelsen. Vi har i kontakt med länsstyrelser erfarit att detta är en brist som gör det svårt att få kostnadstäckning för den utredning som behövs i samband med ärenden om att upphäva strandskyddet. Detta har också påverkat möjligheten och intresset för att prioritera denna typ av ärenden, som bedöms vara relativt resurskrävande.

I sammanhanget ska nämnas att strandskyddet sedan 1975 har upphävts för de flesta små sjöar och vattendrag i 11 län med stöd av bestämmelsen i 7 kap. 18 § första stycket 1 och tidigare motsvarigheter (se avsnitt 3.1). Strandskyddet är upphävt i olika utsträckning i olika län.

Utredningen kan efter kontakter med länsstyrelser, kommuner och andra intressenter konstatera att legitimitetsproblem uppstår

[4] Prop. 2013/14:214 s. 21.
[5] A.a. s. 17 med hänvisning till Naturvårdsverkets rapport 5185, s. 44.
[6] Naturvårdsverket och Boverket, *Strandskydd – En utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna*, 2013, s. 108.

exempelvis när strandskydd gäller fullt ut på ena sidan länsgränsen medan det på andra sidan är upphävt för små sjöar och vattendrag.

6.1.3 Utredningens överväganden

Det är ett viktigt mål att åstadkomma ett mer ändamålsenligt strandskydd som tar hänsyn till behovet av utveckling i hela Sverige, särskilt på landsbygden. Samtidigt får inte ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden äventyras. Trycket på ytterligare byggnation är stort i områden som redan har exploaterats i hög grad. Bebyggelsetrycket är däremot lågt och tillgången till orörda stränder ofta god i kommuner som har problem med avfolkning. Det generella strandskyddets syfte att bevara stränderna avser inte bara livsmiljöer för känsliga och hotade arter, utan är också förebyggande och framåtsyftande. Det har bland annat betydelse för att bevara spridningskorridorer och tillflyktsorter för olika arter och ökar möjligheten att upprätthålla strandmiljöernas viktiga ekologiska funktion.

Att upprätthålla förståelsen och acceptansen för lagstiftningen är beroende dels av att den är ändamålsenlig för att uppfylla sina syften, dels av att den inte går längre än vad som behövs för att uppfylla sina syften. För att upprätthålla en fungerande strandskyddslagstiftning krävs således att den ytterst bygger på att den är väl avvägd och motiverad. Utredningen anser att lagstiftningens legitimitet kan stärkas genom att göra det enklare att bygga i strandnära lägen i glesbefolkade områden med lågt bebyggelsetryck. Att göra förändringar av skyddet vid små sjöar och vattendrag är ett steg på vägen i denna riktning.

Undantag från strandskyddet vid de minsta sjöarna och vattendragen bör också leda till mindre tillämpningsproblem och därigenom ett sammantaget bättre skydd. Till detta kommer att många av de mest känsliga områdena kring små vattendrag redan i dag kan omfattas av så kallade biotopskydd och således redan kan vara skyddade enligt andra bestämmelser i 7 kap. MB.

Det finns således ett påtagligt behov av att ändra det system som gäller i dag med avseende på just områden i och kring de minsta sjöarna och vattendragen och särskilt i de delar av landet där exploa-

teringsgraden är låg. Vi har diskuterat ett par möjliga lösningar för att tillgodose det behovet.

Det första alternativet är att upphäva strandskyddet intill en viss sträcka från strandlinjen. I en rapport från 2013 har Naturvårdsverket och Boverket hänvisat till studier som visar att de viktigaste biologiska värdena i normalfallet finns inom 30 meter från strandlinjen.[7] Myndigheternas bedömning i det fallet skulle kunna motivera att strandskyddet upphävs vid små sjöar och vattendrag intill 30 meter från strandlinjen. Noterbart är att upphävt strandskydd i Västmanlands län för strandområden vid vattendrag som redovisas på den så kallade Gröna kartan avser 25 meter strandskydd på ömse sidor från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd.

Alternativet bedöms dock kunna leda till ett mer omfattande skydd än vad som ur ett nationellt perspektiv behövs för att ta tillvara strandskyddets syften. Alternativet skulle sannolikt inte mötas av större acceptans för reglerna jämfört med i dag.

Ett annat alternativ som diskuterats är att om en åtgärd utförs eller en anläggning uppförs vid en liten sjö eller ett litet vattendrag skulle det kunna utgöra ett särskilt skäl för dispens. Genom ett extra särskilt skäl blir det lättare att få dispens från strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Dispens på denna grund kommer således i princip att kunna medges, om åtgärden lokaliseras till en liten sjö eller ett litet vattendrag, förutsatt att dispensen bedöms vara förenlig med strandskyddets syften och fri passage blir möjlig. Inte heller detta alternativ lär dock leda till större acceptans för reglerna.

De problem vi har beskrivit kan således lösas på några olika sätt. Vårt huvudalternativ för att minska olikheter i tillämpningen är emellertid att strandskyddet tas bort vid små sjöar och vattendrag. Vi anser att det finns anledning att ta fasta på den problematik som finns gällande legitimiteten kopplad till strandskydd vid små sjöar och vattendrag. Särskilt i lågt exploaterade landsbygds- och glesbygdsområden kan det vara svårt att se att åtgärder inom strandskyddsområdet har någon negativ effekt på strandskyddets syften. Redan i befintliga regler finns också möjligheter att i enskilda fall upphäva

[7] Naturvårdsverket och Boverket, *Strandskydd – En utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna*. Redovisning av ett regeringsuppdrag, september 2013.

strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Vårt huvudalternativ är därför att ta bort strandskyddet generellt för små sjöar och vattendrag.

Ytan på sjöar och vattendragens bredd

Med utgångspunkt i regeringens ställningstaganden gällande småvattnens storlek i nuvarande bestämmelser, föreslår vi att sjöar som är 1 hektar eller mindre och vattendrag som är 2 meter eller smalare inte ska omfattas av det generella strandskyddet.[8] Frågan om att införa en högre generell gräns för små vattendrag i intervallet 2–6 meters bredd har diskuterats. 6 meters bredd skulle innebära en anpassning till den information som finns tillgänglig i databaser och på kartor (normalt i skala 1:50 000) som skiljer på vattendrag som är minst 6 meter breda och redovisas med dubbla blå linjer respektive vattendrag som är mindre än 6 meter breda och redovisas med en enkel blå linje på kartan.

Att välja en så pass hög gräns som 6 meters bredd är inte lämpligt med hänsyn till strandskyddets syften. Det gäller även om urvalet och avgränsningen av vattendrag smalare än 6 meter ur befintlig hydrologiinformation från Lantmäteriets kartskikt och kartor skulle vara lätt att identifiera, förutsebart och förhållandevis rättssäkert.

Vi har också övervägt att införa en högre gräns än 2 meters bredd, men lägre än 6 meter för små vattendrag. Vi har prövat om gränsen sätts till 3 meter eller smalare för storleken på små vattendrag. En högre gräns på 3 meter borde göra det lättare att ange eller bestämma vilka vattendrag som omfattas av strandskydd, samtidigt som mindre areal för mark- och vattenområden skulle omfattas av det generella skyddet. Erfarenheterna sedan 2014 är goda av tillämpningen av gränsen 2 meter eller smalare och mot den bakgrunden föreslår vi gränsen 2 meter som huvudalternativ. Slutsatsen är att strandskydd ska gälla vid havet och vid insjöar som är större än 1 hektar och vattendrag som är bredare än 2 meter.

Förslaget till definition bör kunna beakta många olika faktorer och hantera att vattenmiljöer är föränderliga. Till exempel växer små grunda sjöar ofta igen och processen kan vara snabb. Ett annat exempel är att sjöar kan nybildas naturligt vid större vandrande

[8] Prop. 2013/14:214 s. 18.

vattendrag. På samma sätt kan vattendrag flytta sig geografiskt och även ändra sitt lopp.

Ytterligare en definition som har diskuterats är att ett vattendrag som till övervägande del, det vill säga till 85 procent eller mer av vattendragets längd, är 2 meter eller smalare, ska anses vara ett litet vattendrag. En sådan procentsats kan vara svår att tillämpa och kan kräva omfattande inventering och behov av kontroller på plats. Bredden hos ett vattendrag styrs av många olika faktorer, bland annat av vattenföring, lutning, omgivande jordarter, markanvändning och mänsklig påverkan. Bredden varierar även kraftigt över säsong och mellan år. Om vattendrag som regelmässigt är torrlagda – till exempel varje år – ska omfattas av strandskydd får bestämmas i det enskilda fallet.

Det är också möjligt att bedöma ett vattendrags storlek utifrån dess uppströmsareal. Varje vattendrag avvattnar ett avgränsat område, dess avrinningsområde. Uppströms i ett större vattendrag blir dess avrinningsområde allt mindre. Genom att bedöma och beakta en gräns på uppströms avrinningsområde när vattendraget klassas som litet eller smalt, finns det en enhetlig, stabil och beräkningsbar utgångspunkt.

Det är förhållandevis enkelt att beräkna uppströms avrinningsområde för samtliga vattendrag i Sverige och det kan ge en enhetlig beräkning utan något större inslag av manuell tolkning. Beräkningen sker genom en analys (*flow accumulation*) av befintliga nationella höjddata. Med en inledande analys kan en uppströms areal uppskattas som grovt motsvarar ett 2 respektive 3 meter brett vattendrag. Det är även möjligt att koppla strandskyddet till vattenföringen.

Ytan på sjöar kommer att kunna beräknas från strandlinjen vid medelvattenstånd. Vi anser att vattendrag ska vara 2 meter eller smalare för att det ska anses vara ett litet vattendrag. Inom ramen för vattenförvaltningsarbetet statusklassificeras vattendrag bland annat utifrån fårans form.[9] Påverkan på vattendragsfårans form kan alltså sägas påverka vattendragets övergripande karaktär. Det finns dock behov av att närmare precisera hur storleken på små sjöar och vattendrag ska beräknas eller mätas. Det kan inte heller uteslutas att det genom teknikutveckling framkommer nya metoder och sätt att beräkna och mäta storleken på.

[9] Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:259) om klassificering och vattenkvalitetsnormer avseende ytvatten, Bilaga 3 avsnitt 4.2, s. 35.

6.1.4 Utredningens förslag

Vi anser att generellt ta bort strandskyddet vid de minsta sjöarna och vattendragen bör leda till en ökad acceptans och mindre tillämpningsproblem och därigenom sammantaget till ett bättre och mer ändamålsenligt skydd. För att ta tillvara strandskyddets syften behöver det dock finnas möjlighet att införa skydd vid små sjöar och vattendrag som har särskild betydelse för dessa syften.

Förslagen i detta avsnitt har som målsättning att anpassa omfattningen av strandskyddet för att säkerställa ett effektivt och ändamålsenligt strandskydd som också ger legitimitet.

Vi har noterat att för sjöar och för vattendrag har länen Norrbotten, Västerbotten och Jämtland minst exploaterad strandzon inom 100 meter från strandlinjen (se avsnitt 5.3). Exploateringsgraden vid sjöstränder och vattendrag bredare än 6 meter är lägst i landet i Norrbotten med 4 procent för både sjöar och breda vattendrag. Även när det gäller exploateringsgraden vid vattendrag smalare än 6 meter är exploateringsgraden lägst i Norrbotten med 1 procent exploaterad strandzon inom 100 meter från strandlinje.

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Vi föreslår att strandskyddet ska gälla vid havet och vid insjöar som är större än 1 hektar och vattendrag som är bredare än 2 meter. När strandskyddet generellt tas bort för små sjöar och vattendrag bör länsstyrelsen få möjlighet att i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla för land- och vattenområden vid en liten sjö eller ett litet vattendrag, om området är av särskild betydelse för strandskyddets syften.

Det generella strandskyddets syfte att bevara stränder och vattenmiljöer avser inte bara strandskyddsområdets nuvarande värden, utan är också förebyggande och framåtsyftande. Det ger även förutsättningar för bevarande och utveckling av höga naturvärden och viktiga ekologiska funktioner. Det tryggar allmänhetens tillgång till strandskyddsområden för friluftsliv och rekreation. Samtidigt är förståelsen och acceptansen för en lagstiftning beroende dels av att den är ändamålsenlig för att uppfylla sina syften, dels att den inte går längre än vad som behövs för att uppfylla dessa syften. Att upprätthålla en fungerande strandskyddslagstiftning bygger således ytterst

på att den dels är väl avvägd och motiverad, dels att den efterlevs och genom kontroll och tillsyn kan upprätthållas.

Att upphäva det generella strandskyddet för små sjöar och vattendrag kan innebära negativa konsekvenser för växt- och djurliv samt friluftsliv (jfr avsnitt 10.7). Utredningens förslag om upphävt strandskydd får fullt genomslag i tio län där det generella strandskyddet enligt miljöbalken gäller. I de elva län som redan har upphävt strandskyddet för främst små sjöar och vattendrag medför förslaget ingen väsentlig förändring. Av rikets landyta ligger 61 procent i län med länsvisa undantag. Förslaget om små vattendrag berör således mindre än 40 procent av landytan.

Att strandskyddet tas bort för små sjöar och vattendrag innebär inte att berörda markområden bebyggs. Om det är aktuellt att bygga inom dessa tidigare skyddade områden, ska alltid markens lämplighet från allmän synpunkt prövas enligt PBL. De områden som hyser de högsta naturvärdena omfattas i regel redan av biotopskydd.[10] Utredningen föreslår dessutom att länsstyrelsen ska kunna införa strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Som en följd av att det generella strandskyddet tas bort vid små sjöar och vattendrag kommer det inte längre att vara aktuellt för länsstyrelsen att i enlighet med 7 kap. 18 § 2 punkten MB upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag som har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Denna del av bestämmelsen kan därför upphävas.

Möjlighet att återinföra strandskyddet

Att generellt ta bort strandskyddet kan innebära risker för förluster av områden som är värdefulla för strandskyddets syften. Samtidigt kan andra, mer effektiva och områdesbaserade bevarandeåtgärder övervägas och prövas för att motverka eventuella negativa konsekvenser. Därför bör ett generellt upphävande kompletteras med en möjlighet att för områden som är av särskild betydelse för strandskyddets syften återinföra skyddet, om förutsättningarna finns för det i det enskilda fallet. Det vill säga länsstyrelsen ska i det enskilda fallet få besluta att strandskyddet ska gälla vid insjöar som är 1 hektar

[10] Prop. 2013/14:214 s. 13

eller mindre och vattendrag som är 2 meter eller smalare och om området har särskild betydelse för strandskyddets syften.

Länsstyrelsen har som regel god kunskap och överblick över små sjöar och vattendrag och kan bedöma behovet av skydd och lämplig skyddsform. Samtidigt kan länsstyrelsen behöva mer resurser och behöva omprioritera för inventering av mindre sjöar och vattendrag för att kunna bedöma deras betydelse för strandskyddets syften. Detta bör kompletteras med en möjlighet för länsstyrelsen att återinrätta strandskyddet, om förutsättningarna finns i det aktuella fallet eller i området. På så vis skulle ett generellt upphävande kompletteras med en möjlighet att motverka förluster av små sjöar och vattendrag som är särskilt betydelsefulla för strandskyddets syften.

I de flesta fall när det kan bli aktuellt att återinföra strandskydd för små vatten berörs även en mindre andel vattenområde än mark eller strand. I dessa enskilda fall behöver även frågan om vilken skyddsform som är lämplig analyseras. Skyddsform bör väljas bland annat mot bakgrund av vilka akvatiska värden området hyser och vilken form av skydd som är mest ändamålsenlig. Om det krävs aktiv vård eller skötsel i berört område, bör någon annan skyddsform än strandskydd övervägas. Vid val av skyddsform bör man utgå från värden både på land och i vattnen.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att om en sjö är så liten att den inte kan anses vara större än 1 hektar eller om ett vattendrag är så smalt att det inte råder någon tvekan om att det inte kan anses vara bredare än 2 meter ska dessa inte omfattas av det generella strandskyddet. För att underlätta digitaliseringen av strandskyddets belägenhet och tillämpningen av föreslagna ändringar av strandskyddsreglerna, behöver de närmare förutsättningarna för avgränsningarna samordnas (se avsnitt 6.3). Vad som slutligt ska anses vara en liten sjö eller ett smalt vattendrag avgörs dock ytterst av praxis.

I avsnitt 6.1.3 har vi redogjort för utmaningarna i att bestämma storleken på en insjö och bredden på ett vattendrag. För att underlätta tillämpningen och för att främja en enhetlig tillämpning föreslår vi att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas. Regeringen bör införa en bestämmelse om att Naturvårdsverket ska får meddela föreskrifterna i fråga i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera.

Utredningen lämnar i avsnitt 6.3 förslag om att länsstyrelserna ska få i uppdrag att genom digitala kartor synliggöra var strandskyddet gäller.

Vi kan också konstatera att utredningens förslag kommer att ställa krav på rättstillämpningen. Domstolarna kan ha olika syn på om ett vattendrag eller en sjö omfattas av strandskydd eller inte. Så småningom kommer dock domstolspraxis att utvecklas, även om det kan komma att ta viss tid.

Innan länsstyrelsen fattar beslut bör den förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att inom viss tid yttra sig över förslaget. Regeringen bör införa bestämmelser om det i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera.

6.2 Strandskydd vid anlagda vatten

Förslag: Strandskydd ska inte gälla vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975. Förslaget införs i 7 kap. 13 § första stycket miljöbalken.

6.2.1 Gällande bestämmelser

Enligt 7 kap. 13 § MB gäller strandskydd vid havet och vid insjöar och vattendrag. Vad som utgör en sådan insjö eller vattendrag som lagen åsyftar har aldrig närmare definierats i strandskyddsreglerna eller i dess förarbeten

Det har till utredningen framförts önskemål om att strandskyddet generellt ska upphävas för alla anlagda vatten. Vi har även beretts tillfälle att yttra oss över betänkandet från Övergödningsutredningen om minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete.[11] Den utredningen föreslår att förbuden i 7 kap. 15 § MB inte ska gälla för våtmarker och dammar som har anlagts eller restaurerats med huvudsakligt syfte att minska näringsbelastningen på den lokala vattenmiljön.

Bland annat ovanstående förslag har gett utredningen anledning att överväga eventuella ändringar i strandskyddsreglerna avseende

[11] Övergödningsutredningens betänkande *Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning*, SOU 2020:10.

anlagda vatten. Vi har yttrat oss över en remiss av förslaget, där vi i princip instämt i förslaget från Övergödningsutredningen att förbuden i 7 kap. 15 § MB inte ska gälla för våtmarker och dammar som har anlagts med huvudsakligt syfte att minska näringsbelastningen på den lokala vattenmiljön. Däremot anser vi inte att restaurerade våtmarker och dammar ska omfattas fullt ut av undantaget. Vårt förslag innebär ett tillägg i 7 kap. 13 § MB om att strandskydd inte ska gälla vid vatten som anlagts efter 1975.

6.2.2 Bakgrund och problem

Enligt 7 kap. 13 § MB gäller strandskydd vid havet och vid insjöar och vattendrag. Vad som utgör en sådan insjö eller vattendrag som lagen åsyftar har aldrig närmare definierats i strandskyddsreglerna eller i dess förarbeten. Frågan har dock behandlats i några rättsfall från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD).

En våtmark ansågs i ett mål inte utgöra ett vattendrag, då det saknade in- och utlopp samt att det inte fanns något rinnande vatten. Våtmarken kunde vid en samlad bedömning av domstolen heller inte anses vara en insjö. Våtmarken var anlagd och inte en avskuren del av en sjö och hade en vattenspegel på cirka 1 000 kvm. Våtmarken bedömdes varken vara ett vattendrag eller en insjö och därmed gällde inte strandskyddet vid denna vattenförekomst.[12] Det kan noteras att domstolen inte nöjde sig med att konstatera att våtmarken var anlagd och att den därför skulle saknat strandskydd, utan den slutsatsen drogs först efter en samlad bedömning.

Det kan också vara svårt att dra gränsen mellan vad som är ett artificiellt och ett naturligt vatten. Gränsdragningar kompliceras av att såväl vattendrag som sjöar ofta är påverkade av mänsklig aktivitet. MÖD har heller inte ansett det möjligt att generellt uttala sig om ifall artificiella vattendrag ska omfattas av strandskyddet – en bedömning får i stället göras från fall till fall.[13] Däremot har domstolen ansett att en tillbakablick på strandskyddets historiska framväxt kan ge vägledning åt hur grävda markavvattningsdiken ska bedömas.

När strandskyddet infördes och fram till att syftet utvidgades 1994 framstår det enligt domstolen som uteslutet att ett dike grävt

[12] MÖD dom den 14 oktober 2013, mål nr F 5418-13.
[13] MÖD dom den 31 mars 2020, mål nr P 7143 -19.

för att avvattna åkermark skulle ansetts ha någon betydelse för allmänhetens bad- och friluftsliv, vilket skulle ha motiverat att det skulle ha omfattats av strandskydd. Sedan syftet utvidgades till även biologiska värden, kan grävda, vattenförande diken visserligen ha ett intresse ur strandskyddssynpunkt. Domstolens slutsats var dock att lagstiftaren inte avsett att utöka strandskyddets tillämpningsområde genom att införa ett andra syfte, varför markavvattningsdiket inte kunde anses omfattas av strandskydd.[14]

I ett senare rättsfall konstaterade MÖD att en konstgjord badsjö inte uppbar strandskydd. Av handlingarna i målet framgick att sjön ifråga hade anlagts 1933 som en konstgjord badsjö och att den aldrig hade ingått i något naturligt system för tillförsel av vatten. Sjön hade alltid fått sitt vatten från ledningar och under vinterhalvåret tömdes ibland sjön delvis på vatten för att renoveringsarbeten och andra skötselåtgärder skulle kunna genomföras. Domstolen gjorde – mot bakgrund av vad som angetts i handlingarna – i detta fall bedömningen att sjön ifråga inte var en insjö eller ett vattendrag, varför strandskydd inte gällde.[15]

Övergödningsutredningen

Övergödningsutredningen (M 2018:02) har i sitt betänkande föreslagit att ett generellt undantag från strandskyddet införs i 7 kap. 16 a § MB för våtmarker och dammar som har anlagts eller restaurerats med huvudsakligt syfte att minska näringsbelastningen på den lokala vattenmiljön.[16] Bestämmelsen omfattar även de våtmarker och dammar som har anlagts före ikraftträdandet av bestämmelsen.[17]

Övergödningsutredningen föreslår även ett etappmål i miljömålsarbetet som syftar till att till år 2030 öka arealen våtmarker med huvudsakligt syfte att öka näringsretentionen i landskapet. Med arealvåtmark avses såväl nyanlagda som restaurerade gamla våtmarker.[18] De styrmedel som knyter an till detta etappmål är landsbygdsprogrammet – LONA och LOVA-stöden – vilka innebär att staten under vissa förutsättningar betalar ut ersättning till markägare och

[14] MÖD dom den 11 juni 2015, mål nr M 10756 -14.
[15] MÖD dom den 31 mars 2020, mål nr P 7143 -19.
[16] Utredningen om minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete, *Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning*, SOU 2020:10 s. 17 och s. 185
[17] A.a. s. 188.
[18] A.a. s. 184.

projekt som har för avsikt att anlägga våtmarker i syfte att förbättra vattenkvaliteten.

Övergödningsutredningen beskriver i sitt betänkande att flera organisationer, myndigheter och markägare som utredningen varit i kontakt med vittnade om att strandskyddet kan ha en hämmande effekt på anläggandet av nya våtmarker och dammar, då strandskydd uppstår runt våtmarker och dammar.[19] Samtidigt pekar Övergödningsutredningen på att det finns motstående intressen, att även anlagda våtmarker kan ha betydande värde för det lokala friluftslivet och kan innebära att ny biologisk mångfald uppkommer.[20] Även Svensk Våtmarksfond har påpekat att det är vanligt att markägare avstår från att anlägga en våtmark för att den kommer att omfattas av strandskydd.

För att underlätta genomförandet av regeringens politik och ekonomiska satsningar vad gäller åtgärder för att minska övergödningen har Övergödningsutredningen föreslagit att strandskydd inte ska gälla för våtmarker och dammar som anlagts eller restaurerats. Det huvudsakliga syftet med åtgärderna är att minska näringsbelastningen på den lokala vattenmiljön. Det är viktigt att regelverket är tydligt och enkelt vad gäller strandskyddet vid anlagda dammar och våtmarker. För att upprätthålla intresset för att genomföra dessa miljöåtgärder är det viktigt att alla inblandade vet vad som gäller och vad som avses med restaurering. Restaurering tillsammans med enklare underhåll behöver utföras regelbundet på anlagda sjöar, dammar, våtmarker och tillhörande diken och kanaler. Många uppdämda sjöar och omgrävda eller flyttade vattendrag omfattas i dag av strandskydd.

6.2.3 Utredningens överväganden och förslag

När strandskyddet infördes 1975 och fram till att syftet utvidgades 1994 framstår det enligt MÖD som uteslutet att ett dike som grävts för att avvattna åkermark skulle ansetts ha någon betydelse för allmänhetens bad- och friluftsliv. Inget grävt dike torde ha sådan betydelse för allmänhetens tillgång till strandområdet att det ska omfattats av strandskydd. Efter det att syftet utvidgades till att gälla

[19] A.a. s. 185.
[20] A.a. s. 187.

biologiska värden kan grävda, vattenförande diken ha ett intresse från strandskyddssynpunkt. Vi delar MÖD:s slutsats att lagstiftaren inte avsett att utöka strandskyddets tillämpningsområde genom att införa ett andra syfte, varför markavvattningsdiken inte bör kunna omfattas av strandskydd. Alla anlagda vattenområden, sjöar, dammar och våtmarker, anlagda efter år 1975 ska enligt utredningen därför inte omfattas av strandskydd.

I ett historiskt perspektiv har konstgjorda sjöar, dammar och grävda diken och kanaler anlagts i landskapet för att tillgodose mänskliga behov av skilda slag. Naturmiljön eller landskapet med sina sjöar och vattendrag har påverkats av utvecklingen av jordbruket och skogsbruket liksom utbyggnaden av industriell verksamhet inklusive vattenkraft. Anlagda sjöar och vattendrag kräver vård och underhåll och någon har alltid ansvar för underhållet av dammar, kanaler och diken. Anlagda vatten och vattendrag inklusive anläggningar och anordningar i dessa vatten och vattendrag försvinner och tillkommer i en annan takt och på annat sätt än i mer opåverkade eller naturliga sjöar och vattendrag.

Anlagda sjöar och vattendrag restaureras inte bara för att minska övergödningen. Restaureringsåtgärder genomförs i många vattendrag för att ta tillvara natur- och kulturvärden. Kulturvärden i vatten eller i anslutning till vatten utgör bland annat minnen från till exempel flottning och annan industriell verksamhet. Restaurering av sjöar och vattendrag för att förbättra för vattenlevande arter genomförs utifrån biologiska bedömningsgrunder i mer eller mindre påverkade vatten. Vid restaurering prioriteras åtgärder som ger störst natur- och kulturmiljönytta. Många sjöar och vattendrag är kraftigt påverkade och modifierade med avseende på vattenkraft – genom kraftig reglering av vattennivåer, omledning av vatten och torrläggning. Många anlagda vatten och vattendrag och särskilt de som byggts för energiproduktionsändamål kräver regelbunden tillsyn och löpande insatser i samband med vård och underhåll. Anläggningarna och verksamheterna kräver ofta tillstånd som omprövas regelbundet.

Flertalet större vattenkraftverk är uppförda före 1975. Samtidigt har vattenkraften utnyttjats i 500 år i många älvdalar. Åtgärder i reglerade vattendrag kräver värdering av energi, kultur och natur. Utvecklingen numer av större vattenkraftverk handlar inte bara om miljönytta kontra energiproduktion. Exempel på åtgärder som diskuteras rör miljöanpassade flöden, hantering av forsområden och lekområden för

fisk samt åtgärder i torrfåror, allt för att få till stånd en naturligare årsdynamik i vattensystemet.

Vårt förslag innebär att inga småvatten, naturliga eller anlagda, kommer att ha strandskydd. För sjöar större än 1 hektar eller vattendrag bredare än 2 meter kan det finnas anledning att utreda om de är naturliga eller anlagda, eftersom vissa anlagda vatten inte ansetts uppbära strandskydd överhuvudtaget. MÖD har behandlat denna fråga i några rättsfall som refererats i det föregående. Vi ser ingen anledning att föreslå någon ändring av denna tillämpning. Den praxis som växt fram bör fortsatt gälla för sjöar, dammar eller våtmarker som anlagts före 1975. Detta gör att prövnings- och tillsynsmyndigheter efter en bedömning kan konstatera att strandskydd inte gäller för exempelvis en anlagd badsjö. För anlagda småvatten är vårt förslag däremot mycket tydligt. Dessa småvatten anlagda efter 1975 ska inte heller uppbära strandskydd.

Utifrån den praxis som växt fram i frågan kan vi konstatera att något generellt uttalande inte kan göras avseende anlagda vatten och huruvida de omfattas av strandskydd eller inte, om de är anlagda före 1975. En bedömning får ske från fall till fall. Svårigheten att bedöma om ett vatten är anlagt eller naturligt ska heller inte underskattas. Mänsklig påverkan på vattendrag och sjöar är vanligt. Ett vattendrag innehåller ofta både naturliga eller anlagda sträckor eller kombinationer av de båda. Ett generellt undantag från strandskyddet för anlagda vatten kan därför leda till stora otydligheter i tillämpningen.

Eftersom många vatten är påverkade av mänskliga aktiviteter, kommer svåra gränsdragningsfrågor också att kunna uppstå. Det gäller exempelvis hur mycket ett vatten kan vara påverkat av människan innan det anses anlagt eller om ett påverkat vatten bör återställas till sitt naturliga tillstånd. Vi bedömer därför att det inte är lämpligt att generellt avgränsa strandskyddet utifrån vad som är anlagt eller är naturligt. Den tillämpning som har växt fram i praxis innebär att en bedömning får göras från fall till fall för dammar och vattendrag anlagda före 1975. Vi anser att det är ett lämpligt sätt att hantera strandskyddet för dessa småvatten.

Vårt förslag, som explicit tar sikte på vatten som har anlagts efter 1975, bedömer vi vara väl avvägt och motiverat. Det innebär att sjöar, dammar eller våtmarker anlagda efter 1975 inte ska omfattas av generellt strandskydd. Det ska inte behöva utredas i särskild ordning när dessa vatten är anlagda. Normal dokumentation av anläggnings-

kostnader och aktuella tillstånd eller andra beslut ska vara tillräckligt som dokumentation av om vattnet är anlagt och vilket år vattnet anlagts. Vattnen i form av grävda sjöar, dammar eller våtmarker kan ha anlagts av många olika skäl och ändamål. Under senare årtionden har vatten anlagts för att till exempel minska näringsbelastning, som viltvatten, för bevattning eller dagvattenhantering.

Enligt gällande rättspraxis är det klarlagt att till exempel en anlagd damm för hantering av dagvatten eller ett avvattningsdike för dagvatten inte ska anses uppbära strandskydd.[21]

Vi instämmer i Övergödningsutredningens analys, att om strandskydd gäller vid anlagda våtmarker kan det ha en hämmande effekt när det gäller att tillskapa våtmarker för att minska näringsbelastningen på den lokala vattenmiljön. Dessutom bedömer utredningen att förslaget avseende våtmarker och dammar kan användas på de vatten som anlagts efter 1975 och som därefter har restaurerats eller ska restaureras. Strandskyddsdelegationen bedömde att det i det enskilda fallet är möjligt att redan med befintliga regler dra slutsatsen att strandskyddet inte gäller för en anlagd våtmark eller sjö.[22]

Den av utredningen valda lösningen innebär ett tillägg i 7 kap. 13 § MB. Förslaget innebär att strandskydd inte ska gälla för anlagda vatten i form av sjöar, dammar och våtmarker, som anlagts efter 1975. Anlagda vatten, det vill säga sjöar, dammar och våtmarker, som anlagts efter år 1975 ska inte omfattas av strandskydd. Förslagen om små sjöar och vattendrag skiljer inte på naturliga eller anlagda vatten och strandskyddet ska inte gälla för sjöar som är 1 hektar eller mindre eller vid vattendrag som är 2 meter eller smalare.

6.3 Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller

Bedömning: Länsstyrelserna bör få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. Länsstyrelserna bör få i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket samordna arbetet med en digitalisering av dessa och andra uppgifter gällande strandskyddet. Digitaliseringen bör vara genomförd senast två år efter det att förändringana har trätt i kraft.

[21] MÖD mål nr P 7143 -19 respektive M 10756 -14.
[22] MÖD domar i målen F 5418-13 och P 7143-19.

6.3.1 Var gäller strandskyddet och hur tillämpas det?

Strandskyddsdelegationen konstaterade att de olika förutsättningarna i länen har stor inverkan på strandskyddsreglernas tillämpning.[23] Strandskyddsdelegationen beskrev också hur olika aktörer uppfattade olikheterna mellan länen.[24]

Vi har under utredningsarbetet kunnat konstatera att skillnaderna vad gäller strandskyddets omfattning i länen inte är allmänt känd. Om en sjö ligger i två län, är det som regel allmänt känt vad strandskyddet omfattar i fråga om strand och vatten, på ömse sidor om länsgränsen. Skillnaderna mellan länen vad gäller strandskydd vid små sjöar och vattendrag är däremot inte allmänt känt. Samtidigt känner många till eller har en uppfattning vad som gäller för strandskyddet i den eller de kommuner där man bor och verkar.

Det saknas i dag en digital förteckning med fullständig beskrivning av undantagsbeslutens innebörd, vilket gör det svårt att få en överblick av strandskyddets omfattning och var strandskyddet gäller. Vissa län har digitaliserat strandskyddet där de länsvisa undantagen har beaktats, exempelvis Skåne och Västra Götalands län, medan andra län alltjämt använder respektive karta i dess tryckta version.

Strandskyddet redovisas i dag i Fastighetsregistret (FR)/registerkartan genom Lantmäteriet. Registerkartan innehåller uppgifter om fastigheters utbredning och beteckning tillsammans med uppgifter om gällande detaljplaner, fastighetsplaner och servitut.

Vänersborgs kommun i Västra Götalands län omfattas av länsvist undantag. I figuren 6.1 redovisas sjöar och vattendrag i Vänersborgs kommun och i figuren 6.2 redovisas befintligt och gällande strandskydd i kommunen. Det länsvisa undantaget innebär i detta fall och i grova drag att strandskyddet omfattar sjöar och de större vattendragen. Undantaget från det generella strandskyddet innebär att många mindre vattendrag inte uppbär strandskydd. Alla mindre vattendrag i Vänersborgs kommun skulle omfattats av strandskydd om det generella strandskyddet skulle ha gällt fullt ut.

Strandskyddet är svåröverskådligt och det finns ingen möjlighet att samlat ta del av var strandskyddet gäller i landet. Informationen om strandskyddet behöver bli mer transparent och lättillgängligt. En

[23] Strandskyddsdelegationens betänkande *Strandskydd i praktiken*, SOU 2015:108 s. 111.
[24] A.a. s. 194-197.

starkt bidragande orsak till att strandskyddet för den enskilde kan verka otydligt är att det har blivit ett lapptäcke av olika regelverk och undantag. Olika regelmässiga förutsättningar kan dessutom gälla mellan länen och ibland även mellan kommuner i samma län. Det gör det svårt för den enskilde att veta var strandskyddet gäller och hur det tillämpas i praktiken. Det finns således ett stort behov av att göra förbättringar i redovisningen av strandskyddets omfattning för bättre transparens och tillgänglighet.

Att kunna identifiera vilka sjöar, vattendrag och kuster som omfattas respektive inte omfattas av strandskydd är viktigt för tillämpningen och särskilt för den som i arbetet har direktkontakt med allmänheten eller sökanden. Det är också viktigt för den enskilde som vill veta vad som gäller på en viss plats eller i ett strand- och vattenområde och som vill förbereda sig inför möten med företrädare för myndigheter som hanterar strandskyddsärenden.

I kommunernas översiktsplaner (ÖP) redovisas grunddragen i användningen av mark- och vattenområden i hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta. Gällande strandskydd i kommunen redovisas som regel i ÖP. Vissa kommuner kan peka ut LIS-områden för strandområden vid sjöar och vattendrag och dessa områden framgår också av ÖP. Länsstyrelsens synpunkter på utpekade LIS-områden framgår av länsstyrelsens granskningsyttrande över respektive ÖP.

Identifiering av var strandskydd gäller eller inte gäller är viktigt för tillämpningen och legitimiteten. Enskilda och myndigheter ska veta var strandskydd gäller. För tillsynen är det givetvis viktigt att enkelt kunna kontrollera vad som gäller på en plats. Det är också viktigt för förtroendet för reglerna och möjligheterna att följa dessa. Det behöver därför synliggöras var strandskydd gäller genom att utveckla ett lättillgängligt digitalt kartverktyg.

Figur 6.1 Vänersborg sjöar och vattendrag

I mörkare blå färg redovisas sjöar och större vattendrag bredare än 6 meter och i ljusare blått redovisas övriga vattendrag i Vänersborgs kommun

Källa: Lantmäteriet (2020).

Figur 6.2 Vänersborg strandskydd

I lila redovisas befintligt eller gällande strandskydd inom Vänersborgs kommun

Källa: Lantmäteriet (2020).

6.3.2 Alternativa möjligheter

Vi har övervägt olika alternativ för att hantera och definiera strandskydd vid små sjöar och vattendrag, bland annat utifrån den hydrografiska information som Lantmäteriet lagrar. Olika alternativ kräver olika stora arbetsinsatser och kostnaderna varierar beroende på vilken definition av små vattendrag som väljs. För alla vattendrag som redovisas som en blå linje i Lantmäteriets hydrografiinfor-

mation krävs normalt en utredning och beslut för att bestämma om strandskydd ska gälla eller inte för det redovisade vattendraget.

Strandskyddet och den kommunala fysiska planeringen har nära samband. Ett väl fungerande kartverktyg för redovisning av strandskyddet är därför en angelägen fråga för många aktörer. Mycket talar för att det bör vara möjligt att på eller via kommunens hemsida kunna nå och ta del av var strandskyddet gäller i kommunen. Samtidigt redovisar ÖP och tillhörande underlag normalt strandskyddets omfattning samt av kommunen utpekade LIS-områden och föreslagna landsbygdsområden.

Det pågår olika initiativ på området när det gäller samordning och utveckling av en digitaliserad samhällsbyggnadsprocess, där strandskyddsinformationen hör hemma. Många statliga myndigheter är publicerade i något som kallas *Planeringskatalogen*. Planeringskatalogen är ett verktyg för att sammanställa, värdera och strukturera planeringsunderlag och göra dessa sökbara. Att tillhandahålla planeringsunderlag är viktiga moment i olika planprocesser till exempel när länsstyrelsen tar fram underlag för kommunernas planeringsstrategi enligt 3 kap. 26 § PBL. Det kan också gälla aktuella underlag för att revidera eller ta fram en ny ÖP, en fördjupad ÖP eller tematiskt tillägg till ÖP. Här krävs även information om var strandskyddet gäller.

En annan möjlighet som vi har övervägt är att redovisa strandskyddet med hjälp av kartverktyget *Skyddad natur*. I verktyget finns alla nationalparker, naturreservat och andra skyddade områden redovisade på kartor tillsammans med tillhörande beslutsdokument, skötselplaner med mera. Kartverktyget är främst utvecklat för dem som arbetar med naturvård till exempel i kommuner, statliga myndigheter, organisationer, konsultverksamhet eller andra verksamheter. Även enskilda och markägare har stor nytta av den lättillgängliga och relativt kompletta informationen i kartverktyget *Skyddad natur*.

Enskilda medborgare kan vara fastighetsägare eller av andra skäl allmänt intresserade av var strandskyddet gäller till exempel för planering av utflykter eller andra friluftsaktiviteter. Många är intresserade av vad som gäller för strandskyddet i hemkommunen, men även vad som gäller i andra kommuner och i andra län. Behovet av bred och likvärdig information om strandskyddet talar för en statlig samordning och ansvar för att hålla och svara för uppdateringar av informationen i en digital strandskyddsportal. De goda erfarenheterna av uppbyggnaden och användningen av *Skyddad natur* och

Planeringskatalogen talar för att ett kartverktyg för strandskyddet bör kunna infogas och utvecklas inom en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte.

6.3.3 Utredningens överväganden och förslag

Vi har redovisat förslag om att strandskydd ska gälla vid insjöar som är större än 1 hektar och vattendrag som är bredare än 2 meter. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är 1 hektar eller mindre och vattendrag som är 2 meter eller smalare, om området har särskild betydelse för strandskyddets syften.

Frågor kring förutsättningarna för att tillämpa definitioner och identifiera små sjöar och vattendrag har vi redovisat tidigare i detta avsnitt. Små sjöar och vattendrag bör så långt det är möjligt identifieras direkt i kartmaterial eller tillgängliga geodata. Förutsättningarna för bedömningen om ett vattendrag som redovisas som en blå linje i Lantmäteriets hydrografiinformation är två meter eller smalare, kan behöva utredas för att länsstyrelsen ska kunna bestämma om strandskydd ska gälla eller inte vid ett vattendrag.

Utifrån i dag gällande strandskydd och de avgränsningar som vi föreslår är det viktigt att aktuella sjöar och vattendrag kan identifieras på ett rättssäkert och effektivt sätt. Att kunna identifiera vilka sjöar och vattendrag som omfattas av strandskydd eller inte är viktigt för tillämpningen. Enskilda, företag och myndigheter ska veta var strandskydd gäller eller inte gäller. Vid tillsyn är det särskilt viktigt att rättssäkert kunna kontrollera vad som gäller på en plats. Det är också viktigt för legitimiteten och förtroendet för reglerna, att det är möjligt att på ett enkelt och tydligt sätt få veta var skyddet gäller eller inte gäller.

Endast vattendrag som finns registrerade i Lantmäteriets hydrografiska information bör komma i fråga när strandskyddets omfattning ska pekas ut och digitaliseras. Tillsammans med föreslagna avgränsningar av små sjöar och vattendrag kommer det att leda till ett behov av bedömningar i enskilda fall.

Vi har också framhållit behovet av en digital infrastruktur för bättre integration av strandskyddsfrågor i samhällsbyggnadsprocesser och i miljöarbete. Regeringen bör ge länsstyrelserna i uppdrag att

genomföra den beredning som behövs för att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller i respektive län. Länsstyrelserna bör svara för att utredningens förslag kan genomföras och inom två år från att de föreslagna reglerna har trätt ikraft kunna redovisa var strandskyddet gäller i länet. Om det behövs, ska länsstyrelsen även ta de beslut som krävs och bestämma utbredningen av gällande strandskydd i länet.

Länsstyrelserna har under 2010-talet utvecklat en gemensam förvaltningsorganisation enligt den så kallade pm3-modellen med förvaltningsobjekt (FO) som är gemensamma för alla länsstyrelser. Det finns också ett gemensamt kansli som samordnar förvaltningsobjekten. I det här fallet berörs främst FO Generellt kartstöd och FO Natur samt i viss mån även FO Samhällsplanering. FO Natur är det förvaltningsobjekt som, vid ett uppdrag, får till uppgift att samordna uppdraget och tillsammans med FO Generellt kartstöd definiera standard och harmonisering av genomförandet och även svara för kontakter med Lantmäteriet.

Länsstyrelserna bör mot den här bakgrunden få i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket samordna arbetet med en digitalisering av dessa och andra uppgifter gällande strandskyddet. Om en enskild länsstyrelse bör pekas ut så bör det vara Länsstyrelsen i Jönköpings län, där FO Natur har sin hemvist.

Digitaliseringen bör ske skyndsamt med tanke på att det finns länsstyrelser som ännu inte har allt material digitalt och det kommer att behövas tid för att definiera metadata och standardisera arbetet i samverkan med Lantmäteriet och Naturvårdsverket. Enligt utredningens bedömning bör digitaliseringen vara genomförd senast två år efter det att förändringana har trätt i kraft. Det är en betydande tillkommande arbetsuppgift för länsstyrelserna som kräver särskild riktad finansiering under två år, om det ska vara genomförbart. Länsstyrelserna bör ta tillvara möjligheterna till samordning och samverkan med kommunerna och berörda statliga myndigheter när det gäller digitaliseringen. Frågan om strandskyddet även i fortsättningen ska redovisas i Fastighetsregistret (FR)/ registerkartan behöver diskuteras och lösas inom ramen för samverkan mellan myndigheterna. Syftet ska vara ett förbättrat samspel mellan stat och kommun och att underlätta ett snabbt och effektivt genomförande av förändringarna av strandskyddet.

De kartor som tillhör beslut och föreskrifter är bindande vid tillämpningen. Den redovisning av strandskyddet som tas fram inom digitaliseringsuppdraget, och som inte utgör kartor från beslut och föreskrifter, bör enligt utredningens mening inte vara bindande vid tillämpningen.

6.4 Enklare att ändra gamla förordnanden om strandskyddets omfattning

Förslag: Länsstyrelsen får – om området har betydelse för att tillgodose strandskyddets syften – besluta att upphäva tidigare förordnanden enligt 7 kap. 15 § miljöbalken i dess lydelse från den 1 juli 1999 till den 30 juni 2009 och att införa strandskydd. Förslaget införs i 7 kap. 18 f § första stycket miljöbalken.

6.4.1 Bakgrund

Strandskyddet är i dag ett generellt skydd som omfattar strand- och vattenområdet 100 meter på båda sidor om strandlinjen längs med hela havskusten och vid samtliga insjöar och vattendrag oavsett storlek. Det gäller där strandskyddet inte är utökat eller upphävt. Vi har föreslagit i detta kapitel att strandskyddet ska ändras och gälla generellt vid havet och vid insjöar som är större än 1 hektar och vattendrag som är bredare än 2 meter.

11 av 21 länsstyrelser har med stöd av tidigare lagstiftning förordnat om undantag från strandskydd, det vill säga beslutat om att strandskydd inte ska gälla i vissa områden. Besluten rör företrädelsevis mindre sjöar och vattendrag. Besluten tillämpas i såväl högexploaterade som lågexploaterade län och besluten är uppbyggda på olika sätt. Vad som gäller i respektive län framgår av kap. 3.

Besluten utgör en viktig utgångpunkt för utredningens förslag för att förstå hur strandskyddsreglerna tillämpas och hur strandskydd gäller i dag. För att kunna inse konsekvenserna av utredningens förslag behöver det således finnas en förståelse för innebörden av nuvarande beslut och tillämpning.

Enligt 11 § lag (1998:811) om införande av miljöbalken skulle äldre förordnanden ha omprövats enligt 7 kap. 13 § senast den 30 juni 1999, annars skulle de upphöra att gälla samma datum.

Av det nämnda framgår sammanfattningsvis att strandskyddet är upphävt för de flesta små sjöar och vattendrag i de 11 län som tillämpar länsvisa undantagsbeslut. Besluten är dock inte fullständigt digitaliserade, vilket gör det svårt att få en överblick av beslutens fulla omfattning. Vissa län har digitaliserat strandskyddet med beaktande av förordnandena, medan andra län fortfarande använder respektive karta i dess tryckta version.

6.4.2 Problembeskrivning och behovet av klarlägganden och ändringar

I kapitel 3 har vi redogjort för de rättsliga möjligheterna för länsstyrelsen att upphäva de tidigare förordnandena och återinföra strandskydd. Från 1975 fram till 30 juni 2009 kunde länsstyrelsen förordna att strandskydd inte skulle gälla i områden där det var uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Sedan 1 juli 2009 kan länsstyrelsen inte längre meddela föreskrifter i frågan, utan enbart genom beslut *i det enskilda fallet*. I samband med den ändringen avskaffades länsstyrelsens bemyndigande att meddela föreskrifter i frågan. Bemyndigandet fanns i 11 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd. Därmed avskaffades länsstyrelsens bemyndigande att besluta om strandskyddets omfattning i de nu berörda områdena.

Regeringen har efter ändringarna prövat frågan om en länsstyrelse kan återinföra strandskyddet i ett område som omfattas av länsstyrelsens förordnande. Regeringen har då konstaterat att avskaffandet av bemyndigandet i 11 § förordningen om områdesskydd innebär att länsstyrelsen saknar den möjligheten.[25]

Såväl högexploaterade som lågexploaterade län har undantagit strandskydd i olika utsträckning. Att besluten ibland baseras på gamla, tryckta kartor som inte uppdateras gör också att tillämpningen försvåras och det kan bli otydligt var strandskydd gäller eller inte. Gammalt kartmaterial försvårar digitaliseringen av strand-

[25] Regeringsbeslut 2016-11-24 diarienummer M2016/02012/Me (delvis), 2020-09-03 diarienummer M2016/02520/Me och 2016-06-09 diarienummer M2014/02901/Me.

skyddet men visar samtidigt att digitaliseringen måste ges högsta prioritet.

Naturvårdsverket poängterade också i den årliga uppföljningen av strandskyddsbeslut att antalet dispenser och upphävanden kan vara svåra att rättvist jämföra mellan län. Det beror på förordnandena som tillämpas i 11 län samt att ytterligare fyra länsstyrelser inte hanterar strandskydd vid grävda diken.

6.4.3 Utredningens överväganden och förslag

Osäkerheter om var strandskydd gäller skapar tillämpningsproblem. Problem uppstår framför allt för den enskilde och allmänheten när de vill veta var strandskyddet gäller.

Det bör finnas möjlighet för län som haft undantag att även fortsättningsvis ha ett regionalt anpassat strandskydd. Det är inte rimligt att geografiskt stora län med mycket gles befolkning och lågt exploateringstryck inventerar varje liten sjö eller litet vattendrag. Kunskapen hos länsstyrelsen är som regel god om de regionala förhållandena. Länsstyrelsen har som regel en uppfattning om förhållandena i länet i stort och om natur- och kulturlandskapet och känner till om det finns en reell problembild att tala om beträffande till exempel mindre sjöar och vattendrag.

Mot den bakgrunden föreslår vi att länsstyrelsen ska få besluta att upphäva tidigare förordnanden som beslutats mellan den 1 juli 1999 och den 30 juni 2009 och att införa strandskydd, om området har betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Förslaget innebär en möjlighet, men inte en skyldighet att ändra i gamla förordnanden. Det innebär att beslutade undantag med upphävande av strandskydd kan fortsätta att gälla. Nya beslut bör beakta att det kan finnas delar av aktuella län som är mer högexploaterade och därmed skyddsvärda. I områden som innan förordnandet har omfattats av strandskydd återinträder strandskyddet, om tidigare förordnande upphävs. I områden som omfattas av tidigare förordnanden, men som aldrig har omfattats av strandskydd, kan länsstyrelsen med stöd av den föreslagna bestämmelsen upphäva förordnandet och införa strandskydd.

6.5 Strandskydd och äldre planer

Bedömning: Ett tillägg behöver införas i 10 a § i lag (1998:811) om införande av miljöbalken för att minska tolkningsutrymmet och undanröja ett hinder för kommunernas detaljplanering.

Förslag: Strandskydd inträder enligt 10 a § i lag (1998:811) om införande av miljöbalken när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), om det inte bestäms annat. Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.

6.5.1 Gällande rätt

Enligt 10 a § i lag (1998:811) om införande av miljöbalken inträder strandskydd när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900). Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.

6.5.2 Bakgrund och problem

Bestämmelsen i 10 a § i lag (1998:811) om införande av miljöbalken infördes 2009. Enligt bestämmelsen inträder strandskydd när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan. Utgångspunkten för 10 a § är 10 § samma lag, som anger att strandområden som vid utgången av juni 1973 ingick i en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan inte ska omfattas av strandskydd enligt miljöbalken, om det inte bestäms något annat. Kommunen får i anslutning till att den nya detaljplanen antas göra en förnyad prövning av om det finns förutsättningar för att strandskyddet ska vara upphävt inom planområdet. Detsamma gäller om länsstyrelsen har beslutanderätten i fråga om upphävande.[26]

[26] Prop. 2008/09:119 s. 117–118.

Hemställan från länsstyrelsen i Stockholm

Länsstyrelsen i Stockholms län har hemställt hos Miljödepartementet om en ändring i införandelagen för att klarlägga om vad som ska gälla med avseende på strandskyddet när en äldre plan upphävs eller ersätts av ny. Länsstyrelsen i Stockholms län har begärt att 10 a § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ändras så att det efter första meningen införs, *om det inte bestäms annat* i enlighet med följande.

> 10 a §
>
> Strandskydd inträder när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), *om det inte bestäms annat*. Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.

Regeringen överlämnade hemställan till utredningen den 17 december 2019.

Länsstyrelsens bakgrundsbeskrivning

Länsstyrelsen i Stockholms län preciserade det generella strandskyddet i länet genom beslut den 25 juni 1975. Strandskyddet redovisades på topografisk karta, skala 1:50 000. De sjöar som inte syntes på denna karta undantogs från strandskyddet. De mindre bäckar och vattendrag som inte särskilt markerats på den tillhörande kartan undantogs också från strandskyddet genom beslutet. Även vissa områden utan värde för allmänhetens bad och friluftsliv såsom militära områden, industriområden och hamnar undantogs.

Av övergångsbestämmelserna till 1974 års ändringar (1974:1025) i dåvarande naturvårdslagen, om generellt strandskydd, framgick av p 4 att

> …strandområde som vid utgången av juni 1975 ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan skall ej omfattas av strandskydd enligt nya lagen, om ej annat förordnas.

Denna bestämmelse överfördes, i samband med miljöbalkens tillkomst i huvudsak oförändrad till 10 § införandelagen av vilken framgår att

> …strandområden som vid utgången av juni 1975 ingick i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan skall inte omfattas av strandskydd enligt miljöbalken, om det inte bestäms annat.

Med detta avsågs att länsstyrelsen kunde förordna att strandskydd skulle råda. Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade den 28 februari 1980 att för vissa kommuner införa strandskydd bland annat i vattenområden i stadsplaner och byggnadsplaner som fastställts före den 1 juli 1975. Genom detta förordnande har Länsstyrelsen alltså, i enlighet med den ovan nämnda 10 § införandelagen, *bestämt annat.*

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade vidare bland annat den 18 oktober 1977 och den 28 februari 1980 om att strandskydd inte skulle gälla inom vissa områden, såväl planlagda som inte planlagda, då dessa områden uppenbarligen saknade betydelse för bad och friluftsliv i enlighet med den då gällande 15 § andra stycket första meningen naturvårdslagen.

Då miljöbalken den 1 januari 1999 ersatte naturvårdslagen ändrades förutsättningen för upphävande till att avse områden som *uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften* (se dåvarande lydelse av 7 kap. 15 § första stycket MB). Länsstyrelsen har genom beslut den 3 juni 1999 (dnr 18611-99-22769) förordnat att vissa områden ska vara undantagna från generellt strandskydd då de bedömdes uppenbart sakna betydelse för strandskyddets syften.

Beslutet fattades mot bakgrund av den bestämmelse som numera återfinns i 11 § införandelagen och som anger att

> …förordnanden om undantag från strandskydd som har meddelats enligt 15 § andra stycket första meningen naturvårdslagen i dess äldre lydelse före den 1 juli 1994 ska omprövas med tillämpning av 7 kap. 13 § miljöbalken senast den 30 juni 1999.

Denna regel tillkom med anledning av den ändring som infördes i naturvårdslagen den 1 juli 1994 och som innebar att syftet med strandskyddet utökades till att omfatta ett skydd inte bara för allemansrätten utan även för livsvillkoren för växt- och djurlivet utmed stränderna. Länsstyrelsens beslut den 3 juni 1999 är således fattat med beaktande av det utökade syftet och gäller fortfarande.

I samband med ändringarna av strandskyddsbestämmelserna år 2009 infördes, i nyss nämnda lag, 10 a §, som anger följande.

386

> Strandskydd inträder när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900). Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.

Vad gäller frågan om inträde av strandskydd enligt 10 a § nämnda lag, var syftet med bestämmelsen att äldre planer, som till följd av 10 § nämnda lag aldrig kommit att omfattas av strandskydd, ska prövas mot strandskyddets syften, när den äldre planen ersätts eller upphävs eftersom planerad användning av ett område på så sätt kan prövas mot strandskyddets syften. Bestämmelsen är således begränsad till att pröva strandskyddets syfte i förhållande till ändamålet med en ny detaljplan.

Länsstyrelsens problembeskrivning

Länsstyrelsen har beskrivit problemet enligt följande. Länsstyrelsen konstaterar att det har rått och fortfarande råder oklarhet om vad som ska gälla med avseende på strandskyddet när en äldre plan upphävs eller ersätts av en ny. Genom införandet av 10 a § lagen om införande av miljöbalken har lagstiftaren försökt undanröja denna oklarhet. Lagrummet tar sikte på områden där användningen av planområdet aldrig prövats mot strandskyddets syften och behandlar inte uttryckligen de fall där länsstyrelsen aktivt i ett förordnande beslutat om att strandskyddet ska upphävas, det vill säga ordalydelsen ”om det inte bestäms annat”, motsvarande det som anges i 10 § samma lag, saknas.

Med en strikt tolkning av 10 a § nämnda lag innebär det att strandskydd kommer att inträda vid ny planläggning i de delar som i dag är planlagda enligt äldre planer, trots att en prövning måste anses ha skett av områdets betydelse för strandskyddets syften när länsstyrelsen förordnat om upphävande av strandskyddet inom det område där planen är belägen.

Länsstyrelsen har sedan lagrummets tillkomst 2009, i huvudsak tillämpat denna strikta tolkning, med undantag för ett fåtal fall. Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) har dock i dom den 14 december 2018, P 9594–17, uttalat att inträde av strandskydd under denna förutsättning inte blir aktuellt, se bifogad dom. Länsstyrelsens bedömning

är att denna tolkning torde ha varit lagstiftarens avsikt men att ordalydelsen i aktuellt lagrum ger utrymme för tolkning.

Konsekvensen av den ovannämnda strikta tolkningen innebär att en prövning av strandskyddet måste göras vid ny planläggning trots att länsstyrelsen beslutat att strandskyddet ska vara upphävt, alltså en dubbelprövning.

Länsstyrelsen har sedan det generella strandskyddet infördes, i ett antal beslut bedömt vattendrag och sjöars betydelse för strandskyddets syften och beslutat om att upphäva strandskyddet i ett flertal strandområden, där dessa bedömts uppenbart sakna betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Länsstyrelsen har i dessa förordnandebeslut bedömt hela sjöns eller hela vattendragets betydelse för strandskyddets syften oavsett att vissa begränsade delar omfattades av sådana äldre planer, där strandskyddet alltså inte hade inträtt till följd av 10 § ovannämnda lag. Enligt Länsstyrelsens bedömning har således strandskyddets syften i dessa äldre planer redan prövats genom förordnandebesluten om upphävande.

Så som angetts ovan bedömer Länsstyrelsen att lagstiftarens avsikt torde ha varit att strandskyddet inte ska inträda i dessa situationer. Om föreslagen lagändring inte genomförs innebär det dock en osäkerhet, för det fall en överprövning visar att den sedan tidigare strikta tolkningen i stället bör tillämpas. Med hänsyn till de omfattande konsekvenser det kan innebära om ett planförfarande måste göras om för att strandskydd bedöms inträda i enlighet med den sedan år 2009 tillämpade strikta tolkningen av detta lagrum, anser Länsstyrelsen därför att denna situation skulle innebära betydande och resurskrävande konsekvenser.

6.5.3 Utredningens överväganden, bedömning och förslag

Vi delar bedömningen från länsstyrelsen i Stockholms län att det sannolikt inte har varit lagstiftarens mening att frågan om inträde av strandskydd enligt 10 a § införandelagen skulle bli aktuell i de fall detta redan har prövats genom aktiva förordnandebeslut om upphävande av strandskyddet. Denna bedömning förstärks av det faktum att ett uppdrag till länen 1999 att se över omfattningen av strandskyddet i samband med att det biologiska syftet infördes, i så fall skulle sakna relevans. Till detta kommer som nämnts i det före-

gående att MÖD i en dom den 14 december 2018, målnummer P 9594 -17, konstaterat att bestämmelsen i 10 a § MP inte har någon betydelse i ett planlagt område där strandskyddet har upphävts enligt 15 § naturvårdslagen. Något återinträde av strandskydd blir därmed enligt domstolen inte aktuellt.

Tolkningsutrymmet leder i dagsläget till oönskade konsekvenser på så sätt att kommunerna tvingas hantera strandskyddet i dessa fall även vid en ny planläggning, trots att länsstyrelsen tidigare tagit ställning och beslutat att strandskyddet ska vara upphävt. Detta har stor betydelse och utgör ett hinder för kommunerna i deras uppdrag att bland annat möta bristen på bostäder.

Länsstyrelsen i Stockholms län har genom beslut, bland annat den 3 juni 1999, förordnat att strandskyddet ska vara upphävt inom ett antal strandområden. Grunden har varit att områdena uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Dessa beslut har omfattat även planlagda områden, det vill säga bland annat sådana äldre planer som omnämns i det nu aktuella lagrummet. Till stöd för tillämpningen av 10 a § införandelagen i områden som dessa, där en länsstyrelse redan aktivt har tagit ställning till strandskyddet, behöver undantag från bestämmelsen om inträde av strandskydd uttryckligen anges i lagrummet. Utan detta undantag försvåras planarbetet, då en strikt tolkning av lagtexten innebär att strandskyddet måste hanteras vid ny planläggning.

Med hänsyn till vad vi har anfört och de tillämpningssvårigheter som föreligger när det gäller 10 a § införandelagen, behöver enligt utredningens mening ett förtydligande göras.

Vi föreslår en ändring i 10 a § införandelagen i syfte att tydliggöra att strandskydd inte inträder i de fall länsstyrelsen har beslutat om upphävande av strandskyddet. Det skulle underlätta möjligheterna att bebygga de strandområden där berörd länsstyrelse redan har fattat beslut om att upphäva strandskyddet på den grunden att områdena uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

6.6 Undantaget för de areella näringarna

Bedömning: Regeringen bör utreda om det finns behov av författningsändringar vad gäller undantaget för de areella näringarna i strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken.

6.6.1 Gällande rätt

I 7 kap. 16 § MB finns några undantag från förbuden inom strandskyddat område, som innebär att det inte krävs dispens. Ett av undantagen omfattar de areella näringarna. Undantaget gäller byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln. Undantaget omfattar inte bostäder. En förutsättning är också att åtgärderna för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet. Det sistnämnda förtydligades genom reformen av strandskyddsreglerna 2009 så att det av lagtexten framgår att de undantagna byggnaderna, åtgärderna med mera för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet. Att lagstiftaren avsett att paragrafen skulle tolkas på detta sätt framgår av förarbetena till miljöbalken.[27]

Vad som närmare omfattas av undantaget framgår av förarbetena enligt följande. Anläggningen eller åtgärden ska vara omedelbart avsedd för och behövlig för näringen samt behöva ligga inom strandskyddsområde. Den får inte ha som syfte att hålla allmänheten borta. Varje byggnad som är tänkt att varaktigt eller tillfälligt ge husrum åt människor tillgodoser bostadsändamål. Baracker för skogsarbetare och fiskebodar inredda för övernattning får alltså inte uppföras inom strandskyddsområde. Som jordbruk är enligt förarbetena att anse även trädgårdsskötsel bedriven i näringsverksamhet. Däremot ska inte förädlingsverksamheter som exempelvis mejerier eller slakterier anses vara jordbruk. En fiskodling ska inte anses vara en anläggning som behövs för fisket. Som skogsbruk anses inte sågverk eller annan förädlingsverksamhet. Vidare anges i förarbetena att om en bisyssla ska omfattas av undantaget ska näringen medföra ett tillskott av betydelse till näringsidkarens försörjning. Hobbyverksamhet omfattas därför inte.[28]

Från praxis kan nämnas att ostronskörd har ansetts vara en areell näring. En brygga och en förrådsbod som behövdes för ostronverksamheten omfattades av undantaget.[29] Musselodling har jämställts med fiskodling och därför krävt dispens, som beviljades.[30] Stall och ridhus har ansetts ingå i jordbruksverksamhet och därmed omfattas

[27] Prop. 2008/09:119 s. 43 och prop. 1997/98:45, Del 2, s. 87
[28] Prop. 1997/98:45, Del 2, s. 87.
[29] MÖD 2009:13.
[30] MÖD 2013:22 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2010-08-24, målnummer 4240–09.

av undantaget.[31] Slutligen har en timmerstuga, som var nödvändig för skogsbruket, inte ansetts behöva ligga inom strandskyddat område. Dispens krävdes därför.[32]

6.6.2 Frågor som framförts till utredningen

Bland andra berörda intresseorganisationer och enskilda jurister som arbetar med strandskyddsjuridik har uppmärksammat oss på problem med nuvarande bestämmelser om undantag för de areella näringarna.

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och Sveriges Fiskevattenägareförbund har i utredningsarbetet efterlyst en närmare analys av tillämpningen av paragrafen gällande det så kallade omsättningskravet. Enligt förarbetena ska en bisyssla för att omfattas av undantaget för de areella näringarna medföra ett tillskott av betydelse till näringsidkarens försörjning. Hobbyverksamhet omfattas därför inte. LRF:s synpunkter är inriktade på att få bort kravet på omsättning i undantagsparagrafen. LRF befarar att tillämpningen riskerar att leda till att ekonomibyggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs i de areella näringarna allt oftare kommer att hänvisas in i dispensskälen. Det innebär att åtgärderna i lagens mening ska anses förbjudna trots att de enligt LRF borde omfattas av undantaget för areella näringar.

LRF:s förslag för att komma åt omsättningskravet är att göra ett förtydligande i 7 kap. 16 § MB genom att föra in ordet *näringsverksamhet* i paragrafen. Paragrafen skulle i så fall lyda som följer

> Förbuden i 15 § gäller inte byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för näringsverksamhet inom jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet.

Genom att förtydliga att det gäller näringsverksamhet beskriver paragrafen det som redan är ett faktum på en jordbruksfastighet, nämligen att det är näringsverksamhet som bedrivs även om omsättningen är liten. En sådan ändring i paragrafen skulle enligt LRF:s

[31] Mark- och miljööverdomstolens dom 2016-05-02, målnummer M 7238–15.
[32] MÖD 2005:35.

bedömning öppna för ett ändamålsenligt förtydligande och en modernisering.

Två yrkesverksamma inom området – miljöjuristen Gunilla Sellberg respektive advokaten Giedre Jirvell – har tillskrivit utredningen med synpunkter på strandskyddsreglerna avseende areella näringar. Sellberg har lämnat ett förslag till lagändring som innebär en återgång till den lagtext som gällde före 1 juli 2009 för 7 kap. då § 17 nu § 16 MB. Den äldre lydelsen innebar att förbuden inte gällde

> …byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och som inte tillgodoser bostadsändamål.

När reglerna ändrades 1 januari 2013 ändrades paragrafnumret från § 17 till § 16 och innehållet på följande sätt

> Förbuden i 15§ gäller inte byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet.

Enligt förslagsställaren har lagändringen förflyttat bedömningar av vad som är behov från produktionsenheten till kommunens eller länsstyrelsens handläggare. En brukare vidtar inga åtgärder om denne inte har behov av det. Endast brukaren kan avgöra behovet av en åtgärd för näringsverksamheten. Genom tillägget av texten *för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet* kommer tillsynsmyndigheternas handläggare ofta fram till att aktuell byggnad, anläggning eller åtgärder kan ligga någon annanstans, oavsett om den sökande har rådighet över den alternativa lokaliseringen eller inte.

I hanteringen av dessa strandskyddsärenden måste större hänsyn tas till ekonomi och arbetsmiljö enligt Sellberg. Dessutom borde alla renoveringar av anläggningar och anordningar kunna ske utan tillståndsprövning, något som dessutom skulle minska kostnaderna och minskar risken för tidsförlust. Även Jirvell anser att villkoret om att en anläggning eller anordning för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet bör tas bort. LRF och Sveriges Fiskevattenägareförbund framhåller, precis som Strandskyddsdelegationen i sin slutrapport, att det är näringsidkaren som bäst känner verksamheten och kan motivera och visa varför en annan placering kan vara olämplig. Större vikt bör därför läggas vid näringsidkarens egen bedömning enligt organisationerna.

Jirvell anser vidare att även turism bör ingå i undantagsbestämmelsen om areella näringar i 7 kap. 16 § 1 MB. Fisketurism faller i dag utanför undantagsbestämmelserna. Det innebär att det kan vara svårt att både etablera och utveckla fisketurism.

LRF och Sveriges Fiskevattenägareförbund anser också att begreppet fiske måste vidgas i undantagsbestämmelsen i 7 kap. 16 § 1 MB till att omfatta gårdsbaserad fiskenäring, det vill säga även gårdsbaserad fisketurism. Det är enligt organisationerna viktigt att det klarläggs att undantagsbestämmelserna ger utrymme för den gårdsbaserade fisketurismen som är en modern och växande näring. Gårdsbaserad fiskenäring bygger på att man tar tillvara den naturliga resursen fisk som finns i gårdens fiskevatten.

Det finns möjlighet att bedriva småskaligt fiske och avyttra fångsten av till exempel fisk och kräftor som livsmedel, vilket brukar kallas yrkesfiske. En annan möjlighet är att man inom ramen för gårdsverksamheten upplåter och säljer fiskeupplevelser till sportfiskare och konferensgäster. Det senare brukar kallas gårdsbaserad fisketurism. Fisketurister betalar för sitt fiske, hyr gårdens båtar och kan även köpa fiskeguidning, men kan också kombinera sin vistelse med andra upplevelser i trakten.

6.6.3 Utredningens överväganden och bedömning

Frågor kring undantagen för de areella näringarna har aktualiserats under utredningsarbetet inte minst av LRF och Sveriges Fiskevattenägareförbund. Undantagen från förbuden inom strandskyddat område finns i 7 kap. 16 § MB. Undantagen innebär att det inte krävs dispens och gäller byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln. En förutsättning är också att åtgärderna för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet,

Frågor om det areella undantaget berörs inte direkt i kommittédirektiven. Vi kan dock enligt direktiven i övrigt föreslå åtgärder som behövs för att genomföra de författningsförslag som föreslås. Utredningens tid och resurser har varit begränsade och vi har mot den bakgrunden koncentrerat oss på huvuduppgifterna enligt kommittédirektivet. De frågor som har tagits upp rör omsättningskravet, fisket och kravet på att motivera anläggningens placering.

Beträffande omsättningskravet och fisket förutsätter det en kartläggning och analys av vad som ska inrymmas i termerna jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln enligt 7 kap. 16 § MB. Det måste göras en avgränsning av vilka verksamheter som kan komma i fråga, det vill säga vad ska anses vara areella näringar i framtiden. Det omfattar både vilka verksamhetstyper som ska kunna komma i fråga för undantaget och om det ska ställas något krav på att verksamheten ska vara inkomstbringande. Beträffande placering – att åtgärderna för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet – behöver frågan utredas för att avgöra om det finns ett behov av bestämmelsen.

Det har inte funnits tid för utredningen att tillräckligt på djupet analysera och seriöst bedöma huruvida det finns behov av ändringar i bestämmelserna om undantagen för de areella näringarna. Synpunkterna som lyfts fram av de som kontaktat utredningen rör bland annat frågor om ekonomisk omsättning vid bedömningen av om undantaget gäller. Dessutom anses näringsidkaren själv bäst kunna motivera och visa att det man anser sig behöva anlägga för sin funktion måste finnas och vidtas inom strandskyddsområdet. Organisationerna anser att begreppet fiske måste omfatta gårdsbaserad fiskenäring, det vill säga även gårdsbaserad fisketurism.

Vi delar den uppfattning som framförts i frågan om fisketurism och att det bör ingå som en del i näringsverksamhet kring fiske. Vi kan dock konstatera att vi inte har haft tid och möjlighet att närmare utreda behovet av författningsändringar i bestämmelserna om undantagen för de areella näringarna i strandskyddsreglerna. Regeringen bör därför enligt utredningens samlade bedömning ta initiativ till en utredning som ser över behovet av ändringar i dessa bestämmelser i miljöbalken.

Vi har dessutom både från näringsidkare och strandskyddshandläggare blivit uppmärksammade på att det sedan bestämmelserna ändrades i den aktuella delen 1 juli 2009 har det blivit mer osäkert för alla inblandade om och när det areella undantaget gäller. Alltför många näringsidkare måste numera kontakta handläggare med frågor om undantaget gäller eller inte, för att söka klarhet och inte riskera att göra fel.

6.7 Utvidgning av strandskyddet

Bedömning: Det föreligger inte något behov av ändring av bestämmelserna om utvidgning av strandskyddet eller andra åtgärder för en förnyad översyn av utvidgade strandskydd.

6.7.1 Gällande rätt och bakgrund

Enligt 7 kap. 14 § andra stycket MB får länsstyrelsen i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Det generella strandskyddet minskar i omfattning när strandskydd inte ska gälla vid insjöar som är mindre än omkring 1 hektar och vattendrag som är mindre än omkring 2 meter och smalare. Det har dessutom till utredningen framförts önskemål om att möjligheten att utvidga strandskyddet till högst 300 meter upphävs alternativt begränsas kraftigt. Detta har gett oss anledning att överväga eventuella ändringar i strandskyddsreglerna även när det gäller det utvidgade strandskyddet.

Vi har tidigare i detta kapitel föreslagit att länsstyrelsen i det enskilda fallet får besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är 1 hektar eller mindre och vattendrag som är 2 meter eller smalare, om området har särskild betydelse för strandskyddets syften. Länsstyrelsen kommer också att kunna återinföra strandskyddet i andra strandområden, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Är strandskyddet återinfört, kommer länsstyrelsen med stöd av befintliga regler att kunna besluta att utöka strandskyddet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Möjligheten att utvidga området har funnits sedan de första strandskyddsreglerna infördes. Genom proposition *Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden* ändrades bestämmelsen så att en utvidgning endast ska ske om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.[33] Avsikten är att det ska finnas ett tydligt och långsiktigt behov av ett utökat strandskydd.[34] Bestämmelsen innebär

[33] Prop. 2008/09:119.
[34] A.a. s. 38.

att ett beslut om utvidgat strandskyddsområde behöver grundas på hänsyn till berörda områdens värden samt till nuvarande och förväntade behov av tillgängliga strandområden.[35] En utvidgning av strandskyddsområdet beslutas av länsstyrelsen i det enskilda fallet. Det är inte möjligt att utvidga strandskyddsområden genom generella föreskrifter.

Innan bestämmelsen ändrades fanns det områden som omfattades av utvidgat skydd utan att skälen för utvidgningen klargjorts.[36] Genom en övergångsbestämmelse gällde strandskydd efter den 31 december 2014 inom ett utvidgat strandskyddsområde, endast om utvidgningen hade beslutats med stöd av 7 kap. 14 § i dess nya lydelse.[37] Till följd av denna så kallade solnedgångsbestämmelse genomförde länsstyrelserna en översyn av samtliga områden med utvidgat strandskydd. Detta arbete har återrapporterats till regeringen genom Naturvårdsverket.[38]

Naturvårdsverket konstaterar i återrapporteringen att för hela landet har den totala arealen utvidgat strandskydd minskat från cirka 6 600 km^2 före översynen till cirka 5 100 km^2 efter översynen. Sett till hela landet så har arealen utvidgat strandskydd minskat till cirka 74 procent av arealen före översynen. I dessa siffror saknas dock arealerna helt för Södermanland och delvis för Blekinge. För landet som helhet har arealerna utvidgat strandskydd minskat både på land och i vatten.

Största delen av det utvidgade strandskyddet efter översynen överlappar områden som omfattades av utvidgat strandskydd även före översynen. Cirka 17 procent av den totala arealen utgörs av nya områden. I de flesta län har arealerna utvidgat strandskydd minskat, men i några län har den totala arealen ökat (Gotland, Skåne och Halland).[39] Naturvårdsverket bedömer också att det är svårt att göra direkta jämförelser av arealerna mellan länen eftersom förutsättningarna är så olika. Länens olika förutsättningar och svårigheten att jämföra strandskyddet mellan länen är också något som utredningen behandlat i tidigare avsnitt i detta kapitel.

---

[35] A.a. s. 99.
[36] A.a. s. 38.
[37] A.a. s. 14 och 117.
[38] Naturvårdverket, *Återrapportering om utvidgat strandskydd*, skrivelse den 1 juni 2015, ärende nr NV-00453-15.
[39] A.a. s. 1.

Många av länsstyrelsens beslut om utvidgat strandskydd överklagades av enskilda och andra intressenter. Flera länsstyrelser har i efterhand sett behov av stöd och samordning från Naturvårdsverket. Det har också framförts synpunkter på hur beslutsprocessen i en del län gått till. Länsstyrelsen har haft stora friheter att själva styra genomförandet av processen, varför arbetet har sett olika ut i olika län. Utifrån Naturvårdsverkets uppföljning av denna översyn kan det dock konstateras att det totalt sett finns mindre utvidgat strandskydd efter översynen än innan.

6.7.2 Utredningens bedömning

Möjligheten att utvidga strandskyddet om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften är en del i ett skydd som anpassas efter lokala förutsättningar. Men det är viktigt att utvidgningar av strandskyddet endast syftar till att säkerställa strandskyddets syften, inte något annat syfte som exempelvis natur- och kulturvärden generellt. För detta finns andra skyddsformer. Strandskyddet syftar till att skydda värdefulla stränder och vattenområden för friluftsliv och växt- och djurliv. Det kan också vara viktigt att skyddet utvidgas om det behövs, som att utvidgningen upphävs om behovet inte längre kvarstår. Översyn och uppföljning av det utvidgade strandskyddet är därför angeläget. En sådan skedde också med start 2009 och slutfördes för många områden i slutet av 2014. Till följd av bland annat överklaganden är översynen dock ännu inte fullt klar för vissa områden i Sverige.

Sett ur ett nationellt perspektiv har en översyn gjorts nyligen, varför utredningen inte bedömer att det finns behov av att föreslå åtgärder som leder till en förnyad nationell översyn nu eller i närtid. En ny nationell översyn över samtliga utvidgade strandskyddsområden kan dock behövas framöver för att säkerställa att alla beslut är anpassade efter aktuella förhållanden. Samtidigt är det lämpligt att länsstyrelsen ser över besluten om utvidgat strandskydd i samarbete med kommunerna så att de hålls uppdaterade och aktuella.

Vår bedömning är sammanfattningsvis att det inte föreligger något behov av ändring av bestämmelserna om utvidgning av strandskyddet eller andra åtgärder för en förnyad översyn av utvidgade strandskydd.

7 Ett mer differentierat strandskydd

Vi ska enligt direktiven föreslå författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet görs om i grunden genom en ökad differentiering. Differentieringen ska ta hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck.

Ett syfte är att det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Förslagen ska dessutom förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck.

Förslagen ska också syfta till att bibehålla eller om behov finns förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden. Slutligen anger vårt direktiv att det lokala inflytandet ska öka.

Strandskyddet är redan i dag differentierat på flera olika sätt. Med det generella strandskyddet som infördes 1975 har det successivt utvecklats en rad undantag, i syfte att åstadkomma en differentiering.

Länsstyrelsen får till exempel besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. I vissa områden är därför strandskyddet utvidgat till 300 meter från strandlinjen.

Länsstyrelsen har sedan 1975 kunnat upphäva strandskyddet i områden som saknar betydelse för strandskyddets syften. Sedan 2014 kan länsstyrelsen upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, för att områdenas betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten. Strandskyddet gäller därför inte överallt och det har

upphävts i olika omfattning i olika områden i Sverige. I områden där strandskyddet är upphävt krävs följaktligen ingen dispens.

Det finns ett antal åtgärder som inte omfattas av förbuden inom strandskyddsområden. Sådana åtgärder kräver därmed ingen dispens. Ett av undantagen gäller åtgärder vissa åtgärder för de areella näringarna (jordbruket, fisket, skogsbruket och renskötseln). Undantaget gäller över hela landet. Ett annat undantag gäller kompletteringsåtgärder, där länsstyrelsen har meddelat föreskrifter om det. Länsstyrelsen får undanta kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad som vidtas inom 15 meter från huvudbyggnaden men inte närmare strandlinjen än 25 meter, och inom en tomtplats som har angetts i ett beslut om dispens.

De särskilda skäl för upphävande och dispens som i dag anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken (MB) har utvecklats i rättspraxis genom åren. Vid reformen av strandskyddsreglerna 2009 preciserades skälen genom införande av 18 c §. Samtidigt infördes även ett nytt undantag som innebär att det ska vara lättare att få dispens för vissa åtgärder inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). LIS-områden ska redovisas i den kommunala översiktsplanen (ÖP). Inom LIS-områden ska det vara möjligt att få dispens för åtgärder som kan bidra till landsbygdsutveckling. Det ska också vara möjligt att få dispens för enstaka en- och tvåbostadshus som placeras i anslutning till ett befintligt bostadshus. Inom LIS-områden får de särskilda skälen i 7 kap. 18 c § och även särskilda skäl i 7 kap. 18 d § MB tillämpas.

7.1 Hinder för att bygga i landsbygdsområden

7.1.1 LIS-bestämmelserna har inte fått avsedd effekt

LIS-bestämmelserna har sedan de infördes utvärderats av Naturvårdsverket och Boverket 2013, av länsstyrelserna 2015, av Strandskyddsdelegationen 2015 och av Naturvårdsverket ännu en gång 2017. Utvärderingarna visar att redovisning av LIS-områden har skapat nya förutsättningar och incitament för planering av landsbygder. Planeringen har engagerat både allmänhet och politiker.

Samtidigt har planeringen varit en tids- och resurskrävande process, med ett sämre utfall än förväntat.[1]

Strandskyddsdelegationen noterade 2015 att strandskyddet, så som det tillämpades, förefaller vara starkt i glesbygd men svagare i tätbebyggda områden. Detta står i kontrast till avsikten bakom de förändringar som riksdagen beslutade om 2009. Ett av de uttalade syftena med dessa ändringar var att öka differentieringen och åstadkomma en utveckling som bättre tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder är olika i olika delar av landet. Intentionen med LIS-bestämmelserna var att stärka strandskyddet i exploaterade områden, men samtidigt ge lättnader i skyddet där det fanns god tillgång på oexploaterade strandområden.

De reformerade reglerna och även Mark- och miljööverdomstolens (MÖD) avgöranden gällande strandskyddsreglerna, visar på en hög restriktivitet vad gäller dispenser. Ett av de vanligaste skälen till att dispens ändå medges är att marken redan är ianspråktagen och att strandskyddet därför redan är utsläckt. Av uppenbara orsaker kan detta skäl sällan åberopas i glest bebyggda delar av landet men desto oftare i och omkring tätorter.

Fram till utgången av 2016 hade 133 översiktsplaner (ÖP) eller tillägg till ÖP med LIS-områden antagits. Antalet dispenser inom LIS-område har ökat något varje år, från 70 beviljade åtgärder år 2011 till 382 beviljade åtgärder år 2019. Fram till 2019 hade totalt 2 041 åtgärder beviljats genom LIS-bestämmelserna. Dispenser inom LIS-områden utgör en liten del av det totala antalet dispenser i landet. År 2019 utgjorde dispenser inom LIS-områden 4,8 procent av det totala antalet dispenser i landet. Det är utredningens slutsats att genomslaget av den senaste reformeringen inte har blivit som förväntat.

7.1.2 Systemet är inte tillräckligt effektivt

Utredningen har tagit del av tidigare utvärderingar och rapporter av strandskyddsbestämmelserna och studerat rättspraxis på området. Vi har under arbetet genomfört möten med en rad aktörer som berörs av strandskyddsbestämmelserna. Slutsatsen är att LIS-syste-

[1] Naturvårdsverket och Boverket (2013 med rättelseblad 2014), *Strandskydd. Redovisning av ett regeringsuppdrag, s.* 75, SOU 2015:108, s. 227 samt Länsstyrelserna (2015), *Genomslaget av reglerna om strandskydd och områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Länsstyrelsegemensam rapportering av regleringsbrevsuppdrag 44, år 2015*, s. 8 och 11–13.

met inte är tillräckligt effektivt. Det finns problem som påverkar effektiviteten i alla delar av LIS-systemet. Utredningen har valt att dela in problembeskrivningen i fyra typer av problem.

- Svårigheter att avgränsa LIS-områden enligt de begränsningar avseende antal och omfattning av LIS-områden som anges i 7 kap. 18 e § MB. Problemet påverkar bestämmelsernas ändamålsenlighet och effektivitet.
- Termen landsbygdsutveckling har medfört olika tolkningar mellan kommuner och länsstyrelser. Olika tolkningar påverkar bestämmelsernas effektivitet och rättssäkerheten för enskilda.
- Bristfälliga utredningar och redovisningar av LIS-områden. Problemet påverkar bestämmelsernas effektivitet och rättssäkerheten för enskilda.
- De materiella reglerna för dispens i LIS-områden i 7 kap. 18 d § MB ställer krav på att ställer krav på att nya bostadshus måste placeras i anslutning till ett befintligt bostadshus och att andra åtgärder måste bidra till utveckling av landsbygden. Dessa krav har hindrande effekt. Problemet påverkar bestämmelsernas ändamålsenlighet och effektivitet.

Vi kommer att lämna förslag till lösningar på dessa problem uppdelat på tre avsnitt. Utredningen föreslår bland annat att termen *områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)* ändras till *landsbygdsområden.*

I det första avsnittet (7.3) lämnar vi förslag på hur beslut om landsbygdsområden kan fattas, vilka aktörer som kan fatta beslut och vilka rättsverkningar besluten ska ha. I det andra avsnittet (7.4) lämnar vi förslag till definition av landsbygdsområden genom tre kriterier. Områden som uppfyller kriterierna ska kunna anses vara landsbygdsområden. I det tredje avsnittet (7.5) lämnar utredningen förslag till särskilda skäl inom landsbygdsområden.

I avsnitt 7.6 lämnar vi förslag som syftar till att stärka strandskyddet i starkt exploaterade områden och i avsnitt 7.7 föreslår vi att det ska bli enklare att vidta klimatanpassningsåtgärder som kan vara nödvändiga till följd av ett ändrat klimat.

7.2 Några inledande utgångspunkter för förslagen

7.2.1 Starkare koppling till strandskyddets syften

Strandskyddet har två syften. Det ena syftet är att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden. Det andra syftet är att bevara goda livsvillkor för växter och djur. Med allemansrättslig tillgång avses den möjlighet att bedriva friluftsliv som allmänheten har enligt allemansrätten (se avsnitt 3.2.2). Nuvarande LIS-bestämmelser utgår från vilka områden som är lämpliga för landsbygdsutveckling och vilka åtgärder som kan bidra till den utvecklingen. Det är utredningens uppfattning att det finns en allmän och stark uppslutning bakom strandskyddets syften, men att reglerna för att få utföra åtgärder inom strandskyddsområden saknar tillräcklig koppling till syftena.

Vårt uppdrag innebär att det ska bli enklare att bygga i landsbygdsområden och att strandskyddet vid behov ska stärkas i starkt exploaterade områden. Enligt direktiven ska strandskyddets syften inte ändras. Byggande inskränker den allemansrättsliga tillgången till strandområden och livsvillkoren för djur och växtliv. Enligt utredningens direktiv ska förslagen för en ökad differentiering utgå från att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. En utgångspunkt för utredningen är att förslagen som ska underlätta byggande, inte ska medföra risk för överetablering eller hota den biologiska mångfalden. Våra förslag kommer i enlighet med direktiven att utgå från tillgången till strandområden, befolkningstäthet och exploateringstryck.

7.2.2 Ett lokalt och regionalt perspektiv

Enligt våra slutsatser i kapitel 5 bör differentieringen av strandskyddet genomföras utifrån lokala och regionala förutsättningar. Exploateringen av stränder, befolkningstäthet och exploateringstryck varierar i landet mellan länen och mellan kommuner. Beslut om lättnader i strandskyddet behöver därför fattas på lokal och regional nivå. Även inom kommunerna varierar förhållandena. Förhållandena varierar också över tid, inte minst på grund av den pågående urbaniseringen. Med hänsyn till de varierande förhållandena är det varken lämpligt eller möjligt att på nationell nivå bestämma

var det ska bli lättare att bygga genom lättnader i strandskyddet eller var strandskyddet ska stärkas. Våra förslag om lättnader i strandskyddet bör därför genomföras lokalt och regionalt och besluten om detta måste också fattas på lokal och regional nivå.

7.2.3 Fri passage är grundläggande

Byggnation närmast strandlinjen riskerar att leda till en gradvis privatisering av det området, vilket på sikt försämrar allmänhetens tillgång till den vanligtvis mest attraktiva delen av strandområdet. Genom bestämmelsen i 7 kap. 18 f § MB säkerställs fri passage för allmänheten och goda livsvillkor för djur- och växtlivet närmast strandlinjen. Bestämmelsen innebär att beslut om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet inte ska omfatta ett område mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna. Området ska alltså bevaras orört.

Bestämmelsen om fri passage är enligt utredningens mening grundläggande i strandskyddet och skapar balans mellan exploaterings- och bevarandeintressen. Genom bestämmelsen kan ett strandområde tas i anspråk för bebyggelse – samtidigt som utrymme för friluftsliv och för djur och växter närmast strandlinjen bevaras.

Vi har i uppdrag att lämna förslag som ska göra det betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. En utgångspunkt för utredningen är att bestämmelsen om fri passage ska behållas. Utredningen lämnar ett förslag om att strandskyddet ska kunna upphävas i landsbygdsområden. Vi har utformat förslaget så att strandskyddet kan upphävas delvis, vilken innebär att fri passage kan säkerställas och att såväl exploaterings- och bevarandeintressen kan tillgodoses.

7.2.4 Våra förslag underlättar byggande på landsbygd, men bara utifrån strandskyddsbestämmelserna

Strandskyddsbestämmelserna är en del bland många andra bestämmelser som styr byggandet. Markens lämplighet för bebyggelse prövas enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Vid prövningen av bygglov prövas markens lämplighet utifrån bland annat jord-, berg- och vattenförhållandena, möjligheterna att ordna trafik, vattenför-

sörjning, avlopp, avfallshantering, elektronisk kommunikation samt samhällsservice i övrigt. Prövningen ska även omfatta möjligheterna att förebygga vatten- och luftföroreningar och bullerstörningar samt risken för olyckor, översvämning och erosion. Vissa verksamheter som kräver strandskyddsdispens kräver också tillstånd enligt MB. Vissa åtgärder kan dessutom utgöra vattenverksamhet enligt MB och kräva godkännande enligt dessa bestämmelser. I de fall andra tillstånd, lov eller godkännanden krävs kommer utredningens förslag för att underlätta byggandet utifrån strandskyddsreglerna att bidra, men inte att ha avgörande betydelse. Även om det blir lättare att vidta vissa åtgärder utifrån strandskyddsbestämmelserna, kräver en byggnation också andra tillstånd och godkännanden innan den kan genomföras. Utöver de juridiska och tekniska förutsättningarna har också de ekonomiska förutsättningarna betydelse för att bygga i landsbygd.

7.3 Två alternativa sätt att underlätta byggandet inom landsbygdsområden

Bedömning: Kommuner bör antingen kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet upphävs i landsbygdsområden, eller redovisa landsbygdsområden i översiktsplan där det ska vara enklare att få dispens. Inom sådana områden ska särskilda skäl kunna tillämpas.

Förslag: Länsstyrelsen ska, efter ansökan från en eller flera kommuner, helt eller delvis upphäva strandskyddet inom ett landsbygdsområde, om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda. Förslaget införs i 7 kap. 18 § tredje stycket miljöbalken.

Länsstyrelsen får besluta att helt eller delvis upphäva ett beslut om upphävande av strandskyddet i ett landsbygdsområde, om ett område inte längre uppfyller kriterierna för landsbygdsområden. Förslaget införs i 7 kap. 18 f § tredje stycket miljöbalken.

Kommuner får redovisa landsbygdsområden i översiktsplan. Inom sådana områden ska särskilda skäl för landsbygdsområden kunna tillämpas enligt 7 kap. 18 c och d §§ MB. Förslaget införs i två nya bestämmelser, 7 kap. 17 a § andra stycket miljöbalken och i 3 kap. 5 a § plan- och bygglagen.

405

De delar av LIS-områden som har redovisats i gällande översiktsplan och som omfattas av strandskydd ska anses vara landsbygdsområden, där det ska vara enklare att få dispens för vissa åtgärder. Förutsättningen är att länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB, i dess lydelse vid tidpunkten för länsstyrelsens granskningsyttrande. Förslaget införs i övergångsbestämmelserna i förslag till lag om ändring i miljöbalken och förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen.

Gällande bestämmelser om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) avskaffas.

7.3.1 Gällande bestämmelser

För strandskyddsdispens krävs särskilda skäl. Det krävs även särskilda skäl för att upphäva strandskyddet inom en detaljplan. Inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-område) får, förutom de särskilda skälen i 7 kap. 18 c § MB, även särskilda skäl i 7 kap. 18 d § MB tillämpas.

Översiktsplanen (ÖP) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett LIS-område. Det följer av 7 kap. 18 e § andra stycket MB (1998:808). Ett LIS-område definieras genom ett antal kriterier i 7 kap. 18 e § första stycket MB.

Under samrådet om ÖP ska länsstyrelsen verka för att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB. Det följer av 3 kap. 10 § första stycket 2 och 3 PBL.

Länsstyrelsen ska lämna ett granskningsyttrande över planförslaget och då ange om redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB (3 kap. 16 § andra stycket 3 PBL).

Länsstyrelsen ska enligt 19 kap. 3 b § MB pröva en kommuns beslut om strandskyddsdispens, om det finns skäl att anta att det inte finns förutsättningar för dispensen, eller en brist i ärendets handläggning kan ha haft betydelse för utgången i frågan om dispens. Enligt tredje stycket ska länsstyrelsen upphäva kommunens beslut, om det inte finns förutsättningar för dispensen.

7.3.2 Problem med nuvarande bestämmelser

Kommuner har svårt att avgränsa LIS-områden

Vid våra samtal med företrädare för kommuner och länsstyrelser har det framkommit att redovisningarna i landets kommuner varierar mellan små och större LIS-områden. I vissa fall har nästintill hela kommunen redovisats som LIS-område, även tätorter.

Vid den första utvärderingen av LIS-bestämmelserna som genomfördes av Naturvårdsverket och Boverket 2013 framkom att länsstyrelserna, som har i uppgift att granska att kommunernas LIS-redovisningar uppfyller kraven, ansåg att kommunerna hade redovisat för många och för stora LIS-områden utan att kunna visa på behovet eller konsekvenserna av peka ut just dessa områden.[2] För kommunerna hade det varit en utmaning att avgränsa LIS-områdena, eftersom kommunerna inte på förhand kunde förutse var exploateringsintresse skulle uppkomma, särskilt i områden med lågt exploateringstryck.[3] Kommunerna efterfrågade utrymme för att redovisa både större och fler områden.[4]

Länsstyrelserna beskrev i sin gemensamma rapport 2015 att det ofta kunde finnas så många områden i en kommun som hade likvärdig lämplighet för landsbygdsutveckling i strandnära läge, att det blev omöjligt att redovisa alla i ÖP. Den sammantagna exploateringen skulle då bli alltför stor enligt gällande bestämmelser. Detta problem var särskilt stort i län där strandskyddet inte har upphävts genom så kallade länsvisa undantag (se avsnitt 3.1.3).[5]

Problematiken framkom även under Strandskyddsdelegationens arbete 2015. Enligt kommunerna var en framgångsfaktor i LIS-arbetet att arbeta utifrån ett underifrånperspektiv, med bred uppsökande medborgardialog och involvering av olika kompetenser hos såväl kommun som länsstyrelse. Strandskyddsdelegationen uttalade att LIS utan föregående fysisk planering, som ett komplement till en övergripande planering, skulle kunna innebära en ökad flexibilitet.

[2] Boverket och Naturvårdsverket (2013 med rättelseblad 2014), *Strandskydd, Redovisning av ett regeringsuppdrag, En utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna*, s. 9–11 och 76.
[3] A.a. *s.* 75.
[4] A.a. s. 91.
[5] Länsstyrelserna (2015), *Genomslaget av reglerna om strandskydd och områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Länsstyrelsegemensam rapportering av regleringsbrevsuppdrag 44, år 2015*, s. 8 och 11–13.

Den ansåg emellertid samtidigt att en utredning om landsbygdsutveckling i enskilda ärenden knappast torde vara ett effektivt arbetssätt.[6]

Vid Naturvårdsverkets översyn av LIS-bestämmelserna 2017 bekräftades den problembild som hade framkommit i tidigare utredningar. Naturvårdsverket övervägde om LIS-frågorna borde frikopplas från översiktsplaneringen. Verket kom då fram till att planprocessen innebar många fördelar och att LIS-reglernas koppling till den planeringen borde bibehållas. Det hade också varit önskemålet från olika myndigheter och andra intressenter. För att öka systemets flexibilitet föreslog myndigheten ändringar i kriterierna för LIS-områden för att möjliggöra större områden och ökade möjligheter att redovisa LIS-områden i eller i närheten av tätorter, förutom större tätorter.[7]

Detaljeringsgraden i utredningar och beskrivningar av LIS-områden

Enligt Naturvårdsverkets och Boverkets utvärdering 2013 hade länsstyrelserna synpunkter på att kommunerna inte har tagit fram tillräckligt underlagsmaterial och angivit för svaga motiveringar till hur åtgärderna gynnar landsbygdsutvecklingen.[8]

Under länsstyrelsernas utvärdering 2015 framkom att det var svårt att få fram finansiering av de utredningar som krävs i översiktsplaneringen. Därför genomfördes utredningarna i stället i detaljplane- och bygglovskedet. Följden blev att ÖP:s vägledande funktion minskade i styrka, eftersom en del LIS-områden föll bort då de detaljerade utredningarna gjordes. Länsstyrelserna konstaterade att det också ledde till ett pedagogiskt problem, då LIS-områdena ofta var små och avgränsade på ett så detaljerat sätt att en presumtiv köpare tolkade det som att lämpligheten var utklarad.

I rapporten lyftes frågan om behovet av och möjligheten att kräva detaljinventeringar i översiktsplaneringen. Eftersom de flesta utpekade LIS-områden inte skulle komma att bebyggas i områden med

[6] SOU 2015:108 s. 227–229.
[7] Naturvårdsverket (2017), *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, s. 6, 14–18 och 30–32.
[8] Boverket och Naturvårdsverket (2013), *Strandskydd, Redovisning av ett regeringsuppdrag, En utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna*, s. 77.

lågt exploateringstryck – åtminstone inte i närtid – kunde rimligheten att lägga resurser på inventeringar och detaljstudier i ÖP ifrågasättas.[9]

Som nämnts lämnade Naturvårdsverket år 2017 förslag som skulle möjliggöra större LIS-områden. Beträffande utredning och redovisning anförde Naturvårdsverket att bedömningen av ett områdes lämplighet och påverkan på strandskyddets syften blir mer komplicerad då större LIS-områden tilläts. Det kunde enligt verket bli mer vanligt att LIS-områdenas lämplighet inte skulle bli helt utredda i ÖP-processen. Naturvårdsverket bedömde dock att dessa konsekvenser inte var så påtagliga att förslaget inte kunde genomföras.[10]

Kommunerna har ansvaret för att redovisa LIS-områden i ÖP och fatta beslut om dispenser. Länsstyrelsen har i uppgift att granska kommunernas redovisningar av LIS-områden i ÖP. Länsstyrelserna ska också granska kommunernas beslut om strandskyddsdispenser. Om länsstyrelsen anser att det inte finns förutsättningar för dispenser, ska länsstyrelsen upphäva kommunens dispensbeslut. Tanken är att det normalt inte bör finnas anledning att frångå den bedömning som kommunen har gjort genom redovisningen i ÖP, särskilt om länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande inte anmärkt mot redovisningen.[11] Av det totala antalet åtgärder inom LIS-områden som kommunerna har beviljat strandskyddsdispens för, har 9,5 procent upphävts av länsstyrelsen vid överprövning av kommunens beslut. Det rör totalt 194 åtgärder.

Vid utredningens praxisgenomgång i kapitel 3 har vi kunnat se att LIS-redovisningarnas detaljeringsgrad och länsstyrelsens granskningsyttrande har haft betydelse för om ett område ska anses uppfylla kriterierna. I de fall kriterierna inte anses uppfyllda vid en överprövning, har de särskilda skälen för LIS-områden inte kunnat tillämpats, trots att området har redovisats som LIS-område i ÖP.[12] I sådana fall kommer den enskilde som har ansökt om strandskyddsdispens i kläm. Redovisningarnas detaljeringsgrad har därmed

[9] Länsstyrelserna (2015), *Genomslaget av reglerna om strandskydd och områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Länsstyrelsegemensam rapportering av regleringsbrevsuppdrag 44, år 2015*, s. 8 och 11–13.
[10] Naturvårdsverket (2017), *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, s. 6, 14–18 och 30–32.
[11] Prop. 2008/09:119 s. 58.
[12] MÖD 2012:39, MÖD 2015:32, MÖD 2019:2, Mark- och miljööverdomstolens dom 2013-12-20, målnummer M 6577–13 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2019-10-10, målnummer P 4928–18. I MÖD 2016:39 ansåg dock domstolen att den aktuella platsen låg inom LIS-område, trots att länsstyrelsen hade haft invändningar.

avgörande betydelse för förutsägbarheten och den enskildes rättssäkerhet. Ur ett effektivitetsperspektiv är det också av vikt att redovisningarna är tillräckligt noggranna. Redovisningar som inte kan läggas till grund för efterföljande bedömningar har gjorts förgäves och tagit resurser från både kommuner, länsstyrelser, domstolar och inte minst enskilda.

LIS-systemets framtida potential

Kommunerna har uttryckt såväl tveksamhet som optimism om LIS-planeringen. Vissa kommunföreträdare har ställt sig tveksamma till om planeringen får den avsedda effekten för deras kommun. Andra menar att varje tillkommande åtgärd är värdefull och att effekterna av planeringen ökar successivt. Vissa kommuner och länsstyrelser menar att varje tillkommande hus bidrar till landsbygdsutveckling och att peka ut LIS-områden har potential att utveckla landsbygderna. De menar att systemet behöver mer tid innan man kan utvärdera effekterna. Vissa lyfter kopplingen mellan dispens och översiktsplanering som positivt för att tillkommande bebyggelse och verksamheter kan ske på ett strukturerat sätt. Andra menar att det finns en övertro till systemet, att det inte är planeringen som styr tillkommande verksamheter och åtgärder och att det ändå i första hand är i eller vid tätorter som det önskas byggas. Genomgående lyfts finansieringen av byggnation i landsbygd som den centrala frågan för tillkommande bebyggelse.[13]

Det finns ändå överlag en vilja bland kommunerna att arbeta vidare med planeringen, även bland de resurssvaga kommunerna i landet. Däremot efterfrågar kommuner ändrade förutsättningar för planeringen, det vill säga ändringar av de kriterier i 7 kap. 18 e § MB som ska uppfyllas för att ett område ska kunna anses vara ett LIS-område.[14]

[13] Se avsnitt 2.4 om de möten som utredningen har genomfört.
[14] Ibid.

7.3.3 Överväganden om möjliga lösningar

Kommunerna efterfrågar möjlighet att kunna redovisa fler och större områden än vad dagens regler tillåter. I avsnitt 7.4 lämnar vi förslag till kriterier för landsbygdsområden. Där föreslår vi att landsbygdsområdens storlek och antal inte ska begränsas i lagen, utan bestämmas i varje enskilt fall utifrån förhållanden och förutsättningar i det aktuella området. Det kan bli några få större områden eller flera mindre områden, beroende på förhållandena med strandskyddets syften som grund.

Beträffande hur landsbygdsområden ska kunna utses, av vem och vilka rättsverkningar beslut om landsbygdsområden ska få, har utredningen övervägt två alternativ.

Alternativ 1 – Upphäva strandskydd inom landsbygdsområden

ÖP:s vägledande karaktär innebär att det först vid en upphävande- eller dispensprövning av ett specifikt projekt kan klargöras om de särskilda skälen för LIS-områden i 7 kap. 18 d MB får tillämpas. Att knyta lättnader till en typ av beslut som saknar rättsverkan ger av naturliga skäl ett osäkert utfall, särskilt eftersom länsstyrelsen kan upphäva kommunernas efterföljande dispensbeslut.

Ett effektivt och förutsägbart alternativ är att besluta om landsbygdsområden som innebär att området är noggrant prövat redan i samband med beslutet, innan någon specifik byggåtgärd ska genomföras. Områdets lämplighet för byggnation – utifrån vad strandskyddets syften kan medge – borde kunna vara klargjort redan i samband med att beslutet träder i kraft. Alternativ 1 innebär att strandskyddet ska kunna upphävas inom landsbygdsområden. Alternativet innebär att det inte kommer att krävas dispensprövning eller prövning av upphävande av strandskyddet i samband med detaljplaneläggning i områden där strandskyddet är upphävt.

Upphävande av strandskyddet är en långtgående åtgärd. Möjligheter att upphäva strandskyddet måste därför kombineras med en möjlighet att införa strandskyddet igen.

Med en möjlighet att upphäva strandskyddet inom landsbygdsområden återstår frågan vilken aktör som bör ha ansvaret. I våra direktiv har regeringen noterat att det i dag endast är länsstyrelsen som – förutom inom detaljplaner – har möjlighet att upphäva strand-

skyddet i vissa områden. I detta sammanhang har regeringen anfört att utredningen ska lämna förslag som stärker det lokala inflytandet. Vi kan konstatera att upphävande av strandskyddet vid detaljplanering avgränsas till den bebyggelse som planeras. Andra beslut om upphävande som ligger på länsstyrelserna, kan avse både större och mindre områden. Det är då ingen planerad bebyggelse som avgränsar omfattningen av området, utan det är områdets betydelse för strandskyddets syften (se 7 kap. 18 § första stycket 1 och 2 MB).

Vi har övervägt om kommunerna skulle kunna ha ansvaret att upphäva strandskyddet i landsbygdsområden. Kommunerna har störst kunskap om de lokala förhållandena medan länsstyrelsen har det regionala perspektivet. Enligt vår uppfattning förutsätter upphävande av strandskydd såväl detaljerad kunskap om de lokala förhållandena som ett mer övergripande regionalt perspektiv. Oavsett vilken aktör som ska ansvara, förutsätts en samverkan mellan både kommuner och länsstyrelser. En lämplig lösning kan därför vara att kommuner kan initiera ett upphävande och länsstyrelsen fatta beslutet. Det är också utredningens uppfattning, utifrån vad som har framkommit under vårt arbete, att det inte skulle finnas ett tillräckligt brett stöd för att kommunerna skulle få ansvaret att upphäva strandskyddet i landsbygdsområden. Med den bedömningen återstår länsstyrelsen som möjlig aktör för ansvaret.

Alternativ 2 – Enklare att få dispens inom landsbygdsområden

Vårt andra alternativ innebär att strandskydd fortfarande ska gälla inom strandskyddsområdet, men att det ska vara enklare att få dispens för vissa åtgärder. Detta alternativ förutsätter dispensprövningar och tillsyn. Med anpassade särskilda skäl kan alternativet innebära reella lättnader i strandskyddet.

Beträffande vilken aktör som kan ansvara för att utse landsbygdsområden finns flera möjligheter. I dag är det kommunerna som har möjlighet att redovisa områden där det ska vara enklare att få dispens, genom LIS-reglerna. Länsstyrelsen har i uppgift att granska redovisningarna och de efterföljande dispensbesluten. Om förutsättningarna för dispens inte är uppfyllda, har länsstyrelsen en skyldighet att upphäva dispensen. Som vi har nämnt, har länsstyrelsen upphävt 9,5 procent av de kommunala besluten om dispens enligt 7 kap.

18 d § MB inom LIS-område. Utredningen har övervägt om länsstyrelsen kan vara den aktör som beslutar om områden där det ska vara lättare att få dispens för vissa åtgärder. Besluten skulle i så fall vara bindande. Behovet av statlig granskning om området kan anses vara ett landsbygdsområde skulle inte finnas kvar. Det skulle minska risken för att kommunernas efterföljande dispensbeslut upphävs av länsstyrelsen.

Enligt våra direktiv ska det lokala inflytandet öka. Med detta alternativ skulle staten få ett ökat inflytande över i vilka områden det ska vara lättare att få dispens, ett inflytande som kommunerna har i dag. Det lokala inflytandet skulle därför minska och alternativet uppfyller inte vad som efterfrågas i våra direktiv. Alternativet skulle inte heller, enligt vad som framkommit under utredningen, kunna få ett tillräckligt brett stöd för att kunna genomföras. Vi har därför valt att inte gå vidare med alternativet att länsstyrelsen skulle kunna redovisa områden där det ska vara lättare att få dispens. Med den bedömningen återstår kommunen som möjlig ansvarig aktör.

7.3.4 Utredningens överväganden och förslag

Kommunerna bör kunna främja byggandet i landsbygdsområden på två alternativa sätt

Kommuner kan vilja främja byggande i landsbygdsområden på olika sätt. Kommuner bör därför antingen kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet upphävs i landsbygdsområden, eller redovisa landsbygdsområden i översiktsplan, där det ska vara enklare att få dispens. Inom sådana områden ska särskilda skäl kunna tillämpas. Med båda alternativen blir det utifrån strandskyddsreglerna betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Alternativen uppfyller därför vad som efterfrågas i vårt direktiv.

Vi föreslår att länsstyrelsen, efter ansökan från en eller flera kommuner, ska kunna upphäva strandskyddet inom landsbygdsområden. Förutsättningen för upphävande bör vara att kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda (se förslag till kriterier för landsbygdsområden i avsnitt 7.4). Om förhållandena ändras så att ett område inte längre kan anses uppfylla kriterierna för ett landsbygdsområde, bör strandskyddet kunna återinföras helt eller delvis. Vi lämnar ett förslag som gör detta möjligt.

Om en kommun anser att det inte är lämpligt att upphäva strandskyddet i ett område, men vill underlätta dispensmöjligheterna, bör kommunen kunna redovisa området som ett landsbygdsområde i ÖP. Kriterierna för landsbygdsområde måste givetvis vara uppfyllda. Kommunen behåller då prövning och tillsyn i området. Vi föreslår därför även att vårt andra alternativ ska kunna användas. Landsbygdsområden ska kunna redovisas i ÖP och i sådana områden ska det vara enklare att få dispens.

Det har gått 10 år sedan LIS-bestämmelserna infördes. Systemet med redovisning av områden förutsätter tid för få genomslag. Med tiden kan utredningar fördjupas och förbättras. Även om utfallet hittills inte har motsvarat förväntningarna, har tillämpningen av LIS-bestämmelserna successivt ökat varje år sedan de infördes. Det finns en vilja bland kommunerna att fortsätta planeringen. Med kriterier för landsbygdsområden som förbättrar förutsättningarna för planeringen kan den få bättre effekt.

Slutligen ska nämnas att en kommun kan välja att inte använda någon av de beskrivna möjligheterna för ett eller flera områden eller hela kommunen, det vill säga att varken ansöka om att strandskyddet upphävs eller att redovisa områden i ÖP. I sådana fall kommer strandskyddet att gälla och dispensskälen i 7 kap. 18 c § MB vara tillämpliga.

Hur ska de alternativa möjligheterna fungera i förhållande till varandra?

Utredningens avsikt med förslaget är att en kommun ska kunna välja att antingen ansöka om att strandskyddet upphävs för ett landsbygdsområde eller att redovisa det i ÖP. Det förra innebär att dispens- och upphävandeprövning inte sker och det senare innebär att dispens- och upphävandeprövning sker men att det är enklare att få dispens än i andra områden. En kommun kan som sagt också välja att varken ansöka om upphävande eller redovisa i översiktsplanen. I så fall gäller att dispensprövning sker enligt 7 kap. 18 c § MB. Kommunen får därmed tre alternativ och de tre alternativen bör kunna gälla i olika områden i kommunen. Det innebär att i ett område kan strandskyddet vara upphävt och där krävs ingen dispens. Ett annat område kan redovisas som landsbygdsområde i översiktsplan, där det är lättare att få dispens enligt 18 d §. Ett tredje område kan

varken omfattas av upphävande eller redovisning i översiktsplan och där prövas dispens enligt 7 kap. 18 c § MB.

I de fall länsstyrelsens prövning och eventuella överprövningar om upphävande av strandskyddet resulterar i att något eller några områden i ansökan inte uppfyller kriterierna, kan kommunen inte redovisa dessa områden översiktsplanen, eftersom kriterierna för landsbygdsområde inte är uppfyllda. Om förhållandena ändras, exempelvis genom att bebyggelse har försvunnit eller att ett område inte längre har särskild betydelse för djur- eller växtlivet, kan kommunen på nytt ansöka om upphävande eller redovisa områden i översiktsplanen.

I det följande redogör vi närmare om utformningen av förslagen, först förslaget om att upphäva strandskyddet i landsbygdsområden och därefter förslaget om redovisning av landsbygdsområden i ÖP.

7.3.5 Upphäva strandskyddet i landsbygdsområden

Kommunerna ska kunna ansöka om att strandskyddet i landsbygdsområden upphävs

Vi föreslår att en eller flera kommuner bör kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet helt eller delvis upphävs i landsbygdsområden. Det bör ligga ett ansvar på de eller de kommuner som ansöker att, innan ansökan lämnas in, utreda vilka områden som kan komma i fråga för att upphäva strandskyddet. Kommunerna bevakar allmänna intressen och har ansvaret för markanvändningsfrågor inom kommunen. Kommunerna har kunskap om de lokala förhållandena och förutsättningarna avseende strandskyddets syften. Kommunernas kompetens och möjlighet till lokal förankring tillvaratas därför genom att de får ett utredningsansvar kopplat till ansökan. Det lokala inflytandet ökar också, eftersom det är kommunen som initierar frågan om att upphäva strandskyddet.

Samråd

Enligt 23 a § i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen kungöra en ansökan om ärendet är av stort allmänt intresse. Kungörelsen ska föras in i ortstidning.

I kungörelsen ska det anges att skriftliga synpunkter på ansökan får lämnas inom den tid som länsstyrelsen har bestämt samt var handlingarna i ärendet hålls tillgängliga. Enligt 25 a § i samma förordning ska länsstyrelsen innan den fattar beslut samråda med en rad myndigheter om det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för myndigheterna. Det gäller Skogsstyrelsen om beslutet rör skogsmark, Havs- och vattenmyndigheten om beslutet rör fiske, Statens jordbruksverk om beslutet rör vattenbruk och Sveriges geologiska undersökning om beslutet rör grundvatten.

Utöver det anser vi att länsstyrelsen bör samråda med berörda kommuner och med angränsande länsstyrelser. På så sätt kan både lokala och regionala förutsättningar och förhållanden ligga till grund för beslutet. Länsstyrelsen bör samråda även med de ideella föreningar och andra juridiska personer som har till syfte att ta tillvara naturskydds-, miljö- och friluftsintressen och som har rätt att överklaga enligt 16 kap. 13 och 14 §§ MB. Regeringen bör införa nödvändiga bestämmelser i dessa avseenden i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Genom samråden kan länsstyrelsen ta del av den mer specifika kunskap om områdena som finns. Med inblandning av såväl regional som lokal nivå samt av myndigheter, organisationer och allmänhet bör frågorna kunna bli allsidigt belysta i ett helhetsperspektiv.

Underlag och förfarande för att upphäva strandskyddet inom landsbygdsområden

Ett beslut om att upphäva strandskyddet måste föregås av noggranna utredningar och det är sannolikt att det initialt främst blir fråga om mindre områden. Kommunerna kan tänkas vilja lägga sina resurser på utredning av områden där det finns ett visat intresse för byggnation. Det är mer tveksamt om kommunerna kommer att vilja lägga resurser på områden som varken kommunen eller någon annan har identifierat som intressant att bebygga. Det talar för att upphävande av strandskyddet enligt förslaget främst kommer att bli aktuellt inom begränsade men intressanta områden utan konflikter.

Det bör inte införas några begränsningar i fråga om antal eller omfattning av de landsbygdsområden där strandskyddet får upphävas. Antal och omfattning av områden där strandskyddet upphävs måste avgöras utifrån lokala och regionala förhållanden och förut-

sättningar, med strandskyddets syften som utgångspunkt. Ansökan om att upphäva strandskyddet bör kunna lämnas av alla kommuner i landet. Syftet med förslaget är att åstadkomma ett effektivare och mer rättssäkert system för ett differentierat strandskydd. Det kan handla om hela eller delar av befintliga LIS-områden eller nya områden som inte har utretts enligt LIS-bestämmelserna.

Länsstyrelsen bör få utrymme att upphäva strandskyddet helt eller delvis. Om länsstyrelsen finner att kriterierna är uppfyllda, ska den upphäva strandskyddet inom det eller de områden där kriterierna är uppfyllda. Prövningen blir därmed att likna vid en vanlig tillstånds- eller bygglovsprövning, där ansökan ska beviljas om förutsättningarna är uppfyllda. Om det är visat att kriterierna är uppfyllda inom delar av men inte hela det område som ansökan avser, ska länsstyrelsen kunna besluta att upphäva skyddet i de delar kriterierna är uppfyllda. De kan ge olika utfall och utredningen anser inte att de olika möjliga utfallen bör begränsas. Vi kan däremot ge några exempel på möjliga utfall.

Ett exempel är att strandskyddet skulle kunna upphävas helt inom det strandskyddade området, det vill säga 100 meter från strandlinjen. Ett annat exempel är att strandskyddet på vissa ställen skulle kunna upphävas från ett visst avstånd från strandlinjen. Det kan till exempel röra sig om 10, 30, 50 meter eller längre från strandlinjen. Det bör avgöras från fall till fall och måtten kan variera, beroende på det aktuella områdets och de aktuella platsernas förutsättningar. Måtten måste i så fall inte vara desamma inom ett helt område utan bör kunna variera utifrån förutsättningarna samt vad som är praktiskt möjligt och lämpligt. Det kan också finnas situationer där strandskyddet kan upphävas så att säga fläckvis i de delar av det område som avses med ansökan. Det kan finnas platser inom det aktuella området som behöver undantas, exempelvis för någon djur- eller växtart eller skyddsvärd plats för friluftslivet.

Ett anpassat upphävande begränsat till de områden där det endast får liten inverkan på att tillgodose strandskyddets syften ger förutsättningar för ett mer flexibelt och nyanserat strandskydd i landsbygdsområden. I detta avseende bör det också tilläggas att kravet enligt 7 kap. 18 f § MB på att lämna zoner för fri passage och bevarande av goda livsvillkor närmast strandlinjen även gäller för de upphävanden som sker enligt detta förslag.

Handläggningstid och innehåll i beslut

Länsstyrelsen bör i sitt beslut ange det upphävda områdets avgränsningar på karta. Avgränsningarna bör framgå så tydligt som möjligt för att undvika oklarheter om var strandskydd gäller och inte. Krav på motivering av beslut följer av förvaltningslagen och det saknas anledning att ytterligare reglera länsstyrelsens beslutsmotiveringar. Utredningen kan enbart konstatera att samtliga tre kriterier måste vara uppfyllda och att varje kriterium var för sig kräver sin motivering. Den karta som ska finnas i beslutet bör utformas så att uppgifterna i den kan göras tillgängliga och behandlas digitalt, företrädesvis så att den kan användas i ett GIS-skikt eller liknande digitala lösningar i framtiden. Det saknas anledning att särskilt reglera detta. I kapitel 6 lämnar utredningen förslag om att strandskyddet bör göras synligt genom digitalisering och att uppgifter gällande strandskyddets omfattning i hela landet tillhandahålls.

Det bör införas en tidsgräns för länsstyrelsernas handläggning av ärendena, likt det som gäller för bygglov. När en kommun har lämnat in en ansökan förutsätts det att underlaget i huvudsak är klart. Vi uppskattar att det kan krävas 12 månader för länsstyrelsens handläggning, vilket också ska innefatta eventuella förelägganden och kompletteringar av ansökan samt egen utredning. Utan en tidsbegränsning av handläggningstiden kan det finnas risk att ärendena drar ut på tiden på grund av ett angivet behov av kompletteringar. Det är enligt utredningens uppfattning bättre att det finns en tidsbegränsning som garanterar att ärendena blir avgjorda inom viss tid. Vi föreslår att länsstyrelsens beslut ska kunna överklagas och då prövas i sak. Regeringen bör införa bestämmelser om handläggningstid och innehåll i beslut i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsens beslut bör kunna överklagas i sak

Enligt 18 kap. 1 § MB är det regeringen som efter överklagande prövar beslut av statliga myndigheter i frågor som rör upphävande av strandskyddsområden. Regeringens prövning avser både om beslutet är lagligt och om det är lämpligt. Regeringens beslut kan under vissa förutsättningar överprövas av Högsta förvaltningsdom-

stolen enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

I 16 kap. 12–14 §§ MB regleras vilka som har rätt att överklaga. Det gäller parter och andra sakägare. Dessutom kan vissa myndigheter ha rätt att överklaga, liksom också vissa organisationer. Ideella föreningar eller en annan juridisk person som har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen samt ideella förening som enligt sina stadgar har till ändamål att tillvarata friluftsintressen får överklaga. Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten får enligt 40 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. överklaga beslut om upphävande av strandskydd.

Strandskyddet ska kunna återinföras i landsbygdsområden

Länsstyrelsen ska återinföra strandskyddet helt eller delvis, om förutsättningarna för att upphäva strandskyddet inte längre föreligger, det vill säga när det utrymme som kriterierna medger är uppfyllt. Våra förslag till nya kriterier utgår från strandskyddets syften och bygger på tanken att byggnation bör underlättas så länge utrymmet för den allemansrättsliga tillgången till strandområden och livsvillkoren för djur och växter är tillräckligt (se avsnitt 7.4).

Om ett område där strandskyddet har upphävts exploaterats i den grad att utrymmet som kriterierna medger kan anses utnyttjat, bör strandskyddet återinträda. Ett beslut om att återinföra strandskydd ska givetvis inte påverka befintlig bebyggelse eller sakägare som har fått bygglov men inte behövt söka strandskyddsdispens. Det följer av förbudet mot retroaktiv lagstiftning. Ett beslut om att återinföra strandskyddet bör föregås av samråd med de kommuner och den allmänhet som berörs.

7.3.6 Redovisa landsbygdsområden i översiktsplan

Förslaget om redovisning av landsbygdsområden bör utformas så att kommuner får redovisa landsbygdsområden i sin ÖP och att särskilda skäl för landsbygdsområden får åberopas som skäl för dispens. Strandskyddade områden inom befintliga LIS-områden i ÖP bör efter att utredningens förslag har trätt ikraft gälla som landsbygds-

områden i ÖP, där det ska vara enklare att få dispens. En förutsättning är att länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med nu gällande 7 kap. 18 e § MB.

Genom utredningens förslag om kriterier för landsbygdsområden i avsnitt 7.4 kommer kommunerna att kunna redovisa fler och större områden än dagens LIS-områden. Genom utredningens förslag om särskilda skäl inom landsbygdsområden i avsnitt 7.5 kommer det att bli enklare att få dispens än vad dagens LIS-bestämmelser medger.

7.4 Kriterier för landsbygdsområden

Förslag: Landsbygdsområden ska vara områden som

1. har god tillgång på obebyggd mark,
2. har liten efterfrågan på mark för bebyggelse/inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse, och
3. inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Förslaget införs i 7 kap. 17 a § första stycket miljöbalken.

7.4.1 Gällande bestämmelser

Kriterier för landsbygdsområden i strandnära lägen (LIS) finns i nu gällande 7 kap. 18 e § första stycket MB. Där anges att med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses vid tillämpningen av 18 d § ett område som

- är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
- är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
- endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,
  - i eller i närheten av tätorter,
  - i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,

  - på Gotland, eller
  - vid Vänern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungen, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungen, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och
- inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

7.4.2 Problem med dagens bestämmelser

Dagens LIS-bestämmelser syftar till att främja utvecklingen i landsbygder. De bygger på att områden som är lämpliga för landsbygdsutveckling får redovisas som LIS-områden. Utveckling har ingen direkt koppling till strandskyddets syften. Det saknas därför tillräcklig koppling till strandskyddets syften i gällande LIS-bestämmelser.

LIS-bestämmelserna omfattar inte vissa kustområden. Kommunerna får därför inte redovisa LIS-områden inom dessa kustområden. De områden som får redovisas som LIS-områden får inte vara för stora eller för många till antalet.

Olika tolkningar av termen landsbygdsutveckling

Termen *landsbygdsutveckling* ingår dels som en del i kriterierna för LIS-områden i 7 kap. 18 e § MB, dels får landsbygdsutveckling åberopas som ett särskilt skäl vid upphävanden genom detaljplan och dispensansökningar enligt 18 d § inom LIS-områden. I detta avsnitt behandlar utredningen termen landsbygdsutveckling i 18 e §.

Termen landsbygdsutveckling har lämnats odefinierad i lagtexten. Naturvårdsverket och Boverket konstaterade vid sin utvärdering av LIS-reglerna 2013 att länsstyrelser och kommuner ofta hade olika uppfattningar om hur föreslagna LIS-beskrivningar bidrog till landsbygdsutveckling. Det framkom också att termen hade definierats olika av olika länsstyrelser i deras vägledningar.[15]

[15] Boverket och Naturvårdsverket (2013), *Strandskydd, Redovisning av ett regeringsuppdrag, En utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna*, s. 82.

Länsstyrelserna undersökte 2015 vilka krav olika länsstyrelser ställde för att kriteriet landsbygdsutveckling skulle anses vara uppfyllt. Det visade sig vara i hög grad olika. Det fanns län som ställde krav på en socioekonomisk analys som grund för LIS-planeringen. Det fanns också län som godkände LIS-områden bara om de var belägna inom ett visst avstånd från service eller var så lokaliserade att man kunde anta att de nya boende skulle handla i en viss butik. Men det fanns även län som bedömde att allt byggande på landsbygden utgjorde ett underlag för befintlig eller ny service.[16]

Vid Naturvårdsverkets översyn av LIS-reglerna 2017 framkom att det kan vara ändamålsenligt med flexibilitet i termerna landsbygd och landsbygdsutveckling, eftersom de har olika innebörd i olika delar av landet. Samtidigt framkom att det rådde stor osäkerhet kring termerna, att de skapade oförutsägbarhet, skilda tolkningar mellan länsstyrelse och kommun och ledde till rättsosäkerhet.[17]

Geografiska begränsningar för redovisning av LIS-områden

Enligt 7 kap. 18 e § första stycket punkten 3 a § MB avses med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen ett område som endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av ”tätorter”. Naturvårdsverket föreslog vid sin översyn av LIS-reglerna 2017 att begränsningen skulle specificeras gälla för ”större tätorter”. Skälet var att begränsningen genom termen ”tätorter” kunde ha lett till en restriktivare tillämpning än vad lagstiftaren avsett.[18]

Beträffande kustområden uttalade Strandskyddsdelegationen 2015 att det kan finnas områden där LIS-verktyget inte får användas, men där lokala förutsättningar i övrigt överensstämmer med motiven till lättnader genom LIS.[19] Vid Naturvårdsverkets översyn 2017 framfördes av en del intressenter att de geografiska begränsningar som gäller för tillämpningen av LIS-reglerna är alltför onyanserade. Verket uttalade att en översyn av de geografiska undantagen

[16] Länsstyrelserna (2015), *Genomslaget av reglerna om strandskydd och områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Länsstyrelsegemensam rapportering av regleringsbrevsuppdrag 44, år 2015*, s. 14.
[17] Naturvårdsverket (2017), *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, s. 6.
[18] Naturvårdsverket (2017), *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, s. 8 och 17.
[19] SOU 2015:108, s. 228.

för landsbygdsutveckling i strandnära läge kunde vara befogad, för att öka flexibiliteten och möjligheten till regionala och lokala anpassningar. De undantagna områdena är kust- eller kustskärgårdsområden från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden. Naturvårdsverket ansåg att det kunde övervägas om avgränsningen av de områden som är helt undantagna från tillämpningen av LIS-reglerna borde omarbetas. Det skulle enligt verket kunna ske på så sätt att möjligheten att tillämpa reglerna i och för sig borde finnas inom dessa områden, men med motsvarande restriktivitet som gäller för de områden som anges i den nuvarande punkten 3 b–d) i 7 kap. 18 e § MB, det vill säga bland annat kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland. Enligt Naturvårdsverket kunde det också övervägas om den restriktivitet som gäller för de områden som i dagsläget anges i punkten 3 b–d) i alla delar är motiverad.[20]

Begränsningar av LIS-områdenas omfattning

Enligt 7 kap. 18 e § första stycket punkten 2 MB avses med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen ett område som är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.

Ett problem med LIS-bestämmelserna har bestått i svårigheter att i översiktsplaneringen peka ut tydligt geografiskt avgränsade områden, eftersom kommunerna inte vet var eventuella exploateringsintressen kan tänkas uppkomma. Att peka ut lämpliga exploateringsområden i en översiktsplan har varit särskilt svårt i landsbygdsområden utan bebyggelsetryck.

Vid Naturvårdsverkets översyn av LIS-reglerna 2017 föreslog Naturvårdsverket att kravet enligt 7 kap. 18 e § första stycket punkten 2 på att ett LIS-område ska ha begränsad omfattning skulle tas bort. Förslaget skulle enligt Naturvårdsverket förenkla utpekandet av LIS-områden i översiktsplaneringen och för att, i högre grad än tidigare, möjliggöra en anpassning av områdenas omfattning utifrån

[20] Naturvårdsverket (2017), *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, s. 36.

förutsättningarna i olika delar av landet. Verket ansåg att kravet om att ett LIS-område ska ha en begränsad omfattning kan leda till att LIS-områden anges på ett så snävt sätt att det begränsar LIS-verktyget mer än vad som är nödvändigt för att tillgodose strandskyddets syften. Naturvårdsverket föreslog i stället att ett LIS-område ska vara av sådant slag och ha ”en sådan omfattning” att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses.[21] Detta innebär enligt verket att omfattningen av LIS-områdena får styras av strandskyddets syften och att storleken på områdena därmed kan variera på ett tydligare sätt än vad som framgår av det nuvarande regelverket.[22]

7.4.3 Utredningens överväganden

Syftet med att redovisa landsbygdsområden är att främja utvecklingen där det finns god tillgång till strandområden och där en viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts. Kriterierna för landsbygdsområden bör därför utgå från strandskyddets syften.

Exploateringsgrad, befolkningstäthet och bebyggelsetryck i Sverige

I kapitel 5 har vi redogjort för exploateringsgrad, befolkningstäthet och exploateringstryck i Sverige.

Den strandnära exploateringen och befolkningen är främst koncentrerade till kusten inklusive de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Södra Sverige är mycket mer tätbefolkat och exploaterat än norra delen av landet. I enskilda kommuner varierar förhållandena, mellan mer eller mindre obebyggda områden och mycket exploaterade och tätbefolkade områden. De stränder som är minst exploaterade finns i Norrlands inland, som också har minst befolkning. I norra Sverige är befolkningen koncentrerad till kusten och centralorterna, samtidigt som det finns stora i princip obebyggda och obebodda områden. Se figur 5.6 i avsnitt 5.3 beträffande exploateringsgraden i landet 2020 och figur 5.1 i avsnitt 5.1.4 om befolkningstäthet i Sverige 2019 samt figur 5.2 i avsnitt 5.2.1 om tätorter i

[21] Naturvårdsverket (2017), *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, s. 8 och 15–16.
[22] A.a. s. 6.

Sverige 2018. I kapitel 5 redogör vi också för exploateringsgraden i varje län och kommun, förändringen i exploateringsgrad över landet och avseende olika strandtyper mellan åren 2013 och 2018.

Intresset för att bygga vid stränderna har historiskt varit högt och det finns i ett nationellt perspektiv högt bebyggelsetryck i skärgårdar och längs kusten. Trycket på ytterligare byggnation är stort i områden som redan har exploaterats i hög grad. Exploateringstrycket är högt i städer och större tätorter, se figur 5.19 i avsnitt 5.4.

Pågående urbanisering

Boverket har i Vision för Sverige 2025[23] identifierat fyra så kallade megatrender – klimatförändringar, globalisering, urbanisering och digitalisering. Urbanisering pågår i hela världen och människor söker sig till städer och särskilt till städer som redan är stora. Urbaniseringen sker snabbt och Boverket beräknar att 2050 bor de flesta i de tre storstadsregionerna, där cirka 70 procent av folkökningen sker. År 2050 har storstadsregionerna dessutom förtätats och innehåller flera städer med egna kärnor. Som en följd av urbaniseringen minskar befolkningen i andra delar av landet.

Differentiering av strandskyddet bör inte grunda sig på kriterier som rör utveckling

I 7 kap. 18 e § första stycket 1 MB anges att med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses ett område som är lämpligt för utvecklingen av landsbygden. Det innebär enligt uttalanden i förarbetena att man vid bedömningen måste kunna konstatera att det rör sig om ett område som verkligen lämpar sig för landsbygdsutveckling.[24] Syftet med LIS-bestämmelserna är att främja utvecklingen på landsbygden. Det är också utredningens uppdrag, men att främja utveckling ingår dock inte i strandskyddets syften. Differentiering av strandskyddet bör utgå från strandskyddets syften. Kriteriet landsbygdsutveckling har också gett upphov till tillämp-

[23] Boverket, *Vision för Sverige 2025*, 2012.
[24] Regeringskansliet, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, *Ett förnyat strandskydd*, Ds 2005:23, s. 38–39.

ningsproblem och rättsosäkerhet. Landsbygdsutveckling bör därför inte ingå i nya kriterier för landsbygdsområden.

7.4.4 Förslag om kriterier för landsbygdsområden

Enligt våra direktiv ska en ökad differentiering av strandskyddet utgå från variationerna inom kommunerna. Det ska enligt direktivet bli enklare att bygga i landsbygdsområden med lågt exploateringstryck.

Vi föreslår att nuvarande kriterier i 7 kap. 18 e § MB ersätts med tre nya kriterier. För att ett strandskyddat område ska kunna anses vara ett landsbygdsområde bör enligt förslaget samtliga följande kriterier vara uppfyllda. Det strandskyddade området i fråga bör

- ha god tillgång på obebyggd mark,
- inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse, samt
- inte vara av särskild betydelse för strandskyddets syften.

Tillgång på obebyggd mark

Strandskyddets syften är att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Både friluftslivet och djur- och växtlivet förutsätter tillgång till en viss areal av mark och/eller vatten, beroende på förhållandena. Enligt de svenska friluft- och miljömålen ska det finnas tillgång till stränder för friluftslivet och den biologiska mångfalden ska värnas. Tillgången till strandområden bör därför utgöra en del i de nya kriterierna.

Utredningen har identifierat fem miljökvalitetsmål som relevanta för strandskyddet. Det är målen *Ett rikt växt- och djurliv*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö*. Av de nationella friluftsmålen är målen *Tillgång till natur för friluftsliv* och *Attraktiv tätortsnära natur* av betydelse för strandskyddet. Beskrivningarna och utvärderingarna av miljö- och friluftsmålen ser till förhållandena i hela landet och det går inte att utläsa var målen kan nås eller inte kan nås. Varken strandskyddsreglerna eller miljö- och friluftsmålen anger någon målsättning eller nedre gräns för hur mycket strand som ska finnas för friluftslivet och djur- och växtlivet. Vi kan därför

konstatera att mängden tillgänglig strand och var tillgänglig strand ska finnas bestäms av kommunernas bebyggelseplanering, olika områdesskydd och av var enskilda dispenser lämnas.

I avsaknad av närmare riktlinjer om hur mycket tillgänglig strand som ska finnas, måste exploateringsgrad och befolkningstäthet avgöra vad som är god tillgång till obebyggd mark. Ju större del av ett strandskyddat område som är bebyggt, desto mindre del återstår för friluftslivet och för djur- och växtlivet och desto värdefullare blir kvarvarande orörda stränder. Ju fler personer som bor i ett område, desto mindre areal av strandområde finns per person.

För att främja objektiva bedömningar och förutsägbarhet har utredningen undersökt om det är möjligt att konkretisera kriteriet, exempelvis genom att ange gränser för hur stor exploateringsgraden och befolkningstätheten kan vara. Sådana gränser föreslogs i regeringens promemoria från 2005.[25] Där föreslog regeringen att lättnader i strandskyddet skulle gälla kommuner som hade god tillgång till inlandsstränder, där graden av bebyggelsepåverkan vid stränder i kommunen uppgick till högst 10 procent och där tillgången på obebyggda inlandsstränder uppgick till minst 50 meter per invånare. Det innebar att lättnader skulle gälla i vissa kommuner i landet, framför allt i Norrland, medan lättnader inte skulle gälla i andra kommuner.

Vi har kommit fram till att det inte går att motivera fastlagda gränser, då olika områden har olika förutsättningar. Vad som är god tillgång till obebyggd mark måste därför bedömas från fall till fall. Vid bedömningen bör behoven av och förutsättningarna för den allemansrättsliga tillgången till strandområden analyseras, liksom livsvillkoren för djur och växter i det aktuella området. Miljömålen för växt- och djurliv och friluftsmålen kan tjäna till ledning för bedömningarna, tillsammans med lokal kunskap om platsen, trakten eller området.

Efterfrågan på mark för bebyggelse

Som framgår i kapitel 5 förekommer uttrycket stor efterfrågan på mark för bebyggelse i den nuvarande 7 kap. 18 e § MB. Uttrycket förekommer även i 4 kap. 2 och 3 §§ PBL, som anger vissa krav i fråga om när det behövs en detaljplan. Enligt förarbetena till 7 kap.

[25] Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, *Ett förnyat strandskydd*, Ds 2005:23.

18 e § MB bör de nämnda bestämmelserna i PBL ge vägledning vid en prövning enligt 7 kap. 18 e § MB. I förarbetena till 4 kap. 2 och 3 §§ PBL lämnas några exempel på områden där bebyggelsetryck kan antas råda. Där anges bland annat storstadsregionerna och större tätorters närområden, så kallade randzoner. Vid storstadsregionerna kan det finnas ett bebyggelsetryck på betydande avstånd från de centrala delarna. Bland annat kan möjligheterna till pendling enligt förarbetena innebära att flera kommuner kan utgöra ett sammanhängande område med bebyggelsetryck. Det kartmaterial från SCB som vi redovisar kapitel 5 kan ge en indikation på var det i dagsläget finns god tillgång till obebyggd mark eller var exploateringstrycket inte är högt. Beträffande exploateringstrycket har kartmaterialet tagits fram utifrån de tre variablerna folkbokförd befolkning, byggnader och taxeringsvärden.

Områden av särskild betydelse för strandskyddets syften

Områden eller platser som har särskild betydelse för friluftslivet eller djur- och växtlivet bör inte kunna ingå i ett landsbygdsområde. Områden där länsstyrelsen har beslutat att utvidga strandskyddet bör av naturliga skäl kunna anses vara områden av särskild betydelse för strandskyddets syften.

Som vi har anfört i det föregående bör framför allt miljömålen för växt- och djurliv och friluftsmålen användas som underlag för en bedömning av om ett område eller en plats är av särskild betydelse för strandskyddets syften. För det krävs också att målen preciseras på regional och lokal nivå. Exempelvis finns friluftslivsplaner i en del kommuner.

Där sådant underlag saknas är det inte lika enkelt att avgöra vad som är av särskild betydelse för friluftslivet eller djur- och växtlivet eller var gränser ska dras. Det är därför viktigt att det även finns andra typer av planeringsunderlag som beskriver förhållandena.

Olika områdesskydd kan utgöra ett stöd för att avgöra om ett område har värden av betydelse för växt och djurliv. Inom sådana områden kan det exempelvis finnas platser och områden som bör vara tillgängliga för vandringar, fågel- eller växtskådning, ankring, tältning, bad, fiske eller för landpassager vid skridskoåkning. Särskilt betydelsefulla områden kan exempelvis finnas inom nationalparker,

naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddade områden, djur- och växtskyddsområden eller Natura 2000-områden. Arbetet med att skydda natur är en del av de åtgärder som riksdagen beslutat om för att nå de nationella miljökvalitetsmålen och är även en del i internationella åtaganden. Skyddad natur genom sådana områden omfattar i dagsläget 14,5 procent av Sveriges land- och sötvattenyta. Skydd av natur är delmål i flera av de svenska miljömålen.[26]

Det kan också finnas områden som har särskilt höga värden som inte omfattas av ett formellt skydd. Även här ska nämnas Naturvårdsverkets och Boverkets rapport från 2013[27] som anger att de viktigaste biologiska värdena i normalfallet finns inom 30 meter från strandlinjen. Förutom skyddade områden finns underlag som beskriver var värden för strandskyddets syften finns, som i dag inte är skyddade men som kan komma ifråga för skydd längre fram. Ett nytt kartverktyg som länsstyrelserna har tagit fram och som finns tillgängligt på Naturvårdsverkets hemsida visar olika värdetrakter i Sveriges län. En värdetrakt är ett kunskaps- och planeringsunderlag som visar på särskilda ekologiska värden i landskapet.[28] Värden för djur- och växtliv är inte statiska utan förändras över tid.

Även ras-, skred-, erosions- och översvämningskänsliga områden har betydelse för strandskyddets syften, eftersom det påverkar förutsättningarna för friluftslivet samt djur- och växtlivet. Det gäller särskilt i kust- och skärgårdsområden. Med stigande havsnivåer flyttar strandlinjen längre upp på land och därmed även det strandskyddade området. Bebyggelse som i dag ligger utanför strandskyddat område kan hamna inom strandskyddat område i framtiden och med det krymper den oexploaterade delen av det strandskyddade området.

Under perioden 2006 till 2015 steg havsnivån globalt med i medeltal 3,6 mm/år.[29] Områden som i dag har en landhöjning mindre än det upplever i realiteten en havsnivåhöjning och därmed en strandlinje som kryper längre upp på land. Hur stora landområden som

[26] Naturvårdsverket, https://naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Skyddad-natur/, besökt 2020-09-25.
[27] Naturvårdsverket och Boverket, *Strandskydd, Redovisning av ett regeringsuppdrag. En utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna med rättelseblad*, s. 115.
[28] Naturvårdsverket, www.naturvardsverket.se/Nyheter-och-pressmeddelanden/Nytt-nationellt-kartverktyg-ska-underlatta-arbetet-med-gron-infrastruktur/, besökt 2020-09-14.
[29] Punkt A.3.1 i IPCC, 2019: Summary for Policymakers. In: IPCC Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, V. Masson-Delmotte, P. Zhai, M. Tignor, E. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, M. Nicolai, A. Okem, J. Petzold, B. Rama, N.M. Weyer (Eds.)]. In press.

försvinner beror främst på topografin längs kusten. Flacka områden påverkas i högre grad än brantare, men även områden med stor kusterosion påverkas. Som en följd av höjda havsnivåer i kombination med stormar kommer också erosionen att öka längs landets kuster, framför allt längs stränder i södra Sverige som består av erosionsbenägna material. Exempelvis har omfattande stranderosion redan skett och fortsätter längs delar av Skånes sydkust, där strandlinjen på vissa ställen har förskjutits över 200 meter inåt land under den senaste 40-årsperioden.

Bestämmelser för att förebygga att bebyggelse sker inom översvämningskänsliga, ras- och skredbenägna områden finns i 2 kap. 4 och 5 §§ PBL. Om marken är olämplig för bebyggelse utifrån dessa aspekter, ska marken inte få bebyggas. Nuvarande kriterier för LIS-områden utesluter inte att ett strandområde med ras-, skred-, erosions- och översvämningsrisk redovisas som ett LIS-område. Enligt uttalanden i förarbetena kan dock området behöva planeras så att nya byggnader förläggs på ett tillräckligt stort avstånd från strandlinjen, i syfte att begränsa risken för skador vid en översvämning. En närmare bedömning av detta kan enligt förarbetena behöva göras vid bygglovsprövningen eller när en detaljplan upprättas.[30]

När strandlinjen flyttar längre upp på land flyttar också det strandskyddade området uppåt. Om området ovanför är exploaterat minskar det tillgängliga och oexploaterade strandskyddade området, vilket har direkt inverkan på strandskyddets syften. Översvämnings- och erosionskänsliga områden bör därför anses vara sådana särskilt betydelsefulla områden som inte bör kunna ingå i landsbygdsområden.

Inga geografiska begränsningar för landsbygdsområden

Enligt 7 kap. 18 e § första stycket punkten 3 a MB avses med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen ett område som endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av ”tätorter”. Av förarbetena framgår att det finns områden i och i närheten av landets större tätorter som inte kan komma i fråga för att bli LIS-områden. I de delar av de tre storstads-

[30] Prop. 2008/2009:119, s. 68–69.

områdena som karaktäriseras av tät bebyggelse och i andra större tätortsområden, bland annat länscentra, där det enligt uttalanden i förarbetena inte finns god tillgång till orörda stränder, bör det inte vara möjligt att redovisa LIS-områden. Däremot bör det enligt uttalandena vara möjligt att i och i närheten av andra tätorter peka ut områden som bidrar till landsbygdsutveckling.[31] Naturvårdsverket föreslog vid sin översyn av LIS-reglerna 2017 att begränsningen skulle specificeras gälla för ”större tätorter”.

I kapitel 5 har vi redogjort för att exploateringstrycket generellt sett är högt i närheten av större tätorter. Det innebär att det, enligt de kriterier vi nu föreslår, sannolikt är främst vissa delar av landet eller vissa län och vid mindre tätorter på landsbygden som uppfyller kriterierna för landsbygdsområden. Som vi har utformat kriterierna kommer större tätorter, i likhet med Naturvårdsverkets förslag, inte att kunna anses vara landsbygdsområden. Det kan dock finnas områden *i närheten* av större tätorter som har god tillgång på obebyggda stränder och lågt exploateringstryck. Av det skälet bör det enligt vår mening inte finnas några begränsningar för områden i närheten av större tätorter. Omgivningarna kring större tätorter måste bedömas i varje enskilt fall utifrån förhållandena och med strandskyddets syften som grund.

Beträffande vissa kustområden ska det enligt gällande rätt råda en mer restriktiv syn än vanligt. Det gäller kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland. Regleringen finns i 7 kap. 18 e § första stycket punkten 3 b MB.[32] I vissa kustområden får LIS-bestämmelserna inte tillämpas. Det gäller enligt 7 kap. 18 e § första stycket punkten 4 MB från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden. Skälen är enligt uttalanden i förarbetena att exploateringstrycket inom kust- och skärgårdsområdena generellt är högt, framför allt för fritidshusbebyggelse samt att dessa delar av kusten och skärgårdarna hör till de från strandskyddssynpunkt mest värdefulla strandområdena i landet.

Vid våra överväganden i fråga om kustområden har vi beaktat vad som har framkommit vid tidigare utvärderingar, Naturvårdsverkets uttalande om att en översyn av de geografiska undantagen för LIS

[31] Prop. 2008/09:119 s. 64.
[32] Prop. 2008/09:119 s. 110.

kan vara befogad för att öka flexibiliteten och möjligheten till regionala och lokala anpassningar samt synpunkter som har inkommit under utredningens gång. Under utredningen har det framkommit att det kan finnas behov av att vidta åtgärder för att kunna utveckla så kallade kärnöar (se nedan) samt åtgärder inom ramen för arbete som bedrivs av olika skärgårdsstiftelser och föreningar i landet. Exempelvis bedrivs inom olika skärgårdsföreningar arbete med att utveckla förutsättningarna för friluftsliv, kultur, rekreation och turism. I Stockholms län och Skåne län bedrivs regionplanering enligt 7 kap. PBL. Den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län anger att ny bebyggelse i skärgården ska lokaliseras till redan befintliga byar och samhällen, särskilt vid utpekade så kallade kärnöar.[33] Genom samla bebyggelsen ska underlaget för infrastruktur, offentlig och privat verksamhet, VA-lösningar och kollektivtrafik tillgodoses. Det ska enligt planen ge förutsättningar för att utveckla åretruntbostäder, verksamheter och service med hänsyn till natur- och kulturvärden. Vidare anges att känsliga maritima miljöer måste beaktas i utvecklingsområden och allmänhetens tillgång till natur, rekreationsområden och stränder behöver värnas.[34]

Miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* innebär att kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska enligt målet bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Områdenas värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv ska värnas. Ett ökat byggande kan inverka negativt på möjligheterna att uppnå vattenförvaltningens mål och miljökvalitetsnormer. Många vattenmiljöer uppnår i dag inte god ekologisk status och en exploatering av närområdet. Det är också viktigt att väga in att en exploatering kan ge negativa effekter på vattenmiljöer och arter långt ifrån själva exploateringen.

Fastlandskust och havsöar finns i 14 av Sveriges 21 län. Fastlandskusten är den mest befolkade och exploaterade strandtypen i Sverige. Exploateringsgraden vid fastlandskusterna inom 100 meter från strandlinjen i länen spänner mellan den högsta, 47 procent i Stockholms län och det lägsta, 19 procent i Gotlands län. Mest

[33] Region Stockholm (tidigare Stockholms läns landsting), *Regional utvecklingsplan för stockholmsregionen, RUFS 2050,* Rapport 2018:10.
[34] A.a. s. 196–198.

exploaterad fastlandskust finns i Stockholms, Skåne, Västernorrlands, Blekinge, Västra Götalands, Västerbottens och Norrbottens län. Havsöarna, som är den näst mest exploaterade strandtypen, är generellt sett mindre exploaterade än fastlandskusten. Exploateringsgraden på havsöarna i länen spänner mellan den högsta, 35 procent i Skåne län och det lägsta, 1 procent i Hallands län. Liksom för fastlandskusterna är strandområdena i storstadslänen Skåne och Stockholm de mest exploaterade, följt av Västerbottens, Gävleborgs och Norrbottens län.

Vi gör följande bedömning. De flesta av Sveriges skärgårdar har hyst bofast befolkning sedan lång tid, vilket är en förutsättning för att hålla skärgården levande. Jord- och skogsbruket i skärgården har betydelse för landskapets natur- och kulturvärden samtidigt som dessa näringar ger den bofasta befolkningen möjlighet att bo kvar i skärgården. I kust- och skärgårdsområdena i Sverige finns både mer och mindre exploaterade områden. Det finns behov både av att värna strandskyddets syften i starkt exploaterade områden och att skapa förutsättningar för en levande skärgård. Det kan också finnas områden som inte har sådana skyddsvärden att det är motiverat med ett helt undantag från reglerna om landsbygdsområden. Av dessa skäl bör kust- och skärgårdsområden kunna prövas utifrån kriterierna för landsbygdsområden.

De kust- och skärgårdsområden som uppfyller de föreslagna kriterierna kan antingen redovisas som landsbygdsområden i ÖP med lättnader vid upphävande eller dispensprövning eller – om länsstyrelsen beslutar det – kan strandskyddet upphävas inom sådana områden. Kust- och skärgårdsområden som inte uppfyller kriterierna för landsbygdsområde är antingen högt exploaterade, har högt bebyggelsetryck eller är av särskild betydelse för strandskyddets syften. Som vi har utformat kriterierna för landsbygdsområde är det sannolikt att stora delar av Sveriges kuststräcka inte uppfyller kriterierna. Men, det finns områden vid kusten som kan uppfylla kriterierna. Inom sådana områden bör lättnader i strandskyddet kunna gälla för levandehållande av landsbygden och för att utveckla förutsättningarna för friluftsliv, kultur, rekreation och turism.

Omfattningen av landsbygdsområden som redovisas i ÖP

Enligt andra punkten i 7 kap. 18 e § MB ska LIS-områden vara av ett sådant slag och ha en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Det innebär begränsningar i både kvalitativt och kvantitativt hänseende. I förarbetena anges att områdena inte bör omfatta mer än en begränsad del av de strandområden som finns vid en sjö eller vattendrag inom en kommun.[35]

Den kvantitativa begränsningen av LIS-områden har medfört att det har kommit att handla om relativt små LIS-områden. Naturvårdsverket föreslog 2017 att ett LIS-område inte borde ha *en begränsad omfattning* utan i stället *en sådan omfattning* att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses. Verket ansåg att begränsad omfattning kunde leda till att LIS-områden angavs på ett så snävt sätt att det begränsade LIS-verktyget mer än vad som var nödvändigt för att tillgodose strandskyddets syften.

Vi har tidigare i detta kapitel redogjort för att kommuner har haft svårt att avgränsa LIS-områden enligt nuvarande bestämmelser. Det har bland annat berott på att det funnits flera likvärdiga områden som lämpat sig för LIS-redovisning, men som inte har kunnat redovisas som LIS-område på grund av begränsningarna i lagen. Det är enligt vår uppfattning viktigt att områdena inte blir alltför små. Landsbygdsområden bör därför som utgångsläge kunna vara betydligt större än dagens LIS-områden, under förutsättning att strandskyddets syften tillåter det. Landsbygdsområdens antal och storlek bör bestämmas utifrån strandskyddets syften i varje enskilt fall. Det kan bli några få större områden eller flera mindre områden, beroende på förhållandena.

[35] Prop. 2008/09:119 s. 109–110.

7.5 Särskilda skäl för dispens i landsbygdsområden

Förslag: Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet inom ett landsbygdsområde får prövningsmyndigheten beakta om området

1. behövs för enstaka en- eller tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnad samt åtgärder som hör till bostadsbyggnaden,
2. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse av att uppföra eller utveckla sammanhållen bebyggelse, eller
3. behövs för byggnader, anläggningar, anordningar och åtgärder som är nödvändiga för en verksamhet, om verksamheten har fördel av ett strandnära läge.

Förslaget införs i 7 kap. 18 d § miljöbalken.

7.5.1 Gällande bestämmelser

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet inom ett LIS-område får den prövande myndigheten enligt 7 kap. 18 d § MB – förutom de särskilda skälen i 18 c § – också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder, får myndigheten i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.

Vid dispensprövningen ska en intresseavvägning ske enligt 25 §, vilket innebär att hänsyn ska tas även till enskilda intressen. En dispens ska därutöver enligt 26 § vara förenlig med strandskyddets syften.

7.5.2 Bestämmelserna försvårar byggande av bostäder

Det övergripande målet för den svenska landsbygdspolitiken, som den anges i den landsbygdspolitiska propositionen, är en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete,

boende och välfärd.[36] Ett delmål är att landsbygdens förmåga att ta till vara förutsättningarna för företagsamhet och sysselsättning ska vara långsiktigt hållbar, samtidigt som miljömålen nås.

Inom LIS-områden får i dag som särskilt skäl för dispens åberopas att åtgärden bidrar till utvecklingen av landsbygden. Det ska vara fråga om en mer långsiktig ekonomisk påverkan i ett lokalt eller regionalt perspektiv. Denna förutsättning ställer vissa krav på vad som kan uppfylla förutsättningen. Verksamheter som inte kan bidra till landsbygdsutveckling med långsiktig ekonomisk påverkan i ett lokalt eller regionalt perspektiv ska därmed inte kunna genomföras.

En specialreglering gäller för enstaka en- och tvåbostadshus. Det krävs inte att husen kan bidra till landsbygdsutveckling, men de måste placeras intill ett befintligt bostadshus för att dispens ska kunna ges. I glesbebyggda områden kan det i vissa fall vara svårt att placera ett nytt hus intill ett befintligt.

Utredningens uppdrag är att göra det enklare att bygga på landsbygden. Vi har i avsnitt 4.3 kunnat konstatera att många kommuner även på landsbygden står inför betydande utmaningar när det gäller bostadsbyggandet. För att öka attraktionskraften att bygga och bo i landsbygd har Boverket och olika utredningar övervägt olika sätt att främja utvecklingen i landsbygderna. Lättnader i strandskyddet är ett sådant alternativ. Våra förslag ska syfta till att dels förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar. De särskilda skälen för dispens inom landsbygdsområden behöver utformas för att i högre grad än LIS-bestämmelserna möjliggöra byggande för bostäder och för verksamheter på landsbygden.

7.5.3 Utredningens överväganden

Enligt huvudregeln krävs inom strandskyddade områden dispens för åtgärder som omfattas av förbuden i 7 kap. 15 § MB. I dag finns möjligheter för länsstyrelsen att undanta vissa kompletteringsåtgärder till huvudbyggnader från förbuden inom strandskyddsområden. Där länsstyrelsen har meddelat sådana föreskrifter krävs

[36] Prop. 2017/18:179.

därmed inte dispensprövning för kompletteringsåtgärderna i fråga. Undantag gäller för de areella näringarna överallt i Sverige.

Vi har inledningsvis övervägt om motsvarande undantag skulle kunna gälla inom landsbygdsområden som har redovisats i översiktsplan, som ett alternativ till dispensprövning och tillämpning av särskilda skäl.

Dispensfrihet för vissa åtgärder i landsbygdsområden

Som ett alternativ till särskilda skäl inom landsbygdsområden har vi övervägt om vissa åtgärder i stället kan undantas från förbuden och därmed dispenskravet inom landsbygdsområden. En utmaning med alternativet är att identifiera vilka åtgärder som i så fall ska vara undantagna eller inte undantagna.

Enligt direktivet ska våra förslag förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar. I den landsbygdspolitiska propositionen anges att gröna näringar är de areella näringarna och även förädlingsleden, det vill säga livsmedels- och dryckesindustrin samt skogsindustrin (massa, papper, pappersvaror och trävaror).[37] Som vi har redogjort för i kapitel 4 framhålls i de landsbygdspolitiska målen besöksnäring, rekreation, småskalig tillverkning och annan företagsamhet som viktiga för landsbygden. Nyttjandet av ny teknik framhålls för att förbättra landsbygdsföretagens konkurrenskraft, bland annat genom att utveckla och använda nya produkter och tjänster. Nyföretagandet på landsbygden är relativt starkt med en stor mängd små företag och en hög andel nystartade företag per invånare.

Med tanke på den bredd av verksamheter som det kan vara fråga om kan vi konstatera att alternativet skulle vara svårt att genomföra. Mot bakgrund av utredningens direktiv skulle det inte heller vara lämpligt att avgränsa vilka åtgärder som ska vara undantagna och inte. Vi har därför uteslutit detta alternativ.

I det följande överväger vi i stället och lämnar förslag till särskilda skäl som ska kunna åberopas i landsbygdsområden.

[37] Prop. 2017/18:179 s. 7.

Landsbygdsutveckling bör inte vara ett villkor för att upphäva strandskydd eller att ge dispens

Enligt nuvarande 7 kap. 18 d § MB får en prövning som särskilt skäl beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Det strandnära läget bör enligt uttalanden i förarbetena innebära en sådan fördel för åtgärden att den främjar utvecklingen av landsbygden. Avsikten är inte att utgå från det strandnära lägets fördel för en enskild persons ekonomiska förhållanden, utan att det ska vara fråga om en mer långsiktig ekonomisk påverkan i ett lokalt eller regionalt perspektiv. Det kan enligt förarbetena vara fråga om mindre anläggningar för turism eller näringsverksamhet, exempelvis campingstugor, kanotuthyrning, strandcafé eller försäljning av fiskprodukter. Det kan även handla om ideell verksamhet med betydelse för det lokala föreningslivet, exempelvis lokaler för sim- eller kanotklubb eller scoutverksamhet. Bestämmelsen avser även byggnader som inrymmer exempelvis bostäder, affärer eller andra servicefunktioner.

Vid Naturvårdsverkets översyn av LIS-bestämmelserna 2017 framkom att i de regionala vägledningar som länsstyrelser har antagit fanns olika synsätt på landsbygdsutveckling utifrån 7 kap. 18 d § MB. I en av vägledningarna beskrevs LIS som en möjlighet till utveckling liksom ett sätt att förhindra tillbakagång. I en annan av vägledningarna kopplades utvecklingen snarare till en förändring från ett lägre eller sämre tillstånd till ett högre och bättre. Enligt Naturvårdsverket borde landsbygdsutveckling också kunna omfatta personellt underlag för att behålla ett kvarstående värde, för att till exempel inte förlora existerande service. Verket föreslog att även en åtgärds bidrag av mer uppehållande karaktär för landsbygden borde kunna beaktas.[38]

Även om det bakomliggande syftet är att det ska bli enklare att utveckla landsbygdsområden kan förutsättningen att sökta åtgärder måste bidra till utveckling eller bevarande vara hindrande. Särskilt små verksamheter kan med nuvarande bestämmelser få svårigheter att visa att en sökt åtgärd leder till utveckling i bestämmelsens mening. Många olika åtgärder kan gynna utveckling på landsbygden eller att den hålls levande. Med krav av det slaget måste det visas att

[38] Naturvårdsverket, *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, 2017, s. 9–10.

och hur sökta åtgärder bidrar till ett sådant övergripande och oprecist mål. Prövningen bör enligt vår mening i stället utgå från strandskyddets syften.

Begränsningarna för enstaka en- och tvåbostadshus bör utgå

Särskilda förutsättningar gäller i dag för enstaka en- eller tvåbostadshus. För att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får prövningen i stället för landsbygdsutveckling beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus. Frågan blir alltså om bebyggelsen ska ske i anslutning till ett befintligt bostadshus. Syftet med att ställa krav på att en- och tvåbostadshus måste uppföras intill ett befintligt hus för att omfattas av lättnaderna är att bevara orörda strandområden och att skapa en strukturerad och samlad bebyggelse, bland annat för möjligheterna att ordna samhällsservice av olika slag. Tanken är att ny bebyggelse ska utvecklas sammanhållet i stället för att spridas på många platser runt ett vattenområde. Endast i undantagsfall, huvudsakligen i glest bebyggda delar av landet, kan ett hus enligt förarbetena anses ligga i anslutning till ett befintligt bostadshus om avståndet är 200 meter.[39]

Begränsningen avseende enstaka en- och tvåbostadshus har kritiserats för att ha haft en hindrande effekt. Detta gäller särskilt i de nordliga länen där bebyggelsestrukturen kan vara så gles att gårdar och hus inte faller inom 200-metersgränsen. Naturvårdsverket och Boverkets föreslog som en lösning 2013 att strandskyddet skulle kunna upphävas vid mindre sjöar och vattendrag.[40] Även Strandskyddsdelegationen ansåg att begränsningen har haft en hindrande effekt.[41]

År 2017 föreslog Naturvårdsverket en ändring av bestämmelsens lydelse så att det i stället för *i anslutning till* skulle få beaktas om huset eller husen avses att uppföras *med närhet till* ett befintligt bostadshus, för att i större utsträckning kunna ta hänsyn till förhållandena på platsen och att kunna beakta skillnader mellan olika

[39] Prop. 2008/09:119 s. 108.
[40] Naturvårdsverket och Boverket, *Strandskydd. Redovisning av ett regeringsuppdrag*, 2013 med rättelseblad 2014, *s.* 10.
[41] SOU 2015:108 s. 227–230.

delar av landet.[42] Problemet har bekräftats under utredningens arbete. Till utredningen har det framförts argument både för att avskaffa begränsningen och behålla den. Argument för att behålla begränsningen har grundat sig på behovet från ett samhällsbyggnadsperspektiv av en samlad bebyggelse.[43]

7.5.4 Utredningens förslag

Vi föreslår att begränsningen när det gäller att placera enstaka bostadshus tas bort. Det bör innebära utökade möjligheter att bygga bostäder på landsbygden, särskilt i glest bebyggda områden. Effekten kan bli att enstaka en- eller tvåbostadshus uppförs enskilt och utan direkt koppling till befintlig bebyggelse. En sådan spridd bebyggelse innebär i allmänhet en större inverkan på strandskyddets syften än om bebyggelsen finns samlad. Samtidigt bör man komma ihåg att de områden som nu är i fråga är landsbygder, där exploateringsgrad och exploateringstryck är lågt. Det kan röra sig om avfolkningsbygder, där utmaningarna består i att hålla bygden levande och där tillgången till strandområden inte är hotad. Möjligheten att enklare kunna uppföra enstaka hus i strandområden har betydelse för att hålla landsbygdsområden levande. Det kan vara viktigt för de som redan bor och verkar på landsbygden, för hemvändare och för inflyttning.

Med de inledande ställningstagandena om landsbygdsutveckling och enstaka en- och tvåbostadshus som vi redogör för föreslår vi i det följande nya särskilda skäl för landsbygdsområden i 7 kap. 18 d § MB.

Särskilda skäl för bostadshus och komplementbyggnader

Utredningen föreslår att enstaka en- eller tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnad samt åtgärder som hör till bostadsbyggnaden regleras i bestämmelsens första punkt. De åtgärder som träffas av den föreslagna bestämmelsen är desamma som i dag, nämligen enstaka bostadshus och komplementbyggnader samt de anläggningar och andra åtgärder som hör till huvudbyggnaden. Med

[42] Naturvårdsverket (2017), *Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge*, s. 9–13.
[43] Se avsnitt 2.4 om de möten som utredningen har genomfört.

bostadshus avser vi även komplementbostadshus och användning som fritidshus. Däremot bör liksom i dag andra åtgärder som bryggor, båthus, grillplatser med mera inte omfattas av lättnadsbestämmelsen, utan även i fortsättningen prövas enligt de generella dispensgrunderna i 7 kap. 18 c § MB.

För att förbättra förutsättningarna att bygga bostäder i landsbygdsområden bör det inte ställas något krav på att åtgärden måste ha en fördel av ett strandnära läge. Det bör vara möjligt att uppföra komplementbyggnader och genomföra åtgärder till bostadshuset även *efter* att bostadshuset är uppfört. Dagens begränsning i det avseendet bör alltså inte behållas.

Beträffande sammanhållen bebyggelse, bör det regleras i bestämmelsens andra punkt. Bestämmelsen bör tillämpas när strandskydd upphävs genom detaljplan och anger att området enbart får tas i anspråk för sammanhållen bebyggelse om det finns ett angeläget allmänt intresse av att göra det. I 7 kap. 18 c § 5 MB finns en bestämmelse som möjliggör tätortsutveckling, som inte kan tillgodoses utanför det strandskyddade området. I motivuttalandena till denna bestämmelse anges bland annat följande.

> Enligt femte punkten får man beakta om området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse […] Åtgärder som kan komma ifråga är till exempel sådana som tillgodoser kommunens behov av tätortsutveckling, olika typer av infrastrukturanläggningar, anpassning av miljön för bättre tillgänglighet för funktionshindrade eller åtgärder som betingas av frilufts-, naturvårds-, miljö- eller kulturhistoriska intressen inom strandskyddsområdet. För att det ska vara fråga om ett angeläget allmänt intresse bör den planerade åtgärden långsiktigt ge fördelar för samhället.

Det skulle inte vara fråga om tätortsutveckling i den bestämmelse som nu är i fråga, utan sammanhållen bebyggelse i landsbygder. Det bör inte finnas något krav på att man ska beakta om bebyggelsen kan uppföras utanför området, eftersom avsikten är att det ska bli enklare att bygga inom strandskyddat område i landsbygden.

Särskilda skäl för byggande för verksamheter

Vi har i uppdrag att förbättra förutsättningarna för näringsverksamhet, främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i landsbygd. I vårt direktiv har regeringen angett att utveckling av

näringsverksamhet i strandnära läge, som bidrar till tillgängliggörande av områden, kan främja det rörliga friluftslivet, besöksnäring och lokal service. Vidare anges i direktivet att de gröna näringarna är viktiga aktörer både genom sin produktion av livsmedel och andra varor på marknaden, jobb, företagande och export samt genom de positiva miljöeffekter de ger upphov till. Detta bidrar enligt regeringen på många sätt till attraktionskraft, biologisk mångfald och klimatnytta. Vidare anges i direktivet att jord- och skogsbruksverksamhet samt övriga näringar i dag utgörs av såväl stora som mindre verksamheter som är specialiserade eller diversifierade med exempelvis turism, fiske, jakt, vattenbruk eller småskalig livsmedelsproduktion. De mindre verksamheterna faller ofta utanför undantaget för de areella näringarna då de bedöms som hobbyverksamhet, men de fyller en viktig funktion för att hålla landskapet öppet, tillgängligt och attraktivt.

Det bör enligt vår uppfattning vara enkelt att få dispens för att bygga för verksamheter i landsbygdsområden, under förutsättning att verksamheten måste ha en fördel av ett strandnära läge. Åtgärderna måste också vara förenliga med strandskyddets syften enligt den bedömning som ska ske enligt 7 kap. 26 § MB.

Med verksamhet bör avses företagande eller ideell verksamhet. Företagande måste ge inkomst av något slag, men det ska inte krävas inkomst av någon viss omfattning. Ideell verksamhet bör exempelvis kunna vara lokalt föreningsliv, till exempel lokaler för sim- eller kanotklubb eller scoutverksamhet. Företagande bör exempelvis kunna vara besöksnäring och så kallade gröna näringar i form av jord- och skogsbruksverksamhet samt övriga näringar som är specialiserade eller diversifierade med exempelvis turism, fiske, jakt, vattenbruk, djurhållning, betesdrift eller småskalig livsmedelsproduktion. Verksamheter för besöksnäringen och friluftslivet kan exempelvis vara campinganläggningar, båt- och kanotuthyrning, hotell, restaurang, café, försäljning av fiskprodukter och andra produkter för friluftslivet. Annan verksamhet som kan ha fördel av ett strandnära läge är enligt vår mening hälsovård, exempelvis rehabiliteringsverksamheter av olika slag.

I detta sammanhang bör nämnas att exploatering inte behöver vara till nackdel för friluftslivet, så länge det inte tillskapas hemfridszoner eller så länge exploateringen inte är avhållande på något annat sätt. Åtgärder för besöksnäringen kan bidra till tillgänglighet

och till variationer i bruk och skötsel av natur och kulturmiljön. Det kan gälla exempelvis campingplatser, stugbyar eller byggnader tillhörande konferensanläggningar, hotell eller restauranger. Stigar och områden kan genom dessa verksamheter hållas öppna och framkomliga. Däremot kan åtgärderna inverka negativt på djur- och växtlivet, vilket får prövas inom ramen för syftesprövningen enligt 7 kap. 26 § MB.

Tillämpning av 18 d § i områden som inte har redovisats som landsbygdsområden i översiktsplan

Det bör, liksom idag, vara möjligt att i det enskilda fallet pröva om den sökta åtgärden ligger inom ett landsbygdsområde. En tillämpning av 18 d § förutsätter inte att kommunen i översiktsplanen har redovisat landsbygdsområden. Om en redovisning inte har skett kan det dock vara svårt att i ett enskilt ärende ta fram det underlag som behövs för att visa att lättnaden i strandskyddet får tillämpas på den berörda platsen, det vill säga att platsen ligger inom ett område som uppfyller kriterierna i 17 a § första stycket.

7.6 Stärkt skydd i vissa områden

Förslag: I områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor samt i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet ska de särskilda skälen för dispens och upphävande av strandskyddet vid detaljplanering enligt 7 kap. 18 c § tillämpas särskilt restriktivt. Förslaget införs i 7 kap. 18 c § andra stycket miljöbalken.

Tidigare i detta kapitel har vi lämnat förslag som berör landsbygdsområden. Landsbygdsområden är enligt utredningens förslag områden som har god tillgång på obebyggd mark, inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse (exploateringstryck), och inte är av särskild betydelse för strandskyddets syften. Förslaget berör inte starkt exploaterade områden och innebär att strandskyddet bibehålls i starkt exploaterade områden. I detta avsnitt lämnar vi förslag som syftar till att förstärka strandskyddet i vissa områden.

7.6.1 Gällande bestämmelser

Reformen av strandskyddsreglerna 2009 hade som mål att införa lättnader för att främja utvecklingen i landsbygdsområden med god tillgång till stränder. Reformen hade även som mål att begränsa nybyggnationen i övriga delar av landet genom tydligare och stärkta regler. Behovet av att begränsa nybyggnation var enligt uttalanden i förarbetena särskilt stort i de delar av landet där stränderna redan hade exploaterats i hög grad och det fanns ett starkt tryck på ytterligare byggnation längs stränderna. För att stärka skyddet förtydligades förutsättningarna för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet. Det infördes även förtydliganden i fråga om strandskyddets syften. Nya bestämmelser om fri passage infördes. Fri passage ska säkra bibehållande av en fri passage för allmänheten närmast strandlinjen vid beslut om upphävande vid detaljplaneläggning och dispens.[44]

I 7 kap. 18 c § första stycket MB regleras vad som är särskilda skäl för att upphäva strandskydd vid detaljplaneläggning eller medge dispens från strandskyddet.

Som särskilda skäl får endast beaktas om det område som upphävandet eller dispensen avser

- redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
- genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
- behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
- behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
- behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
- behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

[44] Prop. 2008/09:119 s. 1 och 33–34.

Det särskilda skäl som kan tillämpas för dispens för bryggor är 7 kap. 18 c § 3 MB som omfattar en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet.

Enligt uttalanden i förarbetena bör stor restriktivitet gälla i synnerhet i områden som är särskilt värdefulla för djur- och växtlivet, exempelvis grunda mjukbottnar. Det måste enligt förarbetena klarläggas vilket intresse den enskilde har av en dispens, vilken omfattning åtgärden måste ha för att den ska fylla sin funktion, vilka ytterligare effekter som måste påräknas, till exempel muddringsarbeten eller förändrade strömningsförhållanden, och om behovet av anläggningen kan tillgodoses på något annat sätt utanför det strandskyddsområdet. Bedömningen av behovet ska ske utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Om exempelvis en brygga behövs för en näringsverksamhet, ska vid prövningen hänsyn kunna tas till om det skulle medföra orimliga merkostnader eller tidsförluster om bryggan skulle lokaliseras utanför området. Hänsyn ska också kunna tas till om det är fråga om en brygga som är avsedd för gemensamt nyttjande av flera boende i ett närområde. Vi kan konstatera att rättspraxis i MÖD är mycket restriktiv.

Intresseavvägningar

Vid dispensprövningar ska en intresseavvägning göras enligt 25 §, vilket innebär att hänsyn ska tas även till enskilda intressen. En dispens ska därutöver enligt 26 § vara förenlig med strandskyddets syften. Det innebär en restriktiv syn på dispensmöjligheterna.[45] Enligt förarbetena innebär det en restriktiv syn på dispensmöjligheterna. I förarbetsuttalandena anges vidare bland annat följande. En dispens innebär i realiteten att undantag medges till förmån för ett enskilt intresse i ett fall där det allmänna intresset generellt bedöms väga tyngre. Det förhållandet att syftet med strandskyddet har vidgats till att avse även skydd för djur- och växtarter bör innebära att tyngden hos det allmänna intresset ökat ännu mera. Samtidigt kan det naturligtvis finnas sådana fall där allmänintresset inte behöver hävdas med samma styrka som i flertalet fall. För dessa fall ska det finnas kvar en öppning för dispens.[46] Enligt Mark- och miljööverdomstolens praxis

[45] Prop. 2008/09:119 s. 104 och prop. 1997/98:45, Del 2, s. 98.
[46] Prop. 2008/09:119 s. 104 och prop. 1997/98:45, Del 2, s. 98.

ska särskild restriktivitet råda vid dispensprövningen om platsen för en tänkt åtgärd ligger inom ett område som är av riksintresse för naturvård och friluftsliv, och därtill inom utvidgat strandskyddsområde.[47]

7.6.2 Problem

I våra direktiv har regeringen pekat på att flest dispenser fortfarande lämnas i tätbefolkade områden. Regeringen har tagit fasta på att flest dispenser lämnas i storstadsområdena i Stockholms och Västra Götalands län. Detta indikerar att regelförändringarna som infördes genom reformen 2009 inte fullt ut har fyllt sitt syfte. Regeringen har hänvisat till Strandskyddsdelegationens betänkande, där delegationen har angett att dispensskälen inte upplevs som tillräckligt restriktiva för att bevara kvarvarande tillgängliga områden i tätbebyggda områden. Ett exempel är enligt delegationens betänkande skälet om ett område som redan har tagits i anspråk enligt 7 kap. 18 c § första stycket punkten 1 MB. Enligt delegationen fanns en upplevelse att skälet tillämpas alltför lättvindigt.

Den tätortsnära naturen minskar

Enligt miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv* ska tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet och den biologiska mångfalden värnas. Målet *Myllrande våtmarker* innebär att värdefulla våtmarker ska bevaras eftersom de har ett värde för både den biologiska mångfalden och friluftslivet.

Enligt miljömålet *God bebyggd miljö* och friluftsmålen *Tillgång till natur för friluftsliv* och *Attraktiv tätortsnära natur* ska befolkningen ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Friluftslivets tillgång till natur- och kulturlandskap ska säkerställas genom bevarande. Målen innebär att det ska finnas tillgång till någon form av natur, det vill säga målen avser inte bara strandområden.

Det finns enligt Naturvårdsverkets uppföljning av målen för friluftslivspolitiken[48] som genomfördes 2019 tre grundläggande

[47] Mark- och miljööverdomstolens dom 2013-06-13, målnummer M 804–13 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-10-30, målnummer M 1899–14.
[48] Naturvårdsverket, Rapport 6904. December 2019.

förutsättningar för friluftsliv: tillgång, tillgänglighet och kvalitet. Ett naturområde som ligger nära, är tillgängligt och har hög kvalitet har störst möjligheter att främja friluftsliv i vardagen. Det är i den tätortsnära naturen det mesta av friluftslivet bedrivs. Utövandet avtar med avståndet.

Inom tätorter ser markanvändningen annorlunda ut än runt tätorterna, med en hög andel hårdgjord och bebyggd yta och en relativt betydelsefull andel parkmark. Runt tätorterna dominerar skog (omkring 40 procent), odlad mark (drygt 20 procent), och vatten (knappt 15 procent). Sjöarnas och vattendragens ekologiska status samt graden av tillgänglighet är viktiga faktorer när det gäller vilka kvaliteter som finns. Den pågående urbaniseringen och förtätningen av städer och tätorter samt bostadsbristen leder till ett hårt exploateringstryck. Enligt 2019 års utvärdering av friluftsmålen tyder mycket på att den tätortsnära naturen minskar till följd av en ökande tätortsbefolkning och bebyggelse.

Exploatering vid grunda mjukbottnar har ökat

Vi har i kapitel 4 redogjort för miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Grunda, vågskyddade miljöer med mjukbotten uppmärksammas särskilt i beskrivningarna av miljömålet. Miljöerna har en hög biologisk produktion av en stor mängd växter och bottendjur och är viktiga födosöks-, lek – eller uppväxtområden för många olika fiskarter. Områdena är också viktiga för olika arter av marina och limniska kärlväxter, såsom ålgräs och nate, vilka stabiliserar botten och minskar uppgrumling av sedimentet.

Naturvårdsverket har vid sin utvärdering 2020 av miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* uppmärksammat utvecklingen av byggandet inom kustområdena. Enligt utvärderingen tyder mycket på att de grunda områdena (0–6 meters vattendjup) är de som är mest påverkade. Utbredningen av ålgräsängar minskar och sedan 1980-talet har uppskattningsvis 12 500 hektar försvunnit på västkusten. När ålgräset helt försvunnit är både naturlig återkolonisering och restaurering svår. Kostnaderna för förlorade ekosystemtjänster i form av minskad produktion av torsk, övergödning och grumligare vatten med försämrat siktdjup uppskattas till minst fyra miljarder kronor.

Orsaker till att ålgräsängarna minskar är enligt utvärderingen bland annat övergödning och överfiske, men även exploatering genom exempelvis utfyllnader i hamnar, bryggor och muddring. Bryggor påverkar ålgräsängarna negativt genom skuggning. Flytbryggor skuggar dubbelt så mycket som pålade bryggor.

Enligt en rapport från Havsmiljöinstitutet har exploateringen av bryggor vid Sveriges kust mer än fördubblats mellan 1960 och 2016.[49] Den sammanlagda längden bryggor har nästan tredubblats under denna period. En majoritet av alla bryggor finns i Stockholms och Västra Götalands län. Enligt en studie från Västra Götalands län fanns 96 procent av alla bryggor över grund mjukbotten. Inom grunda väderskyddade områden sker en årlig ökningstakt av antal och längd på bryggor med 1,7 respektive 1,8 procent, vilket i dag motsvarar en ökning med drygt 900 bryggor på totalt 21 kilometers längd per år inom denna miljö. Dessa vågskyddade grundområden utgör till ytan en fjärdedel av kustens totala grundområden, men innehåller drygt 60 procent av alla bryggor med avseende på längd.

7.6.3 Utredningens överväganden

I kapitel 3 har vi redogjort för statistik för dispensgivningen mellan 2011–2019. Av statistiken framgår att andelen antagna detaljplaner där strandskyddet upphävts har sedan år 2011 legat kring 13–15 procent. Under 2019 har kommunerna upphävt strandskyddet genom planbestämmelser i 142 detaljplaner. Utöver detta har länsstyrelserna på begäran av kommunerna fattat fyra beslut om att upphäva strandskyddet när en detaljplan ska antas. Totalt har därför strandskyddet upphävts i samband med att 146 detaljplaner har antagits, vilket motsvarar 15 procent av det totala antalet nya detaljplaner som antogs under år 2019.

Beträffande dispenser har sedan 2011 antalet beviljade åtgärder inom strandskyddsområde ökat varje år. År 2011 uppgick antalet beviljade åtgärder till 4 998 och 2019 till 7 811 beviljade åtgärder. Det innebär att antalet åtgärder som har fått dispens har ökat med 56 procent sedan 2011.

Det är vanligast med dispens för komplementbyggnader och tillbyggnader och det vanligaste skälet för dispens är att området

[49] Havsmiljöinstitutet, *Fritidsbåtars påverkan på grunda kustekosystem i Sverige*, Rapport 2019.

redan har tagits i anspråk, enligt 7 kap. 18 c § första punkten MB. Vi kan därför konstatera att flest dispenser lämnas för kompletteringsåtgärder på redan bebyggda platser. Det är näst vanligast med dispens för bostadshus och fritidshus. Av kommunernas dispensbeslut avseende bostadshus och fritidshus utgör knappt hälften av åtgärderna, 44 procent, nyetableringar. Det innebär att drygt hälften, 56 procent, av de totala åtgärderna avseende bostadshus och fritidshus avser befintliga byggnader.

Utöver komplementbyggnader och tillbyggnader, bostadshus och fritidshus, meddelas enligt statistiken dispens för transformationsstationer, nätstationer och nedläggning av kablar och liknande, bryggor och pirar, anläggningar för turism, camping, stugor, hotell, friluftsanordningar och båthus. För övrigt lämnas dispens i ganska stor utsträckning också till andra åtgärder, men det saknas statistik om vad sådana åtgärder avser.

I fråga om bryggor och pirar har sedan 2011 strandskyddsdispens beviljats för drygt 5 000 åtgärder. Mellan 2013 och 2019 har kommunerna meddelat dispens för totalt 3 690 åtgärder som avser bryggor och pirar. Av dessa var totalt 1 584 nyetableringar. Det utgör 43 procent av totalen. Det innebär att drygt hälften, 57 procent, av de totala åtgärderna avser befintliga bryggor och pirar.

I kapitel 4 har vi redogjort för de svenska miljökvalitetsmålen och resultaten av Naturvårdsverkets uppföljning av målen. Beträffande kustområdena ökade den totala längden havsstrandlinje i Sverige som är påverkad av bebyggelse mellan 2015 och 2018 med knappt tre procent. År 2018 var 28 procent av den sammanlagda svenska havsstrandlinjen påverkad av bebyggelse. Den totala strandlinjen längs sjöar och vattendrag som är påverkad av bebyggelse ökade med cirka 3 procent mellan 2014 och 2018. Det motsvarar 12 procent av den totala tillgängliga strandlinjen i Sverige. I kapitel 5 redogör vi för exploateringsgraden i varje län och kommun, förändringen i exploateringsgrad över landet och avseende olika strandtyper mellan åren 2013 och 2018.

Våra studier i kapitel 5 visar att fastlandskusten generellt sett är den mest exploaterade strandtypen och att befolkningen är koncentrerad runt de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. De mest befolkade områdena, i både norra och södra Sverige är koncentrerade till kusten. Ungefär hälften av Sveriges befolkning är bosatt inom en mil från havet.

Tätortsnära stränder

Vi kan konstatera att det finns kommuner i Sverige där befolkningstätheten och exploateringsgraden är hög. I sådana områden kan tillgången till strandområden för de som bor i området vara betydligt mindre än i andra delar av landet. Att exploateringsgraden inom det strandskyddade området är hög behöver inte betyda att de saknas allemansrättslig tillgång till området eller livsvillkor för djur och växter. Området närmast strandlinjen kan vara oexploaterat, det kan ha anordnats strandpromenader, badstränder, utegym eller annat dit allmänheten har tillträde. Det kan också vara så att tillgången till orörd natur är begränsad.

En hög exploateringsgrad kan innebära att marken har tagits i anspråk för bostadsbebyggelse eller annat, som innebär att allmänheten inte har tillträde till strandområdet. I sådana fall begränsas ytan för friluftsliv samt djur- och växtliv i strandområdet. Om många personer ska dela på en liten mängd strandyta blir den tillgängliga ytan per person begränsad. En hög exploateringsgrad kan dessutom innebära att bebyggelse och privatisering skett ända ner till strandlinjen eller att bebyggelsen är så tät att den mer eller mindre blockerar tillgången till strandområdet.

I kapitel 5 har vi redogjort för förhållandena i Sverige avseende exploateringsgrad, befolkningstäthet och exploateringstryck. Vi har också redogjort för befolkningsökningen och den pågående urbaniseringen. Enligt Naturvårdsverkets utvärderingar av de nationella friluftslivsmålen minskar den tätortsnära naturen. Utredningen har i kapitel 5 dragit slutsatsen att ett stärkt strandskydd kan behövas främst i städer och andra större tätorter samt i vissa fritidshusområden med högt exploateringstryck. I synnerhet i stora städer kan tillgången till obebyggda strandområden vara begränsat. En fråga som återstår är hur strandskyddet kan stärkas i sådana områden.

Alternativa lösningar i fråga om tätortsnära stränder

Utredningen har utifrån det som anges i direktivet övervägt om 7 kap. 18 c § första stycket punkten 1 MB bör ändras på något sätt. Enligt bestämmelsen får man som särskilda skäl beakta att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.

Mark som har tagits i anspråk utgörs ofta av etablerade tomtplatser runt bostadshus. Komplementbyggnader i nära anslutning till en huvudbyggnad eller en ersättningsbyggnad för samma ändamål som en befintlig eller nyligen avlägsnad byggnad kan enligt förarbetena vara skäl för dispens.[50] Bestämmelsen innebär att byggande kan ske på platser där strandskyddets syften redan är utsläckta, vilket innebär ett mindre ingrepp på strandskyddets syften än om en orörd plats tas i anspråk. Bestämmelsen kan tillämpas i såväl högexploaterade som lågexploaterade områden. Det finns enligt vår mening därför nackdelar med att generellt begränsa byggandet i redan ianspråktagna områden. Vi har valt att överväga två principiellt olika alternativ, varav det ena innebär begränsade möjligheter till dispens i starkt exploaterade områden och det andra begränsade möjligheter till dispens i starkt exploaterade områden som inte har redovisats på förhand.

Alternativ 1 – Redovisa starkt exploaterade områden med begränsade möjligheter till dispens

Alternativ 1 innebär att, på motsvarande sätt som för landsbygdsområden, starkt exploaterade områden redovisas. Inom starkt exploaterade områden skulle upphävande- och dispensmöjligheter begränsas.

En svårighet med alternativet är enligt vår mening att ytterligare en områdestyp skulle behöva redovisas. Att redovisa områden kräver inventering, utredning och beredning. Vi ser inte att fördelarna med denna lösning överväger de tids- och kostnadsmässiga nackdelarna och har därför valt att inte gå vidare med detta alternativ.

Alternativ 2 – Ökad restriktivitet vid prövning av dispens och upphävande av strandskyddet vid detaljplanering i vissa områden

Enligt förarbeten och praxis ska reglerna om dispenser och upphävanden tillämpas restriktivt. De exempel på omständigheter som kan utgöra särskilda skäl enligt förarbetena är i huvudsak situationer då strandskyddsintresset inte alls eller endast obetydligt skadas, till

[50] Prop. 2008/09:119 s. 105.

exempel då åtgärden utförs på redan ianspråktagen mark.[51] Gällande rätt ger således uttryck för en restriktiv syn på dispensgivningen.

Detta alternativ går ut på att särskild restriktivitet ska gälla vid prövning i starkt exploaterade områden. Alternativet innebär inte att områden behöver redovisas på förhand, vilket innebär att alternativet är tids- och kostnadseffektivt och kan börja tillämpas vid ikraftträdandet. En nackdel med alternativet är att det först vid den enskilda prövningen lämnas besked om platsen i fråga ligger inom ett område där särskild restriktivitet gäller. Förutsägbarheten är större i alternativ 1 eftersom en redovisning av vilka områden som avses sker på förhand. Samtidigt finns redan i dag bestämmelsen i 7 kap. 26 § MB, som anger att en dispens måste vara förenlig med strandskyddets syften. Bestämmelsen innebär att även om särskilda skäl finns, kan dispens nekas om åtgärden inte är förenlig med något av strandskyddets syften.

Mot den här bakgrunden lämnar vi nedan ett förslag som innebär att tillämpningen ska vara särskilt restriktiv i vissa områden.

7.6.4 Utredningens förslag

Som vi har redogjort för i kapitel 3, ska prövningen av om en dispens är förenlig med strandskyddets syften enligt 7 kap. 26 § MB enligt bestämmelsens ordalydelse ske på samma sätt oavsett vilket område dispensen rör. Av förarbetsuttalandena framgår dock att det allmännas intresse varierar i olika fall. Det anges att det finns sådana fall där allmänintresset inte behöver hävdas med samma styrka som i flertalet fall.[52] Enligt Mark- och miljööverdomstolens praxis ska särskild restriktivitet råda vid dispensprövningen om platsen för en tänkt åtgärd ligger inom ett område som är av riksintresse för naturvård och friluftsliv, och därtill inom utvidgat strandskyddsområde.[53]

Som vi har angett ovan, har vi i kapitel 5 dragit slutsatsen att ett stärkt strandskydd kan behövas i områden som har en hög exploateringsgrad och ett högt exploateringstryck och att sådana områden finns främst i städer och andra större tätorter samt i vissa fritidshusområden med högt exploateringstryck. I synnerhet i stora städer

[51] Prop. 2008/09:119 s. 29 och prop. 1997/98:45, Del 2, s. 88–91.
[52] Prop. 2008/09:119 s. 104 och prop. 1997/98:45, Del 2, s. 98.
[53] Mark- och miljööverdomstolens dom 2013-06-13, målnummer M 804–13 och Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-10-30, målnummer M 1899–14.

där många människor bor kan den orörda arealen av strandområde per person vara begränsad. För att åstadkomma en differentiering av strandskyddet i enlighet med direktiven, bör den restriktivitet som ska gälla vid dispens- och upphävandeprövningen tydliggöras och stärkas i områden med hög exploateringsgrad och högt exploateringstryck genom reglering i lagtext.

Regleringen bör ske i 7 kap. 18 c §, så att det redan vid tillämpningen av de särskilda skälen ska ske en bedömning av områdens exploateringsgrad och exploateringstryck. Exploateringsgraden och exploateringstrycket bör bedömas utifrån ett område omkring den plats som dispensen eller upphävandet avser, om en till tre kilometers radie. Förslaget är inte avsett att ersätta den bedömning av om en dispens är förenlig med strandskyddets syften som ska ske enligt 7 kap. 26 § MB.

Även i fråga om vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet bör lagtexten uttryckligen ange att särskild restriktivitet ska gälla. Grunda mjukbottnar bör då kunna anses utgöra ett sådant område. Grunda mjukbottnar täcker mycket stora arealer längs Sveriges kuster och det finns olika typer av grunda mjukbottnar med olika grad av känslighet och värde för växt och djurliv. Olika mjukbottenmiljöer måste kunna behandlas olika och bedömningen av om en mjukbottenmiljö är av särskild betydelse för djur- eller växtlivet måste ske i varje enskilt fall, utifrån förhållandena och förutsättningarna i området. I författningskommentaren till bestämmelsen redogör vi för vilka typer av grunda mjukbottnar som kan vara särskilt viktiga.

Sammanfattningsvis innebär förslaget att vid prövningen av en dispens eller upphävande av strandskydd vid detaljplanering ska först prövas om det föreligger något särskilt skäl enligt 7 kap. 18 c § MB. Vid den prövningen ska, enligt förslaget, särskild restriktivitet råda vid högexploaterade områden och områden med hög exploateringsgrad och högt exploateringstryck samt i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet. Om det föreligger ett särskilt skäl ska därefter prövas om en dispens är förenlig med strandskyddets syften enligt 7 kap. 26 § MB.

I avsnitt 7.7 som följer föreslår vi att det ska bli enklare att få dispens för klimatanpassningsåtgärder enligt en ny punkt, punkt 7, i 18 c § MB. Förslaget om särskild restriktivitet som vi lämnar här bör inte omfatta klimatanpassningsåtgärder.

7.7 Enklare att vidta klimatanpassningsåtgärder

Bedömning: Klimatförändringarna medför behov av klimatanpassningsåtgärder. Klimatanpassningsåtgärder kan skydda befintlig bebyggelse. Det finns behov av att tydliggöra att dispens kan meddelas för klimatanpassningsåtgärder.

Förslag: Dispens ska kunna meddelas för åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra (klimatanpassningsåtgärder).

Förslaget införs genom en ny punkt 7 i 7 kap. 18 c § första stycket miljöbalken.

7.7.1 Gällande bestämmelser

I 7 kap. 18 c § första stycket MB regleras som tidigare redovisats vad som är särskilda skäl för upphävande av strandskydd vid detaljplaneläggning eller dispens från strandskyddet.

Som särskilda skäl får man beakta endast om det område som upphävandet eller dispensen avser

- redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
- genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
- behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
- behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
- behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
- behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

7.7.2 Bakgrund och problem

Klimatanpassning definieras i förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete som åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra. En rad olika myndigheter i Sverige ska enligt förordningen arbeta med klimatanpassning. Det är främst Statens geotekniska institut (SGI) och Sveriges geologiska undersökning (SGU) Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Boverket och länsstyrelserna som arbetar med klimatanpassning kring stigande havsnivå, erosion och översvämningar i kustområden. Det pågår ett projekt, ”Regional kustsamverkan” som syftar är att skapa hållbara lösningar för att hantera de utmaningar som följer av stigande havsnivå, erosion och översvämning i kustområden i Skåne och Halland.

I första hand handlar det om att undvika att bebyggelse finns på mark- och vattenområden med risker för översvämningar eller på mark med dålig stabilitet. Det kan handla om att byggnader och anläggningar flyttas in mot land och nya kustskydd anordnas längre från strandlinjen. Det kan också handla om strandfodring och invallningar. Kommuner har möjlighet att söka bidrag till förebyggande åtgärder. För bebyggda områden där risken för naturolyckor är stor har staten för budgetår 2020 anvisat 75 miljoner kronor. Bidragen kan användas till åtgärder för att öka markens stabilitet eller skydda mot översvämning samt åtgärder som är en direkt följd av att kunna utföra dessa.

Riksdagen har 2018 antagit en nationell strategi för klimatanpassningsåtgärder.[54] Enligt strategin är klimatanpassningar särskilt viktigt vid investeringar som har lång livslängd inom sektorer som bedöms som sårbara och samhällsviktiga. Det kan röra vattenförsörjning, avloppssystem, elförsörjning, elektroniska kommunikationer, vattenleder, vägar och järnvägar, bebyggelse och byggnader, samt inom de areella näringarna. Vidare anges att klimatanpassning behövs mot ras, skred, erosion och översvämning som hotar samhällen, infrastruktur och företag, brist i vattenförsörjningen och biologiska och ekologiska effekter.

[54] Prop. 2017/18:163.

Vi har i avsnitt 7.2 och 7.3 lämnat förslag om att landsbygdsområden inte bör kunna omfatta översvämnings- eller erosionskänsliga områden. Där det redan finns bebyggelse kan det finnas behov av att utföra klimatanpassningsåtgärder. Sådana åtgärder kan också skydda strandskyddets syften.

Vi kan konstatera att olika klimatanpassningsåtgärder som har beskrivits ovan kan omfattas av förbuden enligt strandskyddsbestämmelserna. Det finns inget särskilt skäl som har utformats speciellt med perspektivet att skydda samhället mot klimatförändringar. Olika åtgärder kan möjligen inrymmas i befintliga särskilda skäl i 7 kap. 18 c § punkterna 5 och 6 MB, men vi kan inte konstatera att de olika typer av åtgärder som kan blir aktuella som klimatanpassningsåtgärder kan inrymmas under de befintliga särskilda skälen. Det bör därför vara enklare att genomföra klimatanpassningsåtgärder

7.7.3 Utredningens överväganden och förslag

För att göra nödvändiga klimatanpassningsåtgärder möjliga bör ett nytt särskilt skäl för dispens införas i 7 kap. 18 c § MB. Definitionen av klimatanpassningsåtgärder bör utformats i enlighet med definitionen i den nationella strategin för klimatanpassningsåtgärder. Det nya särskilda skälet läggs i en ny punkt 7, för åtgärder som behövs för att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom vid befintlig bebyggelse eller infrastruktur (klimatanpassningsåtgärder). Det kan exempelvis handla om åtgärder för att öka markens stabilitet eller hindra vatten. Det kan bland annat röra sig om strandfodring och invallningar. Klimatanpassningsåtgärder ska enligt bestämmelsen kunna vidtas för att skydda samhällsviktiga funktioner som exempelvis vattenförsörjning, avloppssystem, elförsörjning, elektroniska kommunikationer, vattenleder, vägar och järnvägar, bebyggelse och byggnader och de areella näringarna.

Intresset bör kunna vara både allmänt och enskilt och bestämmelsen bör enbart kunna avse klimatanpassningsåtgärder vid befintlig bebyggelse. Vi har utformat bestämmelsen i enlighet med definitionen av klimatanpassningsåtgärder i den nationella strategin för klimatanpassningsåtgärder.

456

Förslaget innebär en modernisering av strandskyddet genom anpassning till de nya förutsättningar som ett förändrat klimat innebär. Förslaget innebär också att stränderna och därmed även strandskyddets syften skyddas mot den påverkan som ras, skrev och översvämning innebär. I vissa fall kan klimatanpassningsåtgärder också vara till nackdel för växt- och djurliv, exempelvis om klimatanpassningsåtgärden är en invallning.

8 Effektivare tillsyn inom strandskyddade områden

En rättvis tillämpning av strandskyddsreglerna och tillsyn av efterlevnaden framhålls i utredningsdirektivet som viktigt för att skyddet ska uppfattas som legitimt. Utredningen ska utgå från att det fortsatt finns ett behov av en ändamålsenlig och effektiv statlig tillsyn och kontroll av tillämpningen av förändrade strandskyddsregler, som värnar strandskyddets syften och säkerställer ett differentierat och legitimt strandskydd. I direktivet pekas också på att Havs- och vattenmyndigheten i den fördjupade utvärderingen av miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* 2019 har framfört behovet av skärpt och utökad tillsyn av strandskyddet för att miljömålet ska nås.[1]

8.1 Ökad och mer effektiv tillsyn

Bedömning: För att skapa bättre förutsättningar för mer och effektivare tillsyn bör Naturvårdsverket få ökade resurser för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser.

Regeringen bör avsätta tre miljoner kronor årligen från år 2022 till 2026 till Naturvårdsverket för vägledning och utbildning i strandskyddstillsyn. Naturvårdsverket bör vid utgången av 2027 redovisa till regeringen hur resurserna har använts och Naturvårdsverkets bedömning av om insatserna har bidragit till mer och planerad strandskyddstillsyn.

[1] Havs- och vattenmyndigheten, *Levande sjöar och vattendrag. Fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen* 2019, Rapport 2019:2.

8.1.1 Gällande rätt

Enligt 26 kap. 1 § miljöbalken (MB) ska tillsynen säkerställa syftet med MB. Med tillsyn avses bland annat att tillsynsmyndigheten på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning ska kontrollera att MB samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken följs samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. Med tillsyn avses också att underlätta för en enskild att fullgöra sina skyldigheter genom information och liknande verksamhet.

Enligt 26 1 a § avses med tillsynsvägledning att utvärdera, följa upp och samordna tillsynen samt att ge råd och stöd till tillsynsmyndigheterna.

I miljötillsynsförordningen fördelas ansvaret för tillsyn och tillsynsvägledning enligt MB. Sedan 1 juli 2009 har kommunerna ansvar för tillsyn över strandskyddsområden (2 kap. 9 § miljötillsynsförordningen). Länsstyrelsen har ansvar för tillsynen i de områden som omfattas av länsstyrelsens dispensprövning (7 §).

Tillsyn utövas direkt gentemot den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtar eller har vidtagit en åtgärd. Tillsynsvägledning omfattar utvärdering, uppföljning och samordning av operativ tillsyn samt råd och stöd till de operativa tillsynsmyndigheterna. Länsstyrelserna har ett särskilt ansvar för att ge tillsynsvägledning i länet (3 kap. 16 §). Naturvårdsverket har ansvar för tillsynsvägledning i frågor som rör tillämpningen av strandskyddreglerna i miljöbalken (2 § första stycket).

Hos en tillsynsmyndighet ska det finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Behovsutredningen ska avse en tid om tre år. Utredningen ska ses över vid behov och minst en gång varje år (1 kap. 6 §). För varje verksamhetsår ska tillsynsmyndigheten också upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt MB. Planen ska grundas på bland annat behovsutredningen (8 §). Tillsynsverksamheten ska också följas upp och utvärderas årligen (12 §).

Tillsynsmyndigheterna ska samordna tillsynen om det är ändamålsenligt och möjligt (17 §).

8.1.2 Erfarenheter från strandskyddstillsynen

I detta avsnitt redogör vi för omfattningen av tillsynsplaner, vanliga överträdelser, omfattning av tillsynen och några goda exempel på hur tillsynen kan bedrivas på ett effektivt sätt.

Vanliga överträdelser av strandskyddsreglerna

Av Naturvårdsverkets årliga uppföljning av strandskyddsbeslut går det att utläsa mot vilka åtgärder som ett tillsynsföreläggande vanligen riktats i landet. Tabell 8.1 visar de vanligaste åtgärderna kommunerna har riktat ett föreläggande mot de senaste fem åren.

Tabell 8.1 Beslut om förelägganden

I tabellen framgår de fem vanligaste typerna av åtgärder eller ändamål, mot vilka en kommun meddelat ett föreläggande. Tabellen redovisar totala antalet förelägganden, för de vanligaste åtgärderna eller ändamålen, som kommunerna meddelat de senaste fem åren

	2019	2018	2017	2016	2015
Komplementbyggnad/tillbyggnad	10	46	19	6	28
Bostadshus inkl. fritidshus	40	52	25	15	58
Brygga/pir	63	64	35	23	41
Annat	113	85	59	60	60

Källa: Naturvårdsverket 2016–2020, Uppföljning av strandskyddsbeslut.

Det är vanligt att förelägganden meddelas beträffande bryggor eller pirar samt komplementbyggnader och bostadshus. Vad kategorin *Annat* innehåller framgår inte av den årliga uppföljningen.

Vid utredningens länsbesök i Västra Götaland framkom att de vanligaste objekten vid strandskyddstillsyn är bryggor och bryggdäck. Näst vanligast är olika typer av komplementbyggnader som förråd, sjöbodar, gäststugor, båthus, lusthus eller liknande – främst utanför etablerad tomtplats. Andra vanliga överträdelser är ändrad användning av olika byggnader utanför tomtplats, exempelvis en sjöbod eller ett förråd som omvandlas till bastu eller gäststuga. Altandäck som byggts utanför tomtplats eller ut i vattnet är också vanligt förekommande, liksom staket eller andra anordningar som utökar

tomtplatser. Även avhållande skyltar och utfyllnader i vatten är vanliga åtgärder som renderar behov av tillsynsinsatser.

Uppföljningen av strandskyddsbeslut visar inte hur många tillsynsbesök eller tillsynstimmar som kommunerna lägger på strandskyddstillsynen. Vid våra möten med länsstyrelser och kommuner har det framkommit att det generellt sett bedrivs lite strandskyddstillsyn.

Samverkan och tillsynskampanjer är effektivt

Miljösamverkan Sverige är ett samverkansorgan kring tillsynsvägledning, tillsyn och viss prövning inom miljöbalksområdet och närliggande lagstiftningar. Deltagare är länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Under 2018 genomförde Miljösamverkan Sverige en nationell tillsynskampanj inom strandskyddade områden med länsstyrelserna (tio länsstyrelser deltog). Syftet med den samlade insatsen var bland annat att arbeta effektivare och att få syn på övergripande problem inom strandskyddsområden.[2]

Under kampanjen kontrollerades 182 platser i de tio län som deltog i kampanjen och vid dessa platser återfanns totalt 456 objekt (byggnader, åtgärder, anläggning och liknande) som kontrollerades. På varje plats fanns således i genomsnitt 2,5 objekt som kontrollerades. De vanligaste objekten var bryggor och bryggdäck (160), vilket motsvarade 40 procent av objekten. Näst vanligast var olika typer av komplementbyggnader som förråd, sjöbodar, gäststugor, båthus, lusthus eller liknande utanför etablerad tomtplats (114). Altandäck som byggts utanför tomtplats var också vanligt förekommande objekt (49).

Ett av syftena med kampanjen var att se hur arbetet med tillsynen inom strandskydd kunde bedrivas mer effektivt, ett annat var att se vilka övergripande problem som fanns med tillsyn inom strandskyddsområden. Några slutsatser som drogs efter den nationella kampanjen var följande.

- Planering och förberedelser underlättar fältkontrollen. Några länsstyrelser har erfarit att antalet tillsynsärenden minskar med ungefär hälften i varje steg i tillsynsprocessen.

[2] Miljösamverkan Sverige, *Samlad rapport för den nationella tillsynsinsatsen i strandskydd*, 2019.

- Den samlade insatsen i ett geografiskt område ger följdeffekter i flera steg. Utskick av brev medför att boende vidtar åtgärder innan kontrollen. Tillsyn i ett samlat geografiskt område gör också att det blir enklare att tillämpa likabehandlingsprincipen.
- Kalibreringsmöten mellan deltagande tillsynsmyndigheter är viktiga för att myndigheter ska göra likvärdiga bedömningar. Hur proportionalitetsavvägning ska göras i tillsynsärenden var en återkommande fråga från tillsynshandläggarna.
- Att planera och genomföra tillsyn samlat i tid och koncentrerat i de geografiska områden som myndigheten prioriterat för den aktuella kampanjen, skapar bra förutsättningar för resurseffektiv tillsyn.

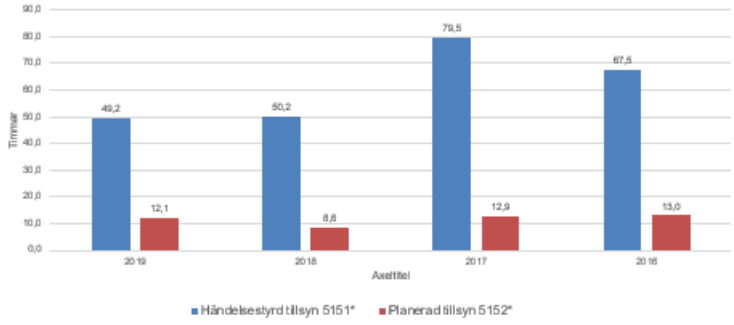
Planerad tillsyn mer effektiv än händelsestyrd tillsyn

Länsstyrelsen i Västra Götaland har utifrån den tillsyn myndigheten bedriver inom skyddade områden i länet räknat ut hur många timmar som läggs på ett planerat respektive ett händelsestyrt tillsynsärende. Med planerat ärende avses sådana tillsynsinsatser som myndigheten själv planerat att utföra. Ett händelsestyrt ärende initieras ofta av ett inkommande tips om lagöverträdelse.

Utifrån länsstyrelsen uträkning var det tydligt att planerad tillsyn var mycket effektivare än händelsestyrd tillsyn. Resultatet framgår av figur 8.1, som visar att ett planerat tillsynsärende var cirka 4 till 6 gånger så effektivt som ett händelsestyrt tillsynsärende.

Figur 8.1 Antal timmar per tillsynsärende

Händelsestyrd tillsyn i blå stapel och planerad tillsyn i röd stapel

Anm.: Länsstyrelsen i Västra Götalands län har inte möjlighet att särskilja strandskyddstillsyn från tillsyn inom övriga områdesskydd. Länsstyrelsen arbetar ofta samlat med flera typer av skydd i tillsynen. Diagrammet visar därför tillsyn inom områdesskydd generellt.

Enligt länsstyrelsens erfarenhet kan det i vissa strandskyddsområden finnas många överträdelser. Behovet av tillsyn minskar enligt länsstyrelsens erfarenhet i takt med att tillsyn bedrivits i området.[3]

8.1.3 Skärpta regler och ökade åtgärder för miljötillsyn

Länsstyrelserna ska ge tillsynsvägledning i länet. I det ingår att granska kommunernas tillsynsverksamhet och ge kommunerna stöd för att utveckla tillsynen.[4] Den 1 augusti i år trädde skärpta regler för miljötillsyn i kraft. Enligt en ny bestämmelse i 26 kap. 8 § MB får länsstyrelsen förelägga en kommun som inte fullgör de skyldigheter som följer av kommunens tillsynsuppdrag att avhjälpa bristen. Bestämmelsen omfattar all typ av tillsyn enligt MB. Med skyldigheter som följer av kommunens tillsynsuppdrag avses en kommuns tillsynsverksamhet i vid bemärkelse. Det innefattar alla moment som ingår i kommunens tillsynsverksamhet, exempelvis hur ofta tillsynsobjekt kontrolleras och hur konstaterade brister följs upp. Det innefattar även administrativa åtgärder kring tillsynen som upprättande av behovsutredningar eller planer för tillsynen. Även andra skyldigheter

[3] Möte med Länsstyrelsen i Västra Götaland den 4 februari 2020.
[4] Prop. 2019/20:137 s. 48.

som inte ingår i tillsynen men som har ett direkt samband med den, exempelvis rapportering till centrala myndigheter, omfattas av en kommunens tillsynsuppdrag.[5]

Regeringen har i juni 2020 uppdragit åt Naturvårdsverket, som samordnande myndighet, att tillsammans med Folkhälsomyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och länsstyrelserna främja en mer effektiv och enhetlig tillsyn enligt miljöbalken. Naturvårdsverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet senast den 31 december 2023.[6]

8.1.4 Mer resurser för vägledning och utbildning

Avsikten med tillsynen är att säkerställa syftet med strandskyddet och att reglerna följs. Riskerna för att strandskyddsreglerna inte följs beror på om reglerna är kända, förstådda och accepterade samt hur mycket tillsyn som bedrivs. Riskerna ökar ju mindre tillsyn som bedrivs.

Kommunerna har ett omfattande tillsynsuppdrag och tillsynen måste därför prioriteras. I områden med hög exploateringsgrad och hög befolkningstäthet är den allemansrättsliga tillgången till strandområden och utrymmet för djur- och växtlivet begränsat. I sådana områden är det angeläget med såväl förebyggande insatser som en effektiv tillsyn för att främja efterlevnad och att ingripande sker vid överträdelser. I områden med högt exploateringstryck kan en successiv utbyggnad väntas, vilket kan minska kvarvarande orörda strandområden.

I kapitel 5 har vi redogjort för var exploateringsgraden av strandområden i dagsläget är hög respektive låg, vilka områden som är tätrespektive glesbefolkade och vilka områden som har högt respektive lågt exploateringstryck. Som framgår av kapitel 5 råder ofta hög exploateringsgrad, hög befolkningstäthet och högt bebyggelsetryck i städer och andra större tätorter. Det gäller i synnerhet i stora städer.

Behovet av tillsyn av strandskyddsreglerna gäller generellt. När tillsynsuppdraget är omfattande kan, enligt vår uppfattning, tillsynen av strandskyddsreglerna lämpligen prioriteras till städer och andra större tätorter. Tillsyn kan även behöva prioriteras i vissa

[5] Prop. 2019/20:137 s. 51 och 88.
[6] Regeringsbeslut 2020-06-25, diarienummer M2020/01034/Me.

fritidshusområden under omvandling. Där kan exploateringstrycket vara högt, likaså exploateringsgraden. Slutligen kan tillsyn också behövas i landsbygdsområden, med anledning av de förändringar i strandskyddsbestämmelserna som vi föreslår i kapitel 7.

Behov av vägledning och utbildning

Länsstyrelserna ska ge tillsynsvägledning i länet. I det ingår att granska kommunernas tillsynsverksamhet och ge kommunerna stöd för att utveckla tillsynen. Den nya bestämmelsen i 26 kap. 8 § MB ger länsstyrelsen möjlighet att förelägga en kommun som inte fullgör sina tillsynsskyldigheter att ta fram en tillsynsplan eller behovsutredning och att bedriva operativ strandskyddstillsyn. Bestämmelsen kan enligt vår uppfattning bidra till att kommunernas tillsyn ökar, liksom länsstyrelsernas uppföljning av kommunernas tillsyn. Det saknas anledning för utredningen att föreslå ytterligare åtgärder i denna del.

Vid våra samtal med kommuner och länsstyrelser har det framkommit önskemål om mer vägledning och utbildning om strandskyddstillsyn. Vägledning och utbildning kan enligt vår mening bidra till och underlätta arbetet med strandskyddstillsyn. Kunskap om hur tillsyn kan bedrivas på ett resurseffektivt sätt kan också bidra till mer tillsyn. Erfarenheter från olika tillsynskampanjer eller andra tillsynsinsatser kan underlätta i detta avseende. För att utnyttja kommunernas kompetens bättre bör utbildningen ta till vara möjligheterna till samarbete och erfarenhetsutbyte.

Vi anser att regeringen bör avsätta tre miljoner kronor årligen från år 2022 till 2026 till Naturvårdsverket för vägledning och utbildning i strandskyddstillsyn. Syftet med en sådan satsning bör vara att få kommunala tillsynsmyndigheter att i större utsträckning än i dag genomföra tillsyn. Med en effektiv tillsyn kan resurserna enligt vår uppfattning också räcka till mer tillsyn.

Naturvårdsverket bör vid utgången av 2027 redovisa till regeringen hur resurserna har använts och myndighetens bedömning av om insatserna har bidragit till mer strandskyddstillsyn

9 Ikraftträdande och genomförande

Förslag: Lag- och förordningsändringar ska träda i kraft den 1 januari 2022. Äldre bestämmelser gäller för ärenden och mål som har påbörjats före ikraftträdandet.

De delar av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) som omfattas av strandskydd ska gälla som landsbygdsområden enligt 7 kap. 17 a § första stycket miljöbalken, om länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket i dess lydelse vid tidpunkten för länsstyrelsens granskningsyttrande.

Bedömning: Effekterna av de föreslagna ändringarna bör följas upp årligen och utvärderas av Naturvårdsverket.

Naturvårdsverkets årliga uppföljning av meddelade dispensbeslut i landet bör även omfatta var dispenser söks och var dispenser beviljas samt om åtgärder som avser komplementbyggnader innebär att ny byggnad uppförs.

9.1.1 Ikraftträdande

Utredningsuppdraget ingår som punkt i den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, även kallad Januariavtalet eller 73-punktsuppgörelsen. Strandskyddet tas upp i punkt 23 i uppgörelsen och rubriceras *Gör det möjligt att leva och bo på landsbygden.* Där anges att förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2022.

9.1.2 Genomförande

Vi lämnar i detta betänkande förslag som berör strandskyddets omfattning generellt. Vi lämnar bedömningar i fråga om digitalisering av var strandskyddet gäller i landet. Vi lämnar också förslag som berör landsbygdsområden. Inom landsbygdsområden ska enligt våra förslag strandskyddet under vissa förutsättningar kunna upphävas eller landsbygdsområden redovisas i den kommunala översiktsplanen (ÖP). Inom landsbygdsområden som har redovisats i ÖP ska det vara lättare att få dispens för vissa åtgärder.

Vi bedömer att effekterna av de föreslagna ändringarna bör följas upp årligen och utvärderas av Naturvårdsverket. Vi bedömer även att Naturvårdsverkets årliga uppföljning av meddelade dispensbeslut i landet bör omfatta var dispenser söks och var dispenser beviljas samt om åtgärder som avser komplementbyggnader innebär att ny byggnad uppförs.

Strandskyddets omfattning och synliggörande av var strandskyddet gäller

Strandskyddet är idag upphävt i olika områden i landet genom föreskrifter och beslut som har fattats av länsstyrelsen. I vissa områden är strandskyddet utvidgat till högst 300 meter från strandlinjen.

Vi lämnar förslag om att mindre sjöar och vattendrag samt anlagda vatten som har tillkommit efter 1975 inte ska omfattas av strandskydd.

Vi bedömer att länsstyrelserna bör få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. De bör även få i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket samordna arbetet med en digitalisering av dessa och andra uppgifter gällande strandskyddet. Digitaliseringen bör vara genomförd senast två år efter det att förändringana har trätt i kraft. Arbetet innebär en digitalisering dels av befintliga föreskrifter och beslut om strandskyddets omfattning, dels av strandskyddets omfattning vid mindre insjöar och vattendrag och vissa anlagda vatten som följer av utredningens förslag. Det är angeläget att behovet av att synliggöra och tydliggöra var strandskyddet gäller kan tillgodoses så snart som möjligt. Vi bedömer att digitaliseringen bör kunna vara genomförd senast två år efter det att förändringana har trätt i kraft.

I anslutning till förslaget om mindre sjöar och vattendrag lämnar vi ett förslag som innebär att länsstyrelsen under vissa förutsättningar får möjlighet att införa av strandskydd vid sådana mindre sjöar och vattendrag. Vi lämnar även ett förslag som gör det möjligt för länsstyrelsen att under vissa förutsättningar ändra tidigare förordnanden om strandskyddets omfattning. Det finns ingen tidsfrist för länsstyrelsen att meddela föreskrifter eller fatta beslut enligt förslagen. Det ska kunna ske då behov uppkommer. Förslagen innebär därför inget särskilt arbete för länsstyrelsen.

Vi föreslår att Naturvårdsverket ska få meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas. Det är angeläget att föreskrifterna kan meddelas så snart som möjligt efter det att ändringarna i miljöbalken träder i kraft. Vi bedömer att Naturvårdsverket kan få i uppdrag att påbörja förberedelser för det när regeringen lämnar sin proposition till riksdagen.

Landsbygdsområden

Kommuner ska enligt våra förslag antingen kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet upphävs i landsbygdsområden, eller redovisa landsbygdsområden i ÖP, där det ska vara enklare att få dispens för vissa åtgärder. Om kommunerna vill ansöka hos länsstyrelsen om att få strandskyddet upphävt inom ett landsbygdsområde, finns ingen tidsfrist för det. Kommunerna kan när som helst lämna in en sådan ansökan till länsstyrelsen. Vi föreslår att länsstyrelsen ska besluta att helt eller delvis återinföra strandskydd i ett landsbygdsområde, om ett område inte längre uppfyller kriterierna för det. Utredning och beslut om att återinföra strandskydd ska ske när behov uppkommer på grund av ändrade förhållanden. Förslaget innebär därför inget särskilt omställningsarbete för länsstyrelsen i denna del.

Om kommunerna vill redovisa landsbygdsområden i ÖP, där det ska vara enklare att få dispens för vissa åtgärder, finns inte någon tidsfrist för det. Förslaget innebär därför inget särskilt arbete för kommunerna. Beträffande befintliga LIS-områden föreslår vi att de delar av LIS-områden som omfattas av strandskydd ska gälla som landsbygdsområden, om länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket

MB i dess lydelse vid tidpunkten för länsstyrelsens granskningsyttrande. Det innebär ett arbete för kommunerna i form av genomgång av befintliga LIS-områden och uppdatering av dessa till landsbygdsområden. Det är angeläget att uppdateringen kan genomföras i samband med att förslagen träder i kraft.

Uppföljning och utvärdering av effekterna av utredningens förslag

Utredningens förslag bygger på att lättnader i strandskyddet blir möjliga i områden som har god tillgång på obebyggda stränder (innefattande exploateringsgrad och befolkningstäthet). Lättnader medges inte i områden som har högt exploateringstryck eller är av särskild betydelse för strandskyddets syften. Utredningens föreslår också att strandskyddet stärks i områden med hög exploateringsgrad och högt exploateringstryck.

Vi bedömer att effekterna av de föreslagna ändringarna bör följas upp årligen och utvärderas av Naturvårdsverket. Uppföljningen och utvärderingen bör göras i kombination med Naturvårdsverkets årliga uppföljning av meddelade dispensbeslut i landet. Det framgår i dag inte av Naturvårdsverkets årliga uppföljningar hur stor andel av beviljade komplementbyggnader som avser nyetableringar. Det framgår inte heller på vilka platser dispenserna har lämnats. Det går därmed inte att avgöra hur många dispenser som har lämnats exempelvis inom tätorter där tillgången till strandområden kan vara begränsad, eller hur många som har lämnats utanför tätorter där tillgången till strandområden är större.

Uppföljningen och utvärderingen bör inriktas mot hur många åtgärder som har fått dispens, vilka åtgärder som har fått dispens och var dispenserna har beviljats i enlighet med de föreslagna bestämmelserna. Uppföljningen och utvärderingen bör också avse hur många åtgärder som inte har fått dispens, vilka åtgärder som inte har fått dispens och var dispenserna har nekats i enlighet med de föreslagna bestämmelserna. Beträffande var dispens har beviljats respektive inte beviljats är det viktigt att det framgår av en eller flera kartor, som löpande uppdateras, för att det ska vara möjligt att se var i landet förslagen har fått effekt och för att kunna analysera effekterna. Som en följd av vår bedömning om behovet av utvärdering och uppföljning bedömer vi också att Naturvårdsverkets årliga uppföljning

bör utökas genom att omfatta var dispenser söks och var dispenser beviljas respektive nekas. Vi bedömer även att den årliga uppföljningen av dispensbeslut bör utökas med uppgifter om åtgärder som avser komplementbyggnader innebär en nyetablering eller om åtgärderna avser befintliga komplementbyggnader, i likhet med den uppföljning som i dag sker beträffande bostadshus, fritidshus och bryggor.

10 Ekonomiska och andra konsekvenser

Bedömning: Våra förslag bedöms få positiva konsekvenser särskilt för små företag och enskilda i landsbygdsområden. Förslagen bedöms även medföra ökad rättssäkerhet, ökad tydlighet och förutsägbarhet samt större legitimitet för strandskyddslagstiftningen.

Lättnaderna från strandskyddet i landsbygdsområden och vid mindre sjöar och smalare vattendrag kan få negativa konsekvenser för strandskyddets syften och därmed även för miljön.

Förslagen innebär sammantaget ett ökat lokalt inflytande, eftersom det är kommunerna som ska kunna ansöka om att upphäva strandskydd helt eller delvis i landsbygdsområden. Det är framför allt länsstyrelsen som kommer att få ökade kostnader som direkt följd av förslagen under en period på två år. På sikt bedöms länsstyrelsernas och kommunernas arbete med strandskyddet underlättas och förbättras som följd av våra förslag.

Enligt kommittédirektivet (2019:41) ska utredaren analysera och redovisa förslagens konsekvenser i enlighet med i 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474). Konsekvenserna ska anges på ett sätt som motsvarar de krav på innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Utöver dessa bestämmelser ska utredningen enligt direktivet redovisa konsekvenser i ytterligare några avseenden, exempelvis konsekvenser för friluftsliv, bygga och driva företag på landsbygden samt samhällets motståndskraft mot klimatförändringar.

Vi har anlitat externt stöd för att genomföra delar i konsekvensutredningen med ett uppdrag till Sweco Strategi AB att framför allt

bistå oss med att belysa de ekonomiska konsekvenserna för olika aktörer och med en samhällsekonomisk analys. I den delen av arbetet har även Tillväxtverket medverkat. Vi har också med ett särskilt uppdrag till samma företag belyst effekter av förslagen för miljön och friluftslivet.

Vi inleder kapitlet med att i korthet beskriva de krav som ställs på en konsekvensanalys och hur analysen är genomförd och de resonemang som ligger till grund för arbetet. Vi redogör också för utredningens problembild och syftet med förslagen. Därefter beskriver vi bedömda konsekvenser av samtliga förslag för berörda aktörer, det vill säga staten, landsting, kommuner, företag och enskilda.

10.1 Vilka är kraven på en konsekvensanalys och hur har den genomförts?

10.1.1 Redovisning enligt kommittéförordningen

I 14 § kommittéförordningen anges att om förslagen i ett betänkande påverkar kostnader eller intäkter för staten, kommuner, regioner, företag eller andra enskilda, ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, ska dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska kommittén föreslå en finansiering.

I 15 § kommittéförordningen anges att om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, ska konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

10.1.2 Redovisning enligt förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning

Om ett betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler, ska förslagens kostnadsmässiga och andra konsekvenser anges i betänkandet. Konsekvenserna ska anges på ett sätt som motsvarar de krav på innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6 och 7 §§ förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

Enligt 6 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning ska en konsekvensutredning innehålla följande uppgifter.

- En beskrivning av problemet och vad man vill uppnå,
- En beskrivning av vilka alternativa lösningar som finns för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd,
- Uppgifter om vilka som berörs av regleringen,
- Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på,
- Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen,
- En bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen, samt
- En bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser.

I 7 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning anges att om regleringen kan få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt ska konsekvensutredningen, utöver vad som följer av 6 § och i den omfattning som är möjlig, innehålla en beskrivning av följande förhållanden.

- Antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen,
- Vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader,
- Vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen,
- I vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen,
- Hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen, samt
- Om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning.

10.1.3 Redovisning enligt utredningens direktiv

Utöver vad som anges i 14–15 a §§ kommittéförordningen ska vi enligt direktiven beskriva konsekvenser för miljön och för friluftslivet och möjligheten att bygga och driva företag på landsbygden. Vi ska beskriva och om möjligt kvantifiera de samhällsekonomiska effekterna av de förslag som läggs, till exempel i fråga om eventuella effekter vid långsiktigt förändrad bebyggelsestruktur, samt eventuella konsekvenser för samhällets motståndskraft mot klimatförändringar. Vi ska även där det är relevant beskriva konsekvenserna av förslagen för nuvarande och framtida behov för dricksvattenförsörjning. Viktiga ställningstaganden i utformningen av förslaget ska beskrivas. Alternativa lösningar som övervägts ska beskrivas samt skälen till att de valts bort.

De offentligfinansiella effekterna av utredningens förslag ska beaktas. Om förslagen innebär offentligfinansiella kostnader ska förslag till finansiering lämnas. Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska de konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett förslagen särskilt redovisas (se 14 kap. 3 § regeringsformen, RF). Frågan om resursbehovet för berörda prövnings- och tillsynsmyndigheter och andra statliga och kommunala aktörer ska belysas. Vi ska överväga hur de föreslagna åtgärderna kan

utvärderas. Den samhällsekonomiska analysen ska genomföras av eller med stöd av personer med dokumenterad samhällsekonomisk kompetens.

10.2 Problembild och syfte med förslagen

Dagens strandskydd är enligt våra direktiv inte utformat på ett sätt som tar tillräcklig hänsyn till de varierande förhållanden som råder i olika delar av landet och begränsar i vissa lägen möjligheten till utveckling och byggande på landsbygden. En förändring av strandskyddet skulle kunna öka möjligheten till landsbygdsutveckling, med fler jobb och företagande som följd. Samtidigt behöver den allemansrättsliga tillgången och växt- och djurliv värnas och vid behov stärkas i områden med högt exploateringstryck.

Strandskyddsreglernas utformning spelar en viktig roll, dels för hur det påverkar möjligheterna till byggande och näringsverksamhet, dels för hur det kan bidra till attraktiva och tillgängliga miljöer av betydelse för besöksnäringen såväl som för de boende. Utveckling av näringsverksamhet i strandnära läge som bidrar till att göra områden tillgängliga, kan främja det rörliga friluftslivet, besöksnäringar och lokal service.

Företag inom gröna näringar är viktiga aktörer genom produktionen av livsmedel och andra varor på marknaden samt för jobb, företagande och export. De är också viktiga genom de positiva miljöeffekter de ger upphov till. Detta bidrar på många sätt till attraktionskraft, biologisk mångfald och klimatnytta. Jord- och skogsbruksverksamhet och andra näringar utgörs i dag av såväl stora som mindre verksamheter som är specialiserade eller diversifierade med exempelvis turism, fiske, jakt, vattenbruk eller småskalig livsmedelsproduktion. De mindre verksamheterna faller ofta utanför undantaget för de areella näringarna, då de bedöms som hobbyverksamhet. De fyller dock en viktig funktion för att hålla landskapet öppet, tillgängligt och attraktivt.

Vi ska enligt direktiven föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet i miljöbalken (MB) görs om i grunden. Det ska ske genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom

befolkningstäthet och exploateringstryck. Det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden.

Förslagen ska syfta till att förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck.

Förslagen ska enligt direktiven också syfta till att bibehålla eller om behov finns förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden.

10.3 Alternativa lösningar

10.3.1 Nollalternativet

Våra direktiv refererar bland annat till ett antal utvärderingar av strandskyddsbestämmelserna som har genomförts under 2010-talet. Om några förändringar inte genomförs, kommer de problem som har lyfts fram i dessa uppföljningar att bestå.

Strandskyddet har utvärderats grundligt med avseende bland annat på hur effektivt de reformer som genomfördes 2009 har bidragit till landsbygdsutveckling. LIS-reglerna har utvärderats gemensamt av Naturvårdsverket och Boverket. Därutöver har Strandskyddsdelegationen haft i uppdrag att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats när det gäller frågor som berör tillämpningen av strandskyddsreglerna. Även Boverkets uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen (PBL) som genomfördes 2015 behandlade landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Mot bakgrund av slutsatserna i dessa rapporter och ett tillkännagivande från riksdagen gav regeringen år 2017 Naturvårdsverket i uppdrag att se över LIS-reglerna och föreslå de författningsändringar och eventuella andra åtgärder som behövs för att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder. Naturvårdsverket redovisade uppdraget i augusti 2017. Därutöver publicerade Länsstyrelsen i Norrbottens län i februari 2019 en sammanställning av hur exploateringen av stränder ser ut i de olika delarna av landet. Karteringen är en del av Sveriges regionala miljöövervakning.

Strandskyddsdelegationen konstaterade i sitt betänkande att den intention som låg bakom förändringen 2009, med fortsatt restrik-

tivitet i exploaterade områden och lättnader i skyddet där det fanns god tillgång på oexploaterade strandområden, inte hade fått full effekt.[1] Delegationen identifierade en rad problemområden som utformningen av skälen för att upphäva eller medge dispens från strandskyddet. Delegationen tog också upp svårigheter som rör en nationellt enhetlig kartredovisning av strandskyddet och samordning mellan dispensprövning och fastighetsbildning. Delegationen beskrev dessa problemområden mer i detalj och pekade på behovet av en översyn av reglerna utifrån dessa problemområden.

Mer i detalj ansåg delegationen bland annat att införandet av de sex särskilda skälen för dispens hade inneburit en enhetlig och förenklad handläggning, men att de inte gav tillräckligt utrymme för att behandla olika fall olika. Enligt delegationen var det viktigt att genomföra en analys av hur tillämpningen av dispenskälen påverkade landsbygd respektive tätbebyggda områden. Analys borde också omfatta dispensansökningar som avslogs för att det saknades stöd i ett av de sex särskilda skälen eller skälet om LIS, trots att åtgärden i fråga uppenbart saknade betydelse för strandskyddets syften.

Beträffande bestämmelserna om LIS ansåg delegationen bland annat att otydligheter i bestämmelsernas förarbeten hade skapat en osäkerhet i tillämpningen. Delegationen ansåg att den geografiska begränsningen av LIS var motiverad. Bestämmelserna borde dock i högre grad beakta platsspecifika förutsättningar och att göra det möjligt att ta hänsyn till områdenas föränderlighet. LIS utan föregående fysisk planering, som ett komplement till en övergripande planering, skulle kunna innebära ökad flexibilitet och förbättra möjligheterna för lokalt entreprenörskap samt till dispens för enstaka bostadshus för landsbygdsutveckling.

Enligt delegationen var undantaget för de areella näringarna svårt att tillämpa för de småföretagare som har små produktionsenheter och som för sin försörjning är beroende av inkomster från flera olika typer av näringar. De mindre verksamheterna faller ofta utanför undantaget för areella näringar, då de bedöms som hobbyverksamheter. Inte sällan brukar små produktionsenheter också mark som inte är lämpad för högproduktiva enheter. Därmed kan dessa småbruk utföra stora insatser för att bevara öppna slåtter- och betes-

[1] Strandskyddsdelegationens betänkande *Strandskyddet i praktiken*, SOU 2015:108, s. 215–238.

marker, vilket skapar biologisk mångfald, bevarar kulturmiljöer och skapar förutsättningar för attraktivt friluftsliv.

Reformen av strandskyddsreglerna 2009 hade också till syfte att strama åt möjligheten till undantag i högexploaterade områden främst genom att dispensmöjligheterna blev tydligare. Fortfarande ges dock flest dispenser i tätbefolkade områden enligt Naturvårdsverkets årliga sammanställningar av strandskyddsdispenser. Strandskyddsdelegationen konstaterade i sitt betänkande att det finns indikationer på att skyddet är starkt i glest bebyggda områden och svagare i tätbebyggda områden. I dagsläget ges till exempel flest dispenser i storstadsområdena i Stockholms och Västra Götalands län, menade delegationen.

Detta indikerar att regelförändringarna som infördes genom reformen 2009 inte fullt ut har fyllt sitt syfte om att skapa differentierade strandskyddsregler. Delegationens uppfattning var att det finns ett brett stöd för en sådan differentiering, men ifrågasatte om denna har fått full effekt. Enligt delegationen har det återkommande beskrivits att dispensskälen inte är tillräckligt restriktiva för att bevara kvarvarande tillgängliga områden i tätbebyggda områden. Ett exempel är skälet om ett område som redan har tagits i anspråk, vilket upplevs tillämpas allt för lättvindigt.

Sammantaget upplevs strandskyddet enligt Strandskyddsdelegationen som orimligt i förhållande till det skydd som behövs för att säkerställa strandskyddets syften i glest bebyggda områden. Samtidigt upplevs det inte alltid som att det tillämpas på ett sådant sätt att det säkerställer strandskyddets syften i tätbebyggda områden. När tillämpningen inte upplevs säkerställa strandskyddets syften i alla avseenden påverkar det regelverkets legitimitet.

Även den parlamentariska landsbygdskommittén konstaterar i sitt betänkande att förändringarna i strandskyddslagstiftningen inte fått den effekt för landsbygdsutvecklingen som många kommuner och landsbygdsbor hoppades på. Kommittén rekommenderade därför regeringen att vidta ytterligare åtgärder för att strandskyddsreglerna ska få avsedd effekt i landsbygderna.[2]

[2] Landsbygdskommitténs betänkande *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*, SOU 2017:1 s. 138

Havs- och vattenmyndigheten har i den fördjupade utvärderingen av miljömålet Levande sjöar och vattendrag 2019 lyft fram behovet av skärpt och utökad tillsyn av strandskyddet för att miljömålet ska nås.[3]

År 2014 beslutade riksdagen om en proposition om strandskyddet vid små sjöar och vattendrag.[4] Därigenom antogs lagändringar som innebar att länsstyrelsen har fått möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, om det område som ett upphävande avser har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Särskilt viktigt är det för anlagda dammar, diken och andra små vatten utan större miljövärden.

10.3.2 Övervägda alternativ som valts bort

I kapitel 7 har vi lämnat förslag som syftar till att göra det enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Vi har lämnat två förslag i detta avseende. Det ena innebär att strandskyddet ska kunna upphävas i landsbygdsområden. Det andra förslaget innebär att kommuner får redovisa landsbygdsområden i ÖP, inom vilka det ska vara enklare att få dispens. I det kapitlet har vi även redogjort för de alternativ som har övervägts och varför de har valts bort.

Vi har föreslagit att strandskyddet ska kunna återinföras under vissa förutsättningar. Som ett alternativ har utredningen övervägt att strandskyddet ska kunna upphävas tillfälligt och förlängas. Då skulle ett beslut innebära att strandskyddet tillfälligt skulle vara upphävt och få meddelas för högst ett visst antal år, men kunna förlängas. Vi har valt att inte gå vidare med detta alternativ, eftersom det innebär en översyn och administration i ett visst intervall utan hänsyn till det verkliga behovet av översyn. Det valda alternativet innebär att översyn kan ske när som helst, vilket leder till en mer flexibel och behovsanpassad översyn.

[3] Havs- och vattenmyndigheten *Levande sjöar och vattendrag Fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen 2019*. Rapport 2019:2.
[4] Prop. 2013/14:214 *Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag*, Bet. 2013/14: MJU26, rskr. 2013/14: 358.

10.4 Vilka berörs av förslagen?

De offentliga aktörer som i huvudsak påverkas av våra förslag är kommuner, länsstyrelser och Naturvårdsverket. Regioner, Boverket, Havs- och vattenmyndigheten och Lantmäteriet berörs indirekt som följd av en förändrad lagstiftning och digitalisering av strandskyddet. I de fall våra förslag bedöms medföra en betydande kostnadspåverkan har vi lämnat förslag på en finansiering.

Företag och enskilda påverkas också av våra förslag. Hur dessa påverkas beskrivs närmare under respektive avsnitt längre fram. Kortfattat är det i huvudsak företag i landsbygden som påverkas positivt, framförallt små företag och företag som har fördel av ett strandnära läge. Mycket av det strandnära byggandet avser småhus eller komplementbyggnader till småhus. Enskilda, fastighetsägare och markägare påverkas därmed i hög utsträckning av våra förslag.

I övrigt kan även andra invånare påverkas som följd av åtgärder i strandnära lägen. De kan påverkas i form av minskad eller ökad tillgänglighet till stränder. Påverkan kan även bli en följd av positiva effekter på landsbygdsutvecklingen i form av bättre underlag för service och handel och därmed även bättre förutsättningar för ökad tillgänglighet.

Förslagen som rör digitalisering, bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller har betydelse för alla inblandade aktörer. En ökad transparens avseende var strandskyddet gäller eller inte kommer att underlätta arbetet för både de som planerar att bygga i strandnära lägen och för handläggningen av sådana ärenden. Den ökade transparensen bör även medföra ökad legitimitet för strandskyddslagstiftningen.

10.5 Kostnader och andra konsekvenser för staten, kommuner och regioner

Vi har lagt fram ett antal förslag som kan komma att få ekonomiska och andra konsekvenser för de offentliga aktörer som berörs. Vi redogör nedan för de konsekvenser våra förslag kan komma att medföra. I de fall det har behövts kostnadsuppskattningar har en dialog skett med berörda aktörer.

Många av förslagen innebär en annan rollfördelning mellan länsstyrelser och kommuner. I de fall det handlar om att kunna upphäva strandskyddet helt eller delvis kommer strandskyddsdispens inte att behöva sökas, vilket medför att länsstyrelserna inte behöver granska och överpröva dispenser. De nya kriterierna och särskilda skälen för landsbygdsområden bör även medföra att färre strandskyddsdispenser överprövas av länsstyrelsen. Det är kommunerna som ska ansöka om att upphäva strandskyddet. Länsstyrelserna ska upphäva strandskyddet helt eller delvis om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda. Länsstyrelserna kommer däremot att få möjlighet att återinföra strandskyddet, om områden har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. En sådan process bör ske i dialog med kommunerna och andra berörda. Sammantaget anser vi att förslagen stärker det kommunala självstyret.

10.5.1 Länsstyrelsen

Landsbygdsområden i översiktsplan

Enligt våra förslag ska kommuner fortsättningsvis kunna redovisa landsbygdsområden i översiktsplan (ÖP). Inom sådana områden ska särskilda skäl för landsbygdsområden kunna tillämpas. De delar av LIS-områden som omfattas av strandskydd som tidigare redovisats i gällande ÖP ska anses vara landsbygdsområden, där det ska vara enklare att få dispens. Gällande bestämmelser om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) avskaffas och ersätts av nya kriterier av landsbygdsområden och nya särskilda skäl för dispens.

Av det totala antalet åtgärder inom LIS-områden som kommunerna har beviljat strandskyddsdispens för har 9,5 procent upphävts av länsstyrelsen vid överprövning av kommunens beslut. De föreslagna förändringarna bör leda till att en lägre andel av strandskyddsdispenserna i landsbygdsområden behöver upphävas. Det beror på flera föreslagna förenklingar i lagstiftningen. Exempelvis har begreppet landsbygdsutveckling varit svårt att tydligt definiera och därmed medfört olika tolkningar i kommuner och länsstyrelser angående om åtgärderna ansetts bidra till utveckling. Att kravet på utveckling tas bort medför en förenkling i granskningen av dispenser i landsbygdsområden och även större förutsägbarhet.

Den nuvarande formuleringen om att enstaka en- eller tvåbostadshus måste uppföras *i anslutning till* ett befintligt bostadshus ska enligt förslaget tas bort. Den innebär svårigheter i tolkningen av vad som ska anses vara i anslutning till. Huvudskälet till att detta krav ska tas bort är för att underlätta byggande för bostäder och verksamheter på landsbygden, där det ofta saknas befintlig bebyggelse. Det bör även medföra enklare granskning av strandskyddsdispenser inom landsbygdsområden och minskad risk för att besluten upphävs. Det är troligt att fler och/eller större landsbygdsområden kommer att kunna redovisas i ÖP jämfört med dagens LIS-områden. Kommuner kan dock välja att i stället ansöka om att upphäva strandskyddet helt eller delvis i ett landsbygdsområde (se nedan). Sammantaget bör förslagen medföra att det blir fråga om fler fall som det är möjligt att få dispens för inom landsbygdsområden som redovisas i ÖP. Det bör även medföra förenklingar eller mindre arbete i sena skeden för länsstyrelsen.

Möjlighet att upphäva strandskyddet helt eller delvis

Vi föreslår att kommuner ska kunna ansöka om att helt eller delvis upphäva strandskyddet inom ett landsbygdsområde, om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda. Det är länsstyrelsen som i så fall tar emot ansökan och fattar beslut om att upphäva strandskyddet. Det är svårt att förutse i vilken mån kommuner kommer använda sig av de två möjliga alternativen. Kommuner kan välja att redovisa landsbygdsområden i ÖP eller att ansöka om att helt eller delvis upphäva strandskyddet i ett landsbygdsområde.

De flesta kommuner torde börja med en övergripande analys inom ramen för arbetet med ÖP. Kommuner som har erfarenhet av LIS borde ha lättare att förhållandevis snabbt bestämma sig för vilka områden som kan vara aktuella för att ansöka om upphävande av strandskydd inom landsbygdsområden.

Sannolikt kommer länsstyrelsens handläggning under en period att behöva öka i takt med att kommunerna väljer att ansöka om att upphäva strandskyddet helt eller delvis i ett landsbygdsområde. Det bör nämnas att en kommun enbart kan välja ett av alternativen för ett område. Om kommunerna väljer att ansöka om att upphäva strandskyddet helt eller delvis i ett landsbygdsområde, innebär det

att kommunen inta kan redovisa sådant område i ÖP på motsvarande sätt som för dagens LIS-områden. Det kan dock bli aktuellt med ansökningar om att upphäva strandskydd som omfattar både helt nya områden eller hela eller delar av dessa.

Vi bedömer att upphävt strandskydd främst kommer att bli aktuellt inom begränsade områden, där det finns visat intresse för byggnation. Det gäller särskilt när en ansökan om att upphäva skyddet måste föregås av situationsanpassade och noggranna utredningar. I de fall strandskyddet upphävs i landsbygdsområden, kommer det att medföra minskad handläggning för länsstyrelsen för att granska och överpröva strandskyddsdispenser. Därför bör förslagen på sikt inte påverka länsstyrelsens arbete i någon större omfattning jämfört med dagens LIS-bestämmelser. Utredningstiden för att ansöka om att upphäva strandskyddet kommer framförallt att ligga på kommunen. Varken kommuner eller länsstyrelser kommer att kunna ta betalt för sina insatser.

Små sjöar och vattendrag samt anlagda vatten

Vi föreslår vidare att strandskydd inte ska gälla vid insjöar med en vattenyta på 1 hektar eller mindre eller vattendrag som är 2 meter eller smalare. Strandskydd ska heller inte gälla vid anlagda vatten som tillkommit efter 1975. För att underlätta digitalisering av strandskyddets belägenhet och tillämpningen av föreslagna ändringar av strandskyddsreglerna, behöver de närmare förutsättningarna för avgränsningarna samordnas. Det kommer således att innebära ökad arbetsbelastning för länsstyrelsen att utreda vad som ska anses vara en liten sjö eller ett smalt vattendrag. Detta behandlas mer ingående längre ner i detta avsnitt avseende det sammantagna behovet att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län.

Möjlighet att återinföra strandskyddet

Vi föreslår att länsstyrelsen ska kunna återinföra strandskyddet helt eller delvis, efter att skyddet i landsbygdsområde har upphävts, om området inte längre kan anses uppfylla kriterierna för ett landsbygdsområde. Länsstyrelsen ska i det enskilda fallet även få besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är 1 hektar och mindre samt

vattendrag som är 2 meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Nuvarande länsvisa undantag från strandskyddet ska fortsättningsvis gälla. Även i dessa fall ger vi förslag om att länsstyrelsen ska få möjlighet att återinföra strandskyddet, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Ett beslut om att återinföra strandskyddet bör föregås av noggranna utredningar av länsstyrelsen inför samråd med de kommuner och den region som berörs liksom med allmänheten. Dessa möjligheter ges för att säkra att strandskyddets syften efterlevs, inte minst i högexploaterade områden. Ett annat skäl är för att kunna skapa förutsättningar för mer likvärdigt strandskydd i Sverige som helhet utifrån gällande och föreslagna regler. Det är upp till länsstyrelsen, i samråd med kommuner och andra som berörs, att bedöma i vilken omfattning det finns skäl att utreda om strandskyddet bör återinföras. Våra förslag innebär därmed inte en direkt ökad arbetsbelastning för länsstyrelserna, men indirekt kommer det troligtvis att medföra ökad utredningstid för att klargöra om det finns behov av att återinföra strandskydd. Ett sådant arbete kan med fördel genomföras i samband med länsstyrelsens utredning av vad som ska anses vara en liten sjö eller ett smalt vattendrag (se nedan).

Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller

När länsstyrelsen har fattat beslut – efter ansökan om att upphäva strandskyddet helt eller delvis – bör det upphävda områdets avgränsningar redovisas på karta och kartan som ska finnas i beslutet bör utformas så att uppgifterna i den kan göras tillgängliga och behandlas digitalt. Vi anser att länsstyrelserna bör få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. Digitaliseringen bör vara genomförd senast två år efter det att förändringana har trätt i kraft. Vissa länsstyrelser har redan digitaliserat strandskyddet i GIS-skikt, medan de flesta inte har det.

Vårt förslag om att upphäva strandskyddet för små sjöar och vattendrag kommer dock att behöva utredas av samtliga länsstyrelser för att de ska kunna bestämma om strandskydd ska gälla eller inte. Det är bland annat som följd av att det inte är möjligt i befintliga kartmaterial att fastställa om ett vattendrag är 2 meter eller smalare.

Givet att länsstyrelserna får uppdraget att klarlägga och fastlägga var strandskyddet ska gälla, kommer det att innebära ökad utredningstid och insatser under två år efter att förändringarna trätt i kraft. Arbetsinsatsen kommer att variera i olika delar av landet, eftersom vissa län redan har digitaliserat strandskyddet medan andra inte har det. Samtidigt ska alla län använda samma samordnade metod för att redovisningen ska bli enhetlig, vilket innebär arbetsinsatser för alla länsstyrelser. Arbetsinsatsen beror även på länets storlek och förekomsten av mindre sjöar och vattendrag. En digitalisering av strandskyddet bör även underlätta länsstyrelsens arbete på lång sikt.

Det är svårt att uppskatta hur stor arbetsinsatsen kommer vara för att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. Utvecklingen går redan i dag mot att allt mer digitaliseras och det är troligt att strandskyddet också skulle gå i den riktningen på sikt, inte minst med tanke på att vissa redan redovisar strandskyddet digitalt. Våra förslag innebär att denna utveckling behöver påskyndas och samordnas. Vi uppskattar att länsstyrelsernas kostnader kommer att motsvara ungefär 10 miljoner kronor eller 5 miljoner kronor per år för att genomföra digitaliseringsarbetet. Uppskattningen baseras på en beräkning av att i genomsnitt behöver en handläggare per länsstyrelse arbeta på en deltid motsvarande 25 procent under två år.

Till detta kommer även tid för samordning för att kunna samla in publicerade geodata på ett harmoniserat sätt. Sammantaget beräknas kostnaden motsvara 5 miljoner årligen under de två år som länsstyrelserna har på sig att genomföra digitaliseringen efter att förändringarna trätt i kraft. I detta sammanhang bör det nämnas att digitalt publicerade kartor inte kommer att vara juridiskt bindande, förutom om kartan följer av ett fattat beslut. Det bör underlätta digitaliseringsarbetet med avseende på vilken detaljeringsnivå som ska gälla. Detta kan jämföras med att länsstyrelserna i dag lägger 8–9 miljoner kronor per år (2018 och 2019) på granskning och överprövning av kommunala strandskyddsdispenser.

För att kunna klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län behöver även länsstyrelserna utreda vad som ska anses vara en liten sjö eller ett smalt vattendrag. Det är en förutsättning för att digitaliseringen ska kunna genomföras med hänsyn tagen till våra förslag, Även i detta fall uppskattar vi att arbetet bör motsvara ungefär en handläggare per länsstyrelse på en deltid mot-

svarande 25 procent under två år. Den exakta fördelningen mellan länsstyrelserna i tid och kostnad kommer troligtvis att variera på grund av bland annat länens storlek och förekomsten av mindre sjöar och vattendrag inom respektive län.

Vi bedömer att kostnaden kommer att motsvara minst 9 miljoner kronor under två år eller 4,5 miljoner kronor per år för att genomföra detta arbete. Omfattningen beror på hur länsstyrelserna lägger upp sitt arbete och på ambitionsnivån. Med ambitionsnivå avser vi bland annat utredningstid för att bedöma om strandskyddet i det enskilda fallet ska gälla vid insjöar som är 1 hektar och mindre samt vattendrag som är 2 meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Länsstyrelsen bedömer dock själv vad som är en rimlig nivå på utredningsarbetet.

Tillsyn

Länsstyrelsen ska ge tillsynsvägledning i länet. I det ingår att granska kommunernas tillsynsverksamhet och ge kommunerna stöd för att utveckla tillsynen. Länsstyrelsen får även förelägga en kommun som inte fullgör de skyldigheter som följer av kommunens tillsynsuppdrag att avhjälpa bristen. Vi anser att Naturvårdsverket bör få ökade resurser för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser för att skapa bättre förutsättningar för mer och effektivare tillsyn. Som en följd av detta kommer länsstyrelserna att behöva avsätta tid för kompetensutveckling, vilket i sin tur bör stärka tillsynsarbetet inom området.

10.5.2 Naturvårdsverket

Tillsynsvägledning

Naturvårdsverket har ett allmänt vägledningsansvar i frågor som rör tillämpningen av strandskyddstillsyn enligt miljöbalken (MB). Verket ska redovisa statistik som rör kommunernas och länsstyrelsernas beslut i ärenden om upphävande och dispens från strandskyddet samt tillsynsbeslut i strandskyddsärenden. Regeringen har i juni 2020 uppdragit åt Naturvårdsverket som samordnade myndighet att tillsammans med Folkhälsomyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten,

Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och länsstyrelserna främja en mer effektiv och enhetlig tillsyn enligt MB. Förutom att utveckla arbetsformer för en nationell miljötillsynstrategi omfattar uppdraget också att genomföra insatser för att stärka kompetensen, öka digitaliseringen och utveckla uppföljning och utvärdering av tillsynen.

Naturvårdsverket har tidigare tagit fram vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med strandskydd. Vi anser att Naturvårdsverket bör få ökade resurser för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser för att skapa bättre förutsättningar för mer och effektivare tillsyn. Naturvårdsverket ger redan i dag viss löpande vägledning och har enligt myndighetens årsredovisning för 2019 exempelvis genomfört webbinarium om domar i strandskyddsmål.

Vi anser att detta arbete behöver stärkas. Anledningen är att det bedöms finnas brister i strandskyddstillsynen och att det finns behov av kompetensutveckling i och med förändrad lagstiftning i enlighet med våra förslag. Arbetet skulle exempelvis kunna avse att genomföra utbildningar och att ta fram handböcker som kan användas för mer övergripande vägledning. I vår bedömning har vi uppskattat att regeringen behöver avsätta 3 miljoner kronor årligen från år 2022 till 2026 till Naturvårdsverket för vägledning och utbildning i strandskyddstillsyn. Naturvårdsverket bör vid utgången av 2027 redovisa till regeringen hur resurserna har använts och verkets bedömning av om insatserna har bidragit till mer och planerad strandskyddstillsyn.

Digitaliseringsarbetet

Länsstyrelserna bör få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. Länsstyrelserna bör i samråd med Naturvårdsverket samordna arbetet med en digitalisering av dessa och andra uppgifter inom strandskyddet. Som en följd av denna bedömning kommer Naturvårdsverket att behöva lägga viss tid för samråd med länsstyrelserna i deras arbete. Omfattningen för Naturvårdsverket bedöms dock inte vara större än att det bör inrymmas inom befintliga anslag.

10.5.3 Kommunerna

I detta avsnitt behandlas hur kommunerna som organisation påverkas av våra förslag. Konsekvenser för landsbygdsutveckling och förslagens påverkan på den kommunala självstyrelsen beskrivs närmare under egna rubriker senare i kapitlet.

Landsbygdsområden i översiktsplan

I huvudsak kommer våra förslag att underlätta för kommunernas strandskyddsarbete. Kommunerna kommer fortsättningsvis att ha möjlighet att redovisa landsbygdsområden i ÖP på samma sätt som med dagens LIS-områden och besluta om dispens för dessa områden. Nuvarande LIS-områden som utpekats och omfattas av strandskydd i ÖP, ska fortsättningsvis gälla som landsbygdsområden, givet att länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB.

De föreslagna kriterierna för landsbygdsområden bör medföra en utökad möjlighet att peka ut större och/eller fler geografiska områden. Det kommer inte vara nödvändigt att beakta i vilken mån de utpekade områdena är lämpliga för utveckling av landsbygden, vilket har visat sig vara svårt att avgöra och tolkningarna har därför varierat. En annan svårighet med nuvarande bestämmelser för landsbygdsområden i strandnära lägen har varit att bedöma om området är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses *långsiktigt*. Detta har också medfört att utpekade LIS-områden omfattar förhållandevis små arealer mark och vatten. I stället föreslår vi att utpekade landsbygdsområden ska ha god tillgång på obebyggd mark i strandnära lägen, inte ha stor efterfrågan på mark för bebyggelse inom det särskilda strandskyddsområdet samt att områdena inte är av särskild betydelse för strandskyddets syften. Vi anser att dessa kriterier ska vara lättare att applicera och innebära större förutsägbarhet med avseende på tolkningen av kriterierna.

När dispens lämnas i LIS-områden har det enligt dagens bestämmelser varit svårt att avgöra i vilken mån åtgärderna bidrar till landsbygdsutveckling. Tolkningen har varierat i sådan omfattning att rättssäkerheten kan ifrågasättas. I våra förslag ska bidraget till landsbygdsutveckling varken behöva vägas in i kriterierna för landsbygds-

områden eller i de särskilda skälen för dispens i sådana områden. Det bör underlätta kommunernas dispensprövning och minska risken för överprövning av dispenser hos länsstyrelsen.

En annan föreslagen förändring som bör underlätta kommunernas arbete med dispenser är att hänsyn inte ska behöva tas till att uppförandet av enstaka en- eller tvåbostadshus ska ske *i anslutning till* ett befintligt bostadshus. I stället ska endast hänsyn behöva tas till att området *behövs* för enstaka en- eller tvåbostadshus, komplementbostadshus eller komplementbyggnad samt anläggning eller åtgärd som hör till bostadsbyggnaden. Sammantaget innebär även dessa förslag att det kommer att vara enklare att få tillstånd och dispens för att bygga strandnära i landsbygden.

Ansöka om att upphäva strandskyddet helt eller delvis

Vi föreslår att kommunen ska få möjlighet att ansöka om att helt eller delvis upphäva strandskyddet i ett landsbygdsområde i stället för att redovisa landsbygdsområden i ÖP. Det är länsstyrelsen som tar beslut om att upphäva strandskyddet efter ansökan från en eller flera kommuner, men det är kommunerna som har utredningsansvaret kopplat till ansökan. Att beslut om att upphäva strandskyddet inom ett utpekat landsbygdsområde kan ges i förväg innebär bättre förutsägbarhet vad gäller potential för byggande och utveckling av verksamheter.

Det är även upp till kommunerna själva att ta beslut om de vill ansöka om att upphäva strandskyddet helt eller delvis i ett landsbygdsområde. Förslaget innebär därför inte en direkt ökad kostnad för kommunernas handläggning och utredning. Ett beslut om att upphäva strandskyddet måste dock föregås av noggranna utredningar, vilket kan komma att medföra mycket arbete. Kommunerna har genom sitt planeringsansvar bäst förutsättningar att göra avvägningar mellan utvecklings- och bevarandeintressen inom kommunen. Vi bedömer därför att kommuner främst kommer att vilja lägga sina resurser på utredning av begränsade områden, där det finns ett visat intresse för byggnation. Detta arbete kan med fördel genomföras i samband med översyn av ÖP.

Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller

Länsstyrelserna bör få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. En nationell digital strandskyddsportal med GIS-skikt kommer att underlätta kommunernas arbete med både dispenser och tillsyn genom förenklad kontroll av var strandskyddet gäller. Detta förslag medför således enbart förenklingar för kommunerna. Information om var strandskyddet gäller bör finnas lättillgängligt på kommunernas hemsidor.

Strandskydd vid upphävande och ändring av äldre detaljplaner

Det har enligt vår bedömning inte varit lagstiftarens avsikt att frågan om inträde av strandskydd enligt 10 a § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken, den så kallade införandelagen, skulle bli aktuell i de fall detta har prövats genom aktiva förordnanden om upphävande av strandskyddet. Vi föreslår därför ett förtydligande avseende huruvida strandskydd inträder när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan alternativt en detaljplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan. Den nya planen ingår då i ett större område, där länsstyrelsen har beslutat att strandskyddet ska vara upphävt till följd av att området bedömts sakna betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Vårt förslag är att strandskyddet inte inträder för de fall som beskrivs ovan. Det gäller förutsatt att länsstyrelsen har förordnat att strandskyddet ska upphävas. Förtydligandet underlättar kommunens arbete och möjligheten att bebygga de strandområden där berörd länsstyrelse redan har fattat beslut om att upphäva strandskyddet. Grunden för beslutet är då att områdena uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Det förenklar även för länsstyrelserna, som inte behöver granska kommunernas beslut om att upphäva strandskyddet i dessa fall.

Tillsyn

Kommuner och länsstyrelser har ansvaret för tillsynen av att strandskyddsbestämmelserna följs. Det är oftast kommunerna som har ansvaret för tillsynen och länsstyrelserna ska ge tillsynsvägledning i

länet. Naturvårdsverket bör få ökade resurser för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser för att skapa bättre förutsättningar för mer och effektivare tillsyn. Som en följd av detta kommer kommunerna att behöva avsätta tid för kompetensutveckling. Det bör i sin tur stärka kommunernas tillsynsarbete inom området. Det bör leda till att kommunerna bedriver mer tillsyn jämfört med i dag och/eller att tillsynen blir mer befogad och effektiv där strandskyddets syften beaktas. Kommunerna har rätt att ta ut en avgift för sin tillsyn, men en del av tillsynen är skattefinansierad. En ökad tillsyn skulle därmed kunna behöva finansieras delvis med skatteintäkter.

10.5.4 Regionerna

Regionerna i Sverige har i dag ingen utpekad roll i strandskyddslagstiftningen och berörs därmed inte heller direkt av våra förslag. Regionerna har dock ett regionalt utvecklingsansvar. I detta ansvar ingår bland annat att arbeta fram och fastställa strategier för utvecklingen i länet. Tidigare var det staten via länsstyrelserna som hade det regionala utvecklingsansvaret. Regionerna kan därmed fylla en viktig roll tillsammans med länsstyrelserna och kommunerna i det regionala utvecklingsarbetet, där strandskyddet kan vara en av många viktiga förutsättningar för regional utveckling. Vi har föreslagit att en eller flera kommuner i samarbete ska kunna begära att strandskyddet upphävs. Att flera kommuner kan söka tillsammans och att det därmed kan behandlas som en mellankommunal eller regional fråga är en fördel. Vi bedömer att det regionala utvecklingsarbetet även påverkas positivt av våra förslag, framförallt med avseende på att strandskyddet skulle kunna bli mer tillgängligt digitalt via GIS-skikt.

10.5.5 Boverket

Boverket påverkas till viss del av de förslag som vi lägger fram. Boverket har i dag ansvar för en del information som rör strandskyddet och som behöver uppdateras i och med de föreslagna ändringarna. Boverket vägleder även kommuner och länsstyrelser i nuvarande bestämmelser om LIS och om att upphäva strandskydd i detaljplaner. I detta arbete kommer Boverket att behöva uppdatera sin kunskap om de nya förutsättningarna som gäller. Arbetet bedöms

dock vara av sådan begränsad omfattning att det bör inrymmas inom verkets befintliga anslag.

10.5.6 Lantmäteriet

Lantmäteriet påverkas av utredningens förslag på så sätt att myndigheten kan bli inblandad i det digitaliseringsarbete som länsstyrelserna kommer att genomföra. Frågan huruvida strandskydd även i framtiden ska registreras i fastighetsregistret behöver klarläggas. Lantmäteriet påverkas till viss del i sin handläggning av fastighetsbildningsåtgärder. I de fall strandskyddet upphävs innebär det förenklingar i Lantmäteriets arbete. Lantmäteriet har tidigare redovisat strandskydd i andra produkter än fastighetsregistret, men informationen har tagits bort eftersom den inte längre ansågs tillförlitlig.[5]

10.5.7 Finansiering av våra förslag

Vi bedömer att våra förslag i de flesta fall innebär förenklingar för kommuner och länsstyrelser. Till viss del kan det innebära ökad tid för utredning och handläggning för länsstyrelserna jämfört med i dag. Det beror i stor utsträckning på i vilken omfattning kommuner väljer att ansöka om att upphäva strandskyddet helt eller delvis i landsbygdsområden. Det beror också på i vilken utsträckning kommunerna väljer att redovisa landsbygdsområden i ÖP givet de alternativ som erbjuds och givet förändrade kriterier för landsbygdsområden. Den förändrade arbetsbelastningen för länsstyrelserna bedöms dock sammantaget vara av sådan begränsad omfattning att det bör inrymmas inom befintliga anslag. Länsstyrelsernas faktiska resursförbrukning kopplat till strandskyddsbestämmelserna bör dock följas upp.

I några fall bedömer vi att det behövs utökade anslag för att genomföra de föreslagna förändringarna. Länsstyrelsen bör få ett utökat anslag om 10 miljoner kronor för att genomföra en samordnad digitalisering av strandskyddet. Detta ska fördelas under de två år som länsstyrelsen har på sig att genomföra digitaliseringen efter att förändringarna har trätt i kraft.

[5] Lantmäteriet, *Produktbeskrivning: Planer, Bestämmelser och Rättigheter.* Dokumentversion 3.1.1, 2018-07-02.

Vi föreslår även att länsstyrelsen bör få ett utökat anslag om 9 miljoner kronor fördelat över två år för att utreda vad som ska anses vara en liten sjö eller ett smalt vattendrag. Detta är en förutsättning för att kunna digitalisera strandskyddet i enlighet med våra förslag. I anslaget bör även ingå att länsstyrelserna ska bedöma om strandskyddet i det enskilda fallet ska gälla vid insjöar som är 1 hektar och mindre samt vattendrag som är 2 meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Detta för att minska möjliga negativa konsekvenser för miljön som en följd av föreslagna lättnader från strandskyddet.

Sammantaget innebär detta ett behov av ett utökat anslag för länsstyrelser på 9,5 miljoner kronor årligen under två års tid. Den sammanlagda kostnaden för länsstyrelserna bedöms vara högre än föreslagen finansiering, men vi anser att kostnaden delvis ska kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag. Det är exempelvis upp till länsstyrelserna själva att bedöma i vilken omfattning de behöver utreda om strandskyddet bör återinföras i enskilda fall.

Vi anser att Naturvårdsverket bör få ökade resurser för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser för att skapa bättre förutsättningar för mer och effektivare tillsyn. Det utökade anslaget bör omfatta 3 miljoner kronor årligen åren 2022 till 2026. Naturvårdsverket bör vid utgången av 2027 redovisa till regeringen hur resurserna har använts och verkets bedömning av om insatserna har bidragit till mer och bättre planerad strandskyddstillsyn.

10.6 Konsekvenser för företag och enskilda

10.6.1 Företag

Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller

Länsstyrelserna bör få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. Det innebär att strandskyddet ska digitaliseras och tillgängliggöras på ett samordnat sätt i hela landet. Att klarlägga var strandskyddet gäller och hur bestämmelserna ser ut i respektive län kommer att medföra positiva effekter för företag genom ökad tydlighet, rättssäkerhet och förutsägbarhet kopplat till det offentliga myndigheters hantering av strandskyddet.

Detta kommer att bidra till ökad legitimitet och förtroende för strandskyddet och för berörda myndigheter bland företag.

För företag på landsbygden som är intresserade av att bygga i strandnära lägen kommer den ökade tydligheten att innebära en förenklad kommunikation med det offentliga och minskad administration inför byggnation i strandnära lägen. Den förenklade kommunikationen och minskade administrationen bör i sin tur bidra till ett ökat byggande.

Landsbygdsområden i översiktsplan

Enligt våra förslag ska kommuner fortsättningsvis kunna redovisa landsbygdsområden i ÖP. Inom sådana områden ska särskilda skäl för landsbygdsområden kunna tillämpas. LIS-områden som tidigare redovisats i gällande ÖP ska anses vara landsbygdsområden, vilket kommer att göra det enklare att få dispens från strandskyddet. Gällande bestämmelser om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) avskaffas och ersätts av nya kriterier för landsbygdsområden och nya särskilda skäl för dispens inom landsbygdsområden.

Det kommer att bli enklare för företag att få dispens inom landsbygdsområden jämfört med dagens LIS-områden, vilket kommer att underlätta byggandet i strandnära lägen på landsbygden. Att inte ogiltigförklara de gamla LIS-områdena för omprövning innebär också att redan påbörjad byggnation eller planerad byggnation inte behöver omprövas, vilket hade kunnat innebära olägenheter för företag.

I LIS-områden har ett kriterium för att få bygga i strandnära läge varit att bebyggelsen ska bidra till landsbygdsutveckling. Termen landsbygdsutveckling har medfört olika tolkningar mellan kommuner och länsstyrelser. Olika tolkningar påverkar bestämmelsernas effektivitet och rättssäkerhet. Vi föreslår att detta krav tas bort. Förändringen bör minska risken för olika tolkningar i landet och på så vis öka rättssäkerheten.

Möjlighet att upphäva strandskyddet helt eller delvis

Utöver möjligheten för kommuner att redovisa landsbygdsområden i ÖP föreslår vi att kommuner ska kunna ansöka om att helt eller delvis upphäva strandskyddet inom ett landsbygdsområde, om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda.

Likt konsekvensen av utpekade landsbygdsområden i ÖP medför detta en lättnad i strandskyddet, vilket ska underlätta för företag att utveckla sina verksamheter i strandnära lägen. Inom dessa områden avskaffas strandskyddet helt eller delvis, vilket innebär att ingen dispensansökan behöver lämnas av den som vill bygga. Detta underlättar byggprocessen. Det kommer dock fortsättningsvis att finnas andra naturskyddsinstrument och annan lagstiftning som behöver beaktas även om strandskyddet upphävs.

Små sjöar och vattendrag

Utredningen föreslår att strandskydd inte ska gälla vid insjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar och mindre eller vattendrag som har en bredd om 2 meter och smalare. Förslaget innebär en förenklad byggprocess för företag som vill bygga i nära anslutning till småvatten.

Möjlighet att återinföra strandskyddet

Vi föreslår att länsstyrelserna ska kunna återinföra strandskyddet helt eller delvis, efter att strandskyddet i ett landsbygdsområde har upphävts, om området inte längre kan anses uppfylla kriterierna för ett landsbygdsområde. Länsstyrelsen ska i det enskilda fallet även få besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är 1 hektar och mindre samt vattendrag som är 2 meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Nuvarande länsvisa undantag från strandskyddet ska fortsättningsvis gälla, men även i dessa fall lämnar vi förslag om att länsstyrelsen ska få möjlighet att återinföra strandskyddet, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Förslagen om möjlighet att återinföra strandskyddet kan innebära en viss risk för företag som innan förändringen befinner sig i ett

planeringsskede inför en byggnation i strandnära läge, som i dag står utan strandskydd. Konsekvensen av förslaget kan innebära att företaget får avbryta sina planer och i stället tvingas söka dispens från strandskyddet. Kravet om dispensansökan skulle i detta fall kunna leda till ett avslag som omöjliggör byggnation på den plats som den ursprungligen planerats för.

Vidare är dispensansökan och den förlängda planeringsprocess som detta skulle innebära förenad med vissa kostnader. Vi anser dock att risken är liten för att strandskyddet skulle återinföras i någon större utsträckning. Det baseras på att länsstyrelserna redan tidigare haft möjligheten att återinföra strandskydd, dock under en begränsad period. Dessutom bör ett återinförande av strandskyddet ske i samråd med kommuner och andra som berörs av förändringen.

Branscher som påverkas direkt av ett mer generöst regelverk

Vi föreslår att verksamheter som har fördel av ett strandnära läge ska få lättare att beviljas undantag från strandskyddet för att uppföra byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder. Med verksamhet avses företagande, utan krav på särskild inkomst av verksamhet, eller ideell verksamhet. Företag som har fördel av ett strandnära läge skulle exempelvis kunna vara verksamma inom besöksnäringar och så kallade gröna näringar i form av jord- och skogsbruksverksamhet samt övriga näringar inom turism, fiske, jakt, vattenbruk, djurhållning, betesdrift eller småskalig livsmedelsproduktion. Ideella verksamheter som skulle kunna ha fördel av ett strandnära läge är exempelvis sim- eller kanotklubbar eller scoutverksamhet.

Företag som verkar inom de näringar som kan bedömas ha fördel av strandnära lägen kommer att påverkas positivt av våra förslag. Fler företag inom besöksnäringar kommer genom förslaget att lättare kunna få en ansökan om strandskyddsdispens godkänd. Att det blir enklare att bygga i landsbygdsområden medför bättre förutsättningar för besöksnäringen genom exempelvis större möjlighet att kunna anpassa verksamheten för ökad turism under hela året och inte enbart under högsäsong.

Branscher som indirekt påverkas av förändringarna

Byggverksamheter kommer att påverkas indirekt genom ett eventuellt ökat orderinflöde i samband med att byggandet underlättas i landsbygden. Vidare kommer andra småföretag som exempelvis livsmedelshandlare och serviceföretag att påverkas positivt. Detta som en följd av fler invånare på grund av ökade möjligheter till attraktivt vattennära boende samt fler besökare till landsbygden, vilket ökar underlaget för handel och service.

Enligt SCB:s statistik för strandnära byggande utanför tätort har det byggts industribyggnader, lantbruksbostäder och ett antal övriga eller okända typer av byggnader. Utöver byggnader kan även andra typer av åtgärder bli aktuella i strandnära lägen i landsbygdsområden, såsom bredband eller vägar. Det saknas statistik avseende vilka typer av branscher som i dag har verksamheter i strandnära lägen och det saknas även en klar bild av vilka branscher som i huvudsak ser ett behov av att genomföra åtgärder i strandnära lägen i landsbygden. Det kan avse många olika typer av verksamheter, bland annat inom besöksnäringar, näringar med koppling till sjöliv som marinor och kanotuthyrning samt mindre areella näringar som har fördel av ett strandnära läge.

Konkurrenspåverkan

Utredningens förslag kan påverka företagens konkurrenssituation på olika sätt. Främst handlar de potentiella effekterna av konkurrens på en lokal landsbygdsnivå och på internationell nivå. Förslaget som rör nya särskilda skäl för dispens i landsbygdsområden kommer möjligtvis att gynna näringsidkare som redan har gynnsamma lägen vid vatten genom att de i större utsträckning skulle kunna motivera att de har fördel av att utveckla verksamheter med åtgärder i det strandnära läget. Detta förhållande gäller dock redan i dag.

Mindre areella näringar, så kallade kombiverksamheter, kommer lättare att få strandskyddsdispens. Detta utjämnar en tidigare ojämn konkurrenssituation genom ett mer jämlikt regelverk jämfört med de areella näringar som är undantagna i dag.

Sverige kan som land både gynnas och missgynnas konkurrensmässigt av våra förslag. Sverige kan gynnas genom positiva effekter på besöksnäringen, där företag får större chanser att etablera attrak-

tiva besöksmål för utländska besökare. Sverige får således också en chans att ytterligare visa upp svenska landsbygdskvalitéer såsom allemansrätt och skyddade strandlinjer. Sverige kan å andra sidan missgynnas, då en attraktivitetsfaktor i svensk besöksnäring är den förhållandevis orörda naturen.

I de förslag som utredningen lägger fram och som generellt syftar till att göra det lättare att bygga i strandnära lägen i landsbygd finns en inbyggd problematik, där viljan att tillgängliggöra strandlinjer och vatten står i konflikt med viljan att bevara orörd natur. Påverkan på naturen i landsbygden bör dock bli begränsad, eftersom landsbygdsområden ska avse begränsade områden där det finns god tillgång på obebyggd mark och ingen stor efterfrågan på att bygga.

Särskilt om små företag

Våra förslag har utvecklats särskilt med små företag i åtanke. Tidigare har det varit ett kriterium för dispens till strandskyddet att en åtgärd ska bidra till landsbygdsutveckling. Detta tas i och med de nya förslagen bort, vilket ökar chansen för små företag att beviljas dispens från strandskyddet, då små företag i mindre utsträckning än stora företag kan hävda att deras åtgärder leder till landsbygdsutveckling.

En generell lättnad av strandskydd i landsbygdsområden gör också att kostnader för företag som är förenade med att genomföra dispensansökningar sannolikt kommer att minska. Även detta gynnar små företag, särskilt då arbetsinsatsen och kostnaden förenad med en dispensansökan för ett mindre företag sannolikt är mer betungande än vad samma insats och kostnad är för ett större företag.

Våra förslag medför en förenkling av dispensförfarandet och i de fall då strandskyddet upphävts helt eller delvis försvinner även dispensmomentet helt. Detta underlättar framförallt för små företag.

Kostnaden för att ansöka om strandskyddsdispens kan variera och beror dels på inom vilken kommun man ansöker om dispens, dels ansökans komplexitet. Avgiften för att ansöka om strandskyddsdispens ligger i dag runt 10 000 kronor per ansökan. Detta är dock en avgiftsnivå som kan komma att förändras då kommunernas kostnader för handläggning av strandskyddsärenden kan bli både högre (i kommuner med hög exploateringsgrad) och lägre (i kommuner med låg exploateringsgrad).

För den som ansöker om dispens för strandskydd tillkommer även kostnaden för företagets egen administration och eventuellt bortfall av arbetad tid i kärnverksamheten. Hur tidskrävande detta är beror på ansökans komplexitet, men vi kan anta en tidsåtgång motsvarande en arbetsvecka. Med en timkostnad om 1 000 kronor skulle dispensansökan således kosta cirka 10 000 + 1 000 * 40, det vill säga 50 000 kronor. I de områden där strandskyddet i och med utredningens förslag upphävts, innebär det att denna process och åtföljande kostnad aldrig aktualiseras. I de fall där ansökan avser en dispens med hänvisning till de särskilda skäl som nämns i förslagen, bör ansökans karaktär bli mindre komplex och således innebära en mindre kostnad för den sökande. Vidare blir dispensprocessen enligt förslagen mer förutsägbar på grund av minskat tolkningsutrymme, vilket bör leda till att risken för långdragna och kostsamma strandskyddsprocesser blir mindre. Av samma anledning blir även risken för avslag och överprövning av länsstyrelsen mindre.

10.6.2 Konsekvenser för enskilda

Enskilda i egenskap av markägare och fastighetsägare är de som framför allt påverkas av förslagen, då dessa i störst utsträckning genomför ansökningar om strandskyddsdispens. SCB:s tidigare statistiksammanställningar visar att antalet nya strandnära byggnader utanför tätort i huvudsak (nästan 90 procent) avsåg permanentbostäder och fritidshus under perioden 2010–2014.[6]

Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller

Vi föreslår att länsstyrelserna ska få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. Klarläggandet av var strandskyddet gäller och hur bestämmelserna ser ut i respektive län kommer att medföra positiva effekter för enskilda genom ökad tydlighet, rättssäkerhet och förutsägbarhet kopplat till det offentligas hantering av strandskyddet. Detta kommer att bidra till ökad legitimitet och förtroende för strandskyddet och de berörda myndigheterna bland enskilda.

[6] SCB, *Strandnära byggande utanför tätort efter region och typ av bebyggelse.*

För enskilda på landsbygden som är intresserade av att bygga i strandnära lägen kommer den ökade tydligheten att innebära en förenklad kommunikation med offentliga myndigheter och minskad administration inför byggnation. Den förenklade kommunikationen och minskade administrationen inför byggnation i strandnära lägen bör i sin tur bidra till ett ökat byggande.

Landsbygdsområden i översiktsplan

Enligt våra förslag ska kommuner fortsättningsvis kunna redovisa landsbygdsområden i ÖP. Inom sådana områden ska särskilda skäl för landsbygdsområden kunna tillämpas. LIS-områden som tidigare redovisats i gällande ÖP ska anses vara landsbygdsområden, vilket kommer göra det enklare att få dispens från strandskyddet. Gällande bestämmelser om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) avskaffas och ersätts av nya kriterier för landsbygdsområden och nya särskilda skäl för dispens inom landsbygdsområden.

Det kommer i och med dessa nya kriterier att vara enklare för enskilda att få dispens inom landsbygdsområden jämfört med dagens LIS-områden, vilket kommer att underlätta byggandet i strandnära lägen på landsbygden. Att inte ogiltigförklara de gamla LIS-områdena för omprövning innebär också att redan påbörjad byggnation eller planerad byggnation inte behöver omprövas, vilket hade kunnat innebära olägenheter för enskilda.

I LIS-områden har ett kriterium för att få bygga i strandnära läge varit att bebyggelsen ska bidra till landsbygdsutveckling. Termen landsbygdsutveckling har medfört olika tolkningar mellan kommuner och länsstyrelser. Olika tolkningar påverkar bestämmelsernas effektivitet och rättssäkerhet. Vi föreslår att detta krav tas bort. Denna förändring bör minska risken för olika tolkningar i landet och på så vis öka rättssäkerheten.

Vidare förslår vi att enskilda vid uppförande av en- eller tvåbostadshus med komplementbyggnader och andra åtgärder *inte* längre behöver beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus. Förändringen syftar till att förenkla för enskilda som vill bygga en- eller tvåbostadshus i landsbygdsområde.

Möjlighet att upphäva strandskyddet helt eller delvis

Utöver möjligheten för kommuner att redovisa landsbygdsområden i ÖP föreslår vi att kommuner ska kunna ansöka om att helt eller delvis upphäva strandskyddet inom ett landsbygdsområde, om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda.

Likt konsekvensen av att utpeka landsbygdsområden i ÖP medför detta en lättnad i strandskyddet, som ska underlätta byggande för enskilda. Inom dessa områden avskaffas strandskyddet helt eller delvis, vilket innebär att ingen dispensansökan behöver upprättas av den som vill bygga. Detta underlättar byggprocessen. Det kommer dock fortsättningsvis att finnas andra naturskyddsinstrument och annan lagstiftning som behöver beaktas även om strandskyddet upphävs.

Små sjöar och vattendrag

Utredningen föreslår att strandskydd inte ska gälla vid insjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar eller mindre eller vattendrag som har en bredd om 2 meter eller smalare. Förslaget innebär en förenklad byggprocess för enskilda som vill bygga i strandnära lägen vid småvatten.

Möjlighet att återinföra strandskyddet

Vi föreslår att länsstyrelsen ska kunna återinföra strandskydd helt eller delvis, efter att det har upphävts i ett landsbygdsområde, om området inte längre kan anses uppfylla kriterierna för ett landsbygdsområde. Länsstyrelsen ska i det enskilda fallet även få besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är 1 hektar eller mindre samt vattendrag som har en bredd om 2 meter eller smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Nuvarande länsvisa undantag från strandskyddet ska fortsättningsvis gälla, men även i dessa fall lämnar vi förslag om att länsstyrelsen ska få möjlighet att återinföra strandskyddet, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Vårt förslag om möjlighet att återinföra strandskydd kan innebära en viss risk för enskilda som innan förändringen befinner sig i

ett planeringsskede inför en byggnation i ett strandnära läge som i dag står utan strandskydd. Konsekvensen av förslaget kan innebära att den enskilde får avbryta sina planer och i stället tvingas söka dispens från strandskyddet. Kravet om dispensansökan skulle i detta fall kunna leda till ett avslag som omöjliggör byggnation på den plats som den ursprungligen planerats för. Vidare är dispensansökan och den förlängda planeringsprocess som detta skulle innebära förenad med vissa kostnader. Vi anser dock att risken är liten för att strandskyddet skulle återinföras i någon större utsträckning. Det baseras på att länsstyrelserna redan tidigare har haft möjligheten att återinföra strandskydd under en begränsad period. Dessutom bör ett återinförande av strandskyddet ske i samråd med kommuner och andra som berörs av förändringen.

10.7 Övriga konsekvenser

10.7.1 Konsekvenser för djur-, växt- och friluftsliv

I kommittédirektivet anges att utredningen ska beskriva konsekvenserna för miljön och friluftslivet. I följande avsnitt beskriver vi förslagens konsekvenser i dessa avseenden. Konsekvenserna beskrivs kvalitativt, eftersom det saknas underlag för att göra kvantitativa bedömningar. Fokus ligger på förslagens konsekvenser för djur- och växtliv samt friluftsliv, det vill säga de värden som strandskyddet avser att skydda.

Strändernas betydelse för djur- och växtliv

Vattendrag och strandzoner har generellt höga värden för djur- och växtliv. Dessa miljöer fungerar ofta som födosöksområden, reproduktionsområden, uppväxtområden och spridningskorridorer. Stränder utgör också övergångszoner mellan olika miljöer och är därför särskilt artrika. Där finns både arter som förekommer på land och i vatten samt arter som är knutna till själva strandmiljön. Många naturtyper inom kategorierna *Hav*, *Kust*, *Våtmarker* och *Sjöar och vattendrag* bedöms ha en otillräcklig eller dålig bevarandestatus.[7]

[7] Naturvårdsverket (2019), *Sveriges arter och naturtyper i EU:s art och habitatdirektiv. Resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013 - 2018.*

Sjöar, stränder och vattendrag utgör även livsmiljöer för bland annat hundratals rödlistade arter.

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Vårt förslag innebär bland annat att det generella strandskyddet tas bort vid insjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar eller mindre och utmed vattendrag som är 2 meter eller smalare. Länsstyrelsen ska i det enskilda fallet få besluta att strandskydd ska gälla vid sådana små sjöar och vattendrag, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Konsekvenserna av att upphäva det generella strandskyddet för små sjöar och vattendrag har tidigare utretts av Naturvårdsverket, inom ramen för regeringsuppdraget *Strandskydd vid små sjöar och vattendrag*[8]. Av Naturvårdsverkets redovisning framgår att ett upphävande av strandskyddet vid små sjöar och vattendrag skulle kunna innebära negativa konsekvenser för växt- och djurliv.

Det saknas säkra uppgifter om hur stora arealer som berörs av förslaget. Enligt länsstyrelsernas statistik ligger omkring 13,1 procent av Sveriges yta inom 100 meter från en strand eller ett vattendrag. Merparten utgörs av strandzoner utmed sjöar (5 procent) eller vattendrag smalare än 6 meter (5,5 procent). Om alla smala vattendrag hade tagits med i analysen skulle den strandzonsarealen varit avsevärt större. [9]

Mindre sjöar och vattendrag står för en stor andel av sötvattenstränderna i landet. Naturvårdsverket bedömde att det troligen finns hundratusentals sjöar som är mindre än 1 hektar, varav cirka 37 000 är mellan 0,5 och 1 hektar. Vidare bedömdes det finnas över en miljon kilometer vattendrag som är smalare än 2 meter, varav cirka 471 000 kilometer bedömdes vara naturliga vattendrag. Ett fullständigt underlag saknas.

En faktor som ytterligare komplicerar bedömningen är att 11 av 21 länsstyrelser redan har upphävt strandskyddet för främst små sjöar och vattendrag, men det saknas ett komplett underlag om var och i vilken omfattning strandskyddet är upphävt. I de fall strandskyddet

[8] Naturvårdsverket *Redovisning av regeringsuppdrag Strandskydd vid små sjöar och vattendrag* (M2014/1093/Nm), 2014-10-31, NV-03353-14.
[9] *Exploatering av stränder 2013 – 2018. Jämförande statistik på läns- och kommunnivå*. Länsstyrelsens rapportserie nr 15/2018.

redan är upphävt medför förslaget ingen ändring. Även om uppgifterna är osäkra så medför förslaget att strandskyddet tas bort för stora arealer och att detta kan medföra negativa konsekvenser för strandskyddets värden. Konsekvenserna mildras dock av att kravet i nuvarande 7 kap. 18 f § MB på att lämna en zon för fri passage och bevarande av goda livsvillkor närmast strandlinjen fortsatt ska gälla.

Att upphäva det generella strandskyddet för små sjöar och vattendrag kan innebära negativa konsekvenser för växt- och djurliv. Vårt förslag om upphävt strandskydd får fullt genomslag i tio län där det generella strandskyddet enligt miljöbalken gäller. I de elva län som redan har upphävt strandskyddet för främst små sjöar och vattendrag medför förslaget ingen väsentlig förändring. Av rikets landyta ligger 61 procent i län med länsvisa undantag. Förslaget om små vattendrag berör således mindre än 40 procent av landytan.

Att strandskyddet tas bort för små sjöar och vattendrag innebär inte att berörda markområden bebyggs. Om det är aktuellt att bygga inom dessa tidigare skyddade områden så ska alltid markens lämplighet från allmän synpunkt prövas enligt PBL. De områden som hyser de högsta naturvärdena omfattas i regel redan av biotopskydd (prop. 2013/14:214 s. 13). Vi föreslår dessutom att länsstyrelsen ska kunna införa strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Storleken på en sjö eller ett vattendrag är inte avgörande för dess biologiska värden eller rekreationsvärden. Exempelvis kan en liten bäck, en källa eller en tjärn ha stor betydelse för såväl växt- och djurlivet som för friluftslivet. I exploaterade områden och i helåkerbygd har mindre sjöar och vattendrag nästan alltid värden för både växt- och djurlivet[10].

Små sjöar och vattendrag kan vara känsligare för påverkan än stora, just på grund av sin ringa storlek. Ett litet ingrepp kan då få relativt sett stor betydelse och påtagligt påverka sjön eller vattendraget. Konsekvenserna blir störst lokalt, där själva exploateringen görs och livsmiljöer för växter och djur försvinner eller förändras. Förändringar högt upp i ett avrinningsområde, där vattendragen i allmänhet är små, kan dock även medföra konsekvenser nedströms, i form av till exempel förändrad hydrologi eller ökad risk för grum-

[10] Naturvårdsverket, *Redovisning av regeringsuppdrag Strandskydd vid små sjöar och vattendrag (M2014/1093/Nm)*, 2014-10-31, NV-03353-14.

ling och förorening. Förändringarna beror i sin tur i hög grad på dess art och omfattning och ska inte generaliseras.

Konsekvenserna av förslaget bedöms kunna bli negativa för växt- och djurliv framför allt i redan exploaterade områden i södra Sverige, med undantag för de områden där strandskyddet redan är upphävt. Dels bedöms exploateringarna kunna bli fler och större i dessa områden, till följd av ett högre exploateringstryck. Dels är antalet arter, liksom andelen rödlistade arter, högre i söder än i norr[11]. Det finns risk för att viktiga livsmiljöer för många arter försämras, som till exempel den starkt hotade arten flodpärlmussla eller den nära hotade uttern. Nästan 300 rödlistade strand- och vattenlevande arter förekommer i och vid småvatten, småbäckar och källmiljöer.[12]

De negativa konsekvenserna mildras av att länsstyrelsen föreslås få möjlighet att i det enskilda fallet återinföra strandskyddet. Ett sådant förfarande kräver dock att länsstyrelsen har tillräckliga resurser och prioriterar detta för att det ska bli genomfört. I annat fall bedöms de negativa konsekvenserna kunna bli omfattande. Bedömningen är dock osäker, dels till följd av bristen på data, dels eftersom det är omöjligt att på förhand avgöra hur de föreslagna regeländringarna kommer att tillämpas.

Strandskydd vid anlagda vatten tas bort

Vårt förslag innebär att strandskydd inte ska gälla vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975.

Anlagda sjöar och vattendrag kan ha höga biologiska värden. Vissa är anlagda i naturvårdssyfte. De allra mest värdefulla naturmiljöerna finns dock sällan i anlagda vatten. I remissversionen av *Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer* (Havs- och vattenmyndigheten, 2020)[13] föreslås att sjö- och vattendragsmiljöer med höga naturvärden ska baseras på de två huvudkriterierna *Naturlighet* och *Raritet*, med tillhörande tilläggskriterier som inkluderar artrikedom, storlek, mångformighet, konti-

[11] Centrum för biologisk mångfald (CBM), *Underlagsrapport till Naturvårdsverkets arbete med regeringsuppdrag om små sjöar och vattendrag. Rapport om konsekvenserna för biologisk mångfald av exploatering vid sjöar mindre än 1 ha samt vattendrag smalare än 2 m*, 2014.
[12] A.a.
[13] www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/remisser-fran-hav/remisser/2020-11-20-remiss-gallande-nationell-strategi-for-skydd-av-vattenanknutna-natur--och-kulturmiljoer.html, 2020-11-25.

nuitet, speciella förhållanden/särprägel, genetisk diversitet, konnektivitet/grön infrastruktur, livshistoriskt viktiga områden, friluftsliv inklusive fritidsfiske, samt hotade arter och naturtyper. Med huvudkriteriet *Naturlighet* avses att området har en hög grad av naturlighet genom att det saknas ingrepp eller artificiella störningar som påverkar negativt, eller att det finns kontinuitet i det mänskliga brukandet som skapar förutsättningar för många arter och naturtyper.

Många, troligen merparten av alla svenska sjöar och vattendrag utom i fjällkedjan, har påverkats av människan. Sjöar och vattendrag har förändrats genom utdikning, sjösänkning, dämning, uträtning, kulvertering med mera. Förändringar kan ha skett vid flera olika tidpunkter och det kan se olika ut längs olika delar av ett vattendrag eller sjösystem. Det kan därför i många fall vara svårt att avgöra vad som är ett anlagt vatten. Det går heller inte att utläsa vad som är ett anlagt vatten på en karta eller genom flygbildstolkning. Därmed saknas uppgifter om omfattningen av anlagda vatten som tillkommit efter 1975. Detta innebär att det inte är möjligt att kvantifiera konsekvenserna av förslaget. En kvalitativ bedömning kan dock göras.

Förslaget innebär både positiva och negativa konsekvenser för växt- och djurliv. Negativa konsekvenser uppstår om förslaget leder till ökad exploatering som medför att biotoper försvinner eller försämras. Positiva konsekvenser uppstår om förslaget leder till att fler små vatten anläggs. Mängden småvatten i landskapet har minskat under lång tid till följd av strukturella förändringar, rationalisering av jord- och skogsbruk, utdikning och kulvertering med mera. Detta innebär att många arter är hotade till följd av brist på lämpliga livsmiljöer. Det har framförts att strandskyddsbestämmelserna innebär ett hinder för att anlägga småvatten, exempelvis våtmarker eller viltvatten. Naturvårdsverket bedömde därför, i regeringsuppdraget 2014, att det vore positivt om nyanlagda vatten undantogs från strandskydd.

Lättnader i strandskyddet i landsbygdsområden

Förslaget innebär att kommunerna får peka ut så kallade landsbygdsområden. Kommunerna kan antingen ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet upphävs i dessa områden, eller redovisa dessa i ÖP. I landsbygdsområden som redovisats i ÖP ska det vara enklare

att få dispens från strandskyddet. Landsbygdsområden ska vara områden som

- har god tillgång på obebyggd mark,
- inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse, och
- inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Områden där länsstyrelsen har beslutat att utvidga strandskyddet bör anses vara områden av särskild betydelse för strandskyddets syften och de bör därmed inte kunna bli aktuella som landsbygdsområden.

Kravet i nuvarande 7 kap. 18 f § MB på att lämna en zon för fri passage och bevarande av goda livsvillkor närmast strandlinjen ska fortsatt gälla, både inom landsbygdsområden och i de övriga områden där strandskyddet föreslås upphävas.

Förslagets intention är att underlätta exploatering och det bedöms därmed kunna få negativa konsekvenser för strandskyddets syften. Områden som är värdefulla för djur- och växtliv, kan komma att bebyggas. Avgörande kommer att vara hur stora områden som pekas ut som landsbygdsområden, hur många dispenser som lämnas och hur kommuner och länsstyrelser kommer att tillämpa de föreslagna bestämmelserna, samt kravet på fri passage i 7 kap. 18 f § MB.

En stor del av Sverige kan uppfylla kriterierna för landsbygdsområden och kan därmed komma att omfattas av lättnader i strandskyddet. I norra Sverige är det överlag låg exploateringsgrad, låg befolkningstäthet och lågt exploateringstryck. Områden med högre exploateringstryck i norr finns främst vid kusten och i närheten av större tätorter. I södra delen av landet är det överlag högre exploateringstryck och därför kommer en mindre andel av södra Sverige att kunna klassas som landsbygder. Dock finns det stora skillnader även på regional och lokal nivå. Tanken är att lättnader ska genomföras utifrån lokala förutsättningar och ambitioner vad gäller planering och utveckling av berörd bygd. Lättnader ska inte få göras i områden som är av särskild betydelse för strandskyddets syften.

Länsstyrelsens resurser kommer att få stor betydelse för tillämpningen. Kommuner kommer att ha möjlighet att peka ut landsbygdsområden i sin ÖP och därefter kunna bevilja dispenser inom dessa områden. Skäl för dispens ska vara exempelvis om området behövs för enstaka en- eller tvåbostadshus eller komplementbyggnad, eller

om det behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse av att uppföra och utveckla sammanhållen bebyggelse. Länsstyrelserna har möjlighet att överpröva och upphäva kommunens beslut. Den befintliga bestämmelsen i 7 kap. 26 § MB ska finnas kvar. Den anger att dispens endast får lämnas om den är förenlig med förbudets (dvs. strandskyddets) syfte. Detta bedöms medföra att lättnader inte ska kunna ske i de områden som är av störst betydelse för växt- och djurliv, vilket mildrar förslagets negativa konsekvenser.

Förslaget syftar till att öka mängden och förutsättningarna för exploateringar i områden med lågt exploateringstryck, och som förslaget är utformat ska även enstaka bostadshus vara skäl för dispens från strandskyddet i landsbygdsområden. Detta bedöms kunna leda till en mer spridd bebyggelsestruktur med ett ökat behov av transporter som följd, vilket kan medföra en risk för ökade koldioxidutsläpp.

Stärkt skydd i exploaterade områden för grunda mjukbottnar

Förslaget innebär att det tillförs ett andra stycke i 7 kap. 18 c § MB. Det ska ange att i områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor eller i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet, ska första stycket (skäl för dispens) tillämpas särskilt restriktivt. Syftet med tillägget är att förtydliga den restriktivitet som gäller i dag.

Om tillägget får avsedd effekt och medför att skyddet stärks i områden med hög grad av exploatering och i vattenområden med särskild betydelse för djur- och växtliv, innebär det positiva konsekvenser. Den föreslagna bestämmelsen kan dock vara svårtolkad innan praxis har utvecklats. Dispens från strandskyddet ska redan i dag endast ges om det finns särskilda skäl och det föreslagna tillägget kan tolkas som att dispensgivningen inte ska vara restriktiv i andra områden än de områden som nämns i andra stycket.

I författningskommentaren anges att vattenområden av särskild betydelse för djur- eller växtlivet kan vara så kallade grunda mjukbottnar, men att alla grunda mjukbottnar inte är särskilt betydelsefulla och att olika mjukbottenmiljöer ska kunna behandlas olika. Konsekvensen kan bli att det blir enklare att få dispens från strandskyddet i vissa områden med grunda mjukbottnar och att exploa-

teringen av sådana mjukbottnar ökar. Detta innebär i så fall ökad risk för negativa konsekvenser för djur- och växtliv i dessa fall.

Grunda mjukbottnar anses i allmänhet vara mycket värdefulla biotoper.[14] De hyser överlag en hög mångfald av arter, miljöer och funktioner. Mångfalden och den höga aktiviteten beror på den goda tillgången på solljus och näringsämnen. Detta innebär att de grunda mjukbottnarna är mycket viktiga områden för lek och uppväxt av fisk, skaldjur och fågel och att de utgör livsmiljö för många mer eller mindre sällsynta arter av djur och växter. Grunda mjukbottnar påverkas redan i dag av exploatering och skuggning från bryggor och småbåtshamnar.

I exploaterade områden förekommer mjukbottnar vars biologiska värden i hög grad gått förlorade till följd av föroreningar, båtliv och storskalig färjetrafik. I sådana fall kan en exploatering medföra krav på sanering respektive andra åtgärder som reglerar trafiken på vattnet, vilket är positivt ur miljösynpunkt.

Konsekvenser för friluftslivet

Kuster, sjöar, stränder och vattendrag har stor betydelse för friluftslivet. Vattnet i sig har ett upplevelsevärde och är även en förutsättning för många aktiviteter. Att kunna vandra utmed stränder och vattendrag, bada, fiska, skåda sjöfågel eller åka skridskor kräver är att stränderna är tillgängliga. Strändernas värde för friluftslivet kan dock variera stort, beroende på områdets tillgänglighet och kvaliteter. Besöksfrekvensen och antalet besökande har betydelse för vad aktuella naturmiljöer tål av slitage under olika delar av året. Antalet besökare har också betydelse beroende på vilken typ av naturupplevelse som efterfrågas eller är möjlig att tillgodogöra sig som besökare under olika delar av året.

Att ta bort strandskyddet utmed små sjöar och vattendrag som nu är tillgängliga för friluftslivet gör att det blir lättare att exploatera dessa områden. De kan då bli mindre tillgängliga i de fall de bebyggs. Även anlagda sjöar och vattendrag kan ha värden för friluftslivet, exempelvis kan nedlagda stenbrott eller grustag fungera som badplatser. I helåkersbygd, där möjligheterna för det rörliga friluftslivet

[14] Marbipp, Naturvårdsverkets webbplats med samlad kunskap om fem marina biotoper www.marbipp.tmbl.gu.se/2biotop/3mjukbot/2betydel/1biologi/1.html.

livet är begränsade, kan även grävda diken vara viktiga för möjligheten att röra sig till fots på allemansrättslig grund i landskapet.

Förslaget gällande anlagda vatten kan medföra både positiva och negativa konsekvenser för friluftslivet. I de fall förslaget leder till ökad exploatering och minskad tillgänglighet till stränder och vatten blir konsekvenserna negativa. Konsekvenserna bedöms bli mer påtagliga i redan exploaterade områden, där tillgången på grönområden är liten och vardagslandskapet och närområdet har stor betydelse för friluftslivet. Positiva konsekvenser skulle kunna uppstå i de fall förslaget leder till att fler anlagda vatten med värden för friluftslivet tillkommer.

År 2012 fastställdes tio mål för friluftspolitiken.[15] Våra förslag bedöms kunna bidra till friluftslivsmålet *Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling*, då det kan underlätta utvecklingen av turistföretag. Förslagen kan dock riskera att motverka friluftslivsmålen om *Tillgänglig natur för alla*, *Tillgång till natur för friluftsliv* och *Attraktiv tätortsnära natur*, om tillgången till allemansrättsligt tillgänglig mark minskar till följd av ökad exploatering. Allemansrätten gäller även om strandskyddet upphävs och först när mark blir bebyggd och privatiseras som tomt begränsas tillgängligheten. I många fall torde vissa åtgärder i normalt skogsbruk i högre grad, än strandskydd, påverka såväl tillgängligheten som förutsättningarna för att uppleva natur- och kulturmiljöer med sjöar och vattendrag.

Miljömålen

Strandskyddet har betydelse för flera av de 16 nationella miljökvalitetsmålen. Åtta mål innehåller preciseringar om friluftsliv. Förslagen bedöms kunna försämra möjligheterna att nå flera av målen, framförallt målet *Levande sjöar och vattendrag*. Ett flertal av målets elva preciseringar berörs, exempelvis

- Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.,
- Sjöar och vattendrag har strukturer och vattenflöden som ger möjlighet till livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur,

[15] Regeringens skrivelse 2012/13:51 Mål för friluftslivspolitiken.

- Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns, samt
- Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Enligt bedömningen i den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålen (Havs- och vattenmyndigheten, 2019) kommer miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* inte att kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder.

Förslagen kan även påverka möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen *Myllrande våtmarker*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Storslagen fjällmiljö*, *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Även möjligheten att nå generationsmålet kan påverkas.

10.7.2 Konsekvenser för samhällets motståndskraft mot klimatförändringar

Förslaget innebär att befintliga bestämmelser förtydligas, så att det tydligt framgår att det är möjligt att få dispens från strandskyddet för att genomföra klimatanpassningsåtgärder.

I och med att ändringen bara innebär ett förtydligande bedöms konsekvenserna bli ringa.

10.7.3 Konsekvenser för nuvarande och framtida behov för dricksvattenförsörjning

Vi har i avsnitt 4.2 redogjort för att enligt miljökvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet* ska grundvattnet ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning och bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Generellt sett ökar efterfrågan och därmed påfrestningen på grundvatten, vilket bland annat beror på att människor bosätter sig i kust- och fritidsområden. Torra somrar visar på ett stort behov av att känna till vilka vattenresurser, bland annat grundvatten, som finns lokalt. Grundvattnet får därför också större utrymme i planeringsprocesser

än tidigare. En stor del av grundvattnet uppnår heller inte önskad miljökvalitet. Ofta rör det sig om gamla föroreningar som finns kvar. För att skydda grundvattnet från föroreningar måste fler vattenskyddsområden inrättas, även där inte större kommunala dricksvattenuttag sker. Det är framförallt i sydöstra Sverige, där tillgången på grundvatten är knapp och konkurrensen stor.

Våra förslag innebär bland annat att det ska bli lättare att upphäva strandskyddet genom särskilda beslut och att strandskyddet tas bort för vissa småvatten och för anlagda vatten. I syfte att underlätta byggnation i strandnära lägen föreslår vi att kommuner bör kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet helt eller delvis upphävs i landsbygdsområden. Våra förslag innebär inte att byggande och verksamheter utan vidare kan komma till stånd, eftersom en rad åtgärder som kräver strandskyddsdispens också kräver bygglov eller anmälan enligt PBL.

Om det är aktuellt att bygga inom dessa tidigare skyddade områden, ska alltid markens lämplighet från allmän synpunkt prövas enligt PBL. Förutsättningar för att använda mark- och vattenområden för olika ändamål prövas på en övergripande nivå med hänsyn till natur- och kulturvärden samt miljö- och klimataspekter. Vid planläggning och i ärenden om bygglov prövas aktuella åtgärder och planer bland annat mot att mark (och vatten) är lämpad för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna vattenförsörjning, avlopp och övrig infrastruktur. Därvidlag råder ingen skillnad mellan tidigare strandskyddade områden och andra områden som kan lämpa sig för byggnation.

I samband med prövningen av planläggning för ny bebyggelse är konsekvenserna för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning central. Det får förutsättas att kommunen när den redovisar landsbygdsområden i ÖP överväger och bedömer förutsättningarna att långsiktigt klara dricksvattenförsörjningen i kommunen i stort och inte minst inom de områden som är aktuella för att pekas ut som landsbygdsområden.

I högexploaterade områden och särskilt vid kusterna torde frågor kring nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning alltid vara aktuella. Vattenförsörjningen har alltid betydelse i den fysiska planeringen och i olika miljöbeslut. I landsbygdsområden som har god tillgång på obebyggd mark bör det normalt sett vara lättare att lösa dricksvattenförsörjningen på ett sätt som är både långsiktigt och hållbart.

Utredningens slutsats är att våra förslag om lättnader i strandskyddet inte i sig får några negativa konsekvenser för behoven för framtida dricksvattenförsörjning.

10.7.4 Konsekvenser för landsbygdsutvecklingen

För att nå Sveriges landsbygdspolitiska mål behövs goda förutsättningar för företagande och boende i Sveriges landsbygder. Landsbygderna måste ha goda möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd. I vissa områden kan produktionskostnaden av en byggnad vara högre än marknadsvärdet för den färdiga byggnaden. Det innebär ett risktagande för både de som vill bygga och för banker i sin långivning. Våra förslag innebär att möjligheten att bygga nära vatten förbättras i landsbygdsområden, vilket även förbättrar de finansiella förutsättningarna. Med tanke på att exploateringstrycket är lågt i många landsbygder är det vår slutsats att lättnader i strandskyddet inte medför risk för överetablering eller att strandskyddets syften äventyras i dessa områden.

I syfte att underlätta byggnation i strandnära lägen föreslår vi att kommuner bör kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet helt eller delvis upphävs i landsbygdsområden. Det bör ligga ett ansvar på kommunerna att innan ansökan lämnas in utreda vilka områden som kan komma i fråga för att upphäva strandskyddet. Kommunerna bevakar allmänna intressen och har ansvaret för markanvändningsfrågor inom kommunen. Kommunerna har kunskap om de lokala förhållandena och förutsättningarna avseende strandskyddets syften. Kommunernas kompetens och möjlighet till lokal förankring tas därför tillvara genom att de får ett utredningsansvar kopplat till ansökan. Det lokala inflytandet ökar också, eftersom det är kommunen som initierar frågan om att upphäva strandskyddet.

Genom förslaget kommer fler områden än i dag att undantas från strandskyddet. Det blir enklare att bygga i landsbygdsområden, där strandskyddet gäller i dag. De områden som är särskilt betydelsefulla för strandskyddets syften skyddas genom de föreslagna kriterierna. Med ett upphävt strandskydd upphör behovet av tillsyn i dessa områden. Enskilda sparar tid och resurser som i dag krävs för ansökan och eventuella överprövningar. Samhället sparar resurser för präv-

ningar och tillsyn. I områden där strandskyddet redan är upphävt blir det ingen skillnad vare sig för enskilda eller samhället.

Utredningens förslag innebär inte att byggande och verksamheter utan vidare kan genomföras, eftersom en rad åtgärder som kräver strandskyddsdispens också kräver bygglov eller anmälan enligt PBL. Verksamheter med miljöpåverkan kräver också tillstånd enligt miljöbalken. Utöver de regelmässiga förutsättningarna har också de ekonomiska incitamenten för att bygga i landsbygden betydelse för om byggande och verksamheter kan komma till stånd.

Underlättandet av byggnation i strandnära lägen innebär att företag och enskilda i landsbygd i större utsträckning än tidigare kommer att kunna uppföra byggnader i strandnära lägen eller andra åtgärder som är nödvändiga för verksamheten. Möjligheten att bygga där det tidigare inte funnits bebyggelse kommer också att öka, vilket gör att fler strandnära lägen blir tillgängliga. De mer generösa reglerna förväntas påverka byggandet av såväl fritidshus som bostäder för permanent boende. Uppförandet av fritidshus bidrar till ett ökat underlag för service, handel och andra efterfrågade tjänster. Uppförande av bostäder för permanent boende medför även ökat underlag för välfärden.

Att det blir enklare att bygga i landsbygdsområden medför också bättre förutsättningar för besöksnäringen, exempelvis större möjlighet att kunna anpassa verksamheten för ökad turism under hela året och inte enbart under högsäsong. En ökning av antalet besökare skapar också underlag för service och är positivt för det lokala näringslivet. Bättre förutsättningar för näringslivet medför i sin tur fler arbetstillfällen, vilket ökar attraktiviteten ytterligare för att flytta till och bo kvar i landsbygden. Sammantaget innebär således den ökade attraktiviteten – att kunna bygga mer strandnära – flera positiva effekter som förstärker varandra.

Som det går att se i kapitel 5 är exploateringsgraden generellt sett mycket lägre i framförallt kommuner i norrlandslänen Norrbotten, Västerbotten och Jämtland samt i Dalarna. I många av dessa kommuner har bostadsbyggandet varit lågt och befolkningsutvecklingen negativ, framförallt utanför tätorterna. I de kommuner som Sveriges Kommer och Regioner (SKR) definierar som landsbygdskommuner har befolkningstillväxten varit negativ i 35 av 40 kommuner under perioden 2000–2019. I landsbygdskommuner med besöksnäring har

befolkningstillväxten varit negativ i 9 av 15 kommuner under samma period.[16]

Landsbygdsområden kan finnas i många av landets kommuner, även de kommuner som inte definieras som landsbygd. Exempelvis har tätortsgraden ökat i Sverige under lång tid. I dag bor nästan 9 av 10 av Sveriges invånare i en tätort. Överlag ökar tätorterna sin utbredning geografiskt i Sverige som en följd av befolkningstillväxt och flyttströmmar till tätorter. Landsbygdskommunerna är dock ett undantag, där har den totala landarealen tätort minskat sedan år 2010. Samtidigt finns det i landsbygdskommuner en generell utveckling av att befolkningen ökar i tätorterna, eller åtminstone inte minskar i samma utsträckning som utanför tätorterna. I kombination med en befolkningsminskning i landsbygdskommuner som helhet medför det att allt färre bor utanför tätorterna.

Att kunna erbjuda mer attraktiva platser i strandnära lägen för bostadsbebyggelse och verksamheter bör öka landsbygdens attraktivitet utan att det ska behöva medföra en risk för överetablering och att strandskyddens syften äventyras i landsbygdsområden. Både den historiska utvecklingen och dagens exploateringsgrad talar för det. Att det blir enklare att bygga strandnära är heller inte en lösning på alla de utmaningar som landsbygden står inför, men det bör bidra till bättre förutsättningar för landsbygdsutveckling jämfört med nuvarande situation.

Enligt våra förslag ska länsstyrelserna få möjlighet att återinföra strandskydd i delar av landet där skyddet i dag redan är upphävt. Detta förslag kan tolkas som att det medför en viss risk för landsbygdsutvecklingen. Vi anser dock att denna risk är förhållandevis liten och dessutom inte negativ sett till strandskyddets syften. Om ett område som i dag inte är strandskyddat vid en ny prövning av strandskyddets lämplighet på platsen bedöms vara i behov av strandskydd, och strandskyddet av denna anledning återinförs, ligger det i linje med strandskyddets syften.

Strandskyddet kommer som följd av utredningens förslag att medföra ett mer likvärdigt skydd i landet. Det har visat sig att strandskyddsdispens i huvudsak har beviljats i sådana fall där det redan finns bebyggelse och att området därmed redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Detta skäl kan sällan åberopas i landsbygd där bebyggelse saknas. Med våra

[16] Källa SCB.

förslag att kunna upphäva strandskyddet helt eller delvis i landsbygdsområden samt nya kriterier och särskilda skäl för dispens inom landsbygdsområden, blir det enklare att bygga i lägen där det nu saknas bebyggelse. I praktiken kommer det att innebära att förutsättningarna att kunna bygga strandnära blir mer likvärdiga i landet, vilket är positivt för landsbygden men även för strandskyddslagstiftningens legitimitet.

10.7.5 Konsekvenser för strandskyddet vid upphävande av äldre planer

Vi föreslår en ändring i 10 a § införandelagen i syfte att tydliggöra att strandskydd inte inträder i de fall länsstyrelsen har beslutat om upphävande av strandskyddet. Det skulle underlätta möjligheterna att bebygga de strandområden där berörd länsstyrelse redan har fattat beslut om att upphäva strandskyddet på den grunden att områdena uppenbart saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Vi kan inte se att det finns några negativa konsekvenser av förslaget. Tvärtom torde föreslagen lagändring underlätta betydligt för kommunerna vid ny planläggning, eftersom en dubbelprövning av strandskyddet undviks.

Sedan bestämmelsen om inträde av strandskydd i 10 a § införandelagen trädde i kraft den 1 juli 2009 har länsstyrelserna som regel tillämpat bestämmelsen strikt, dvs. att strandskydd vid ny planläggning inträder i äldre planer även om skyddet är upphävt, i det område där aktuell plan ingår.

Genom förordnanden om att upphäva strandskyddet inom ett antal områden, där äldre planer beslutade före den 1 juli 1975 många gånger ingår, har länsstyrelserna i många fall aktivt tagit ställning till strandskyddet. I de fall länsstyrelser eller kommuner numera bedömer att det finns sådana värden att strandskydd bör råda, finns det möjlighet för länsstyrelsen att upphäva sitt tidigare förordnande så att det återigen råder. Vid ny planläggning inom äldre planer kommer i så fall strandskydd att inträda så som lagstiftarens avsikt – enligt vår bedömning – har varit. Även i detta avseende bedömer vi således att det inte finns några negativa konsekvenser av lagförslaget.

Om ingen lagändring görs, kommer länsstyrelserna fortsatt att tillämpa lagrummet strikt på det sätt som hittills har skett sedan den

1 juli 2009. Det innebär att strandskydd inträder vid ny planläggning, oavsett att strandskyddet är upphävt genom ett förordnande. Kommunerna tvingas då hantera strandskyddet även i de fall att en prövning måste anses ha skett av områdets betydelse för strandskyddets syften.

10.7.6 Förslagens påverkan på den kommunala självstyrelsen

Innebörden av den kommunala självstyrelsen

Den kommunala självstyrelsen utgör en av grunderna för den svenska demokratin.[17] Enligt 1 kap. 1 § regeringsformen (1974:152), RF, förverkligas den svenska folkstyrelsen genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. Någon exakt definition av vad som avses med kommunal självstyrelse finns inte. Vid införandet av RF beskrevs den kommunala självstyrelsen som en styrelseform där viktiga samhällsuppgifter decentraliseras till kommunala organ så att hänsyn ska kunna tas till lokala förhållanden och att medborgarna ska engagera sig, ta ansvar och få inflytande i samhällsfrågor i den kommunala verksamheten.[18]

Sverige ratificerade 1989 den europeiska konventionen om kommunal självstyrelse. Konventionen slår fast vissa grundläggande principer för statens förhållande till kommunerna. Områden som berörs är bland annat den kommunala självstyrelsens rättsliga reglering, skyddet för den kommunala indelningen, den administrativa strukturen, statlig tillsyn, och ekonomiska resurser. I konventionen finns den så kallade subsidiaritetsprincipen, som bland annat innebär att besluten ska fattas så nära medborgarna som möjligt.[19]

I 14 kap. 2 § RF preciseras att den kommunala självstyrelsen gäller för all kommunal verksamhet. Där anges att kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Principen om den kommunala självstyrelsen har även införts i 1 kap. 1 § kommunallagen (1991:900), KL. Där anges att kommuner och regioner (tidigare landsting) sköter på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund de angelägenheter som anges i KL eller i särskilda föreskrifter.

[17] KU 1973:26 s. 39.

[18] Prop. 1973:90 s. 188.

[19] Prop. 1988/89:119, KU 1988/89:32 och prop. 1990/91:117 s. 139–141.

Vilka uppgifter som kommuner ska svara för anges framför allt genom obligatoriska uppgifter reglerade i lag. Sådana obligatoriska uppgifter finns exempelvis i lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, plan och bygglagen (2010:900), PBL, miljöbalken (1998:808), MB, socialtjänstlagen (2001:453), lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och skollagen (2010:800).

Den kommunala självstyrelsen kan således begränsas och utökas genom lag. Utgångspunkten är att staten och kommunerna ska samverka på skilda områden och i olika former. Regeringen har ansett att det varken är lämpligt eller möjligt att en gång för alla dra orubbliga och preciserade gränser kring den kommunala självstyrelsen. Ett skäl är att arbets- och befogenhetsfördelningen mellan stat och kommun måste kunna ändras i takt med samhällsutvecklingen.[20]

Det så kallade kommunala planmonopolet enligt PBL utgör en del av den kommunala självstyrelsen.[21] Planmonopolet uttrycks i 1 kap. 2 § PBL. Där föreskrivs att det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten enligt lagen. Med *planläggning* menas enligt 1 kap. 4 § PBL *arbetet med att ta fram en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser.* I förarbetena till PBL anges att vad som omfattas av den kommunala ensamrätten är befogenheten att anta planer.[22]

Det finns ett antal regler i PBL som styr om och när de olika planeringsformerna ska bedrivas. I fråga om översiktsplaner (ÖP) föreskriver PBL dels att varje kommun ska ha en ÖP, dels att den ska vara aktuell. När det gäller detaljplaner anger PBL under vilka förutsättningar mark- och vattenområdens lämplighet för bebyggelse ska prövas genom detaljplan.

Vad innebär förslagen för den kommunala självstyrelsen?

Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska de konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett förslagen särskilt redovisas.[23] Vårt förslag om redovisning av landsbygdsområden i ÖP innebär en möjlighet, inte en skyldighet, för kommunerna att planera

[20] Prop. 1973:90 s. 190.
[21] SOU 2007:72 s. 65.
[22] Prop. 1985/86:1 s. 461
[23] 14 kap. 3 § RF.

för landsbygdsområden i ÖP. Likaså innebär vårt förslag om att kommuner ska kunna ansöka om att upphäva strandskyddet i landsbygdsområden hos länsstyrelsen en frivillighet från kommunalt perspektiv. Utredningens förslag stärker det lokala inflytandet över strandskyddet. Den kommunala självstyrelsen påverkas därför positivt genom förslagen.

Systemet med ramlagstiftning och bemyndiganden har stor betydelse för kommunerna, den kommunala självstyrelsen och den lokala demokratin. Strandskyddsreglerna i miljöbalken har succesivt blivit mer precisa och det lokala tolkningsutrymmet för de myndigheter och domstolar som tillämpar reglerna har succesivt minskat. Samtidigt har krav på utökad och skärpt tillsyn, kontroll och mer överprövning av kommunernas strandskyddbeslut drivits på från såväl statliga myndigheter som vissa intresseorganisationer. Dessa myndigheter och organisationer visar ofta brist på kunskap och förståelse för den kommunala självstyrelsen. Ytterst har kritiken mot kommunerna en tendens att bidra till eller leda till ytterligare och fördjupad detaljstyrning från statliga myndigheter. En sådan detaljstyrning kan knappast ha varit statsmakternas avsikt när strandskyddet en gång inrättades.

I vilken grad strandskyddsreglerna ger utrymme för lokala bedömningar och därmed lokalt inflytande kan vara svårt att bedöma utifrån olika intressenters synpunkter och förväntningar på regelverket. Strandskyddsreglerna tenderar att få en alltmer absolut utformning och kan till och med leda till feloptimeringar till förfång för miljön som helhet. Efterfrågan på ett mer differentierat strandskydd ska ses mot den bakgrunden.

10.7.7 Konsekvenser för Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Vi bedömer att våra förslag inte får några konsekvenser för Sveriges anslutning till den Europeiska unionen.

10.7.8 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Vi bedömer att våra förslag inte får några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.

10.7.9 Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen

Vi bedömer att våra förslag inte får några konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

10.7.10 Betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Vi bedömer att våra förslag kan ha betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet såtillvida att företag och enskilda i mindre utsträckning än tidigare kan anse sig ha anledning bryta mot bestämmelser om strandskyddet. Våra förslag innebär att bestämmelserna får ökad tydlighet, rättssäkerhet och förutsägbarhet kopplat till offentliga myndigheters hantering av strandskyddet. Detta kommer att bidra till ökad legitimitet och förtroende för strandskyddet och de berörda myndigheterna bland enskilda och företag. För enskilda på landsbygden som är intresserade av att bygga i strandnära lägen kommer den ökade tydligheten att innebära en förenklad kommunikation med det offentliga samt minskad administration inför byggnation, vilket sannolikt minskar benägenheten att bryta mot bestämmelserna.

Vi anser också att tillsynen av bestämmelsernas tillämpning behöver öka i omfattning och bli mer effektiv. Det är framförallt i områden med hög exploateringsgrad, hög befolkningstäthet och högt bebyggelsetryck, dvs. i anslutning till större städer och tätorter, där ökad tillsyn kan vara ett effektivt medel för att förebygga brott mot strandskyddsbestämmelsernas tillämpning.

10.7.11 Behöver särskilda hänsyn tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och behovet av informationsinsatser?

Utredningsuppdraget ingår som punkt i den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, även kallad Januariavtalet eller 73-punktsuppgörelsen. I uppgörelsen anges att förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2022. Om den tidplanen ska kunna innehållas förutsätter det att regeringen kan lämna en proposition till riksdagen under hösten 2021. Det skulle innebära att det inte finns något tidsmässigt utrymme för informationsinsatser innan bestämmelserna ska träda i kraft.

10.7.12 Hur de föreslagna åtgärderna kan utvärderas

Vi föreslår i betänkandet att Naturvårdsverket ska få ansvar för att årligen följa upp och utvärdera dispensgivningen när det gäller strandskyddsbestämmelserna. Vi lämnar också förslag om vad uppföljningen och utvärderingen bör omfatta. Under en femårsperiod bör Naturvårdverket dessutom tilldelas särskilda medel för vägledning och utbildning i strandskyddstillsyn för att därefter redovisa till regeringen hur resurserna har använts och verkets bedömning av om insatserna har bidragit till mer och planerad strandskyddstillsyn.

10.8 Utredningens slutsatser

Våra förslag beräknas få positiva konsekvenser för företag och enskilda på landsbygden. Särskilt små företag och enskilda bör påverkas positivt då det framförallt är dessa som påverkas av de föreslagna lättnaderna i landsbygdsområden. Förslagen bedöms även medföra ökad rättssäkerhet, ökad tydlighet och förutsägbarhet samt större legitimitet för strandskyddslagstiftningen.

Lättnaderna från strandskyddet i landsbygdsområden och vid mindre sjöar och smalare vattendrag kan få negativa konsekvenser för strandskyddets syften och därmed även för miljön. Dock är strandskyddet delvis redan upphävt i många av landets mindre sjöar och smala vattendrag som följd av de olika länsvisa undantagen, vilket innebär att förslagen i huvudsak medför att strandskyddet blir

mer likvärdigt i landet som helhet. Den negativa påverkan på miljön som följd av lättnader i landsbygdsområden bör bli begränsad då dessa områden dels inte ska vara av särskild betydelse för strandskyddets syften, dels att det avser områden med mycket obebyggd mark och låg efterfrågan på att bygga.

Förslagen innebär sammantaget ökad lokal påverkan genom att det är kommunerna som ska kunna ansöka om att upphäva strandskydd helt eller delvis i landsbygdsområden samt som en följd av att risken för överprövning av dispenser i landsbygdsområden redovisade i ÖP (motsvarande tidigare LIS) bör minska. Det är framför allt länsstyrelsen som kommer få ökade kostnader som en direkt följd av förslagen under en period på två år. På sikt bedöms länsstyrelsernas och kommunernas arbete med strandskyddet underlättas och förbättras som följd av våra förslag.

För att i större utsträckning kunna ta hänsyn till strandskyddets syften har vi lagt fram flera förslag som innebär att det blir möjligt att återinföra strandskydd. Denna möjlighet är viktig för att säkerhetsställa att strandskyddets syften bevaras på lång sikt. Att kunna återinföra strandskyddet är en viktig motvikt till de lättnader som föreslås från strandskyddet, vilket även medför förutsättningar för ett mer likvärdigt strandskydd i Sverige som helhet med hänsyn till strandskyddets syften.

Även om vi föreslår olika lättnader från strandskyddet, i landsbygdsområden och vid mindre sjöar och smalare vattendrag, finns det fortfarande andra naturskyddsinstrument som kan användas och behöver beaktas vid både när strandskydd upphävs och återinförs samt när det byggs i strandnära lägen.

Lättnader i strandskyddet kan medföra att andra former av naturskydd används i högre utsträckning, vilket skulle kunna innebära ökade kostnader för samhället, eftersom strandskyddet bedöms som mer kostnadseffektivt jämfört med andra områdesskydd. Förslagen medför dock flera positiva samhällsekonomiska konsekvenser som följd av förenklingar i lagstiftningen, ökad förutsägbarhet och transparens samt ökad möjlighet att bygga i strandnära lägen på landsbygden. De positiva samhällsekonomiska konsekvenserna kommer i huvudsak att tillfalla mindre företag och enskilda på landsbygden.

11 Författningskommentar

I 7 kap. miljöbalken, MB, lämnar utredningen förslag för ökad differentiering av strandskyddet. Utredningen föreslår följdändringar i plan- och bygglagen 2020:900), PBL, och i förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m. Utredningen lämnar även ett förslag som berör äldre planer i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

Utöver kommentarer till förslagen till lagändringar innehåller författningskommentarerna även kommentarer till förslagen till förordningsändringar. Kommentarerna till de föreslagna förordningsändringarna syftar endast till att förklara förslagens innebörd för dem som får detta betänkande på remiss. Kommentarerna bör inte användas som hjälp för tolkning och tillämpning efter ett eventuellt ikraftträdande. En beslutad förordning kan komma att skilja sig från förslaget i detta betänkande utan att motivet för ändringen framgår. Även om en beslutad förordnings lydelse inte skiljer sig från förslagets, kan regeringens uppfattning om hur den bör tolkas och tillämpas skilja sig från den uppfattning som redovisas i detta betänkande.

11.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

7 kap.

13 §

Strandskydd gäller vid havet och vid insjöar *som är större än en hektar och vattendrag som är bredare än två meter. Strandskydd gäller inte vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas.

Strandskyddet syftar till att långsiktigt

1. trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och

2. bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Paragrafen ändras så att *första stycket* får ett tillägg och ett nytt stycke införs. Innehållet i nuvarande andra stycket flyttas till tredje stycket. Ett tillägg i *första stycket* innebär att insjöar som är en hektar eller mindre och vattendrag som är två meter eller smalare inte ska omfattas av strandskydd. Genom ändringen avskaffas strandskyddet vid sådana små sjöar och vattendrag som avses i nuvarande 7 kap. 18 § första stycket 2 och andra stycket MB. En följd av den nu föreslagna ändringen är att 7 kap. 18 § första stycket 2 och andra stycket MB upphävs.

Vid tillämpningen måste sjöarnas storlek och vattendragens bredd fastställas utifrån det som vid en förnuftigt avvägd bedömning får anses utgöra normala förhållanden. Utgångspunkten för vilka sjöar och vattendrag som inte omfattas av strandskydd är följande. När en sjö har ett ytmått om en hektar och mindre samt ett vattendrag har en bredd ligger om två meter och smalare, omfattas den sjön och det vattendraget inte av strandskydd. När en sjö är större än en hektar och ett vattendrag är bredare än två meter omfattas de av strandskydd. I paragrafens andra stycke lämnas förslag om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas. Den närmare avgränsningen av när en sjö eller ett vattendrag ska anses omfattas av strandskydd är tänkt att, med tillämpning av föreskrifterna, avgöras av praxis. Utredningens överväganden i denna del redovisas i avsnitt 6.1.

Ett andra tillägg i första stycket är att strandskydd inte gäller vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975. Med anlagda vatten avses anlagda sjöar, dammar, våtmarker och liknande. Även kanaler ska anses vara anlagda vatten. Däremot ska inte rätade vattendrag anses vara anlagda vatten. För att ett vatten ska anses anlagt ska anläggningsåtgärderna i form av schakt och grävarbeten ha påbörjats efter 1975. Om anläggningsåtgärderna har påbörjats före 1975 ska vattnet omfattas av strandskydd. Utredningens överväganden i denna del redovisas i avsnitt 6.2.

I *andra stycket* lämnar utredningen ett förslag om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas. I 11 § andra stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. föreslår utredningen att Naturvårdsverket ska bemyndigas att meddela föreskrifterna. Utredningen lämnar i avsnitt 6.3 förslag om att länsstyrelserna ska få i uppdrag att synliggöra var strandskyddet gäller. Länsstyrelserna ska enligt förslaget ta fram digitala kartor över var strandskyddet gäller. De kartor som tillhör beslut och föreskrifter är bindande vid tillämpningen. De kartdelar som tas fram i digitaliseringsuppdraget, som inte utgör kartor från beslut och föreskrifter, är inte bindande vid tillämpningen. Då ska bedömningen av om en insjö eller ett vattendrag omfattas av strandskydd göras med tillämpning av nämnda föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd bestäms. Utredningens överväganden i denna del redovisas i avsnitt 6.1.

17 a §

Med landsbygdsområde avses ett strandskyddat område

1. där tillgången på obebyggd mark är god,

2. där efterfrågan på mark för bebyggelse inte är stor, och

3. som inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

En kommun får

1. ansöka om att strandskyddet ska upphävas inom ett landsbygdsområde enligt 18 § tredje stycket, eller

2. redovisa ett landsbygdsområde i kommunens översiktsplan.

Paragrafen är ny. Första stycket definierar landsbygdsområden och ersätter nuvarande 7 kap. 18 e § första stycket. Det föreslagna andra stycket har ingen tidigare motsvarighet och anger att en kommun får ansöka om att strandskyddet ska upphävas inom ett landsbygdsområde enligt 18 § tredje stycket, eller redovisa ett landsbygdsområde i kommunens översiktsplan. Enligt utredningens förslag i 7 kap. 18 d § MB får inom landsbygdsområden som redovisas i översiktsplan de särskilda skälen i 18 c och d §§ tillämpas vid prövningar om upphävande genom detaljplan eller dispens.

I *första stycket* definieras termen landsbygdsområde. Alla tre punkterna måste vara uppfyllda för att ett område ska kunna anses vara ett landsbygdsområde.

Punkten 1 anger att ett landsbygdsområde ska ha god tillgång på obebyggd mark. Här avses tillgång till obebyggd mark för strandskyddets båda syften, det vill säga för allemansrättslig tillgång till strandområden och livsvillkor för och djur- och växtliv på land och i vattnet. Syftet med allemansrättslig tillgång är att bevara den möjlighet att bedriva friluftsliv som allmänheten har enligt allemansrätten.[1]

Tillgången på obebyggd mark ska bedömas utifrån exploateringsgrad och befolkningstäthet. Vad som är god tillgång till obebyggd mark måste bedömas från fall till fall, utifrån förhållandena i området. Det innebär en bedömning av hur mycket utrymme som bör finnas för friluftslivet, djur och växter samt var utrymmena ska finnas. Tillgången på obebyggd mark är god om exploateringsgraden och befolkningstätheten är så låg att ytterligare exploatering kan genomföras utan att tillgodoseendet av strandskyddets syften äventyras.

Utgångspunkten ska vara att ju större del av ett strandskyddat område som är bebyggt, desto mindre del återstår för friluftslivet och för djur- och växtlivet och desto värdefullare är kvarvarande stränder. Ju fler personer som bor i ett område, desto mindre areal av strandområde finns per person. Vid bedömningen av tillgången på obebyggd mark inom strandskyddade områden bör behoven av och förutsättningarna för friluftslivet analyseras, liksom livsvillkoren för djur och växter i det aktuella området. Miljökvalitetsmålen, i de delar de är preciserade på regional och lokal nivå, bör användas som underlag vid bedömningen tillsammans med lokal kunskap om platsen, trakten eller området. Relevanta miljökvalitetsmål kan vara *Ett rikt växt- och djurliv*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö.* Andra relevanta mål är friluftsmålen *Tillgång till natur för friluftsliv* och *Attraktiv tätortsnära natur*.

Punkten 2 avser exploateringstryck och anger att efterfrågan på mark för bebyggelse i landsbygdsområden inte får vara stor. Uttrycket stor efterfrågan på mark för bebyggelse förekommer i nuvarande 7 kap. 18 e § första stycket 3 d MB. Uttrycket förekommer även i 4 kap. 2 och 3 §§ PBL. Enligt förarbetena till nuvarande 7 kap. 18 e § MB bör de nämnda bestämmelserna i PBL ge vägledning vid

[1] Prop. 2008/09:119 s. 36.

en prövning enligt 7 kap. 18 e § MB. Dessa förarbetsuttalanden kan ge viss ledning vid bedömningen av bebyggelsetrycket enligt den föreslagna punkten 2, men bedömningen måste dock göras från fall till fall och enligt uppdaterade uppgifter. Bedömningen kan utgå ifrån folkbokförd befolkning, byggnader och taxeringsvärden. Områden som ofta har högt exploateringstryck är städer och andra större tätorter. Trycket på ytterligare byggnation är stort i områden som redan har exploaterats i hög grad. Längs med kusten kan bebyggelsetrycket vara högt i många områden. Ett högt exploateringstryck innebär att omfattande exploatering kan förväntas.

Punkten 3 innebär att områden av särskild betydelse för något av strandskyddets syften inte får anses vara landsbygdsområden. Vilka områden som ska anses ha särskild betydelse för strandskyddets syften enligt bestämmelsen ska avgöras från fall till fall. Relevanta miljökvalitets- och friluftsmål kan användas som underlag för bedömningen, i de fall de är preciserade på regional och lokal nivå. Relevanta miljökvalitetsmål kan vara *Ett rikt växt- och djurliv*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker* och *God* bebyggd. Relevanta friluftsmål kan vara *Tillgång till natur för friluftsliv* och *Attraktiv tätortsnära natur* som berör växt- och djurliv, främst *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt djur- och växtliv*. Miljömålen kan tjäna till ledning för bedömningarna, tillsammans med lokal kunskap och planeringsunderlag om platsen, trakten eller området.

Även olika områdesskydd kan utgöra ett stöd för att avgöra om ett område har värden av betydelse för friluftslivet, djur- eller växtlivet. Särskilt betydelsefulla områden kan exempelvis finnas inom nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområde, djur- och växtskyddsområden eller Natura 2000-områden. Inom sådana områden kan det finnas platser och områden med skyddsvärda arter som bör skyddas. Det kan exempelvis finnas områden som bör vara tillgängliga för vandringar, fågel- eller växtskådning, ankring, tältning, bad, fiske eller för landpassager vid skridskoåkning. Delar av ett område som omfattas av områdesskydd kan alltså vara av särskild betydelse för strandskyddets syften.

Vidare kan det finnas områden som har särskilt höga värden men som inte omfattas av ett områdesskydd. Viktiga biologiska värden kan ofta förekomma inom 30 meter från vattnet. Sådana områden

och platser kan vara av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Även vissa ras-, skred-, erosions- och översvämningskänsliga områden kan vara av särskild betydelse för strandskyddets syften. Det gäller särskilt i kust- och skärgårdsområden. Med stigande havsnivåer flyttar strandlinjen längre upp på land och därmed även det strandskyddade området. Bebyggelse som idag ligger utanför strandskyddat område kan hamna inom strandskyddat område i framtiden och med det krymper den oexploaterade delen av det strandskyddade området.

Slutligen kan även områden där länsstyrelsen har beslutat att utvidga strandskyddet anses vara områden av särskild betydelse för strandskyddets syften.

Vid tillämpningen av bestämmelsen måste en bedömning ske utifrån samtliga tre punkter. En kommun kan innehålla flera strandskyddade områden som uppfyller kriterierna för landsbygdsområden. En kommun kan även innehålla flera strandskyddade områden som inte uppfyller kriterierna och därmed inte är lämpade att vara landsbygdsområden i bestämmelsens mening. Exempelvis kan stora delar av de strandskyddade områdena i en kommun ha låg exploateringsgrad och lågt exploateringstryck, medan exploateringsgraden och exploateringstrycket av de strandskyddade områdena i tätorterna kan vara höga, särskilt i städer och större tätorter. De högexploaterade strandområdena i tätorter kommer då inte att uppfylla kriterierna, medan strandområdena utanför tätorten kan göra det. Först ska prövningen göras utifrån punkten 1. Då prövas om de strandskyddade området i fråga, det vill säga det eller de områden som ansökan avser eller som redovisas i översiktsplanen (se paragrafens andra stycke) har god tillgång på obebyggd mark. Bedömningen ska ske med de underlag och utifrån de aspekter som anges i kommentaren till punkten 1 ovan. Sedan prövas om strandskyddsområdet inte har stor efterfrågan på bebyggelse, det vill säga exploateringstryck. Områden som har ett högt exploateringstryck kommer inte att uppfylla kriterierna. Det gäller även om tillgången på obebyggd mark i de strandskyddade områdena är god enligt punkten 1. Slutligen prövas utifrån punkten 3 om det strandskyddade området i fråga är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Områden eller platser av särskild betydelse kommer inte uppfylla kriterierna för landsbygdsområden. Det gäller även om tillgången till obebyggd

mark är god enligt punkten 1 och exploateringstrycket inte är högt enligt punkten 2. Bedömningen ska ske med de underlag och utifrån de aspekter som anges i kommentaren till punkten 3 ovan. Utredningens överväganden avseende första stycket redovisas i avsnitt 7.4.

Enligt *andra stycket* får en kommun ansöka om att få strandskyddet upphävt inom landsbygdsområden enligt 18 § tredje stycket, eller redovisa landsbygdsområden i ÖP. Inom landsbygdsområden som redovisas i översiktsplan får enligt förslaget i 7 kap. 18 d § MB de särskilda skälen i 18 c och d §§ tillämpas. Att en översiktsplan inte är bindande utan vägledande framgår av 3 kap. 2 § PBL (2010:900).

En kommun ska kunna främja strandnära byggande inom landsbygdsområden genom att antingen ansöka om att strandskyddet upphävs för ett landsbygdsområde eller att redovisa det i översiktsplanen.

I de fall länsstyrelsens prövning och eventuella överprövningar om upphävande resulterar i att något eller några strandskyddade områden i ansökan inte uppfyller kriterierna, kan kommunen inte redovisa dessa områden som landsbygdsområden översiktsplanen. Om förhållandena ändras, exempelvis genom att bebyggelse har försvunnit eller att ett område inte längre har särskild betydelse för djur- eller växtlivet, kan kommunen på nytt ansöka om upphävande eller redovisa områden i översiktsplanen.

Förslaget ger kommunen tre alternativ. Inom en kommun kan samtliga tre alternativ tillämpas i olika strandskyddade områden i kommunen. Det innebär att i ett landsbygdsområde kan strandskyddet vara upphävt. Då krävs ingen dispensprövning eller prövning vid detaljplaneläggning. Ett annat område kan redovisas som landsbygdsområde i översiktsplan, där det är lättare att få dispens. Både 7 kap. 18 c och d §§ kan tillämpas i sådana områden. Ett tredje område kan varken omfattas av upphävande eller redovisning i översiktsplan. Då tillämpas de särskilda skälen för dispens och upphävande genom detaljplan enligt 7 kap. 18 c § MB.

En översiktsplan är vägledande. Om en kommun väljer att redovisa ett landsbygdsområde i översiktsplan är översiktsplanen därmed vägledande vid bedömningen av om ett område uppfyller kriterierna för landsbygdsområden. Enligt dagens formulering i 7 kap. 18 e § *ska* en översiktsplan ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett LIS-område. Den formuleringen ersätts så att en kommun *får* redovisa landsbygdsområden i översiktsplan. Ändringen förtydligar

att det är frivilligt för en kommun att redovisa landsbygdsområden i översiktsplan, där det ska vara lättare att få dispens. Följdändringar för att tydliggöra frivilligheten införs genom en ändring i 3 kap. 5 § och en ny paragraf, 3 kap. 5 a § PBL. I PBL införs även följdändringar i 3 kap. 10 och 16 §§ PBL så att termen ”område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen” ersätts med ”landsbygdsområden” beträffande länsstyrelsens uppgifter under samråd och beträffande granskningsyttrande vid framtagande av översiktsplan. Länsstyrelsen ska under samrådet verka för att redovisningen av landsbygdsområden är förenlig med 7 kap. 17 a § första stycket miljöbalken. I granskningsyttrandet ska länsstyrelsen ange om redovisningen av landsbygdsområden inte är förenlig med 7 kap. 17 a § första stycket miljöbalken. Länsstyrelsens kontroll av kommuners dispensbeslut regleras i 18 kap. 3 b § MB.

Utredningens överväganden avseende andra stycket redovisas i avsnitt 7.3.

18 §

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att upphäva strandskyddet i ett område, om

1. det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, *eller*

2. området enligt plan- och bygglagen (2010:900) avses att omfattas av en detaljplan och

a) behövs för byggande av en försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg, eller

b) skyddas enligt andra bestämmelser i detta kapitel än bestämmelserna om miljöskyddsområde eller vattenskyddsområde och skyddet har beslutats av någon annan än en kommun.

Ett upphävande enligt första stycket 2 får göras endast om det finns särskilda skäl och intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset.

Länsstyrelsen ska i det enskilda fallet, efter ansökan från en eller flera kommuner, helt eller delvis upphäva strandskyddet inom ett eller flera landsbygdsområden som avses i 17 a § första stycket om kriterierna enligt första stycket 1–3 i den bestämmelsen är uppfyllda.

532

Bestämmelser om kommunens möjligheter att upphäva strandskyddet genom en bestämmelse i en detaljplan finns i 4 kap. 17 § plan- och bygglagen.

Paragrafen behandlar de situationer där strandskyddet kan upphävas. *Första stycket* ändras så att punkten 2 utgår som en följd av förslaget i 13 § om att minska strandskyddets omfattning avseende vissa mindre insjöar och vattendrag.

Även delar av *andra stycket* utgår som en följd av förslaget i 13 §. Bestämmelserna i paragrafens nuvarande tredje stycke flyttas till ett nytt fjärde stycke.

Enligt *tredje stycket* ska länsstyrelsen i det enskilda fallet, efter ansökan från en eller flera kommuner, helt eller delvis upphäva strandskyddet inom ett eller flera landsbygdsområden om kriterierna för landsbygdsområde är uppfyllda. Bestämmelsen är ny och har ingen tidigare motsvarighet. Landsbygdsområde definieras enligt förslaget i 7 kap. 17 a § genom tre kriterier. Kriterierna kommenteras i anslutning till kommentarerna i 17 a §.

Enligt förslaget ska länsstyrelsen upphäva strandskyddet helt eller delvis. Om det är visat att kriterierna är uppfyllda inom delar av men inte hela det område som ansökan avser, ska länsstyrelsen besluta att upphäva skyddet i de delar kriterierna är uppfyllda. Strandskyddet kan enligt bestämmelsen exempelvis upphävas helt på vissa ställen och delvis på andra ställen. På vissa ställen kan strandskyddet upphävas från ett visst avstånd från strandlinjen. Det kan till exempel röra sig om 10 meter, 30 meter, 50 meter, 70 meter eller annat från strandlinjen. Det bör avgöras från fall till fall och måtten ska kunna variera. Måtten måste inte vara desamma inom ett helt område utan ska kunna variera utifrån förutsättningarna samt vad som är praktiskt möjligt och lämpligt. I detta avseende ska det också tilläggas att kravet enligt nuvarande 7 kap. 18 f § MB på att lämna zoner för fri passage och bevarande av goda livsvillkor närmast strandlinjen även gäller för de upphävanden som sker enligt den nu föreslagna ändringen. Det kan vidare finnas situationer där strandskyddet kan upphävas så att säga fläckvis. Det kan finnas platser inom det aktuella området som behöver undantas, exempelvis för någon djur- eller växtart eller skyddsvärd plats för friluftslivet. En ansökan om upphävande kan omfatta ett eller flera landsbygdsområden.

I 23 § i förordningen (1998:1252) om områdesskydd med mera lämnar utredningen förslag till bestämmelser om innehåll i ansökan, föreläggande om yttrande, samråd och handläggningstid.

Det finns inget som hindrar att enskilda lämnar in underlag till kommun och länsstyrelse, men enskilda ska inte ha möjlighet att ansöka om upphävande av strandskyddet inom landsbygdsområde. Utredningens överväganden redovisas i avsnitt 7.3.

18 c §

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet får man beakta endast om det område som upphävandet eller dispensen avser

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området,
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse, *eller*

7. behöver tas i anspråk för att skydda miljön, människors liv och hälsa, infrastruktur och egendom vid befintlig bebyggelse (klimatanpassningsåtgärder).

I områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor eller i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet ska första stycket 1–6 tillämpas särskilt restriktivt.

Paragrafens första stycke ändras så att en ny punkt, punkt 7, införs. Paragrafens andra stycke får nytt innehåll.

Tillägget i *första stycket* genom den nya punkten 7 innebär att man som särskilt skäl får beakta om området behöver tas i anspråk för att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom vid befintlig bebyggelse eller infrastruktur (klimatanpassningsåtgärder). Klimat-

anpassningsåtgärder kan behöva vidtas för att förebygga och skydda mot ras, skred, erosion och översvämning. Det kan exempelvis handla om åtgärder för att öka markens stabilitet eller hindra vatten. Det kan bland annat röra sig om strandfodring och invallningar. Klimatanpassningsåtgärder ska enligt bestämmelsen kunna vidtas för att skydda samhällsviktiga funktioner som exempelvis vattenförsörjning, avloppssystem, elförsörjning, elektroniska kommunikationer, vattenleder, vägar och järnvägar, bebyggelse och byggnader och de areella näringarna. Intresset bör kunna vara både allmänt och enskilt och bestämmelsen bör enbart kunna avse klimatanpassningsåtgärder vid befintlig bebyggelse. Utredningens överväganden redovisas i avsnitt 7.7.

Det nya innehållet i *andra stycket* anger att i områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor eller i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet, ska första stycket tillämpas särskilt restriktivt. Områden med hög exploateringsgrad och högt exploateringstryck kan finnas i städer och andra större tätorter samt i vissa fritidshusområden och fritidshusområden under omvandling. I synnerhet i stora städer där många människor bor kan den orörda arealen av strandområde per person vara begränsad. Utgångspunkten ska vara att ju större del av ett strandskyddat område som är bebyggt, desto mindre del återstår för friluftslivet och för djur- och växtlivet och desto värdefullare blir kvarvarande stränder. Områden som ofta har högt exploateringstryck är städer och andra större tätorter. Trycket på ytterligare byggnation är i allmänhet stort i områden som redan har exploaterats i hög grad. Längs med kusten kan exploateringstrycket vara högt i många områden. Ett högt exploateringstryck innebär att omfattande exploatering kan förväntas. Med termen område i andra stycket avses ett större område än det som avses med termen område i första stycket. Med termen område i andra stycket avses ett område omkring den plats som dispensen eller upphävandet avser, om en till tre kilometers radie. Inom detta område ska exploateringsgraden och exploateringstrycket inom de strandskyddade områdena bedömas.

Vattenområden av särskild betydelse för djur- eller växtlivet kan vara så kallade grunda mjukbottnar. Ändringen förtydligar den restriktivitet som idag ska gälla vid grunda mjukbottnar. Alla grunda mjukbottnar är inte särskilt betydelsefulla. Olika mjukbottenmiljöer ska kunna behandlas olika och bedömningen av om en mjukbottenmiljö

är av särskild betydelse för djur- eller växtlivet måste ske i varje enskilt fall, utifrån förhållandena och förutsättningarna i området. Särskilt viktiga typer kan vara så kallade trösklade och otrösklade grunda vikar, laguner, sund, ålgräsängar med mera. Grunda mjukbottnar finns även i sjöar och kan ha samma betydelse för växt- och djurliv som i marina miljöer. Utredningens överväganden redovisas i avsnitt 7.6.

18 d §

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom ett *landsbygdsområde som redovisats i översiktsplan* får man, *utöver det som anges i 18 c §*, också beakta om *området*

1. behövs för enstaka en- eller tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnad samt åtgärder som hör till bostadsbyggnaden,

2. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse av att uppföra eller utveckla sammanhållen bebyggelse, eller

3. behövs för byggnader, anläggningar, anordningar och åtgärder som är nödvändiga för en verksamhet, om verksamheten har fördel av ett strandnära läge.

I paragrafen anges de särskilda skäl som, utöver de särskilda skälen i 7 kap. 18 c § MB, får beaktas inom landsbygdsområden som har redovisats i översiktsplan. Stycket motsvarar delvis nuvarande 7 kap. 18 d § MB. Nuvarande krav i 18 d § om att åtgärden måste ha en fördel av ett strandnära läge ingår inte i de föreslagna bestämmelserna.

Punkten 1 avser enstaka en- eller tvåbostadshus och komplementbyggnader samt åtgärder som hör till bostadsbyggnaden. Med bostadshus avses även komplementbostadshus och användning som fritidshus. Det ska vara möjligt att uppföra komplementbyggnader och genomföra åtgärder till bostadshuset även efter att bostadshuset är uppfört.

Med åtgärder som hör till bostadsbyggnaden avses förberedelsearbeten, el- och avloppsanordningar och liknande. Med åtgärder som hör till bostadsbyggnaden avses inte anläggningar eller anordningar enligt 7 kap. 15 § som hindrar eller avhåller allmänheten från att

beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Det är bland annat trädgårdsrabatter och andra planteringar, bersåer, flaggstänger, grillplatser, staket, bryggor och pirar. Sådana anläggningar och anordningar ska inte omfattas av punkten 1 i denna paragraf, utan även i fortsättningen prövas enligt de generella dispensgrunderna i 18 c §.

Punkten 2 avser ett angeläget allmänt intresse av att uppföra eller utveckla sammanhållen bebyggelse. Bestämmelsen ska tillämpas då det är fråga om fler än enstaka bostadshus, andra typer av byggnader eller åtgärder än bostadshus och när strandskydd upphävs genom detaljplan. Åtgärder som kan komma ifråga enligt bestämmelsen är till exempel åtgärder som tillgodoser kommunens behov av utveckling av landsbygden, bostadsbebyggelse, olika typer av infrastrukturanläggningar, anpassning av miljön för bättre tillgänglighet för funktionshindrade eller åtgärder som betingas av kulturhistoriska intressen inom strandskyddsområdet. För att det ska vara fråga om ett angeläget allmänt intresse bör åtgärden långsiktigt ge fördelar för samhället.

Punkten 3 avser byggnader, anläggningar, anordningar och åtgärder som är nödvändiga för verksamheter, om verksamheten har fördel av ett strandnära läge. Med verksamhet avses företagande eller ideell verksamhet. Företagande måste ge inkomst av något slag, men det ska inte krävas inkomst av någon viss omfattning. Bestämmelsen omfattar nystartade eller andra verksamheter och småföretagande som inte uppnått någon större omsättning. Ideell verksamhet kan exempelvis vara lokalt föreningsliv, till exempel lokaler för sim- eller kanotklubb eller scoutverksamhet. Verksamheten måste ha fördel av ett strandnära läge. Det kan exempelvis vara fråga om besöksnäring och så kallade gröna näringar i form av jord- och skogsbruksverksamhet samt övriga näringar som är specialiserade eller diversifierade med exempelvis turism, fiske, jakt, vattenbruk, djurhållning, betesdrift eller småskalig livsmedelsproduktion. Utveckling av företagande i strandnära läge, som bidrar till att göra områden tillgängliga, kan främja det rörliga friluftslivet, besöksnäring och lokal service. Verksamheter för besöksnäringen och friluftslivet kan exempelvis vara campinganläggningar, båt- och kanotuthyrning, hotell, restaurang, café, försäljning av fiskprodukter och andra produkter för friluftslivet. Annan verksamhet som kan ha fördel av ett strandnära läge är hälsovård, exempelvis rehabiliteringsverksamheter av olika slag.

En dispens ska vara förenlig med strandskyddets syften enligt 7 kap. 26 § MB. Beslut om upphävande eller dispens ska utformas så att det lämnas en fri passage för allmänheten närmast strandlinjen enligt 7 kap. 18 f § MB.

Det ska vara möjligt att i det enskilda fallet, exempelvis ett dispensärende, pröva om den sökta åtgärden ligger inom ett landsbygdsområde. En tillämpning av 18 d § förutsätter inte att kommunen i översiktsplanen har redovisat landsbygdsområden, men det måste visas av sökanden att platsen ligger inom ett område som uppfyller kriterierna i 17 a § första stycket.

Utredningens överväganden redovisas i avsnitt 7.5.

18 f §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får, om området har betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, besluta att upphäva tidigare förordnanden enligt 7 kap. 15 § denna balk i dess lydelse från den 1 juli 1999 till den 30 juni 2009 och att införa strandskydd.

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla vid en insjö som är en hektar och mindre samt ett vattendrag som är två meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet helt eller delvis upphäva ett beslut enligt 18 § tredje stycket, om ett område inte längre uppfyller kriterierna i 17 a § första stycket 1–3.

Beslut enligt andra och tredje styckena ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I fråga om strandskydd som har upphävts för ett område genom en bestämmelse i en detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller för ett område som har avsetts att omfattas av en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt samma lag gäller strandskyddet åter, om

1. området upphör att omfattas av detaljplanen eller områdesbestämmelserna, eller

2. detaljplanen eller områdesbestämmelserna ersätts med en ny detaljplan.

Paragrafen behandlar de situationer där strandskyddet kan införas (första till tredje stycket) och när strandskydd återinförs beträffande detaljplaner (femte stycket). I det fjärde stycket anges att beslut enligt andra och tredje stycket gäller omedelbart även om de överklagas. De första fyra styckena är nya och saknar motsvarighet i gällande reglering. Fjärde stycket motsvarar den tidigare 7 kap. 18 g §.

Första stycket avser tidigare förordnanden där länsstyrelsen har upphävt strandskyddet i områden som saknat betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, med stöd av 11 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd och 7 kap. 15 § MB i dess lydelse fram till den 30 juni 2009. Möjligheter att förordna om strandskyddets omfattning enligt 7 kap. 15 § MB upphävdes 1 juli 2009, liksom länsstyrelsens bemyndigande i 11 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd. För att möjliggöra för länsstyrelser att ändra i besluten föreslår utredningen en bestämmelse som ger länsstyrelsen stöd för att besluta att upphäva tidigare förordnanden enligt 7 kap. 15 § MB i dess lydelse fram till den 30 juni 2009 och att införa strandskydd. En förutsättning är att området har betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. I områden som innan förordnandet har omfattats av strandskydd återinträder strandskyddet om tidigare förordnande upphävs. I områden som omfattas av tidigare förordnanden, men som aldrig har omfattats av strandskydd kan länsstyrelsen med stöd av den föreslagna bestämmelsen upphäva förordnandet och införa strandskydd. I 11 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd lämnar utredningen ett förslag som ger länsstyrelsen nödvändigt bemyndigande.

Utredningens överväganden i denna del redovisas i avsnitt 6.4.

I *andra stycket* införs nya bestämmelser som innebär att länsstyrelsen får besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är en hektar och mindre samt vattendrag som är två meter och smalare. Förutsättningen är att området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften. Förslaget är en följd av utredningens förslag avseende 7 kap. 13 § första stycket, som innebär att strandskydd inte ska gälla vid insjöar som är en hektar eller mindre och vattendrag som är två meter eller smalare.

Vilka områden som ska anses ha särskild betydelse för strandskyddets syften enligt bestämmelsen ska avgöras från fall till fall. Miljökvalitetsmål som berör växt- och djurliv, främst *Myllrande våt-*

marker, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt djur- och växtliv* kan användas som underlag för bedömningen, i de fall de är preciserade på regional och lokal nivå. Olika områdesskydd kan utgöra ett stöd för att avgöra om ett område har värden av betydelse för växt- eller djurliv. Särskilt betydelsefulla områden kan exempelvis finnas i nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområde, djur- och växtskyddsområden eller Natura 2000-områden. Det kan också finnas områden som har särskilt höga värden som inte omfattas av ett områdesskydd. Slutligen kan även områden där länsstyrelsen har beslutat att utvidga strandskyddet ska kunna anses vara områden av särskild betydelse för strandskyddets syften.

Utredningens överväganden i denna del redovisas i avsnitt 6.1.

I *tredje stycket* införs bestämmelser om att länsstyrelsen helt eller delvis ska få återinföra strandskyddet i landsbygdsområden, där skyddet är upphävt. Förutsättningen är att område inte längre uppfyller kriterierna för landsbygdsområden. Som framgår av kommentaren till 7 kap. 17 a § första stycket måste samtliga tre kriterier i den bestämmelsen vara uppfyllda för att ett område ska kunna vara landsbygdsområde. Om kriterierna, se kommentaren till 7 kap. 17 a § första stycket.

Utredningens överväganden i denna del redovisas i avsnitt 7.3.

I *fjärde stycket* föreslår utredningen att beslut enligt andra och tredje stycket ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

18 g §

En dispens från strandskyddet upphör att gälla om den åtgärd som dispensen avser inte har påbörjats inom två år eller inte har avslutats inom fem år från den dag då dispensbeslutet vann laga kraft.

Paragrafen motsvarar den tidigare 7 kap. 18 h §.

11.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

10 a §

Strandskydd inträder när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), *om det inte bestäms annat*. Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.

Paragrafens första mening får ett tillägg. Genom tillägget tydliggörs att strandskyddet inte återinträder när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan i de fall länsstyrelsen har upphävt strandskyddet i de berörda områdena. Det gäller beslut som länsstyrelsen har fattat för att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften med stöd av 7 kap. 18 § första stycket punkten 1 och tidigare motsvarigheter till bestämmelsen, det vill säga 15 § andra stycket första meningen naturvårdslagen (1964:822) och 7 kap. 15 § första stycket MB, dess lydelse fram till den 30 juni 2009. Utredningens överväganden redovisas i avsnitt 6.5.

11.3 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

3 kap.

5 §

Av översiktsplanen ska även följande framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,

2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,

3. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,

4. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och

5. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

Punkten 3 i paragrafens första stycke har utgått. Ändringen är en följd av utredningens förslag om landsbygdsområden i den nya 7 kap. 17 a § och nuvarande 18 e § MB. Se kommentaren till 7 kap. 17 a § MB.

5 a §

I översiktsplanen får kommunen redovisa landsbygdsområden enligt 7 kap. 17 a § första stycket miljöbalken.

Paragrafen är ny och innebär att kommunen får redovisa landsbygdsområden i översiktsplan. Paragrafen är en följdändring av utredningens förslag i 7 kap. 17 a § andra stycket MB. Enligt det förslaget får kommunen redovisa landsbygdsområden i översiktsplan och i sådana redovisade landsbygdsområden får särskilda skäl enligt 7 kap. 18 c och d §§ beaktas vid prövningar om upphävande av strandskyddet genom detaljplaner och dispens. Landsbygdsområde definieras i 7 kap. 17 a § första stycket MB.

10 §

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,

2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,

3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och

att redovisningen av *landsbygdsområden* är förenlig med 7 kap. *17 a § första stycket* miljöbalken,

4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

Paragrafens första stycke punkten 3 har ändrats så att termen ”område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen” ersätts med termen ”landsbygdsområde”. Ändringen är en följd av utredningens förslag till definition av landsbygdsområden i 7 kap. 17 a § första stycket MB.

16 §

Länsstyrelsen ska under granskningstiden lämna ett granskningsyttrande över planförslaget.

Länsstyrelsen ska i yttrandet enbart ange om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,

2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,

3. redovisningen av *landsbygdsområden* inte är förenlig med 7 kap. *17 a § första stycket* miljöbalken,

4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Paragrafens andra stycke punkten 3 har ändrats så att termen ”område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen” ersätts med termen ”landsbygdsområde”. Ändringen är en följd av utredningens förslag om landsbygdsområden i 7 kap. 17 a § första stycket MB.

11.4 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

11 §

Länsstyrelsen får meddela föreskrifter enligt 7 kap. 17 § *och besluta enligt 7 kap. 18 f § första stycket* miljöbalken.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter enligt 7 kap. 13 § andra stycket miljöbalken.

Paragrafen får ett tillägg i första stycket och ett nytt andra stycke. Ändringen i *första stycket* är en följd av utredningens förslag i 7 kap. 18 f § första stycket MB och innebär att länsstyrelsen bemyndigas att upphäva tidigare förordnanden om strandskyddets omfattning enligt 7 kap. 15 § MB i dess lydelse från den 1 juli 1999 till den 30 juni 2009. Det nya andra stycket är en följd av utredningens förslag i 7 kap. 13 § andra stycket om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd bestäms.

Innehåll i ansökan om tillstånd, dispens *och upphävande*

23 §

En ansökan om tillstånd eller dispens enligt 7 kap. MB eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. MB eller om tillstånd till vilthägn enligt 12 kap. 11 § MB ska vara skriftlig och åtföljd av en karta samt, i den utsträckning som det behövs i det enskilda fallet, en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. MB.

I 19 kap. 6 § MB finns det en bestämmelse om det underlag som ska ingå i en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB.

En ansökan om upphävande av strandskydd i landsbygdsområden enligt 7 kap. 18 § tredje stycket miljöbalken ska vara skriftlig och innehålla en karta som visar vilket område ansökan avser samt underlag som visar att kriterierna i 7 kap. 17 a § första stycket 1–3 miljöbalken är uppfyllda.

Paragrafen får ett nytt tredje stycke. I stycket anges vad som ska ingå i en ansökan om upphävande av strandskydd enligt 7 kap. 18 tredje § MB. Av ansökningshandlingarna ska det framgå att kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda, det vill säga att området har god tillgång på obebyggd mark, att efterfrågan på mark för bebyggelse inte är stor och att det i området inte ingår något område eller plats som är av särskild betydelse för strandskyddets syften. Det innebär att ansökan behöver innehålla underlag om exploateringsgrad, befolkningstäthet, exploateringstryck och förutsättningarna för den allemansrättsliga tillgången samt livsvillkoren för djur- och växtliv i det eller de berörda områdena. Områden som är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften får inte ingå i ansökan. Det kan därför finnas områden och platser inom det aktuella området som behöver undantas från ansökan. Avgränsningarna i det område som ansökan avser måste inte vara desamma inom området, utan kan variera. Exempelvis kan ansökan om upphävande variera i fråga om avstånd från strandlinjen. På ett ställe kan ansökan om upphävande omfatta exempelvis 0–100 meter från strandlinjen medan det på ett annat ställe kan omfatta exempelvis 30–100 meter från strandlinjen, på ett tredje ställe 70-100 meter från strandlinjen och så vidare. Ansökan kan även omfatta fläckvisa delar i ett område. Utredningens överväganden redovisas i avsnitt 7.3.

24 §

Innan länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen fattar ett beslut enligt tredje stycket ska den förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att inom viss tid yttra sig över förslaget. Tiden får inte sättas kortare än en månad. Föreläggandet ska delges. Delgivning behöver dock inte ske med sakägare som skriftligen har godkänt förslaget till beslut.

Om alla sakägare med känt hemvist har lämnat ett skriftligt godkännande, får länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen pröva ärendet utan att meddela ett föreläggande.

Beslut som avses i första stycket är

1. beslut enligt 7 kap. 4, 9 eller 10 § miljöbalken att förklara ett område eller naturföremål som naturreservat, kulturreservat eller naturminne,

2. beslut enligt 7 kap. 5 § tredje stycket miljöbalken om nya skäl eller ytterligare inskränkningar som avser naturreservat, kulturreservat eller naturminne,

3. beslut enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla intrång inom naturreservat, kulturreservat eller naturminne,

4. beslut enligt 6, 7 eller 7 a § denna förordning att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde,

5. beslut enligt 7 kap. 12 § MB om föreskrifter för ett djur- eller växtskyddsområde,

6. beslut enligt 7 kap. 14 § miljöbalken om utvidgning av strandskyddsområdet, om beslutet är avsett att gälla längre tid än sex månader,

7. beslut enligt 7 kap. 18 f § första stycket miljöbalken om att upphäva tidigare förordnanden enligt 7 kap. 15 § denna balk i dess lydelse från den *1 juli 1999 till den 30 juni 2009,*

8. beslut enligt 7 kap. 18 f § andra stycket miljöbalken om att strandskydd ska gälla vid insjöar som är en hektar och mindre samt ett vattendrag som är två meter och smalare,

9. beslut enligt 7 kap. 18 f § tredje stycket miljöbalken om att helt eller delvis upphäva ett beslut om att upphäva strandskyddet i ett landsbygdsområde,

10. beslut enligt 7 kap. 20 § miljöbalken om föreskrifter för ett miljöskyddsområde, och

11. beslut enligt 7 kap. 21 § miljöbalken att förklara ett område som vattenskyddsområde.

Paragrafen ändras så att tredje stycket får tre nya punkter, som införts som nummer 7, 8 och 9. Nuvarande punkterna 7 och 8 ändras till punkterna 10 och 11.

Den nya *punkten 7* är en följd av utredningens förslag i 7 kap. 18 f § första stycket MB om att upphäva tidigare förordnanden enligt 7 kap. 15 § MB i dess lydelse från den 1 juli 1999 till den 30 juni 2009.

Den nya *punkten 8* är en följd av utredningens förslag i 7 kap. 18 f § andra stycket MB som under vissa förutsättningar ger länsstyrelsen en möjlighet att i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla vid insjöar som är omkring 1 hektar och mindre samt vattendrag som är omkring 2 meter och smalare.

Den nya *punkten 9* är en följd av utredningens förslag i 7 kap. 18 f § tredje stycket MB som under vissa förutsättningar ger länsstyrelsen möjlighet att upphäva beslut om att upphäva strandskyddet i landsbygdsområden.

25 a §

En myndighet eller kommun ska innan den beslutar om bildande, ändring eller upphävande av ett områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken samråda med

1. Skogsstyrelsen, om beslutet rör skogsmark och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Skogsstyrelsen,
2. Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet rör fiske och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Havs- och vattenmyndigheten,
3. Statens jordbruksverk, om beslutet rör vattenbruk och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Jordbruksverket, och
4. Sveriges geologiska undersökning, om beslutet rör grundvatten och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Sveriges geologiska undersökning.

Innan länsstyrelsen beslutar om upphävande av strandskydd i ett landsbygdsområde enligt 7 kap. 18 § tredje stycket miljöbalken ska länsstyrelsen, utöver det som anges i första stycket, samråda med

1. berörda kommuner och angränsande länsstyrelser, och
2. de ideella föreningar och andra juridiska personer som har rätt att överklaga enligt 16 kap. 13 och 14 §§ miljöbalken.

Paragrafen får ett nytt andra stycke. Enligt bestämmelserna i andra stycket ska länsstyrelsen, utöver det som anges i första stycket, samråda med berörda kommuner och angränsande länsstyrelser samt med de ideella föreningar och organisationer som har rätt att överklaga enligt 16 kap. 13 och 14 §§ MB. Genom samråden ska länsstyrelsen kunna ta del av den mer specifika kunskap om områdena som finns och få ett helhetsperspektiv innan den fattar beslut om att upphäva strandskyddet i landsbygdsområden.

Utredningens överväganden redovisas i avsnitt 7.3.

26 b §

Länsstyrelsen ska meddela sitt beslut enligt 7 kap. 18 § tredje stycket miljöbalken inom tolv månader från den dag ansökan kom in till länsstyrelsen. Under denna tid ska länsstyrelsen meddela de eventuella förelägganden och medge den skäliga tid som krävs för avhjälpa en brist i ansökan och kommunen eller kommunerna ska ha lämnat in eventuella kompletteringar.

Paragrafen är ny och saknar motsvarighet i nuvarande reglering. Enligt paragrafen ska länsstyrelsen ha en tidsfrist för prövning av ansökan om upphävande av strandskydd inom landsbygdsområden. Tidsfristen är tolv månader. Tidsfristen börjar löpa den dag då ansökan kom in till länsstyrelsen. Enligt bestämmelsen finns ingen möjlighet att förlänga tidsfristen, utan under 12-månadersperioden ska eventuella förelägganden och kompletteringar ha vidtagits. När en kommun har lämnat in en ansökan förutsätts det att underlaget i huvudsak är klart. Inom ramen för tidsfristen ska förelägganden ske och samråd genomföras enligt förslagen i 24 § tredje stycket punkten 9 och 25 a § andra stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Utredningens överväganden redovisas i avsnitt 7.3.

Särskilt yttrande av experten Sofie Adolfsson Jörby

Strandskyddsutredningen har gjort ett förtjänstfullt arbete, men några av förslagen är, enligt min mening, alltför långtgående och riskerar att strandskyddet upphävs också där det inte är lämpligt, så att strandskyddets syften inte tillgodoses långsiktigt.

7 kap. Miljöbalken 13 § Om undantag från strandskyddet

Jag tillstyrker förslaget att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort, men med vissa förbehåll.

Tanken att undanta små sjöar och vattendrag från strandskyddet är i grunden vettigt, men utredningens förslag behöver modifieras. I högexploaterade områden och deras omgivning är det många som ska dela på den ”fria” natur som finns för sina utevistelser och friluftsliv. Trycket på stränderna kring de sjöar och vattendrag som ännu är obebyggda är ofta stort både från människor och djur och växter. I dessa områden är också små sjöar och vattendrag viktiga för allmänhetens tillgänglighet och för möjligheterna för växter och djur att kunna fortleva.

Utredningens kapitel 6.4.3. De generella undantagen i vissa län

Jag avstyrker förslaget att nuvarande generella länsvisa undantag från strandskyddet ska fortsätta att gälla.

I grunden ska strandskyddet gälla lika över hela landet och de skillnader som olika möjligheter till dispens och undantag som ger grundas på fysiska förutsättningar på platsen. Att utredningen föreslår att de länsvisa undantagsreglerna, som begränsas av administrativa gränser ska vara kvar är olyckligt.

Enligt min mening bör samtliga länsvisa undantag upphöra att gälla, eftersom det inte är rimligt att reglerna längs ett vattendrag eller en sjö ändras bara för att man passerar en länsgräns.

17 a § första stycket om landsbygdsområden

Jag tillstyrker inrättande av landsbygdsområden, men anser att såväl valet av namn som dess definition bör ses över, samt att bedömningen av vad som är ett sådant område ska grundas på tillgången till obebyggd strand i ett större område, till exempel i hela kommunen.

Strandskyddsutredningen har valt termen ”landsbygdsområden” för sådana områden där det ska vara lättare att få dispens/strandskyddet ska kunna upphävas helt. Med landsbygdsområden menar utredningen dock enbart den sträcka som omfattas av strandskyddet och inte dess omland. Eftersom landsbygdsområde i allmänt språkbruk inte är avgränsat till ett område som berörs av strandskydd, kan detta leda till onödiga missförstånd. Utredningen föreslår också att befintliga LIS-områden i ÖP bör, efter att utredningens förslag har trätt ikraft, gälla som landsbygdsområden (kapitel 7.3.6), vilket ytterligare förvillar, eftersom ett LIS-område vanligtvis omfattar ett område som både ligger inom strandskydd och utanför detsamma. Förtydligandet att det är de delar som omfattas av strandskydd (punkt 3 sist i förslag till ändringar MB) är inte tillräckligt.

Dessutom innebär det att när landsbygdsområdet begränsas till den strandskyddade sträckan (dvs. området från strandkanten till mellan 100 - 300 meter upp på land och ut i vattnet) kommer, enligt 17 a § punkterna 1 och 2, såväl tillgången på obebyggd mark som efterfrågan på mark för bebyggelse enbart bedömas inom detta

område. Hur bebyggelsen och bebyggelsetrycket är utanför området bedöms inte, vilket inte belyses i författningskommentaren. Jag anser att ett landsbygdsområde ska innefatta både det strandskyddade området och dess omland, och att bedömningen av tillgången på och efterfrågan av obebyggd mark ska grundas på obebyggda strandområden och närliggande mark i hela kommunen (och ibland också kringliggande kommuner).

17 a § andra stycket punkt 1 och 18 § tredje stycket

Jag avstyrker förslaget om att en kommun ska kunna ansöka om upphävande av strandskyddet i ett landsbygdsområde.

Jag anser inte att en kommun ska kunna ansöka om att strandskyddet ska upphävas inom ett landsbygdsområde, varken för hela eller för del av området. För att underlätta för bebyggelse i landsbygdsområden är det fullt tillräckligt med att för dessa ha fler särskilda skäl till dispens (§ 18 d). Om 17 a § andra stycket punkt 1 inte införs, faller också 18 § tredje stycket om att länsstyrelserna ska upphäva strandskyddet ifall kriterierna i 17 a § första stycket är uppfyllda.

Vid ett eventuellt införande av 17 a § andra stycket punkt 1, anser jag att det i 18 § tredje stycket ska stå att länsstyrelsen får (och inte ska) upphäva strandskyddet, att det ska vara tydligt att det är länsstyrelsen som bedömer om kriterierna i 17 a § första stycket är uppfyllda, samt att bedömningen av punkterna 1 och 2 sker utifrån situationen i hela kommunen.

18 c § sista stycket. Stärkt skydd i vissa områden

Jag tillstyrker behovet av stärkt skydd för strandskyddet i vissa områden, men anser att liggande förslag bör utvecklas och analyseras mer.

Utredningen har i ett mycket sent skede lagt till ett stycke i 18 c § om stärkt strandskydd, eller snarare om mycket restriktiv hållning till dispenser. Det är bra att det tillägget kom, men jag saknar en analys om detta är tillräckligt för att värna obebyggda strandområden så att

strandskyddets syften långsiktigt skyddas i de områden som anges i paragrafen.

18 d § Om särskilda skäl för dispens

Jag avstyrker förslaget till 18 d § i dess nuvarande lydelse.

Varken översiktsplan eller länsstyrelsens granskningsyttrande är bindande, varför förslaget i 18 d § att det är tillräckligt att ett landsbygdsområde redovisats i översiktsplan för att de speciella särskilda skälen får beaktas inte är möjligt. Att redovisa mark- och vattenanvändning i en översiktsplan är kommunens viljeyttring och är enbart vägledande inför kommande beslut.

7 kapitlet 18 e § lagen om ändring i Miljöbalken (2020:75)

Jag avstyrker förslaget att ta bort dagens geografiska begränsningar och ge möjlighet till inrättande av landsbygdsområden längs kusten.

Trycket på ny bebyggelse längs våra kuster är mycket stort, samtidigt som människors behov att kunna röra sig fritt längs våra stränder är minst lika stort. Enligt min mening behöver därför all obebyggd kust värnas och att skapa förväntningsvärden genom att ge möjlighet till att inrätta landsbygdsområden här leder till onödiga konfrontationer.

552

Särskilt yttrande av experten Robert Bernhardsson

Utredningens förslag är positiv ansats som bör underlätta byggandet på landsbygden och i attraktiva strandnära lägen. Läget är allvarligt i landets landsbygdskommuner med besöksnäring, de senaste 20 åren har >60 procent av kommunerna haft en negativ befolkningsutveckling. *Den realiteten sätter fingret på att politiska beslut måste prioritera landsbygden och utredningens förslag är ett steg i den riktningen.*

Invändningar mot del av utredningen

Enskilda, företag och kommuner kommer fortsättningsvis att vara beroende av en positiv grundsyn till bebyggelse i glesbygdsområden från framförallt länsstyrelser och Naturvårdsverket. Detta faktum kan med stor sannolikhet försvåra att utredningens förslag uppnås avseende

- Differentierat strandskydd
- Lokalt inflytande

Det är viktigt för Sverige att det finns en stark glesbygd genom starka kommuner som får ökat förtroende och ses som en tillgång för myndigheter och Miljödepartementet. Exempelvis har Miljödepartementet under processen informerat utredningens experter att departementet inte har uppgifter om skyddad areal på riks-, läns- eller kommunnivå. Det får anses som häpnadsväckande när samma departement vägra dialog med berörda kommuner rörande skyddad natur. Den erfarenheten bidrar till oro även i framtiden när det gäller olika myndigheters direkta och indirekta makt över markfrågor. *Konsekvensen kan bli ett minskat byggande i nordvästra Sverige vilket i sin tur försämrar företagsklimat och utbud av service och välfärd.*

Sammanfattningsvis är det viktigt att kommunernas roll och möjlighet att jobba för ett växande och starkare lokalt näringsliv i glesbygd säkerställs för framtiden.

Särskilt yttrande av experten Olof Ekström

Min tolkning av utredningsdirektivet är att regeringen har efterfrågat en balans mellan områdesskydd och byggande. Genom att lägga nästan allt fokus på lättnader i strandskyddet har utredningen varken upprätthållit av regeringen efterfrågad balans, eller visat hur de svenska miljömålen och Sveriges internationella åtaganden på miljöområdet ska uppnås i framtiden.

Upphävt strandskydd vid små sjöar och vattendrag

Förslaget att upphäva strandskydd vid alla små sjöar och vattendrag är mycket olämpligt. Strandskydd vid mindre vatten kan istället gälla upp till antingen 30 eller 50 meter, där jag p.g.a. försiktighetsprincipen förordar 50. Ett nytt särskilt skäl bör införas i 7 kap. 18 c § miljöbalken, som gör det lättare att få dispens vid små sjöar och vattendrag. Dessutom kvarstår länsstyrelsens möjlighet att upphäva strandskydd där. Tillräckliga förenklingar i lagstiftningen uppnås utan samma risk för negativ påverkan på strandskyddets syften eller försvårande av möjlighet att nå relevanta miljökvalitetsmål.

Det finns unika värden i strandskyddsområden vid mindre sjöar och vattendrag, och därmed särskilda problem med att generellt upphäva strandskyddet där. Effekterna av exploatering på vattenmiljöerna och deras ekosystem blir särskilt stora i mindre vattenmiljöer då påverkansområdet blir stort i förhållande till vattnets storlek. I delar av landet är tillgången till allemansrättsligt tillgänglig mark och strandsträcka också starkt begränsad. Utredningen har inte visat varför det skulle vara i linje med strandskyddets syften att generellt undanta små vatten från strandskydd. Det är framför allt problematiskt att lagreformen i aktuell del inte gör någon skillnad på landsbygd och tätort.

Länsvisa förordnanden med undantag från strandskyddet

Med de stora lättnader i strandskyddet som utredningen föreslår finns inte tillräckliga behov av att låta äldre förordnanden finnas kvar. De behövs inte för att uppfylla direktivets mål att skapa differentiering och lättnader. Snarare blir det svårare att uppnå en rättvis

tillämpning över landet. Det är tveksamt om alla mer långtgående delar av de äldre förordnandena egentligen ligger inom ramen för den ursprungliga delegationen till länsstyrelserna (jfr. prop. 1974:166 s. 95).

Utredningen borde ha säkerställt att undantagen har omprövats på rätt sätt vid tidigare lagreformer. Om så inte har skett kan berörda undantag inte förlängas på det sätt som utredningen föreslår. I Strandskyddsdelegationens betänkande påpekas att den inte gjorde någon genomgång av den juridiska giltigheten av specifika förordnanden (SOU 2015:108 s. 107 - 108).

Upphävt strandskydd vid anlagda vatten

En viktig åberopad anledning till förslaget är att skapande av våtmarker hämmas med nuvarande ordning. En framåtsyftande regel hade varit tillräcklig för att komma tillrätta med det problemet, och enklare att tillämpa. Ett lämpligt tillvägagångssätt hade varit att införa möjlighet att ansöka om att i förväg upphäva strandskydd vid nyanläggning av ett vatten. Det borde ofta vara möjligt att bevilja upphävande, förutsatt att platsen inte ligger i ett område som är av särskild betydelse för strandskyddets syften.

Landsbygdsområden – utpekande och ansvarig myndighet

Det är möjligt att åstadkomma ett system som är flexibelt, men med lägre risk för strandskyddets syften. Det gör man genom att länsstyrelsen får mandat att besluta om föreskrifter om landsbygdsområden. Länsstyrelsens föreskrifter blir juridiskt bindande till skillnad från kommunens utpekande i översiktsplan. Det är en trygghet för enskilda att veta att beviljad dispens inte omprövas på grunden att utpekat område inte anses utgöra landsbygdsområde. Berörda kommuner ska ges goda möjligheter att påverka processen att utse områden, eller vid behov begära omprövning, med målet att skapa lokalt inflytande. Även organisationer och enskilda bör involveras i processen.

Utifrån bestämmelsernas utformning framstår det som att utredningen gör kommunens utpekande i översiktsplan till ett juridiskt bindande beslut. I förslaget till 7 kap. 18 d § miljöbalken framgår att

> …inom ett landsbygdsområde som redovisats i översiktsplan får man, utöver det som anges i 18 c §, också beakta.

Detta är olämpligt i sak samt strider mot den juridiska status som en översiktsplan generellt har enligt 3 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900). Att enbart förklara i författningskommentar hur utredningen egentligen har tänkt att reglerna ska tillämpas är otillräckligt. Vald formulering gör att det inte heller är möjligt att tillämpa särskilda skälen i 18 d § utanför utpekat landsbygdsområde, trots att det är utredningens avsikt.

Förslaget som stadgar att länsstyrelsen ska upphäva strandskydd i landsbygdsområden är obehövligt mot bakgrund av övriga lättnadsförslag. Förslaget komplicerar strandskyddssystematiken mer än de vinster som kan tänkas komma av förslaget. Strandskyddet som helhet blir mindre logiskt.

Särskilda skäl i landsbygdsområden

En lämplighetsprövning borde ske, åtminstone ifråga om diverse anläggningar som ofta behövs för bostadshus och som har stor påverkan på strandskyddets syften. Tillfartsvägar och avloppsanläggningar är typexempel. Analysen kring detta i utredningens texter är otydlig.

Förslaget till 7 kap. 18 d § miljöbalken är bristfälligt utformat. Av författningskommentaren framgår att p.1 inte är tillämplig på vissa åtgärder, även om åtgärderna hör till en bostadsbyggnad. Det finns inte täckning för sådan inskränkning i själva bestämmelsen. Sannolikt kommer paragrafen i praktiken att tillämpas bredare än vad utredningen har redovisat.

Ett justerat syfte för strandskyddet

Jag tolkar utredningsdirektivet som att det ligger inom mandatet att fundera på justeringar av syftet, så länge inte justeringarna skapar ett mindre omfattande syfte. Detta gäller särskilt en justering som gör utredningen mer komplett från ett klimatförändringsperspektiv, eftersom detta har varit ett viktigt fokus i direktivet. Ändringen införs i 7 kap. 13 § miljöbalken och formuleras så här: *främja klimat-*

anpassning och områdenas förmåga att tillhandahålla ekosystemtjänster som är typiska för strandområden.

Strävan efter ökad acceptans för strandskyddet är något som ofta förekommer i debatten. Ökad acceptans kommer inte enbart av långt gående lättnader i skyddet. För att bedöma legitimiteten av strandskyddet behöver såväl synen på exploateringsintresse som på skyddsbehov undersökas. En ökad acceptans bland befolkningen i stort kan förväntas om man i lagstiftningen tydliggör varför vi har ett strandskydd och vilka konkreta fördelar skyddet kan innebära för miljön, nu levande människor samt för kommande generationer. Ett justerat syfte enligt mitt förslag hade bättre balanserat lättnadsförslag som utredningen lägger på ett sätt som också regeringen har efterfrågat.

I början av 1950-talet talades i strandskyddssammanhang mest om bad och möjlighet till rekreation under sommarledigheten. Idag har vi betydligt bättre kunskap om strandmiljöernas värden ur många fler aspekter än dessa. Genom att inkludera ekosystemtjänster i lagen så lyfter man fram strandområdenas långsiktiga funktion och nyttor som skapas där.

Särskilt yttrande av experten Erik Evestam

Utredningen har haft till syfte att göra om strandskyddet

> ……i grunden genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. Det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden.

Med dessa rader har utredningen försetts med en tydlig beställning att skapa ökad flexibilitet och större möjligheter för strandnära utveckling på landsbygden. Detta innebär ett betydande skifte i synen på strandskyddet. Från en stelbent lagstiftning som skapades i 1970-talets rädsla för överexploaterad i tätortsnära miljöer - till ett flexibelt regelverk som ser landsbygdens utveckling som en möjlighet och inte som ett hot.

Utredningens förslag är generellt ett mycket bra resultat som svarar upp emot de högt ställda målen i direktiven. Nu krävs att alla aktörer jobbar vidare i förslagens anda så att reformen också ger konkret effekt på gräsrotsnivå. Det är många som under lång tid har väntat på att få nyttja de här möjligheterna.

Utredningens viktigaste reformer är

- Borttagande av allt strandskydd runt sjöar på upp till 1 hektar och vattendrag upp till 2 meters bredd,
- Borttagande av allt strandskydd runt anlagda vatten (exempelvis våtmarker och dammar) som tillkommit efter 1975,
- Möjlighet att ta bort strandskyddet helt i områden med lågt exploateringstryck och god tillgång till strand,
- Möjlighet att peka ut landsbygdsområden i kommunens översiktsplan för att i dessa tillämpa tre nya, och generösa, skäl för dispens,
- Ingen begränsning av hur stora eller hur många dessa landsbygdsområden är.

Kvarstående brister

Jag har under utredningens gång lyft ett antal punkter som jag tycker att utredningen skulle ha behövt hantera på ett annat sätt. De främsta största bristerna handlar om det utvidgade strandskyddet och de areella näringarnas undantag.

Utvidgat strandskydd

Utredningen föreslår ingen ändring vad gäller det utvidgade strandskyddet. Detta är beklagligt då processen bakom införandet av det utvidgade strandskyddet 2013 - 2014 lämnar mycket i övrigt att önska. Kritiken var hård från kommuner, markägare och företagare och de byggde på att de utpekanden som enligt regelverket skulle ske *i enskilda fall* slutade med att hela vattendrag, sjösystem och kuststräckor omfattades av utvidgat skydd – oavsett exploateringsgrad.

Skyddet omfattar därför många av de områden som i flera andra avseenden (infrastruktur, befintlig bebyggelse och samhällsservice) lämpar sig mycket väl för fortsatt utveckling. Jag anser därför att detta utvidgade skydd inte är ändamålsenligt och att bevarandet av det samma går emot utredningens direktiv.

Areella näringars undantag

Åtgärder som behövs för jordbruk, skogsbruk, fiske och renskötsel är undantagna från strandskyddsreglerna. Så har det varit sedan det generella strandskyddet infördes 1975 eftersom det varken då, eller nu, varit meningen att reglerna ska hindra dessa basnäringar. Dock har undantaget byråkratiserats genom en kombination av näringarnas utveckling, små regeländringar och rättspraxis.

Idag måste du visa på en betydande inkomst från näringen, samt att anläggningen behöver ligga inom strandskyddat område för att kunna tillämpa undantaget och denna bevisbörda kan vara komplicerad, både för brukaren och för kommunens handläggare.

Det är också en annan situation i dagens lantbruk. Av de cirka 60 000 jordbruksföretagen så är 75 procent deltidsjordbruk. Dessa företag brukar 30 procent av jordbruksmarken och står för 25 procent

av livsmedelsproduktionen. (SCB Heltidsjordbruket i Sverige 2016). De är små företagare som utför ett viktigt jobb för bland annat den biologiska mångfalden och det öppna landskapet – inte minst gäller detta i strandnära miljöer.

Jag anser att kravet på omsättning, samt på placering bör tas bort och att paragrafen 7 kap. 16 § pt 1 MB ändras till

Förbuden i 15 § gäller ej
byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för näringsverksamhet inom jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln ~~och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet~~.

Enligt min mening skulle detta förtydliga att det handlar om areella näringsverksamheter på jordbruksfastigheten – oavsett om omsättningen är liten eller stor. Detta skulle också innebära en moderniserad syn på den gårdsbaserade fiskenäringen. Det blir dock ingen utvidgning av undantaget till exempelvis boenden eller förädlingsverksamhet då dessa blir en del av dispensprövningen.

Jag menar att dessa ändringar i sammanhanget är små, men för de berörda ack så viktiga. Jag befarar att det annars riskerar bli fler småföretag som kommer hänvisas till att söka dispens. Vanliga aktiviteter inom framförallt jordbruk kommer därmed i lagens mening betraktas som förbjudna, vilket skulle vara ett stort steg i fel riktning från hur strandskyddet var tänkt att fungera när det infördes.

Utredningen har valt att inte justera undantagsparagrafen, vilket jag beklagar. Däremot är det bra att utredningen ändå för ett resonemang i frågan och föreslår att det utreds vidare. Något som jag ser som synnerligen angeläget.

Framtida frågetecken

För att utredningens förslag ska bli verklighet krävs nu att många aktörer också tillämpar förslagen på ett bra sätt. Utredningen föreslår att kommunerna antingen ska kunna begära att ett område helt ska slippa strandskydd, alternativt bilda ett landsbygdsområde med generösa dispensregler. Nyckeln till framgång är då hur hög bevisbörda som kommer omgärda dessa utpekanden.

De föreslagna kriterierna är inte kvantifierade då detta i praktiken är omöjliga att göra. Istället ska det ske en bedömning utifrån tillgången på strand, exploateringstryck samt vilka värden som finns i områden som behöver skyddas.

Två av de mer problematiska begränsande raster som pekas ut är *värdetrakter* och *utvidgat strandskydd*. Det förstnämnda är ett luddigt begrepp som aldrig haft till syfte att utgöra inskränkningar i brukandet. Det ska bara ses som ett kunskapsunderlag. Och problemen med det utvidgade strandskyddets har jag redogjort för tidigare. Dessa båda bör därför inte finnas med som begränsningar när landsbygdsområden ska pekas ut.

Eftersom det knappast finns någon del av vårt land som helt saknar värden för natur och friluftsliv, så är det viktigt att alla raster, inventeringar, formellt skydd, riksintressen och miljömål betraktas som underlag – inte som grindvakter – när avvägningarna görs mellan skydd och utveckling.

Kontrollstation

Eftersom förändringarna är omfattande kan effekterna vara svåra att förutse. Jag befarar också att det kan bli komplicerade avvägningar som kanske inte utfaller till landsbygdens fördel.

Jag föreslår därför att det redan vid införandet bestäms att en Strandskyddsdelegation tillsätts två år efter ikraftträdandet där berörda aktörer, exempelvis företagarorganisationer, kommuner och myndigheter samlas för att analysera reformens alla konsekvenser.

Särskilt yttrande av experten Torgny Håstad

Glesbygdsområden

Jag tillstyrker att det ska bli lättare att få bygga i områden där det inom kommunen finns sådan god tillgång till fria stränder men långsiktigt bara så litet intresse av exploatering att strandskyddets syften inte äventyras, om den aktuella platsen inte har särskild betydelse för friluftslivet eller miljön.

I sådana fall bör dispens kunna ges redan enligt gällande rätt med stöd av 7 kap. 25 § miljöbalken, vilket emellertid är en nödlösning.

Andra områden

Enligt direktiven skulle utredaren inte bara underlätta byggande i glesbygd utan även undersöka om strandskyddet bör bibehållas och, om behov finns, förstärkas för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden.

Det finns klara tecken på att de allemansrättsligt tillgängliga stränderna exploateras i starkt ökande takt. Sålunda har antalet dispenser ökat från 4 998 år 2011 till 7 811 år 2019. Av figur 4.4 framgår att under 2018 blev 25 nya mil bebyggelsepåverkade längs Sveriges kuster. Det är således inte bara fråga om komplementbyggnader inom redan ianspråktagna områden.

Trots uppmaningar alltifrån det första expertsammanträdet har utredaren inte närmare penetrerat och ännu mindre gjort en konsekvensbeskrivning av vad som kommer att återstå av allemansrättsligt tillgängliga stränder om 100 år, om ingen skärpning görs av strandskyddet utanför glesbygd och om utredningens förslag genomförs. Strandskyddet syften är enligt 13 § *långsiktiga*. Jag förmodar att även Gretas barnbarn kommer att vilja ägna sig åt friluftsliv och då ha god tillgång till stränder. Utredaren har under mötena emellertid avvisat ett långsiktigt perspektiv.

Ännu vid utredningens sista möte med experterna hade utredningen inte lagt fram ett enda förslag om skärpning av strandskyddet. Efter mötet, och då det återstod en hel vardag att skriva särskilda yttranden, meddelades att ett andra stycke ska införas i 18 c §, innebärande att i områden där exploateringsgraden är hög och

efterfrågan på mark för bebyggelse är stor eller (sic!) i vattenområden av särskild betydelse för djur- och (sic!) växtlivet ska första stycket tillämpas särskilt restriktivt.

Förslaget har bristen att de flesta punkter i första stycket inte låter sig tillämpas restriktivt. Har ett område tagits i anspråk, så har det tagits i anspråk; en brygga måste för sin funktion ligga vid vattnet. Förslaget leder främst till att de särskilda skälen i p. 5 om angeläget allmänt intresse (till exempel infrastrukturanläggningar) och 6 om annat mycket angeläget intresse blir inskränkta. Dessutom passar förslaget inte med lagens systematik. I första stycket anges vilka dispensintressen som över huvud taget kan beaktas. Avvägningen mot strandskyddets syften görs i 25 och 26 §§. En skärpning av möjligheten till dispens bör alltså göras genom ett tillägg till 26 §.

Den allvarligaste bristen är att kriterierna för landsbygdsområden är endast allmänt formulerade (och dessutom dåligt; till exempel bör tillgång till stränder, inte mark, utgöra grund för landsbygdsområden). Men framför allt saknas spärrar motsvarande dem som nu finns i 18 e §. Detta kan förväntas leda till en accelererande exploatering längs kusten, de större sjöarna, i närheten av tätorter och inom en vid omkrets runt de tre storstadsområdena, där behovet av strandskyddade områden i framtiden kommer att vara mycket stort.

Jag har även andra invändningar mot utredarens förslag, bland annat att allt strandskydd upphävs vid små vatten utan ett ord om dessas ekologiska betydelse och med förbigående av alternativa lösningar. Dessa ryms emellertid inte inom den teckenmängd som utredaren har medgett. Mitt först insända, likaså komprimerade yttrande, daterad 23 november 2020, finns hos regeringskansliet och https://www.friluftsframjandet.se/detta-gor-vi/samhallspaverkan/sapaverkar-vi/.

Sammanfattning

Jag avstyrker att något av utredarens förslag genomförs innan det bedömts om och på vilket verkningsfullt sätt strandskyddet behöver förstärkas, gärna av några som har mer förståelse för strandskydd än att det i nationalparker, naturreservat, biotopskyddsområden med mera *kan* finnas områden som bör vara tillgängliga för vandringar,

fågel- och växtskådning, ankring, tältning, bad, fiske eller för landpassager vid skridskoåkning.

I avvaktan på detta kan 18 c § provisoriskt kompletteras med ett nytt särskilt skäl av följande lydelse.

> ..... 7. ligger inom en kommun som har god tillgång på allemansrättsligt tillgängliga stränder, om efterfrågan på mark för bebyggelse utanför tätorterna förväntas förbli liten.

När detta nya särskilda skäl finns ska en intresseavvägning göras enligt 26 §, varvid dispens kan ges om inte dispensplatsen har särskild betydelse för friluftslivet eller miljön. Det betyder att dispens inte bör ges om platsen har särskilda kvaliteter för friluftslivet eller har känslig miljö, eller ligger i sådan närhet till en tätort att även stränder med lägre kvalitet bör hållas tillgängliga för allmänheten.

Särskilt yttrande av Therese Jacobson

Strandskyddsutredningens förslag innebär en kraftig försvagning av strandskyddet i Sverige. Av utredningsdirektivet framgår att strandskyddets syften inte ska ändras. Detta förslag innebär emellertid kraftiga försämringar för både växt- och djurliv och för den allemansrättsliga tillgången till stränder.

Den sammantagna effekten av att strandskyddet ska kunna upphävas i stora landsbygdsområden, att kriterierna för hur landsbygdsområden ska pekas ut är vaga och otydliga, att landsbygdsområden ska kunna omfatta kust- och skärgårdsområden och ett borttagande av strandskyddet för små sjöar och vattendrag blir den största nedmonteringen av svenskt naturskydd i modern tid. Lättnader i strandskyddet borde istället begränsas till glesbygd och förenas med stränga krav som styr bort från områden med höga naturvärden.

Det saknas dessutom konkreta förslag på hur strandskyddet kan stärkas i högt exploaterade områden, något som uttryckligen efterfrågades i utredningsdirektivet. Detta trots att även utredningen konstaterar att det finns ett sådant behov.

Upphävande av strandskyddet i landsbygdsområden

Jag ställer mig kritisk till att strandskyddet helt eller delvis ska kunna upphävas i så kallade landsbygdsområden om ett antal kriterier är uppfyllda. Förslaget riskerar att leda till att strandskyddet upphävs i mycket stora områden – med negativa konsekvenser för den allemansrättsliga tillgången på stränder, livsvillkoren för strandzonens växt- och djurliv och minskad motståndskraft mot klimatförändringar som följd.

Utredningen förslår att kommunerna ska kunna peka ut landsbygdsområden i översiktsplanen där nya särskilda skäl för dispens ska gälla. Kriterierna för dessa områden är otydliga och riskerar leda till att systemet blir godtyckligt. Vad som kan betraktas som *god tillgång till obebyggd mark* måste avgöras med hjälp av mätbara kriterier – till exempel i linje med förslaget i regeringens skrivelse Ds 2005:23. Då det gäller kravet på *liten efterfrågan på mark för bebyggelse* måste någon typ av förvaltningsindex användas (till exempel Riksantikvarieämbetets förvaltningsindex).

Det underlag som utredningen föreslår ska ligga till grund för bedömningen om ett område har *särskild betydelse för strandskyddets syften* är otillräckligt. Avsevärt mycket större områden än de som idag har ett formellt skydd, eller är utpekade som värdetrakter, kan ha särskild betydelse då det gäller att skydda ströndernas växter, djur och ekosystem. Det kommer att krävas mycket omfattande inventeringar av tilltänkta landsbygdsområden om upphävandebeslut ska kunna ske utan negativa effekter på strandskyddets syften.

Ett alternativ som har övervägts och förkastats av utredningen är att införa undantag från strandskyddsförbuden för vissa åtgärder inom landsbygdsområden liknande de undantag som finns för de areella näringarna i 7 kap. 16 §. En modell av denna typ skulle vara att föredra, alternativt en modell liknande dagens regelverk med LIS-områden där ytterligare särskilda skäl i 7 kap. 18 d § MB gäller.

Att länsstyrelsen ska kunna upphäva strandskyddet fläckvis inom landsbygdsområden är inte genomtänkt ur ett ekologiskt perspektiv. Det generella strandskyddet är särskilt viktigt just på grund av att det bidrar till att bevara sammanhängande skyddade områden som ökar konnektiviteten och fungerar som spridningskorridorer i landskapet. Naturvårdsverket påpekar i sin rapport *Mål i sikte - Analys och bedömning av de 16 miljökvalitetsmålen i fördjupad utvärdering* att strandskyddet är viktigt för att undvika små naggande aktiviteter som tillsammans kan ha stor negativ effekt på de kustnära miljöerna.

Kust- och skärgårdsområden

Jag är kritisk till att kust och skärgård i utredningens förslag inte längre ska undantas från möjligheten att avsättas som landsbygdsområde. Sveriges kust- och skärgårdsområden hör redan till landets mest exploaterade områden och bebyggelsetrycket är särskilt högt just där. Kust- och skärgårdsområdena hör dessutom till de från strandskyddssynpunkt mest värdefulla strandområdena i landet.

Naturskyddsföreningen förespråkade redan 2008 i sitt remissvar till promemorian *Stranden – en värdefull miljö* (Ds 2008:21) att landets kuster och de fem största sjöarna samt områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv skulle undantas i sin helhet i samband med differentieringen av strandskyddet. Naturskyddsföreningen står fast vid denna ståndpunkt.

Landsbygdsområdenas omfattning

Avsaknaden av begränsningar av landsbygdsområdenas omfattning i kombination med de nya otydliga kriterierna och de föreslagna omfattande särskilda skälen som föreslås vara applicerbara i landsbygdsområden riskerar att leda till att strandskyddet upphävs i betydande grad vilket allvarligt äventyrar strandskyddets syften.

Små sjöar och vattendrag

Jag är kritisk till utredningens förslag att det generella strandskyddet helt ska upphävas vid små sjöar och vattendrag. Förslaget innebär betydande förluster för skyddet av den biologiska mångfalden, vilket är extra anmärkningsvärt när en *ökning* av andelen skyddad natur – inte en minskning - är det som efterfrågas såväl nationellt (Naturvårdsverket 2019), som inom EU (EU kommissionen 2020) och globalt (FN 2019).

Sett ur ekologisk synvinkel kan mindre vattenansamlingar ha minst lika stora värden som större. Små sjöar, bäckar och diken fungerar som viktiga livsmiljöer, spridningskorridorer och ledlinjer i landskapet. Strandzoner vid småvatten utgör ofta miljöer med särskilda naturvärden, och innehåller naturtyper som är särskilt skyddsvärda. Ett upphävande av strandskyddet vid små sjöar och vattendrag skulle leda till ökade svårigheter att nå ett antal miljömål – bland annat miljömålet *Levande sjöar och vattendrag*, något som tydligt framhävs i utredningens konsekvensanalys.

Slutord

De förslag som presenteras av utredningen skulle allvarligt försvåra möjligheten att uppnå Sveriges miljömål. Det gäller framför allt miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård* men även målen *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv.*

Den biologiska mångfalden och allmänhetens tillgång till orörda strandmiljöer riskerar att minska betydligt om utredningens förslag blir verklighet. Det finns stöd för de framförda ståndpunkter i en rad vetenskapliga artiklar och rapporter som beskriver den biologiska

mångfalden i strandzonen och hur den påverkas negativt av exploatering och andra störningar. Under utredningens gång har dessa farhågor framförts både muntligt och i form av skriftliga yttranden till utredningssekretariatet. Jag vill vara tydlig med att de förslag på lättnader i strandskyddslagstiftningen som utredningen presenterar riskerar att leda till allvarliga konsekvenser för strändernas växt- och djurliv, strandzonens ekosystemtjänster och allmänhetens tillgång till stränder.

568

Särskilt yttrande av experten Johan Larsson

De förslag som utredningen har tagit fram innebär ett stort steg framåt i förhållande till dagens regelverk samtidigt som de, i stort, balanserar motstående intressen; med respekt för de 70 år av samhällelig och rättslig utveckling som har passerat sedan den första strandskyddslagstiftningen infördes. Enligt min mening ska sekretariatet ha en stor eloge för att det har lyckats prestera väl genomarbetade förslag som, för det fall de genomförs, högst sannolikt kommer att leda till en balanserad utveckling av förutsättningarna att bo och verka på landsbygden.

Enligt min uppfattning är strandskyddets legitimitet starkt beroende av att den lokala och regionala nivån upplever att regelverket innebär en rimlig balans mellan bevarande- och exploateringsintressen. Ett modernt strandskydd måste ta hänsyn *dels* till den samhälls- och befolkningsutveckling som skett sedan 1950 års strandlag infördes, *dels* till den rättsliga utveckling som har skett under samma tid.

Jag konstaterar att dagens strandskyddsbestämmelser i mångt och mycket är oförändrade sedan de först infördes på 1950-talet och därmed inte anpassade till dagens förhållanden. Till detta kommer de i mångt och mycket schabloniserade utvidgningarna av strandskyddsområden som har skett genom beslut av länsstyrelserna – beslut som till stor del sakar både stöd och förståelse på den lokala politiska nivån och som dessutom i vissa fall delvis upphävts av regeringen.

Idag ställs helt andra krav på lagstiftningsprodukter än för 70 år sedan. De allmänna intressena har skiftat, miljörätten har utvecklats, hänsynen till mänskliga rättigheter har blivit större och – inte minst – kravet på hänsyn till den kommunala självstyrelsen.

I strandskyddslagstiftningen möts alla dessa perspektiv – vilket i sin tur ställer stora krav på reglernas utformning. Inte minst avseende balansen mellan den stora efterfrågan på bostäder och möjligheten till en hållbar finansiering av dessa i förhållande till intresset av att bevara orörd natur för rörligt friluftsliv samt djur- och växtliv. I utredningen saknar jag en djupare problematisering av dessa frågor ur ett mer övergripande perspektiv.

En annan fråga som borde lyftas är strandskyddets inneboende trubbiga karaktär. Idag finns ett antal olika skyddsformer i 7 kap.

miljöbalken som är bättre anpassade till att skydda specifika värden än strandskyddet. Strandskydd, och särskilt utvidgat strandskydd, bör vara ett sistahandsalternativ i förhållande till införande av mer specifika skyddsformer.

Ett par av utredningens förslag behöver dock justeras för att motsvara de förväntningar som uttalas i direktiven.

- Landsbygdsområden bör kunna pekas ut respektive bli föremål för upphävande av strandskydd även inom områden som omfattas av utvidgat strandskydd. På detta sätt skapas en möjlighet att skapa en bättre legitimitet för besluten. Både hos allmänhet och på lokalpolitisk nivå.
- Kommunerna bör ges ett större inflytande över länsstyrelsens beslut om att upphäva beslut om landsbygdsområde. Det behövs för att tydliggöra att principen om det kommunala planeringsansvaret står orubbad.
- I de kommunala planeringsprocesserna är ofta strandskyddet en avgörande fråga för om ett visst projekt är genomförbart eller inte och en nödvändig betingelse för att fortsatt arbete ska kunna vidtas. Mot bakgrund av detta samt att nödvändig kunskap redan bör finnas hos länsstyrelserna bör handläggningstiden för ärenden om upphävande av strandskydd i landsbygdsområden förkortas väsentligt. En rimlig handläggningstid bör som mest vara 6 månader.
- Det saknas förslag som på ett tillräckligt bra sätt tillvaratar intresset av att utveckla de småskaliga gröna- och blåa näringarna. Dagens areella näringar har en helt annat innehåll än i jordbrukssamhället och är en förutsättning både för omställningen till ett mer hållbart samhälle och en levande landsbygd.
- Det bör ställas krav på att länsstyrelsernas beslut om utvidgat strandskydd omprövas och att sådant skydd endast får införas om det inte är möjligt att skydda värdena i ett specifikt område genom andra skyddsformer.

Särskilt yttrande av experten Thomas Lennartsson

Ett avgörande motiv till att föreliggande utredning om översyn av strandskyddet tillsattes är att det ska bli väsentligt lättare att bygga strandnära bostäder och byggnader för näringsverksamhet med mera på landsbygden. Detta framgår mycket tydligt av direktiven till utredningen som dessutom talar om att strandskyddet ska göras om i grunden och att det lokala inflytandet ska öka. Därför är det förstås avgörande att ha med sig direktivens kärnbudskap i analysen av de förslag som utredningen presenterar i sitt slutbetänkande.

Inledningsvis vill jag framhålla att många av utredningens förslag till ändringar och anpassning av strandskyddslagstiftningen är mycket bra steg på vägen för att skapa en bättre balans mellan strandskyddet och villkoren för att leva och bedriva näringsverksamhet på landsbygden. Jag utgår från att landets kommuner och länsstyrelser kommer att tillämpa de nya bestämmelserna i en anda som leder fram till de resultat som är avsikten med den reformerade lagstiftningen.

I det följande recenserar jag kort förslaget om strandskyddet vid små vatten och förslaget om ett mer differentierat strandskydd. Jag redovisar de allvarligaste brister som enligt min mening kan äventyra att reformeringen av reglerna får efterfrågad effekt.

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Utredningens förslag om att upphäva det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag är väl motiverat, väl balanserat och på det hela taget bra. Särskilt förnuftigt är att strandskyddet även tas bort vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975 vilket innebär att de hämmande effekter som strandskyddet inneburit för intresset att anlägga våtmarker för närsaltreduktion, gynna viltfaunan och för att gagna den biologiska mångfalden försvinner.

Ett mer differentierat strandskydd

Utredningens förslag om ett mer differentierat strandskydd är sammantaget bra och harmoniserar i de flesta delar med intentionerna i utredningsdirektiven.

Det allvarligaste hotet mot att utredningens betänkande ska kratta manegen för en verklig differentiering är emellertid den långa lista över områden som kan komma att klassificeras som av särskild betydelse för strandskyddet och därmed riskerar att falla bort vid kommunens redovisning av landsbygdsområden i översiktsplan eller vid ansökan om upphävande av strandskyddet.

Utredningen listar ett stort antal områden/faktorer som kan komma att göra underlag som definition för eller definieras som områden av särskild betydelse för strandskyddets syften. Denna lista måste betraktas som just underlag och hanteras med mycket stort omdöme om inte möjligheten att peka ut landsbygdsområden i realiteten ska bli en devalverad reform. De underlag som används för bedömningen måste vara precisa och präglas av relevans och transparens.

Jag har inga invändningar mot att formellt skyddade områden och vissa särskilt betydelsefulla mjukbottnar i havet samt översvämnings- och erosionskänsliga områden ska definieras kunna ha särskild betydelse för strandskyddets syften. Detsamma gäller miljömål och friluftsmål förutsatt att målen är preciserade på lokal nivå.

Däremot måste områden med utökat strandskydd, om det inte handlar om ett formellt områdesskydd som berör det utvidgade området eller del av detta, exkluderas från dessa särskilt betydelsefulla områden. Det är inte heller rimligt att allehanda lösa skisser och underlag såsom kartverktyg som visar olika värdetrakter ska kunna tjäna som underlag för bedömningen.

I sammanhanget vill jag framföra att jag inte håller med utredningens bedömning om att det inte föreligger något behov av ändring av bestämmelserna om utvidgat strandskydd. Vid tillämpningen har det visat sig att mycket stora områden kommit att omfattas av utvidgat strandskydd (till exempel hela Klarälven) och detta oavsett exploateringsgrad.

Undantaget för areella näringar

Det faktum att undantaget för de areella näringarna inte har varit föremål för översyn och modernisering är mycket bekymmersamt. En sådan översyn med tillhörande skarpa förslag som utgår från nya moderna förutsättningar bör otvetydigt ha hört hemma i utred-

ningens avsnitt om ett mer differentierat strandskydd. Nu valde utredningen istället, på grund av tidsbrist, att enbart beskriva problematiken och behoven av förändring där man hänvisar en översyn av de areella näringarnas undantag till en särskild utredning. Det är förstås positivt och lovvärt att utredningen lyfter behovet av en översyn men det är nu synnerligen angeläget att en sådan utredning mycket skyndsamt kommer till stånd.

Det är självklart mycket positivt att ”verksamheter” överlag gagnas av de nya särskilda skälen inom redovisade landsbygdsområden och att man släpper på inkomst- och lokaliseringskrav för dessa verksamheter. Men att inte de areella näringarna via undantagsreglerna ska få vidta samma åtgärder utifrån samma förutsättningar skickar mycket trista signaler om hur man betraktar våra areella modernäringar och lantbruksfastigheternas produktionsmedel.

De areella näringarnas undantag behöver stärkas och moderniseras och inte urvattnas. De småskaliga areella näringarna ska inte heller hänvisas till dispensskälen vilket riskerar att bli en ovälkommen konsekvens av utredningens förslag om undantagsbestämmelserna bibehålls i nuvarande skick. Det är viktigt att skilja på ett undantag och ett dispensförfarande som enbart gäller i utpekade områden och som dessutom har osäker utgång. Jag har i inlagor till utredningen lämnat förslag om vad en sådan översyn och modernisering bör omfatta. Dessa förslag berör *kravet på lokalisering och inkomst* samt behovet att *modernisera och vidga begreppet fiske*.

Det behöver återinföras ett undantag för de areella näringarna i MB 7 kap. 16 § som inte är villkorat. Näringarna har idag ett undantag från dispens men det är villkorat med en bevisbörda där företaget ska visa att anläggningen *måste* ligga inom strandskyddat område, samt att verksamheten ger en *betydande inkomst*. Detta missgynnar de små men väl så viktiga diversifierade areella verksamheterna där även andra inkomster kan behövas för att få ihop försörjningspusslet. Även de små verksamheterna räknas som företagare ur ett skatteperspektiv.

Dessutom måste begreppet *fiske* vidgas i undantagsbestämmelserna till att omfatta all gårdsbaserad fiskenäring, i synnerhet gårdsbaserad fisketurism. Alltså inte bara omfatta traditionellt yrkesfiske. Lagstiftningen måste ge utrymme för och underlätta moderna och växande näringar såsom gårdsbaserad fisketurism. Undantaget måste

gälla för gårdsbaserad näringsverksamhet på enskilda fiskevatten med stöd av enskild vatten- och/eller fiskerätt.

Gårdsbaserad fiskenäring bygger på att man tar tillvara den naturliga resursen fisk som finns i gårdens fiskevatten. Fiskerätten på enskilt vatten tillhör fastigheten, företrädesvis lantbruksfastigheter. Fiskerätten, eller fiskevattnet, är ett areellt produktionsmedel på lantbruksfastigheten på samma sätt som jord och skog.

Vill man bedriva näringsverksamhet kring det areella produktionsmedlet fiskevatten finns två möjligheter. Den ena möjligheten är att man bedriver ett småskaligt fiske och avyttrar fångsten av fisk och kräftor som livsmedel. För yrkesfiske på kusten och på allmänt vatten i de stora sjöarna krävs fiskelicens. Däremot krävs det ingen fiskelicens för att bedriva ett yrkesmässigt avsalufiske på enskilt vatten i sötvattensområdet med stöd av lantbruksfastighetens enskilda fiskerätt.

Den andra möjligheten är att man inom ramen för gårdsverksamheten upplåter och säljer fiskeupplevelser till sportfiskare eller konferensgäster. Det kallar vi gårdsbaserad fisketurism. På gården tar man då emot fisketurister från när och fjärran vilka bor på gården under kanske en vecka och i huvudsak fiskar hela tiden. Fisketuristerna betalar för sitt fiske, hyr gårdens båtar och har kanske köpt till fiskeguidning och mat.

Även denna gårdsbaserade fiskenäring har behov av sjöbodar, båtbryggor med flera serviceanordningar nära vattnet för att verksamhet ska kunna bedrivas. Vi talar här om byggnader, anordningar och åtgärder som behövs för näringsverksamheten. Stugor för boendeändamål, vilket det många gånger även kan finnas behov av i en gårdsbaserad fisketurismnäring, ska givetvis behandlas under de särskilda skälen för dispens.

Särskilt yttrande av experten Lizah Lund

Regionerna har uppdraget som regionalt utvecklingsansvarig. Uppdraget finns reglerat i förordningen om regionalt tillväxtarbete och i en lag om regionalt utvecklingsansvar. Uppdraget innebär bland annat att regionerna ska arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet och samordna insatser för att genomföra denna strategi.

För Norrbottens utveckling är betydelsen stor av att strandskyddet får en mer flexibel och tillåtande tillämpning i glesa geografier och landsbygdskommuner som tar hänsyn till att förhållandena ser olika ut över landet och varierar över tid. För den regionala utvecklingen behövs flexibla möjligheter för byggande i attraktiva och strandnära lägen. Regelsystemet har varit sådant att det varit omöjligt att erhålla bygglov trots att det i vissa glesbygdskommuner funnits kilometer eller miltals med obebyggd strandlinje per invånare. Norrbotten är ett stort geografiskt län med många stränder och sjöar där det finns stor potential att tillåta attraktiva satsningar i strandnära lägen utan att strandskyddslagstiftningens syften riskeras.

Det finns ett antal delar i utredningens betänkande som jag anser bidrar positivt till regional utveckling i Norrbotten. Förslagen i betänkandet kommer att bidra till direktivets inriktning och till regional utveckling i landsbygder.

Det är positivt att särskilda skäl ska möjliggöra för enskilda bostadshus och verksamheter i högre utsträckning och att utredningen tydligt anger att bostadshus för användning som fritidshus ingår. Fritidshus har en stor betydelse för regional utveckling i Norrbotten och bidrar till platsens attraktivitet och en god lokal ekonomi. Valet att inte specificera art eller omfattning av verksamheter i kriterierna för särskilda skäl är även positivt. Det är även bra att kravet på närhet till befintliga bostadshus tas bort.

Att kravet på landsbygdsutveckling tas bort är bra eftersom det är svårt att tydligt peka ut vad som leder till landsbygdsutveckling. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att regional och lokal utveckling är del av motivet bakom varför denna utredning kommit till.

Att fler än en kommun kan söka tillsammans och att det därmed kan behandlas som en mellankommunal eller regional fråga är en fördel. Att beslut om upphävande inom ett utpekat landsbygds-

område kan ges i förväg innebär bättre förutsägbarhet vad gäller potential för byggande och utveckling av verksamheter. Kommunerna har genom sitt planeringsansvar bäst förutsättningar att göra avvägningar mellan utvecklings- och bevarandeintressen inom kommunen. Den kommunala fysiska planeringen ska avgöra utpekandet av landsbygdsområden och det är positivt att upphävande av strandskydd eller dispens från strandskyddet kan få en flexibel avgränsning anpassad efter platsens förhållanden (till exempelvis 30 meter eller 50 meter).

Det är positivt att länsvisa, generella undantag fortsatt kan finnas kvar i någon form vid behov, vilket är nödvändigt eftersom utredningsbördan annars skulle bli för stor både kommuner och länsstyrelsen i Norrbotten i samband med att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort.

Vikten av att ansvariga myndigheter digitaliserar och tillgängliggör sina planeringsunderlag för hela Sverige är stor, och det är positivt att utredningen lyfter detta.

I nedanstående delar anser jag att aspekter saknas i betänkandet.

En sammanställd bild över effekten av alla skydd saknas

Jag tycker att utredningen kunde kommenterat tydligare hur olika typer av skydd påverkar bebyggelse- och verksamhetsmöjligheter förutom strandskydd. Utredningen kommenterar kort att 14 procent av Sveriges yta är skyddad, men går inte in på hur dessa ytor är fördelade över landet, vilket inte visar hur ojämnt fördelade de är. Tittar jag på kartorna från SCB i betänkandet om hög respektive låg exploateringsgrad och bebyggelsetryck så är det lätt att tro att här i Norrbotten kan många landsbygdsområden pekas ut enligt de nya kriterierna, när det i verkligheten kan bli så att få områden kan pekas ut som landsbygdsområden och få strandskyddet upphävt eftersom det finns så många andra skydd på samma plats över stora områden som gör att området kan anses särskilt värdefullt för strandskyddets syften.

Det är en brist att utredningen inte hanterade den aspekten tydligare. Det är bra att utredningen förslår uppdrag till Länsstyrelserna att digitalisera och tillgängliggöra kartunderlag om var strandskyddet gäller på ett samlat sätt. Men Länsstyrelserna behöver även

få ett tydligt uppdrag att synliggöras hur skydden samspelar med varandra och tillsammans utgör ett hinder för byggande

Kopplingen till regional utveckling är svag

I och med att det särskilda skälet om landsbygdsutveckling utgår för prövning om dispens från strandskyddet så blir kopplingen till regional utveckling inte lika tydlig i lagen. Men den är fortfarande högst aktuell eftersom förändringarna i betänkandet till stor del rör förutsättningar för boende, näringsliv och byggande i länen. Utredningen uppehåller sig en del vid landsbygdspolitiken, varav regionalt utvecklingsarbete är en stor del.

Inkludera regionerna som samrådspart i Författningsförslag, punkt 1, 7 kap. 25a§

Det är föreslaget utredningen att regionerna ska vara samrådspart tillsammans med kommuner och myndigheter vid beslut om upphävande av strandskydd. Motiveringen är att regionerna är regionalt utvecklingsansvariga. Det innebär visst samhällsplaneringsansvar som till exempel insatser för att skapa hållbar regional tillväxt och utveckling samt upprättande och fastställande av länsplaner för regional transportinfrastruktur.

Som regionalt utvecklingsansvarig kan regionerna bidra med en helhetssyn på länens näringslivsutveckling och samhällsplanering (via exempelvis regionala strukturbilder) som kan bidra till ökad samordning i samhällbyggnadsprocesser och stärka det lokala perspektivet. Regionerna kan en samordnande och stödjande roll vad gäller regionala och mellankommunala frågor som kräver utredning och samordning över administrativa gränser, exempelvis genom att stödja kommuner i det arbete som krävs för en ansökan om upphävandet av strandskyddet från flera kommuner gemensamt. Uppdraget om hållbar regional tillväxt överensstämmer med regeringens klimatpolitiska handlingsplan[1] där det framgår att miljö- och klimatperspektiven inom den regionala tillväxtpolitiken bör stärkas.

[1] *En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan* Prop.2019/20:65.

Ekonomiska och övriga konsekvenser

Det är en brist att utredningens beskrivning av ekonomiska och andra konsekvenser kom experterna tillhanda väldigt sent och i ofärdigt skick, vilket gjorde att det svårt att bedöma huruvida frågeställningar under utredningens gång har blivit behandlade. Dessutom medförde detta att det inte var möjligt att inkomma med synpunkter på den delen av utredningen.

Tilldela regionala utvecklingsmedel för utredningsarbetet

Utredningen ställer krav på att kommunerna ska ha lokala planer för miljökvalitetsmålen och friluftsmålen som underlag för att beslut om upphävande av strandskydd eller för att dispens från strandskyddet ska kunna ges. Många kommuner har begränsat med resurser för handläggning och planering och utredningen bör vara medveten om att nationella krav måste följas av lokala resurser. Det finns risk att utredningsbördan blir för stor för kommuner med mindre resurser (vilket ofta sammanfaller medstora ytor och glesa geografier). Ett förslag i utredningens betänkande kunde ha varit att exempelvis tilldela Tillväxtverket resurser till utlysningar av regionala utvecklingsmedel för att arbeta med de gemensamma utredningsinsatser som krävs till en ansökan om att få strandskyddet upphävt i landsbygdsområden. Ansökningar från kommuner om utvecklingsmedel för ansökningar om upphävande av strandskydd skulle då kunna handläggas av regionerna, som en del i det regionala utvecklingsarbetet.

Särskilt yttrande av experten Erik Törnblom

Jag anser att utredningen har gjort ett grundligt arbete och att de flesta förslagen är väl genomarbetade och analyserade. Betänkandet innehåller dock förslag som jag bedömer vara otillräckligt genomlysta och konsekvensbedömda och som om de genomförs riskerar kunna orsaka irreparabla skador på värdefulla ekosystem och inverka negativt på möjligheterna att uppnå miljökvalitetsmål och kommande internationella åtaganden om biologisk mångfald.

Små sjöar och vattendrag

Jag anser att konsekvenserna av förslaget till ändring av 13 § och formuleringen

> Strandskydd gäller vid havet och vid insjöar som är större än omkring 1 hektar och vattendrag som är bredare än omkring 2 meter…

är otillräckligt analyserade och beskrivna. Förslaget innebär en omfattande förändring jämfört med idag som riskerar att försämra möjligheterna att uppnå miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag*. Förslaget riskerar även att påtagligt försämra möjligheterna för Sverige att uppnå kommande EU-mål och åtaganden om skydd av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Små vattenmiljöer som i många fall ligger högt upp i avrinningsområdena hör till våra mest orörda naturområden och hyser ofta höga värden för växt- och djurliv som har försvunnit från det mer brukade landskapet. Detaljerade kunskaper om var dessa värden förekommer geografiskt är ofta låga eller ofullständiga och det gäller särskilt för den norra delen av landet. Ett allmänt upphävande behöver därför föregås av en omfattande kartläggning av förekomst av värden för strandskyddets syften.

Förslaget innebär upphävande av mycket stora arealer strandskydd och att många vattenmiljöer med potentiellt höga värden som idag är skyddade på sikt riskerar utsättas för exploatering. Konsekvenserna av förslaget och särskilt på hur det påverkar möjligheterna att uppnå miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* och dess preciseringar är otillräckligt outredda. Det saknas också en diskussion om hur upphävandet påverkar möjligheterna att uppnå de åtaganden som föreslagits i den strategi för biologisk mångfald som EU- kom-

missionen väntas anta inom kort. Det gäller särskilt det föreslagna åtagandet att fram till 2030 rättsligt skydda minst 30 procent av EU:s landyta (inklusive sjöar och vattendrag) och havsområden.

Jag anser därför att ett eventuellt generellt upphävande vid små sjöar och vattendrag behöver föregås av en nationell kartläggning av små vattenmiljöer och deras värden (för växt- och djurliv och friluftsliv) så att strandskydd kan återinföras eller kvarstå där det finns höga värden, alternativt skyddas med stöd av formella skyddsformer. I delar av landet behöver kartläggningen sannolikt inkludera fysiska inventeringar.

Grunda mjukbottnar

Det är bra att grunda mjukbottnar särskilt uppmärksammas i betänkandet. Dessa grunda miljöer är av stor ekologisk betydelse och är idag utsatta för ett exploateringstryck som i närhet till våra befolkningscentra är särskilt påtagligt. Förslaget att särskild restriktivitet föreslås gälla vid prövningar som rör dessa miljöer är därför ändamålsenligt och bra. I förslaget till författningskommentarer finns dock formuleringar som jag bedömer försvagar förslaget och som jag inte anser vara befogade. Att särskild restriktivitet ska gälla vid prövning innebär inte att dispenser inte kan ges. Formuleringen i Författningskommentarerna 18 c § (sidan 11) om att olika mjukbottnar ska kunna behandlas olika är därför olycklig och öppnar för bedömningar som kan orsaka skada på känsliga miljöer. Stor restriktivitet behöver gälla generellt vid dispensprövningar gällande grunda mjukbottnar och dispenser bör endast ges i särskilda fall. Följande text bör därför tas bort i sin helhet.

> Olika mjukbottenmiljöer ska kunna behandlas olika och bedömningen av om en mjukbottenmiljö är av särskild betydelse för djur- eller växtlivet måste ske i varje enskilt fall, utifrån förhållandena och förutsättningarna i området.

Landsbygdsområden

I kommittédirektiven för uppdraget ingår att bibehålla eller om behov finns förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade

områden. Utredningen föreslår förutom en högre restriktivitet vid dispensprövning som omfattar grunda mjukbottnar ingen tydlig förstärkning av strandskyddet i starkt exploaterade områden. Möjligheten att peka ut LIS-områden föreslås upphöra och istället ska särskilda landsbygdsområden kunna pekas ut om särskilda kriterier är uppfyllda. De geografiska regler som idag reglerar var LIS-områden kan pekas ut har i förslaget till landsbygdsområden ersatts med mer skrivningar om vilka förhållanden som ska råda för att områden ska kunna pekas ut. Jag anser att geografiska regler även behöver finnas för landsbygdsområden så att det är tydligt att det endast är lättnader i glesbygdsområden som avses. Detta för att värna den allemansrättsliga tillgången till strandmiljöer i storstadsnära områden, växt- och djurlivet och för att återstående obrutna kustlinjer ska kunna bibehållas.

Särskilt yttrande av experten Fredrik Werling

Utredningen har undersökt behovet av att stärka strandskyddet. Utredningens slutsats, som jag förstår det, är att grunda mjukbottnar med höga naturvärden behöver ett bättre skydd. Strandskyddsbestämmelserna bör därför justeras så att möjligheterna att uppföra ny brygga eller bygga ut befintlig brygga begränsas. Utredningen har inte ansett det vara lämpligt att begränsa möjligheten att inom redan ianspråktagen mark uppföra byggnader och anläggningar eller vidta andra åtgärder (avsnitt 7.6.3 under *Alternativ 1 – Begränsa möjligheterna till dispens i redan ianspråktagna områden*). I övrigt har utredningen inte kunnat se något behov av att stärka strandskyddet.

I 7 kap. 18 c § föreslås ett nytt andra stycke.

> I områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor eller i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet ska första stycket tillämpas särskilt restriktivt.

Som jag tidigare nämnt är min bedömning att möjligheten att få dispens från strandskyddet starkt begränsad redan med dagens bestämmelser. I de fall en plats utöver strandskydd också omfattas av riksintressen, begränsas möjligheten ytterligare. Rättspraxis visar också på stor restriktivitet vid bedömning av om en åtgärd kan tänkas motverka strandskyddets syften, om något av de särskilda skälen kan utgöra dispensgrund och det enskilda intresset i förhållande till de allmänna. Det är kort sagt mycket svårt att få dispens. De enda undantaget (för enskilda) är åtgärder som vidtas inom lagligen etablerade tomtplatser, i många fall små till normalstora bostadsfastigheter. Där är bedömningen ofta enkel att göra; området är ur strandskyddssynpunkt inte särskilt värdefullt eller är helt utan värde, det finns särskilt skäl att ge dispens och det enskilda intresset väger mycket tungt.

Avsikten med föreslaget tillägg i 7 kap. 18 c § är kanske i första hand att poängtera att skälen ska tillämpas särskilt restriktivt i områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor. Tillägget kan medföra att fastighetsägare hindras från att uppföra komplementbyggnader, altaner, växthus och annat inom sina bostadstomter, om tillägget kommer att tolkas som att större restriktivitet ska gälla med de nya bestämmelserna jämfört med de nu gällande.

Förslaget till författningstext innehöll tidigare ett tillägg till 7 kap. 18 c § 5 som skulle göra det möjligt att tillämpa det skälet för åtgärder som främjar strandskyddets syften. Det förslogs att detta tillägg skulle tas bort, eftersom sådana åtgärder kan tillåtas enligt nu gällande bestämmelser. Det föreslagna andra stycket i 7 kap. 18 c § riskerar att begränsa den möjligheten. Mot bakgrund av ovanstående är mitt förslag att det föreslagna andra stycket i 7 kap. 18 c § tas bort.

Eftersom utredningen kommit fram till att skyddet av grunda mjukbottnar med höga naturvärden bör stärkas kan 7 kap. 18 c § 3 kompletteras med ett nytt stycke.

> I områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor eller i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet ska detta skäl tillämpas särskilt restriktivt.

Kommittédirektiv 2019:41

Översyn av strandskyddet

Beslut vid regeringssammanträde den 4 juli 2019

Sammanfattning

En särskild utredare ska föreslå författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet görs om i grunden genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. Det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Förslagen ska också syfta till att dels förbättra förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck, dels bibehålla eller om behov finns förstärka strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden. Det lokala inflytandet ska öka.

Utredaren ska bl.a.

- identifiera förhållanden utifrån vilka strandskyddsreglerna kan differentieras med hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck samt förutsättningar för djur- och växtliv och ange hur dessa förhållanden kan mätas och sättas i relation till varandra,
- föreslå åtgärder som ökar lokalt inflytande,
- föreslå de författningsändringar som krävs i dagens strandskyddsregler för att den variation av skyddsbehov som finns i landet ska få genomslag i strandskyddsreglerna utifrån de skäl som anges inledningsvis,

- utvärdera den nuvarande strandskyddslagstiftningen med avseende på hur ändamålsenlig, effektiv och legitim dess tillämpning är i olika delar av Sverige,
- vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att uppnå syftena med reformen enligt ovan, samt säkerställa ett differentierat, effektivt, ändamålsenligt och legitimt strandskydd,
- beakta möjligheten till regelförenklingar.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2020.

Strandskyddet är betydelsefullt för miljön och allemansrätten

Strandskydd är ett generellt områdesskydd som sedan 1950-talet utgör en betydelsefull förutsättning för miljö- och friluftslivspolitiken. När strandskyddsreglerna infördes avsåg de ett förbud mot bebyggelse i vissa områden som behövde skyddas och som krävde särskilda förordnanden. Bestämmelserna syftade främst till att förhindra de alltmer tilltagande exploateringarna av strandnära områden, framför allt i och i närheten av tätorter (för strandskyddsbestämmelsernas historik se bl.a. prop. 2013/14:214 s. 8). Ägaren av den fastighet som omfattades av ett sådant strandskyddsförordnande hade fram till år 1973 rätt till ersättning under vissa förutsättningar (se prop. 1972:111, bilaga 2). En fortsatt exploatering av strandnära områden, inte minst genom 1960- och 1970-talets utökade fritidsbebyggelse, ledde emellertid fram till att det 1975 infördes ett generellt strandskydd. Strandskyddsregleringen har därefter utökats till att sedan år 1994 även omfatta ett skydd för växt- och djurliv. Strandskyddets syften är således enligt dagens lagstiftning att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Riksdagens miljökvalitetsmål inrättades med det generella strandskyddet som en viktig förutsättning (se t.ex. prop. 2009/10:155 och prop. 1997/98:145).

Tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. Långa sammanhängande orörda kuststräckor är ovanliga. Längs 13 procent av landets totala insjö- och kuststränder finns det byggnader inom 100 meter från stranden. Stockholms län har störst andel bebyggelsepåverkad kust och strand

med 30 procent och Norrbottens län har minst 5 procent. Längs 40 procent av Sveriges kust, inklusive de större öarna, finns bebyggelse inom 100 meter. Störst andel har Stockholms län med 53 procent och Gotland med minst 22 procent (Statistiska Centralbyrån, Statistiskt meddelande, MI 50 SM 1102).

Dagens strandskyddsregler

Strandskyddet regleras i huvudsak i miljöbalken. Det gäller vid havet, insjöar och vattendrag och omfattar som huvudregel både land- och vattenområde intill 100 meter från strandlinjen. Genom beslut av länsstyrelsen och kommunen kan strandskyddets omfattning ändå variera. Länsstyrelsen har möjlighet att besluta om utvidgat strandskydd till 300 meter från strandlinjen. Länsstyrelsen har även möjlighet att i enskilda fall upphäva strandskydd i ett område där det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften och vid en liten sjö eller ett litet vattendrag där områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten. Kommunen kan upphäva strandskyddet i detaljplan under vissa förutsättningar. Hur stor andel av stränderna som är skyddade varierar således mellan länen och kommunerna.

Enligt de strandskyddsbestämmelser som gällde före år 2009 fanns det större utrymme för en länsstyrelse att meddela generella undantag från strandskyddet. Förordnandena avgränsade strandskyddets geografiska omfattning på olika sätt. Tio av landets 21 län har genom länsvisa beslut, i olika utsträckning, reglerat strandskyddets omfattning i länet (SOU 2015:108 s. 106).

Inom strandskyddsområdet råder ett generellt nybyggnadsförbud. Att ändra byggnader eller byggnaders användning, eller motsvarande avseende andra anläggningar eller anordningar, är förbjudet om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha kunnat färdas fritt. Det är vidare förbjudet att utföra en åtgärd inom ett strandskyddsområde om åtgärden väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Vissa byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder för de areella näringarna omfattas inte av förbuden i lagstiftningen. Regeringen eller länsstyrelsen kan även genom generella föreskrifter föreskriva att förbuden inte ska gälla

för kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad, under vissa angivna förutsättningar.

Om en åtgärd är förbjuden enligt strandskyddslagstiftningen krävs en dispens från strandskyddet, dvs. ett undantag i det enskilda fallet, för att åtgärden ska få utföras. Dispens får endast ges om det finns ett särskilt skäl. I 7 kap. miljöbalken anges de omständigheter som får beaktas som särskilda skäl när det gäller upphävande och dispens. Uppräkningen är avsedd att vara uttömmande. Vid prövning om det finns något särskilt skäl ska det göras en intresseavvägning där även hänsyn tas till enskilda intressen. Enligt nuvarande praxis medför denna intresseavvägning inte en möjlighet att meddela dispens med beaktande av andra omständigheter än de som anges i 7 kap. (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2013:37).

Ansökan om strandskyddsdispens prövas som huvudregel av kommunen, men i vissa undantagsfall av länsstyrelsen. Den statliga kontrollen av kommunens beslut sker genom att alla beslut där kommunen ger strandskyddsdispens skickas till länsstyrelsen för överprövning. Om länsstyrelsen bedömer att det saknas förutsättningar för dispens upphävs beslutet. Länsstyrelsens beslut kan överklagas till mark- och miljödomstol och därefter Mark- och miljööverdomstolen. Länsstyrelsen utövar även tillsyn och kontroll över detaljplaner som upphäver strandskyddet genom granskning och överprövning av detaljplaner.

Genom reformen av strandskyddsreglerna 2009 infördes i miljöbalken och plan- och bygglagen bestämmelser om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) med syfte att differentiera och bättre anpassa strandskyddet till de lokala förhållandena och förutsättningarna (prop. 2008/09:119 s. 56). För att bestämmelserna om LIS ska vara tillämpliga krävs inledningsvis att den plats prövningen gäller ligger inom ett LIS-område, dvs. är ett område som är lämpligt för utvecklingen av landsbygden. Området ska även vara av sådant slag och ha en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Vissa utpekade kust- och kustskärgårdsområden kan aldrig utgöra ett LIS-område. Därutöver har det pekats ut vissa områden som kan utgöra LIS-område endast om området har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Kommunens förutsätts redovisa sin bedömning av LIS-områden i översiktsplanen, som då blir vägledande för handläggning av ansök-

ningar om dispens från strandskyddet. Det finns däremot inte något formellt krav på att ett visst område ska vara utpekat som LIS-område i en översiktsplan för att de särskilda reglerna för LIS-områden ska kunna tillämpas.

Som särskilda skäl för strandskyddsdispens får man i LIS-områden även beakta om en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus. Från 2010 har antalet dispenser med LIS som dispensgrund ökat långsamt (SOU 2015:108 s. 118).

Strandskyddet påverkar andra viktiga samhällsintressen

Dagens strandskydd är inte utformat på ett sätt som tar tillräcklig hänsyn till de varierande förhållanden som råder i olika delar av landet, och begränsar i vissa lägen möjligheten till utveckling och byggande på landsbygden. En förändring av strandskyddet skulle kunna öka möjligheten till landsbygdsutveckling, med fler jobb och företagande som följd samtidigt som den allemansrättsliga tillgången och växt- och djurliv behöver värnas och vid behov stärkas i områden med högt exploateringstryck. Strandskyddsreglernas utformning spelar en viktig roll, dels genom hur det påverkar möjligheterna till byggande och näringsverksamhet, dels genom hur det kan bidra till attraktiva och tillgängliga miljöer av betydelse för besöksnäringen såväl som för de boende. Utveckling av näringsverksamhet i strandnära läge, som bidrar till tillgängliggörande av områden, kan främja det rörliga friluftslivet, besöksnäring och lokal service.

De gröna näringarna är viktiga aktörer både genom sin produktion av livsmedel och andra varor på marknaden, jobb, företagande och export samt genom de positiva miljöeffekter de ger upphov till. Detta bidrar på många sätt till attraktionskraft, biologisk mångfald och klimatnytta. Jord- och skogsbruksverksamhet samt övriga näringar utgörs i dag av såväl stora som mindre verksamheter som är specialiserade eller diversifierade med exempelvis turism, fiske, jakt, vattenbruk eller småskalig livsmedelsproduktion. De mindre verksamheterna faller ofta utanför undantaget för de areella näringarna

då de bedöms som hobbyverksamhet, men de fyller en viktig funktion för att hålla landskapet öppet, tillgängligt och attraktivt (SOU 2015:108 s. 197).

Strandskyddsreglernas utformning påverkar genomförandet av miljövårdande insatser i form av t.ex. betesdrift och anläggning av våtmarker. Enligt klimatlagen (2017:720) ska regeringen arbeta för att bevara och skapa funktioner i miljön som motverkar klimatförändring och dess skadliga effekter. Klimatets förändring innebär ändringar i temperatur, nederbörd och vind vilket bl.a. ökar risken för ras, skred, erosion och översvämning och medför stora förändringar för den biologiska mångfalden, ekosystemen, kulturmiljöerna och landskapet. Den kommunala översiktsplaneringen är central för att skydda mot effekter av klimatförändringar och även strandskyddet kan spela en viktig roll vid klimatanpassning.

Uppdraget att differentiera strandskyddsreglerna

Hur har strandskyddet fungerat?

Strandskyddet har utvärderats grundligt med avseende bl.a. på hur effektivt de reformer som genomfördes 2009 har bidragit till landsbygdsutveckling. LIS-reglerna har utvärderats gemensamt av Naturvårdsverket och Boverket. Därutöver har Strandskyddsdelegationen haft i uppdrag att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats när det gäller frågor som berör tillämpningen av strandskyddsreglerna. Även Boverkets uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen som genomfördes 2015 behandlade landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Mot bakgrund av slutsatserna i dessa rapporter och ett tillkännagivande från riksdagen gav regeringen år 2017 Naturvårdsverket i uppdrag att se över LIS-reglerna och föreslå de författningsändringar och eventuella andra åtgärder som behövs för att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder. Naturvårdsverket redovisade uppdraget i augusti 2017 och redovisningen remitterades i augusti 2018. Därutöver publicerade Länsstyrelsen i Norrbottens län i februari 2019 en sammanställning av hur exploateringen av stränder ser ut i de olika delarna av landet. Karteringen är en del av Sveriges regionala miljöövervakning.

Strandskyddsdelegationen konstaterade i sitt betänkande att den intention som låg bakom förändringen 2009, med fortsatt restriktivitet i exploaterade områden och lättnader i skyddet där det fanns god tillgång på oexploaterade strandområden, inte hade fått full effekt. Delegationen identifierade en rad problemområden såsom utformningen av skälen för upphävande av eller dispens från strandskyddet, men också svårigheter som rör en nationellt enhetlig kartredovisning av strandskyddet och samordning mellan dispensprövning och fastighetsbildning. Delegationen beskrev dessa problemområden mer i detalj och pekade på behovet av en översyn av reglerna utifrån dessa problemområden (se SOU 2015:108 s. 215–238).

Mer i detalj ansåg Strandskyddsdelegationen bl.a. att införandet av de sex särskilda skälen för dispens hade inneburit en enhetlig och förenklad handläggning men att de inte gav tillräckligt utrymme för att behandla olika fall olika. Enligt delegationen var det viktigt att genomföra en analys av hur tillämpningen av dispenskälen påverkade landsbygd respektive tätbebyggda områden och hur många dispensansökningar som avslogs för att det saknades stöd i ett av de sex särskilda skälen eller skälet om LIS, trots att åtgärden i fråga uppenbart saknade betydelse för strandskyddets syften.

Beträffande bestämmelserna om LIS ansåg delegationen bl.a. att otydligheter i bestämmelsernas förarbeten hade skapat en osäkerhet i tillämpningen. Delegationen ansåg att den geografiska begränsningen av LIS var motiverad, men att bestämmelserna i högre grad borde beakta platsspecifika förutsättningar och möjliggöra ett hänsynstagande till områdenas föränderlighet. LIS utan föregående fysisk planering, som ett komplement till en övergripande planering, skulle kunna innebära en ökad flexibilitet och förbättra möjligheterna för lokalt entreprenörskap samt till dispens för enstaka bostadshus för landsbygdsutveckling.

Enligt delegationen var undantaget för de areella näringarna svårt att tillämpa för de småföretagare som har små produktionsenheter och som för sin försörjning är beroende av inkomster från flera olika typer av näringar. De mindre verksamheterna faller ofta utanför undantaget för areella näringar då de bedöms som hobbyverksamheter. Inte sällan brukar som produktionsenheter också mark som inte är lämpad för högproduktiva enheter. Därmed kan dessa småbruk utföra stora insatser för att bevara öppna slåtter- och betes-

marker – vilket skapar biologisk mångfald, bevarar kulturmiljöer och skapar förutsättningar för attraktivt friluftsliv.

Reformen av strandskyddsreglerna 2009 hade också till syfte att strama åt möjligheten till undantag i högexploaterade områden främst genom att dispensmöjligheterna blev tydligare. Fortfarande ges dock flest dispenser i tätbefolkade områden enligt Naturvårdsverkets årliga sammanställningar av strandskyddsdispenser. Strandskyddsdelegationen konstaterade i sitt betänkande att det finns indikationer på att skyddet är starkt i glest bebyggda områden och svagare i tätbebyggda områden. I dagsläget ges t.ex. flest dispenser i storstadsområdena i Stockholms och Västra Götalands län, menade delegationen. Detta indikerar att regelförändringarna som infördes genom reformen 2009 inte fullt ut har fyllt sitt syfte om att skapa differentierade strandskyddsregler och delegationens uppfattning var att det finns ett brett stöd för en sådan differentiering, men ifrågasatte om denna har fått full effekt. Enligt delegationen har det återkommande beskrivits att dispensskälen inte är tillräckligt restriktiva för att bevara kvarvarande tillgängliga områden i tätbebyggda områden. Ett exempel är skälet om ett område som redan har tagits i anspråk, vilket upplevs tillämpas allt för lättvindigt.

Sammantaget upplevs strandskyddet enligt Strandskyddsdelegationen som orimligt i förhållande till det skydd som behövs för att säkerställa strandskyddets syften i glest bebyggda områden. Samtidigt upplevs det inte alltid som att det tillämpas på ett sådant sätt att det säkerställer strandskyddets syften i tätbebyggda områden. När tillämpningen inte upplevs säkerställa strandskyddets syften i alla avseenden påverkar det regelverkets legitimitet.

Även den parlamentariska landsbygdskommittén konstaterar i sitt betänkande att förändringarna i strandskyddslagstiftningen inte fått den effekt för landsbygdsutvecklingen som många kommuner och landsbygdsbor hoppades på, och rekommenderar därför regeringen att vidta ytterligare åtgärder för att strandskyddsreglerna ska få en avsedd effekt i landsbygderna (SOU 2017:1 s. 138).

Havs- och vattenmyndigheten har i den fördjupade utvärderingen av miljömålet Levande sjöar och vattendrag 2019 lyft behovet av skärpt och utökad tillsyn av strandskyddet för att miljömålet ska nås (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2019:22).

År 2014 beslutade riksdagen om propositionen Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag (prop. 2013/14:214, bet. 2013/14:MJU26,

rskr. 2013/14:358). Därigenom antogs lagändringar som innebar att länsstyrelsen ska få möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, om det område som upphävande avser har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Särskilt viktigt är det för anlagda dammar, diken och andra små vatten utan större miljövärden.

Med beaktande av ovanstående ska utredaren:

- utvärdera den nuvarande strandskyddslagstiftningen med avseende på hur ändamålsenlig, effektiv och legitim dess tillämpning är i olika delar av Sverige. Utvärderingen ska också visa hur strandskyddet påverkar förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, de gröna näringarna, besöksnäring, landsbygds- och friluftslivspolitiken, samt den allemansrättsliga tillgängligheten och möjligheten att nå relevanta miljökvalitetsmål samt skydd mot klimatförändringar.

Hur bör regelverket utformas för att tillgodose behovet av differentiering?

En differentiering av strandskyddet som tar hänsyn till variationer i landet och inom en kommun är en förutsättning för en tillförlitlig och förståelig strandskyddsreglering som också ger legitimitet och trovärdighet. Men det är också viktigt att utredarens förslag på differentiering strävar efter att inte försämra den allemansrättsliga tillgången till obrutna strandlinjer. För att kunna differentiera strandskyddet krävs att relevanta förhållanden som t.ex. tillgång till sjöar och stränder, befolkningstäthet och exploateringstryck samt förutsättningar för djur- och växtliv, både på land och i vattnet, identifieras och görs mätbara. Dagens reglering i miljöbalken behöver ändras eller i delar kompletteras så att olika områdens varierande skyddsbehov får genomslag, och det skapas bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck. För att balansera de olika intressen som berörs, främst bostäder, näringsverksamhet, allemansrättslig tillgänglighet, skyddet av djur- och växtliv och skyddet mot klimatförändringar, behövs en väl avvägd differentiering med fortsatt starkt, och om behov finns förstärkt strandskydd i områden som redan är starkt exploaterade. En analys bör göras av

hur effektivt olika typer av regleringar bidrar till de berörda intressena och ökar det lokala inflytandet, utan att strandskyddets syften riskeras.

Strandskyddets legitimitet beror till en del på i vilken utsträckning markägare uppfattar skyddet som motiverat utifrån de inskränkningar som strandskyddets syften innebär, och att regelverket tillämpas rättvist samt på hur allmänheten uppfattar tillämpningen utifrån strandskyddets syften. I dag utför länsstyrelsen tillsyn och kontroll. Vidare är det endast länsstyrelsen som, förutom inom detaljplaner, har möjlighet att upphäva strandskyddet i vissa områden. Utredaren ska lämna förslag som stärker det lokala inflytandet. Länsstyrelserna har i dag en viktig uppgift kring tillsyn och kontroll av strandskyddsreglerna. Det finns fortsatt ett behov av en ändamålsenlig och effektiv statlig tillsyn och kontroll av tillämpningen av förändrade strandskyddsregler, som värnar dess syften och säkerställer ett differentierat och legitimt strandskydd. Förutom en god och allmänt tillgänglig kunskapsgrund och ett ökat lokalt inflytande, framstår en rättvis tillämpning och tillsyn av efterlevnaden av strandskyddet som viktig för att skyddet ska uppfattas som legitimt. Tillsynen och kontrollen är en viktig förutsättning för ett fungerande strandskydd.

Det ska vara betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Strandskyddslagstiftningen behöver göras om i grunden genom en ökad differentiering. Denna ska på allvar ta hänsyn till att tillgång till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringstryck. Det ska vara enklare att få bygga strandnära och skapas bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck. Det lokala inflytandet ska öka. Ett fortsatt starkt och, om behov finns, förstärkt strandskydd ska finnas för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i områden som redan är starkt exploaterade. Med beaktande av ovanstående ska utredaren:

- identifiera förhållanden såsom t.ex. befolkningstäthet exploateringstryck, allmänhetens tillgång till sjöar och stränder och förutsättningar för djur- och växtliv i strandområden utifrån vilka strandskyddsreglerna kan differentieras samt hur dessa förhållanden ska mätas och sättas i relation till varandra genom lämpliga kriterier,

- föreslå åtgärder som ökar lokalt inflytande,
- utifrån slutsatserna i föregående punkter föreslå de författningsändringar som krävs för att den variation av skyddsbehov som finns i landet får genomslag i strandskyddsreglerna, bland annat genom varierade möjligheter till dispenser och undantag eller genom generella föreskrifter. Strandskyddets syften, att värna miljön och den allemansrättsliga tillgången, ska inte ändras men regelverket behöver göras om i grunden genom en ökad differentiering för att ett mer anpassat, flexibelt och ändamålsenligt skydd som ökar möjligheten till utveckling. Särskild hänsyn ska tas till att underlätta byggande och skapa bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet, i huvudsak småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i strandnära lägen i områden med lågt exploateringstryck. Särskild hänsyn ska också tas för att underlätta byggande i befintliga samhällen i landsbygd och glesbygd. De föreslagna författningsändringarna ska värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i områden som redan är starkt exploaterade,
- länsstyrelserna har i dag en viktig uppgift kring tillsyn och kontroll av strandskyddsreglerna. Utredaren ska utgå från att det fortsatt finns ett behov av en ändamålsenlig och effektiv statlig tillsyn och kontroll av tillämpningen av förändrade strandskyddsregler, som värnar dess syften och säkerställer ett differentierat och legitimt strandskydd,
- om behov finns även lämna förslag som stärker strandskyddet för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i starkt exploaterade områden,
- analysera behovet av kunskapsunderlag om lokala förhållanden som är av betydelse för ett differentierat, effektivt, ändamålsenligt och legitimt strandskydd och för att uppfylla strandskyddets syften och lämna förslag om hur detta behov kan tillgodoses,
- i övrigt föreslå ytterligare åtgärder som behövs för att genomföra de författningsförslag som lämnas, och
- beakta möjligheten till regelförenklingar.

Utredaren ska inte överväga eller föreslå ändringar i skyddet för totalförsvarets intressen enligt 3 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

Konsekvensbeskrivningar

Utöver vad som anges i 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) ska utredaren beskriva konsekvenser för miljön och för friluftslivet och möjligheten till att bygga och driva företag på landsbygden. Utredaren ska beskriva och om möjligt kvantifiera de samhällsekonomiska effekterna av de förslag som läggs, t.ex. i fråga om eventuella effekter vid långsiktigt förändrad bebyggelsestruktur, samt eventuella konsekvenser för samhällets motståndskraft mot klimatförändringar. Utredaren ska även där det är relevant beskriva konsekvenserna av förslagen för nuvarande och framtida behov för dricksvattenförsörjning. Viktiga ställningstaganden i utformningen av förslaget ska beskrivas. Alternativa lösningar som övervägts ska beskrivas samt skälen till att de valts bort. De offentligfinansiella effekterna av utredningens förslag ska beaktas. Om förslagen innebär offentligfinansiella kostnader ska förslag till finansiering lämnas. Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska de konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett förslagen särskilt redovisas (se 14 kap. 3 § RF). Frågan om resursbehovet för berörda prövnings- och tillsynsmyndigheter och andra statliga och kommunala aktörer ska belysas. Utredaren ska överväga hur de föreslagna åtgärderna kan utvärderas. Den samhällsekonomiska analysen ska genomföras av eller med stöd av personer med dokumenterad samhällsekonomisk kompetens.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska ha en kontinuerlig dialog med berörda myndigheter, kommuner och andra intressenter. Samråd ska även ske med Tillväxtverket vid upprättande av konsekvensbeskrivningen.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2020.

(Miljödepartementet)

Strandnära bebyggelse

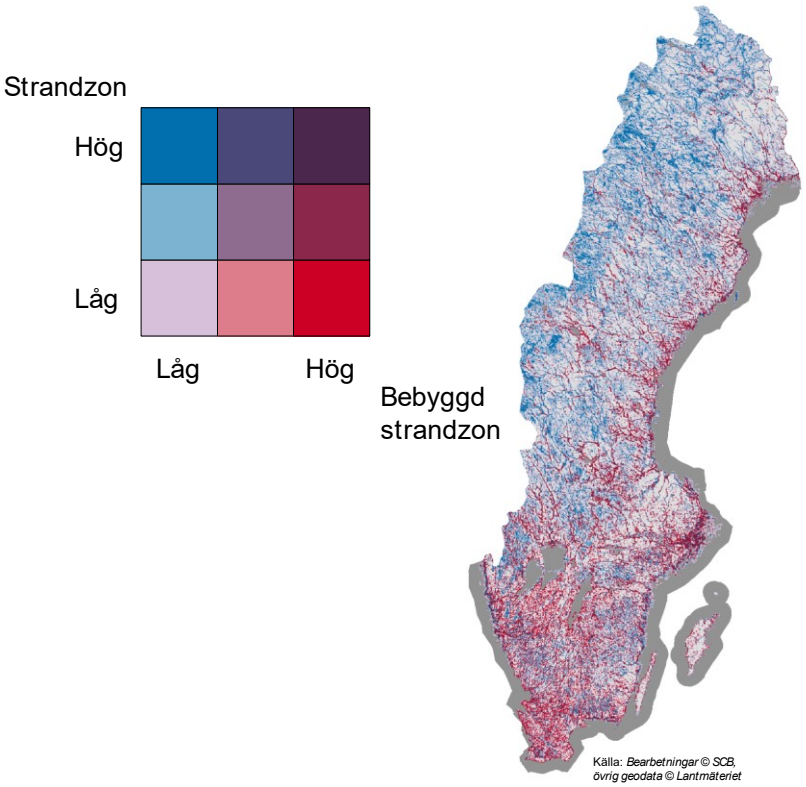
Konsultrapport från ett uppdrag till Statistiska centralbyrån (SCB)

Sveriges totala kust- och strandlinje är cirka 424 000 kilometer. Då ingår samtliga sträckor där land möter vatten i landet utifrån Lantmäteriets uppgifter i topografiska kartan. Längden kust- och strandlinje ser olika ut över landet och enbart Norrbottens län står för en knapp fjärdedel av den totala sträckan. Det kan jämföras med Gotlands län, där 0,4 procent av landets kust- och strandlinje återfinns.

Sett till exploatering är det runt 13 procent av landets kust och strandzoner som är bebyggelsepåverkad. Med bebyggelsepåverkad avses att det finns en byggnadskropp belägen inom 100 meter från strandlinjen oavsett om det är inom tätort eller utanför. Enbart sett till landets havsstrandlinje så är över en fjärdedel bebyggelsepåverkad (28 procent), Sveriges miljömål 2018. I fem av landets 15 kustlän är en tredjedel eller större andel av havsstrandlinjen bebyggelsepåverkad. Den största bebyggelsepåverkan finns i Skåne län med 42 procent, medan Uppsala län har den lägsta andelen med 17 procent.

Genom att kombinera tillgången till kust- och strandlinje i landet med exploateringen av densamma så går det att beskriva som ett bivariat förhållande med olika klasser utifrån vilka förhållanden som är dominerande. Då kan både hänsyn tas till om det finns hög eller låg tillgång till strandzon och samtidigt lyfta in om strandzonen har en stor eller liten andel som är bebyggelsepåverkad inom respektive kilometerruta (se karta över andel strandzon och bebyggd strandzon nedan).

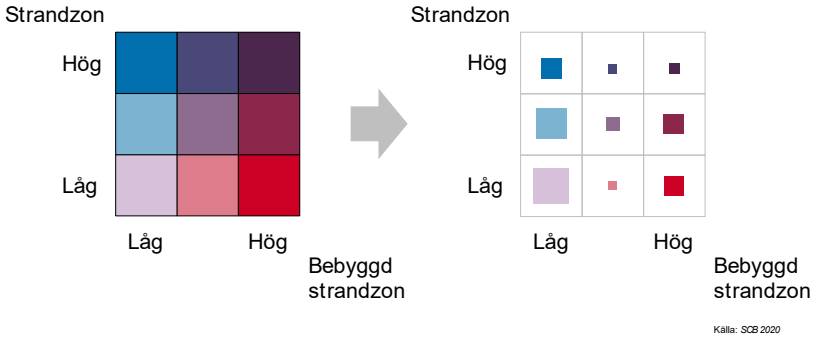
Figur 1 Andel strandzon och bebyggd strandzon inom Sverige

De regionala skillnaderna framträder tydligt med hög tillgång till strandzon i norra delarna av Sveriges inland samtidigt som de har en låg exploateringsgrad. Kiruna till exempel är landets i särklass största kommun, men tätorten där den största andelen befolkning återfinns upptar bara fyra promille av landarealen. De tre befolkningstäta storstadslänen har en större andel strandzon främst längs kusterna, samtidigt som den är i högre grad bebyggelsepåverkad.

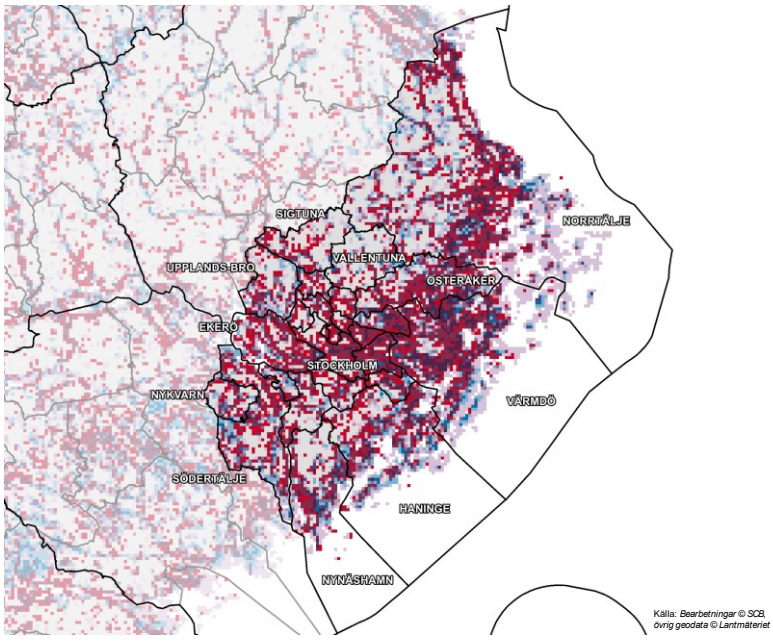
Genom att redovisa den bivariata indelningen med nio klasser i andelar framträder vilka klasser som är dominerande i landet (se figur 2). För hela riket har 11 procent av kilometerrutorna en hög andel strandzon som samtidigt är lågt exploaterad eller helt saknar bebyggelsepåverkan. Det kan jämföras med de tre procent som har en hög andel strandzon och samtidigt en hög bebyggelsepåverkan.

Figur 2 Relationen andel strandzon och andel bebyggd strandzon

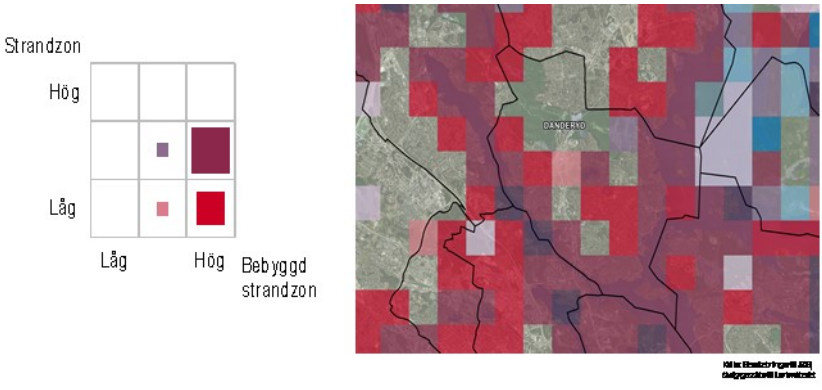

Sett till storstadslänet Stockholm har 51 procent av kilometerrutorna något av klasserna med hög andel bebyggelsepåverkad strandzon (se figur 3). Delar med låg andel strandzon och låg andel bebyggd strandzon återfinns ofta ute i den mer perifera skärgården. Koncentrationerna av hög andel bebyggelsepåverkad strandzon är större ju närmare området ligger i förhållande till Stockholms kommun (se figur 4 Danderyd och figur 5 Värmdö kommun med tillhörande diagram). För Danderyds del återfinns det ingen kilometerruta som har klassningen låg bebyggelsepåverkan. För Värmdös del är andelen kilometerrutor med hög andel strandzon och samtidigt en låg bebyggelsepåverkan 3 procent. Större delen av dessa återfinns ute på öar i havsbandet. Längs Värmdölandets kustlinje tillsammans med Ingarö och de delar av kommunen som har strandlinje och ligger nära Stockholm uppvisar en hög eller relativt hög exploateringsgrad.

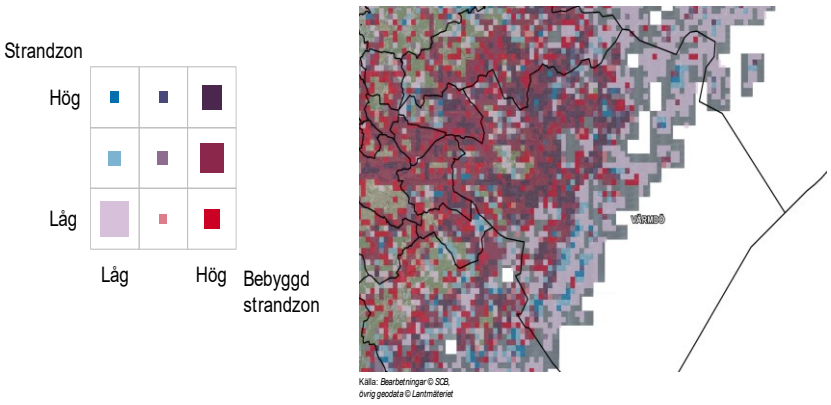
Figur 3 Stockholms läns andel strandzon och bebyggd strandzon

Figur 4 Danderyds kommuns andel strandzon och bebyggd strandzon

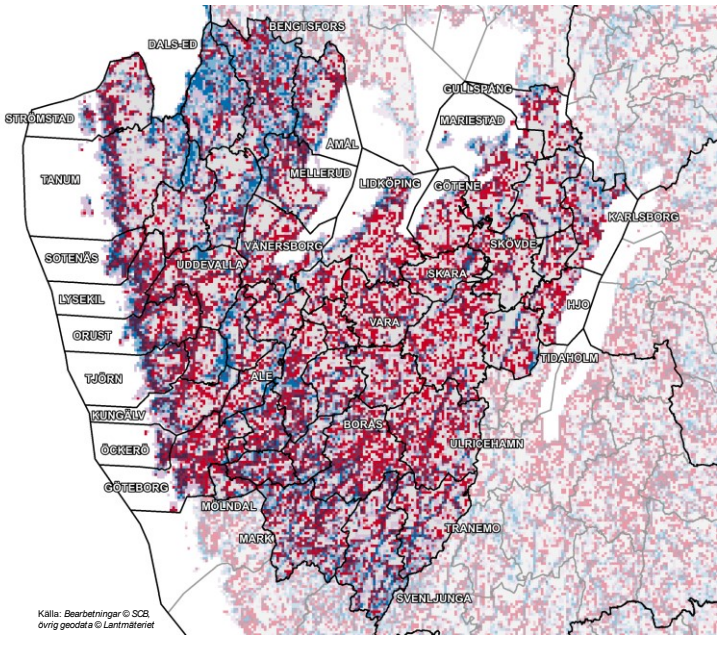

Figur 5 Värmdö kommuns andel strandzon och bebyggd strandzon

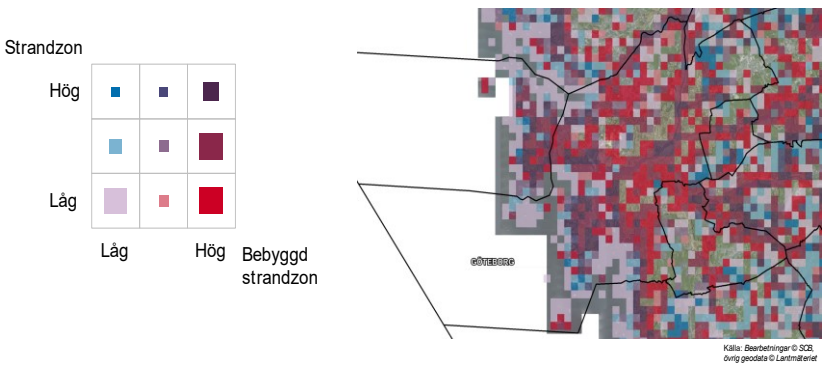

För Västra Götalands län är det främst kusten och de centrala delarna av kommunerna ner mot Borås och upp mot Skövde där klasserna med hög andel bebyggelsepåverkad strandzon förekommer. Men de regionala skillnaderna inom länet är stora där kommuner i Dalsland uppvisar en större andel strandzon som inte är bebyggelsepåverkad (se figur 6). I Göteborgs kommun är 58 procent av kilometerrutorna med strandzon till hög grad bebyggelsepåverkad. Nästan en fjärdedel av dessa utgörs av en låg andel strandzon samtidigt som de har en hög bebyggelsepåverkan. I kommunen Strömstad mot gränsen till Norge är det främst den havsnära fastlandskustlinjen som har en högre bebyggelsepåverkan, men även strandzonen som ligger nära den norska gränsen.

Figur 6 Västra Götalands läns andel strandzon och bebyggd strandzon

Figur 7 Göteborgs kommuns andel strandzon och bebyggd strandzon

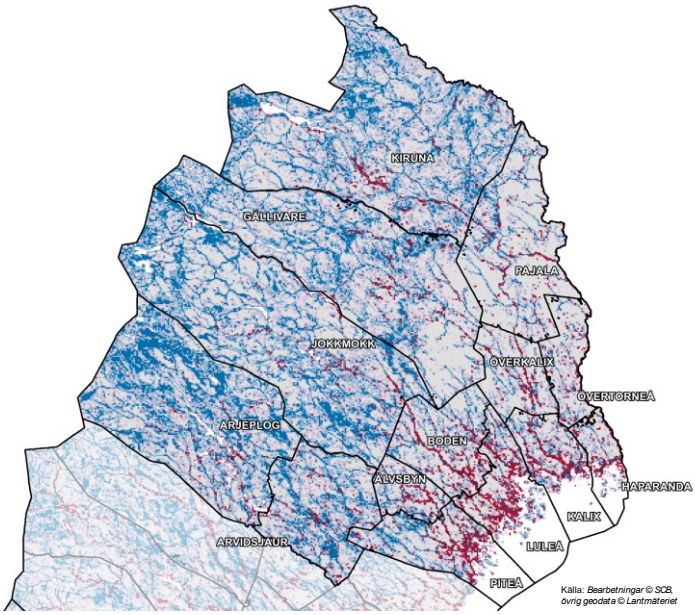

Figur 8 Strömstads kommuns andel strandzon och bebyggd strandzon

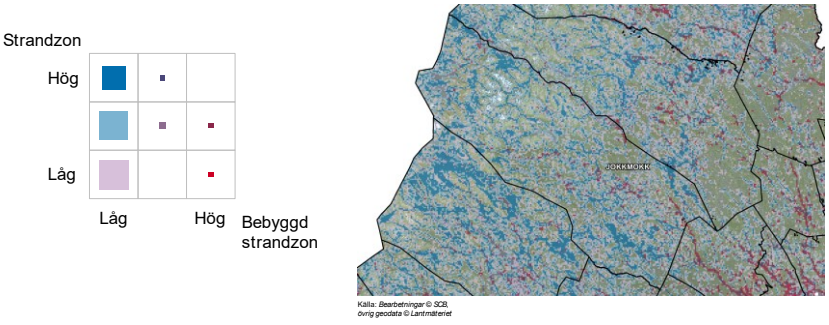

I Norrbottens län är det främst kustkommunerna och den havsnära fastlandskustlinjen som har en högre exploateringsgrad. Kranskommunerna till Luleå har även en högre bebyggelsepåverkad strandzon, vilket främst kan följas längs Luleälven och Kalixälven. För inlandskommunerna är andelen strandzon med låg bebyggelsepåverkan generellt högre. För Jokkmokks kommun är det främst strandzon i anslutning till tätort som har en högre bebyggelsepåverkan. Knappt en fjärdedel av kilometerrutorna med strandzon uppvisar en låg bebyggelsepåverkan i Jokkmokk. Totalt är det 95 procent av kilometerrutorna med strandzon som har en låg eller helt saknar bebyggelsepåverkan.

Figur 9 Norrbottens läns andel strandzon och bebyggd strandzon

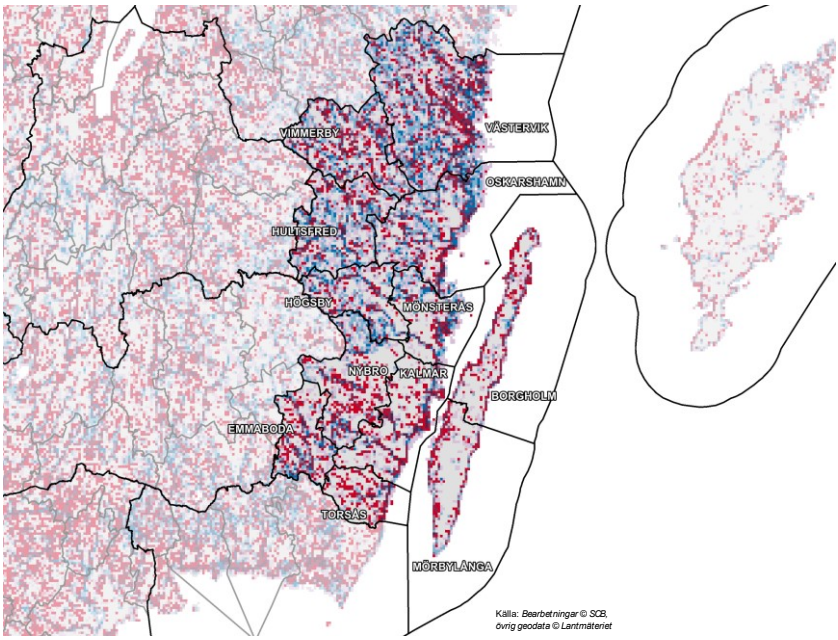

Figur 10 Jokkmokks kommuns andel strandzon och bebyggd strandzon

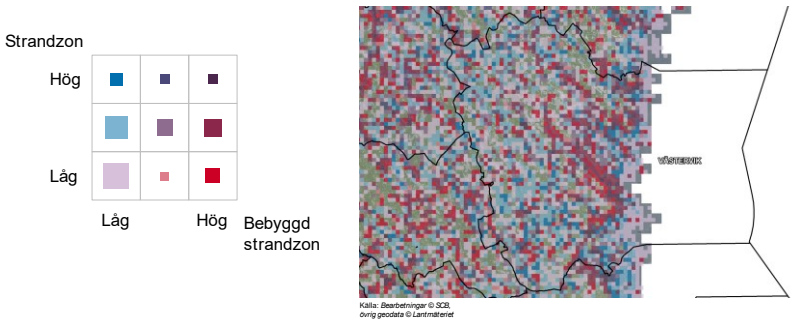

För Kalmar län är det främst den havsnära fastlandskusten tillsammans med Öland som har en högre exploatering. Men skillnaderna både mellan kommunerna i länet och inom enskilda kommuner är stora (se figur 11). För Västervik i länets norra del sträcker sig den högre exploateringsgraden längs kusten från Västerviks tätort upp mot Gamleby och Överum. Sjöarna längre inåt land i kommunen har i större utsträckning en lägre bebyggelsepåverkan (se figur 12).

Figur 11 Kalmar läns andel strandzon och bebyggd strandzon

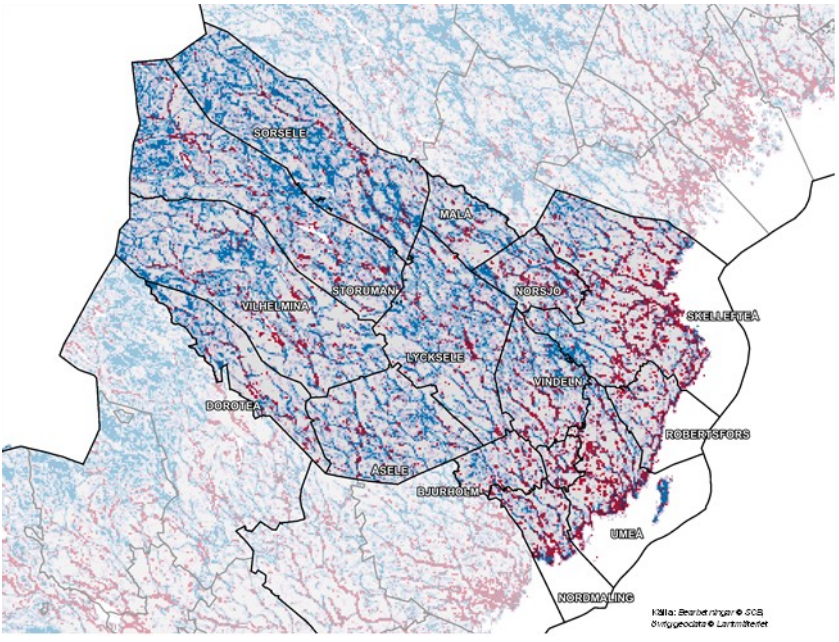

Figur 12 Västerviks kommuns andel strandzon och bebyggd strandzon

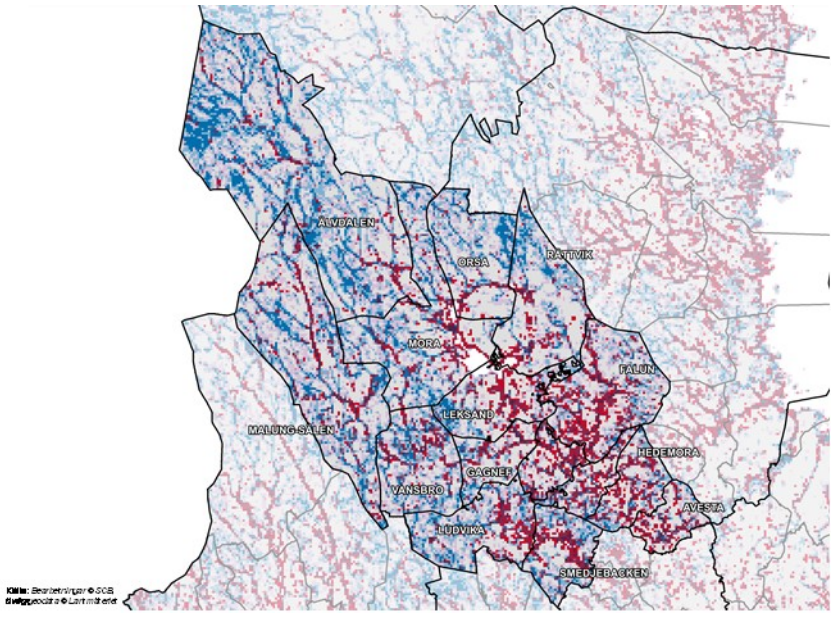

I figur 13 och 14 visas hur andel strandzon och bebyggd strandzon skiljer sig åt inom Västerbottens län och Dalarnas län.

Figur 13 Västerbottens läns andel strandzon och bebyggd strandzon

Figur 14 Dalarnas läns andel strandzon och bebyggd strandzon

Statens offentliga utredningar 2020

Kronologisk förteckning

1. Översyn av yrket personlig assistent – ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor. S.
2. Skärpta regler om utländska månggiften. Ju.
3. Hållbar slamhantering. M.
4. Vägen till en klimatpositiv framtid. M.
5. Fler ruttjänster och höjt tak för rutavdraget. Fi.
6. En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering. S.
7. Brott mot djur – Skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem. N.
8. Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Fi.
9. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2020. Steg för steg. Var står vi? Vart går vi? M.
10. Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning. M.
11. Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Ju.
12. Nya kapitaltäckningsregler för värdepappersbolag. Fi.
13. Att kriminalisera överträdelser av EU-förordningar. N.
14. Framtidens teknik i omsorgens tjänst. S.
15. Strukturförändring och investering i hälso- och sjukvården – lärdomar från exemplet NKS. S.
16. Ett effektivare regelverk för utlänningsärenden med säkerhetsaspekter. Ju.
17. Grönt sparande. Fi.
18. Framtidens järnvägsunderhåll. I.
19. God och nära vård. En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem. S.
20. Skatt på modet – för att få bort skadliga kemikalier. Fi.
21. Sveriges museum om Förintelsen. + Holocaust Remembrance and Representation. Documentation from a Research Conference. Ku.
22. Motorfordonspooler – på väg mot ökad delning av motorfordon. Fi.
23. Hälso- och sjukvård i det civila försvaret – underlag till försvarspolitisk inriktning. S.
24. Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess. S.
25. Ett nationellt biljettsystem för all kollektivtrafik. I.
26. En sjukförsäkring anpassad efter individen. S.
27. Högre växel i minoritetspolitiken. Stärkt samordning och uppföljning. Ku.
28. En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning. U.
29. En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret. Ju.
30. En moderniserad arbetsrätt. A.
31. En ny mervärdesskattelag. Del 1 och 2. Fi.
32. Grundpension. Några anslutande frågor. S.
33. Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Del 1 och 2. U.
34. Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg. U.
35. Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Fi.
36. Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter. S.

37. Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen. A.
38. Ökad trygghet för visselblåsare. A.
39. Kärnavfallsrådets yttrande över SKB:s Fud-program 2019. M.
40. En gemensam utbildning inom statsförvaltningen. Fi.
41. Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna. A.
42. En annan möjlighet till särskilt stöd. Reglering av kommunala resursskolor. U.
43. Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper. U.
44. Grundlagsskadestånd – ett rättighetsskydd för enskilda. Ju.
45. Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten. Ju.
46. En gemensam angelägenhet. Vol. 1 och 2. Fi.
47. Hållbar socialtjänst. En ny socialtjänstlag. Del 1 och 2. S.
48. Skatt på engångsartiklar. Fi.
49. Enhetlig och effektiv marknadskontroll. UD.
50. Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare. Fi.
51. En ny lag om konsumentskydd vid köp och vissa andra avtal. Ju.
52. Rutavdrag för äldre. Fi.
53. Personuppgiftsbehandling vid antalsberäkning inför klinisk forskning. N.
54. En långsiktigt hållbar migrationspolitik. Ju.
55. Innovation genom information. I.
56. Det demokratiska samtalet i en digital tid. Så stärker vi motståndskraften mot desinformation, propaganda och näthat. Ku.
57. Ett särskilt hedersbrott. Ju.
58. EU:s cybersäkerhetsakt – kompletterande nationella bestämmelser om cybersäkerhetscertifiering. Fö.
59. Innovation som drivkraft – från forskning till nytta. U.
60. Det skatterättsliga företrädaransvaret – en översyn. Fi.
61. Ändrade regler om säkerställda obligationer. Fi.
62. En samlad djurhälsoreglering. Del 1 och 2. N.
63. Barnkonventionen och svensk rätt. A.
64. Hästnäringens finansiering på den omreglerade spelmarknaden. Fi.
65. 55 år och karensval. N.
66. Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk. U.
67. Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska. U.
68. Försvarets radioanstalts internationella samarbete – en översyn av regelverket. Fö.
69. Äldre har aldrig varit yngre – allt fler kan och vill arbeta längre. S.
70. Fast omsorgskontakt i hemtjänsten. S.
71. Utvinning ur alunskiffer. Kunskapssammanställning om miljörisker och förslag till skärpning av regelverket. N.
72. Producentansvar för textil – en del av den cirkulära ekonomin. M.
73. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen. M.
74. En europeisk åklagarmyndighet i Sverige. Ju.
75. Bygg och bo till lägre kostnad – förslag för bättre konkurrens i bostadsbyggandet. Fi.
76. Funktionalitet och enhetlighet – hyresmodell för fem kulturinstitutioners huvudbyggnader. Fi.
77. Ökat skydd och stärkt reglering på den omreglerade spelmarknaden. Fi.
78. Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd. M.

Statens offentliga utredningar 2020

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

En moderniserad arbetsrätt. [30]

Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen. [37]

Ökad trygghet för visselblåsare. [38]

Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna. [41]

Barnkonventionen och svensk rätt. [63]

Finansdepartementet

Fler ruttjänster och höjt tak för rutavdraget. [5]

Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. [8]

Nya kapitaltäckningsregler för värdepappersbolag. [12]

Grönt sparande. [17]

Skatt på modet – för att få bort skadliga kemikalier. [20]

Motorfordonspooler – på väg mot ökad delning av motorfordon. [22]

En ny mervärdesskattelag. Del 1 och 2. [31]

Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. [35]

En gemensam utbildning inom statsförvaltningen. [40]

En gemensam angelägenhet. Vol. 1 och 2. [46]

Skatt på engångsartiklar. [48]

Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare. [50]

Rutavdrag för äldre. [52]

Det skatterättsliga företrädaransvaret – en översyn. [60]

Ändrade regler om säkerställda obligationer. [61]

Hästnäringens finansiering på den omreglerade spelmarknaden. [64]

Bygg och bo till lägre kostnad – förslag för bättre konkurrens i bostadsbyggandet. [75]

Funktionalitet och enhetlighet – hyresmodell för fem kulturinstitutioners huvudbyggnader. [76]

Ökat skydd och stärkt reglering på den omreglerade spelmarknaden. [77]

Försvarsdepartementet

EU:s cybersäkerhetsakt – kompletterande nationella bestämmelser om cybersäkerhetscertifiering. [58]

Försvarets radioanstalts internationella samarbete – en översyn av regelverket. [68]

Infrastrukturdepartementet

Framtidens järnvägsunderhåll. [18]

Ett nationellt biljettsystem för all kollektivtrafik. [25]

Innovation genom information. [55]

Justitiedepartementet

Skärpta regler om utländska månggiften. [2]

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. [11]

Ett effektivare regelverk för utlänningsärenden med säkerhetsaspekter. [16]

En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret. [29]

Grundlagsskadestånd – ett rättighetsskydd för enskilda. [44]

Ett ändamålsenligt skydd för tryck- och yttrandefriheten. [45]

En ny lag om konsumentskydd vid köp och vissa andra avtal. [51]

En långsiktigt hållbar migrationspolitik. [54]

Ett särskilt hedersbrott. [57]

En europeisk åklagarmyndighet i Sverige. [74]

Kulturdepartementet

Sveriges museum om Förintelsen. + Holocaust Remembrance and Representation. Documentation from a Research Conference. [21]

Högre växel i minoritetspolitiken. Stärkt samordning och uppföljning. [27]

Det demokratiska samtalet i en digital tid. Så stärker vi motståndskraften mot desinformation, propaganda och näthat. [56]

Miljödepartementet

Hållbar slamhantering. [3]

Vägen till en klimatpositiv framtid. [4]

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2020. Steg för steg. Var står vi? Vart går vi? [9]

Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning. [10]

Kärnavfallsrådets yttrande över SKB:s Fud-program 2019. [39]

Producentansvar för textil – en del av den cirkulära ekonomin. [72]

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen. [73]

Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd. [78]

Näringsdepartementet

Brott mot djur – Skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem. [7]

Att kriminalisera överträdelser av EU-förordningar. [13]

Personuppgiftsbehandling vid antalsberäkning inför klinisk forskning. [53]

En samlad djurhälsoreglering. Del 1 och 2. [62]

55 år och karensval. [65]

Utvinning ur alunskiffer. Kunskapssammanställning om miljörisker och förslag till skärpning av regelverket. [71]

Socialdepartementet

Översyn av yrket personlig assistent – ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor. [1]

En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering. [6]

Framtidens teknik i omsorgens tjänst. [14]

Strukturförändring och investering i hälso- och sjukvården – lärdomar från exemplet NKS. [15]

God och nära vård. En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem. [19]

Hälso- och sjukvård i det civila försvaret – underlag till försvarspolitisk inriktning. [23]

Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess. [24]

En sjukförsäkring anpassad efter individen. [26]

Grundpension. Några anslutande frågor. [32]

Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter. [36]

Hållbar socialtjänst. En ny socialtjänstlag. Del 1 och 2. [47]

Äldre har aldrig varit yngre – allt fler kan och vill arbeta längre. [69]

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten. [70]

Utbildningsdepartementet

En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning. [28]

Gemensamt ansvar
– en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Del 1 och 2. [33]

Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg. [34]

En annan möjlighet till särskilt stöd. Reglering av kommunala resursskolor. [42]

Bygga, bedöma, betygssätta
– betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper. [43]

Innovation som drivkraft –från forskning till nytta. [59]

Samverkande krafter
– för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk. [66]

Förskola för alla barn
– för bättre språkutveckling i svenska. [67]

Utrikesdepartementet

Enhetlig och effektiv marknadskontroll. [49]

Dnr B 2021-000477 Ankom 2021-04-07

Sveriges Kommuner och Regioner

YTTRANDE

2021-03-26

Vårt ärendenr:
21/00173

Ert dnr:
M2020/02032

Sektionen för planering säkerhet och miljö
Kristina Isacsson

Miljö- och energidepartementet
10333 STOCKHOLM

Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd– (SOU2020:78)

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) konstaterar att förslagen i betänkandet inte innebär någon förändring av strandskyddet i grunden. För en reell förändring av strandskyddet behövs ett större grepp.

SKR vill understryka att ett enklare strandsskyddssystem, med tydligt lokalpolitiskt ansvar och tillit till den kommunala beslutsnivån, inte skulle vara någon motsättning till ett välfungerande strandskydd.

SKR tillstyrker att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort men avstyrker att beräkningsgrunder ska meddelas genom föreskrifter på föreslaget sätt.

SKR tillstyrker förslaget om att strandskydd inte ska gälla vid anlagda vatten men avstyrker däremot tidsgränsen från år 1975. Förbundet anser att inga anlagda vatten, oavsett tillkomstår, ska omfattas av strandskydd.

SKR avstyrker bestämt förslaget att länsstyrelsen ska få upphäva tidigare förordnanden om upphävande av strandskydd.

SKR tillstyrker i princip förslaget om landsbygdsområden.

SKR anser att det måste vara kommunens bedömning av de lokala förutsättningarna som avgör vad som är ett landsbygdsområde. Utvidgat strandskydd får inte per definition innebära att ett område inte kan ingå i ett landsbygdsområde.

SKR ser det som helt uteslutet för ett fungerande system att länsstyrelsen ska få upphäva redan fattade beslut om att upphäva strandskyddet inom landsbygdsområden.

SKR anser att det är orimligt att kommunen ska behöva vänta ett år på beslut från länsstyrelsen, i ett ärende som ska ha utretts och bedömts av kommunen innan det lämnas in. Tidsgränsen för länsstyrelsens beslut måste kortas avsevärt.

SKR avstyrker förslaget om att de särskilda skälen för dispens och upphävande av strandskyddet vid detaljplanering ska tillämpas särskilt restriktivt i vissa områden, då gällande regelverk redan innehåller bättre balanserade bestämmelser för detta syfte. Förslaget skulle innebära en omotiverad skärpning för områden som saknar betydelse för strandskyddets syften.

SKR tillstyrker att klimatanpassningsåtgärder ska kunna utgöra ett särskilt skäl i fråga om upphävande eller dispens från strandskyddet.

Sveriges Kommuner och Regioner
Post: 118 82 Stockholm, *Besök:* Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, *Fax:* 08-452 70 50
Org nr: 222000-0315, info@skr.se, www.skr.se

Generella synpunkter

En förändring ”i grunden” kräver ett större omtag

Strandskyddet har funnits i Sverige sedan 1950-talet. Under den tiden har både systematik och materiellt innehåll i systemet förändrats vid ett stort antal tillfällen. Idag är strandskyddsregelverket, som en konsekvens av olika årtiondens olika regler, en snårskog av dispenser, undantag, äldre beslut och principer som enbart framgår av rättspraxis. I och med länsstyrelsernas roll har det också både genom beslutsfattande och rättstillämpning skapats ett strandskydd som i betydande avseenden skiljer sig åt mellan olika län.

Det är ett system som både för allmänhet, förtroendevalda och förvaltning är oöverblickbart, inkonsekvent och svårarbetat. Därför är det vällovligt att staten vill göra en förändring av strandskyddet. Strandskyddet ska förändras ”i grunden” enligt utredningens direktiv. Samtidigt låser direktiven utredningen till vissa begränsade frågor. Även om de förslag som presenteras i betänkandet är delvis positiva utgör de därför inte annat än ytterligare justeringar av nuvarande system.

Det grundläggande nytänkande som behövs för att strandskyddssystemet ska kunna bli en integrerad del av den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen (PBL) med utrymme för anpassning till lokala förhållanden, god balans mellan exploatering och bevarande och hänsyn till total samhällsnytta, saknas fortfarande. Regelverket kommer inte att kunna förändras ”i grunden” om det inte också ifrågasätts i grunden.

Direktiven ger heller inte utredningen utrymme att ifrågasätta de olika aktörernas roller i strandskyddssystemet. Även med den ordning som föreslås i betänkandet ska kommunen ansöka hos länsstyrelsen, medan länsstyrelsen beslutar. Kommunen har utredningsansvaret kopplat till ansökan och kommunen ska utföra noggranna utredningar för att stödja sina bedömningar. Länsstyrelsen föreslås å sin sida kunna upphäva redan fattade beslut med långtgående följder för både kommun och enskilda – och detta utan ens krav på samråd med berörda parter.

Systematiken andas ett stort misstroende mot den lokalpolitiska nivåns förmåga att göra ansvarsfulla bedömningar. Inte heller är det den rikspolitiska nivån som gör några bedömningar. Besluten i systemet ligger på förvaltningsnivå hos länsstyrelserna, och i förlängningen även i de domstolar som dömer i det stora antal rättsprocesser som blir följden av ett snårigt och obegripligt system.

Den fysiska planeringen enligt PBL som ska möta strandskyddsreglerna är å sin sida uppbyggd på avvägningar och bedömningar, i sökandet efter den lämpliga mark- och vattenanvändningen på en given plats. Besluten om framtida markanvändning enligt PBL fattas av den lokala demokratiska nivån, genom avvägningar mellan olika intressen utifrån gällande rätt och det lokalpolitiska handlingsutrymmet. Där, likväl som i andra frågor om markanvändning, är det sedan länge etablerat och lagfäst att det

är kommunen som bär det primära ansvaret och som har bäst förutsättningar att göra bedömningar i frågor som gäller lokala överväganden.

Att strandskyddsreglernas utveckling mot mer precisering och mindre lokalt tolkningsutrymme drivits på av såväl statliga myndigheter som intresseorganisationer med brist på kunskap och förståelse för den kommunala självstyrelsen påtalas i betänkandets konsekvensanalys.

Det ligger helt i kommunernas intresse att genom väl avvägda beslut balansera både byggande, friluftsliv, allemansrättslig tillgång till stränder och bevarande av goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Ett välfungerande strandskyddssystem skulle behöva genomsyras av tilltro till denna förmåga.

Länsstyrelserna skulle dessutom behöva ta ansvar för att göra bedömningar ur ett sammanvägt statligt perspektiv, där utvecklingsfrågor ses som en helhet i samverkan med skydd av djur- och växtliv.

SKR konstaterar att förslagen i betänkandet inte innebär någon förändring av strandskyddet i grunden. För att en reell förändring av strandskyddet ska komma till stånd, behövs ett större grepp där det nuvarande systemet analyseras noggrant, ifrågasätts och omarbetas.

SKR vill understryka att ett enklare strandsskyddssystem, med tydligt lokalpolitiskt ansvar och tillit till den kommunala beslutsnivån, inte skulle vara någon motsättning till ett välfungerande strandskydd.

Rätt instrument ska användas i rätt syfte

Det är inte enbart strandskyddet som skyddar livsvillkoren för djur- och växtliv nära vatten. Det finns en rad skyddsformer för skyddsvärda miljöer, samt växt- och djurarter, från nationalparker till biotopskydd. Utredningen har inte gjort någon genomgång av möjligheterna med andra skydd än strandskyddet, vilket får ses som en brist i analysen.

Det är heller inte strandskyddet som ensamt avgör om bebyggelse ska komma till stånd på en plats eller inte. Prövning enligt PBL undersöker åtgärdens lämplighet med avseende på mark- och vattenanvändning, oavsett om strandskydd råder eller inte. Detta faktum, och överhuvudtaget PBL-instrumentens funktion och förhållande till strandskyddet, är heller inte belysta.

Att ovanstående inte är en del av utredningen medför brister i förslaget och leder också till felaktiga slutsatser, där strandskyddet kan förefalla vara det enda skydd som finns mot en allmän överexploatering av landets stränder.

SKR anser att regeringen i fortsatt arbete med strandskyddet behöver initiera en översyn av vilka skyddsformer för natur- och friluftsliv som är relevanta i olika situationer, hur de används på bästa sätt och hur en överlagring av olika skyddsformer kan undvikas för att underlätta efterföljande planering.

Betänkandets förslag

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

SKR tillstyrker att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort. Förslaget rör sjöar mindre än en hektar och vattendrag med mindre än två meters bredd. Att få ett tydliggörande kring den nedre gränsen för vilka vattendrag och sjöar som ska omfattas av strandskydd är positivt.

SKR avstyrker däremot att beräkningsgrunderna för vad som ska betraktas som små sjöar och vattendrag ska meddelas genom föreskrifter på föreslaget sätt. Konsekvenserna av bemyndigandet är svåra att överblicka. Det är svårt att se hur sådana föreskrifter ska utformas för att kunna vara till hjälp i en bedömningssituation. Risken är stor att det blir en teoretisk uträkning istället för en situationsanpassad bedömning av en specifik plats.

Förslaget om att ta bort det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag hänger tätt samman med förslaget om att länsstyrelserna ska kunna upphäva äldre förordnanden om strandskyddets omfattning, det vill säga de länsvisa undantagen. Elva län har redan upphävt strandskyddet för små sjöar och vattendrag och i vissa av länen undantas vattendrag med större bredd än två meter. För dessa län skulle det därmed få stora negativa konsekvenser om undantaget kom att gälla enbart för vattendrag under två meter. Det skulle innebära en avsevärd utökning av strandskyddet jämfört med dagens läge, vilket är helt motstridigt utredningens direktiv.

SKR anser att en förutsättning för att förslaget gällande små sjöar och vattendrag inte ska få negativa konsekvenser är att de länsvisa undantagen inte upphävs.

Att ta bort de länsvisa undantagen skulle leda till att lokala bedömningar som redan är gjorda ändras. De negativa konsekvenserna skulle bli oöverskådliga, inte minst för enskilda. I första hand för fastighetsägare men även för arrendatorer, hyresgäster och andra med nyttjanderätt till fast egendom belägen inom områden som helt plötsligt skulle omfattas av strandskydd. Frågan om de länsvisa undantagen behandlas ytterligare under rubriken Enklare att ändra gamla förordnanden om strandskyddets omfattning.

Strandskydd vid anlagda vatten

SKR tillstyrker förslaget om att strandskydd inte ska gälla vid anlagda vatten. SKR avstyrker däremot tidsgränsen och anser att inga anlagda vatten, oavsett tillkomstår, ska omfattas av strandskydd.

Det är viktigt att det inte ställs för höga krav på att påvisa att ett vatten är anlagt. Det är sannolikt inte vanligt att det finns dokumentation kring schakt- och grävarbeten för mindre anlagda vatten, särskilt inte från många år tillbaka i tiden.

Enligt förslaget gäller bestämmelsen för anlagda vatten som tillkommit efter år 1975. Det är svårt att se att det skulle vara av någon avgörande betydelse för strandskyddets syften vilket årtal arbetena för ett anlagt vatten påbörjats eller avslutats. Undantagen bör gälla alla anlagda vatten, oaktat när de tillkommit. Ett tydligt exempel på problemen med dagens ordning är Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2020:5 där frågan huruvida en konstgjord badsjö omfattades av strandskydd prövades. Det är inte rimligt att samhällsbyggnadsprocessen i onödan ska tyngas och fördröjas på det sätt som skedde i det avgörandet.

Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller

Det är viktigt för legitimiteten och förtroendet för reglerna att det är möjligt att på ett enkelt och tydligt sätt få veta var strandskyddet gäller. SKR instämmer i att en digitalisering av underlag över var strandskydd råder och inte, bör göras skyndsamt. Länsstyrelserna måste tillföras tillräckliga resurser för att utföra arbetet med digitaliseringen, så att inte ordinarie handläggning påverkas med längre handläggningstider som följd.

Samtidigt kan det konstateras att det är en grannlaga uppgift att digitalisera äldre dokument och beslut. I analoga dokument finns så gott som alltid ett utrymme för tolkning, vilket gör att en digital version kommer ge ett skenbart intryck av exakthet. Det är viktigt att detta uppmärksammas och inte blir ytterligare en komplikation för tolkningen av strandskyddets omfattning.

Enklare att ändra gamla förordnanden om strandskyddets omfattning

I betänkandet föreslås att länsstyrelsen ska få upphäva tidigare förordnanden om upphävande av strandskydd. Det innebär att länsstyrelsen skulle kunna fatta beslut som gör att strandskyddet ökar markant, eller till och med införs på platser som inte tidigare omfattats av strandskydd. Förslaget är varken tillfredsställande analyserat eller konsekvensbeskrivet. Detta samtidigt som förslaget skulle kunna få långtgående negativa konsekvenser för den kommunala planeringen, och för den enskilde. Det faktum att förutsättningarna skiljer sig åt mellan länen kan inte vara tillräckligt skäl till att ge länsstyrelserna denna rätt att ta tillbaka redan fattade beslut. Det skulle kunna få potentiellt förödande konsekvenser – dels för den enskilde i form av ekonomiska förluster och dels för kommunen i form av kullkastade planeringsförutsättningar.

SKR avstyrker bestämt förslaget att länsstyrelsen ska få upphäva tidigare förordnanden om upphävande av strandskydd.

SKR konstaterar vidare att det som framförs i betänkandet gör att det finns starka skäl att i det fortsatta lagstiftningsarbetet analysera rättsenligheten av de upphävanden som redan har skett, se regeringens beslut 2016-11-24 i ärende nr M2016/02012/Me.

Strandskydd och äldre planer

SKR tillstyrker det föreslagna tillägget i 10 a § i lag om införande av miljöbalken.

Förslaget syftar till att förtydliga situationer då strandskydd inte ska återinträda vid upphävande av en detaljplan eller ny detaljplaneläggning, för att länsstyrelsen redan beslutat om upphävande av strandskyddet.

Undantaget för de areella näringarna

SKR instämmer i bedömningen att det finns ett behov av att vidare utreda undantaget för de areella näringarna i strandskyddsbestämmelserna.

De areella näringarna har genomgått stora förändringar under den tid som strandskyddsbestämmelserna funnits. Många näringsidkare bedriver idag samtidigt ett flertal olika verksamheter som sträcker sig från areella näringar till turism och annan näringsverksamhet. En levande landsbygd kräver att detta är möjligt, och att lagstiftningen stöder detta sätt att bedriva verksamhet.

Utvidgning av strandskyddet

SKR delar inte utredningens bedömning när det gäller fortsatt utredning av utvidgningarna av strandskyddet. SKR anser tvärtom att det finns ett stort behov av att utreda och ompröva utvidgningarna i syfte att minska den strandskyddade arealen.

Utvidgningarna av strandskyddet har ofta gjorts utan hänsyn till lokala förhållanden, och utan proportionalitet vad gäller utvidgningens omfattning. 100 eller 300 meter har använts mer eller mindre som de enda två alternativen. I flera fall har också utvidgningar av strandskyddsområdet skett över befintliga verksamheter som i ett slag fått helt förändrade förutsättningar för fortsatt drift och utveckling, utan att området ifråga haft någon nämnvärd betydelse för strandskyddets syften. Detta innebär att många av de beslut om utvidgning som fattats är oproportionerliga vilket bidrar till att urholka strandskyddets legitimitet.

Två alternativa sätt att underlätta byggandet inom landsbygdsområden

SKR tillstyrker i princip förslaget om landsbygdsområden. Begreppet ”landsbygdsområde” är däremot inte ändamålsenligt, eftersom det inte anknyter till det strandnära läget. Det är även ett begrepp som används i andra sammanhang för att beskriva områden på landsbygden, utan koppling till just strandskyddet. Risken för missförstånd blir därför stor.

SKR anser att ett annat begrepp än ”landsbygdsområde” bör användas för att få en tydlig koppling till strandskyddet.

Enligt förslaget ska länsstyrelsen meddela sitt beslut om upphävande av strandskydd inom ett landsbygdsområde inom tolv månader. Det är positivt att det införs en tidsgräns för när länsstyrelsen ska meddela sitt beslut. Tolv månader är däremot en alldeles för lång tid. Den står inte i någon som helst proportion till de handläggningstider som krävs av kommunen gällande exempelvis bygglov, där ytterst komplexa projekt förväntas kunna utredas och beslutas av kommunen inom tio veckor.

SKR anser att det är orimligt att kommunen ska behöva vänta ett år på beslut från länsstyrelsen, i ett ärende som ska ha utretts och bedömts av kommunen innan det lämnas in. Tidsgränsen för länsstyrelsens beslut måste kortas avsevärt.

I betänkandet anges att ”noggranna utredningar” ska föregå beslut om upphävande av strandskydd. Självklart behöver frågorna belysas, men det måste poängteras att om systemet ska vara användbart och ekonomiskt görligt för kommuner med begränsade resurser, så kan inte ribban för vad som är att betrakta som ”noggranna utredningar” sätts för högt.

I betänkandet beskrivs att länsstyrelsen bör, men inte ska, ange det upphävda områdets avgränsning på karta. Det går stick i stäv med ambitionen att digitalisera informationen om var strandskydd råder. SKR anser att nya beslut som fattas ska presenteras i på karta, i format som stödjer de principer om digital planinformation som tas fram inom ramen för Lantmäteriets och Boverkets uppdrag avseende digital samhällsbyggnadsprocess.

Enligt förslaget får länsstyrelsen rätt att besluta att upphäva ett beslut om upphävande av strandskyddet i ett landsbygdsområde, om ett område inte längre uppfyller kriterierna. Detta utan några särskilda förfaranderegler eller ens krav på samråd med den kommun eller de enskilda som berörs. Den påverkansmöjlighet som kommunen har genom att kunna peka ut landsbygdsområden kan därmed ifrågasättas av länsstyrelsen utan möjlighet till överprövning.

SKR ser det som helt uteslutet för ett fungerande system att länsstyrelsen ska få upphäva redan fattade beslut om att upphäva strandskyddet inom landsbygdsområden. Det skulle leda till mycket stora osäkerheter för både kommuner och enskilda. Ett beslut om att upphäva strandskyddet inom ett landsbygdsområde måste gå att lita på, inte minst för att kommunen ska kunna göra exempelvis infrastrukturella investeringar i områden man anser är lämpliga att utveckla.

Om förhållandena i ett landsbygdsområde ändrats, ska det istället uppmärksammas av länsstyrelsen i samband med kommunens löpande översiktsplanearbete, och därmed bli föremål för dialog mellan stat och kommun.

Kriterier för landsbygdsområden

Förslaget om kriterier för landsbygdsområden är otydligt formulerat. Föreslagen författningstext inleds med ”Med landsbygdsområde avses ett strandskyddat område”. Därefter följer de tre kriterierna - att tillgången på obebyggd mark ska vara god, att efterfrågan på mark för bebyggelse ska vara liten och att området inte ska vara av särskild betydelse för strandskyddets syften. Frågan är om betänkandets förslag är att ett landsbygdsområde är liktydigt med strandskyddat område, det vill säga en zon runt strandlinjen, eller om landsbygdsområdet i likhet med tidigare LIS-områden (MB 7 kap 18 e §), är större än så, vilket övrig text tyder på.

SKR anser att det måste förtydligas att ett landsbygdsområde inte är liktydigt med ett strandskyddat område.

I betänkandet görs försök att ringa in och avgränsa hur kriterierna ska tolkas. SKR kan inte se att det finns vare sig behov eller möjlighet att på ett nationellt heltäckande sätt beskriva vad som är god tillgång på obebyggd mark eller stor efterfrågan på mark för bebyggelse. Detta är bedömningar som dagligen görs av kommunerna, inte minst i den fysiska planeringen i enlighet med PBL. I det kommunala planeringsansvaret enligt PBL ligger redan att ha en uppfattning om detta och att ta ett ansvar för det. SKR anser att det måste vara kommunens bedömning av de lokala förutsättningarna som avgör vad som är ett landsbygdsområde.

I betänkandet beskrivs att områden av särskild betydelse för friluftslivet eller djur- och växtlivet inte bör kunna ingå i ett landsbygdsområde. Bland annat framgår att områden där länsstyrelsen beslutat att utvidga strandskyddet bör anses vara områden av särskild betydelse för strandskyddets syfte som därför inte bör kunna ingå i ett landsbygdsområde. Inför fortsatt lagstiftningsarbete måste det understrykas att detta inte kan vara ett generellt ställningstagande, då det i praktiken skulle kunna leda till att kommunens möjlighet att peka ut landsbygdsområden och arbeta proaktivt och strukturerat med strandskyddet kraftigt beskärs i vissa län. Kommunernas möjligheter att arbeta med instrumentet landsbygdsområde skulle därmed bli olika beroende på vilket län man tillhör. Det skulle kunna få stora negativa konsekvenser både i inlandet och i skärgårds- och kustområden.

SKR anser att det måste vara kommunens bedömning av de lokala förutsättningarna som avgör vad som är ett landsbygdsområde. Utvidgat strandskydd får inte per definition innebära att ett område inte kan ingå i ett landsbygdsområde.

Särskilda skäl till dispens i landsbygdsområden

I betänkandet finns förslag på särskilda skäl som endast ska kunna tillämpas vid prövningen av en fråga om upphävande eller dispens inom ett landsbygdsområde.

SKR tillstyrker förslaget som kan ge en god balans mellan strandskyddets syften och behovet av bebyggelse vid stränder vid upphävande eller dispensgivning.

Det är särskilt positivt att kravet på närhet till befintligt bostadshus, kopplingen till landsbygdsutveckling och kravet på alternativ lokaliseringsprövning tas bort. De har alla varit svårtillämpade.

Förbundet noterar att författningstexten i föreslagna 7 kap. 18 d § MB förutsätter stöd i översiktsplan för tillämpning av de ytterligare särskilda skälen. I författningskommentaren anges dock motsatsen.

Stärkt skydd i vissa områden

Betänkandet föreslår att de särskilda skälen för dispens och upphävande av strandskyddet vid detaljplanering ska tillämpas särskilt restriktivt i vissa områden.

Förslagen gäller områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor samt i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet. Syftet med förslaget är att begränsa ytterligare exploatering i tätbebyggda strandnära områden.

Strandskyddsregelverket har redan idag en inbyggd restriktivitet när det gäller högexploaterade områden (7 kap 26 § MB). Det är därmed inte möjligt att ge dispenser som strider mot strandskyddets syften. Även vid upphävande av strandskydd genom bestämmelse i detaljplan krävs en motsvarande avvägning (4 kap 17 § PBL).

Så som förslaget är formulerat innebär det dessutom att man i ett område som redan är ianspråktaget och inte har någon betydelse för strandskyddets syften ändå ska tillämpa de särskilda skälen särskilt restriktivt. Att vattennära områden som redan är bebyggda och ianspråktagna inte ska få fortsätta utvecklas, är inte rimligt.

Strand är inte samma sak överallt. Det är exempelvis mycket stor skillnad på redan ianspråktagen mark i form av ett tätbebyggt område nära en stadskärna eller i form av befintlig bebyggelse i skärgårdens glesbygd. Däremot kan tillkomsten av vissa former av bebyggelse, om än av helt olika slag, i båda fallen vara av stor vikt för områdets utveckling. I staden kan det gälla exempelvis ökad tillgänglighet till stränder genom anläggande av strandpromenader. I skärgården finns områden där bryggor och båthus utgör en del av karaktären och funktionen både för boende och näringsverksamhet, och som måste kunna utvecklas tillsammans med samhället. För att strandskyddet verkligen ska differentieras lokalt, måste den enskilda situationen få stort genomslag.

Vattenområden av särskild betydelse för växt- och djurlivet, exempelvis grunda mjukbottnar som tas upp på ett flertal ställen i betänkandet, kan och bör skyddas på andra sätt än genom strandskydd. Förslagsvis kan det ske genom biotopskydd som är avsett och utformat just för det ändamålet.

SKR avstyrker förslaget om att de särskilda skälen för dispens och upphävande av strandskyddet vid detaljplanering ska tillämpas särskilt restriktivt i vissa områden, då gällande regelverk redan innehåller bättre balanserade bestämmelser för detta syfte. Förslaget skulle dessutom innebära en omotiverad skärpning för områden som saknar betydelse för strandskyddets syften. SKR menar mot denna bakgrund att förslaget inte tillför något i sak utan endast leder till ytterligare svårigheter när det gäller förståelse och tillämpning av regelverket.

Enklare att vidta klimatanpassningsåtgärder

I betänkandet förslås att skälet gäller om området behöver tas i anspråk för att skydda miljön, människors liv och hälsa, infrastruktur och egendom vid befintlig bebyggelse (klimatanpassningsåtgärder). Det är oklart hur ”vid befintlig bebyggelse” ska tolkas. I författningskommentarerna anges att bestämmelsen handlar om åtgärder som ska kunna vidtas för att skydda samhällsviktiga funktioner som exempelvis

vattenförsörjning, avloppssystem, elförsörjning, elektroniska kommunikationer, vattenleder, vägar och järnvägar, bebyggelse och byggnader och de areella näringarna. Av dessa uppräknade samhällsfunktioner är det stora flertalet inte bebyggelse enligt gängse terminologi. De finns heller inte alltid i direkt närhet till den bebyggelse de försörjer. Det som behöver styras med klimatanpassningsåtgärder, till exempel att hindra översvämningar eller öka markens stabilitet, är inte heller sådant som alltid kan eller behöver utföras i direkt anslutning till bebyggelse.

SKR tillstyrker att klimatanpassningsåtgärder ska kunna utgöra ett särskilt skäl för upphävande eller dispens från strandskyddet. SKR anser däremot inte att föreslagen formulering av 7 kap 18 c § MB är tillräckligt tydlig.

Ökad och mer effektiv tillsyn

Enligt betänkandet bör Naturvårdsverket bör få ökade resurser för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser.

SKR anser däremot att fokus just nu i första hand bör ligga på att få till stånd en strandskyddslagstiftning som är begriplig och tillämpbar, och en fungerande vägledning kopplad till lagen. Därefter kan en satsning på tillsyn över systemet vara lämplig.

Ikraftträdande och genomförande

SKR ser det som positivt att Naturvårdsverkets uppföljning av dispensbeslut även ska omfatta var dispenser söks och beviljas, samt om åtgärderna avser komplementbyggnader.

Det är viktigt att ha en tydlig statistik som visar vad det faktiskt är som dispenserna avser. I avsaknad av bra statistik är det lätt att överväganden och beslut styrs av subjektiva uppfattningar snarare än fakta.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knape
Ordförande

Centerpartiet lämnar särskilt yttrande enligt bilaga 1

Vänsterpartiet lämnar särskilt yttrande enligt bilaga 2

Miljöpartiet lämnar särskilt yttrande enligt bilaga 3

Styrelsen Dnr 21/00173
2021-03-26

Särskilt yttrande från Centerpartiet

Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU2020:78)

En levande landsbygd där förutsättningarna för att leva, arbeta och utvecklas är goda, oavsett vilken del av Sverige det rör sig om är en grundförutsättning för att hela landet ska utvecklas. Vi ser också att det finns ett ökat intresse för att bo och leva på landsbygden och då behöver det finnas möjligheter att skapa fler boenden och utveckla näringsverksamheter. Landsbygden bör betraktas som en stor tillgång för att ta tillvara på framtida möjligheter till hållbar tillväxt och för att möta de utmaningar som följer av klimatförändringarna och behovet av att ställa om till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi. Ett reformerat strandskydd är ett viktigt steg i det bredare arbetet.

Det grundläggande syftet med den tänkta reformen av strandskyddet är att det ska bli lättare och enklare att bygga strandnära i områden där exploateringen varit låg och där det inte finns ett högt tryck på att utveckla marken. I praktiken rör detta i första hand den svenska landsbygden där nuvarande strandskyddsregler inneburit en allt för kraftig begränsning i att bland annat kunna bygga nya bostäder och komplementbyggnader samt utveckla näringsverksamheter som bidrar till den lokala tillväxten och sysselsättningen. Tidigare gånger som lagstiftningen setts över och utvecklats så har den snarare lett till ytterligare begräsningar och en mer stelbent tillämpning. Allt som oftast är det landsbygdskommuners utveckling som har fått stå tillbaka.

Vi anser att det är viktigt att betona att förändringarna genomförs i enlighet med utredarens mål och intentioner. Det grundläggande syftet med utredningen och den tänkta reformen är att det ska bli lättare och enklare att bygga strandnära i områden där exploateringen inte är för hög. I praktiken rör detta i första hand den svenska landsbygden där nuvarande strandskyddsregler inneburit en allt för kraftig begränsning för att utveckla näringsverksamheter som bidrar till den lokala tillväxten och sysselsättningen.

Vi anser precis som utredningen att det behöver bli ett mer dynamiskt och lokalt anpassat strandskyddsregelverk som är legitimt, transparent och förutsägbart. Framför allt är det positivt att utredningen betonar det lokala inflytandet. Makten över strandskyddet behöver förflyttas närmare människors vardag, till kommunerna. Vi tror att det är möjligt att skapa en positiv utveckling i hela landet samtidigt som känsliga stränder skyddas och goda livsvillkor för djur och växter bevaras.

Kommuner ska enligt utredningen få möjligheter att peka ut landsbygdsområden i sina översiktsplaner och i dessa kunna tillämpa tre nya och generösa skäl för dispens.

Det är viktigt att hålla i beaktande att det även inom högt exploaterade kommuner med stor befolkning finns områden som lämpar sig för dispens från strandskyddsreglerna. Som ett exempel kan nämnas att endast 30 procent av stränderna i hela Stockholms län är bebyggda, vilket öppnar för utveckling av lokala näringsverksamheter och bostadsbyggande parallellt med att ekologiskt värdefulla miljöer fortsätter skyddas

och stränder finns tillgängliga för allmänhet. Här är det extra viktigt att betona vikten av att det måste vara lokalpolitiska bedömningar som ligger till grund för beslut om strandskydd.

Utredningen föreslår att strandskyddet inte ska gälla vid insjöar med en vattenyta som uppgår till en hektar eller mindre samt vattendrag som är två meter eller smalare. Det ska inte heller gälla vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975, vilket rör en hel del konstgjorda sjöar, dammar och våtmarker. Detta kan betraktas som några av utredningens viktigaste förslag och de som i praktiken kommer göra mest skillnad. Historiskt har nuvarande strandskyddsregler utgjort ett stort hinder för personer och näringsverksamheter som vill bygga och utveckla i områden där det kan finnas just ett litet vattendrag, en mindre sjö eller en anlagd våtmark. Många lantbrukare och markägare har tidigare dragit sig för att anlägga en våtmark på grund av oron att det begränsar deras möjligheter att utveckla sin näringsverksamhet eller att bygga ut sitt hus. Nu kommer det bli betydligt enklare att kunna bidra till en ökad lokal artrikedom samt till att förebygga övergödning.

Vi står bakom den grundläggande tanken med ett strandskydd för att värna och skydda naturområden av särskild betydelse för växt- och djurlivet samt den allemansrättsliga tillgången till stränder. Det kan också finnas ett värde i att skydda vissa stränder och vattendrag i ett klimatanpassningssyfte.

SKR tar upp många viktiga aspekter i yttrandet framför allt vikten av ett ökat kommunalt, lokalt inflytande och att mer behöver göras framåt. Dock är det vår mening att propositionen som ska läggas fram efter sommaren ska baseras på utredningens mål och intentioner så att vi tar ett första steg mot ett strandskyddsregelverk som kan skapa tillväxt och utveckling i hela landet.

Carola Gunnarsson (C)

Mari-Louise Wernersson (C)

Styrelsen
2021-03-26

Ärendenr
21/00173

Särskilt yttrande från Vänsterpartiet

Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78)

Strandskyddet har tjänat Sverige väl. Sverige har, i relation till många andra länder, goda möjligheter till rekreation, friluftsliv och turism i strandnära lägen. Rika växt- och djurmiljöer har kunnat skyddas genom ett strandskydd med lång kontinuitet. Strandskyddet har också gjort oss bättre rustade att möta klimatförändringarna med stigande havsnivåer, skyfall, skred m.m.

Utredningen, Tillgängliga stränder - ett mer differentierat strandskydd, hade i uppdrag att åstadkomma en ökad differentiering i strandskyddet utifrån tillgång till sjöar och stränder, befolkningstäthet och exploateringstryck.

Vi ser att utredarna har fokuserat på möjligheterna att göra lättnader i strandskyddet där exploateringstrycket är lågt men vi saknar förstärkningar i strandskyddet där exploateringstrycket är starkt. Det utvidgade strandskyddet finns nästan uteslutande i områden med högt exploateringstryck och stora frilufts- och rekreationsvärden varför dessa strandmiljöer inte bör vara aktuella som så kallade landsbygdsområden. Att länsstyrelsen ges en möjlighet att påföra strandskyddet igen i områden där exploateringstrycket förändras ser vi är nödvändigt för att kunna upprätthålla strandskyddets syften över tid.

Ett bristfälligt tillsynsarbete har inneburit att stränder privatiserats och naturmiljöer förstörts genom många små förändringar och tillägg. Detta problem har inte utredningen hittat någon tillfredställande lösning på.

Vänsterpartiets ställer sig bakom utredarnas förslag om att göra lättnader i strandskyddet i områden med lågt exploateringstryck, vilket vi ser kan gynna en positiv utveckling i glesbygdsområden. Utpekandet av landsbygdsområden ska göras utan att strandskyddets syften äventyras. Strandskyddet kan också bli tydligare och mer accepterat om mindre vatten och anlagda vatten, som anlagts efter 1975, undantas. SKR anser i sitt yttrande att alla anlagda vatten, oavsett tillkomstår, ska var befriade från strandskydd. Många av våra vatten är kraftigt påverkade av människan genom rätningar och ombyggnationer långt före 1975. Att plocka bort strandskyddet för alla anlagda vatten skulle kunna innebära att strandskyddet skulle försvinna från många värdefulla strandområden. Ta exemplet Göta kanal som då skulle stå helt utan strandskydd.

Vi anser också att det är viktigt att vi får nationella föreskrifter för hur begreppen mindre sjöar och vattendrag ska bedömas. Risken är annars stor att tolkningarna kommer variera stort över landet.

Länsstyrelsen ska få ett år på sig att handlägga landsbygdsområdena. Detta ser vi kommer vara nödvändigt inledningsvis. Denna tid kan kortas betydligt genom att kommunens ansökningar är väl genomarbetade och motiverade.

Vänsterpartiet vill helst se att landsbygdsområden utses i översiktsplanearbetet. En genomarbetad översiktsplan borgar för att övriga nationella miljömål vägs in i planeringen och vi får en hållbar samhällsplanering över tid. Allmänhetens möjligheter att yttra sig över landsbygdsområdena blir också tydligare om ÖP blir verktyget för lättnader i strandskyddet.

Vänsterpartiet

Styrelsen Dnr 21/00173
2021-03-26

Särskilt yttrande från Miljöpartiet

Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU2020:78)

Miljöpartiet konstaterar att utredningen om ett differentierat strandskydd har stora brister.

Trots att det ingick i direktiven att komma med förslag på stärkt skydd för att värna den allemansrättsliga tillgängligheten i starkt exploaterade områden så saknas sådana förslag.

Det saknas också en långsiktig konsekvensutredning av utredningens förslag, trots att förslagen innebär genomgripande förändringar i lagstiftning som kan påverka tillgång till stränder för friluftsliv och försämra den biologiska mångfalden.

Vi tycker inte heller att utredningen tar tillräcklig hänsyn till behov av anpassning till klimatförändringar som kommer att innebära mer regn och kraftigare skyfall, med risker för jordskred och översvämningar. Strandskyddet kan i vissa fall verka som en klimatanpassningsåtgärd.

Vi konstaterar dock att vissa lättnader behövs när det gäller områden i landsbygd och glesbygd. Nuvarande lagstiftning är problematisk, och lättnader av reglerna är motiverade. En utgångspunkt måste vara att lättnader i strandskydd måste kombineras med krav som undantar områden med höga naturvärden och som är viktiga för den biologiska mångfalden.

Följande av utredningens förslag riskerar att leda till mycket allvarliga försämringar av strandskyddet och de vill vi avstyrka:

- Förslaget om att strandskyddet ska helt eller delvis kunna upphävas i s.k. ”landsbygdsområden”. Det är oklart vilka kriterier som ska gälla för dessa områden eftersom det saknas begränsningar för omfattningen. Det skulle innebära försämringar för allmänhetens långsiktiga tillgång till stränder, försämringar för strandzonernas växt- och djurliv samt försämrad motståndskraft mot klimatförändringar.

- Skärgård och kust ska kunna avsättas som så kallade landsbygdsområden. Skärgård och kust är redan idag hårt exploaterade och ytterligare undantag från strandskydd skulle hota tillgång till tätortsnära stränder och friluftsliv.

- Slopat generellt strandskydd kring små sjöar och vattendrag. Utredningen tar inte hänsyn till att små vattendrag kan ha lika stor betydelse för biologisk mångfald som stora vattendrag. Det generella strandskyddet har en viktig funktion i att upprätthålla större sammanhängande områden som fungerar som spridningskorridorer för strandzonens liv.

Om utredningens förslag genomförs kommer Sverige att ha mycket svårt att nå upp till de nationella miljömålen ”Levande sjöar och vattendrag”, ”Hav i balans samt levande kust och skärgård”, ”Myllrande våtmarker” och ”Ett rikt växt- och djurliv”.

Karin Thomasson
Miljöpartiet de Gröna

Helene Wertwein Haavikko
Handläggare

Myndighetsförfrågan Remiss

Förslag till beslut

Miljö- och byggnadsnämnden föreslås att yttra sig enligt följande:

Yttrande

Borgholms kommun har tagit del av regeringens utredning över ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78) och har följande synpunkter på förslaget. Kommunen anser att de förslag på ändringar utredningen föreslår till viss del kan innebära att strandskyddslagen blir tydligare än nu gällande lagstiftning. Kommunen anser att det är bra att vissa frågor utreds mer ingående för att få ett mer enhetligt strandskydd. Stränderna med dess naturmiljöer och tillgång för friluftslivet är viktiga instrument för bland annat besöksnäringen och ska inte privatiseras.

Befolkningstätheten och exploateringen av stränder varierar
Kommunen håller med förslaget om att en ökad differentiering bör genomföras lokalt och regionalt. Kommuner och länsstyrelser har bäst kunskap om de lokala och regionala förhållandena. Därför bör också besluten fattas av lokala och regionala myndigheter.

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort
Kommunen ställer försiktigt sig positiv till att strandskydd inte ska gälla vid insjöar/våtmarker om vattenytan är 1 hektar eller mindre eller vid vattendrag som är 2 meter eller smalare. Utgången vid en sådan bedömning måste dock vara att det är påvisat att värden för friluftsliv och naturvärden saknas. I vissa fall kan det räcka med ett mindre skyddsavstånd vid småvatten som 20-30 m för att tillgodose syftet vid dessa vatten. Ett klargörande vad som gäller vid småvatten efter genomgång, kan underlätta vidare handläggning av strandskyddsärenden. Det är viktigt att översynen av småvatten görs med jämna mellanrum, till exempel i ett 15-20 års perspektiv, eftersom vattendrag och småvatten i ett längre perspektiv kan ändra betydelse för syftet med strandskyddslagen.
Kommunen vill påpeka att det pågår många vattenvårdsprojekt som ska bidra till att hålla kvar vatten på land, istället för som nu med avrinning till Östersjön. I ett sådant projekt där vattenytan i en våtmark ska höjas eller vatten fördröjas, är det ofta lämpligt att hålla ett skyddsavstånd mellan vatten och ny bebyggelse eller anläggningar. En höjd vattenyta innebär även att växt- och djurlivets livsmiljöer flyttar på sig upp mot land.
Utifrån ovanstående när det gäller småvatten, ska områden som har särskild betydelse för något av strandskyddets syften behållas eller minskas

till mellan 20-30 m. Övriga småvatten där det bedöms att det inte finns några värden för strandskyddets syften bör skyddet tas bort.
Kommunen ställer sig positiv till att dammar som ska tillgodose lantbrukens behov eller dammar inom anläggningar som golfbanor och parker mm inte ska omfattas av strandskydd. Noteras bör att även vatten anlagda efter 1975 kan inneha höga naturvärden.

Ett mer differentierat strandskydd
Kommunen noterar att gällande bestämmelser om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) ska avskaffas. Kommunen noterar att det är positivt att det går att ansöka hos länsstyrelsen att strandskyddet kan upphävas i en översiktsplan, helt eller delvis inom ett landsbygdsområde, om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda. Utredningen föreslår kriterier för landsbygdsområden som säger att det ska vara områden som har god tillgång till obebyggd mark, inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse, och inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.
Kommunen instämmer med bedömningen att klimatförändringarna medför behov av klimatanpassningsåtgärder som kan motivera en differentiering av strandskyddet för vissa områden. Möjligheten att meddela dispens för åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra är en positiv ändring i lagstiftningen. Vidare menar kommunen att det lokala inflytandet förstärks, så att större hänsyn kan tas till det specifika området

Strandskyddet bör bli mer förutsägbart och enklare att administrera
Kommunen delar bedömningen att en heltäckande digitalisering skulle bidra till att göra strandskyddet mer transparent, förutsägbart och rättssäkert. Det kan göra det enklare att ändra gamla beslut om strandskyddets omfattning.

Kommunen håller med om att det borde införas ett tillägg i lagstiftningen för att minska tolkningsutrymmet och undanröja ett hinder för kommunernas detaljplanering.

Effektivare tillsyn inom strandskyddade områden
Kommunen anser att en rättvis tillämpning av strandskyddsreglerna och tillsyn av efterlevnaden är viktiga faktorer för att skyddet ska uppfattas som legitimt. Kommunen anser att tillsynen istället borde utföras av länsstyrelsen. Mer resurser i form av personal till länsstyrelserna skulle ge en mer effektivare och mer enhetlig bedömning vid tillsyn inom länet och landet. Kommunen anser att det finns tillräckligt med vägledning för att kunna utföra tillsyn, men tillsynen inte är prioriterad och tiden räcker inte till.

Ekonomiska och andra konsekvenser
Kommunen anser att det är positivt att förslagen innebär ett ökat lokalt inflytande, eftersom det är kommunerna som ska kunna ansöka om att upphäva strandskydd helt eller delvis i landsbygdsområden.

Ärendebeskrivning

Borgholms kommun har av Miljödepartementet fått att yttra sig om ett betänkande rörande förändringar av strandskyddet:

Tillgängliga stränder – ”ett mer differentierat strandskydd” (SOU 2020:78)

Sista svarsdag till regeringsdepartementet är 2021-05-04

Beslutsunderlag

Yttrande, 2021-04-07
Bilaga , 2021-04-07
Yttrande, 2021-04-07

Förenklad delgivning

I ärenden inkomna från och med 1 maj 2019 använder vi oss av förenklad delgivning. För mer information om vad förenklad delgivning innebär och när du anses vara delgiven se vår hemsida www.borgholm.se/forenklad-delgivning.

Beslut skickas till

Beslutet skickas till: m.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till: m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Helene Wertwein Haavikko
Handläggare

Ricky Wreinert
Byggchef

§ 77 Dnr 2021/79 116 KS

Remiss angående valkretsindelning vid 2022 års val till regionfullmäktige

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen

att meddela Region Kalmar län att Borgholms kommun inte har något att erinra angående regionsstyrelsens förslag till regionfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Region Kalmar län har lämnat förslag på beslut/yttrande till länsstyrelsen om antalet valkretsar i valet till regionfullmäktige 2022 på remiss till länets kommuner. Kommunerna har till 2021-05-10 att lämna remissvar till regionen.

Regionfullmäktige ska senast den 2021-10-31 besluta om den nuvarande indelningen med sex valkretsar ska vara oförändrad vid regionvalet 2022 eller om den ska ändras. Beslutet ska fastställas av länsstyrelsen.

Landstingsfullmäktige beslutade senast 2009 och 2013 samt 2017 att fastställa oförändrad valkretsindelning vid val till landstingsfullmäktige.

Nuvarande valkretsindelning är följande:

- Första valkretsen: Västerviks kommun
- Andra valkretsen: Vimmerby och Hultsfreds kommuner
- Tredje Valkretsen: Oskarshamns, Högsby och Mönsterås kommuner
- Fjärde valkretsen: Nybro, Emmaboda och Torsås kommuner
- Femte valkretsen: Kalmar kommun
- Sjätte valkretsen: Borgholms och Mörbylånga kommuner

De regler som gäller då landsting ska delas in i valkretsar vid val till regionfullmäktige framgår av 4 kapitlet 5-8 §§ vallagen (2005:837). Indelningen i valkretsar för val till regionfullmäktige ska beslutas av fullmäktige sedan kommunerna fått tillfälle att yttra sig.

Regionstyrelsen har den 2021-03-17 beslutat föreslå regionfullmäktige att nuvarande valkretsindelning och antal mandat i valet till regionfullmäktige 2022 ska vara oförändrade samt beslutat att skicka frågan om valkretsindelning på remiss till länets kommuner.

Regionfullmäktige kommer att fatta beslut om antalet valkretsar vid 2022 års regionval vid sitt sammanträde den 2021-06-15.

Beslutsunderlag
Remiss angående valkretsindelning vid 2022 års val till regionfullmäktige, 2021-03-18.

Tjänsteskrivelse, 2021-03-18.

Bedömning
Borgholms kommun har inför tidigare val inte haft något att erinra landstingets förslag på oförändrade valkretsindelningar.

Beslut skickas till
Kommunstyrelsen för avgörande
Region Kalmar län

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

Datum 2021-03-18

Beteckning 2021/79 116

Ert datum

Er beteckning

Handläggare
Jonatan Wassberg
Kommunsekreterare

Till kommunstyrelsens arbetsutskott

Tjänsteskrivelse - Remissvar angående valkretsindelning vid 2022 års val till regionfullmäktige

Förslag till beslut

Föreslå kommunstyrelsen

att meddela Region Kalmar län att Borgholms kommun inte har något att erinra angående regionsstyrelsens förslag till regionfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Region Kalmar län har lämnat förslag på beslut/yttrande till länsstyrelsen om antalet valkretsar i valet till regionfullmäktige 2022 på remiss till länets kommuner. Kommunerna har till 2021-05-10 att lämna remissvar till regionen.

Regionfullmäktige ska senast den 31 oktober 2021 besluta om den nuvarande indelningen med sex valkretsar ska vara oförändrad vid regionvalet 2022 eller om den ska ändras. Beslutet ska fastställas av länsstyrelsen.

Landstingsfullmäktige beslutade senast 2009 och 2013 samt 2017 att fastställa oförändrad valkretsindelning vid val till landstingsfullmäktige.

Nuvarande valkretsindelning är följande:

- Första valkretsen: Västerviks kommun
- Andra valkretsen: Vimmerby och Hultsfreds kommuner
- Tredje Valkretsen: Oskarshamns, Högsby och Mönsterås kommuner
- Fjärde valkretsen: Nybro, Emmaboda och Torsås kommuner
- Femte valkretsen: Kalmar kommun
- Sjätte valkretsen: Borgholms och Mörbylånga kommuner

De regler som gäller då landsting ska delas in i valkretsar vid val till regionfullmäktige framgår av 4 kap 5-8 §§ vallagen (2005:837). Indelningen i valkretsar för val till regionfullmäktige ska beslutas av fullmäktige sedan kommunerna fått tillfälle att yttra sig.

Regionstyrelsen har den 17 mars 2021 beslutat föreslå regionfullmäktige att nuvarande valkretsindelning och antal mandat i valet till regionfullmäktige 2022 ska vara oförändrade samt beslutat att skicka frågan om valkretsindelning på remiss till länets kommuner.

Regionfullmäktige kommer att fatta beslut om antalet valkretsar vid 2022 års regionval vid sitt sammanträde den 15 juni 2021.

Beslutsunderlag

Postadress
Box 52
38721 Borgholm

Telefon
0485-88 354

Telefax

e-mail / www
Jonatan.Wassberg@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Remiss angående valkretsindelning vid 2022 års val till regionfullmäktige, 2021-03-18.

Bedömning

Borgholms kommun har inför tidigare val inte haft något att erinra landstingets förslag på oförändrade valkretsindelningar.

Jens Odevall
Kommunchef

Jonatan Wassberg
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Region Kalmar län

Regionstyrelsen
Regionstab Kansli

Respektive kommunstyrelse i Kalmar län

Remiss angående valkretsindelningen vid 2022 års val till regionfullmäktige

Regionfullmäktige ska senast den 31 oktober 2021 besluta om den nuvarande indelningen med sex valkretsar ska vara oförändrad vid regionvalet 2022 eller om den ska ändras. Beslutet ska fastställas av länsstyrelsen.

Landstingsfullmäktige beslutade senast 2009 och 2013 samt 2017 att fastställa oförändrad valkretsindelning vid val till landstingsfullmäktige.

Nuvarande valkretsindelning är följande:

Första valkretsen:	Västerviks kommun
Andra valkretsen:	Vimmerby och Hultsfreds kommuner
Tredje Valkretsen:	Oskarshamns, Högsby och Mönsterås kommuner
Fjärde valkretsen:	Nybro, Emmaboda och Torsås kommuner
Femte valkretsen:	Kalmar kommun
Sjätte valkretsen:	Borgholms och Mörbylånga kommuner

De regler som gäller då landsting ska delas in i valkretsar vid val till regionfullmäktige framgår av 4 kap 5-8 §§ vallagen (2005:837). Indelningen i valkretsar för val till regionfullmäktige ska beslutas av fullmäktige sedan kommunerna fått tillfälle att yttra sig.

Regionstyrelsen har den 17 mars 2021 beslutat föreslå regionfullmäktige att nuvarande valkretsindelning och antal mandat i valet till regionfullmäktige 2022 ska vara oförändrade samt beslutat att skicka frågan om valkretsindelning på remiss till länets kommuner.

Regionfullmäktige kommer att fatta beslut om antalet valkretsar vid 2022 års regionval vid sitt sammanträde den 15 juni 2021. Innan dess ska kommunerna i länet haft tillfälle att yttra sig.

Mot bakgrund av ovan ges kommunerna nu tillfälle att yttra sig.

Yttrande ska vara regionen tillhanda senast den 10 maj 2021.

Ann-Sofie Dejke
Kanslidirektör

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

Datum
2021-03-16

Beteckning
.

637

Ert datum

Er beteckning

Handläggare
Linda Hedlund
Utvecklingsstrateg

Till kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, miljö- och byggnadsnämnden och socialnämnden

Årlig rapport om informationssäkerhets- och personuppgiftsincidenter för 2020

Ärendebeskrivning

I enlighet med EU:s dataskyddsförordning (GDPR) ska alla incidenter som inträffat redovisas till personuppgiftsansvarig/ansvarig nämnd minst årligen.

Underlag

Rapport om personuppgiftsincidenter 2020, 2021-03-16.

Rapport om informationssäkerhets- och IT-incidenter 2020, 2021-03-16.

Bedömning

Personuppgiftsincidenten 2020.447 och samtliga informationssäkerhetsincidenter är av övergripande karaktär och faller därför under kommunstyrelsens ansvarsområde.

Personuppgiftsincidenterna med handlings-id KS 2020.1965 och KS 2020.2675 hör till utbildningsförvaltningen.

Incidenten med handlings-id KS 2021.2 hör till miljö- och byggnadsnämnden.

Socialnämnden hade inga rapporterade personuppgiftsincidenter 2020.

Inget av det inträffade kräver någon åtgärd.

Jens Odevall
Kommunchef

Linda Hedlund
Utvecklingsstrateg

Postadress
Box 52
38721 Borgholm

Telefon
0485-884 10

Telefax

e-mail / www
Linda.Hedlund@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Mapprapport

Utskriftsdatum: 2021-03-16 **Utskriven av:** Jonatan Wassberg

Diarieenhet: Kommunledningsförvaltningen **Sekretess:** Visas ej

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2020.447	I	Personuppgiftsincident person-id tillgängligt via SITHS-certifikat. Inrapporterat av Inera, kan ha berört Borgholms kommun men sannolikt inte	Linda Hedlund
2020-02-19			
			ANMÄLAN
2020.1965	U	Avvikelserapport för elevhälsans medicinska insats - ett dokument med sekretessbelagda uppgifter låg öppet i ett postfack och uppgifter kunde ha röjts om det inte upptäckts i tid	Linda Hedlund
2020-08-24			
			ANMÄLAN
2020.2675	I	Personuppgiftsincident - i ett nytt system blev personnummer på lärare sammanblandade. Felet upptäcktes vid test och inga känsliga uppgifter fanns ännu i systemet.	Linda Hedlund
2020-11-06			
			ANMÄLAN
2021.2	U	Anmälan till Datainspektionen om personuppgiftsincident - en skyddad adressuppgift lämnades av misstag ut till företag i reklamsyfte	Linda Hedlund
2020-10-22			
			ANMÄLAN

IT-avdelningen
Niklas Palmquist, 0485-88221
niklas.palmquist@oland.se

IT-incidenter 2020 Borgholm

I detta dokument listar vi de alvarliga IT-incidenter som påverkat Borgholms kommun.

2020-04-20 Telefoni

Tidsperiod: 2020-04-20 16:00 – 2020-04-21 04:00

Påverkan: De fasta anknytningarna helt ur funktion.

Orsak: Avgrävd kabel i Färjestaden.

Åtgärd: Reparerades av Telias tekniker

2020-05-08 Telefoni

Tidsperiod: 2020-05-08 15:14 – 2020-05-09 01:00

Påverkan: Telefonin helt ur funktion

Orsak: Avgrävd kabel.

Åtgärd: Åtgärdades av Telias tekniker

2020-05-17 överbelastningsattacker

Tidsperiod: 2020-05-17 – 2020-05-18

Påverkan: Internetförbindelsen ur funktion ca 1 timme per attacktillfälle.

Orsak: Elever beställde överbelastningar mot kommunen

2020-10-21 Telefoni

Tidsperiod: 2020-10-21 – 2020-10-22

Påverkan: Fasta anknytningar och växel ur funktion.

Orsak: Avgrävd kabel i Rälla

Åtgärd: Reparerades av Telias tekniker. Mörbylånga svarade i växeln åt Borgholm under tiden.

§ 81 Dnr 2019/133 041 KS

För kännedom: Årsredovisning; Ölands kommunalförbund

Beslut
Kommunstyrelsens arbetsutskott överlämnar årsredovisningen för kännedom till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning
Ölands kommunalförbunds förbundsdirektion har godkänt deras årsredovisning 2020. Årsredovisningen har lämnats till revisorerna och medlemskommunerna. Av årsredovisningen framgår följande:

Förbundsdirektionen och förbundsledningen redovisar tillsammans ett budgetunderskott om 131 000 kronor. Budgeten överskrids på grund av ökade kostnader för administration vilket beror på att IT-verksamheten tillkommit i förbundet.

Turismorganisationen redovisar ett överskott gentemot budget på 626 000 kronor. Pandemin har bland annat inneburit att öppettiderna, och därmed antalet timavlönade, reducerats på turistbyråerna. Planerade projekt inom destinationsmarknadsföringen har inte hunnits med då personal saknats. Partnerskapen har varit fler än väntat.

Räddningstjänsten redovisar ett underskott gentemot budget om 86 000 kronor, vil-ket var bättre än prognostiserat. Detta beror på flertalet besparingsåtgärder som genomförts under året för att kompensera för de höga utbildningskostnader i och med den omsättning av deltidsbrandmän som uppstått. Vid årets slut såldes även tre bandvagnar vilket genererade nära 600 000 kronor i intäkter.

Cykelprojektet belastar inte resultaträkningen då det redovisas som ett projekt.

Projektet har dragit ut på tiden och två delsträckor kvarstår. Utmaningen är att få projektet att gå ihop då kostnaderna just nu överstiger intäkterna.

Avskrivningarna uppvisar en positiv budgetavvikelse på 136 000 kronor till följd av att flera investeringar har gjorts sent på året.

Finansverksamheten uppvisar ett överskott gentemot budget på 855 000 kronor vilket är en effekt av att staten reducerade arbetsgivaravgifterna under perioden april -juli, samt att ett utökat medlemsbidrag sköts till från medlemskommunerna för att återställa en del av balanskravsresultatet.

Beslutsunderlag
Ölands kommunalförbund Förbundsdirektion 2021-03-12 § 6 Årsredovisning.

Årsredovisning 2020, 2021-03-26.

Beslut skickas till
Kommunstyrelsen för kännedom
Kommunfullmäktige

Expedieras till:

Borgholms kommun
Mörbylånga kommun
Revisorerna

§ 6

Årsredovisning 2020

Controller Torun Wahlby föredrar ärendet Årsredovisning 2020.

År 2020 uppvisar kommunalförbundet ett positivt resultat om 393 tkr.

Förbundsdirektionen och förbundsledningen redovisar tillsammans ett budgetunderskott om 131 tkr. Budgeten överskrids p.g.a. ökade kostnader för administration vilket beror på att IT-verksamheten tillkommit i förbundet.

Turismorganisationen redovisar ett överskott gentemot budget på 626 tkr. Pandemin har bland annat inneburit att öppettiderna, och därmed antalet timavlönade, reducerats på turistbyråerna. Planerade projekt inom destinationsmarknadsföringen har inte hunnits med då personal saknats. Partnerskapen har varit fler än väntat.

Räddningstjänsten redovisar ett underskott gentemot budget om 86 tkr, vilket var bättre än prognostiserat. Detta beror på flertalet besparingsåtgärder som genomförts under året för att kompensera för de höga utbildningskostnader i och med den omsättning av deltidsbrandmän som uppstått. Vid årets slut såldes även tre bandvagnar vilket genererade nära 600 tkr i intäkter.

Cykelprojektet belastar inte resultaträkningen då det redovisas som ett projekt.
Projektet har dragit ut på tiden och två delsträckor kvarstår. Utmaningen är att få projektet att gå ihop då kostnaderna just nu överstiger intäkterna.

Avskrivningarna uppvisar en positiv budgetavvikelse på 136 tkr till följd av att flera investeringar har gjorts sent på året.

Finansverksamheten uppvisar ett överskott gentemot budget på 855 tkr vilket är en effekt av att staten reducerade arbetsgivaravgifterna under perioden april -juli, samt att ett utökat medlemsbidrag sköts till från medlemskommunerna för att återställa en del av balanskravsresultatet.

§ 6 (forts)

Arbetsutskottets förslag till beslut

1. Överlämna Årsredovisning 2020 till revisorerna.

2. Godkänna Årsredovisning 2020 och överlämna årsredovisningen till medlemskommunerna.

Förbundsdirektionen beslutar

1. Överlämna Årsredovisning 2020 till revisorerna.

2. Godkänna Årsredovisning 2020 och överlämna årsredovisningen till medlemskommunerna.

ÖLANDS KOMMUNALFÖRBUND FÖR ÖVERSIKTLIG PLANERING

ÅRSREDOVISNING 2020

Innehåll

Översikt över verksamhetens utveckling 1
Förord 2
God ekonomisk hushållning och måluppfyllelse 3
Måluppfyllelse av verksamhetsmål och finansiella mål 3
Väsentliga händelser 10
Turismorganisationen 10
Räddningstjänsten 11
IT-verksamheten 12
Cykelprojektet Fyr till Fyr 13
Personalekonomisk redovisning 14
Tillsvidareanställda och årsarbetare per verksamhet 14
Sjuktal 14
Personalkostnader 14
Pension 15
Finansiell analys 16
Budgetuppföljning 16
Förvaltning av pensionsmedel 16
Måluppfyllelse 16
Balanskravsresultat 17
Driftsredovisning 18
Kommentarer till ekonomiskt utfall 18
Investeringsredovisning 20
Kommentarer till investeringsredovisningen 20
Redovisningsprinciper 21
Resultaträkning 22
Balansräkning 23
Kassaflödesanalys 24
Noter 25

Översikt över verksamhetens utveckling

Femårsöversikt (tkr)	2020	2019	2018	2017	2016
Årets resultat	393	-662	666	219	-713
Nettokostnader	-40 909	-40 736	-37 426	-36 621	-35 027
Nettokostnader (kr per invånare)	-1 559	-1 563	-1 445	-1 416	-1 355
Investeringar	2 026	1 100	4 704	276	869
Totala tillgångar	22 479	29 426	30 959	28 950	17 705
Tillgångar (kr per invånare)	856	1 129	1 195	1 120	685
Eget kapital	8 654	8 261	8 923	8 257	8 038
Eget kapital (kr per invånare)	330	317	345	319	311
Totala skulder inkl. ansvarsförbindelser	35 183	40 859	39 290	41 836	12 226
Skuld (kr per invånare)	1 340	1 567	1 517	1 618	473
Pensionsåtaganden	1 817	1 833	1 885	2 156	2 559
Soliditet (%)	38%	28%	29%	29%	45%
Skuldsättningsgrad (%)	153%	251%	242%	246%	220%
Kassalikviditet	98%	98%	95%	104%	86%
Rörelsekapital, tkr	816	-243	-937	899	-1 024
Antal årsarbetare	47	31	28	32	46
Personalkostnader	37 683	28 804	26 937	26 602	25 166

Förord

Ölands Kommunalförbund är ett förbund där Borgholms och Mörbylånga kommuner är medlemmar. Kommunalförbundet bildades under en process mellan åren 1968–1970. Den 16 mars 1970 sammanträdde förbundsfullmäktige första gången vilket innebär att förbundet under år 2020 fyllde 50 år. Förbundets syfte är att verka för samordning av angelägenheter och resurser samt att stärka medlemskommunerna genom effektivt resursutnyttjande. Ölands kommunalförbund är ett flersaksförbund som år 2020 ansvarade för den räddningstjänst som enligt lag åvilar var och en av förbundsmedlemmarna, besöksnäringsfrågor och den gemensamma IT-avdelningen. Även cykelledsprojektet Ölandsleden har under åren 2012 – 2020 inrymts i förbundets verksamhet.

Förbundsdirektionen, som utses av respektive fullmäktigeförsamling, är det högst beslutande organet. Direktionen består av 10 ledamöter och lika många ersättare. Ordförande är Ilko Corkovic (S), första vice ordförande är Anna-Kajsa Arnesson (C) och andra vice ordförande Matilda Wärenfalk (S). Förbundsdirektör är Jens Odevall och biträdande förbundsdirektör är Ann Willsund.

Förbundsordförande och förbundsdirektören har ordet

Nu när vi lägger 2020 bakom oss kan vi summera ett bra arbete under svåra omständigheter för att utveckla Öland som destination, säkerställa en väl fungerande räddningstjänst och en effektiv IT-drift. Det gångna året visar förbundet totalt ett positivt ekonomiskt resultat på 393 tkr, vilket innebär att en del av 2019 års underskott kan återställas. Överskottet härrör sig till det omfattande arbetet med att få en budget i balans vilket delvis beror på sparsamhet i verksamheterna men främst på extra tillskott från medlemkommunerna. Därför måste förbundet fortsätta att hitta nya lösningar för att effektivisera sin verksamhet utan att ge avkall på trygghet och utvecklingen av Öland som turistdestination.

2020 års verksamhet präglas självklart mycket av coronapandemin som drabbade hela samhället. En stor osäkerhet rådde under vår och försommar vad gällde möjligheterna för oss att planera för att ta emot våra turister. Alla arrangemang ställdes i princip in då större folksamlingar inte kunde tillåtas på grund av pandemin. Sommaren förflöt dock överlag bra, men säsongen innebar som helhet ett tapp på gästnätter. Personbilstrafiken över Ölandsbron (-2,55 %) visar att Öland hade nästan lika många besökare som tidigare år. Att Öland som destination ligger högst upp igen på mätningar vad gäller nöjda besökare och att de vill återkomma är oerhört glädjande och ger oss alla en positiv syn på framtiden.

IT avdelningen har under hela året bidragit till att ställa om verksamheterna från analogt arbetssätt till digitalt i såväl förbundet som i medlemskommunerna. En snabb omställning som trots långa leveranstider på utrustning gått förvånansvärt bra och de digitala mötena har nu kommit för att stanna.

Räddningstjänsten har nu ett utökat samarbete genom befälssamverkan i södra Kalmar län. Utredning om förutsättningar för att bilda en gemensam organisation för kommunal räddningstjänst i södra länet har påbörjats under året.

Medfinansieringsavtalet gällande Ölandsleden etapp 2 avslutades formellt i december. Två sträckor kvarstår emellertid att lösa enligt den ursprungliga projektplanen. Därför kommer en fortsatt dialog pågå med olika myndigheter om ytterligare extern medfinansiering. Hela projektet ger oss dock drygt 20 mil färdig cykelväg varför vi nu kan söka om att bli nationell cykelled.

Budgetprocessen för 2021 års verksamhet fick skjutas upp beroende på osäkerhet av de ekonomiska förutsättningarna. Beslutet togs därför under hösten i stället för som planerat under försommaren.

Ilko Corkovic	Jens Odevall
Förbundsordförande	Förbundsdirektör

God ekonomisk hushållning och måluppfyllelse

Måluppfyllelse av verksamhetsmål och finansiella mål

Turismorganisationen

Perspektiv – Kund

Verksamhetsmål

1. Öland ska vara en bra plats att leva och bo på, samt besöka
2. Öka antalet inflyttningar
3. Turismorganisationen ska ses som den samlande partnern i uppdraget att utveckla destinationen.

Aktiviteter för att uppnå mål

- Tätt samarbete med näringslivet
- Nära samarbete med kommunernas verksamheter
- Stärka det interna samarbetet inom Ölands turismorganisation b.la genom tydliga målbilder och tydlig arbetsfördelning.

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Kommentar
Öland är en bra plats att leva och bo på (SCB)	>65	▼	Mörbylånga kommun 64 (63)	Siffra för Borgholms kommun 2020 kommer först i april 2021. Målet uppfylls inte då målvärdet är högre än utfallet.

Perspektiv – Utveckling

Verksamhetsmål

1. Varumärket Öland förstärks
2. Utveckla nya säsonger på Öland
3. Erbjuda en hållbar turistdestination

Aktiviteter för att uppnå mål

- Ökat samarbete och samverkan med lokala och regionala aktörer
- Stärka marknadsföringen via digitala medier, lokalt, nationellt och internationellt

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Analys
Kommersiella gästnätter (SCB)	1 400 000	▼	1 124 000 (SCB nov-20)	Siffrorna för hela 2020 har ännu inte kommit. Preliminärt utfall visar dock att målet ej kommer att uppnås.

Perspektiv – Medarbetare

Verksamhetsmål

1. Medarbetarna ska trivas på sin arbetsplats
2. Medarbetarna ska känna stolthet över sin arbetsplats
3. Medarbetarna ska känna att de har kompetens att utföra sina uppgifter

Aktiviteter för att uppnå mål

- Medarbetarsamtal
- Arbetsplatsträffar
- Teamaktiviteter

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Analys
Medarbetarenkät	100 %		96 %	Medarbetarenkäten fick 11 svar av 14 tillfrågade och är sammanfogade svar för grupper mindre än fem i förbundet.

Perspektiv – Ekonomi

Verksamhetsmål

1. Budgetramarna ska hållas
2. Målsättningen är att vi ska vara den självklara partnern för utveckling och marknadsföring av den Öländska besöksnäringen i form av Partnerskap Öland

Aktiviteter för att uppnå mål:

- Regelbundna uppföljningar av ekonomin
- Översyn av arbetsprocesser i syfte att effektivisera verksamheten
- Samverkan med lokala näringsliv och respektive kommun för att stärka varumärket Öland

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Analys
Ekonomisk uppföljning	Budget i balans		5 245 tkr vilket är ett överskott mot budget på 626 tkr.	Verksamhetens driftsbudgetutfall har en positiv avvikelse och målet är därför uppfyllt.
Medel för aktiviteter	Öka extern och offentlig medfinansiering. ”krona för krona”		Extern finansiering har ökat, men inte offentlig.	Den offentliga finansieringen är inte i nivå med den externa, som ökat under året. Det finns förväntan från näringslivet att kommunalförbundet satsar mer på besöksnäringen.
Antal företag i ”Partnerskap Öland”	70		103	Antalet partnerskap har ökat och utfallet ligger nu långt över målvärdet.

Räddningstjänsten

Perspektiv – Kund

Verksamhetsmål

1. Den hjälpsökande ska få rätt hjälp så snabbt som möjligt vid en olycka
2. Allmänheten ska få ett professionellt och rättssäkert bemötande vid myndighetskontakter
3. Allmänheten ska ha en bra inblick i räddningstjänstens verksamhet

Aktiviteter för att uppnå mål

- Genom medlyssning säkerställa att rätt resurser larmas från början
- Arbeta för att sänka responstiderna (FIP och offensiv enhet)
- Verksamheter ska få snabb återkoppling från tillsynsbesök
- De som ansöker om tillstånd LBE ska få snabb bekräftelse och info
- Bli aktiv på sociala medier

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Analys
Utlarmning	I mindre än 4 % av olyckorna ska det upplevas att utlarmningen var felaktig.	▲	0 %	Inte vid någon olycka har det bedömts att utlarmaningen varit felaktig.
Responstider	Responstiderna totalt ska minska från föregående år.	▲	22 sek snabbbare.	I genomsnitt har responstiderna varit 22 sekunder snabbare under 2020 än under 2019.
Tjänsteanteckning efter första tillsynsbes5k	Tjänsteanteckning från första tillsynsbesöket ska skickas ut inom en vecka i 70 % av ärendena, inom två veckor i 90 % av ärendena och inom tre veckor i 100 % av ärendena.	▲	Tjänsteanteckningen från första tillsynsbesöket skickades ut inom den fastslagna tidsramen vid samtliga tillsyner. Mål uppfyllt.	
Svarsbrev på tillståndsansökan LBE	Svarsbrev ska gå ut samma dag tillståndsansökan LBE registreras.	▲	Svarsbrev skickades ut samma dag som tillståndsansökan registrerades i samtliga fall. Mål uppfyllt.	

Perspektiv – Utveckling

Verksamhetsmål

1. Medarbetarna ska få den utveckling och kompetenshöjning de behöver
2. Ny personal ska få nödvändig utbildning

Aktiviteter för att uppnå mål:

- Övningsplaneringen ska följa den förmåga som är bestämd för varje station
- RCB ska öva tillsammans med brandmännen
- Medarbetarna ska besöka relevanta konferenser och liknande
- Utbildningar för formella kompetenser ska ges regelbundet

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Analys
Övningsuppföljning	All personal ska ha genomfört de övningar som är planerade för resp. station.	▼	Målet ej uppnått	På grund av coronapandemin har en del planerade övningar fått ställas in.
Övningsplanering	Planeringen ska ta med övningar som behövs för att uppfylla förmågan för resp. station.	▲	Målet uppfyllt	Övningsplaneringen har tagit hänsyn till förmågan på respektive station.
Formella kompetenser	Grundutbildning för formella kompetenser ska ges minst en gång/år.	▼	Målet ej uppnått	På grund av besparingar och coronapandemin har en del utbildningar fått ställas in.

Perspektiv – Medarbetare

Verksamhetsmål

1. Medarbetarna ska trivas på sin arbetsplats
2. Medarbetarna ska känna stolthet över sin arbetsplats
3. Medarbetarna ska känna att de har kompetens att utföra sina uppgifter

Aktiviteter för att uppnå mål

- Medarbetarsamtal
- Arbetsplatsträffar
- Infoblad
- Tydliggöra vilken förmåga medarbetarna ska ha
- Medarbetarnas upplevelse av sin kompetens ska mätas

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2019	Måluppfyllelse	Utfall 2019	Analys
Medarbetarenkät	Över 92 % av medarbetarna ska trivas på sin arbetsplats och känna stolthet.		Svårt att bedöma om målet är uppnått.	I medarbetarenkäten finns inga specifika frågor rörande trivsel och stolthet. Dock finns det frågor rörande om arbetet känns meningsfullt samt om man känner glädje av att gå till arbetet. Dessa frågor har fått höga betyg, dock är det svårt att svara på om det motsvarar 92 %.
Upplevd kompetens	Över 80 % av medarbetarna ska uppleva att de har kompetens att utföra samtliga uppgifter.		Målet är uppnått.	I medarbetarenkäten har det inte varit några specifika frågor rörande upplevd kompetens. Dock har de fritextsvar som kan anses beröra detta område uttryckt att övningsverksamheten håller en hög nivå. Detta tolkas som att medarbetarna kan ta till sig av övningarna och därmed tillgodogöra sig kompetensen.

Perspektiv – Ekonomi

Verksamhetsmål

1. Budgetramarna ska hållas
2. Utrustning ska ha maximal driftsäkerhet så den inte går sönder i onödan

Aktiviteter för att uppnå mål:

- Regelbundna uppföljningar av ekonomin
- Planera för inköp
- Serva, underhålla och besiktiga enligt givna intervall

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Analys
Ekonomisk uppföljning	Driftsbudgeten totalt ska ligga på +2% inför sommaren, därefter enligt plan.		Driftsbudgeten prognosticerades underskott före sommaren, men landade sedan på 0,3 % budgetavvikelse.	Kommenteras vidare i den ekonomiska uppföljningen.
Service och underhåll	Service, underhåll och besiktningar ska vara gjorda enligt givna intervall.		Mål uppfyllt	Service, underhåll och besiktningar är gjorda enligt givna intervall.

IT-verksamheten

Perspektiv – Kund

Verksamhetsmål

1. Med effektivt arbete ge snabb och korrekt service till våra användare.

Aktiviteter för att uppnå mål

- Kundsupportsystem med möjlighet till självhjälp via kunskapsbank.
- Formulär för beställningar.

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Kommentar
Kundnöjdhet enligt IT-enkät	70 % bra eller bättre	-	-	IT-enkäten är inte utskickad
Leveranstid av utrustning till nyanställd	Inom två veckor	▼	Ej uppfyllt	Har inte uppfyllts pga. komponentbrist. Kommer bli bättre framöver.

Perspektiv – Utveckling

Verksamhetsmål

- Använda modern teknik för att effektivisera vår egen verksamhet men också hjälpa kommunernas övriga verksamheter.
- Leverera säker och stabil IT-drift.

Aktiviteter för att uppnå mål

- Automation, flera av våra processer går att automatisera
- Se över redundans i nätverket och bra serviceavtal på hyrda tjänster.

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Kommentar
Antal oplanerade avbrott som drabbar fler än 30 användare.	<3	▲	1	Avbrottet på telefonin i Mörbylånga drabbade många under en kväll och en natt.

Perspektiv – Medarbetare

Verksamhetsmål

- IT-avdelningens personal ska uppfattas som kompetenta och hjälpsamma. Kommunernas övriga medarbetare ska få ett gott bemötande.

Aktiviteter för att uppnå mål

- Kompetensutveckling genom internutbildningar, externa utbildningar och mässor. Via våra licensavtal med t.ex. Microsoft erbjuds vi ofta utbildningar till mycket låg kostnad.

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Kommentar
Trivsel enligt medarbetarundersökning	90 % bra eller bättre		89 % bra eller bättre, 9 % vet ej	Målet bedöms som delvis uppfyllt.
Bemötande enligt IT-enkät	70 % bra eller bättre	-	-	IT-enkäten är inte genomförd på grund av att enkäter avseende pandemin fyllde utrymmet hela året.

Perspektiv – Ekonomi

Verksamhetsmål

- Budget i balans och tydlig fördelning av kostnader.

Aktiviteter för att uppnå mål

- Transparens mot kommunerna och enkla fördelningsnycklar som gör uppföljning enklare. Vi eftersträvar att göra så få omföringar och skicka så få fakturor som möjligt.

Måluppfyllelse mäts med hjälp av nedanstående mått:

Indikatorer	Mål 2020	Måluppfyllelse	Utfall 2020	Kommentar
Resultat	+ - 0		Negativ avvikelse mot budget 2020 (-1 007 tkr), se driftsredovisning.	Målet uppfylls inte, då verksamheten redovisar underskott mot budget.

Väsentliga händelser

Turismorganisationen

Analys av nuläge och utmaning

Öland står inför stor utmaning i dessa tider och att få igång besöksnäringen med bra och tydlig information är prioritet för vår verksamhet. Besöksnäringen är en växande sektor med stor betydelse, ur såväl sociala som ekonomiska perspektiv. Den skapar sysselsättning och bidrar till ekonomisk tillväxt inom många olika delbranscher såsom transportsektorn, handel, hotell, restaurang, kultur och tjänster. Ölands besöksnäring omsätter varje år 1,5 mdkr i omsättning och 170 mnkr i skatteintäkter till Ölands kommuner.

Vi ser även en ökning av att skriva om Öland i nationell media och flertalet artiklar om bland annat utflyktstips i de olika naturområden som finns att ta del av på ön.

Källa © RESURS för Resor och Turism i Norden AB via tillväxtverket

I början av året planerades för att genomföra kampanjer kopplade till årstiderna. Vinterkampanjen innehållande tips på restauranger, kaféer och utflyktstips i närheten utfördes enligt plan. Vi startade även igång marknadsrådet tillsammans med näringslivet och ett kommunikationsnätverk tillsammans med kommunernas och turismorganisationens kommunikatörer. Vi ser en betydande vikt i att fortskrida kommunikationsnätverket tillsammans med kommunerna.

På grund av den rådande situationen med pandemin har den nationella destinationsmarknadsföringen varit begränsad sedan slutet av februari månad och är tills vidare begränsad. Vi har omarbetat vår planerade destinationsmarknadsföring och istället genomfört en anpassad kampanj där vi med känsla kommunicerar med den lokala befolkningen. Arbetet med den här typen av kommunikation fortskrider tills vidare. Vi fortsätter vårt utvecklings- och planeringsarbete tillsammans med kommuner och företagare för att vara förberedda när situationen förbättras. Framöver planerar vi för att kommunicera till den nationella marknaden, även utanför regionen om Öland som en plats att drömma om och längta till. Tillsammans drömmer vi om sommaren på Öland.

Arbetet med våra två året runt-borschyrer innehållande tips och inspiration till att upptäcka och uppleva Öland, har under perioden pausats och återupptagits, omarbetats och anpassats efter den rådande situationen. Likaså gäller samarbetet med tio öländska besöksmål inom natur, kultur och historia. Arbetet att samordna besöksmålen samt att skapa en gemensam folder och entrékort har pausats och återupptagits och finns snart hos respektive besöksmål. Ett gemensamt synliggörande gynnar varje besöksmål och målet är att få fler delbesök på resan som leder till fler besökare till respektive plats.

Större projekt så som turismorganisationens strategiarbete och utvecklingen av turismorganisationens webbplatser har satts på paus, men väntas återupptas inom den närmsta framtiden. Samordningen av evenemang har avbrutits av förklarligt skäl. Ett arbete som kan komma att förändras inom den närmsta framtiden beroende på hur situationen formas framöver. På grund av den rådande situationen har även all internationell aktivitet och marknadsföring, inklusive RESA-projektet, avbrutits sedan februari och är fortsatt satt på paus.

Fortsatt informering kring ”cykelvänliga företagande” har fått ett positivt bemötande och resulterat i att fler vill vara en del av cykelturismen. Cykelleden på Öland växer för varje år och intresset också. Utveckling ihop med Region Kalmar i form av omställningscheckar som företagare på Öland har kunnat söka har också genomförts under året. Cirka sex stycken företagare på Öland har ansökt om bidrag.

Partnerskap Öland är ett nätverk och en samverkan mellan Ölands Turismorganisation, regionens företag och ideella organisationer som tillsammans satsar på Öland. Satsningen ger Ölands Turismorganisation möjligheten att utveckla och marknadsföra Öland. Under år 2020 har hela 103 stycken anslutit sig till Partnerskap Öland.

På grund av coronaviruset ändrades vår planering av öppettider på turistbyråerna och när säsongspersonalen skulle börja jobba. Vi sköt fram alla säsongsanställningarna. I maj anställdes inte någon extra personal. Istället hjälpte Skördefestens personal och en praktikant från Linnéuniversitetet till. Under midsommar hölls helt stängt. Under hela säsongen har öppettiderna minskats på båda turistbyråerna.

Efter att restriktionerna ändrades och det var fritt att resa igen i juli så ökade antalet bokningsförfrågningar igen. Många frågor om cykel- och vandringsleder och utomhusaktiviteter kom. Bokningsomsättningen för privata stugor ökade under juli, augusti och oktober. Besökare på turistbyrån minskade trots allt med ungefär 50 procent mot år 2019. En reflektion är att de utländska besökarna nästan uteblev, som är en stor grupp som annars besöker turistbyråerna fysiskt, samt restriktioner att inte samlas många på ett och samma ställe.

Nedan tabell visar antal besökare på turistbyråerna sommartid:

Antal besökare per turistbyrå (säsong)	Färjestaden		Borgholm	
	2020	2019	2020	2019
Maj	4 149	4 134	400	2 080
Juni	1 886	6 609	611	3 673
Juli	5 900	12 350	3 979	7 765
Augusti	4 070	8 981	2 118	5 245
Totalt	**16 005**	**32 074**	**7 108**	**18 763**

Räddningstjänsten

Analys av nuläge och utmaning

Räddningstjänsten i Sverige består av statlig räddningstjänst och kommunal räddningstjänst. Kommunernas ansvar regleras i 3 kap i lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Förutom räddningstjänst ansvarar kommunerna enligt LSO, för förbyggande verksamhet (tillsyn av brandsäkerhet samt verkande för att alla typer av olyckor förebyggs) samt sotning.

Från att det för ett par decennier sedan varit tämligen begränsad samverkan mellan de kommunala räddningstjänsterna, så har det under senare år blivit mer och mer samverkan mellan dessa. Att samverka mellan räddningstjänsterna är en lagstadgad skyldighet, samtidigt som räddningschefen (och räddningsnämnden) har fullt ansvar för räddningstjänstens organisation och förmåga inom nämndens geografiska ansvarsområde. Ansvaret handlar både om planeringsmässig förmåga samt minutoperativ sådan.

Sommaren 2018 rådde det extrem torka och hög värme i Sverige under lång tid. Detta ledde till många och omfattande bränder som lyfte upp behovet av samverkan, både lokalt, regionalt och nationellt. Troliga framtida klimatscenarios gör också gällande att extremväder kommer att vara mer frekvent förekommande. Vid bränderna 2018 (och 2014 i Västmanland) framkom vissa brister som kommunerna har att hantera. Diverse utredningar har gjorts som belyser dessa och andra utmaningar som räddningstjänsten har i framtiden:

- Alarmeringsutredningen – hur ska blåljusmyndigheter larmas i framtiden?
- Räddningstjänstutredningen – en utredning om en effektivare räddningstjänst
- Skogsbrandutredningarna 2014 och 2018

Vissa åtgärder har gjorts utifrån slutsatser i utredningarna, medan andra saker återstår. Räddningstjänsterna i södra Kalmar län (Kalmar brandkår, räddningstjänsten Nybro, räddningstjänsten Öland samt räddningstjänsten Emmaboda-Torsås), har haft samverkan som under senare år har utvecklats vidare. Bland annat finns numera en gemensam samordnings-/samverkansperson på deltid, samt en gemensam befälsorganisation.

Den 22 oktober 2020 röstade riksdagen för en revidering av lagen om skydd mot olyckor, som börjar gälla från 1 januari 2021. I den reviderade lagstiftningen ställs högre krav på räddningstjänsterna, både operativt och förebyggande. Räddningstjänsterna i södra Kalmar län samt Mönsterås, Oskarshamn och Högbsy har gjort bedömningen att de kommande högre lagkraven inte är möjliga att uppfylla inom nuvarande organisationer, utan det är nödvändigt att samverka i en större organisation. Som en följd av detta har respektive kommunstyrelse under år 2020 beslutat att utreda möjligheterna att bilda ett räddningstjänstförbund med dessa nio kommuner.

IT-verksamheten

Analys av nuläge och utmaning

Medlemskommunerna vill genom samverkan få en effektiv och bra IT-verksamhet. För att få ut mer av samverkan behöver vi ställa om till fler gemensamma system. Medlemskommunerna har flera system från samma leverantör där vi bör se över möjligheterna till att köra systemet gemensamt. Idag har vi två serverrum med separat IT-infrastruktur.

Pandemin har gjort att behovet att arbeta digitalt ökat. Fler behöver kunna arbeta på distans i tex hemmet men även fler möten hålls digitala även om deltagarna på arbetet. Pandemin har gjort att det är brist på IT-produkter och då speciellt utrustning kring videokonferenser. Det har medfört att leveranstiderna är mycket längre än normalt. För att underlätta för verksamheterna har IT-avdelningen haft produkter på lager.

För att effektivisera användandet av mobila enheter har IT-avdelningen implementerat ett system för hantering av mobila enheter. Nya enheter kommer hanteras direkt medan äldre enheter måste manuellt läggas till i lösningen.

IT-avdelningen har köpt in ett DNS-filter (webbfilter) som filtrerar bort pornografiska sidor på skolornas nätverk.

Under året så implementerades ett nytt kundsupportsystem, Topdesk, som också kan användas av fler verksamheter. Topdesk har en självbetjäningsportal där användarna kan beställa och felanmäla till IT-avdelningen.

IT-avdelningen kommer se över de centrala IT-systemen för att se hur dessa kan köras åt båda kommunerna. Är det möjligt att ha två serverhallar som har gemensam IT-infrastruktur och kan ta över driften ifall en hall skulle få avbrott?

Vi har tillgång till Microsofts verktyg, Sharepoint, Teams, Yammer, Office osv men all information kan inte läggas i molnet. Vi måste hjälpa kommunerna att använda verktygen rätt samtidigt ska vi se om vi har flera system med samma funktion.

Cykelprojektet Fyr till Fyr

Verksamhet

Projektet har pågått sedan 2012 och startade som ett samarbete med följande parter: Ölands kommunalförbund (som projektansvarig), Regionförbundet Kalmar län, Tillväxtverket och EU. Första etappen avslutades 2014 och nu har etapp 2 perioden 2015- 2020 formellt avslutats.

Vision

Att skapa en sammanhängande cykel- och vandringsled av hög kvalité på hela Öland och därmed generera fler turister och skapa en utökad turistsäsong för alla aktörer på Öland.

Analys av nuläge och utmaning

Projektet avslutades formellt under 2020 års senare del trots att några planerade delsträckor återstår. Finansiering saknas i skrivande stund för att färdigställa projektet. Under början av år 2021 kommer ansökan göras om att få bli nationell cykelled. Om ansökan beviljas så kommer Öland att bli led nummer tre i Sverige efter Kattegattleden och Sydostleden.

Sträcka	Planerat byggår
Grankullavik – Byxelkrok	Slutförd
Albrunna – Grönhögen	Slutförd
Grönhögen – Ottenby ås	Kvarstår
Del av trollskogen	Slutförd
Västerstad – Smedby	Utgår
Smedby – Gåssten – Väg 931	Utgår
Dammvägen – Strömelbacken	Utgår
Torngård – Skärlöv	Kvarstår

Personalekonomisk redovisning

Tillsvidareanställda och årsarbetare per verksamhet

Under 2020 hade förbundet i genomsnitt 162 (134) anställda av dessa avser 118 (112) deltidsbrandmän. Antalet årsarbetare exkl. deltidsbrandmän uppgick till 46,8 st (31,0). Ökningen av antalet anställda beror på en omorganisation där medlemskommunernas IT-verksamhet flyttades från Borgholms kommun in i kommunalförbundet.

Andelen arbetande män uppgår till 86 % (84) och andelen arbetande kvinnor uppgår till 14 % (16) och medelåldern i förbundet uppgår till 45 år (45).

Tillsvidareanställda årsarbetare per verksamhet	2020-12-31	2019-12-31
Allmän verksamhet	1	1
Turistorganisationen	5	4
Räddningstjänsten	10	10
IT	16	0
Totalt	**32**	**15**

Sjuktal

Den ökade sjukfrånvaron kan härledas till coronapandemin. Den totala sjukfrånvaron har ökat men långtidssjukfrånvaron har minskat då rådande restriktioner lett till fler korttidssjukskrivningar.

Sjukfrånvaro	2020-12-31	2019-12-31	Avvikelse
Totalt alla medarbetare	4,86%	0,94%	3,92%
varav över 60 dagar	37,10%	39,00%	-1,90%
Kvinnor	10,70%	0,25%	10,45%
Män	3,20%	1,26%	1,94%
Personer upp till 29 år	1,50%	0,00%	1,50%
Personer mellan 30-49 år	4,90%	0,41%	4,49%
Personer 50 år och äldre	5,10%	1,64%	3,46%

Personalkostnader

	2020-12-31	2019-12-31
Bruttolön exkl övertid	26 487	20 698
Personalomkostnader	11 196	8 105
Summa personalkostnader	**37 683**	**28 804**

Övertid

Antalet timmar för enkel och kvalificerad övertid/mertid uppgår till 619 (603) timmar och kostnaden för enkel- och kvalificerad övertid/mertid var 316 (261) tkr, beloppet är exklusive personalomkostnader.

	2020-12-31	2019-12-31
Fyllnad arbetade timmar	0	27
Övertid arbetade timmar	619	603
Timavlönade arbetade timmar	25 437	27 440

Arvoden förtroendevalda

Arvoden och ersättningar till förtroendevalda uppgick för 2020 till 63 tkr, exklusive personalomkostnader, jämfört med 117 tkr för 2019.

Pension

Antal förväntade pensionsavgångar per verksamhet framgår av tabellen nedan.

Verksamheter	2021	2022	2023	2024	2025
Allmän verksamhet	-	-	-	-	-
Räddningstjänsten	1	-	-	-	-
IT-verksamhet	-	-	-	-	1
Samtliga tillsvidare	**1**	**0**	**0**	**0**	**1**

Pensionskostnad

Under 2020 har kommunen betalat ut 135 (108) tkr i pensioner (exkl. löneskatt). Utbetalningen avser ålders och efterlevandepension.

Finansiell analys

Budgetuppföljning

Perioden uppvisar ett positivt resultat med 393 tkr vilket kan jämföras med -662 tkr för 2019.

Direktionen och förbundsledningen redovisar tillsammans ett budgetunderskott på 131 tkr. Direktionens pott för oförutsedda händelser om 55 tkr har inte nyttjats fullt ut och täcker därför upp för en del av förbundsledningens underskott. Förbundsledningens budget överskrids på grund av ökade kostnader för administration på grund av att IT-verksamheten tillkommit i förbundet.

Turismorganisationen redovisar ett överskott gentemot budget på 626 tkr. På grund av pandemin har öppettiderna och därmed antalet timavlönade reducerats på turistbyråerna, samtidigt som planerade projekt inom destinationsmarknadsföring inte hunnits med då arbetskraft saknas. Partnerskapen har varit fler än väntat.

Räddningstjänsten gör ett underskott gentemot budget med 86 tkr, vilket var bättre än prognostiserat. Detta beror på flertalet besparingsåtgärder som gjorts under året för att kompensera för de höga utbildningskostnader i och med omsättning av deltidsbrandmän som uppstått. Vid årets slut såldes även tre bandvagnar som genererade nära 600 tkr i intäkter.

När det gäller cykelprojektet belastar årets utfall inte resultaträkningen då det redovisas som ett projekt. Projektet har dragit ut på tiden och några delsträckor kvarstår. Utmaningen är att få projektet att gå ihop då kostnaderna just nu överstiger intäkterna.

Avskrivningarna uppvisar en positiv budgetavvikelse på 136 tkr till följd av att flera investeringar har gjorts sent på året.

Finansverksamheten uppvisar i år överskott gentemot budget på 855 tkr. Vilket är en effekt av att staten reducerade arbetsgivaravgifterna under perioden april-juli, samt att utökat medlemsbidrag sköts till från medlemskommunerna för att återställa en del av balanskravsresultatet.

Nyckeltalsanalys

Soliditet

Soliditeten är ett mått på hur stor andel av de totala tillgångarna som kommunalförbundet självt äger, det vill säga hur stor del av det egna kapitalet som utgörs av de totala tillgångarna. Soliditeten vid periodens utgång uppgår till 38 % (28 %) men om hänsyn tas till pensionsskulden inklusive löneskatt sjunker soliditeten till 34 % (26 %).

Förvaltning av pensionsmedel

Enligt den kommunala redovisningslagen ska pensionsskulden regleras enligt den så kallade blandmodellen. Detta innebär att pensionsförpliktelser intjänade från och med 1998 redovisas som en skuld i balansräkningen medan de pensionsförpliktelser som avser före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse.

Per 2020-12-31 har 545 tkr (471) bokförts som en avsättning för den individuella delen som betalas ut till respektive pensionsförvaltare.

Pensionsförpliktelsen som redovisas inom linjen i balansräkningen, och därmed inte påverkar förbundets skulder, uppgår vid årsskiftet till 1 817 tkr (1 833) inklusive löneskatt.

Måluppfyllelse

Finansiella mål

Övergripande finansiellt mål för kommunalförbundet är att samtliga verksamheter ska hålla sig inom de beslutade budgetramarna. Kommunallagen stadgar att kommuner och kommunalförbund ska ha en långsiktig god ekonomisk hushållning. Årets resultat innebär ett överskott för kommunalförbundet och därmed har det övergripande finansiella målet om en budget i balans uppnåtts.

Förbundsledning, räddningstjänsten och IT-verksamheten uppvisar ett sämre resultat jämfört med budget, men övriga verksamheter klarar att hålla sig inom sina budgetramar.

Balanskravsresultat

	2020	2019
Årets resultat enligt resultaträkningen	393	-662
Samtliga realisationsvinster	-	-
Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-	-
Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-	-
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-	-
Återföring av orealiserade förluster i värdepapper	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	**393**	**-662**
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	-	-
Balanskravsresultat	**393**	**-662**
IB ackumulerade ej återställda negativa resultat	-662	-
Varav från år 2019	-662	-
Årets balanskravsresultat enligt balanskravsutredningen	393	-662
+ Synnerliga skäl att inte återställa	-	-
+ Synnerliga skäl för att återställa under en längre tid	-	-
UB ackumulerade negativa resultat att återställa inom tre år	**-269**	**-662**
UB Synnerliga skäl som ska återställas (över längre tid)	-	-
UB ackumulerade ej återställda negativa resultat	**-269**	**-662**
varav från år 2019 – (återställs senast år 2022)	-269	-662

Åtgärdsplan

Förbundets resultat hamnar på 393 tkr och en del av det negativa balanskravsresultatet från år 2019 kan därmed återställas. Resterande del på -269 tkr måste återställas senast år 2022. Om förbundet gör ett överskott mot budget år 2021 kommer balanskravsunderskottet återställas redan då.

Driftsredovisning

Driftsbudget, tkr	Budget 2020			Utfall 2020			Avvikelse 2020	Avvikelse 2019
	Intäkter	Kostnader	Netto	Intäkter	Kostnader	Netto	Netto	Netto
Driftsverksamheter								
Direktion	0	341	341	0	293	293	48	-19
Förbundsledning	0	1 492	1 492	0	1 671	1 671	-179	-48
Turismorganisation	-1 502	7 373	5 871	-2 020	7 265	5 245	626	59
Räddningstjänst	-2 690	33 094	30 404	-2 742	33 232	30 490	-86	-1 897
IT-verksamhet	-16 402	16 402	0	-17 851	18 858	1 007	-1 007	-
Cykelprojekt	0	0	0	-17 494	17 494	0	0	0
Avskrivningar	0	2 800	2 800	0	2 664	2 664	136	359
Finansierings verksamhet								
Finansförvaltning	0	0	0	-150	-272	-422	422	390
Medlemsbidrag	-40 928	0	-40 928	-41 365	0	-41 365	437	0
Finansiella poster	0	20	20	0	25	25	-5	0
TOTALT	**61 521**	**-61 521**	**0**	**81 622**	**-81 229**	**393**	**393**	**-1 156**

Kommentarer till ekonomiskt utfall

Direktionen samt förbundsledning

Utfallet för direktionen blev ett överskott mot budget med 48 tkr. Överskottet beror på att direktionens budget för oförutsedda kostnader inte nyttjats fullt ut.

Förbundsledningen landar på ett underskott på 179 tkr då fakturerad tid från medlemskommunerna för administration ökat i och med att förbundets utökats med IT-verksamhet, samt att julgåva delats ut till anställda.

Turismverksamheten

Turismorganisationen har i högsta grad påverkats av pandemin under året. Reducerade öppettider på turistbyråerna under högsäsong och sjukfrånvaro under årets slut bidrar till att verksamheten gör en positiv avvikelse mot budget. Åtgärdspaketet för Öland sträcker sig till 2021 och av dessa medel har ännu inget nyttjats. Partnerskapen har genererat intäkter över förväntan och ett sent inkommet bidrag från Region Kalmar täcker de kostnader som uppstått under årets projekt. Bristen på personal gör att planerade projekt inte kunnat utföras, samt att resor och utbildningar inte varit möjliga under pandemin. Avvikelsen mot budget blir därför ett överskott på 626 tkr.

Räddningstjänsten

I samband med bokslutet 2019 noterades det att kostnaderna för utbildningar ökat, dels på grund av ett nytt utbildningssystem, men också då fler brandmän snabbare kunde utbildas. Detta innebar att det saknades ca 1 200 tkr i budgetram för 2020. För att komma till rätta med underskottet har en rad åtgärder vidtagits under året. Bland annat har räddningsstyrkan i Böda tagits bort, beredskap i Degerhamn har inte tillsatts och flertalet andra engångsåtgärder har gjorts för att minska kostnaderna. Vid delårsbokslutet efter augusti pekade prognosen istället på ett underskott om 300 tkr. Vid årets slut såldes tre av verksamhetens bandvagnar vilket genererade intäkter på nära 600 tkr. Dessutom ställdes övningar in i november och december på grund av pandemin. Detta är anledningen till att underskottet för räddningstjänsten nu endast blir 86 tkr.

IT-verksamheten

IT-verksamheten gör ett underskott mot budget på 1 007 tkr. Verksamheten har nollbudget, vilket då innebär att verksamheten fakturerar respektive kommun för de kostnader som uppstår. IT-verksamheten är väldigt beroende av det som respektive kommun bestämmer och under året har högre kostnader än förväntat uppstått. Utöver detta gjordes parametrarna för IT-verksamhetens kostnader om till 2020 vilket innebär att övriga verksamheter inom ÖKF skulle ha betalat mer för IT-driften, men då detta aldrig inkluderades i budgeten så innebär det att verksamheten saknar intäkter för att täcka sina kostnader. Dessutom följde inte semesterlöneskuld för personalen med till förbundet vid övergången föregående årsskifte, vilket ger ett underskott innevarande år och justeringen kommer göras först våren 2021.

Finansverksamheten

Avskrivningarna uppvisar en positiv budgetavvikelse på 136 tkr till följd av att flera investeringar har gjorts sent på året.

Finansverksamheten uppvisar i år överskott gentemot budget på 854 tkr. Vilket är en effekt av att staten reducerade arbetsgivaravgifterna under perioden april-juli, samt att utökat medlemsbidrag sköts till från medlemskommunerna för att återställa en del av balanskravsresultatet.

Cykelprojektet

Driftsbudget, tkr	2020 Budget			2020 Utfall			2020 av-vikelse
	Intäkter	Kostnader	Netto	Intäkter	Kostnader	Netto	Netto
Ingående balanserade intäkter/kostnader	376	-	376	376	-	376	-
Cykelprojektet	15 110	-15 486	-376	16 465	-17 494	-1 029	-654
TOTALT	**15 486**	**-15 486**	**0**	**16 841**	**-17 494**	**-653**	**-654**

Kommentarer till ekonomiskt utfall

Cykelprojektet belastar inte årets utfall i resultaträkningen då det redovisas som ett projekt. Utmaningen är att få projektet att gå ihop finansiellt då kostnaderna just nu överstiger intäkterna med 654 tkr. Ytterligare kostnader förväntas uppstå under 2021 för arbetet med att ansöka om nationell cykelled, men detta förväntas finansieras av Trafikverket.

Planering för de återstående sträckorna har upphört på grund av ekonomin och innebär att yterligare projekteringar inte kan fullföljas. Återstående sträckor är Torngård – Skärlöv, samt Grönhögen – Ottenby Ås. En beräknad erforderlig tilläggsbudget är minst 10 miljoner kronor.

Investeringsredovisning

Investeringsredovisning, tkr	Budget 2020	Utfall 2020	Avvikelse mot budget	Total budget projektet	Totalt utfall per projekt
Räddningstjänsten					
Uppgradering utryckningsfordon	858	374	-484	1 500	771
Personbilar	240	0	-240	300	60
Offensiv enhet	900	329	-571	900	329
Utbildningsläp	450	35	-415	450	35
Andningspparat	500	1 194	694	500	1 194
Friska brandmän	0	69	69	300	175
Släckbil i Degerhamn	0	18	18	500	715
Ledningsbil chefsberedskap	0	6	6	0	6
Summa investeringar	**2 948**	**2 026**	**-922**	**4 450**	**3 286**

Kommentarer till investeringsredovisningen

De största investeringarna år 2020 har gjorts i att förbättra förutsättningarna för att jobba efter konceptet ”Friska brandmän”, samt att uppgradera/byta ut diverse operativ utrustning.

Omprioritering av vilka investeringar som var viktigast gjordes under året. Personbilar, Offensiv enhet och Utbildningssläp har prioriterats bort på grund av att räddningstjänstens verksamhet bedömdes kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt även utan dessa investeringar. Befintliga personbilar går fortfarande att använda, den offensiva enheten har lösts genom omdisponering av annat fordon och utbildningar genomförs till största del i räddningstjänstens lokaler varpå ett särskilt släp inte behövts.

Den största kostnaden för konceptet ”Friska brandmän” har bestått i en uppgradering av andningsapparater, för att kunna nyttja dessa optimalt. Därav har den största delen av investeringsbudgeten lagts på detta projekt.

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och Rådet för kommunal redovisning (RKR) rekommendationer i redovisningsfrågor som är av principiell betydelse eller av större vikt för kommunsektorns redovisning. Samma redovisningsprinciper som i årsredovisningen tillämpas. Eventuella avsteg redovisas nedan.

Ölands kommunalförbunds årsbokslut innehåller resultat- och balansräkning, kassaflödesanalys samt noter. För kommunens interna redovisning tillkommer drift- och investeringsredovisning.

Allmänt

Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunalförbundet och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta. Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde där inget annat anges. Periodisering av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed. Förråden har värderats till inköpspris exklusive mervärdeskatt på värderingsdagen.

Ölands kommunalförbunds leasingavtal klassificeras som operationella och redovisats under ansvarsförbindelser.

Avskrivningar och kapitalkostnader

Anläggningstillgångar har i balansräkningen värderats till anskaffningsvärdet med avdrag för planmässiga avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Avskrivning av materiella anläggningstillgångar görs med linjär avskrivning, d.v.s. lika stora nominella belopp varje år.

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod om minst 3 år klassificeras som anläggningstillgång om beloppet överstiger gränsen för mindre värde. Värdet har satts till ett prisbasbelopp. Förbundets avskrivningstider för maskiner och inventarier är 5-15 år.

Redovisning av semesterlöneskuld och ej kompenserad övertid

Semesterlöneskulden, d.v.s. skulden till personalen för semesterdagar och okompenserad övertid, redovisas som kortfristig skuld. De intjänade förmånerna har belastats med lagenliga arbetsgivaravgifter.

Redovisning av pensionsmedel

Kommunalförbundets pensionsskuld redovisas enligt den så kallade ”blandmodellen”. Detta innebär att den pension som intjänats före år 1998 behandlas som en ansvarsförbindelse ”inom linjen”. Pensionsförmåner som intjänats från och med 1998 redovisas som kostnad i resultaträkningen och som en avsättning i balansräkningen. I kostnaden och avsättningen ingår särskild löneskatt med 24,26 procent. Värdering av pensionsförpliktelserna har gjorts med tillämpning av RIPS 17.

Redovisning av finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder klassificeras enligt RKR:s rekommendation R7. Långfristiga skulder som förfaller till betalning inom tolv månader från balansdagen redovisas i bokslutet som långfristig skuld då den ursprungliga löptiden var längre än tolv månader samt att kommunalförbundet har för avsikt att refinansiera skulden långfristigt.

Resultaträkning

Tkr	Not	2020-01-01-2020-12-31	2019-01-01-2019-12-31
Verksamhetens intäkter	1	40 017	21 439
Verksamhetens kostnader	2	-78 263	-59 734
Avskrivningar	3	-2 664	-2 441
Verksamhetens nettokostnader		**-40 910**	**-40 736**
Skatteintäkter/Medlemsbidrag	4	41 365	40 109
Verksamhetens resultat		**455**	**-627**
Finansiella intäkter	5	3	1
Finansiella kostnader	6	-66	-35
Resultat efter finansiella poster		**393**	**-662**
Årets resultat		**393**	**-662**

Balansräkning

Tkr	Not	2020-12-31	2019-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Maskiner och inventarier	7	10 170	10 808
Omsättningstillgångar			
Förråd m.m.	8	362	118
Fordringar	9	5 598	11 889
Kassa och bank	10	6 349	6 611
Summa omsättningstillgångar		**12 309**	**18 618**
SUMMA TILLGÅNGAR		**22 480**	**29 426**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	11		
Årets resultat		393	-662
Övrigt eget kapital		8 261	8 923
Summa eget kapital		**8 654**	**8 261**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	12	546	471
Skulder			
Långfristiga skulder	13	1 786	1 833
Kortfristiga skulder	14	11 493	18 861
		13 279	**20 694**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**22 479**	**29 426**
Ställda säkerheter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	15	12 704	11 433

Kassaflödesanalys

Tkr	Not	2020-01-01-2020-12-31	2019-01-01-2019-12-31
Den löpande verksamheten			
Årets resultat		393	-662
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	16		
Av- och nedskrivningar		2 664	2 441
Gjorda avsättningar		74	62
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		**2 738**	**2 503**
Ökning/minskning förråd och varulager		-244	-24
Ökning/minskning kortfristiga fordringar		6 292	5 444
Ökning/minskning kortfristiga skulder		-7 368	-887
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**1 811**	**6 374**
Investeringsverksamheten			
Investering i materiella anläggningstillgångar		-2 026	-1 100
Finansieringsverksamheten			
Amortering av långfristiga skulder		-47	-47
Årets kassaflöde		**-262**	**5 227**
Likvida medel vid årets början		6 611	1 384
Likvida medel vid årets slut		**6 349**	**6 611**

Noter

Not 1 Verksamhetens intäkter

	2020	2019
Taxor och avgifter	2 745	2 009
Bidrag	18 838	18 303
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	17 806	1 127
Övriga intäkter	629	0
Summa verksamhetens intäkter	**40 017**	**21 439**

Not 2 Verksamhetens kostnader

	2020	2019
Löner och sociala avgifter	37 683	28 702
Inköp av anläggnings- och underhållsmaterial	15 780	15 104
Bränsle, energi och vatten	330	379
Köp av huvudverksamhet	0	6
Lokal- och markhyror	7 041	7 001
Övriga tjänster	11 735	3 758
Lämnade bidrag	400	347
Övriga kostnader	5 293	4 437
Summa verksamhetens kostnader	**78 262**	**59 734**

Not 3 Avskrivningar

	2020	2019
Avskrivningar immateriella tillgångar	2 664	2 441
Summa avskrivningar	**2 664**	**2 441**

Not 4 Medlemsbidrag

	2020	2019
Medlemsbidrag	41 365	40 109
Summa skatteintäkter	**41 365**	**40 109**

Not 5 Finansiella intäkter

	2020	2019
Ränteintäkter	3	1
Summa finansiella intäkter	**3**	**1**

Not 6 Finansiella kostnader

	2020	2019
Ränta på pensionsavsättningar	-66	-35
Summa finansiella kostnader	**-66**	**-35**

Not 7 Maskiner och inventarier

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärden	32 191	31 091
Årets anskaffningar	2 026	1 100
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**34 217**	**32 191**
Ingående avskrivningar	-21 383	-18 942
Årets avskrivningar	-2 664	-2 441
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-24 047**	**-21 383**
Utgående redovisat värde	**10 170**	**10 808**

Not 8 Lager

	2020-12-31	2019-12-31
Lager Turistbyrån och IT-avdelningen	362	118
Redovisat värde vid årets slut	**362**	**118**

Not 9 Fordringar

	2020-12-31	2019-12-31
Kundfordringar	1 219	8 705
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 650	1 290
Mervärdeskattefordringar	543	829
Övriga kortfristiga fordringar	1 186	1 066
Redovisat värde vid årets slut	**5 598**	**11 890**

Not 10 Kassa och bank

	2020-12-31	2019-12-31
Kassa	29	28
Bank	6 320	6 583
Summa kassa och bank	**6 349**	**6 611**

Not 11 Eget kapital

	2020-12-31	2019-12-31
Eget kapital		
Ingående eget kapital	8 261	8 923
Årets resultat	393	-662
Utgående eget kapital	**8 654**	**8 261**

Not 12 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	2020-12-31	2019-12-31
Avsatt till pensioner		
Särskild avtals-/ålderspension	20	46
Förmånsbestämd/kompletterande pension	419	333
Summa pensioner	**439**	**379**
Löneskatt	106	92
Summa avsatt till pensioner	**106**	**92**
Ingående avsättning	471	409
Nya förpliktelser under året		
Nyintjänad pension	70	36
Ränte- och basbeloppsuppräkningar	10	10
Övrigt	-21	4
Förändring av löneskatt	15	12
Utgående avsättning	**545**	**471**
Aktualiseringsgrad	99%	99%

Not 13 Långfristiga skulder

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående låneskuld	1 833	1 880
Årets amortering	-47	-47
Utgående låneskuld	**1 786**	**1 833**
Skulder till kreditinstitut	1 786	1 833
Summa långfristiga skulder	**1 786**	**1 833**
Uppgifter om lån i banker och kreditinstitut		
Lån som förfaller inom:		
1 år	2,6%	2,6%
2-5 år	10,5%	10,3%
Senare än 5 år	86,8%	87,2%

Not 14 Kortfristiga skulder

	2020-12-31	2019-12-31
Kortfristig del av skulder till kreditinstitut	0	373
Leverantörsskulder	2 045	4 086
Moms och punktskatter	1 397	796
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	1 407	1 090
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	4 172	10 597
Semesterlöneskulder	965	541
Kortfristiga lån	47	47
Uppupna pensionskostnader	1 460	1 331
Summa kortfristiga skulder	**11 493**	**18 861**

Not 15 Ansvarsförbindelser

	2020-12-31	2019-12-31
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna och som inte heller har täckning i pensionsstiftelses förmögenhet		
Ingående avsättning	1 833	1 885
Nya förpliktelser under året		
Ränte- och basbeloppsuppräkningar	44	47
Övrigt	15	-18
Årets utbetalningar	-72	-71
Förändring av löneskatt	-3	-10
Utgående ansvarsförbindelse	**1 817**	**1 833**
Aktualiseringsgrad	99%	99%
Övriga ansvarsförbindelser		
Operationell leasing		
Bilar	0	21
Hyresavtal	10 867	9 547
Övriga	20	32
Summa	**10 887**	**9 600**

Not 16 Justering för poster som inte ingår i kassaflödet

	2020-12-31	2019-12-31
Av- och nedskrivningar	2 664	2 441
Förändring av avsättning till pensioner	74	62
Summa justering	**2 738**	**2 503**

§ 72 Dnr 2019/679 BN

STRANDBO 1, AFRIKA 2,Planprogram för hotelländamål

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar

att godkänna samrådsredogörelsen och ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en detaljplan där möjligheterna för hotelländamål utreds inom fastigheten Strandbo 1 och hotell/bostadsändamål och parkering inom fastigheten Afrika 2.

Ärendebeskrivning

Positivt planbesked gavs 2018-12-06. Sökanden fick avslag på en liknande ansökan för samma fastigheter 2018-05-23.

Platsen är komplex och det bedömdes att en detaljplaneutredning skulle föregås av ett planprogram för att hitta och lyfta viktiga förutsättningar.
För fastigheterna Strandbo 1 och Afrika 2 upprättades av exploatörerens konsult ett planprogram. Beslut om samråd av planprogrammet gavs 2019-12-18 och mellan 27:e januari t.o.m. 24:e februari 2020 fanns handlingarna tillgängliga för påseende. Totalt inkom tio yttranden under samrådstiden, sju från statliga myndigheter och verk och tre från privata fastighetsägare och föreningar. De viktigaste synpunkterna som lyftes i yttranden gällde hur nybyggnation ska klimatsäkras då platsen kring hotellet är väldigt låglänt och rikserar att påverkas av havsnivåhöjningar. Hur en framtida byggnation kan samspela med riksintresse för kulturmiljön var den andra tydliga frågan som lyftes. Här handlar det främst om vyn upp mot slottsruinen men också anlutningen till befintlig byggnadsstruktur som finns i området runt Strand hotell.

Beslutsunderlag

Miljö- och byggnadsnämndens arbetskott, 2021-03-11 § 55
Samrådsredogörelse upprättad 2021-02-24
Tjänsteskrivelse 2021-03-05

Bedömning

Det inre hamnområdet är utpekat i den fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Borgholm-Köpingsvik som utvecklingsområde för verksamheter. Strand hotells önskemål om att utveckla sin byggnad österut på befintlig parkering ligger i linje med de tankarna. På fastigheten Afrika 2 finns inga tydligt utpekade visioner i FÖP:en men förslaget i planprogrammet är en utveckling i form av bostäder vilket knyter an till en redan befintlig struktur i området.

De synpunkter som inkommit under samrådet av planprogrammet visar att det finns många komplexa frågor att ta ställning till och noga utreda om platsen ska kunna utvecklas. Anpassning till klimatförändringar, dagvattenhantering och kulturmiljön är bara några av flera tunga frågor. Det bör också lyftas att de insatser som behövs för att kunna säkerställa ovan nämnda frågor i just detta område kan bli stora till följd av platsbrist, låglänta och redan hårdgjorda markytor samt ett starkt kulturmiljövärde. Utkomsten av en detaljplaneutredning skulle mycket väl kunna landa i att det kostar mer än det smakar att utveckla platsen.

Lagstöd
PBL 4 kap, PBL 5 kap.

Yrkande

Tomas Zander (C) med instämmande av Marie-Helen Ståhl (S) yrkar bifall till att godkänna samrådsredogörelsen och ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en detaljplan där möjligheterna för hotelländamål utreds.

Dagens sammanträde

Ordförande tackar för redogörelse och bra information i ärendet.

Ordförande finner att det finns ett förslag till beslut.

Förenklad delgivning

I ärenden inkomna från och med 1 maj 2019 använder vi oss av förenklad delgivning. För mer information om vad förenklad delgivning innebär och när du anses vara delgiven se vår hemsida http://www.borgholm.se/forenklad-delgivning.

Beslut skickas till

Beslutet skickas till sökande

Beslutet skickas till kommunstyrelsen för kännedom

Tillhör beslut §2021/72-MBN 2021-03-25

Borgholms kommun

Samrådsredogörelse för planprogram Strandbo 1 och Afrika 2

Upprättad 2021-02-24

Datum

Beslut om planuppdrag: 2018-12-06
Beslut om samråd: 2019-12-18
Samrådstid: 2020-01-27 - 2020-02-24

Redogörelse för processen

Planförslaget var under samrådstiden tillgängligt på kommunens hemsida, på stadshuset samt biblioteket i Borgholm.

Annons om samråd infördes i lokaltidningarna Barometern och Ölandsbladet 2020-01-25. Samrådshandlingar sändes till sakägare enligt upprättad fastighetsförteckning. Planförslaget remitterades och sändes för kännedom till myndigheter m.fl. enligt sändlista.

Inkomna yttranden under samrådstiden presenteras i denna redogörelse. En del har kortats ner och förekommer i något redigerat skick (all saktext finns dock med). Kommunen har kommenterat yttranden och tagit ställning till de ska hanteras framöver. Denna samrådsredogörelse skickas ut till samtliga personer, myndigheter m.fl. som har inkommit med yttranden under samrådstiden.

Sammanfattning

Totalt har tio yttranden inkommit under samrådstiden, sju från statliga myndigheter och verk och tre från privata fastighetsägare och föreningar.

Länsstyrelsen saknar generellt en helhetssyn gällande byggnadens förhållande till omgivningen. De saknar också en övergripande strategi för hur översvämningsproblematik, MKN vatten och dagvattenfrågor ska hanteras. Förhållandet till riksintresset gällande kulturmiljö är en annan punkt som lyfts vilket också är något som Kalmar läns museum kommenterar.
Privata fastighetsägare vill inte se någon byggnation. Ska något byggas måste det göras betydligt lägre än vad som föreslagits i planprogrammet.

Inkomna yttranden

Myndigheter och remissinstanser	Datum	Sida
1. Länsstyrelsen	2020-02-25	3-6
2. Lantmäteriet	2020-02-10	6
3. Räddningstjänsten	2020-02-14	8
4. BEAB	2020-02-24	9
5. Trafikverket	2020-02-05	9
6. Kalmar läns museum	2020-02-20	10
7.E.ON	2020-02-03	12
8. Bostadsrättsföreningen Borgholms Vånings- och Konferenshotell	2020-02-24	13
9. Fastighetsägare Björnen 2	2020-02-24	14
10. Fastighetsägare Afrika 5	2020-02-23	15

1. Länsstyrelsen

Länsstyrelsen välkomnar kommunens förslag på planprogram som ett första steg i prövningen av platsens lämplighet för förtätning. Planprogram syftar oftast till att beskriva vissa frågor som sedan ska beaktas vid kommande planering. Frågor om övergripande strukturer och samband kan med fördel hanteras i planprogram som ett steg mellan en översiktsplan och detaljplaner. I det här fallet rör planprogrammet bara två fastigheter där kommunen presenterar ett tämligen färdigt koncept för kommande detaljplan. Länsstyrelsen anser att kommunen borde ta ett större grepp gällande den geografiska avgränsningen. Den tänkta förtätningen borde beskrivas i ett större sammanhang som inkluderar hamnen och omkringliggande bebyggelse samt presentera helhetslösningar och en vision om hur kommunen önskar platsen ser ut i framtiden.

Länsstyrelsens redovisar nedan rådgivande synpunkter som bör beaktas inför kommande detaljplan.

MKN för vatten samt dagvatten

Det vore fördelaktigt med en helhetssyn för detta planprogram avseende t ex flödesriktningar, skyfall, översvämningsrisker, klimatanpassning, dagvattenhantering, vallkonstruktion med ev upphöjda kajkanter, instängda områden osv. Detta för att kunna göra en helhetslösning för hela hamnen och inte bara just vid Strand hotell-området som är lågt beläget på 1,5-2 m ö h. Det aktuella planprogrammet är enbart för en liten del av hamnen vilket innebär att det blir svårt att hantera ovan nämnda övergripande och strategiska frågeställningar vad gäller bland annat vattenfrågor. Det är lämpligt att just via ett planprogram ta upp den typ av helhetstänkande.

Det är bra att det föreslås dagvattenutredning för bästa möjliga dagvattenhantering i fortsatt planarbete. Det föreslås också att kommunen kommer att ta fram en MKB för

Kommunens kommentar:

Närheten till vattnet, klimatanpassning och dagvattenhantering kommer vara centrala frågor i det kommande detaljplanearbetet och MKB med dagvattenutredning är delar av vad som kommer att behövas för att utreda platsens lämplighet.

detta planprogram vilket är positivt.
På s 23 under rubrik Risk för höga vattennivåer sista stycket första meningen ”Lösningar för att förhindra översvämning….” I den meningen behöver ordet bör bytas ut mot ska. Samt att detta förebyggande översvämningsarbete också kan knytas till framtida dagvattenhantering.

Kommunens kommentar:

Riksintressen

Kulturmiljö

Vid kommande analys av påverkan på riksintresset för kulturmiljö skulle kommunen behöva ta fram fler fotomontage över nytillskottens påverkan på riksintresset. De foton som finns i dag är begränsade och över väldigt få vyer vilket gör bedömningen svår.
Sedan är frågan om nybyggnaden för hotellet verkligen är lika högt som befintlig huskropp, det ser ut på ritningen bild 16 som att det nya huset är högre än det gamla. Men i texten står att det är lika högt.
Det är viktigt att beskriva på vilket sätt den tänkta bebyggelsen tillför något till staden och de värden som ger uttryck för riksintresset.

Platsen är central och komplex och hur en utveckling kan ske i samklang med de kulturvärden som finns på platsen och i kombination med klimatsäkrande åtgärder är något som måste studeras vidare. Kommunen kommer i ett kommande planeringsskede jobba mer precist gällande montage och redovisning av en möjlig byggnads placering och utformning.

Hälsa och säkerhet

Risk för höga vattennivåer samt översvämning

Om kommunen tar fram en detaljplan inom föreslaget område ska översvämningsproblematiken och dagvattenfrågor samt MKN vatten lösas för det aktuella området.
I ett större perspektiv behöver kommunen, som det påpekas i planprogrammet, också arbeta med skyddsåtgärder för stora delar av tätorten. Detta kan göras genom bland annat anläggning av vallar, förhöjda gång- och cykelstråk mellan vattnet och bostäder eller liknande. Om framtida skyddsåtgärder utanför planområdet krävs för att en bebyggelse ska anses lämplig ställs det krav på kommunen att visa att skydden kommer att uppföras. Det krävs således att kommunen utreder och kan visa att skydden är genomförbara ur tekniskt, ekonomiskt och juridiskt perspektiv.
Vissa av dessa lösningar kan lösas inom

Frågor om dagvatten och MKN vatten är något som hanteras i så gott som i alla detaljplaner som kommunen tar fram. Fastigheternas läge är komplext och frågorna kommer vara extra centrala i ett kommande detaljplanearbete.

ramen för detaljplaner men det är viktigt att den typen av ställningstaganden har en grund i kommunens översiktsplan. Att kommunen har rådighet över marken för de framtida skydden och att det finns tydliga politiska ställningstaganden från kommunfullmäktige kan också vara viktiga aspekter att beakta för att bedöma att skydden med stor sannolikhet kommer att uppföras.	**Kommunens kommentar:**
I planprogrammet står att ”Det är även möjligt att reglera lägsta golvnivå i detaljplan.” (sid 23). Länsstyrelsen vill påminna att reglering av golvnivå i förhållande till översvämning inte är tillämpbart (se Regeringsbeslut för Norra viken, Mörbylånga 2019-10-24).	Förhållandet till vattnet kommer vara en av flera viktiga frågor i ett kommande detaljplanearbete. Kommunen tar med sig kommentaren och ska jobba för att reglering sker med lämpliga bestämmelser med lagstöd. .
Markföroreningar Länsstyrelsen som kommunen har inga uppgifter om att marken kan vara förorenad. Även då uppgifter saknas bör man ta i beaktande att föroreningar ändå kan förekomma inom planområdet. Det är inte ovanligt att mark i och i närheten av samhällen är utfyllda med förorenade massor. På parkeringsplatser kan det ha förekommit spill. I planhandlingarna bör det finnas en plan för hur eventuellt uppkomna föroreningar ska hanteras inom planområdet. Vid misstanke eller upptäckt av förorening i samband med schaktning av planområdet måste tillsynsmyndigheten, kommunen, omedelbart underrättas. En anmälan måste inkomma till tillsynsmyndigheten.	Det finns ingen generell handlingsplan för hantering av massor i kommunen men åtgärder i förorenade områden ska anmälas och prövas. Vid en prövning upper den som ska utföra åtgärden hur massorna ska hanteras. Förorenade massor går för deponi till avfallsanläggning Moskogen.
Hamnverksamhet Planläggning av bostäder nära hamn kan innebära begränsningar vad gäller exempelvis verksamhetsbuller och även risker beroende på gällande tillstånd. Det är också bra att komma ihåg att en ny detaljplan för bostäder och hotellverksamhet kan i sig innebär begränsningar för hamnen vad gäller utbyggnadsmöjligheter och nya tillståndsansökningar.	Kommunen kommer i ett kommande detaljplanearbete se över vilka planer som finns för hamnen och hur det kan vägas samman med ny exploatering i området.

Naturvärden
Enligt artportalen finns äldre uppgifter om silverviol området. Arten är fridlyst enligt 8 § artskyddsförordningen och klassad som akut hotad (CR) enligt den svenska rödlistan.
Kommunen behöver inventera arten och se om den fortfarande finns i området och framför allt om den finns i planområdet. Om arten påträffas behöver MKB visa hur arten kommer att påverkas av åtgärden. En negativ påverkan på arten kräver dispens från artskyddsförordningen eftersom den inte har gynnsam bevarandestatus. Om inventering har utförts men arten inte finns i området så ska de framgå.
Kommunen behöver tänka på att om arten finns i området så är det sekretess på de exakta placeringarna.

Kommunens kommentar:
Kommunen har i det initiala skedet inte kunnat se att Silverviol finns i området men kommer att göra en närmare studie i ett detaljplaneskede, då det även inom andra planområden i centrala Borgholm har hittats Silverviol.

Betydande miljöpåverkan
Länsstyrelsen instämmer med kommunens bedömning att planens genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och att en miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning därför krävs. Ett avgränsningssamråd kring de betydande miljöeffekterna ska genomföras innan MKB upprättas. Det är viktigt att kommande detaljplan är på samråd samtidigt som MKB.

Kommunen tar med sig kommentaren in i ett fortsatt planarbetet.

2. Lantmäteriet
Lantmäteriet har inget att erinra.

Kommunens kommentar:
Noterat.

3. Räddningstjänsten Räddningstjänsten har inga synpunkter på att nya byggnader för bostäder och hotell planeras inom området. Dock vill räddningstjänsten förtydliga följande inför fortsatt planering:	**Kommunens kommentar:**
- Större byggnader med bostäder och hotell ställer höga krav på kommunens system för brandvattenförsörjning vilket bör finnas i åtanke tidigt i planeringsprocessen. Kommunen ansvarar enligt lagen om skydd mot olyckor för att tillse att effektiva räddningsinsatser kan genomföras. Detta innefattar att tillgodose behovet av vatten för brandsläckning. Kommunen ansvarar alltså för att tillse att brandvattenförsörjningen i det planerade området planeras och dimensioneras utefter gällande normer (Svenskt Vattens publikationer VAV P76 och VAV P83). Bifogat detta yttrande läggs Kalmar Läns Riktlinjer för Brandvattenförsörjning, beslutat av länets räddningschefer 2019-11-05, vilka tydliggör ansvarsförhållanden, benämningar, metoder mm. Det förutsätts att denna riktlinje tas i beaktande och följs i den framtida planeringsprocessen.	I dagsläget kan kommunen inte uppfylla räddningstjänstens normkrav gällande avstånd till brandpost. En utredning måste göras för att säkerställa om befintliga brandposter inom ett större avstånd kan användas. Gällande hur vattenledningsnätet är utformat och med vilket tryck brandvatten kan levereras kan vi inte påverka det i planarbetet.
- Vid framtida byggnation bör man även planera för omhändertagande av släckvatten eftersom en större brand, på grund av läget, skulle innebära stor risk för att förorenat vatten går ut i Östersjön.	Byggnation i vattennära läge är generellt komplext ur många synpunkter och frågor kopplade till bl.a. klimatsäkran och påverkan på natur- och vattenmiljö är mycket viktiga. Kommunen är mycket tacksamma att synpunkten om släckvatten har lyfts och kommer i det fortsatta detaljplanearbetet att studera hur ett omhändertagande bästa kan göras och regleras.

4. BEAB

Borgholm Energi, avdelningen Återvinning och Avfall, vill lämna följande synpunkt på planprogrammet för Strandbo 1 och Afrika 2.

Om det blir aktuellt med en detaljplan för området, är det viktigt att avfallsaspekten beaktas. Fler lägenheter och hotellrum kommer att innebära mer avfall, och det är viktigt att avfallsutrymmen är tillräckligt dimensionerade och har planerats så att hämtning av avfallet kan ske utan problem.

Kommunens kommentar:

I ett kommande detaljplanearbete kommer det säkerställas att rätt dimensioner och ytor används så att avfallshanteringen kan ske på ett så effektivt sätt som möjligt.

5. Trafikverket

Trafikverket har tagit del av samrådshandlingarna för rubricerat ärende.

Planprogrammet berör inte statlig infrastruktur, Trafikverket avstår därför från att yttra sig.

Kommunens kommentar:

Noterat

6. Kalmar läns museum

Nedanstående antikvariska synpunkter ges efter en genomgång av de uppgifter och illustrationer som presenteras i planprogrammet. Innan en detaljplan tas fram är det lämpligt att låta utföra en förundersökning där nybyggnadernas påverkan på de kulturhistoriska värden som nämns i riksintressebeskrivning och översiktsplan utreds grundligare.

Kommunens kommentar:

Kommunen är måna om att en utveckling på platsen sker på bästa sätt med hänsyn till de kulturvärden som finns där idag. Kommunen instämmer i att en utredning i detaljplaneskedets inledning vore ett lämpligt sätt att förtydliga de förutsättningar som finns på platsen gällande kulturmiljön.

Det är sannolikt möjligt att tillföra nya byggnader inom de aktuella fastigheterna, men enligt länsmuseets bedömning har de volymer som föreslås i planprogrammet inte i tillräckligt hög utsträckning anpassats efter den befintliga miljöns kulturhistoriska värden.

Om eller hur byggnader kan anpassas till platsen får studeras närmare i ett kommande detaljplaneskede.

Under rubriken ”Värna kultur- och naturvärden” på sidan 22 i planprogrammet konstateras att den föreslagna placeringen av bostadshusen inom Afrika 2 till viss del bryter mot det historiska stadsplanemönstret, där villorna är luftigt placerade utmed gröna villagator. Planförfattarna menar att de nya bostadshusens anpassade gestaltning och deras placering som två flyglar intill den befintliga byggnaden ger dem ”ett annat sammanhang” och att karaktären av grön villabebyggelse kommer att finnas kvar. Länsmuseet anser dock att de tillkommande bostadshusen, trots ambitionen till anpassad utformning, ger en allt för hög exploatering av tomten och förtar den upplevelse av luftighet som är karaktäristisk för trädgårdarna utmed gatan. Utformningen med symmetriskt placerade flygelbyggnader anknyter mer till traditionella slotts- eller herrgårdsmiljöer och upplevs som främmande i Borgholms stad.

Det är viktigt att kulturvärdena på platsen respekteras vid eventuell byggnation. I ett kommande detaljplaneskede måste möjligheterna att göra detta studeras närmare.

Under den ovan nämnda rubriken ”Värna kultur- och naturvärden” skriver planförfattarna också att det aktuella förslaget till tillbyggnad inom fastigheten Strandbo 1 ”…utgör en anpassning till befintlig hotellbyggnad och ligger höjdmässigt i nivå med befintlig byggnad.” Man konstaterar att det

Kommunen instämmer i Läns museets kommentar. Att studera skalan på en eventuell nybyggnation blir en viktig del i ett kommande detaljplaneskede.

aktuella utformningsförslaget trots det skulle medföra att siluetten av Borgholms slottsruin skyms både från havet och ett antal platser i gatunivå. På sidan 20 i planprogrammet finns en sektion (bild 16, sektion B-B) där våningsantal och höjder redovisas för hotellets befintliga och planerade byggnader. Av sektionen framgår att den nya delen inte ligger i nivå med befintlig byggnad utan är en våning högre. En sänkning av nybyggnaden med ett våningsplan, så att den får samma höjd som det befintliga hotellet, skulle ge en mindre påverkan på stadens siluett. Slottsruinen skulle fortsätta vara synlig från fler vinklar. Om höjden minskades skulle nybyggnaden också få en tydligare horisontell betoning, vilket skulle innebära en större anpassning till arkitekturen hos hotelldelen från 1970-talet.

Kommunens kommentar:

7. E.ON

E.ON Energidistribution AB har tagit del av inkomna handlingar enligt bifogade pdf-er och konstaterar att området inte berör vårt koncessionsområde för elnät och tar därmed inte ställning till planförslaget.

Kommunens kommentar:

Noterat

8. Bostadsrättsföreningen Borgholms Vånings- och Konferenshotell

Inledningsvis vill vi konstatera att vi är markägare till berört område inom fastigheten Strandbo 1 och har tecknat ett avtal med Strandski AS om markbyte. Vi har alltså redan tagit ställning till förmån för projektet.
Under rubriken markägoförhållande konstateras att det faktum att ”hotell-lägenheterna upplåts som bostäder” inte stämmer med gällande detaljplan.
Vi tycker att den nya detaljplanen bör tillåta även bostäder, i all synnerhet som de nuvarande förhållandena grundas i kommunens eget agerande vid byggnationen. Konferenshotellet finansierades genom att lägenheterna såldes på den öppna marknaden.

Kommunens kommentar:

Fastigheten Strandbo 1 är idag planlagd för handelsändamål samt fordonsparkering. Användningen Handel medger Hotellverksamhet. Ett tidigare uppenbart avsteg från detaljplanen måste inte ligga till grund för eller upprepas vid framtagandet av en ny detaljplan. Om och i vilken form ny användning ska varar på platsen får utredas närmare i en kommande detaljplaneprocess.

9. Fastighetsägare Björnen 2

Det är ett mycket märkligt förslag att om att uppföra ett 5-våningshus vid hamnen, nära vatten!

Borgholm är ju en stad med låg bebyggelse, med utsikt från många ställen över vatten. En sådan byggnad skulle vara ett groteskt inslag i stadsbilden. Vidare, om denna tillåts, öppnas alla ”dammar” för framtiden? Jag tänker på Beijerstomten, ev. Swedish Agro tomten. Vad hindrar från fler höga byggnader mot havet då? Vill kommunen prompt bygga högre är det väl ok i Rosenfors industriområde! Då blir det ju också utsikt över Kalmarsund!
Nej, maximera till 2 eller 3 våningar så Borgholm får behålla sin karaktär!

Kommunens kommentar:

Kommunen ser det som en positivt tecken att en verksamhet har önskemål om att få växa. Men det är som med samhällsplanering i stort, en utveckling måste ske med en balans mellan utveckling och ett säkerställande av befintliga värden. Anpassning till klimatförändringar och kulturmiljön är bara några av de komplexa frågor som kommer att studeras djupare i ett kommande detaljplaneskede.

10. Fastighetsägare Afrika 5

Vi motsätter oss nybyggnation av Strandbo 1 och Afrika 2.
Strandskyddet syftar bl.a. till att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Idag störs fågel- och övriga djurlivet av de fyrverkerishower som anordnas av Strand Hotell några gånger varje sommar och som avfyras på kustsidan av Strand Hotell. Detta sker när fåglar och andra djur har ungar, och vi har sett sjöfåglar bli skrämda och flyga iväg från ungarna. Även musik på mycket hög volym på kustsidan av hotellbyggnaden, samt tillhörande stök och fylleri, stör djurlivet.
Vi hävdar att den föreslagna nybyggnationen inte bidrar till en förtätning av Borgholm på det sätt som begreppet avser. Eftersom de planerade lägenheterna ligger i en hotell- och nöjesfastighet kommer de sannolikt endast nyttjas en kortare tid av året som semesterlägenheter. De befintliga bostadsrätterna som inryms i Strand hotell idag nyttjas i mycket liten omfattning utanför högsäsong, och under vintern nästan inte alls. Varför uppförande av fler bostadsrätter och hotellrum skulle leda till att turistsäsongen förlängs är oklart. Sannolikt blir det istället ännu fler rum och lägenheter som står tomma under en stor del av året, och bidrar ännu mer till intrycket av en tom och ödslig koloss. Därmed ser vi inte heller hur det skulle kunna leda till fler helårsanställningar. Under stycket ”Markägoförhållanden” står det att en del hotellrum eller hotellägenheter ägs av privatpersoner och sedan konstateras det att rummen därför kan användas under större del av året och ger dessutom ekonomisk bärighet. Detta koncept vill Strand Hotell nu utveckla med nybyggnationen. Vi grannar ser att byggnaderna står ödsliga och tittar man på Strand Hotells årsredovisning per sju år tillbaka ser man att det är regelbundna intäkter i form av rumsuthyrning i hotellverksamhet som skulle behöva ökas, inte fler bostadsrätter som i princip endast förbättrar balansräkningen. Faktum kvarstår, fler rum kommer att stå tomma under

Kommunens kommentar:

Strandskyddet är i dagsläget upphävt men återinträder när en ny detaljplan upprättas och särskilda skäl krävs för att upphäva det. I detta fall är ytorna som avses för planläggning redan hårdgjorda och bör kunna bedömas som i anspråktagna sedan tidigare. Djurlivet är också något begränsat inom den parkeringsyta som avses för planläggning. Störande ljud i form av fyrverkerier eller störande musik är något som ligger utanför detaljplanen att styra. Buller i annan form som är direkt kopplad till detaljplaneprocessen som t.e.x. buller vid genomförandeskedet av planen ska beskrivas och hanteras.
Gällande människors tillgång till vattnet, vilket är strandskyddets andra syfte att upprätthålla, kan det konstateras att en utveckling på parkringsytorna inte står i konflikt med det syftet.

lågsäsong och fler rum kan man hyra ut vid högsäsong, men den låga nyttjandegrad en sker på bekostnad av åretruntboende grannars utsikt. Man skulle kunna säga att Strand Hotells planer inte ger en ökad hållbarhet, snarare sämre.
Det är i sig inte fel att utnyttja luckor eller effektivisera redan ianspråktagen mark för att åstadkomma förtätning. I detta fall är det dock inga oanvända luckor, utan luftighet som ger utsikt över slottsruinen från hamnen och sjösidan, samt hamnutsikt från åtskilliga fastigheter i närheten. Att en del av den vackra och för Borgholm karaktäristiska silhuetten av slottsruinen försvinner, anser vi är förödande. Personligen skulle vi också drabbas av att hela vår utsikt mot hamnen försvinner, om Strandbo 1 uppförs enligt förslaget. Denna underbara utsikt är en av de saker vi värdesätter mest med vårt hem. Vi njuter av den alla dagar på året och kan från våra fönster följa dagarnas och årstidernas växlingar i hamnområdet. Den försvunna hamnutsikten skulle också innebära en betydande ekonomisk värdeminskning på vår fastighet. Vi anser att det är fel att bygga en flervåningsbyggnad på en så framträdande plats som Strandbo 1. Strand Hotells byggnader upptar idag ett stort utrymme av strandlinjen, och påverkar den kulturhistoriskt värd fulla miljön kring hamnen och badortsvillorna på Villagatan. Vi tycker inte att det är motiverat att ytterligare inskränka den fria sikten mot havet och inverka negativt på den unika kulturmiljön, i syfte att öka antalet hotellnätter, eller bostadsrättslägenheter som sannolikt kommer står oanvända större delen av året.

Kommunens kommentar:

Kommunen ser det som en positivt tecken att en verksamhet har önskemål om att få växa. Men det är som med samhällsplanering i stort, en utveckling måste ske med en balans mellan utveckling och ett säkerställande av befintliga värden. Anpassning till klimatförändringar och kulturmiljön är bara några av de komplexa frågor som kommer att studeras djupare i ett kommande detaljplaneskede.

Den föreslagna effektiviseringen av parkeringsytorna på fastigheten Afrika 2 kan endast marginellt öka antalet parkeringsplatser. Redan idag nyttjas de parkeringsytorna till fullo under sommaren och det brukar stå ca 50 bilar parkerade på Afrika 2. Man kan lätt få intrycket när man läser programförslaget att effektiviseringen medför 50 nya platser vilket är helt fel. I programförslaget framgår

Hur mycket parering som i slutändan behövs för att säkerställa de behov som uppkommer i och med ny bebyggelse får studeras närmare i en kommande detaljplaneprocess.

Det är olyckligt att det framstår som att det ska tillkomma 50 nya platser. Tydlighet i plandokumenten är något som kommunen alltid jobbar för då det är viktigt med förstå-

inte hur de 60-tal parkeringsplatser som idag finns på Strandbo 1 ska ersättas, då nuvarande parkeringsyta helt kommer upptas av den planerade nybyggnaden. Det föreslagna parkringsplanet kan inhysa en del bilar, men kommer därigenom inte att bidra till öka handel och aktivitet längs promenad stråket, och kommer troligen inverka negativt på det estetiska intrycket av markplanet. Därmed kommer nybyggnationen att förvärra det parkeringskaos som brukar finnas i Borgholm under högsäsong.

else finns för vad planen möjliggör. Kommunen tar med sig kommentaren in i ett kommande detaljplanearbete.

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

Datum
2021-01-26

Beteckning
.

Ert datum

Er beteckning

Handläggare
Jonatan Wassberg
Kommunsekreterare

Till kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - rapportering av delegationsbeslut om justering av verksamhetsområde vattentjänster i Borgholms kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen överlämnar besluten utan yttrande och föreslår fullmäktige att lägga redovisade beslut till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Miljö- och byggnadsnämnden har rätt att komplettera befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp med enstaka nya fastigheter som har skyndsamt behov av vattentjänster. Denna rätt är delegerad nämnden av kommunfullmäktige. När sådana beslut har fattats ska dessa redovisas fullmäktige.

Till dagens sammanträde finns följande delegationsbeslut från miljö- och byggnadsnämnden gällande fastigheter som ska tas med för vattentjänsterna vatten och avlopp:

Gudesjö 3:10
Törneby 2:72
Högtomta 1:13, 1:14 och 3:8
Böda-Torp 10:37
Dödevi 8:27
Dödevi 8:24
Borgholm 13:1 och 13:2
Emmetorp 1:47
Böda-Torp 10:35
Kvarnstad 2:16
Kläppinge 3:22
Långlöt 42:3
Löttorp 4:18
Binnerbäck 2:56
Södra Runsten 15:1
Räpplinge-Strandtorp 1:15
Bläsinge 1:1 skifte 5
del av Borgholm 11:1
Törneby 1:9
Högby-Sandby 12:29
Böda-Torp 2:28
Lofta 3:44
Ranstad 1:11
Hunderum 1:32
Hunderum 1:33
Gillberga 10:26

Postadress
Box 52
38721 Borgholm

Telefon
0485-88 354

Telefax

e-mail / www
Jonatan.Wassberg@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Husvalla 3:12
Bjärby 3:13
Böda-Torp 2:26
Tryggestad 2:12 skifte 9
Stenninge 3:32
Norrböda 1:44
Föra 4:10

Beslutsunderlag

Delegationsbeslut av justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Jonatan Wassberg
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige

Handläggare
Christina Larsson
VA-planerare

Delegationsbeslut
2020-436

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Törneby 2:72**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Törneby 2:72** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnation är aktuell på fastigheten (bygglov dnr: B 2020-1112) och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Köping).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar om nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts. 696

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Bygglovsbeslut 2020-11-30, B 2020-001112

Kartbild över fastigheten:

Aktuell fastighet Törneby 2:72 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Christina Larsson

Christina Larsson
VA-planerare

Beslutet skickas till Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Tillväxtenheten
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Christina Larsson
VA-planerare

Delegationsbeslut
2020-429

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastigheter: **Högtomta 1:13, 1:14 och 3:8**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheterna **Högtomta 1:13, 1:14 och 3:8** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

För fastigheterna finns ett behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheterna kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den ligger i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Gärdslösa).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar om nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Fastigheterna Högtomta 1:13, 1:14 och 3:8 är belägna i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten.

Kartbild över fastigheterna:

VO_vatten VERKSAMHETSOMRÅDE VATTEN

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Christina Larsson

Christina Larsson
VA-planerare

Beslutet skickas till Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Christina Larsson
VA-planerare

Delegationsbeslut
DB-2021-39

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Gudesjö 3:10**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Gudesjö 3:10** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnation är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Högby).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Bygglovsbeslut 2021-01-25, i ärende: B 2020-001222.

Kartbild över fastigheten:

Planerad utvidgning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Aktuell fastighet Gudesjö 3:10 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Christina Larsson

Christina Larsson

VA-planerare

Beslutet skickas till Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Miljö- och byggnadsnämnden
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-592

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Lofta 3:44**

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Lofta 3:44 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnad är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Föra).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Bygglov 2018-10-10, Beslutsnr:2018-854

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

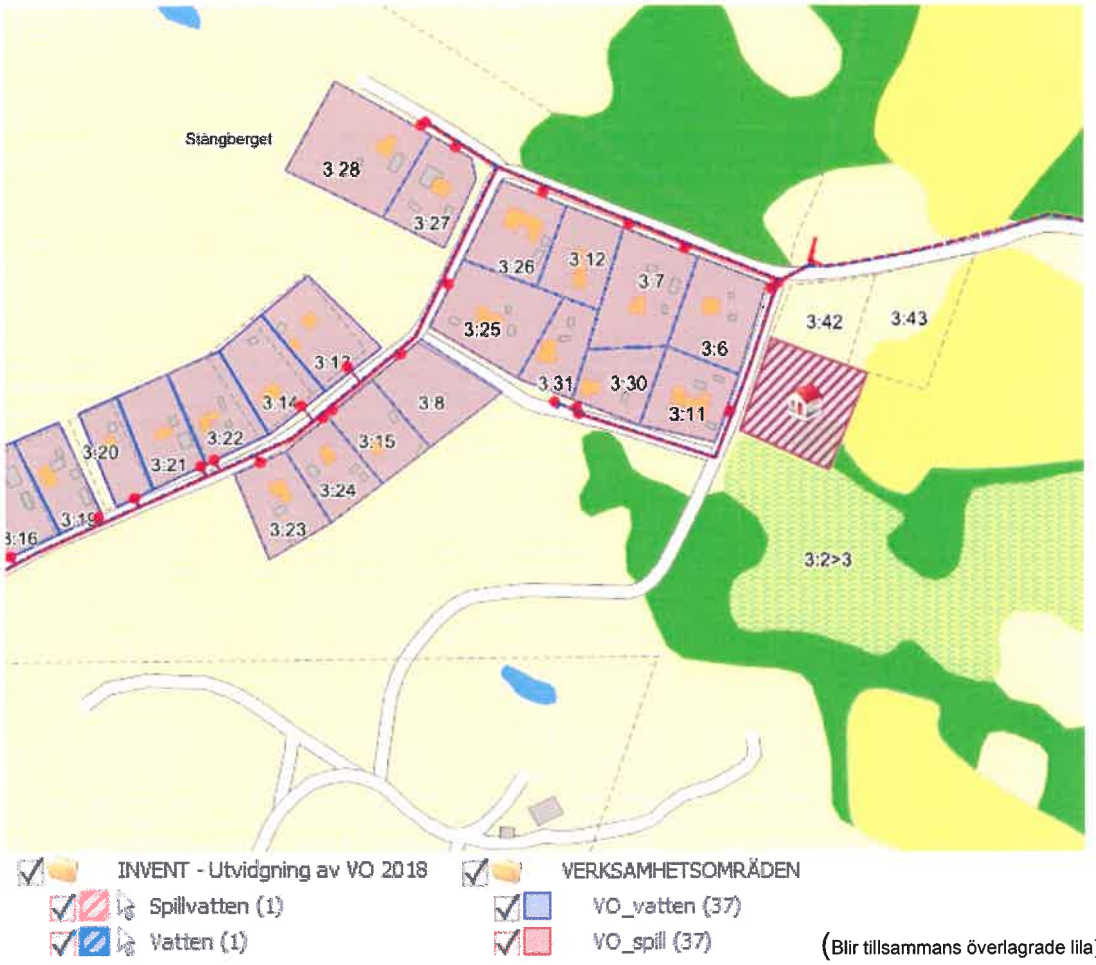
Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Lofta 3:44 angränsar till verksamhetsområde för både dricksvatten och spillvatten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-360

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Långlöt 42:3

Beslut
Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten Långlöt 42:3 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

För fastigheten finns ett behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den ligger i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Långlöt).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Miljö- och byggnadsnämnden

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Fastigheten Långlöt 42:3 belägen i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten.

Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Ert datum

Er beteckning

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Ärendet avser: Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun gällande del av Stenninge 3:32

Fastighet: Stenninge 3:32

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun för Stenninge 3:32.

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Stenninge 3:32 (VA-distrikt Persnäs) ska tas med i verksamhetsområde för vattentjänsterna vatten och avlopp.

Redogörelse för ärendet

På fastigheten Stenninge 3:32 kommer nybyggnation av affärshus att uppföras. Samhällsbyggnadsnämnden beviljade bygglov 2017-12-14. Det bedöms att fastigheten skulle kunna anslutas till det kommunala nätet då den ligger inom samlad bebyggelse och gränsar till detaljplanerat område.

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde (VO), ska ses som en del av detta sammanhang och därför ingå i verksamhetsområdet. Justering av VO ska ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter som oftast utgörs av nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. Det är när först när behovet av vattentjänster uppstår på en fastighet (inom större sammanhang) som fastigheten ska tas med i verksamhetsområdet. Dvs. det är först när fastighetsägaren har fått bygglov godkänt som behovet av vattentjänster uppstår.

Motivering av beslutet

I ett område där kommunala vattentjänster bedrivs, ska verksamhetsområde finnas upprättat. Sedan tidigare finns ett antal verksamhetsområden i Borgholms kommun. Verksamhetsområde för vattentjänster (VO) innebär en skyldighet för huvudmannen

att ansluta de fastigheter som ingår i detta och tillgodose behovet för respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Verksamhetsområdena skall hållas uppdaterade och revideras kontinuerligt när nya fastigheter eller områden ansluts. Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och om nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Samtliga fastigheter skall vara angivna med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Bygglovsärende S 2017-000674
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Bilaga Stenninge 3:32

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Ert datum

Er beteckning

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Ärendet avser: Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun gällande del av Föra 4:10

Fastighet: Föra 4:10

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun för Föra 4:10

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Föra 4:10 (VA-distrikt Föra), ska tas med i verksamhetsområde för vattentjänsterna vatten och avlopp.

Redogörelse för ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beviljade bygglov 2017-05-30. Det bedöms att fastigheten ska kunna anslutas till det kommunala nätet då den ligger inom samlad bebyggelse och gränsar till detaljplanerat område samt verksamhetsområde för vatten och spillvatten.

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde (VO), ska ses som en del av detta sammanhang och därför ingå i verksamhetsområdet. Justering av VO ska ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter som oftast utgörs av nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. Det är när först när behovet av vattentjänster uppstår på en fastighet (inom större sammanhang) som fastigheten ska tas med i verksamhetsområdet. Dvs. det är först när fastighetsägaren har fått bygglov godkänt som behovet av vattentjänster uppstår.

Motivering av beslutet

I ett område där kommunala vattentjänster bedrivs, ska verksamhetsområde finnas upprättat. Sedan tidigare finns ett antal verksamhetsområden i Borgholms kommun. Verksamhetsområde för vattentjänster (VO) innebär en skyldighet för huvudmannen

att ansluta de fastigheter som ingår i detta och tillgodose behovet för respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Verksamhetsområdena skall hållas uppdaterade och revideras kontinuerligt när nya fastigheter eller områden ansluts. Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och om nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Samtliga fastigheter skall vara angivna med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Bygglovsärende S 2017-000181
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Bilaga Föra 4:10

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Ert datum

Er beteckning

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Ärendet avser: Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun gällande del av Norrböda 1:44

Fastighet: Norrböda 1:44

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun för Norrböda 1:44.

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Norrböda 1:44 (VA-distrikt Böda), ska tas med i verksamhetsområde för vattentjänsterna vatten och avlopp.

Redogörelse för ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beviljade bygglov 2016-12-29. Det bedöms att fastigheten ska kunna anslutas till det kommunala nätet då den ligger inom samlad bebyggelse och gränsar till verksamhetsområde för vatten och spillvatten.

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde (VO), ska ses som en del av detta sammanhang och därför ingå i verksamhetsområdet. Justering av VO ska ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter som oftast utgörs av nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. Det är när först när behovet av vattentjänster uppstår på en fastighet (inom större sammanhang) som fastigheten ska tas med i verksamhetsområdet. Dvs. det är först när fastighetsägaren har fått bygglov godkänt som behovet av vattentjänster uppstår.

Motivering av beslutet

I ett område där kommunala vattentjänster bedrivs, ska verksamhetsområde finnas upprättat. Sedan tidigare finns ett antal verksamhetsområden i Borgholms kommun. Verksamhetsområde för vattentjänster (VO) innebär en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår i detta och tillgodose behovet för respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Verksamhetsområdena skall hållas uppdaterade och revideras kontinuerligt när nya fastigheter eller områden ansluts. Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och om nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Samtliga fastigheter skall vara angivna med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses. 718

Beslutsunderlag
Bygglovsärende S 2016-000623
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN

På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund	Mia Hedman
Samhällsbyggnadschef	VA-planerare

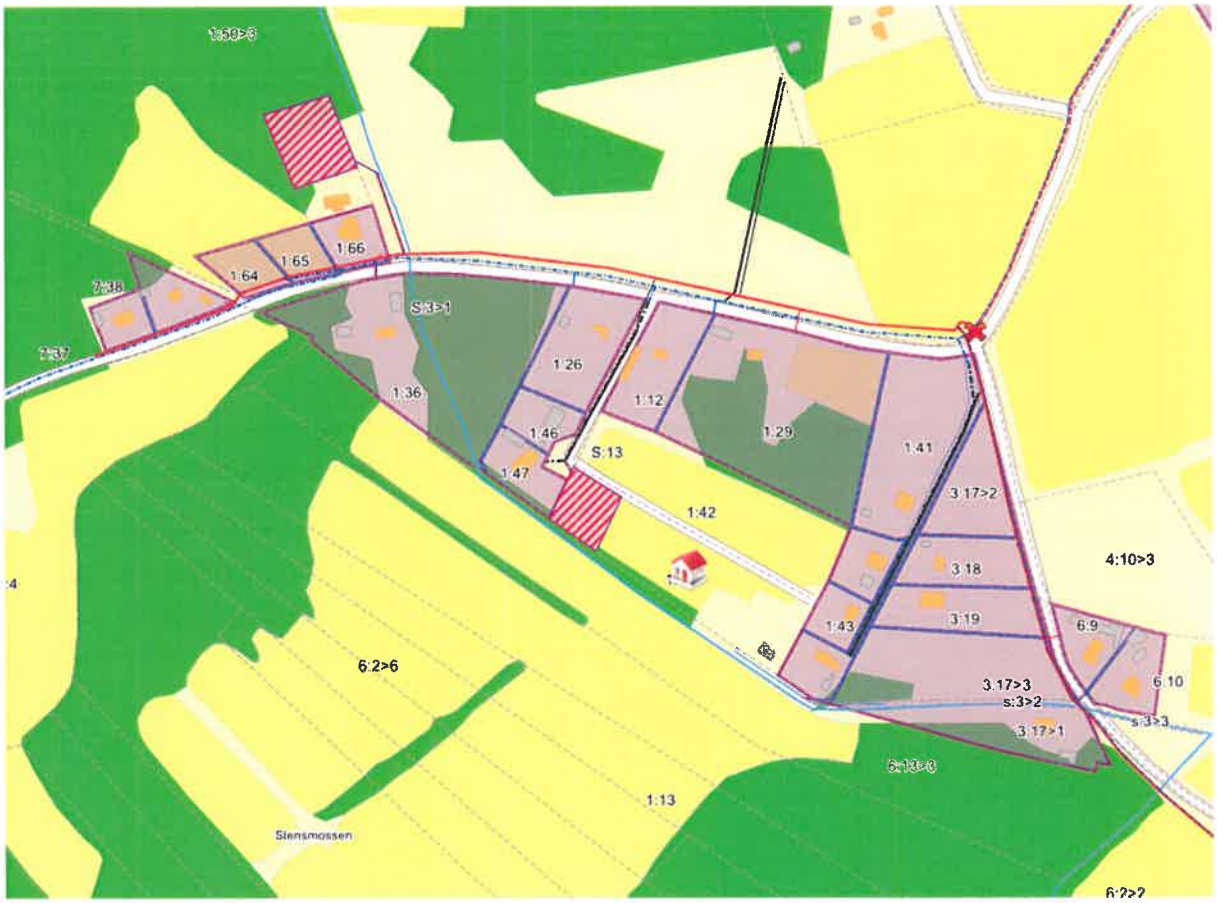
Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Norrböda 1:44

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Ert datum

Er beteckning

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Tryggestad 2:12, skifte 9 (VA-distrikt Räpplinge), ska ingå i verksamhetsområde för vattentjänsterna vatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang.

Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten i närområdet beslutades av Kommunfullmäktige 2013-04-22. Fastigheten Tryggestad 2:12, skifte 9, bör ingå i verksamhetsområdet samt anslutas till det kommunala va-nätet då fastigheten ligger inom samlad bebyggelse samt gränsar till verksamhetsområde för vatten och spillvatten.

Motivering av beslutet

Fastigheter som gränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som en del av detta sammanhang och ingå i detta.

Enligt vattentjänstlagen 6 § är kommunen skyldig att utvidga verksamhetsområdet om det behövs ”med hänsyn till människor hälsa eller miljön” och om det rör sig om ”ett större sammanhang”, vilket det gör i detta fall.

När det gäller behov av vatten och spillvatten anses alla fastigheter där människor bor eller vistas, ha behov av en vatten- och spillvattenlösning. I ridhuset finns va-installationer i form av WC samt BDT-vatten från köksavdelning. Här pågår verksamhet på regelbunden basis samt att det även förekommer särskilda arrangemang. Därför ska fastigheten ingå i verksamhetsområde för vatten och spillvatten.

Information

Verksamhetsområde (VO) för vattentjänster innebär en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår i detta och tillgodose behovet för respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten fastighet eller gata (Df resp. Dg).

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och om nya fastigheter ska ingå i detta genom utökning. Justering av området ska ske kontinuerligt. Samtliga fastigheter skall vara angivna med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt verksamhetsområde samt att det tydligt ska anges vilka vattentjänster som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten, som bilaga.

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

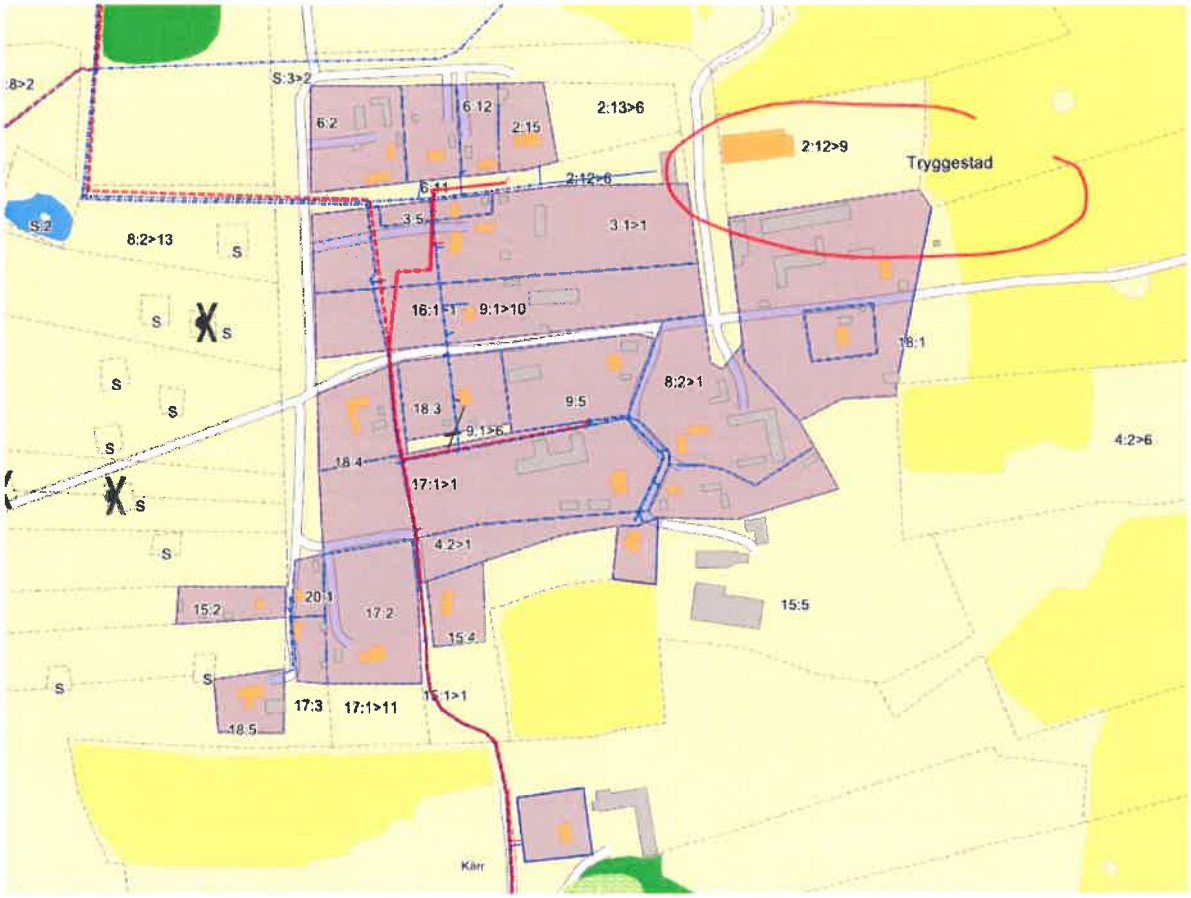
Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Bilaga: Kartbild över fastigheten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Ert datum

Er beteckning

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Ärendet avser: Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun gällande Böda-Torp 2:26

Fastighet: Böda-Torp 2:26

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun för Böda-Torp 2:26

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Böda-Torp 2:26 (VA-distrikt Byxelkrok) ska tas med i verksamhetsområde för vattentjänsterna vatten och avlopp.

Redogörelse för ärendet

Beslut om bygglov fattades 2018-05-11. Det bedömdes att fastigheten skulle kunna anslutas till det kommunala nätet, då den ligger inom samlad bebyggelse och angränsar till verksamhetsområde för vatten och spillvatten.

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde (VO), ska ses som en del av detta sammanhang och därför ingå i verksamhetsområdet. Justering av VO ska ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter som oftast utgörs av nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. Men det är först när behovet av vattentjänster uppstår som fastigheten ska tas med i verksamhetsområdet, dvs när aktuellt bygglov sökts på fastigheten.

Motivering av beslutet

I ett område där kommunala vattentjänster bedrivs, ska verksamhetsområde finnas upprättat. Sedan tidigare finns ett antal verksamhetsområden i Borgholms kommun. Verksamhetsområde för vattentjänster (VO) innebär en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår i detta och tillgodose behovet för respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Verksamhetsområdena skall hållas uppdaterade och revideras kontinuerligt när nya fastigheter eller områden ansluts. Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och om nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Samtliga fastigheter skall vara angivna med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Bygglovsärende S 2018-000183
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB och kommunfullmäktige för kännedom.

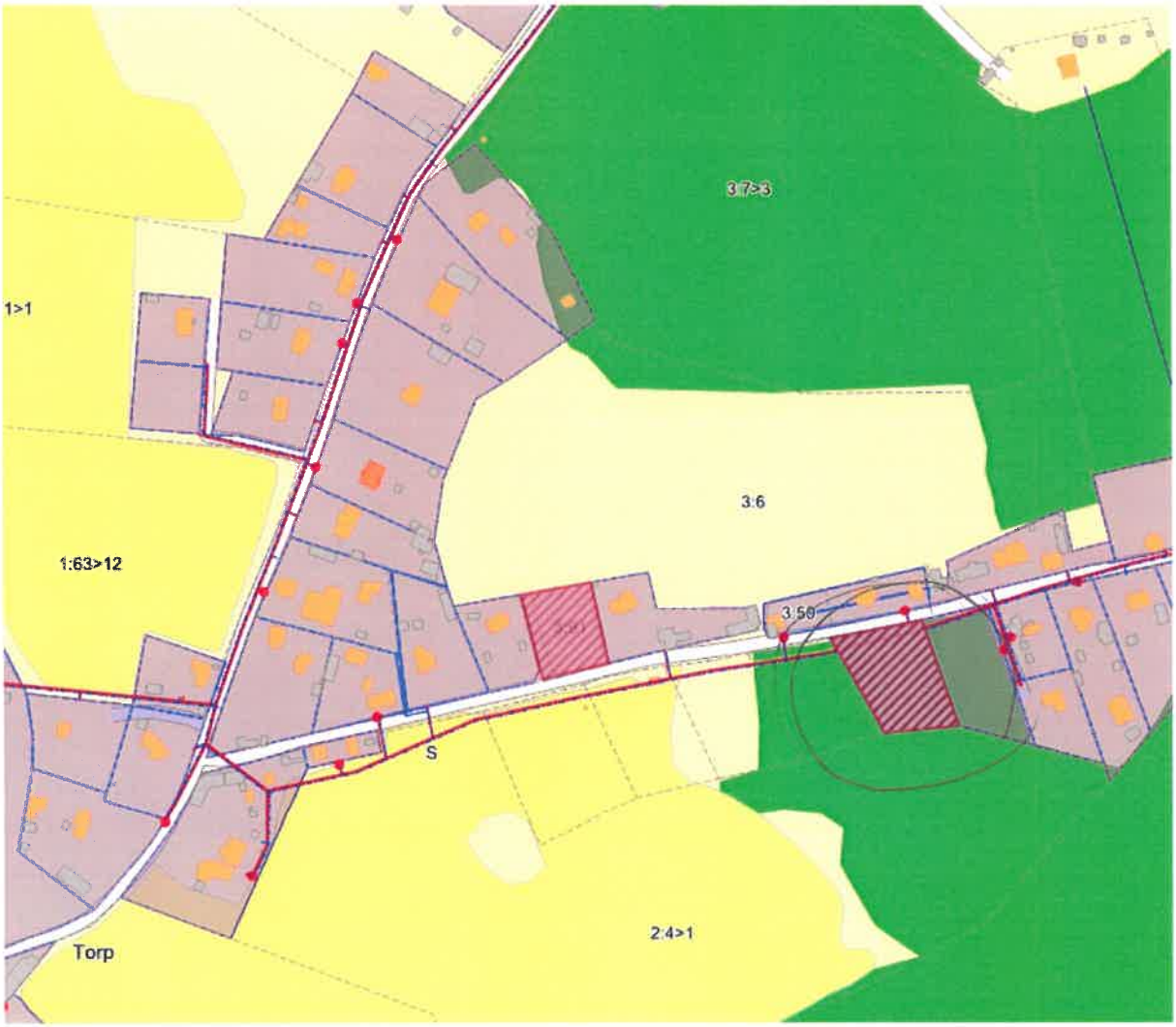
Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Bilaga

Böda-Torp 2:26

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-382

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Bjärby 3:13

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Bjärby 3:13 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

Ansökan om bygglov inkom 20180220. Fastigheten är i behov av kommunala vattentjänster och ingår i ett större sammanhang. Det bedöms att fastigheten ska kunna anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Runsten).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts. 730

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Bygglovsärende S 2018-000097
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Den aktuella fastigheten är belägen inom sammanhållen bebyggelse och gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-439

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Husvalla 3:12

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Husvalla 3:12 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

Fastigheten är i behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Föra).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Den aktuella fastigheten ligger i direkt närhet till verksamhetsområde för dricksvatten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-448

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Gillberga 10:26

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Gillberga 10:26 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnad är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Persnäs).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts. 738

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Den aktuella fastigheten angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-486

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Hunderum 1:33

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Hunderum 1:33 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnad är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Böda).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Bygglov 2018-09-10, beslutsnr 2018-729.

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

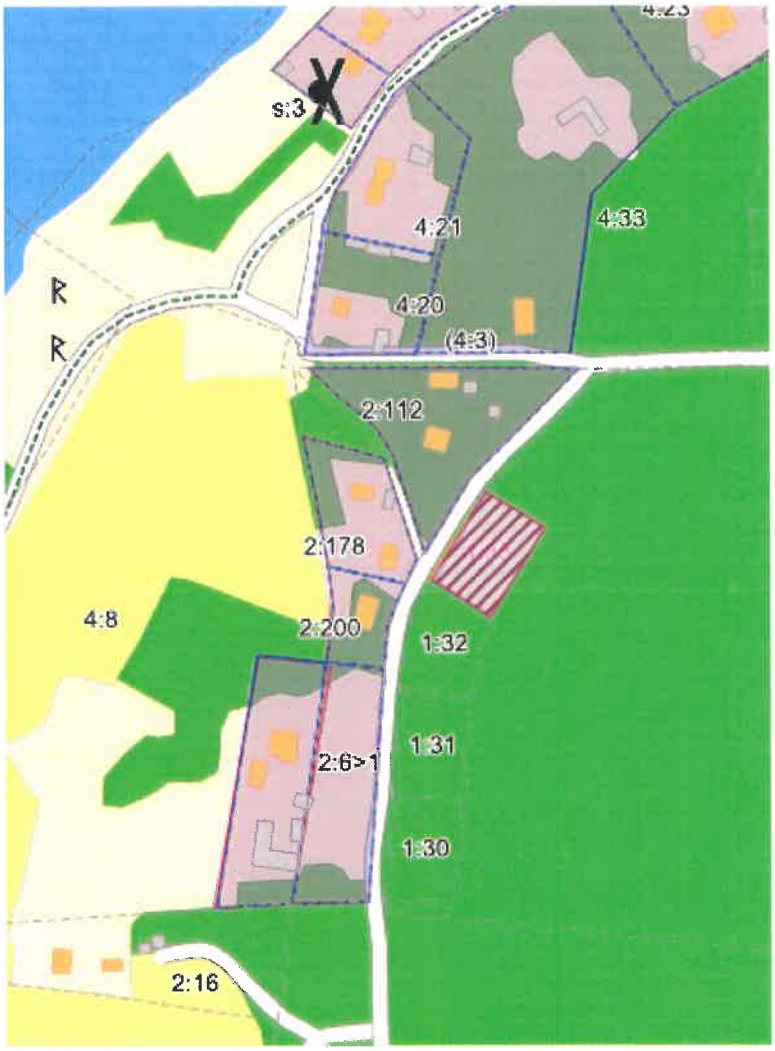
Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Den aktuella fastigheten angränsar till verksamhetsområde för både dricksvatten och spillvatten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-489

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Hunderum 1:32

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Hunderum 1:32 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnad är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Böda).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Bygglov 2018-09-07, beslutsnr 2018-727.

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Den aktuella fastigheten angränsar till verksamhetsområde för både dricksvatten och spillvatten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-000583

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Ranstad 1:11**

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Ranstad 1:11 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Fastigheten är belägen inom det inre skyddsområdet för Löttorps vattenskyddsområde och har därmed behov av kommunala vattentjänster. Fastigheten ska anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då verksamhetsområde för detta finns i närheten, (VA-distrikt Högby).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta. För att skydda vattentäkten får inga enskilda avloppsanläggningar förekomma Inom inre skyddsområdet för vattentäkt. Justering av VO sker kontinuerligt för att inkludera fastigheter med uppkommet behov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Kartbild över fastigheten, bifogas.
Skyddsbestämmelser för Löttorps vattentäkt, 1999-12-02.

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet belägen i närheten av verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten samt inom inre vattenskyddsområde.

VERKSAMHETSOMRÅDEN
VO_vatten (205)
VO_spill (197)

(lila när båda lagerna överlappar)

Vattenskyddsområde - Primär Zon (17)
Vattenskyddsområde - Sekundär Zon (9)

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-636

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Böda-Torp 2:28**

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Böda-Torp 2:28 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnad är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Böda).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Bygglov 2018-12-11, Beslutsnr:2018-001068

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

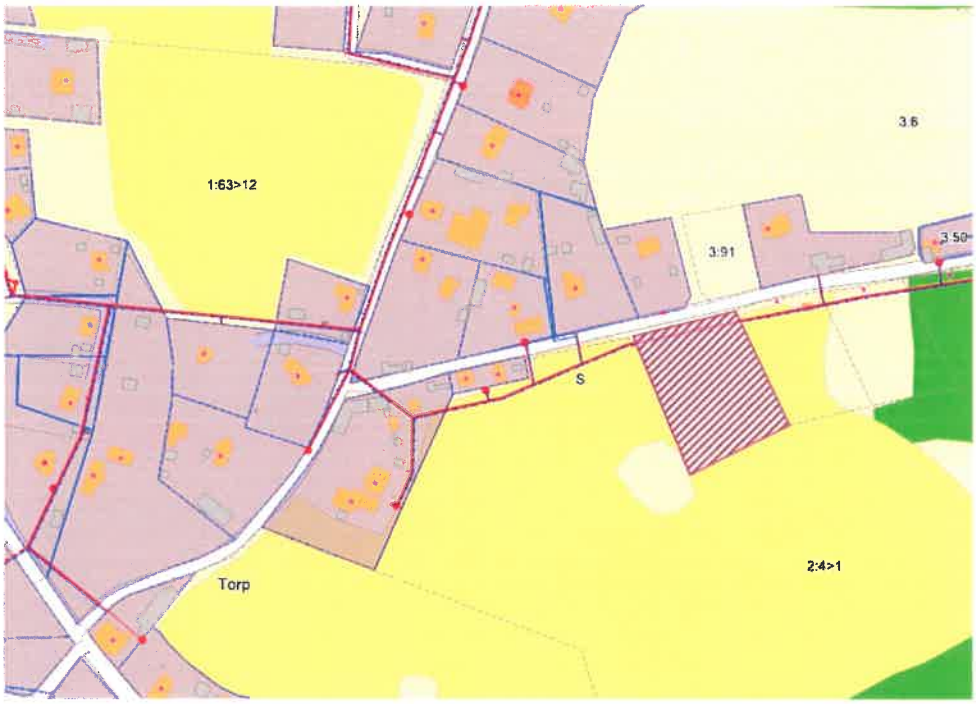
Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Böda-Torp 2:28 angränsar till verksamhetsområde för både dricksvatten och spillvatten.

INVENT - Utvidgning av VO 2018
Spillvatten (1)
Vatten (1)

VERKSAMHETSOMRÅDEN
VO_vatten (37)
VO_spill (37)

(Blir tillsammans överlagrade lila)

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-639

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Törneby 1:9

Beslut
Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Törneby 1:9 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet
Nybyggnation har skett på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Köping).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Bygglov 2012-03-12, Beslutsnr:2012-000033

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Törneby 1:9 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2018-640

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Högby-Sandby 12:29

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Högby-Sandby 12:29 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvattenavlopp.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnation är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten ska kunna anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Högby).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Bygglov 2016-03-12, beslutsnummer 2016-000080
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Linda Hedlund
Samhällsbyggnadschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Högby-Sandby 12:29 gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten.

(blir tillsammans överlagrade lila)

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-47

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **del av Borgholm 11:1**

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att del av fastigheten Borgholm 11:1 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnad av förskola är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten-, spillvatten- och dagvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Borgholm).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Bygglovsärende S 2018- 000568

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Samhällsbyggnadsnämnden § 174 2016-10-17, för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.
Delegationsordning för Samhällsbyggnadsnämnden reviderad och antagen av Samhällsbyggnadsnämnden § 21, 2013-01-23.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Anders Magnusson
Tillväxtenhetschef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet del av Borgholm 11:1 angränsar till verksamhetsområde för Dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: sbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-100

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastigheter: Bläsinge 1:1, skifte 5.

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten Bläsinge 1:1, (skifte 5) ska tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

På fastigheten är nybyggnation aktuell. Därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Högby).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Bygglov 2012-03-12, Beslutsnr:2012-000033

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

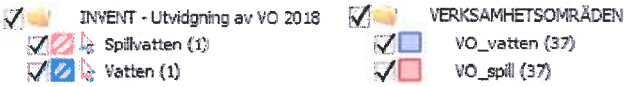
Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet **Bläsinge 1:1 skifte 5** angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten.

Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-112

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Räpplinge-Strandtorp 1:15

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att fastigheten Räpplinge-Strandtorp1:15 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

För fastigheten finns ett behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Räpplinge).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Räpplinge-Strandtorp1:15 gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten.

Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-262

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för spillvatten
Fastighet: Södra Runsten 15:1

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten Södra Runsten 15:1 tas in i verksamhetsområde (VO) för spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Fastigheten är i behov av kommunala vattentjänster och ingår i ett större sammanhang. Fastigheten ingår redan i verksamhetsområde för dricksvatten. Det bedöms att fastigheten även kan anslutas till det kommunala spillvattennätet då den gränsar till sådant verksamhetsområde (VA-distrikt Runsten).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts. Samtliga fastigheter anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Du kan nu kontakta Borgholm energi (0485- 883 00) för vidare information om påkopplingen till det kommunala nätet.

Beslutsunderlag

Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

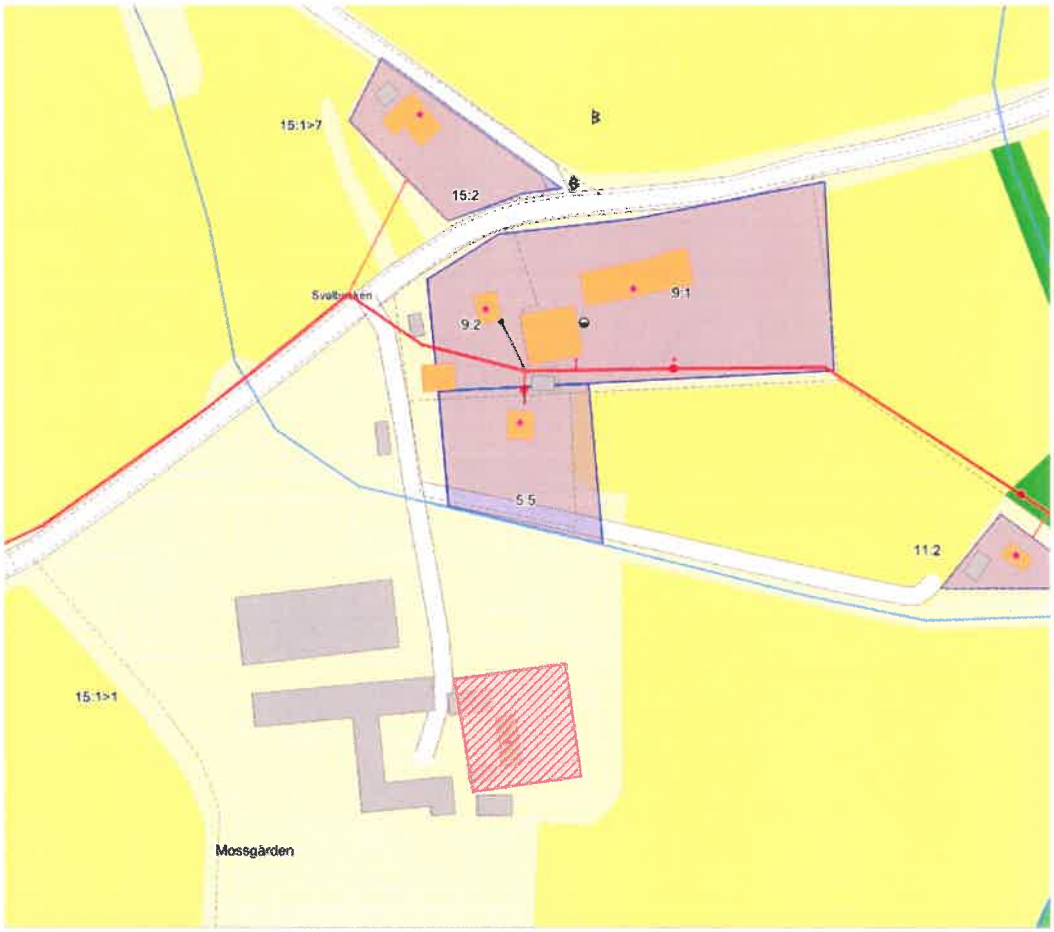
BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Miljö- och byggnadsnämnden

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd) och kommunfullmäktige för kännedom

Aktuell fastighet Södra Runsten 15:1 gränsar till verksamhetsområde för spillvatten.

VERKSAMHETSOMRÅDEN
VO_vatten (37)
VO_spill (37)

INVENT - Utvidgning av VO
Spillvatten (1)
Vatten (1)

(Blir tillsammans överlagrade lila.)

Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-286

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Binnerbäck 2:56**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Binnerbäck 2:56** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnad är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Högby).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Pågående bygglovsärende 2019-05-10, B 2019-000372

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Mia Hedman
VA-planerare

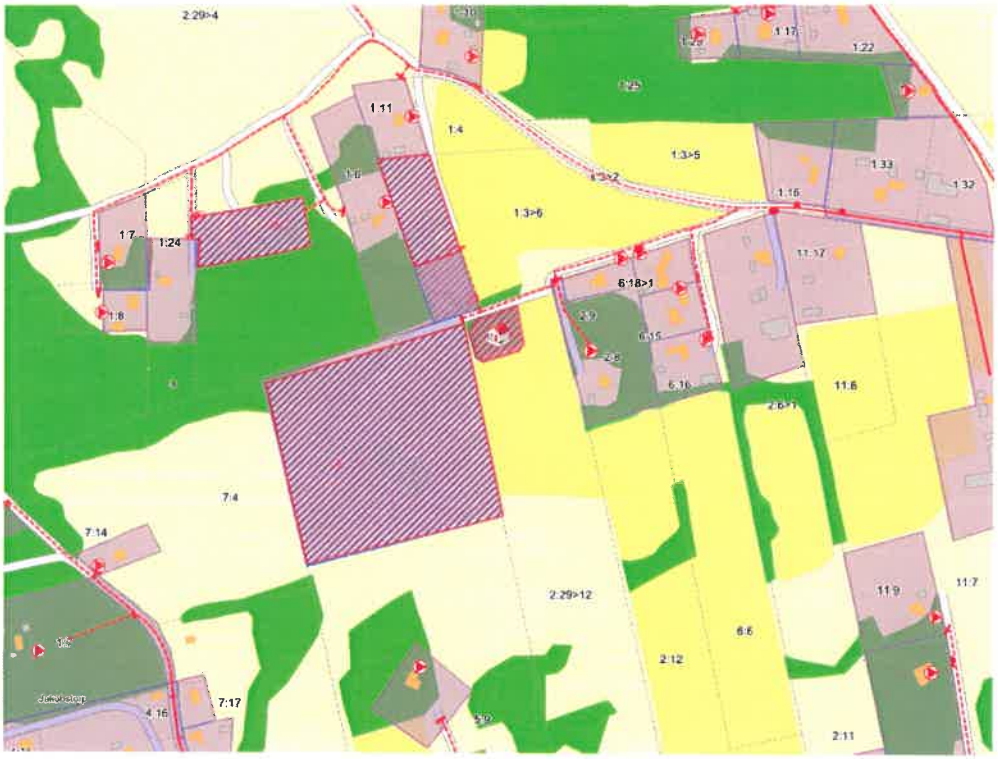
Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Binnerbäck 2:56 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

(Blir tillsammans överlagrade lila)

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-347

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Löttorp 4:18**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Löttorp 4:18** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnation är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Högby).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Kartbild över fastigheten
Bygglovsbeslut 2018-11-30, S 2018-000714.

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Mia Hedman
VA-planerare

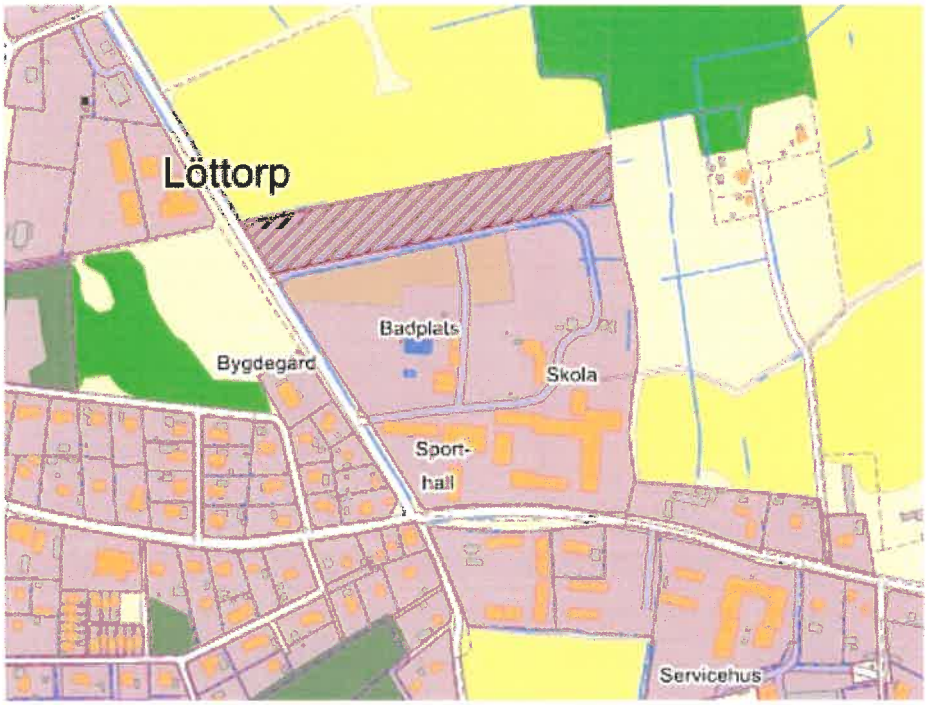
Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Löttorp 4:18 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Planerad utvidgning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-409

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Kläppinge 3:22

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten Kläppinge 3:22 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

För fastigheten finns ett behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den ligger i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Bredsättra).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts. Samtliga fastigheter anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Fastigheten Kläppinge 3:22 belägen i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten.

VO_vatten VERKSAMHETSOMRÅDE VATTEN

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Miljö- och byggnadsnämnden

Mia Hedman
VA-planerare

Beslut skickas till Borgholm Energi AB och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-413

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Kvarnstad 2:16.

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten Kvarnstad 2:16 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

För fastigheten finns ett behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den ligger i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Källa).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts. Samtliga fastigheter anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses. 792

Beslutsunderlag

Fastigheten Kvarnstad 2:16 belägen i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten.

VO_vatten VERKSAMHETSOMRÅDE VATTEN

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Miljö- och byggnadsnämnden

_____

Mia Hedman
VA-planerare

Beslut skickas till Borgholm Energi AB och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mobn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-413

von Post Claes Göran Alexander
ÄNGSBACKEN 6
132 40 SALTSJÖ-BOO

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: Kvarnstad 2:16.

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten Kvarnstad 2:16 tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten.

Redogörelse för ärendet

För fastigheten finns ett behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvattennätet då den ligger i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten (VA-distrikt Källa).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts. Samtliga fastigheter anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Fastigheten Kvarnstad 2:16 belägen i direkt anslutning till verksamhetsområde för dricksvatten.

VO_vatten VERKSAMHETSOMRÅDE VATTEN

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)
Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN
På uppdrag av Miljö- och byggnadsnämnden

Mia Hedman
VA-planerare

Beslut skickas till fastighetsägare, Borgholm Energi AB och kommunfullmäktige för kännedom.

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2019-440

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Böda-Torp 10:35**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Böda-Torp 10:35** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnation är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Böda).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Kartbild över fastigheten
Bygglovsbeslut 2019-10-24, S 2019-000548

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Böda-Torp 10:35 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Planerad utvidgning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Emmetorp 1:47**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Emmetorp 1:47** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnad är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Föra).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Kartbild över fastigheten
Bygglovsbeslut S 2012-000130

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

_____

Mia Hedman
VA-planerare

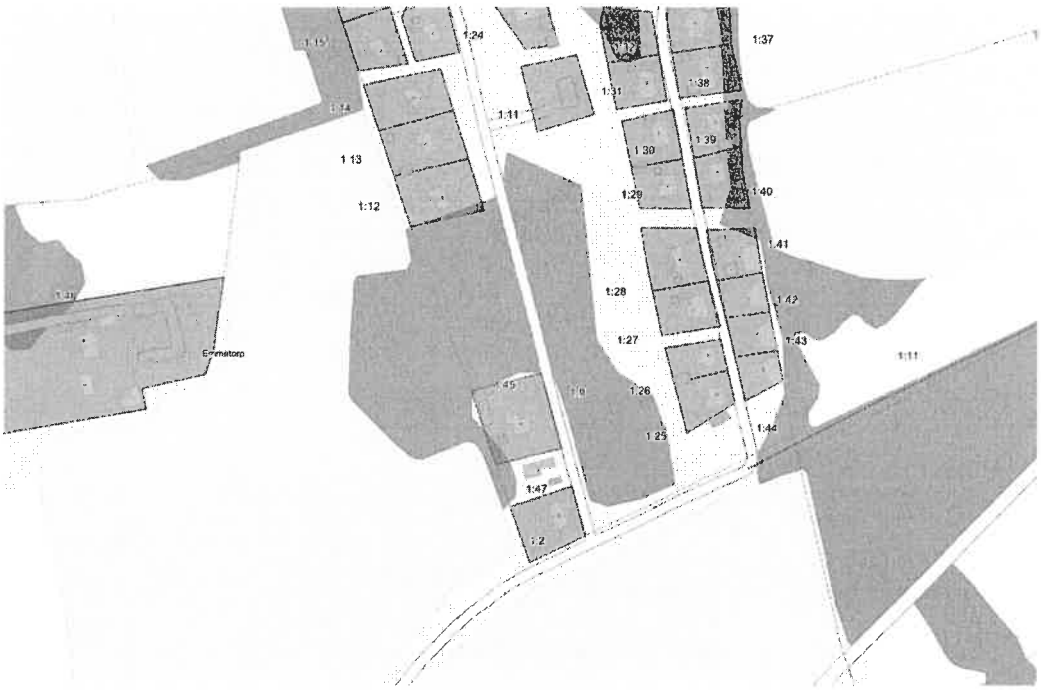
Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Telefon: 0485-880 00

e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se
Org nr: 212000-0795

Aktuell fastighet Emmetorp 1:47 gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Postadress
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Telefon: 0485-880 00

e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se
Org nr: 212000-0795

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2020-157

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastigheter till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastigheter: **Borgholm 13:1 och 13:2**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheterna **Borgholm 13:1 och 13:2** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten, spillvatten och dagvatten fastighet samt dagvatten gata.

Redogörelse för ärendet

Byggnation har tillkommit på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till de kommunala dricksvatten-, spillvatten- och dagvattenäten då den gränsar till verksamhetsområde för dessa, (VA-distrikt Borgholm).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda eller utvidga verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO sker därför kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utvidgning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken/vilka vattentjänst/er som avses.

Beslutsunderlag

Kartbild över fastigheten

Aktuell fastighet gränsar till verksamhetsområde för dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp och dagvatten som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas även till: Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2020-158

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Dödevi 8:24**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Dödevi 8:24** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnation är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Högby).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

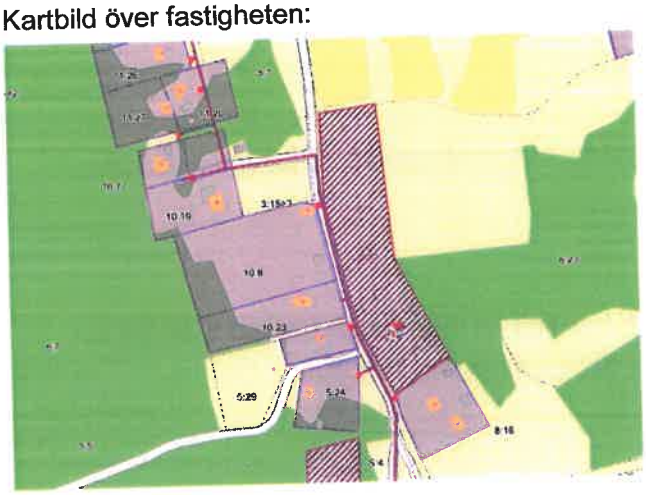
Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Bygglovsbeslut 2020-04-23, B 2020-000296.

Kartbild över fastigheten:

Planerad utvidgning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Aktuell fastighet Dödevi 8:24 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2020-160

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Dödevi 8:27**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Dödevi 8:27** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

Nybyggnation är aktuell på fastigheten och därmed finns behov av kommunala vattentjänster. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Högby).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag

Bygglovsbeslut 2020-04-27, B 2020-000587.

Kartbild över fastigheten:

Planerad utvidgning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Aktuell fastighet Dödevi 8:27 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Lagstöd

Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

Mia Hedman

VA-planerare

Beslutet skickas till Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom.

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handläggare
Mia Hedman
VA-planerare

Delegationsbeslut
2020-226

Kommunfullmäktige
Borgholms kommun

Justering av verksamhetsområde för vattentjänster i Borgholms kommun.

Ärende: Intagande av fastighet till verksamhetsområde för vattentjänster
Fastighet: **Böda-Torp 10:37**

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att fastigheten **Böda-Torp 10:37** tas in i verksamhetsområde (VO) för dricksvatten och spillvatten.

Redogörelse för ärendet

En del av fastigheten har nyligen avstyckats från Böda-Torp 10:11 (stamfastigheten som ingår i VO). Fastigheten 10:37 är ansluten till kommunala va-tjänster via stamfastigheten. BEAB ska upprätta förbindelsepunkt till 10:37 men den ingår idag inte i VO. Därmed finns behov av att ta med fastigheten i verksamhetsområdet. Det bedöms att fastigheten kan anslutas till det kommunala dricksvatten- och spillvattennätet då den gränsar till verksamhetsområde för detta, (VA-distrikt Böda).

Motivering av beslutet

Kommunen är skyldig att ordna vattentjänster och bilda verksamhetsområde (VO) där det med hänsyn till människors hälsa eller miljön behöver ordnas vatten- eller avloppsförsörjning i ett större sammanhang, för befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområdet för vattentjänster innebär därmed en skyldighet för huvudmannen att ansluta de fastigheter som ingår till respektive tjänst som finns att tillgå; dricksvatten (V), spillvatten (S) och/eller dagvatten (Df resp. Dg).

Fastigheter som angränsar till, eller ligger i direkt närhet till ett verksamhetsområde ska ses som del av detta sammanhang och därför ingå i detta, men först när behov uppstår. Justering av VO ska därför ske kontinuerligt för att inkludera nytillkomna fastigheter, exempelvis nya avstyckningar eller fastigheter som nyligen bebyggts eller erhållit bygglov.

Information

Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområdets gränser och beslutar ifall nya fastigheter ska ingå i VO genom utökning. Verksamhetsområdena uppdateras i samband med att nya fastigheter eller områden ansluts.

Samtliga fastigheter ska anges med fastighetsbeteckning och kartbild över aktuellt VO samt vilken vattentjänst som avses.

Beslutsunderlag
Kartbild över fastigheten

Lagstöd
Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412)

Kommunfullmäktiges delegation till Miljö- och byggnadsnämnden för kompletteringar av nya fastigheter i anslutning till befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp som har behov av vattentjänster.

BORGHOLMS KOMMUN

_____

Mia Hedman
VA-planerare

Beslutet skickas till:
Borgholm Energi AB (VA-avd.) och kommunfullmäktige för kännedom

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Aktuell fastighet Böda-Torp 10:37 angränsar till verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Planerad utvidgning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Postadress
Samhällsbyggnad
Box 52
387 21 Borgholm

Besöksadress
Stadshuset
Östra kyrkogatan 10
Org nr: 212000-0795

Telefon: 0485-880 00
Telefax: 0485-129 35
e-post: mbn@borgholm.se
http://www.borgholm.se

Handlingar

Utskriftsdatum: 2021-04-22 **Utskriven av:** Magdalena Widell

Diarieenhet:	Kommunledningsförvaltningen
Datum:	2021-03-17 - 2021-04-21
Riktning:	Alla
Status:	Alla
Notering:	KS
Sekretess:	Visas ej

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Notering	Dokumenttyp
		Ärendemening	
2021.693	I	Sotningsindex 2021 | Viktig information från SKR, cirkulär 21:13	Magdalena Widell
2021-03-17		Sveriges Kommuner och Regioner	
		KS meddelande	CIRKULÄR
2021.808	I	Skrivelse med önskemål om specifik korttidsparkering för Wao-platser	Magdalena Widell
2021-03-24		Markus Lord	
KS 2021/4-423		Tjena Markus, Kul idé, dock har vi lastzoner på trädgårdsgatan som går bra att använda och lämpar sig för er affärsidé. Kika på det och återkom med tankar. Allt gott, Borgholms kommun Alex Sundstedt Mark- och exploateringsstrateg, Tillväxtenheten Tel direkt: 0485-883 38, servicecenter: 0485- 880 00 Postadress: Box 52, 387 21 Borgholm Besöksadress: Östra Kyrkogatan 10, Borgholm alexander.sundstedt@borgholm.se www.borgholm.se Markfrågor 2021	SKRIVELSE
2021.823	I	Föreningsstämma 2021. Kallelse Medlemmarna i Kommuninvest Ekonomisk förening kallas härmed till ordinarie föreningsstämma torsdagen den 15 april 2021 klockan 15.45 på Radisson Waterfront Hotel, Stockholm. Medlemmarna ges möjlighet att delta på föreningsstämman digitalt.	Magdalena Widell
2021-03-25		Kommuninvest	

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Notering	Dokumenttyp
		Ärendemening	
		KS meddelande	KALLELSE
2021.851	I	Beloppsjusteringar i avtal om försäkringsersättning vid trafikskador på kommunala anläggningar | Viktig information från SKR, cirkulär 21:15	Magdalena Widell
2021-03-26		Sveriges Kommuner och Regioner	
		KS meddelande	CIRKULÄR
2021.867	I	Förvaltningsrätten meddelar i sin dom att de avslår överklagandet gällande kommunfullmäktiges beslut 2020-05-18 § 99 (avseende inriktning för nytt särskilt boende på Ekbacka och bl a avstyckning och marköverlåtelse av del av Ekbackaområdet, avtal med BJC Group AB) i mål 2794-20	Magdalena Widell
2021-03-31		Förvaltningsrätten i Växjö	
KS 2019/160-254		KS meddelande	DOM
		Markanvisning, särskilt boende Ekbacka Borgholms kommun	
2021.868	U	Utgående svar skickat från kommunemailen 2021 -03-31- Rödenstensgatan är en enskild väg som sköts av en samfällighetsförening. Enskilda väghållare beslutar själva om att anlägga farthinder på sin väg. Vid uppförande av farthinder kan väghållaren behöva samråda med exempelvis post och räddningstjänst. Mer information om farthinder på enskild väg finns på Trafikverkets hemsida	Leon Hansson
2021-03-31		Hans Bucht	
KS 2021/17-311		KS meddelande	UTGÅENDE SKRIVELSE
		Trafikfrågor 2021	
2021.913	I	Protokoll Extra föreningsstämma 2021-03-23	Magdalena Widell
2021-04-06		Rörsbergs Samfällighetsförening	
KS 2021/4-423		KS meddelande	PROTOKOLL
		Markfrågor 2021	
2021.918	I	Kommunernas hjälpmedelsnämnd i Kalmar län 2021-03-30 protokoll	Magdalena Widell
2021-04-07		Kommunernas hjälpmedelsnämnd i Kalmar län	
		KS meddelande	PROTOKOLL
2021.930	I	Protokoll från kommunförbundets styrelsemöte 18 mars	Magdalena Widell
2021-04-07		Kommunförbundet Kalmar län	
		KS meddelande	PROTOKOLL

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Notering	Dokumenttyp
		Ärendemening	
2021.931	I	Översändande av årsredovisning och förhandsinformation om kommande årsstämma onsdag 2021-05-12 10-12	Magdalena Widell
2021-04-07		Kommunassurans Syd Försäkrings AB	
		KS meddelande	KALLELSE
2021.948	I	E-post med förfrågan till KSO om samtal med kronprinsessparet som är intresserade av att höra hur situationen är i olika kommuner med anledning av pandemin.	Magdalena Widell
2021-04-08		H.K.H. Kronprinsessans hovstat	
		KS meddelande	E-POST
2021.957	I	Huvudöverenskommelse HÖK 21 med Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd | Viktig information från SKR och Sobona, Cirkulär 21:16	Magdalena Widell
2021-04-09		Sveriges Kommuner och Regioner	
		KS meddelande	CIRKULÄR
2021.962	I	Årsmöteshandlingar och statistik för 2020	Magdalena Widell
2021-04-09		Brottsofferjouren Kalmar län	
		KS meddelande	SKRIVELSE
2021.979	I	Inför stämman Energikontor Sydost 28/5-2021 - med beskrivning av verksamheten 2020 och uppmaning att anmäla ombud till stämman	Jonatan Wassberg
2021-04-12		Energikontor Sydost AB	Administrativa enheten
		KS meddelande	E-POST
2021.984	I	Viktig information från SKR och Sobona (Cirkulär)	Magdalena Widell
2021-04-13		Sveriges Kommuner och Regioner	
		KS meddelande	CIRKULÄR
2021.996	I	Förvaltningsrätten meddelar i sin dom att målet skrivs av gällande Migrationsverkets beslut 2021-03-23, diarienr 7331-2020-27299. Statlig ersättning för asylsökande m.fl.; fråga om avskrivning	Magdalena Widell
2021-04-16		Förvaltningsrätten i Göteborg	
KS 2019/9-002		KS meddelande	DOM
		Delegation KSO 2019	
2021.1000	I	Protokoll överförmyndarnämnd 15okt 2020	Magdalena Widell
2021-04-19		Kalmarsunds överförmyndarnämnd	
		KS meddelande	PROTOKOLL

Id Datum Ärendenummer	I/U/K	Beskrivning Avsändare/Mottagare Notering Ärendemening	Ansvarig Avdelning Dokumenttyp
2021.1001 2021-04-19	I	Protokoll överförmyndarnämnd 12 nov 2020 Kalmarsunds överförmyndarnämnd KS meddelande	Magdalena Widell PROTOKOLL
2021.1002 2021-04-19	I	Protokoll överförmyndarnämnd 10 dec 2020 Kalmarsunds överförmyndarnämnd KS meddelande	Magdalena Widell PROTOKOLL
2021.1003 2021-04-19	I	Protokoll överförmyndarnämnd 21 jan 2021 Kalmarsunds överförmyndarnämnd KS meddelande	Magdalena Widell PROTOKOLL
2021.1004 2021-04-19	I	Protokoll överförmyndarnämnd 11 feb 2021 Kalmarsunds överförmyndarnämnd KS meddelande	Magdalena Widell PROTOKOLL
2021.1005 2021-04-19	I	Protokoll överförmyndarnämnd 18 mars 2021 Kalmarsunds överförmyndarnämnd KS meddelande	Magdalena Widell PROTOKOLL
2021.1006 2021-04-19	I	Kallelse till Kommunassurans Syd Försäkrings ABs årsstämma 12 maj 2021 kl 10.00-12.00. Kommunassurans KS meddelande	Magdalena Widell KALLELSE
2021.1026 2021-04-20 KS 2021/103-026	I	Resultat av inspektion 7 april Arbetsmiljöverket KS meddelande Systematiska arbetsmiljöarbetet 2020	Magdalena Widell MEDDELANDE

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2021-04-22 **Utskriven av:** Magdalena Widell

Diarieenhet:	Kommunledningsförvaltningen
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum:	2021-04-27
Sekretess:	Visas ej

Id	**Beskrivning**	**Paragraf**
Datum	**Avsändare/Mottagare**	**Beslutsfattare**
Ärendenummer	**Ärendemening**	**Kategori**
		Ansvarig
223149	Borgholm delegationsbeslut- Att tilldela Lions 15000 kr i eknomiskt bidrag till följd av förlorade intäkter pågrund av pandemin	Ilko Corkovic §9/2021
2021-04-07		Ilko Corkovic
KS 2021/9-002	Delegation KSO	KSO
		Ilko Corkovic
2021.192	Borgholm Energi- Ingen erinran mot ansökan om arbetsbod på Trädgårdsgatan 5 2021-02-01--2021-07-18	Anders Magnusson §14/2021
2021-01-22	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.214	Bengt Nilsson-Ingen erinran mot ansökan om skylt för rundturståg 2021-03-29--2021-12-31 kl. 09.00-23.00	Anders Magnusson §13/2021
2021-01-26	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.216	Restaurang Rosmarino- tillstyrkt ansökan för uteservering under perioden 2021-03-01--2021-10-31	Anders Magnusson §18/2021
2021-01-27	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.267	Grävtillstånd-Grävning sker på Almvägen2 - 2 Bygdegårdsvägen 2, under perioden 2021-01-25--2021-03-31	Julia Hallstensson §12/2021
2021-02-03	20210003/Eon	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.268	Grävtillstånd- Grävning sker på Skogsvägen 18 under perioden 2021-01-08--2021-01-08	Julia Hallstensson §11/2021
2021-02-03	20210002/BEAB	Julia Hallstensson

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.363	Stenninge Gemensamhetsanläggning- Ingen erinran mot ansökan om byggetablering 2021-03-01-2021-07-01	Anders Magnusson §10/2021
2021-02-11	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2020/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.364	Salong Se Ca- ansökan tillstyrks för en trottoarpratare 2021-01-25--2021-12-31	Anders Magnusson §19/2021
2021-02-11	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.380	Grävtillstånd- Grävning sker på Östra Kyrkogatan 19 2021-02-01--2021-02-05	Julia Hallstensson §10/2021
2021-02-16	20210006/BRS Networks	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.381	Grävtillstånd- Grävning sker på Tallgatan från Torsgatan ner till 136:an 2021-03-01-2021-06-30	Julia Hallstensson §9/2021
2021-02-16	20210004/Transtema	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.383	Grävtillstånd-Grävning sker på Vallmogatan 24 i Legenäs 2021-02-01-2021-03-05	Julia Hallstensson §8/2021
2021-02-16	20210009/BEAB	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.384	Grävtillstånd- Grävning sker på Kapellvägen 1 under perioden 2021-02-15-2021-05-31	Julia Hallstensson §7/2021
2021-02-16	20210005/BEAB	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.385	Grävtillstånd- Grävning sker på Södra långgatan 23 under perioden 2021-01-29-2021-02-19	Julia Hallstensson §6/2021
2021-02-16	20210008/ BEAB	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.386	Grävtillstånd-Grävning sker på Johan Söderströmsv 11-13 under perioden 2021-02-08-2021-03-08	Julia Hallstensson §5/2021
2021-02-16	20210010/BEAB	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.403	Parsian Ristorante-- tillstyrkt ansökan för uteservering för perioden 2021-05-01--2021-08-30	Anders Magnusson §17/2021

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2021-02-19	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.415	Ebbas by the sea- Ansökan tillstyrks gällande uteservering	Anders Magnusson §16/2021
2021-02-22	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.426	Härmed förklarar Borgholms kommun att vi kommer att deltaga som partner i projektet Strandstädarkarta – Kalmar läns kustområde 2021. Projektet samordnas av Västerviks kommun, Enheten för Samhällsbyggnad och naturum Kontatkperson för Borgholm är Jan-Åke Johansson	Anders Magnusson §1/2021
2021-02-23		Anders Magnusson
KS 2021/4-423	Markfrågor 2021	TC
		Anders Magnusson
2021.714	Byxelkroks AIK- ansökan för försäljningsbod tillstyrks under perioden 2021-06-21--2021-08-15	Anders Magnusson §15/2021
2021-02-19	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.746	Yttrande över Projekt rörande implementering av förändrade beredskapszoner – Planeringsunderlag för vidare arbete med beredskapsplanering	Ilko Corkovic §7/2021
2021-03-22	Länsstyrelsen i Hallands län	Ilko Corkovic
KS 2021/75-167	Ny beredskapszon runt OKG – från Löttorp och norrut	KSO
		Linda Hedlund
2021.801	Borgholm Energi- Ingen erinran mot ansökan om arbetsbod på Trädgårdsgatan 5 2021-03-28--2021-07-31	Anders Magnusson §7/2021
2021-03-24	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.802	Borgholms kök och bar- tillstyrkt ansökan för uteservering 2021-03-20--2022-03-24	Anders Magnusson §6/2021
2021-03-24	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2021.843	Laglighetsprövning av kommunfullmäktiges ordförandes meddelande att inte tillåta deltagande på distans på kommunfullmäktiges sammanträde 2020-11-16 (mål nr. 5866-20)	Ilko Corkovic §8/2021
2021-03-24	Förvaltningsrätten i Växjö	Ilko Corkovic
KS 2020/201-006	Överklagade av beslut att inte tillåta deltagande på distans i kommunfullmäktige samt överklagande av samtliga beslut under samma sammanträde	KSO
		Ilko Corkovic
2021.865	Norden construction AB- Ingen erinran mot ansökan om byggetablering på på Köpmangatan 1 B, Borgholm, 2021-03-01--2022-06-30	Anders Magnusson §5/2021
2021-03-30	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.935	Ebbas-Ansökan tillstyrks för uteservering 2021-05-01--2021-10-02	Anders Magnusson §3/2021
2021-04-07	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.938	Borgholms kommun- Ingen erinran om ansökan trottoarpratare på Torget i Borgholm 2021-04-07—2022-12-31.	Anders Magnusson §2/2021
2021-04-07	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.949	Grävtillstånd- Grävning sker på grönyta Förrådsvägen fram till Bolists fastighet 2021-03-15-3021-04-30	Julia Hallstensson §4/2021
2021-04-08	20210018/Transtema TNS AB	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.950	Grävtillstånd- Grävning sker på Kolstadgatan 4 - Emers gata 8 2021-03-22-2021-04-20	Julia Hallstensson §1/2021
2021-04-08	20210020/Borgholm Energi Elnät AB	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.951	Grävtillstånd- Grävning sker på Stenhuggarvägern i Sandvik 2021-03-15-2021-0730	Julia Hallstensson §3/2021
2021-04-08	20210016/ONE Nordic AB	Julia Hallstensson
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Julia Hallstensson
2021.952	Grävtillstånd- Grävning sker på kungsgatan 1-4 2021-08-08-2022-02-28	Alexander Sundstedt §2/2021
2021-04-08	20210026/Borgholm Energi AB	Alexander Sundstedt

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Alexander Sundstedt
2021.953	Grävtillstånd- Grävning sker på Hamnvägen , Sjötorget Lilla Hamnkontoret 2021-04-01-2021-04-01	Alexander Sundstedt §1/2021
2021-04-08	20210027/20210027	Alexander Sundstedt
KS 2021/3-002	Grävtillstånd 2021	MEX
		Alexander Sundstedt
2021.959	Sjöbod nr 7 AB- tillstyrkt ansökan om gatupratare 2021-05-01-2021-12-31	Anders Magnusson §8/2021
2021-04-09	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.960	Galleri mini - tillstyrkt ansökan om gatupratare 2021-05-01-2021-12-31	Anders Magnusson §9/2021
2021-04-09	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.965	Annelis bod- tillstyrkt ansökan om gatupratare 2021-05-15-2021-10-15	Anders Magnusson §12/2021
2021-04-12	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.966	Erik Linder- tillstyrkt ansökan om gatupratare 2021-05-01-2021-12-31	Anders Magnusson §11/2021
2021-04-12	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.981	Storgatan 27- tillstyrkt ansökan för uteservering 2021-04-01--2021-10-30	Anders Magnusson §20/2021
2021-04-13	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.982	Smakglädje AB-- tillstyrkt ansökan om gatupratare 2021-04-09--2021-12-31	Anders Magnusson §21/2021
2021-04-13	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.988	Sörens restaurang- tillstyrkt ansökan för uteservering 2021-04-12-2021-10-10	Anders Magnusson §22/2021
2021-04-13	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.990	Langosvagnen- tillstyrks perioden 2021-03-20--2021-10-20 enligt karta	Anders Magnusson §23/2021

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2021-04-16	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.1029	Brasseriet- tillstyrkt ansökan för uteservering 2021-03-31 2021-05-31 samt 2021-09-01-2021-09-22 uteservering 2,5 m * 17,5 m utanför den del av fastigheten som disponeras av verksamheten. Ansökan tillstyrks 2021-06-01 —2021-08-31 (fastställd gågatuperiod) samt 2021-09-23—2021-09-27 för uteservering med högst 5,5 m från husliv och högst 17,5 m utmed den del av fastigheten som disponeras av verksamheterna.	Anders Magnusson §24/2021
2021-04-21	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson
2021.1030	Yogazon- ansökan tillstyrks för en trottoarpratare 2021-04-20-2022-04-12	Anders Magnusson §25/2021
2021-04-21	Yttrande	Anders Magnusson
KS 2021/6-002	Begagnade av allmän plats	TC
		Anders Magnusson

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

Datum
2021-04-14

Beteckning
.

Ert datum

Er beteckning

Handläggare
Jonatan Wassberg
Kommunsekreterare

Till kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Instruktion till ombud till Borgholm Energi Enät AB:s bolagsstämma

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att instruerar kommunens valda ombud till Borgholm Energi Elnät AB:s bolagsstämma 2021

att fastställa resultat- och balansräkning samt koncernredovisning och koncern-revisionsberättelsen för 2020.

att fastställa styrelsens förslag till vinstdisposition i enlighet med fastställd balansräkning 2020.

att ge ansvarsfrihet åt styrelseledamöter och verkställande direktör i enlighet med revisionens förslag.

att fastställa ägardirektiv och bolagsordning i enlighet med kommunfullmäktige beslut 2020-11-16 § 180.

Ärendebeskrivning

Borgholm Energi har årsstämma 2021-04-24 vinstdisposition i enlighet med fastställd balansräkning dör ansvarsfrihet åt styrelseledamöter och verkställande direktör och resultat- och balansräkning samt koncernredovisning och koncern-revisionsberättelsen för 2020 ska fastställas.

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktige 2020-11-16 § 180.

Revisionsberättelse till bolagsstämman i Borgholm Energi Elnät AB.

Granskningsrapport för år 2020 Borgholm Energi Elnät AB.

Revisionsberättelse till bolagsstämman i Borgholm Energi AB.

Granskningsrapport för år 2020 Borgholm Energi AB.

Jens Odevall
Kommunchef

Jonatan Wassberg
Kommunsekreterare

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige för avgörande
Kommunens ombud till Borgholm Energi Elnät AB:s bolagsstämma

Postadress
Box 52
38721 Borgholm

Telefon
0485-88 354

Telefax

e-mail / www
Jonatan.Wassberg@borgholm.se
http://www.borgholm.se

§ 180 Dnr 2020/123 KS

Reviderade bolagsordningar och nytt gemensamt ägardirektiv för Borgholm Energi Elnät AB och Borgholm Energi AB

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att godkänna förslag till bolagsordning för Borgholm Energi Elnät AB.

att godkänna förslag till bolagsordning för Borgholm Energi AB.

att anta nytt gemensamt ägardirektiv till Borgholm Energis bolagsstyrelse.

Ärendebeskrivning

Bolagsordningarna och ägardirektiven för de kommunala bolagen har genomgått en översyn av VD i Borgholm Energi Elnät AB tillika i Borgholm Energi AB och kommunchefen. Främst utifrån de faktiska justeringar som gjorts i ansvarsfördelning mellan kommun och bolag men också utifrån behov att förtydliga avkastningskrav och utdelningsprocessen. Språkbruk, laghänvisningar med mera har setts över. Ägardirektiv för båda bolag föreslås utgöra av ett gemensamt dokument i fortsättningen där moderbolaget är Borgholm Energi Elnät AB och dotterbolaget är Borgholm Energi AB. Synpunkter har också inhämtats från kommunens upphandlade juridiska ombud.

Vad gäller bolagsordningarna ska bolagen revidera denna så den blir analog med det reviderade ägardirektivet.

Beslutsunderlag

Förslag till nytt ägardirektiv - Borgholm Energi Elnät AB och Borgholm Energi AB.

Förslag till reviderad bolagsordning - Borgholm Energi Elnät AB.

Förslag till reviderad bolagsordning - Borgholm Energi AB.

Borgholm Energi styrelse 2020-09-24 § 59 Bolagsordning och Ägardirektiv revidering.

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-10-06 § 201 Reviderade bolagsordningar och nytt gemensamt ägardirektiv för Borgholm Energi Elnät AB och Borgholm Energi AB.

Kommunstyrelsen 2020-10-20 § 155 Reviderade bolagsordningar och nytt gemensamt ägardirektiv för Borgholm Energi Elnät AB och Borgholm Energi AB.

Dagens sammanträde

Yrkande

Ilko Corkovic (S) och Carl Malgerud (M) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Propositionsordning

Av framställd proposition på framlagada yrkanden finner ordföranden att kommunstyrelsen beslutar bifalla kommunstyrelsens förslag till beslut.

Beslut skickas till

Borgholm Energi AB & Borgholm Energi Elnät AB

REVISIONSBERÄTTELSE

Till bolagsstämman i Borgholm Energi Elnät AB
organisationsnummer 556020-7622

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Borgholm Energi Elnät AB för räkenskapsåret 2020-01-01 - 2020-12-31.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets och koncernens finansiella ställning per den 31 december 2020 och av dessas finansiella resultat och kassaflöden för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

DN

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på

de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Borgholm Energi Elnät AB för räkenskapsåret 2020-01-01 - 2020-12-31 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Kalmar den 30 mars 2021

Deloitte AB

Joachim Nilsson
Auktoriserad revisor

Till årsstämman i
Borgholm Energi Elnät AB
Org nr 556020-7622

Granskningsrapport för år 2020

Vi har granskat verksamheten under år 2020. Granskningen har utförts i enlighet med aktiebolagslagens 10 kap. och god revisionssed i kommunal verksamhet.

Vi har tagit del av styrelsens protokoll under år 2020. Vidare har verksamheten granskats utifrån bolagets bolagsordning och kommunens ägardirektiv.

Vi har under året genomfört en fördjupad granskning av bolagskoncernens arbete med den interna kontrollen. Arbetet med den interna kontrollen finns dokumenterat i protokoll. Det ger oss underlag för att uttala oss om att bolaget har en fungerande internkontroll för verksamheten.

Vi har under året träffat representanter för bolaget.

Enligt Ägardirektivet § 8 skall årsredovisningen beskriva måluppfyllelsen kopplat till de mål som kommunfullmäktige antagit i energi- och klimatstrategi, VA-plan, avfallsplan med mera gällande bolagets verksamhet. Årsredovisningen saknar sådana upplysningar, men bolaget har för oss redovisat underlag vilket gör att vi bedömer villkoret som uppfyllt.

Bolagskoncernen skall enligt Ägardirektivet för Borgholm Energi AB § 10 under varje given treårsperiod sträva efter en genomsnittlig avkastning på totalt kapital motsvarande lägst 5,0 % för verksamhetsområdena Fastigheter, Bostäder, Fjärrvärme, Vindkraft och Elnät. Eftersom denna avkastning enligt bolagets uppgift uppgår till 5,0 % är detta villkor uppfyllt.

Bolagskoncernen skall under varje given treårsperiod sträva efter en genomsnittlig soliditet om minst 20 %. Soliditeten skall under perioden inte understiga 15 %. Soliditeten i ett genomsnitt för treårsperioden anges av bolaget uppgå till 16,5 %, vilket understiger den i ägardirektivet angivna gränsen på 20 %.

Vi bedömer att bolagets verksamhet skett på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synvinkel tillfredsställande sätt.

Denna granskningsrapport är upprättad av Jan Hellroth, Anders Marell, Sune Axelsson, Stig Bertilsson, Herman Halvarsson och Christer Johnsson, av kommunfullmäktige i Borgholms kommun utsedda lekmannarevisorer i Borgholm Energi Elnät AB.

Borgholm den 31 mars 2021

Jan Hellroth

Anders Marell

Sune Axelsson

Stig Bertilsson

Herman Halvarsson

Christer Johnsson

REVISIONSBERÄTTELSE

Till bolagsstämman i Borgholm Energi AB
organisationsnummer 556527-7455

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Borgholm Energi AB för räkenskapsåret 2020-01-01 - 2020-12-31.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Borgholm Energi ABs finansiella ställning per den 31 december 2020 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Borgholm Energi AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Borgholm Energi AB för räkenskapsåret 2020-01-01 - 2020-12-31 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman behandlar förlusten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Borgholm Energi AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Kalmar den 30 mars 2021

Deloitte AB

Joachim Nilsson
Auktoriserad revisor

Till årsstämman i
Borgholm Energi AB
Org nr 556527-7455

Granskningsrapport för år 2020

Vi har granskat verksamheten under år 2020.

Granskningen har utförts i enlighet med aktiebolagslagens 10 kap. och god revisionssed i kommunal verksamhet.

Vi har tagit del av styrelsens protokoll under år 2020. Vidare har verksamheten granskats utifrån bolagets bolagsordning och kommunens ägardirektiv.

Vi har under året genomfört en fördjupad granskning av bolagskoncernens arbete med den interna kontrollen. Arbetet med den interna kontrollen finns också dokumenterat i protokoll. Det ger oss underlag för att uttala oss om att bolaget har en fungerande internkontroll i verksamheten.

Vi har under året träffat representanter för bolaget.

Enligt Ägardirektivet § 9 skall årsredovisningen beskriva måluppfyllelsen kopplat till de mål som kommunfullmäktige antagit i energi- och klimatstrategi, avfallsplan med mera gällande bolagets verksamhet. Årsredovisningen saknar sådana upplysningar, men bolaget har för oss redovisat underlag vilket gör att vi bedömer villkoret som uppfyllt.

Vi bedömer att bolagets verksamhet skett på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synvinkel tillfredsställande sätt.

Denna granskningsrapport är upprättad av Jan Hellroth, Anders Marell, Sune Axelsson, Stig Bertilsson, Herman Halvarsson och Christer Johnsson, av kommunfullmäktige i Borgholms kommun utsedda lekmannarevisorer i Borgholm Energi AB.

Borgholm den 31 mars 2021

Jan Hellroth

Anders Marell

Sune Axelsson

Stig Bertilsson

Herman Halvarsson

Christer Johnsson

Årsredovisning

och

Koncernredovisning

för

Borgholm Energi Elnät AB

556020-7622

Räkenskapsåret

2020-01-01 - 2020-12-31

Styrelsen och verkställande direktören för Borgholm Energi Elnät AB får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2020-01-01 - 2020-12-31.

Årsredovisningen är upprättad i tkr.

Förvaltningsberättelse

Verksamheten

Borgholm Energi Elnät AB svarar för mottagning och distribution av elenergi till kunder i Borgholm-Köpingsvik med omnejd.
I dotterbolaget Borgholm Energi AB, org. nr 556527-7455, drivs verksamhet med produktion och leverans av fjärrvärme, egen elproduktion i vindkraftverk, uthyrning och förvaltning av bostäder och fastigheter, samt ansvarar för VA-verksamhet och renhållning. Bolaget skötte fram till 2019 även den kommunaltekniska verksamheten i Borgholms kommun omfattande gata, park, hamnar, kost, lokalvård och transport, men sedan 2020 drivs omnämnda av Borgholms kommun.

Omsättning och resultat i koncernen

Koncernens nettoomsättning 2020 uppgick till 171 813 tkr (210 536 tkr). Moderbolagets nettoomsättning uppgick till 30 186 tkr (30 970 tkr). Koncernen redovisar ett totalt resultat efter finansiella poster uppgående till 10 627 tkr (19 763 tkr). Det redovisade resultatet i moderbolaget efter finansiella poster är 8 907 tkr (6 206 tkr).

Finansiering

Under året har koncernens totala låneskuld minskat från 478 276 tkr till 476 476 tkr.
Koncernkontokrediten är inte nyttjad per 2020-12-31.

Investeringar

Årets investeringar uppgår i koncernen till 57 704 tkr (62 579 tkr). Moderbolagets investeringar uppgår till 1 576 tkr (1 695 tkr).

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Coronapandemins påverkan på verksamheterna har varit att bolaget har minskat intäkterna med ca. 1,5 mkr. Det till följd utav sänkta grundavgifter och hyresnedsättningar till lokala aktörer i näringslivet. Samtidigt har det initierats en kreditgrupp som har till uppgift att godkänna anstånd på fakturor där kunder hör av sig och önskar längre betalningstider. I övrigt har pandemin inte nämnvärt påverkat vare sig drift, leverans eller investeringstakten.
Domslut från Mark och miljööverdomstolen gällande avgiftsplikt för vattenanslutning har lämnats där bolagets talan bifölls. Domsluten överklagades till Högsta domstolen där prövningstillstånd inte beviljades.

Beslutet som togs att de skattefinansierade verksamheterna med tillhörande personal ska övergå i kommunal regi har verkställts.

Under året har en marknadsavdelning skapats där vi samlat kommunikation, kundservice, affärs- och systemutveckling.

Kampanjen för ökad insamling av matavfall har utökats till en allmän kampanj för god sortering och avfallshantering och en utredning om framtida insamlingssystem har startats. Projektet med nya skyltar

vid återvinningscentralerna har fortskridit och nya skyltar är beställda. Skyltningen följer det nya nationella skyltsystemet som lanserats av Avfall Sverige. Dagvattendammen vid Kalleguta avfallsanläggning har färdigställts. Containrar för återbruk i mindre skala har köpts in och verksamheten har jobbat tillsammans med kommunens arbetsmarknadsenhet för en samordnad funktion för återbruket. Återbruket planeras att öppnas 2021.

Ett utökat och uppskattat samarbete mellan fastighetsavdelningarna på Borgholms kommun och Borgholm Energi påbörjades i början av 2020. Utvändiga målningsarbeten samt installation av nya brandlarmanläggningar har utförts på Strömgårdens bostäder.

Vad gäller VA-ledningsnät har flera projekt för spillvattenutbyggnad samt sanering slutförts. Projektet vattenbesparande åtgärder med inköp av utrustning och utbildning i läcksökning samt nytt system för mätinsamling och övervakning av ledningsnätet är pågående. Ett antal projekteringar har utförts och pågår gällande utbyggnad av ledningsnätet bland annat mellan Borgholm och Kårehamn samt Stora Rör och Högsrum.

Inom VA-produktion har ansökning lämnats in för vattendom Böda dammar och ny vattendom för Löttorp/ Hornsjön har erhållits. Nya föreskrifter för vattenskyddsområdet Byxelkrok är beslutade och arbetet med föreskrifterna för Rälla vattenskyddsområde pågår. Deldom gällande Lindby kanal ytvattenuttag har erhållits. Ombyggnation och renovering av pumpstationer och reningsverk har genomförts samt att arbetet med att byta ut övervakningssystemet har påbörjats.

Fjärrvärme har kännetecknats av trygga leveranser utan större avbrott dock har året varit varmt vilket innebär att försäljningen varit lägre jämfört med ett genomsnittligt år. I övrigt har utbyggnaden av fjärrvärmenätet till handelstriangeln fortsatt där nya kunder anslutits, antenner för en effektiv mätinsamling installerats samt att projektet med mätarbyten påbörjats.

Elnät

Upphandling och inköp av nästa generations system och mätare samt mätarbyte är klar i samverkan med Kalmar Energi, Ålem Energi och Oskarshamn Energi. Planering och förberedelse för utrullning av mätarbyten under 2021 pågår. Anslutningar av solcellsanläggningar till både privatpersoner och företag har genomförts. Arbetet med att säkerställa leveransen där jordkablar ersätter luftledningar fortskrider. Energimarknadsinspektionen har meddelat beslut efter avstämning för elnätsintäkterna gällande reglerperiod 20162019 vilket reglerar den framtida taxeutvecklingen.

Förväntad framtida utveckling samt väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Energimarknadsinspektionen har i tilläggsbeslut för reglerperioden 20202023 meddelat att beslutat belopp från reglerperioden 20122015 ej får tas med i nuvarande period. Arbete med framtagande av andra lösningar för att tillgodoräkna denna underintäkt via exempelvis investeringar pågår på riksdagsnivå.

Under 2021 kommer en ny nöjd kundundersökning (NKI) att genomföras.

Vi följer kontinuerligt utvecklingen av Coronapandemin och hur den påverkar samhället i stort. Samtidigt analyserar vi hur det kan påverka våra verksamheter nu och i framtiden.

En översyn av fjärrvärmetaxan kommer att påbörjas för att skapa en större tydlig- och förutsägbarhet.

Avyttrande av vissa anläggningstillgångar kommer att skapa möjligheter för framtida utveckling.

Projektet med att lösa in minoritetsaktierna I Borgholm Energi Elnät AB har initierats som kan ha en

DN

positiv påverkan till framtida kommunala och interkommunala samverkansmöjligheter.

Översynen att skapa ett kommunalt allmännyttigt fastighetsbolag i Borgholms kommun kommer om det verkställs att påverka fastighetsorganisationen i Borgholm Energi.

Framtida risker kan uppstå i form av försämrade eller uteblivna leveranser inom teknisk utrustning och förbrukningsmaterial på grund av handelshinder/-konflikter i världen, vilket kan påverka våra verksamheter.

Miljöpåverkan

Bolaget bedriver anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Anmälningsplikten avser tre fjärrvärmeverk, Böda återvinningscentral, ett reningsverk samt sju biologiska dammar och infiltrationsanläggningar. I beslut från Miljö- och byggnadsnämnden finns råd och riktlinjer för verksamheten. Bolaget bedriver tillståndspliktig verksamhet som omfattar en återvinningscentral, tre reningsverk och vindkraftverk. Dessa verksamheter omfattas av de villkor som ingår i tillstånden.

Hållbarhetspolicy

Borgholm Energi har hållbarhet i fokus, både miljömässigt, socialt och ekonomiskt för att uppnå en god livskvalitet för medborgarna i Borgholms kommun. För oss handlar det om våra kunders behov, omsorg om vår miljö, bra arbetsmiljö för våra medarbetare, god samhällsnytta och en sund ekonomi. Vi ser oss som en självklar del i omställningen till det hållbara samhället och vi arbetar aktivt med Sveriges miljömål samt är med och påverkar flera av målen i FN:s Agenda 2030. Vi lever upp till eller överträffar lagar och krav och strävar mot att ständigt förbättra verksamheten.

Miljöansvar

För oss är miljöarbetet det som genomsyrar vår verksamhet och är en naturlig del av vår vardag.

Detta betyder att:

Vi följer och deltar i utvecklingen av miljöanpassade och effektiva energi- och tekniklösningar.
Vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers behov.
Vi strävar aktivt för en giftfri miljö.

Socialt ansvar

Vi är en viktig aktör i kommunen och har en roll att verka för ett tryggt och inkluderande samhälle i utveckling. Vi agerar utifrån kommunens kärnvärden med ledorden Välkomnande, Utvecklande och Tillsammans.

Detta betyder att:
Vi erbjuder en trygg och säker arbetsmiljö, där medarbetarna hålls delaktiga.
Vi arbetar metodiskt för att effektivisera och förbättra verksamheten.
Vi bidrar till utvecklingen på ett lokalt plan genom att sponsra och delta i samarbeten med våra intressenter.
Vi arbetar aktivt med riskhantering för att minska risken för oförutsedda händelser.
Nolltolerans råder mot mutor, korruption och jäv.

Ekonomiskt ansvar

Vi arbetar för att driva bolaget med god ekonomisk kontroll och ha god likviditet, både på kort och på lång sikt. Vårt uppdrag är att skapa långsiktig lönsamhet och samhällsnytta på affärsmässiga grunder.

Detta betyder att:
Vi lever upp till de avkastningskrav vår ägare ställer.
Vi ställer tydliga miljö- och kvalitetskrav som värderas inför varje upphandling.
Vi har tydlig ekonomisk uppföljning i varje investeringsprojekt.
Som kommunalt bolag är öppenhet och transparens en självklarhet för oss.

Ägarförhållanden

Borgholms kommun är dominerande ägare med 99% av rösterna.

DV

Flerårsöversikt (Tkr)

Koncernen	**2020**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**
Nettoomsättning	171 813	210 536	212 693	215 207	205 730
Resultat efter finansiella poster	10 627	19 763	16 727	12 013	18 734
Balansomslutning	825 767	830 743	806 734	795 550	733 070
Avkastning på eget kap. (%)	8,0	17,2	16,8	14,3	35,6
Avkastning på totalt kap. (%)	2,1	3,4	3,2	2,8	3,9
Soliditet (%)	15,8	13,8	12,3	10,5	10,2

Moderbolaget	**2020**	**2019**	**2018**	**2017**	**2016**
Nettoomsättning	30 186	30 970	26 652	26 642	20 465
Resultat efter finansiella poster	8 906	6 205	6 059	4 097	6 341
Balansomslutning	38 211	41 805	42 016	46 876	44 513
Avkastning på eget kap. (%)	65,4	30,1	34,9	24,0	37,7
Avkastning på totalt kap. (%)	23,3	14,9	14,5	9,7	16,8
Soliditet (%)	35,6	49,3	41,3	36,4	35,9

För definitioner av nyckeltal, se Redovisnings- och värderingsprinciper.

JIU

Förändring av eget kapital

Koncernen	Aktie-kapital	Annat eget kapital inkl. årets resultat	Totalt
Belopp vid årets ingång	3 199	109 153	**112 352**
Utdelning		-7 000	**-7 000**
Årets resultat		12 153	**12 153**
Belopp vid årets utgång	**3 199**	**114 306**	**117 505**

Moderbolaget	Aktie-kapital	Reserv-fond	Balanserat resultat	Årets resultat	Totalt
Belopp vid årets ingång	3 199	930	328	7 236	**11 692**
Disposition enligt beslut av årets årsstämma:			7 236	-7 236	**0**
Utdelning			-7 000		**-7 000**
Årets resultat				5	**5**
Belopp vid årets utgång	**3 199**	**930**	**563**	**5**	**4 698**

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

balanserad vinst	563 345
årets vinst	5 300
	568 645
disponeras så att	
Vinstutdelning	0
i ny räkning överföres	568 645
	568 645

Koncernens och moderbolagets resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkningar samt kassaflödesanalyser med noter.

Koncernens Resultaträkning

Tkr

	Not	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Nettoomsättning	2	171 814	210 536
Aktiverat arbete för egen räkning		1 919	3 878
Övriga rörelseintäkter		6 794	4 885
		180 527	**219 299**
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-54 130	-62 594
Övriga externa kostnader	3	-30 558	-36 888
Personalkostnader	4	-39 618	-61 783
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-38 946	-37 396
		-163 252	**-198 661**
Rörelseresultat	5	**17 275**	**20 638**
Resultat från finansiella poster			
Resultat från andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag		-1	7 424
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		131	187
Räntekostnader och liknande resultatposter	6	-6 778	-8 485
		-6 648	**-874**
Resultat efter finansiella poster		**10 627**	**19 763**
Bokslutsdispositioner		0	-2 004
Skatt på årets resultat	7	-1	-1 970
Uppskjuten skatt		1 526	1 209
Årets resultat		12 153	16 998

Koncernens Balansräkning

Tkr

	Not	2020-12-31	2019-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och liknande arbeten	8	1 227	2 090
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	9	232 630	240 343
Maskiner och andra tekniska anläggningar	10	491 127	465 144
Inventarier, verktyg och installationer	11	3 164	4 752
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	12	13 095	14 110
		740 016	**724 348**
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	13	60	60
Uppskjuten skattefordran	14	3 331	3 150
Andra långfristiga fordringar	15	793	1 086
		4 184	**4 297**
Summa anläggningstillgångar		**745 427**	**730 735**
Omsättningstillgångar			
Varulager m m	16		
Råvaror och förnödenheter		3 977	4 180
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		23 688	29 457
Övriga fordringar		1 289	3 589
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	9 083	12 425
		34 060	**45 471**
Kassa och bank	18, 19	42 303	50 357
Summa omsättningstillgångar		**80 340**	**100 008**
SUMMA TILLGÅNGAR		**825 767**	**830 743**

Koncernens Balansräkning

Tkr

	Not	2020-12-31	2019-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Eget kapital hänförligt till moderföretagets aktieägare			
Aktiekapital		3 199	3 199
Annat eget kapital inklusive årets resultat		114 306	109 153
Eget kapital hänförligt till moderföretagets aktieägare		**117 505**	**112 352**
Summa eget kapital		**117 505**	**112 352**
Avsättningar	20		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		1 113	1 432
Avsättningar för uppskjuten skatt		34 677	36 023
Övriga avsättningar		8 302	8 902
		44 092	**46 358**
Långfristiga skulder	21		
Skulder till kreditinstitut		468 276	478 276
Övriga skulder		132 379	130 222
		600 655	**608 499**
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut		15 400	7 200
Leverantörsskulder		14 605	16 273
Aktuella skatteskulder		561	378
Övriga skulder	22	15 972	18 132
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	23	16 977	21 553
		63 515	**63 536**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**825 767**	**830 745**

Koncernens Kassaflödesanalys

Tkr

	Not	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Den löpande verksamheten			
Rörelseresultat	2	17 275	20 638
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet m.m	24	38 012	35 037
Erhållen ränta		130	187
Erlagd ränta	6	-6 778	-8 485
Betald inkomstskatt		182	-1 970
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		**48 821**	**45 407**
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager och pågående arbete		204	139
Förändring av kundfordringar		5 769	4 081
Förändring av kortfristiga fordringar		5 641	3 259
Förändring av leverantörsskulder		-1 669	2 535
Förändring av kortfristiga skulder		-6 732	7 999
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**52 034**	**63 420**
Investeringsverksamheten			
Förvärv av övriga immateriella anläggningstillgångar	8	-2	0
Förvärv av byggnader och mark	9	-3 273	-12 527
Förvärv av maskiner o andra tekniska anläggningar	10	-53 712	-49 170
Förvärv av inventarier, verktyg och installationer	11	-717	-881
Förändring av pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	12	1 014	8 807
Periodiserade inbetalningar från anslutningsavgifter		2 156	6 922
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		2 953	0
Avyttring av finansiella anläggningstillgångar		0	10 400
Förändring av andra långfristiga fordringar		293	246
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-51 288**	**-36 203**
Finansieringsverksamheten			
Amortering långfristiga lån		-1 800	-7 017
Utbetald utdelning		-7 000	-4 000
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**-8 800**	**-11 017**
Årets kassaflöde		**-8 054**	**16 200**
Likvida medel vid årets början		50 357	34 157
Likvida medel vid årets slut		**42 303**	**50 357**

DN

Moderbolagets Resultaträkning

Tkr

	Not	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Nettoomsättning		30 185	30 970
Aktiverat arbete för egen räkning		688	506
Övriga rörelseintäkter		4 974	3 829
		35 847	**35 305**
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-12 979	-13 705
Övriga externa kostnader	3	-5 318	-5 116
Personalkostnader	4	-6 757	-8 414
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-2 285	-2 298
		-27 339	**-29 533**
Rörelseresultat		**8 508**	**5 772**
Resultat från finansiella poster	5		
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		404	444
Räntekostnader och liknande resultatposter	6	-6	-10
		398	**434**
Resultat efter finansiella poster		**8 906**	**6 206**
Bokslutsdispositioner	25	-8 900	3 000
Resultat före skatt		**6**	**9 206**
Skatt på årets resultat	7	-1	-1 970
Årets resultat		**5**	**7 236**

DIV

Moderbolagets Balansräkning

Tkr

	Not	2020-12-31	2019-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	9	6 393	6 678
Maskiner och andra tekniska anläggningar	10	19 732	20 106
Inventarier, verktyg och installationer	11	526	577
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	12	0	27
		26 651	**27 388**
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	26	3 000	3 000
Uppskjuten skattefordran	14	25	25
Andra långfristiga fordringar	15	793	1 086
		3 818	**4 111**
Summa anläggningstillgångar		**30 469**	**31 499**
Omsättningstillgångar			
Varulager m m	16		
Råvaror och förnödenheter		1 097	1 309
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		683	1 722
Övriga fordringar		101	771
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	4 550	4 320
		5 334	**6 813**
Kassa och bank	18	1 311	2 184
Summa omsättningstillgångar		**7 742**	**10 306**
SUMMA TILLGÅNGAR		**38 211**	**41 805**

Moderbolagets Balansräkning

Tkr

	Not	2020-12-31	2019-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	27, 28		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		3 199	3 199
Reservfond		930	930
		4 129	**4 129**
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust		563	328
Årets resultat		5	7 236
		568	**7 564**
Summa eget kapital		**4 697**	**11 693**
Obeskattade reserver	29	11 424	11 424
Avsättningar	20		
Avsatt för pensioner och likande förpliktelser enligt tryggandelagen		1 113	1 432
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		1 443	1 087
Skulder till koncernföretag		10 665	5 837
Aktuella skatteskulder		301	1 111
Övriga skulder		6 615	5 912
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	23	1 953	3 309
Summa kortfristiga skulder		**20 977**	**17 256**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**38 211**	**41 805**

Moderbolagets Kassaflödesanalys

Tkr

	Not	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Den löpande verksamheten			
Rörelseresultat	2	8 509	5 772
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	24	1 966	1 990
Erhållen ränta		404	57
Erlagd ränta	6	-6	377
Betald inkomstskatt		-811	-1 970
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital		**10 062**	**6 226**
Kassaflöde från förändring av rörelsekapitalet			
Förändring av varulager och pågående arbete		212	-8
Förändring av kundfordringar		1 039	-867
Förändring av kortfristiga fordringar		440	1 221
Förändring av leverantörsskulder		356	-1 511
Förändring av kortfristiga skulder		4 174	-1 445
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**16 283**	**3 616**
Investeringsverksamheten			
Förvärv av byggnader och mark	9	0	-1 695
Förvärv av maskiner och andra tekniska anläggningar	10	-1 576	0
Förändring av pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	12	27	0
Förändring av andra långfristiga fordringar		293	246
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-1 256**	**-1 449**
Finansieringsverksamheten			
Utbetald utdelning		-7 000	-4 000
Erhållna (lämnade) koncernbidrag		-8 900	3 000
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**-15 900**	**-1 000**
Årets kassaflöde		**-873**	**1 167**
Likvida medel vid årets början		2 184	1 017
Likvida medel vid årets slut		**1 311**	**2 184**

DN

Noter

Tkr

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen och koncernredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Moderföretaget och koncernen tillämpar samma redovisningsprinciper om inte annat framgår nedan.

Intäktsredovisning

Intäkter har tagits upp till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas och redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras bolaget och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Ytterligare information finns under not 2.

Koncernredovisning

Konsolideringsmetod

Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden. Detta innebär att förvärvade verksamheters identifierbara tillgångar och skulder redovisas till marknadsvärde enligt upprättad förvärvsanalys. Överstiger verksamhetens anskaffningsvärde det beräknade marknadsvärdet av de förväntade nettotillgångarna enligt förvärvsanalysen redovisas skillnaden som goodwill.

Transaktioner mellan koncernföretag

Koncerninterna fordringar och skulder samt transaktioner mellan koncernföretag liksom orealiserade vinster elimineras i sin helhet. Orealiserade förluster elimineras också såvida inte transaktionen motsvarar ett nedskrivningsbehov.

Förändring av internvinst under räkenskapsåret har elimineras i koncernresultaträkningen.

Anläggningstillgångar

Immateriella och materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:

	Antal år
Byggnader	10-100
Maskiner och andra tekniska anläggningar	15-30
Inventarier, verktyg och maskiner	10

Nyttjande perioden för mark är obegränsad och därför skrivs mark inte av.
För fastigheter tillämpas komponentavskrivning. De komponenter som används är yttertak, fasad, stomme, fönster, inre ytskikt, ventilation, el och VVS.

Pågående projekt skrivs inte av utan nedskrivningsprövas vid aktivering.

DN

Borttagande från balansräkningen

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort från balansräkningen vid utrangering eller avyttring, eller när inte några framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången eller komponenten. Den vinst eller förlust som uppkommer när en materiell anläggningstillgång eller en komponent tas bort från balansräkningen är skillnaden mellan vad som eventuellt erhålls, efter avdrag för direkta försäljningskostnader, och tillgångens redovisade värde. Den realisationsvinst eller realisationsförlust som uppkommer när en materiell anläggningstillgång eller en komponent tas bort från balansräkningen redovisas i resultaträkningen som en övrig rörelseintäkt eller övrig rörelsekostnad.

Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar

Vid varje balansdag analyserar bolaget de redovisade värdena för materiella anläggningstillgångar för att fastställa om det finns någon indikation på att dessa tillgångar har minskat i värde. Om så är fallet, beräknas tillgångens återvinningsvärde för att kunna fastställa värdet av en eventuell nedskrivning.

Låneutgifter

De låneutgifter som uppkommer då företaget lånar kapital kostnadsförs i resultaträkningen i den period de uppstår.

Finansiella instrument

De finansiella tillgångar som finns i koncernen är andelar i intresseföretag, uppskjuten skattefordran och en kapitalförsäkring. De finansiella skulderna är lång- och kortfristiga skulder till kreditinstitut.

Finansiella instrument värderas utifrån anskaffningsvärdet. Instrumentet redovisas i balansräkningen när bolaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när rätten att erhålla kassaflöden från instrumentet har löpt ut eller överförts och bolaget har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med äganderätten. Finansiella skulder tas bort från balansräkningen när förpliktelserna har reglerats eller på annat sätt upphört.

Varulager

Varulagret har värderats till det lägsta av dess anskaffningsvärde och dess nettoförsäljningsvärde på balansdagen. Med nettoförsäljningsvärde avses varornas beräknade försäljningspris minskat med försäljningskostnader. Den valda värderingsmetoden innebär att inkurans i varulagret har beaktats.

Likvida medel

Likvida medel avser behållningen på koncernkontot i Ölands bank.

Inkomstskatter

Total skatt utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Skatter redovisas i resultaträkningen, utom då underliggande transaktion redovisas direkt mot eget kapital varvid tillhörande skatteeffekter redovisas i eget kapital.

Aktuell skatt

Aktuell skatt avser inkomstskatt för innevarande räkenskapsår samt den del av tidigare räkenskapsårs inkomstskatt som ännu inte redovisats. Aktuell skatt beräknas utifrån den skattesats som gäller per balansdagen.

Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt är inkomstskatt som avser framtida räkenskapsår till följd av tidigare händelser. Redovisning sker enligt balansräkningsmetoden. Enligt denna metod redovisas uppskjutna skatteskulder

DN

och uppskjutna skattefordringar på temporära skillnader som uppstår mellan bokförda respektive skattemässiga värden för tillgångar och skulder samt för övriga skattemässiga avdrag eller underskott.

Uppskjutna skattefordringar nettoredovisas mot uppskjutna skatteskulder endast om de kan betalas med ett nettobelopp. Uppskjuten skatt beräknas utifrån gällande skattesats på balansdagen. Effekter av förändringar i gällande skattesatser resultatförs i den period förändringen lagstadgats. Uppskjuten skattefordran redovisas som finansiell anläggningstillgång och uppskjuten skatteskuld som avsättning.

Uppskjuten skattefordran avseende underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag redovisas i den omfattning det är sannolikt att avdragen kan avräknas mot framtida skattemässiga överskott.

På grund av sambandet mellan redovisning och beskattning särredovisas inte den uppskjutna skatteskulden som är hänförlig till obeskattade reserver.

Den uppskjutna skatt som redovisas i koncernen avser skillnaden mellan det skattemässiga och planenliga restvärdet på anläggningstillgångar.

Avsättningar
Som avsättning har redovisats förpliktelser gentemot tredje man som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen antingen är säkra eller sannolika till sin förekomst men oviss till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias.

Ersättningar till anställda
Ersättningar till anställda avser alla former av ersättningar som företaget lämnar till de anställda. Kortfristiga ersättningar utgörs av bland annat löner, betald semester, betald frånvaro, bonus och ersättning efter avslutad anställning (pension). Kortfristiga ersättningar redovisas som kostnad och en skuld då det finns en legal eller informell förpliktelse att betala ut en ersättning till följd av en tidigare händelse och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Ersättningar till anställda efter avslutad anställning
I företaget finns endast avgiftsbestämda pensionsplaner. Som avgiftsbestämda planer klassificeras planer där fastställda avgifter betalas och det inte finns förpliktelser att betala något ytterligare, utöver dessa avgifter.

Utgifter för avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad under den period de anställda utför de tjänster som ligger till grund för förpliktelsen.

Koncernbidrag
Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas som bokslutsdispositioner.

Kassaflödesanalys
Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- eller utbetalningar.

Som likvida medel klassificerar företaget, förutom kassamedel, disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut samt kortfristiga likvida placeringar som är noterade på en marknadsplats och har en kortare löptid än tre månader från anskaffningstidpunkten. Förändringar i spärrade medel redovisas i investeringsverksamheten.

Nyckeltalsdefinitioner

Nettoomsättning
Rörelsens huvudintäkter, fakturerade kostnader, sidointäkter samt intäktskorrigeringar.

Resultat efter finansiella poster
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader men före bokslutsdispositioner och skatter.

Balansomslutning
Företagets samlade tillgångar.

Avkastning på eget kap. (%)
Resultat efter finansiella poster i procent av justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt).

Avkastning på totalt kap. (%)
Rörelseresultat plus finansiella intäkter i procent av balansomslutningen.

Soliditet (%)
Justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt) i procent av balansomslutning.

Uppskattningar och bedömningar

Upprättandet av bokslut och tillämpning av redovisningsprinciper, baseras ofta på ledningens bedömningar, uppskattningar och antaganden som anses vara rimliga vid den tidpunkt då bedömningen görs. Uppskattningar och bedömningar är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer, som under rådande omständigheter anses vara rimliga. Resultatet av dessa används för att bedöma de redovisade värdena på tillgångar och skulder, som inte annars framgår tydligt från andra källor. Det verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet.

Inga väsentliga källor till osäkerhet i uppskattningar och antaganden på balansdagen bedöms kunna innebära en betydande risk för en väsentlig justering av redovisade värden för tillgångar och skulder under nästa räkenskapsår.

Not 2 Nettoomsättningens fördelning
Koncernen

	2020	2019
Nettoomsättningen per rörelsegren		
Elnät	30 185	28 812
Renhållning	24 770	26 226
Vatten och avlopp	73 572	67 865
Egna fastigheter och bostäder	17 218	17 077
Fjärrvärme	19 261	24 706
Vindkraft	1 245	1 896
Gata, park och hamnar	1 631	16 763
Kost	1 986	16 285
Lokalvård, Transport	1 947	10 865
	171 813	**210 536**
Resultat efter finansiella poster per rörelsegren		
Elnät	8 906	6 206
Renhållning	-1 689	2 004
Vatten och avlopp	1 545	-422
Egna fastigheter och bostäder	1 189	1 256
Fjärrvärme	928	2 519
Vindkraft	582	1 216
Förlust skattefinansierade verksamheter	-834	0
	10 627	**19 763**

Not 3 Arvode till revisorer
Koncernen

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

	2020	2019
Deloitte AB		
Revisionsuppdrag	330	353
Övriga tjänster	0	0
	330	**353**

Not 4 Anställda och personalkostnader
Koncernen

	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Medelantalet anställda		
Kvinnor	19	54
Män	46	51
	65	**105**
Löner och andra ersättningar		
Styrelse och verkställande direktör	1 428	1 873
Övriga anställda	26 152	41 967
	27 580	**43 840**
Sociala kostnader		
Pensionskostnader för styrelse och verkställande direktör	138	86
Pensionskostnader för övriga anställda	2 529	2 545
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	8 400	14 252
	11 067	**16 883**
Totala löner, ersättningar inkl soc avg.	**38 646**	**60 723**
Könsfördelning bland ledande befattningshavare		
Andel kvinnor i styrelsen	14 %	14 %
Andel män i styrelsen	86 %	86 %
Andel kvinnor bland övriga ledande befattningshavare	44 %	50 %
Andel män bland övriga ledande befattningshavare	56 %	50 %

Moderbolaget

	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Medelantalet anställda		
Kvinnor	2	2
Män	8	9
	10	**11**
Löner och andra ersättningar		
Styrelse och verkställande direktör	1 197	1 536
Övriga anställda	3 213	4 460
	4 410	**5 996**
Sociala kostnader		
Pensionskostnader för styrelse och verkställande direktör	120	63
Pensionskostnader för övriga anställda	477	492
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	1 696	1 825
	2 294	**2 380**
Totala löner, ersättningar inkl soc avg.	**6 704**	**8 376**
Könsfördelning bland ledande befattningshavare		
Andel kvinnor i styrelsen	14 %	14 %
Andel män i styrelsen	86 %	86 %
Andel kvinnor bland övriga ledande befattningshavare	45 %	0 %
Andel män bland övriga ledande befattningshavare	55 %	100 %

Not 5 Inköp och försäljningar mellan koncernföretag
Koncernen

	2020	2019
Andel av årets totala inköp som skett från andra företag i koncernen (Energis inköp från Elnät)	3,08 %	2,98 %
Andel av årets totala försäljningar som skett till andra företag i koncernen (Elnäts försäljning till Energi)	6,22 %	7,29 %
Andel av årets totala inköp som skett från andra företag i koncernen (Elnäts inköp från Energi)	13,76 %	11,87 %
Andel av årets totala försäljningar som skett till andra företag i koncernen (Energis försäljning till Elnät)	1,64 %	1,12 %

Not 6 Räntekostnader och liknande resultatposter
Koncernen

	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Övriga räntekostnader	3 861	5 176
Borgensavgifter	2 917	3 309
	6 778	**8 485**

Moderbolaget

	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Övriga räntekostnader	6	10
Borgensavgifter	0	0
	6	**10**

Not 7 Skatt på årets resultat

Koncernen

	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Aktuell skatt	-1	-1 970
Uppskjuten skatt	1 526	1 209
	1 525	**-761**
Avstämning av effektiv skattesats		
Resultat före skatt	10 627	17 760
Förväntad skattesats, 21,4%	-2 274	-3 801
Skatteeffekt av:		
Ej skattepliktiga intäkter	0	0
Ej avdragsgilla kostnader	0	-1
Förändring av skattesats	1 339	1002
Årets utnyttjande av fg års underskottsavdrag vars skattevärde ej redovisas som tillgång	2 076	1 648
Övrigt	384	390
Summa redovisad skatt	1525	761

Moderbolaget

	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
Aktuell skatt	-1	-1 970
Uppskjuten skatt	0	0
	-1	**-1 970**

Resultat före skatt	6	9 206
Förväntad skattesats, 21,4 %	-1	-1 970
Skatteeffekt av:		
Ej skattepliktiga intäkter	0	0
Ej avdragsgilla kostnader	0	0
Förändring av skattesats	0	0
Årets utnyttjande av fg års underskottsavdrag vars skattevärde ej redovisas som tillgång	0	0
Övrigt	0	0
Summa redovisad skatt	-1	-1 970

Not 8 Immateriella anläggningstillgångar
Koncernen

	2020-12-31	**2019-12-31**
Ingående anskaffningsvärden	5 466	5 466
Inköp	2	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**5 469**	**5 466**
Ingående avskrivningar	-3 376	-2 321
Årets avskrivningar	-866	-1 055
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-4 242**	**-3 376**
Utgående redovisat värde	**1 227**	**2 090**

Not 9 Byggnader och mark
Koncernen

	2020-12-31	**2019-12-31**
Ingående anskaffningsvärden	351 763	339 236
Inköp	3 273	12 527
Försäljningar/utrangeringar	-44	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**354 992**	**351 763**
Ingående avskrivningar	-111 420	-100 574
Årets avskrivningar	-10 962	-10 845
Försäljning/utrangering	20	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-122 362**	**-111 420**
Utgående redovisat värde	**232 630**	**240 343**
Uppgifter om förvaltningsfastigheter		
Redovisat värde	34 681	33 306
Verkligt värde	32 004	30 630
Bokfört värde byggnader	209 089	217 075
Bokfört värde mark	23 542	23 268
	232 630	**240 343**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärden	11 441	11 331
Inköp	0	110
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**11 441**	**11 441**
Ingående avskrivningar	-4 764	-4 483
Årets avskrivningar	-285	-281
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-5 049**	**-4 764**
Utgående redovisat värde	**6 392**	**6 677**
Bokfört värde byggnader	5 642	5 927
Bokfört värde mark	750	750
	6 392	**6 677**

Upplysning om verkligt värde på förvaltningsfastigheter:
En värdering gjordes 2017 av de lägenhetshus som förvärvades av kommunen 2009-2010. Det verkliga värdet uppgick efter värdering till 17 712 tkr. Under 2020 har förvärv av förvaltningsfastigheter skett 1 374 tkr. Bedömning görs att dessa förvärv ökar det verkliga värde med samma belopp varvid verkligt värde uppgår till 32 004 tkr. Det pågår en översyn av ägarförhållandet som kommer fortsätta under år 2021.

Not 10 Maskiner och andra tekniska anläggningar

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärden	866 295	817 125
Inköp	53 712	49 170
Försäljning/utangering	-6 843	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**913 164**	**866 295**
Ingående avskrivningar	-392 610	-368 104
Försäljning/utrangering	5370	0
Årets avskrivningar	-26 256	-24 506
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-413 496**	**-392 610**
Ingående nedskrivningar	-8 541	-8 948
Återförda nedskrivningar	0	407
Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-8 541**	**-8 541**
Utgående redovisat värde	**491 127**	**465 144**

DW

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärden	74 748	73 163
Inköp	1 576	1 585
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**76 324**	**74 748**
Ingående avskrivningar	-54 642	-52 675
Årets avskrivningar	-1 950	-1 967
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-56 592**	**-54 642**
Utgående redovisat värde	**19 732**	**20 106**

Not 11 Inventarier, verktyg och installationer

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärden	23 647	22 765
Inköp	717	882
Försäljning/utrangering	-10 786	**0**
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**13 578**	**23 647**
Ingående avskrivningar	-18 894	-17 905
Försäljning/utrangering	9 343	0
Årets avskrivningar	-863	-989
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-10 414**	**-18 894**
Utgående redovisat värde	**3 164**	**4 753**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärden	4 157	4 157
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**4 157**	**4 157**
Ingående avskrivningar	-3 579	-3 529
Årets avskrivningar	-51	-50
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-3 630**	**-3 579**
Utgående redovisat värde	**527**	**578**

Not 12 Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningar

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärde	14 110	22 917
Pågående projekt	604	20 641
Aktivering i anläggningsregistret	-1 592	-29 448
Kostnadsförda projekt	-27	0
	13 095	**14 110**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärde	27	27
Kostnadsförda projekt	-27	0
	0	**27**

Not 13 Andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Övriga andelar	60	60
	60	**60**

Not 14 Uppskjuten skattefordran

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Avdragsgilla temporära skillnader	3 330	3 150
	3 330	**3 150**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Avdragsgilla temporära skillnader	25	25
	25	**25**

DV

Not 15 Andra långfristiga fordringar
Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Kapitalförsäkring	1 086	1 332
Avgående fordringar	-294	-246
Utgående redovisat värde	**792**	**1 086**

Moderbolaget

Kapitalförsäkring

	2020-12-31	2019-12-31
Ingående anskaffningsvärde	1 086	1 332
Avgående fordringar	-294	-246
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**792**	**1 086**

Not 16 Varulager
Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Förråd	2 627	2 907
Lager bränsle Fjärrvärme	242	289
Reservdelslager Fjärrvärme	152	181
Lager Vatten o Avlopp	956	803
	3 977	**4 180**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Förråd	1 097	1 309
	1 097	**1 309**

Not 17 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Förutbetalda kostnader	926	1 721
Upplupna intäkter	8 156	10 703
	9 083	**12 424**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Upplupna intäkter	4 376	4 170
Förutbetalda kostnader	173	150
	4 550	**4 320**

Not 18 Internlimit på koncernkonto

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Internlimit på koncernkonto	15 000	15 000
	15 000	**15 000**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Internlimit på koncernkonto	5 000	5 000
	5 000	**5 000**

Not 19 Kassa och bank

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Del av koncernkonto	42 303	50 357
	42 303	**50 357**

Huvudkontot för koncernkontot innehas av Borgholms kommun 212000-0795. Koncernens redovisade belopp utgör formellt en fordran. Koncernens limit på koncernkontot är 15 000 tkr.

DV

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Del av koncernkonto	1 311	2 184
	1 311	**2 184**

Huvudkontot för koncernkontot innehas av Borgholms kommun 212000-0795. Bolagets redovisade belopp utgör formellt en fordran. Bolagets limit på koncernkontot är 5 000 tkr.

Not 20 Avsättningar

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Pensioner och liknande förpliktelser		
Belopp vid årets ingång	1 432	1 740
Under året ianspråktagna belopp	-319	-308
	1 113	**1 432**
Uppskjuten skatteskuld		
Belopp vid årets ingång	36 024	37 033
Årets avsättningar	-1 347	-1 009
	34 677	**36 024**
Övriga avsättningar		
Belopp vid årets ingång	8 902	7 016
Årets avsättningar	0	2 004
Under året ianspråktagna belopp	-600	-118
	8 302	**8 902**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Pensioner och liknande förpliktelser		
Belopp vid årets ingång	1 432	1 740
Under året ianspråktagna belopp	-319	-308
	1 113	**1 432**

Not 21 Långfristiga skulder
Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Förfaller senare än fem år efter balansdagen		
Skulder till kreditinstitut	428 276	449 477
Periodiserade anslutningsavgifter	106 974	104 818
	535 250	**554 295**

Saldot i Balansräkningen under långfristiga skulder avser skulder som förfaller mer än ett år efter balansdagen.

Not 22 Övriga kortfristiga skulder
Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Skulder till staten	8 893	11 422
Kortfristig del av anslutningsavgifter	6 453	6 453
Övriga kortfristiga skulder	626	257
	15 972	**18 132**

Not 23 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter
Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Upplupna semesterlöner	2 600	4 325
Upplupna sociala avgifter	736	1 217
Pensioner och löneskatt	1 084	640
Räntor	247	525
Pensionskostnader	1 483	2 086
Förutbetalda intäkter	1 512	1 361
Övriga interimsskulder	5 629	5 502
Upplupna kostnader	1 069	3 276
Projektbidrag	2 620	2 621
	16 977	**21 553**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Upplupna semesterlöner	458	667
Upplupna sociala avgifter	155	154
Pensioner och löneskatt	191	181
Upplupna pensionskostnader	-102	82
Upplupna kostnader	20	20
Övriga interimsskulder	1 232	2 204
	1 954	**3 308**

Not 24 Justering för poster som inte ingår i kassaflödet

Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Avskrivningar	38 945	37 395
Avsättningar	-918	-426
Realisationsresultat	-15	0
Övriga justeringar	0	-1 933
	38 012	**35 037**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Avskrivningar	2 285	2 298
Avsättningar	-319	-308
	1 966	**1 990**

Not 25 Bokslutsdispositioner

Moderbolaget

	2020-01-01 -2020-12-31	2019-01-01 -2019-12-31
KONCERNBIDRAG	-8 900	0
Erhållna koncernbidrag	0	3 000
	-8 900	**3 000**

Not 26 Andelar i koncernföretag

	2020-12-31	2019-12-31
Borgholm Energi AB 556527-7455, säte Borgholm	3 000	3 000
Utgående redovisat värde	**3 000**	**3 000**

Not 27 Antal aktier och kvotvärde

Moderbolaget

Namn	**Antal aktier**	**Kvot-värde**
Antal A-Aktier	6 200	100
Antal B-Aktier	25 792	100
	31 992	

Not 28 Disposition av vinst eller förlust
Moderbolaget

	2020-12-31
Förslag till vinstdisposition	
Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel:	
balanserad vinst	563
årets vinst	5
	569
disponeras så att	
Vinstutdelning	0
i ny räkning överföres	569
	569

Not 29 Obeskattade reserver
Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Ack överavskrivning inventarier	11 424	11 424
	11 424	**11 424**

Not 30 Eventualförpliktelser
Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
Borgensförbindelse	2 917	3 539
	2 917	**3 539**

Not 31 Ställda säkerheter
Koncernen

	2020-12-31	2019-12-31
För skulder till kreditinstitut:		
Fastighetsinteckningar	0	0
Företagsinteckningar	0	0
	0	**0**

Moderbolaget

	2020-12-31	2019-12-31
Fastighetsinteckningar	0	0
Företagsinteckningar	0	0
	0	**0**

Resultat- och balansräkningen kommer att föreläggas på årsstämma för fastställelse.

Borgholm 2021-03-17

Staffan Larsson
Ordförande

Cecilia Ahlström

Tomas Lind

Andreas Persson

Daniel Nilsson

Anders Nyholm

Kjell-Ivar Karlsson

Markus Wertwein Ros
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats 2021-03- 30

Deloitte AB

Joachim Nilsson
Auktoriserad revisor

REVISIONSBERÄTTELSE

Till bolagsstämman i Borgholm Energi Elnät AB
organisationsnummer 556020-7622

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Borgholm Energi Elnät AB för räkenskapsåret 2020-01-01 - 2020-12-31.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets och koncernens finansiella ställning per den 31 december 2020 och av dessas finansiella resultat och kassaflöden för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

DN

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på

de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Borgholm Energi Elnät AB för räkenskapsåret 2020-01-01 - 2020-12-31 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Kalmar den 30 mars 2021

Deloitte AB

Joachim Nilsson
Auktoriserad revisor